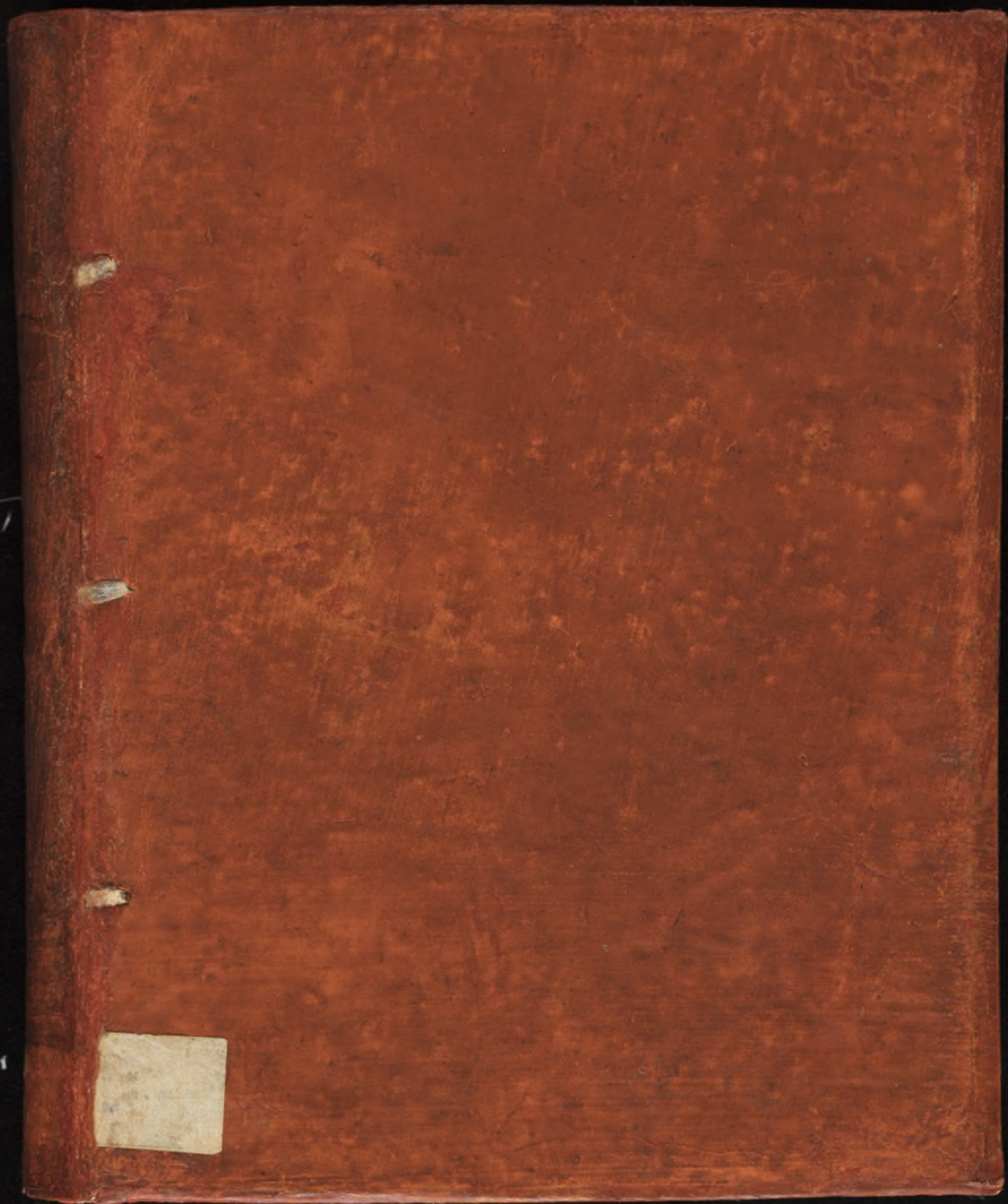

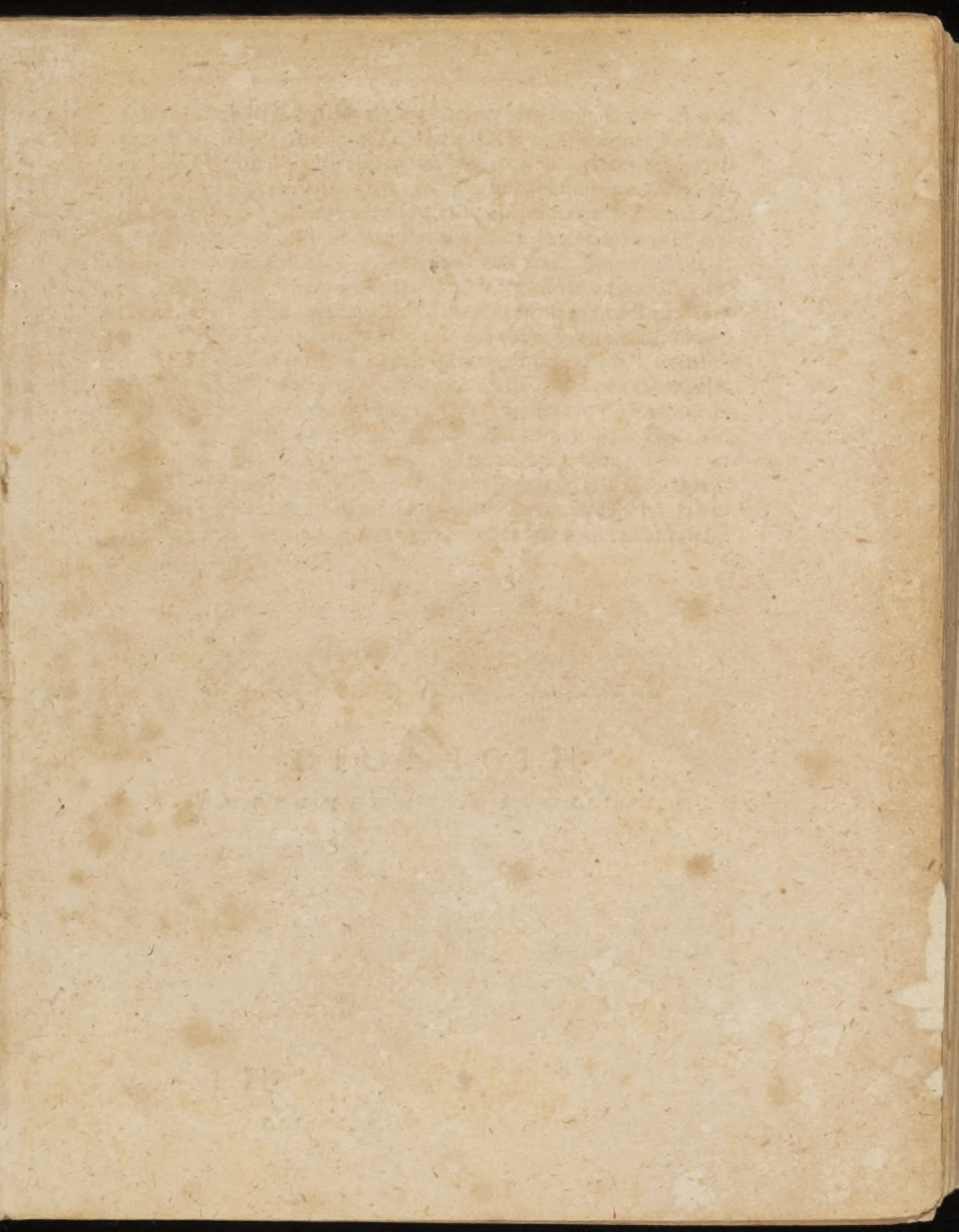

WLF
Opole

WIMBP
Opole
2164st

II

1851

Therio-
Trophevm
Silesiæ,

In quo
Animalium,

hoc est,

Quadrupedum, Reptili-
um, Avium, Piscium,
Insectorum

natura, vis & usus sex libris
perstringuntur :

Concinnatum & elaboratum

à

CASP. SCHVVENCKFELD
MEDICO HIRSCHBERG.

Omibus Philosophiæ, Medicinæ & Sa-
nitatis studiosis profu-
turum.

LIGNICII

*Impensis DAVIDIS ALBERTI Bi-
bliopole UratisL.*

Anno MDCIII.

MAGNIFICO ET NO-
BILISSIMO VIRO, PIETATE,

literis, prudentiâ, multarumq; rerum
experientiâ clariss. Dn.

IOANNI NOSTITZ

â Noës, in Gros & Klein Strentz,
Ducc. Lignicens. & Bregens. Consiliario, Ducatus
Wolaviensis & Districtus Herrnstadiani Capitaneo,
Domino suo & patrono benignis-
simo S.

Non minus veré quám eleganter, Nobilissime &
amplissime Vir, sapientissimus Atheniensium
Legislator dicere solebat: Αἰεὶ γηράσκω ποτὶ καὶ δι-
δασκόμενος, id est, Senesco semper multa addi-
scens. Quo dicto innuere voluit, neminem
esse tam felicem tamq; fortunatum, licet inge-
niosissimus ab omnibus judicetur, qui omnium rerum cognitio-
nem exacté & perfecté habeat, sed toto vitæ curriculo nobis
perpetuó esse discendum, secundum illud Poëtæ:

Discimus & morimur: Schola Vita est nostra sub ipsam.

Usq; necem: doctus cætera disce mori.

Solon ut summus Philosophus, imbecillitatem quidem inge-
nii humani & tenebras in Hominis mente quodammodo per-
spexit, sed ut Ethnicus, veram & genuinam causam, utpote
Dei verbo, quod Lucerna est pedibus nostris, non instructus,
ignoravit. Nos veró Christiani, quibus Jehova benignus &
misericors ex mera sua gratia & bonitate in Verbo volunta-
tem suam revelavit, ex fontibus puræ & sanioris Philosophiæ
scimus, Hominem á summo Rerum Conditore, ex Corpore &
Anima fuisse coagmentatum, immortalem, nulli neq; mutatio-
ni neq; perpeffioni, si in iustitia perstitisset, obnoxium: intelli-
gentem, rationalem, hoc est consilio, mente, cogitatione, pruden-

EPISTOLA

tia præditum, partim ut vitæ suæ auctorem coleret, partim ut
 hanc Rerum universitatem Mundiq; ornatum contemplaretur,
 partim ut deinceps cum reliquis Hominibus vitæ societatem
 placidè & quietè coleret. Impressit præterea Divinitatis suæ
 imaginem, quæ consistebat in justitia, probitate, sanctimonia
 cæterisq; divinis virtutibus, & ut breviter dicam, erat tan-
 quam Deus aliquis terrestris, vitæ beata & immortalis omniq;
 rerum scientia à Deo donatus, nullis neq; vitiis, neq; morbis aut
 casibus ac perpeffionibus subjectus, cui terrarum omnis ambitus
 fruendus datus erat: peculiariter verò ad habitandum & co-
 lendum certus hortus omnium amœnissimus, qui Paradysus di-
 cebatur, destinatus; in quo tanquam pulcherrimo, amœnissimo
 & delicatissimo Viridario, non otio vanisq; artibus se dederet,
 sed Deum & Procreatorem suum verè agnosceret, celebraret,
 in fide atq; imperio ipsius permaneret, omnia illi accepta ferret,
 eoq; nomine pietatem, cultum ac venerationem præstaret. Hu-
 ic à vitæ Auctore, Arbores binæ, tanquam Religionis nota atq;
 indices assignabantur: una erat vitæ, cujus fructum certis die-
 bus ederet; altera Notitia boni & mali, cujus poma ne attingeret
 interdictum erat; fore enim, si adversus edictum hoc
 faceret, ut morte sit moriturus. Adamus hac florente & be-
 ata vitæ cùm frueretur, à Satana, qui felicitatem hanc ei invi-
 debat, specie serpentis astuti & fraudulentis, blanditiis verbo-
 rum (quòd persuasus, si Arboris illius pomis vesceretur, futurum
 esse, ut quasi Jehova Deus esset, libertate uteretur, suòq; sibi ar-
 bitratu viveret) à sui Creatoris fide atq; obsequio abductus, in
 perditam arrogantiam delapsus, contemnere summum illud Je-
 hove interdictum cepit, vetitæq; Arboris fructu vesci. Quo fa-
 cto Homo miserrimus, qui sibi meliorem conditionem & felici-
 tatem, quàm ipsemet Deus protoplastes concesserat, promitte-
 bat, in tantas derepentè tenebras prolapsus ac devolutus est, &
 pelago calamitatum quasi submersus, ut non solum veste justi-
 tiæ & innocentie fuerit spoliatus, ac pristinam dignitatem a-
miserit

DEDICATORIA.

miserit, Verumetiam omnium virium actionumq; languorem, imò totius Naturæ depravationem sibi accersiverit. Pro Libertate enim (quam ipsemet sibi somniabat, & Satanas astutè accallidè pollicebatur) servitutem perpetuam, pro justitia injustitiam, pro luce tenebras, pro scientia ignorantiam, pro sanitatem firma Morborum mille myriades, pro vita deniq; jucunda & perpetua calamitates infinitas & mortem æternam reportavit. Quemadmodum enim Pueri, qui jucundo ac suavi aspectu illicti, pomæ Mandragoræ aut baccas Solani furiosi degustarunt, sapore, tremore, convulsionibus, amentia & aliis gravissimis symptomatibus corripuntur, ut etiam mente conturbati, calido nativo suffocato (nisi mox antidotis vis malignareprimatur) succumbant & intereant: ita esus pomi veritè in Paradysso Hominem tantoperè depravavit, ut instar Opii hausti non saltem actiones omnes Corporis enervaret; verumetiam Mentem ejus adeò pervaserit, ut somno alto quasi sepultus, stupidus & attonitus oppressus fuisset, nisi Samaritanus $\phi\iota\lambda\alpha\nu\delta\epsilon\omega\pi\omicron\varsigma$ Jesus Christus, verus Medicus & Salvator, ejus calamitate motus, in continenti alexipharmacum efficacissimum ei porrexisset, vulnus alioquin Telephium & immedicabile balsamum gratiæ infundens obligasset, & spiritus vitales penè dissolutos vino salutis colligendo recreasset, exhilarasset, firmasset. Et ut ii, qui Opium aut aliud fortius narcoticum sumserunt, longo post tempore, quamvis restituantur, ejus virulentiam in Cerebro cæterisq; Corporis partibus & actionibus persentiunt: sic venenum illud, quod Adamus ex pomo comesto contraxit [et si Christi merito adeò fuerit repressum & perfractum, ut amplius nulli eum vera fide amplectenti ad salutem obesse queat] adeò Hominis substantiam universam intoxicavit, ut toto vitæ tempore contagium illud, peccatum nimirum & omnium actionum torpor & imbecillitas percipiantur, donec tandem morte corporali in terra tanquam magno destillatorio resolutum & penitus separatum fuerit. Hinc illi lacrumæ! hinc

ΕΠΙΣΤΟΛΑ

imaginis divine in Mente humana destructio, hinc omnium
 rerum ἀταξία, virium omnium & facultatum infirmitas & e-
 nervatio: ex hoc fonte Artium cum liberalium tum mechani-
 carum addiscendarum difficultas & labor manarunt. Quod
 si Homo mandato Creatoris sui obediens fuisset, omnia facile ac
 perfecte sine labore absq. molestia novisset: quemadmodum le-
 gimus in Sacris, Adamum ante lapsum tanta sapientia fuisse
 illuminatum, ut non solum habuerit exactam omnium rerum
 cognitionem, verumetiam ex primo intuitu Animalis univer-
 sam ejus naturam & vires perviderit: at post defectum, eti-
 amsi totum vite tempus ad inquisitionem harum rerum conse-
 ramus & quotidie proficiamus, nunquam tamen eam perfectio-
 nem, quae antea fuit, assequemur. Quamobrem, cum omnium
 rerum oblivio Hominis mentē ceperit, non est quod quisquā sibi
 imagnetur in hac vita perfectionē, sed quo diutius in hisce ter-
 ris est superstes, eo plura semper, quae discenda sunt, inveniet.
 Imperscrutabilia enim sunt opera Dei, adeo ut neq. Senib[us] [licet
 senect[us] venerabilis, ut inquit J.C. in l. semper ff. de jure immu-
 nitatis, & melior sit umbra Senis quā gladius juvenis] studi-
 um discendi abjiciendum: ad exemplum J.C. Pomponii, qui in
 l. apud Julianum ff. de fidei commiss. libertate inquit: Ego
 discendi cupiditate [quam solam vivendi rationem in octavū
 & septuagesimum annum aetatis duxi] memor sum ejus senten-
 tia, quam dixisse fertur Julianus: Καὶ τὸν ἑταρον πόδα ἐν τῇ
 σφῆρι ἔχω, προσμαρτυρῶ τὴν Κουρίπλω, id est, Etsi alterum pedem
 in sepulcro haberem, adhuc addiscere quid vellem. Id ipsum
 confirmat venerandus senex Medicorum facile princeps Hippo-
 crates Coss, qui scribit Artem Medicam longiorem esse, quāne
 ut Homo etiam si diutissime vivat, eam perfecte assequi possit;
 cuius rei causam assignat lib. 1. Aphor. 1. Vita, inquit, brevis,
 ars longa, occasio praeceps, experimentum fallax & periculo-
 sum, judicium difficile. Nec verò satis est, Medicum fecisse su-
 um officium, nisi quog, Aegrotus, suum Astantes faciant, sintq.

externa

DEDICATORIA.

externa ritè comparata. Brevis est vita duplici ratione. Primo si conferatur cum longæ vitæ prioris seculi. In prima Mundi ætate Hominum vita fuit longissima. Adamus enim primus homo annos vixit 930. Enos 905. Jared. 962. Omnium diutissimè in his terris immoratus est Mathusalem, qui vitam ad nongentesimum sexagesimum nonum annum perduxit: Noachus vivendo attigit annum 950. postea paulatim ceperunt decrescere & imminui anni. Abrahamus enim moritur anno ætatis suæ 175. Isaacus 180. Jacobus 147. veluti ipsemet coram Pharaone Ægyptiorum rege conqueritur. Dies, inquit, peregrinationis viæ meæ centum triginta annorum sunt, parvi & mali, & non pervenerunt usq. ad dies patrum meorum, quibus peregrinati sunt. Moyses vir Dei Psalm 90. idem confirmat cum ait: In diebus ipsis annorum nostrorum sunt septuageni anni, aut [ut simus valentissimi] octogeni anni, etiam excellentissimum eorum, laboriosum est & molestum, quo festinè exciso avolamus. Hac ultima & decrepita Mundi senectâ, propter magnitudinem peccatorum in genere humano usq. adeo decurtati sunt dies vitæ nostræ, ut eam potius umbram judices, si cum Majorum ætate comparetur. Χρῆστοι ἐφύλαγον, inquit Hiobus 8. sui libri capite, id est Hesterni sumus & ignoramus, quoniam sicut umbra dies nostri supra terram.

Nascentes morimur, finisq. ab origine pendet.

Dein Vita nostra brevis dicitur facta collatione ad artem Medicam, ut de cæteris Artibus hoc loco nihil dicam. Hæc enim multarum & maximarum rerum cognitionem requirit. Primo, proprium subjectum, Corpus nimirum humanum considerat, admirabilem ejus fabricam naturamq. explorat, omnium partium numerum, situm, naturam, usum, harmoniam, organa functionibus famulantia perpendit: Hinc causas, quæ fabricam hanc & naturam conservant, quæq. eandem destruunt & demoliuntur, inquit: Tandem indagat præsidia, quibus ea, quæ Elementorum concordiam turbant, & omnis generis mor-

bos

EPISTOLA

bos accersunt, propelluntur. Quapropter cum singularem Stir-
 pium, Animalium, & quæ in Terra visceribus genita eruuntur,
 Metallorum nimirum, Lapidum, Gemmarum, Succorum, &c.
 Eorum item, quæ ex Mari & aquis extrahuntur, vires Ars Me-
 dica explicet, hæc omnia Medico cognoscenda sint, fieri vix po-
 test, ut unus Homo omnia invenire, discere & perficere possit:
 siquidem Memoria debilis, tempus vivendi breve, & materia
 ejusmodi non uni Terrarum loco à Deo concessa, sed longè la-
 teq; per Terrarum orbem diffusa sit. Stirpium, quas solum
 Silesiacum producit, & Fossilium, quæ terra eruuntur, Cata-
 logum seu Indicem in tyronum gratiam ante triennium publicè
 juris feci. Quoniam verò inter ea, quæ Medicinam facere vo-
 lenti summopere necessaria sunt, haud postremū locum obtinent
 Animalia, quippe sine horum cognitione, vix dietam conveni-
 entem ægro prescribere, multo minus pharmaca seu præsidia,
 quæ ab iis desumuntur plurima, commodè propinare liceat, ut
 Memoria inservirem, quæ labilis est, & studiosis gratum facerē,
 amicis urgentibus, Patriæ nostræ Silesiæ Animalia, quæ passim
 & variè dispersa, partim in aëre volitant libero, partim oberrāt
 in sylvis, aut Montium recessibus, accessu aliòquin difficilimis
 vitam peragunt, partim in terra latebris occultantur, partim
 deniq; in profundis aquarum gurgitibus stabulantur, aut lim-
 pidis Montium rivulis delectantur, certo & angusto quasi vi-
 vario includere volui: ex quo tyrones, eorum formam, colo-
 rem, differentias, partes, locum, vitæ genus, mores, natu-
 ram & usum sine magno labore cum voluptate addicerent,
 & tanquam ex promptuario ad sanitatem conservandam,
 Morbosq; propulsandos, non serinas modò & delicatas, sed
 salubres carnes ac pharmaca in usum Hominis depromere
 possent. Ut enim Remedia, quæ ab Animalibus petuntur,
 facilius quàm Stirpes & Mineralia, ob innatum humo-
 rem superfluum viciantur, minusq; durant, præsertim quæ ali-
 unde ex remotis terris acquirere oportet, sæpè semiputrida
 à Vermibus

DEDICATORIA.

à vermibus erosa inutilia ad nos feruntur: sic multo magis è re foret, Medicum diligenter considerasse domi nata & suæ regionis seu patriæ propria, (utpote à quibus possit habere remedia genuina, recentia, vegeta, incorrupta) quam neglectis inquilinis, exotica solum eligere, situ, squalore & vetustate labefactata & viciata. Nec medico solum utilis Animalium contemplatio, verumetiam Homini Christiano summa admiratio de infinita Conditoris potentia, sapientia, bonitate, administratione accedit. Nullum enim Animal tam exiguum, nullum insectum tam minutum, in quo non aliquid summum, illustre, rarum, imò non aliquid divinum spectetur. Præclara, ait Siracides, cap. 43. & 27. sunt Jehovæ opera & mirabilia, varia bestiarum genera & omnium pecorum & creatura beluarum. Item & 36. Multa abscondita majora his, pauca enim vidimus operum ejus. Et Psalter Psalms 104. & 3. Sit honor Jehovæ in seculum, latetur Jehova in operibus suis. Taceo voluptatem, quæ Philosopho ex harmonia, varietate, colore, cantus suavitatem, concentu vario, & mira loquacitate suboritur.

Patriarchas legimus pecoris ditissimos ac studiosissimos fuisse. Jacobus sui avunculi Labanis, Josephus, Isaaci, & David patris sui gregem pavit. Solomon Rex omnium sapientissimus, sicuti ex libris Regum constat, præter historiam plantarum, etiam Animalium naturas diligentissime exploravit, & Avium, Reptilium ac Piscium historiam consignavit. Alexander, qui propter rerum gestarum magnitudinem Magnus dictus, Macedonum Rex, inflammatus cupiditate Animalium naturas noscendi, Aristoteli, summo in omni doctrina viro hoc muneris delegavit, eiq. autor fuit, ut per Aucupes, Pastores, Venatores, Piscatores & alios quoscunque, eorum naturas diligenter percontaretur & exploraret; unde libros de Animalibus quinquaginta condidit; ob quem laborem cum ei obtulisset

EPISTOLA

octingenta talenta muneris in loco rependisse ex historiis constat.

Romani prisca non alium in finem ex remotissimis terris Animalia varia & bestias indomitas Romam adduci magnis sumptibus curabant, easque vivariis veluti carceribus coercita alebant, quam ut eorum naturas investigarent: unde etiam Theriotropheia, Ornithones, Piscinas, Aviaria passim extruebant. Quare si eximios Dei viros, Reges potentissimos, Medicos excellentissimos, Philosophosque doctissimos non puduit cum summa admiratione Creatoris, perpendere & inquirere Animalium naturas, cur nobis dedecori esse putemus, si huic studio aliquid temporis tribuamus? Divus Paulus Apostolus propterea Ethnicos inexcusabiles pronunciat, quod Deum, quem ex operibus agnoverunt, non coluerint. Hinc Sirac. 43. & 32. Glorificate Dominum, quantumcumque poteritis, supervalebit adhuc & admirabilis magnificentia ejus. Tibi vero, Vir Nobilissime, hunc laborum meorum factum offerre, dedicare & consecrare volui. Primum quod Tibi preter L. L. doctrinam, cui natura ductu Germaniae & Galliae Academias, & praesertim celeberrimam Parisiorum Scholam frequentando, animum applicuisti, imprimis vera pietatis, sanaeque doctrinae, & aliarum liberalium Artium studia summo opere sint cura. In te enim omnes hoc suspiciunt & admirantur, quod ad generis nobilitatem, & nominis splendorem, exemplo clarissimorum olim in Repub. virorum, liberalium Artium cognitionem & literarum studia adjunxeris. Deinde quod tanto amore prosequeris Artem Medicam, ut non solum valde familiariter utaris Medicorum consuetudine, verum etiam ipse simplicium medicamentorum, quantum tibi per graviora negotia licet, inquiras, consignes, & pauperculis subditis tuis, quibus res angusta domi, jam aegrotantibus gratis pharmaca subministrare non dedigneris. Insuper, ut publicum extaret testimonium amoris mei erga T. M. summi, & ut gra-
ti animi

DEDICATORIA.

ti animi erga eximiam tuam in me voluntatem, quæ mihi multis argumentis perspecta est, aliquam significationem darem. Tantam enim sensu jam elapso anno, dum thermas nostras valetudinis ergo visitasses, tuam in me benevolentiam, ut nullo officio compensare posse existimem. Demum ut esset quasi preservator sanitatis, sine qua Homini nihil utilius dari potest, nihil gratius, nihil suavius esse potest. Cum enim preservatio ab Arthritide & Calculi torminibus, quibus sæpè graviter divexaris, ut plurimum consistat in proba & exquisita victus ratione, legitimorumq; prophylacticorum usu, quæ absq; cognitione hujus materiae vix potest attentari, reperiens ea hoc Theriotropheio, quæ eligenda, quæ vitanda sint, non pauca ἐννόησα, si adjunxeris Stirpium & Mineralium Catalogum, quæ mali utriusq; vim infringant, Corpusq; ab ejusmodi molestiis liberent.

Abs te itaq; quod reliquum est, Vir amplissime, summo pere peto, ut hocce munusculum serena fronte tranquilloque animo suscipias, me unâ cum meis commendatum habeas. Deus Opt. Max. qui universum Terrarum Orbem sua omnipotentia & providentia regit & gubernat, T. M. Ecclesia, Republicæ, Patriæ, quâ diutissimè conservet, ac indies toti familiæ tuæ nobilissimæ largiter benedicat. Vale. Cervimontii Anno 1603. 20. Maii, quo patria mea dulcissima Gryphibergerga, (proh dolor) ex improvise subortis ignibus tota in cineres redacta est, quod hoc Eteosticho Dn. Casp. Contr. continetur.

MaIl LVX VICena poLo nItet eCCe fVperno,
Vt rVIt In CIneres heV GrIfeberga LeVes.

Amplitud. V.

A

CASPAR SCHVENCKFELT
M. D. D.

b 2

Catalogus

CATALOGUS AUTORUM,

quorum opera in hoc Theriotrophico
usus sum.

Ælianus
Albertus Magnus
Alciatus
Anaxagoras
Andreas Libavius
Angelus Politianus
Annales Vindelicæ
Antonius Gvainerius
Aristophanes
Aristoteles
Arhenæus
Avicenna
Autor Philomelæ
Baptista Fiera
Baptista Mantuanus
Beda
Bellonius
Biblia Sacra
Caspar Bauhinus
Caspar Peucerus
Celsus
Cicero
Columella
Columbus
Conradus Gesnerus
Conradus Lycosthenes
Dioscorides
Diphilus
D. Ambrosius
D. Augustinus
D. Basilus
D. Hieronymus
Eustathius

Felix Platerus
Ferrantes Imperatus
Francis. Valeriola
Francis. Massaria
Fulgosius
Gabriel Fallopius
Galenus
Georg. Agricola
Georg. Fabricius
Gvido
Gviliel. Rondeletius
Had. Junius
Hesiodus
Hesychius
Hieronymus Cardanus
Hippocrates
Homerus
Jacobus Hollerius
Joh. Bauhinus
Joh. Bodinus
Joh. Fernelius
Joh. Goropius
Joh. Wierus
Isidorus
Jul. Cæsar Scaliger
Lambertus Danaus
Levinus Lemnius
Macrobius
Manilius
Marcus Varro
Martialis
Mizaldus
Nicander

Nigidius

Nigidius
 Olaus Magnus
 Oppianus
 Orpheus
 Ovidius
 Palladius
 Paræus
 Paulus Agineta
 Paulus Eberus
 Paulus Jovius
 Perottus
 Petrus Gyllius
 Petrus Andreas Mattioli
 Philemon
 Pisanelius
 Plato
 Plinius
 Plutarchus
 Pollux
 Porphyrius
 Praxagoras
 Proclus

Q. Serenus
 Rabi Moyfes
 Rembert. Dodonæus
 Rhazes
 Ruellius
 Scribonius
 Seneca
 Sophocles
 Strabo
 Suidas
 Sylvius
 Theocritus
 Theodorus Gaza
 Theophrastus
 Turnebus
 Virgilius
 Ulysses Aldrovandus
 Wottonius
 Xenophon,

AD CL. VIRUM
D. CASP. SCHVVENCK-
FELTUM,

De Tractatu ipsius Zoographico.

NOSSE DEUM & sese verè sapientia prima est,
Ultima nec, reliqua & nosse creata DEI.
CHRISTUS Doctorum Doctor ter maximus unus
Doctores nostros hæc creat atq; vocat :
Ad volucres, inquit, vestros attollite vultus,
Inspicite inculti & florida prata soli,
Ex his non dubia & Patri confidere mente
Discite, qui certa cuncta tuetur ope.
Hujus ab exemplo doctus, Clarissime Doctor,
Si patriam sic vis nosse creata tuam,
Grata tuo tua sunt & grata futura futuro
Sæclo, posteritas si qua futura pia est.

M. NICOLAUS LUDOVICUS
Scholæ Lig. Rector.

In opus Physicum D. D.

CASPARIS SCHWENCK-
FELDII &c.

INDUBIO est ob te, SCHVVENCKFELDE, Silesia magno,
Plus uter ex vobis debeat alterutri.
Ipsa tibi vitam, & quidvis dedit artium, opumq;
Tu vitam ipsi, artes, reddis, opesq; datas.
Reddis, quæ data sunt : patriæ tu plurane debes ?
Das, quod non reddat : debet ea ænne tibi ?

Das

*Das patria nomen tua per monumenta, facisq; huic
Ut vita, ars & opes sint opera tua opus.
Reddere perge tua patriæ data, plura datisq;
Omnia debere ut gaudeat illa tibi.*

M. JOHANNES AB HOECKELSHOVEN,

IN NATURALEM
S I L E S I A E
HISTORIAM
CASPARIS SWENCK-
FELDII, MEDICI
CELEBERRIMI

ODE ALCAICA.

SICNE ergo Soles atque Proserpinas,
SWENCKFELTE, totas non Cerebri sine
Sudore multo, ponderosis
Est operis amor immoriri;
Somniculosi ut raro aliquid tibi,
Quamvis per astum vimque, papaveris
Indat laborum pertinaci
Latmius Endymion, quietis
Statæ madescens largius umidam
Vapore frontem & tempora languida ?
Menses per omnes arduorum
Mole frequente negotiorum

Quantum

Quantum occuperis, novimus; & tuo in
Lare hospitali vidimus : anxie

Nunc CERVIMONTANO popello
Viva tuæ sitiente Hygeiæ

Pocilla : nunc & finitimis opem

Tuam obstinatè sollicitantibus

Tam civibus, quàm conglobatis

Nobilium agminibus virorum;

Glebosa amœnæ jugera SLESIDOS,

Et imminentis rura BOHEMIÆ

Gaudentium impressis aratris

Findere, divitiore censu.

Quos languentes Pœonium in modum

Succinctus herbis vividioribus

Succo & salubri tam recoctos

Et vegetos dare suesti : utrumque ut

Porrexe gnatum non Epidaurii,

Neque Æsculapum pharmaca credim

Præsentius, per tempe habentes

Thessala, seu Pelopis rotundâ

In Cherronéso. Proin' quasi nuspiam

Alii labores suppeditent, ita

Miracula Naturæ proprium

SLESIDOS indigenis abundè

Indulta terris munere Cœlitum

Indagine acri nec sine Apolline

Rimaris. Agros perque vastos

Vidi egomet, patriosque montes

Te curiosum ferre pedem; undique

His congerendis, quæ facerent rei &

Telæ institutæ. Vidi & hujus

Ipse domi penoris stupendas

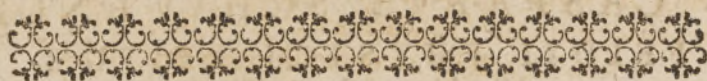
Nuper

Nuper struices ! Segrege in arculâ
 Quævis videndam se species dabat :
 Hæc stirpium discrimina, illic
 Cernere erat genus omne Gemmas,
 Nostris repertas finibus, haut sine
 Argenti & Auri ac Fossilium omnium
 Dite apparatu. Sentientum
 Sæcula mille alibi figuris
 Diversa miris adspiciebam; uti
 Jovis sereni filiolas, Aves,
 Gregesque nantum squamivestres,
 Reptiliumque Animalculorum
 Spectacula plusquàm mirifica : ut Parens
 Natura nostro sub Jove nil feré
 Vi Dædalæâ existimetur
 Subter humum, inque eâ, & ex eâdem
 Profeminare, aut gignere in aëre
 Aquisve rari & monstrosifici, in tuis
 Compendiosum quod locare
 Hospitium laribus recuset.
 At non in arcis has tacitis tibi
 Gazas acervas lividas : omnibus
 Sed possidendas liberali
 Distribui gaudes papyro;
 Doctâ papyro, congenitabilem
 Naturam & usum ac vim generum ratam
 Delineanti singulorum,
 Et methodo facili stiloque.
 Nondum ter acrem signa per obvii
 Phlegonta Phœbus Zodiaci rapit,
 De PLANTULIS ex quo peritum
 FOSSILIBUSQUE anui dedisti

Librum Ævitati; nunc ANIMALIBUS
Super docendis auctor idoneus
Idem æmularis : quod bonum sit.
Maçtè GenI atque operæ beatae
Suenckfelte follers ! Maçtè o Apollinis
Germana proles ! Scilicet hoc pol est,
Hoc est benignam præbuisse
Materiam Patriæ inquilinis;
Dantis JEHOVÆ tot bona tantaque
Deprædicandi : hoc nempe reciproca est
Rependere Altrici benignæ
Præmia promeritasque grates.
Hoc est, Lucernam non modii invido
Damnare claustro : sed patulam suis
Aptare Lychnuchis; ut almæ
Munera lucis alijs ministret.
Silvas SABOTHIS montibus arbitrer,
Ferasque silvis, gramina pascuis,
Pisces abundanti VIADRO
De fore, aves per inane magnum
Non serius : quàm nominis in tui
Clarore telam texet Aráneus;
Famamque Lethæus tuorum
Sustulerit meritorum Obáter.

M. MEL. LAUBANUS
Illustris Gymnasii Goldberg.
Pro - Rector pangeb.

Ad

Ad Patriam Apostrophe.

Nomina Scribenti pecudum, volucrum atq; ferarum,
Et quæ plura foves, Slesia, jure faves.
Alma fave, firmaq; gradus constanter, & illum,
Atq; via simili quos juvat ire, fove.
Ut faveas, foveasq; satis tibi censeo causse :
Quod, quæ sis, mundo jam propè scire datur.
Nimirum istud habes modò munere Palladis, in te
Quæ sedem à Grajo transtulit orbe suam.
Teq; locans cælo, diversas extudit artes,
Et campum ingeniis pandit, amore tui.
Ne, veluti quondam, lateas, cùm scilicet essent
Hæc loca pellitis barbariora Scythiis.
Nunc nulli cedis terrarum. Et tempore nullo
Ut cedas ulli, munus habeto Dei.

M. ANDREAS CALAGIUS
Vratislav.
P. C.

IN C L. V I R I

D. CASPARIS SCHVVENCK-
FELDII PHYSICI REIPUB.

Hirschbergensis Ordinarii

T H E R I O T R O P H E U M
S I L E S I A C U M.

Parodia ad Od. 1. lib. 2.

Horat.

MOrbum ex peracto crimine noxium,
Morbique causas, & genera, & modos;
Virisque Parcarum; gravesque
Lethi inimicitias, & ausa
Nondum expiato tetrica corpore,
Laboriosi plenum opus ingeni
Versas: & sublevas miscellos
Suppositos Lachesi severæ.
Paullum perennis cura negotii
Relinquat ædes: mox, ubi publicas
Res factitatis, grande munus
Pansophico repetis calore.
Prædulce cunctis præsidium malis,
Et concidenti, vir bone, corpori,
Cui Phœbus æternos honores
Antidoto peperit salubri;
Jam nunc sonanti murmure turgidas
Rimarum undas; jam nemora expetis:
Jam cura naturæ volantes
Quærit aves, aviumque formas.
Videre pisces jam videor vagos
Non impedito carcere conditos:

Et

Et cuncta brutorum subacta,
Præter atrocem animum Unicornis.
Boa & repentum quodque nocentius
Silesianâ vixerat inscium
Tellure; cunctorum at figuras
Tu libro in hoc prior edidisti.
Qvis non celebri carmine doctior
Vates Camœnis grande negotium
Collaudat, & conscripta quæque
Slesiacis animata terris?
Qvis Cous? aut quis non celebrat Sophus
Opus venustum? quis Physices amans
Non concinit magnum laborem?
Quæ tacet ora Librum ævi-clarum?
Sed ne relictis, Calliope, modis
Coi retardes nomina Phœbici,
Parnassico mecum sub arvo
Tange chelyn graviore plectro.

M. CASPAR CONRADUS P.L.

In

In Historiam five Catalogum
Animalium Silesiæ,

Viri Clarissimi & Excellen-
tissimi Dn.

CASPARIS SCHWENCK-
FELDI

PHIL. ET MED. DOCTORIS
ac Reip. Hirschberg. Physici
Ordinar.

EPIGRAMMA.

Qui nuper stirpes & fossile quodque docebas,
Quod modò sub terræ viscere Slesis habet.
E terrâ ad cælum scandis, scribisq; volucres,
Quas modò sub cæli culmine, Slesis habet.
Addis & innumeras pecudum pecorumq; cohortes,
Atq; hominem, qui illas nobilitate præt.
Omnia scribuntur, quæ cerni animalia possunt,
Et Grajà & Latîâ scripta leguntur ope.
O opus auditu rarum! visuque venustum!
O opus & lectu dignum & amore hominum!

INEUND. CATALOGUM
&c.

Parodia Odæ Horat. 29.
lib. 1. Carm.

Caspar, vetustis nunc Arabum invides
Libris: & altam quaris adcream,

Non

Non ante descriptis Silesis
Alitibus, variisq; brutis
Addis nitorem, quæ tibi Apollinis
Sopho-Medenti numina servient ?
Phœbus quis in mundo capillis
Ad genium statuetur auctis,
Doctus volucres dicere Slesicas
Venâ politâ ? quis neget urnulis
Doctum reduci posse Cœum,
Tristibus, & Medicam reverti ?
Cum Tu probatos undiq; nobiles
Libros Medentium, Slesiacum & solum
Ornare scriptis eruditis
Pollicitus meliora pergis ?

BALTH. EXNERUS Hirschbergius
 JC. & Poeta Cæsarius f.

PSALM

PSALM 103. V. 22.

Benedicite Iehovæ omnia
opera ejus, in omnibus
locis Dominationis ejus.

LIBER PRIMUS

Animalium generalis con- sideratio.

ΘΗΡΙΟΤΡΟΦΕΙΟΝ
S I L E S I Æ.

Hę, θηρίων τό, feram aut beluam veteribus proprię significat. Interpres Dioscoridis non simpliciter pro fera, sed veneno obnoxia bestia, ut Vipera, Lupo, accipit. Hinc θηρίον, á Medicis dicebantur pharmaca ex plurimis simplicibus, industria singulari, sumtu maximo congesta, composita & arte permixta; vel quód illarum carnes, ut Vipera reciperent; vel potius quód earum venenis adverfarentur. Interdum θηρίον vocabulum etiám de Leporibus, Avibus & aliis Animalibus, veluti apud Xenophontem, intelligitur. Ex hoc lata significatione componitur θηριοτροφείον, Ein Thiergarten/Vivarium in quo ferę aluntur. Erant. n. Vivaria se-

pta quædam loca, in quibus ferę vivę pascebantur. *Marcus Varro libro 3. de Re Rustica*, Leporaria dicit appellari, in-
quiens: Villaticę pastionis tria sunt genera, Ornithones, Leporaria, Piscinæ; alii Roboraria vocant.

Vivaria Aprorum & Glirium cæterorumq; sylvestrium primus togati generis invenit Q. Fulvius Lippius, qui in Tarquinienfi septa habuit jugera 40. in quo erant inclusi Lepores, Cervi, Apri, Caprę, Oves ferę &c. Nec diu imitatores defuere L. Lucullus & Q. Hortensius.

Gordiano Imperatori etiamnum privato erat sylva, in qua habuit Cervos ducentos, Britannos eqvos feros 30. Oves feras albas mille, decem Capreas quas inaurari

A

fecerat,

fecerat, Struthiones Mauros
miniatos 300. Onagros 30. A-
pros 150. Ibices 200. Damas
200.

Aviaria primus institu-
it, inclusis omnium generum
Avibus, M. Lælius Strabo,
Brundusii: equestris ordinis,
Ex eo caperunt Romani
carcere coercere Animalia,
quibus Natura cælum assi-
gnaverat. Plin. lib. 10. c. 50.

Marcus Varro Qviritium
doctissimus & elegantissimus,
in Ornithone quem animi
causa constituit sub Casine,
longè vicit non modò arche-
typon inventoris *ὁ ἀρχετύπον*
M. Lælii Strabonis, qui
Brundusii primus in peristylo
habuit exhedra conclusas A-
ves, quas pasceret objecto re-
te, sic etiam in Tusculano
magno ædificio Luculli, ut
ipse Varro tradit lib. 3. c. 3. de
Re Rustica.

In villa Ostiensi M. Seius
habebat greges magnos An-
serum, Gallinarum, Colum-
barum, Gruum, Pavonum,
nec non Glirium, Piscium,
Aprorum, & cætera venatio-
nis, ex quibus rebus Scriba li-
brarius libertus in annos sin-
gulos plus quinquagena

millia é villa carpere dice-
batur.

Piscinas quàm refertas
habuerint preciosissimis pis-
cibus Romani illi nobilissimi
Principes, L. Philippus & Q.
Horrensus, quos Cicero Pis-
cinarios appellat, etiam il-
lud indicium est, quod M.
Varro in libro de Agricultura
refert, M. Catonem, qui post
Uticæ periit, cum hæres testa-
mento Lucilii esset relictus,
Pisces de piscina ejus 40. mil-
libus vendidisse. *Macrobium lib.*
3. Saturn. c. 15.

Coclearum vivaria instituit
Fulvius Hirpinus in Tarqui-
niensi, paulò ante civile bel-
lum, quod cum Pompeio ma-
gno gestum est, distinctis qui-
dem generibus earum, sepa-
ratim ut essent albæ, quæ in
Reatino agro nascuntur, sepa-
ratim Illyricæ, quib. magni-
tudo præcipua: Africarum
quibus fecunditas: Solitariae
quibus nobilitas.

Romanos imitati sunt Im-
peratores, Reges, Principes,
Duces, qui voluptatis & recre-
ationis causa, magnis sumti-
bus aliunde ex remotis ter-
ris, accersitis Animalibus vi-
varia extruxerunt.

Sic Imperator noster Romanus Rudolphus Dei gratia II. omnis generis bestias, veluti Leones, Tigrides, Pantheras, Ursoſ, Lynceſ, Aquilas, Falconeſ alboſ, & alia plura, Pragæ in arce regia, certis lociſ tanquam clauſtris coërcet.

Hodie paſſim extant Leporaria Ducum, Baronum, Magnatum, in quibus cum iucunditatis, tum utilitatis gratia, Cervi, Capreoli, Damæ, Leporeſ, & ſimilia Animalcula paſcuntur.

Hunc Animalium Sileſiæ diſcuſſum Theriotropheii nomine inſignivi, eo nomine, quod hic non integra & univerſa Animalium hiſtoria contineatur; ſed quorundam ſaltem & quidam plurimorum, eorumque tum perfectorum, tum Inſectorum, partim domi natorum, partim aliunde acquiſitorum natura perſtringatur. Cuius autorem agnoſco, non Q. Fulvium Lippium, non M. Lælium Strabonem. non Q. Hortenſium, vel Imperatorem aut Regem aliquem potentiffimum: ſed ſummus Rerum Opifex ipſemet Deus Vivarium hoc inſtituit, qui ut uni-

verſum Terrarum orbem tanquam vivarium ampliffimum & ſpacioſiſſimum condidit, (eumque in certas quasdam claſſeſ ſeu regioneſ diſtribuit, variisque non ſolum Stirpibus ac Plantis adornavit, verum etiam innumera Animalium varietate proſpexit, ut Homo, quem tanquam Cultorem & Dominum inſtituit, inde omnia ea ad Corporis ſui ſuſtentationem & conſervationem neceſſaria, ceu ex promtuariorum quodam deſumeret, Animum voluptate recrearet, ac inprimis Deum conditorem ſuum vere agnoſceret & jugiter celebraret) ſic etiam pro immenſa ſua miſericordia & bonitate inexhauribili, hanc terræ partem, quæ Sileſia dicitur, adeo benignè reſpexit, ut quæ olim deſerta, inculta, ſterilis, & ſylviſ denſiſſimiſ horrida, jam fertilis maximeque exculca videatur. Olim erat domicilium gentiſ feræ, barbaræ, de Deo nullam cognitionem habentiſ; hodie Dei gratia Populuſ Deum timenſ & celebranſ hanc incolit: olim latronibus & incurſionibus, nec non inteſtiniſ belliſ dilacerabatur & devaſtabatur,

ut peregrinari non tutum esset: nunc sylvis densis ac vastis cæsis ac diminutis, in certos Ducatus divisa, oppidis, & pagis innumeris referta est, ut cuivis tuto ac secure iter facere liceat. In summa tanta omnium rerum, sive Corporis conservationem spectes sive Animæ salutem consideres, abundantia affluit, ut nulli provinciæ quamvis amplissimæ cedat.

Situs. Positum est in ea Europæ parte quæ Germania dicitur sub grad. longitudinis 38. 39. 40. 41. 42. præter paucas minutas: Latitudinis verò 50. 51. 52. ferè inter Bojemiam, Luzatiam, Marchiam Brandeburgensem & Poloniam.

Figura ejus non rotunda seu circularis, sed tetragoni formæ laterum inæqualium. Longitudo enim quæ miliarium est plusquam quadraginta germanicorum valde superat latitudinem quæ vix est miliarium viginti.

Sepimentum. Munitur natura, Austrum versus muro quadraginta leucarum, montibus videl. Sudetis, qui ab occasu Orientem versus ex-

currunt, Sileciam a Bojemia & Moravia determinantes, tandem cum Carpatho junguntur. A Septentrione & occasu occurrunt vastæ sylvæ cum Viadi parte. Occidentale latus claudunt & obvallant Aquæ ductus qui sunt Luza, Qvadás, Boberus.

*Loca Animalibus
destinata.*

Sunt varia & quamplurima:

Montes Sudetes, Carpathi juga, Colles, Sylvæ vastæ, **Nemora**: Fluvii insignes, Viadus, Boberus, Cattus, Qvadás, Torrentes & rivuli ex Montibus decurrentes innumeri: **Stagna** plurima veluti Cunicense, Slabacense, Culmenense, Brenningense, Ilgenense, Svibocense, Nástich dictum, & alia multa, quæ magnam alunt piscium variorum copiam. **Piscinarum** per universam Sileciam infinitus fere est numerus qui Cyprinos gignunt laudatissimos præter Lucios, Carasas, Erythrophthalmos &c. **Agri, Campi latissimi, Prata, Ericeta, Vrbes et oppida** numerantur centum viginti & plura, **Pagi**
ultra

ultra 19000. Arces Ducum Baronum, Equitum, Nobilium, Magnatum plurimæ, reticeo Ccenobia, Abbatis & Canonicorum collegia, de quibus in Catalago nostro stirpium & Fossilium Silesiæ egimus.

Animalia quæ in hoc theriotropheio aluntur, varia & plurima sunt, ac sequentibus quinqve libris offeruntur.

Præfectus est Homo non quivis, sed Silesiacus, cui Deus ex mera gratia hanc terræ partem concessit, ut eam coleret, plantaret, & omnibus cum terræ nascentibus, tum Animantibus in cibo & medicina pro arbitrio cum gratiarum actione frueretur. De cujus origine, propagatione, partibus internis, externis, cōservatione, destructione, brevi post, si fata vitæ concesserint, peculiari volumine differeamus.

DE ANIMALIBUS in genere.

Ζῷον, & πρὸ τῆς ζωῆς ἄ vita. Animans, Animal, Cūc le bendige Creatur. Corpus est vivum anima sentiente præ-

ditum, ut Homo, Leo, Aquila, Delphinus, Angvilla, Mus, Aranea.

Viventia seu Animā informata Corpora triplicia sunt,

1. Quedam Animam obtinent θεῖον τινὲς nutritivam seu vegetalem, quæ virtute vitali quidem vivunt, pullulant ac germinant, sibiq; simile procreant, sed omni sensu privantur, ut Plantæ & Stirpes.

2. Alia non solummodo vegetatricis Animæ viribus instructa sunt; verum etiam sensuum judicio, cujus opinione ad bonum feruntur & mala declinant, præcellunt, ut Bruta. 3. Alia deniq; intelligentia & ratione sunt prædita ac reliquorum, nempe vegetantis & sentientis vires omnes sub se comprehendunt, ut solus Homo, qui omnium animalium perfectissimum, rationalis, ad justitiam & sanctimoniam veritatis secundum Deum fuit conditus, ut reliquis omnibus tanquam Dominus præesset ac dominaretur.

Animalium Differentiæ.

Differentiæ & species Animalium sunt variæ, quæ su-

muntur *partim* ab eorum forma; *partim* á materia sive partibus quibus constant, quas alia ab alijs diversas habent; *partim* ab accidente, ut á virtus ratione, á vitæ actu, á moribus eorum, ab usu, á motu, colore &c.

1. Animalium alia sanguinem habent, ut Homo, Equus etc.

Alia Exangvia sunt, ut Apes, vespræ.

2. Alia vescuntur carne, ut *Σαρκοφάγα* Carnivora, *ῥιμοφάγα*, Leo, Lynx, Lupus, Aquila, Accipiter, Polypus, Lucius, Aftacus etc.

alia frugibus, *καρποφάγα* frugivora, ut Apes, Cervus, Boves, Columbus, Cornix frugilega.

alia omnia attingunt *πανφάγα*, Omnivora, quæ herbis, fructibus, vermibus, feminibus vescuntur, ut Ursus, Pica varia, Corvus, Insecta nonnulla, ut Muscæ, Vespræ.

alia *ἰδιότροφα* cibo sui generis utuntur proprio, ut Avis Paradysi aëre, Apes Melle, Aranei venatu Muscarum.

3. Quædam in uno vivunt Elemento:

In Aere ut Volatilia.

in Terra ut Quadrupeda.

in Aqua ut Aquatilia.

quædam in duobus, ut *ἐμψίβια*, *ἐπαμφοτερίζα*; & vel in Aëre & aqua, ut Ardea, Mergi, Anates &c.

in Aëre & Terra Vespertiliores. in Terra & aqua, ut Fiber, Lubra, Crocodilus, Testudo, Ranæ. Quædam in tribus in aëre, aqua & terra, Cygnus.

4. Nonnulla sunt Gregalia, quæ gregatim degunt amicaq; sunt, ut Armenta, Cervi, Sturni, Columbæ, Cyprini, Lamprætæ, Apes, Formicæ.

Quædam Solitaria, quæ non gregatim inimicaq; vivunt, frequentiam vitantia, ut Leones, Ursi, Lynces, Aquilæ, Delphinus, Silurus, Conger, Struthiones.

Quædam ancipitem vitam agunt, quæ modo societate, modo solitudine gaudet, ut Lupi.

5. Alia *μονόχρσα*, Unicolora, ut Leones fulvi, quorum genus totum habet unum colorem, Corvi nigri, Olores candidi.

πολύχρσα Versicolora, ut Cuniculi, Porcelli Indici, Psittaci. *ἑλόχρσα*, Toricolora, quorum

quorum Corpus habet quidem unum colorem, sed non omnia ejusdem generis Corpora, ut Bos albus est, at non omnes.

ποικίλα, varia: vel toto genere ut Panthera, Pavo: vel parte, ut Boves, Capræ.

6. Alia sunt Civilia πολιτικά ζῷα, quæ labore communicant, id est quorum opus communi efficitur opera, munusque idem omni est, ut Homo, Grus, Apis, Formica. Horum alia sub duce degunt, ut Apes; alia nulli subdita sunt imperio, ut Formicæ.

Incivilia, quæ inter se pugnant, ut Carnivora.

7. Quædam sunt; Cicura, mansueta ἡθαροσαῦμα, ut Homo, Mulus, Canis, Gallinæ, Columbæ.

Fera perpetuó, ἄγρια, ut Lupus, Lynx, Tigris.

non perpetuó, sed interdum mansuescunt, ut Elephas, Ursus, Corvus, Leo. *sec. illud.*

Longa dies homini docuit parère Leones.

8. Nonnulla Stabilia, sede stabili vivunt, quam nunquam mutant, nec peregrinantur, ut Domestica, Con-

chilia, Ostrea, Conchæ, Spongiæ marinæ.

Mutant, sed statuto tempore, ut Grus, Ciconia, Hirundo, Acipenser, Salmo.

9. Alia venantur, ut Lynces, Aquilæ, Bubones, Lucii, Siluri. Recondunt, ut Cricetus, Nucifrangulus, Formicæ, Apes.

10. Alia domicilia sibi parant, ut Talpa, Meles, Vulpes, Formicæ.

nullis includuntur casis, ut Quadrupeda ferè omnia, Insectorum plura.

Cavernas subeunt, ut Ursi, Lacerti, Serpentes.

per summa Telluris degunt, ut Canis, Equus, Armenta. tota hyeme delitescunt. Horum alia sibi annonam parant, cujus ope in vestibulis vescantur, ut Criceti, Apes, Formicæ; alia sine cibo & potu hyemem ferè transigunt ac dormiunt, ut Ursi, Taxo, Mustelarum genera, Serpentes, Glires, de quibus Poeta:

Tota mihi dormitur hyems,
& pingvior illo
Tempore sum, quo me nil
nisi somnus alit.

λογικόν, Rationale, ratione præditum,
ut Homo.

Perfectum,
Εναιµον,
Sanguineū,
seu sangvi-
ne prædi-
tum;

vel

Animal
aliud

Αλογον seu
Brutū quod
ratione &
intellectu
caret,

aliud

Imperfectum, Εντµον,
Ανατµον, Exangve, San-
guinis expers, ut insecta
quæ sanguine carent, &
Corpus incisuris distin-
ctum habent. Apis, Hiru-
do, Eruca.

χερσαίον ζῷον
extra aquam
degit. Terre-
strium omne
genus quod
vivit vel

in

Aëre, ut Volatilia, Volucris,
Aerivaga πτηνὰ vel πτηνικὰ καὶ
ἀερόποδο Plat. quæ alis & plu-
mis volant huiusq; pedibus
gradiuntur, Fliegende Thier/
gestügel,

Terra ut
χερσαία,
Terre-
stria

quæ vel

quaternis pedibus
incedunt, ut πο-
σειδωνικά, πεζὰ, τε-
τράποδα, Terre-
stria, Quadrupe-
da, Vierfüßige
Thier.

Pedibus carent, ut
ἐπίσκητα, ἑρπετα,
Reptilia, Serpen-
tes, Lumbrici,
Kriechend Thier.

υδαίον ζῷον, Aquaticum, quod in aquis im-
moratur, ut Aquatilia, Natatilia, νηυσικά
Schwimmende Thier / quæ in aqua degunt
victumq; ex humore petunt, nec sine humo-
re vivere possunt, veluti pisces.

Animalium partes.

Pars est corpus naturale consistens toti cohærens & ejusdem usui conferens, μέ-
ρος. Εἰν Θεοῖς.

Membrum μέλος, κῶ-
λον. Εἰν Ὀστέδμας/ Caro ar-
tus regens.

Artus Ἀρθρον, μέλη, com-
pages & nodi corporum.

Quædam sunt veluti vincu-
la Membrorum quibus ar-
ctantur & colligantur, Ὀστέ-
δες / Ὀστέδμασσην.

Articulus Ἀρθρῶσιον.
Gelenck / Gelenk / junctura
& nodus Membri.

Corpus σῶμα, δέμας,
quasi vinculum Animæ, quo
alligatur corpori, Εἰν Λεῖβ.

Corpusculum σωματί-
ον, id est, parvum Corpus,
Εἰν Λεῖβλιν.

Corpus mortuum, Ca-
daver, Cassum animâ Cor-
pus, νεκρὸς, Εἰν Λεῖβ / Todter
Cörper / Nas.

Anima ψυχή die Seele.
est forma vivificans.

Anima alia est Stirpium,
quæ vitam vegetalem largi-
tur.

Bestiarum, quæ cum ve-
getatione sensum & mo-

tum tribuit. Hominis, quæ
vegetalem, sensualem & in-
tellectualem vitam largitur:
hæc separata à Corpore per
se subsistit & immortalis est:
Illa Stirpium & Brutorum
perinde ac forma domus aut
fenestræ perit ædium ruina.

Partes Animalium

aliæ sunt *Communes*.

Omnibus, ut Cor, Caput,
Venter, Os, Oculus, Intesti-
num.

Pluribus diversi generis,
ut Pedes Quadrupedibus, A-
vibus, Homini.

Proprie seu peculiare uni
tantum Animalium.

Generi, ut pennæ Avibus,
squamæ Piscibus.

Speciei, ut Lana Ovibus.

Partium item aliæ sunt
Similares, ὁμοιομερῆ μόρια,
quæ sibi undiquaq; similes
sunt: aliæ Instrumentariæ,
Officiales, μόρια ὀργανικά &
ἀνομοιομερῆ, quæ ex Simila-
ribus constant.

Animalium partes

Similares.

Cuticula Επιδερμὶς δερ-
μάτιον. Εἰν Häute/ Felle/
pars similis tenuissima Ce-
parum

parum exteriori involucro similima.

Cutis $\chi\epsilon\omega\varsigma, \delta\epsilon\pi\epsilon\alpha$, Pellis, Corium, Haut / Häut / Leder / corpus est nervosum, totam Corporis superficiem exornans atq; protegens, idq; decoris gratia; etiam ut offensam & noxam omnem prohibeat. Contextus perpetuus in omnibus Animalibus, nec alibi interpellatur, quàm ubi naturales meatus, ut in ore & excrementorum exitibus & ungribus.

Cutis crassior Brutorum; tenuissima Hominis.

Cutis meatus, Meatus cuticulares *Plin.* Pori, Foramina invisibilia Cutis *Cels.* $\omega\delta\omicron\gamma\omicron\varsigma$, die Schweiszlöcher.

Membrana, $\nu\mu\beta\beta\epsilon\iota\varsigma$ in part Hautlin / pars Cuti prætenui spissaq; similis in sanguineis Animalibus, Cute sicior.

Membranula $\nu\mu\epsilon\upsilon\epsilon\iota\omicron\varsigma$ Ein Häutchen.

Tegumentum, Animalium: vel *Molle*: & *læve* ut Cutis Hominis.

Villosum, Corium *Qvadrupedibus*.

Durum continuum.

Corticeum, Oviparis pedestribus ut Testudini.

Crustaceum, Crustatis, Cancris, Locustis, Astacis;

Testaceum siliceum, Ostreis.

Durum non continuum.

pennatum, Avibus.

sqvamosum, Piscibus.

aculeosum Hystrici, Eri-naceo.

Pilus, $\delta\epsilon\gamma\varsigma$, crassior & procerior lana. Gignitur ex vaporibus fuliginosis ex Cute prodeuntibus, jam lori formam adeptis. *Haar*.

Pilos habent Pedestria, qvæ differunt:

substantia, dum alii duri, molles, mediocres.

Colore, dum quidam albi, nigri, ruffi, flavi, medii.

copia, dum pauci vel multi, *magnitudine*, dum longi, breves vel crispi

Pili defunt Avibus, Piscibus, putamine Intectis.

Caro, $\epsilon\alpha\varsigma\varsigma, \mu\epsilon\epsilon\alpha\varsigma$, Fleisch / Caro qvæsi carens vita, est veluti molle fulcimentum & pingviusculum ossibus impositum, ornandi pariter & velandi causa. Aboletur & in venas ac fibras transit, qvoties extenuatur Animal & gracilescit.

Vertitur in pingve

pingve, quoties pabuli copia suppetit.

Caro triplex. 1. sincera seu propriè absq; fibris, nunquam per se, sed Musculi pars.

2. Musculosa,

3. Viscerum *παρέγχυμα*, qualis substantia Cordis, Jecinoris, Lienis, Renum.

Caruncula *ἀγνίου, σαρκοειδίου, κρεάδιου* Em Stücklein Fleisch.

Musculus, *μῦς*, Die Maus/pars ex simplici carne & villis nervosis contexta. Media præcipuè Musculi pars est caro, extrema desinit in tendinem.

Glandula, *ἄσπερ*, Ein Drüse/Adhæsi *συσσομένη σαρκοειδής*, Carni proxima naturâ, veluti conglomerata Caro, sed exangvis.

Glandulæ triplices sunt.

1. densæ, ficiiores, vasorum, venarum scil. & arteriarum fulcimentum, neq; sensum neq; morum habent, neq; nervum ullum.

2. rariores, cavernosæ, fistulosæve ac madidæ, spongiæ in modum, humore imbutæ.

ut salivares, Testes, in Mamillis &c.

3. utriusq; generis admodum exiguæ, ut vulgus ipsum lateant, veluti in Mesenterio.

Pingvedo, Adeps, Axungia generaliter sumitur, pro cujuscunq; Animalis oleosa & pingvi substantia, sive dura & concreta, sive liquida & fluida fuerit.

Adeps, *ὑμενίον, ὑπόσσω*, Arvina, Schmer/Schmalz/Seisse. pingvedo subcutanea, seu oleosa & pingvis substantia, Sebo liquidior, quæ ad ignem faciliè liquefcescens difficilè rursus densatur, oleo longa vetustate incrassato similis. Gignitur ex sanguinis parte magis aëria pingviq; & fluxili, per tenues venas effusa circa Animalis membranosas ac nervosas partes, ubi cogitur & concrefciť. Reperitur in Animalibus humidioribus utrinq; dentatis, non Cornigeris & multifidis, ut in Homine, Leone, Urso, Porco, Cane, Gallina, Aquila, Anser.

Sebum, Sepum *σέας*, Adeps solidior, Binschitt/vn-

gel/Tosch. Crassius & durius.

Adipe: fragile est nec ad ignem tam facile liquefit & funditur, fususq; ac liquefactus celerrime coit ac congelatur. Sebum habent Animalia terrestria & sicca non utrinq; dentata, Cornigera, ut Boves, Cervi, Hirci, Oves.

Axungia, ὀξύχιον, Schnials / Fischtron / Adeps fluidior, Liqvamen: Pinguedo est media inter oleum & adipem crassioris consistentiæ. Raro & difficile post liqvationem concrefcit, veluti Piscium, Angvillæ, Testudini, Lutræ.

Medulla μυελός Diosc. ἐν τῇ στήνῃ, das Marck in Veißen / alimentum est sanguineum, qvod in ossa spinamq; distribuitur, concoqvitur & in ipsorum naturam transit. Omnis medulla mollior, calefacit, rarefacit, ulcera replet. Colligitur æstatis exitu, apperente Autumno & hyeme, in usum Medicum.

Vena φλέψ, ἱπποκρίσις, Blutader / sanguinis canalis. Non æqvè in omnibus patet venarum series.

Arteria, ἁρτηρία, Ἀρτηρία

vena pulsatilis, sanguinem continens arteriosum, Pulsader / Schlagader.

Fibra, villus, ἵψ, Zädersin / Zäfersin der Ader / Mediæ inter nervum & venam naturæ.

Tendo, τένων, Ἀπὸ νεύρων ὡς τῆς μυῖας Gal. Ein Sehne / Seime / Spanader / naturæ mistæ, mediæ inter Ligamentum & Nervum. In hos Musculi desinunt.

Ligamentum, συνδεσμός, qvo ligantur ossa, Corpus nervosum, album, exangve, solidum sine sensu, concavitatis expers, ex osse ortum habens, Os ossi aut Musculum ossi conjungit & tanquam vinculum continet. Haarwachs.

Cartilago χόνδρος Kroschel / Knorpel / ejusdem ferè cum Osse naturæ, ex osse ligamentoq; constans, verum ligamento durior, osse mollior. Inferitur articulis veluti pulvinar, ne attritum mutuo lædantur ossa.

Cartilago: Terrestrium nullo foramine hifcit, nec Ossium more medullâ continet.

Aqvatilium, Cartilagineis ossibus

ossibus proportionatur, humorem in medullæ speciem continens.

Gressilium Nares, Aures,
Extrema, cartilagine con-
stant.

Os, ὀστέον, Vēin / omnium partium durissimum maximeq; terrestre, naturâ siccissimum. Ossa habent sanguine prædita omnia, quæ ad proportionem tantummodo, duritiæ, mollietatis, magnitudine, figura aut multitudine discrepant.

Pauló differunt Avium ossa.

Proportione eadem sunt
piscium, aut aliquod obtinent
quod vice fungitur ossium,
spinam aut cartilaginem.

Ossa: *grandis*, ampliter
concava & medullosa, Ho-
minis.

Minora, solida ac sine Me-
dulla feré, Leonis.

*Densa & dura, Robustiori-
bus Quadrupedibus, Camelo
Pantheræ, Lupo, Eqvo: Avi-
bus, Aquilæ, Accipitri, Corvo.*

Laxa, cava & levia, Imbecillioribus Animalibus, Homini, Ovi, Capræ.

Nervus. Nerven Ein Be-
wegader Nerve / Flache / Ton
pars est longa, alba, porosa,

per quam sensus & motus à Cerebro in universas Animalis partes diffunditur.

Nervi sunt omnibus Sanguineis : prætenues incerti, Piscibus juxta spinam.

Sangvis, αἷμα, Anima
 Usur vitæ thesaurus.

tenuior, crassior, Bubulus
sincerior, turbulentior,
frigidior, calidior.

Multa de Sangvinis Animalium viribus, à Scriptoribus prodita sunt, quæ factò periculo fabulosa potius & vana reperiuntur quàm vera. Galenus.

Cruor, sanguis ater à vul-
nere manans, æruginen Usus.

Sanies ἰχθῆς inconcoctus
 sanguis, etiam quod in Exan-
 gviis vicem sanguinis præ-
 stat.

Pituita, φλέγμα, sanguis
crudus imperfectè coctus,
Feuchtigkeit/wässrig/roh Ge-
blütte.

Bilis flava χόλη ξανθή,
Galle/Cholera. Humor ama-
rissimus folliculo quodam
Hepati adnato inclusus.

Pauca Animalia felle ca-
rent, Asinus, Cervus.

midius ac maximé imbecillum, Majora Animalia, Quadrupeda, Pisces, Olor.

Subcilius minora, Lynx.

Acrius & siccus, Aves rapaces, Aquila, Accipiter.

Omnis fellis vis est acris & excalefaciens, intensis tamen & remissis viribus.

Bilis atra, μελαγχολία, χολή μελαινα, sangvis crassior seu faculentus, Schwarz Blut/ Melancholien.

Succus, χυμός, χυλός, Humor in corpore valente abundans, Saffi / qvalis est Chylus in ventriculo, & Chymus in Hepate.

Genitura, γόνος, γονή, σπέρμα, σπέρμα, Natürliches Samen/ Semen naturale, semen genitale.

Excrementum, περιττώμα, Wüst/vnslat/vberstüssiger vnraht.

Saliva, σάλιον, πτύσμα, σίολον, Sputum, Geisser/ Spittchel/ Oris excrementum.

Spuma, αφρός, Schaum/ sordities quædam ebulliens

in saliva, in sanguine, &c.

Sudor, ιδρώς, Schweis/ Excrementum aqueum per cutem exudans.

Muccus, Mucus, μύξα, λέμκος, βλέννα, Narium humiditas & crassior pituita, Nos.

Lotium, Urina, ὕρον, Harn/ Urin/ tertiz concoctionis excrementum serosum.

Alvi excrementum, Alvus, Stercus, Merda, κόπρος, σκαβαλον, Αφόςιον γάστρος, Dreck/ Kott/ Mist/ Unflat.

Animalium Partes Dissimilares.

Caput κεφαλή, κάψα, σφαίρα, Das Häubt/ der Kopff/ superior in Animalis corpore pars, quæ Cerebrum continet, & in quo sensus omnes demto tactu, (qui in toto Corpore æqvabiliter tusus est) interpretes & nuncii rerum, tanquam in arce mirificæ ad usus necessarios collocati sunt, á quo etiam motus in universum Corpus, veluti á fonte derivatur.

Capitulum,

Capitulum, κεφάλιον
Ein Köpfflin.

Vertex capitis, κορυφή
μεσόκρανον Orph. Der Wirbel
auffm Haupte / Calvæ medi-
um discrimen & æqvamen-
tum Capillorum.

Sinciput, βρέγμα, βρεγ-
μός pars prior, das vordertheil.

Occiput, Occipitium,
ὀπίον, pars posterior das hin-
dertheil.

Calvaria, Calva, κράνιον
q. κράνις id est, galea, quod
Cerebrum integat, Hirnscha-
le / Perficitur continuo osse,
Cani compacto ex pluribus,
Homini & reliquis Anima-
libus.

Commisuræ Cranii,
ῥαφαί, συνβολαί, γγαυμάι. Su-
turae die Fugen der Hirnscha-
le.

Pericranion, περικρά-
νιον, Cutis Calvariam inte-
gens & capillos generans, die
Haut der Hirnschale.

Corona, στέφανος, περιέριον
μοσ, extremus Capillorum
ambitus Haarfranz.

Facies, πρόσωπον, das
Angesicht / das Antlitz / pars in

Homine tantum, quæ in prio-
re parte Calvæ subiacet. Quia
Homo unus Animalium e-
rectus est, solus prospicit an-
te versus, vocemq; ante versus
mittit.

πρότομον In pisce & Bove.
ῥάμφος Rostrum, ῥύγχος
der Schnabel.

Frons μέτωπον ἢ ὄν, με-
σόφρον die Stirne / pars faciei
sub sincipite posita, inter id-
ipsum & oculos existens.

Tempora, ποταφίδι, κόρ-
ραι. ab utraq; frontis parte si-
ta, die Schläffe / pars inter u-
trumlibet Oculum, Aurem &
Verticem.

Oculus, ὀφθαλμός
ὄμμα Ocellus Ein Auge.

Sinus, Oculi pelvis, Ocu-
li cavum, κόγχος Poll. κοιλίς
Ruff. das hohle der Augen Con-
cavae altitudines, quibus Ocu-
li continentur, quæ Palpebras
circumdant.

Supercilium, ὀφρύς,
ὀφρῶν, γῶσα, ἡλαι, Aug-
brauen / Ductus Pilorum supra
Palpebras Ober Augbrauen.

Intercilium, μεσόφρυον
Ruff. Intermedium inter su-
percilia spacium, unde Na-
sus incipit, estq; depile.

Capita

Capita Superciliorum,
σφρύων κεφαλαί, Partes Superciliorū, quæ Naribus proximæ sunt.

Οὖραι Caudæ quæ ad Tempora accedunt.

Τύλοι. Pili Superciliorum.

Palpebra, Gena, Plin. *Βλέφαρον, σκύνιον, κάλυμμα,* pars superius inferiusq; tegens, Visus tunica operculumve, *Augendeckel / Augenlid.*

Palpebra carent Pisces, Insecta, Crustacea.

Palpebrarum crepido, *Ελυτρον, Εγχεύχωμα, Ορχος,* Extremus Palpebrarum ambitus, unde Cilia excrescunt.

Cilium *Βλεφαρίδις, τέρσοι,* Ruff. pili, qui extremo Palpebrarum ambitui adherent, *Augbrauen Haar.*

Cilia obtinent omnia quæ pilos habent. His carent Pisces, Insecta & Crustacea.

Pupilla, *Κόρη, Augapffel / Augstern* / pars oculi media, seu humor quo videmus.

Pupilla rotunda in Homine; oblongiuscula veluti rimæ in Brutis.

Oculi nigrum, Oculi

Iris, τόμελαν ηὐγὴ ἴρις, Oculi circulus Pupillam ambiens, *Das schwarze im Auge.*

Unicolor omnibus Animalibus in sua cujusq; specie. Atrum Bovum.

Cæsum, *γλαυκόν,* Fulvum *χασπόδον,* Aquilæ, Lynxi, Leoni.

Caprinum *Αἰγώπερον,* Caprino generi.

Aquinum *Ἰδαζον,* aqvæum Ovibus.

Rufum, aureum seu croceum Buboni, Oto.

Versicolor, *πολυχρόον,* Homini, Equo.

Oculi candidum. *τὸ λευκόν, σφενδονα,* album quod postremo nigrum circumdat, *Das weisse im Auge /* Simile ferè in omnibus.

πασσαι partes Pupillæ proximæ.

Αλω, Circulus qui candido proximus est.

πρίμνον, ultima pars candidi totius.

Ἡὼν totus Oculorum ambitus.

Anguli Oculorum. Radices Oculorum, *Εγκανθίδες, Augen cken.*

Κάνθος Oculi angulus, pars communis superioris, inferiorisq;

feriorisq; Palpebræ, Augen-
wincfel / qvi duplex utriusq;
Oculi.

ἄνγλῳ, anguli Oculorum
juxta nares, Augenwincfel ge-
gen der Nasen.

παρὰ πτεῖα, anguli qvi tem-
pora spectant.

Oculi grandiores, Ho-
mini, Lynxi, Aquilæ.

mediocres,

parvi,

prominentes, Muri Co-
rylino.

conditi.

Auris, Οὖς, Ακοί, Poll.
Ακουσµα, Das Ohr / pars Ca-
pitis qvâ audimus.

Auricula exterior, Omnis
Cartilago Arem ambiens.

Auricula, πτερυγῶμα,
qvâsi Ala seu pinna, πτερυγιον,
Auris Cels. Ohrsepsin / Constat
solum Cartilagine & cute.
Cartilaginea pars Auriculæ
latior.

Auricula infima, Ansa
Auriculæ, ῥόθος, Kropfel am
Ohr. Auriculas habent par-
vas seu perexiguas :

immobiles Homo.

mobiles Bruta.

Majores, Asinus, Cervus,
Lepus.

Auriculis carent Aves, Pis-

ces. Qvæ penna, cortice
aut squama integuntur, iis
patet meatus auditorius.

Capreolus, ἑλιξ, Ruff.
κοχλία. Poll. exterior Auricu-
læ ambitus, Der Ohrenrand.

Scapha, Ἀνδράλις, σκάφος,
Poll. pars interior, anfractus
cochleæ similis, desinit in os
qvod Auriculam planè imi-
tatur.

Concha, κόγχη, κόγχιον,
cavum Auriculæ.

Auris meatus, πύλος
ἀκροστικὸς, Ακοή. Ruff. rotun-
dum qvod in medio est fora-
men, Die hêle des Ohres.

Testudo, Καμάρα, conca-
merata Auriculæ pars, ubi
foramen Auris patet.

Nasus, ῥίς, μυκτήρ, Die
Nase / pars faciei inter Ocu-
los, olfactûs organum.

Nasum : habent spirantia,
explanatiorem Homines; mi-
nus Bruta,

Non habent qvæ non spi-
rant, ut Pisces.

Nares, μυκτῆρ, & μυρωτή-
ρες, Ruff. ῥοσφῶνες. μύτοι, Ro-
sphen, partes concavæ utrinq;
positæ

positæ, quæ meatum præbent spiritui, Nasi foramina seu fenestræ *Nasenhöler/ Naselöcher.*

Foramina ante os habent, sed non explanata Aves, Serpentes, Ovipara.

Interfinium, *κίωρ, ἰσθμῖος, διάφραγμα.* Interseptum, Interseptimentum vel discrimin Narium, Imbrex Narium Arnob. Nasi pars cartilaginea quæ Nares vel meatus ipsos discriminat, *Mittelwende der Nase.*

Nasi orbiculus, Pirula *Isid.* Orbiculus protuberans, cui subsunt Nares, seu tota Nasi summitas, *σφαίριον* Ruff. das runde Stüßlin der Nase.

Alæ, Pinnulæ, *πτερυγία, ὑπὸμα,* externæ Narium partes seu pulpa utrinque orbiculum Nasi sapiens.

Vibrissæ, Narium pili das Haar in der Nase.

Malæ, *μᾶλα,* Genæ, partes sunt, quæ sub cavis inter Nasum & Aures veluti margines leviter eminent, Oculosque ab inferiore parte tutantur. *Wange/Backen.*

Buccæ, *παρεῖα, γνάθοι* sub genis laxiores partes, quæ irritis aut spiritu & pulmone re-

vocato compressis ad hoc labiis instantur, hilaritatem risumque indicantes *Holbacken.*

Lacuna, *φίλτρον,* Cavum in Labro superiore sub Naribus *Grüblin* vnter der Nase.

Labrum, Labium, *χείλος, ἔξωτος ὀδόντων, Hom. χελών.* *Leffze/ Leppe.* Caro permobilis, mollis, Naribus subjacens.

Labrum superius. *Oberleffzen/ inferius, vnterleffzen.*

Maxilla, Mandibula. *γαμφύλη, σιαγών, γένυς, Kinbacken.*

Mandibula superior, quæ soli Crocodylo & psittaco mobilis: Inferior, quam movent omnia Animalia: sursum, deorsum, in latera, Homo, *Quadrupede:* sursum deorsum tantum Pisces, Aves, *Quadrupeda* Ovipara,

Os, *στόμα, λσγειον* der Mund/das Maul/pars omnibus Animalibus maxime communis, quæ cibus intro demittitur, quo ipsa augeantur ac sustineantur: seu fissura intra Labra & Maxillas, quæ cibus recipitur.

Os compressum, rescissum,

amplum

amplum. Rictu Oris amplo sunt omnia Carnivora Animalia, Leo, Lupus animal, Lupus piscis, Rana piscatrix, Silurus.

Palatum, ὑπερώα, ὀρυγαίσκος. Gal. der Gaumen.

Fauces, Guttur. Plin. der Schlache / φάρυγξ, φάρυγγεῖον, ἰσθμός, pars illa Oris universa, quæ Gulæ prætenditur, cibum & spiritum capiens.

φάρυγξ etiam dicitur Gulæ summa pars atq; initium, finis postrema Stomachus, der Eschlund.

Lingva γλῶττα, γλῶττιον γένεσις, Noun. pars sentiens saporem, die Zunge.

Lingva: absoluta, mollissima, lata Homini.

dura, crassa Quadrupe-
bus viviparis.

longa & bifida Lacertis.

trifulca & tenuiss. vibrans
& prælonga Serpentibus.

imbricatæ asperitatis ac li-
mæ similis Lynxi, Leoni,
Pardis.

osseæ: spinosa Piscibus
quibusdam: ut Trutis, Sal-
moni,

rota Certhiæ.

apice extremo Picorum
generi, Jynge.

Imperfecta,

Tota adhærens palato Te-
studini.

Proglossis, pars prior quæ
acuta est.

Hypoglossis ὑπογλωσσίς,
Caro quæ attingit inferio-
rem Maxillam.

Tonsillæ, τριδάμια Gal.
Αντάδες απόχοι Hipp. Amy-
gdala Chir. Glandulæ, quarum
in intimo ore quatuor con-
spiciuntur: binæ ad Lingvæ
radicem singulæ, utrinq; con-
spiciuæ, & binæ peculiæ,
quæ μέλα Polluc.

Columella, κίων, γαρ-
γαστῶρ das Zäpflein / particula
carnea oris penitior parte
hærens σαφυλοφείον, Uvula.

Gingivæ, ὄνυα, Zähne-
fleisch / Carnes quæ Dentes
continent. Internæ, ἔνυα:
externæ, ὀνυα: quæ inter Den-
tes continentur, ἄρτοι.

Dentes, ὀδόντες, τομῆς
Zähne quorum usus primarius
ut cibum conficiant, secunda-
rius, ut voci articulatæ infer-
viant, invadant, defendant,
retineant.

φραγμαδες, totus Dentium
ordo, Dentium acies. die reihe
oder ordnung der Zähne.

Præsepia, φάρμα, φάρ-
ται ossa quæ dentes conti-
nent.

Cavernæ, εὐδρια, εὐμιο-
κὸν, post, Mortariola Locula-
menta, quibus singuli dentes
sunt innixi, Zahnhöler/ Zahn-
löcher.

Dentes exerti, χαλιδό-
δοντες, Schieferzähne/ Danzäh-
ne/ quales Verri, Apro, Ele-
phanto.

Dentes acuti, pectina-
tim se stipant, serrati καρχα-
ρίδοντες, quales Piscibus fe-
ré, Serpentibus, Canibus.

Dentes continui, con-
tinuari, Bobus, Capris,
Eqvo.

Dentes: plures sunt Maribus.
pauciores feminis.
mutantur primores, Ho-
mini, Leoni, Cani, Rumi-
nantibus.

non mutantur, sed perpe-
tuó manent Maxillares.

Mentum, Ἀδενειον,
γένειον, das Kinn,

Collum, τράχηλος, der
Hals/ pars Corporis quæ Ca-
piti vicina inter caput, Hu-
meros & Thoracem sita seu
interjacentis,

Jugulum, λευκανία, Α-
ντιάδριον Ruff. der Unterhals/
A Collo communis Colli &
pectoris pars seu cavitas pro-
pe thymum. σφαγή ἀσφάτηω,
quod mactaturi pecudes, il-
lum locum incidant, cum dis-
secta in ramos ibi Vena cava
lædatur, hoc modo & Mors
præsentissima adferatur.

Cervix, Αυχμή, Σαγί, Ἰνί-
ον, Ruff. das Genuck/ posteri-
or Colli pars.

Collum habent, quibus
gula & arteria, vivipara &
Ovipara quædam.

Perfectum, breve Homo, &
quibus Crura brevia.

Longum Avibus, quibus
Crura longa, Struthioni Gru-
ibus, Palmipedibus nonnul-
lis, Olori, Anseri.

flexibile, vertebis com-
pactum Homini,

rigens osse perpetuo Lu-
po, Leoni.

Imperfectum, Collo propor-
tionale, Serpenti.

Collo

Collo privantur Pisces, quibus non manifesta gula.

Guttur, Aspera Arteria, Canna Pulmonis, Ασπείρα Τραχεία, die Gurgel/das Enffrohr. Colli pars anterior cartilaginea vocem & halitum transmittens.

Circuli, Cannæ Pulmonis, κροτάρες. Hipp. σήλαγγες, Bronchia.

Larynx, φάρυγξ, βρόγχου κεφαλή, Arteriæ asperæ pars summa, vocis instrumentum primum ac præcipuum, apparetq; in Collo tangenti durum.

Laryngis operculum, ἐπιγλωττίς, Sublingvium sld. Ligula Lingvæ minor Plin. Anhelitus Lingula Adams' s'apfflin.

Gula, οισοφάγος, λαμδὲ σόμαχος, der Schlund / die Râse / Canalis per quem cibus & potus in ventriculum descendit.

Thorax, θώραξ, ὄλμος, Truncus der Rumpff / tora ea pars Corporis quæ à collo ad Crura usq; seu pudenda truncat.

Pectus, στήθος, στήνον die Brust / quod sub juguli clavicula est, prior Thoracis situs.

Pectusculum, στήνον, στήνιον, Media Pectoris pars, quò concurrunt Costæ, à summo ad Cartilaginem usq; illam ensiformem.

Cartilago ensiformis, Os ensiforme, ξιφοειδὲς, das Hergeblat.

Costæ, πλεύροι, Spirituum partium munimentum, die Rippen / Laterum ossa.

Mamma, Mammilla, Vber, μαστός, μάζος, τιττός, κόλπος, Sinus, Sumen à sugendo, Rumen veteribus, Brust/ditten / Lactis receptaculum.

Papilla, δακτύλ, Brustwercklin oder Bapfflin / Sericæ in vaccis, Capitulum Mammæ, per quod Lact transmissum eldicitur.

Mammæ obtinent Vivipara, quæ protinus animal vivum pariunt : in pueris.

Pectoris parte priore binas binis papillis Homines.

Sub armis duas Elephantum.

Inter, femina.

C 3

Binas

Binas papillis binis, Oves, Capræ.

Binas papillis quatuor, Vaccæ, Cervi.

In ventre.

Plures, quæ multos edunt fœtus, Sues, Canes.

Duas, quæ pauciores. Leæna, Panthera, Camelus cum papillis quatuor.

Mammis carent Ovipara omnia & Vivipara, quæ prius ova pariunt.

Præcordia, προκάρδιον, quod sub Mammillis est. Dicitur & carneum illud, quod sub pectore est carneum molleq; ad Os ventris, quæ quidem pars σφαγί & Αντικάρδιον dicitur, sic Hergrube.

Viscera, σπλάγχνα, ἔγκαια, extra, Interanea, das Eingeweide. Visceribus omnibus natura carnea, sed sibi consimilis, παχύγχυμα Erassifrat. πύονευμα, veluti profusio. Viscera nulla habent Exsanguia.

Vitalia, Εὐτοσινδία πνεύματα, Diad. Vitæ instrumenta, Organa vitæ inservientia, ut Cerebrum, Pulmo, Jecur, Cor.

Cor; Κῆρ, καρδία, das Herz/ in pectore situm me-

dio, opertum involucro pingvi & corpulento, quo Venæ majori annectitur & Arteriæ, quæ Aorta. Externum ejus πυθμῆς turbinatur in mucronem carnosum & firmiss. Κεφαλὴ καρδίας, amplior Cordis pars, quæ membranæ connectitur.

Cordis Ventriculi duo, inter quos medium quæsi quoddam septum. κοιλία, Cavernæ. Aliquando tres in majoribus Animalibus videntur. Quæ Animalia Pulmonibus carent, ea nullos sinus habent.

Auriculæ Cordis binæ, ὠτα, concavæ Ventriculis adhærent utrinq; Cordi, sicuti Aures Capiti, substantiæ cutaneæ.

Ossi quiddam simile omnibus inest. In minutis ad cartilaginis duritiem propè accedit: in majusculis perfecta cartilago est: in grandioribus cartilago ossæa: in maximis os cartilagineum.

Cor mucrone turbinato in priorē partem tendit: contra in Piscibus, Homini infra lævam papillam mucrone in priora eminet; Animalibus reliquis medio pectore situatur. Pulmo,

Pulmo, πνευμὼν, πλευμὼν, die Lunge / spirandi officina, attrahens ac reddens animam; idcirco spongiosus ac fistulis inanibus cavus. Bifidus omnibus, at non æqualis ubivis distinctio. Venæ majori atq; Aortæ connectitur.

Pulmonem obtinent, quæ spirant, Pedestria sangvineæ, Aquatilia nonnulla, ut Balænæ. Hoc carent, quæ branchias habent, ut Pisces.

Pulmo aliis sangvine tinctus adundantiore Dia, ut Quadrupedibus viviparis, quæ necessario per inter valla continua respirant.

aliis minus sangvineus est, ut Oviparis quadrupedibus, (& ex Viviparis, Lutræ & Phocæ) Serpentibus & Avibus.

Diaphragma, διαφράγμα, Arist. διάφραγμα, Septum transversum. Cels. Disseptum, Præcordia Nom. das Zwerchfehl / die Leiste / die Kasse Laniombus. Tunica est musculosa Thoraci prætensa, Pulmonem & Cor à Ventre determinans.

Jecur, ἥπαρ, die Leber /

sangvinis officina sub Septo, à dextro latere positum. Pars convexa seu gibba, κύστη ad Diaphragma seu Peritonæum est: Cava σκμή infernè Ventrículum tangit.

Iecinoris fibræ, ἰσχυροὶ ἥπατος, Zipffel / ende der Leber.

Jecur: aliud sangvineo colore exhilarat, ut Avium quadrundam.

Pallidiusculum est Quadrupedibus Oviparis & Piscibus nonnullis, ut Testudini.

adipeum, Cartilagineis aquaticis nonnullis, ut Mustelæ fluviatili.

Item: aliud

Continuum ut Hominis.

simplicius non fissum, ut Piscium, Quadrupedum, Oviparorum.

multiplex: divisum in pinas duas, tres, quatuor, sex, septem, novem, ut Lupi, sed ab una origine contentum.

duplicatum videtur esse, nec eadem origine continetur, ut Galei, Criceti.

Vehicula

Vehicula Fellis, κύστις
χολιδόχος, receptaculum fel-
lis, Gallenbälgin / Gallenbläs-
sin.

Hac destituuntur, **Quadru-**
peda quædam **Vivipara**.

Aves quædam

Cetacea, **Delphinus**.

Plures habent, & quidem
major pars, idq; vel

annexum Hepati, seu sub
fibris Iecinoris delitescit, in
Homine, quadrupedibus, **A-**
vibus.

Intestinis adhæret **Avibus**
quibusdā, **Piscibus** nonnullis.
utrisq; & Hepati & **Inte-**
stino jungitur.

Lien, σπλῆν, der Milz /
lævo latere situs quasi Iecur
adulteratum, Differt.

quantitate

Magnus, perfectus, **San-**
gvineis Viviparis.

Minimus, imperfectus, a-
deo exiguus, ut sensum pené
effugiat, **Avibus**, **Oviparis**.

Colore.

Niger, fortioribus & cali-
dis Animalib; ut **Leoni**, **Cani**.

Magis candicans humidio-
ribus & frigidioribus.

Sangvinei coloris, **Piscibus**
nonnullis, quibus **Hepar**
pallet.

Lividus, sub cæruleus in
Homine, Porcis.

Ventriculus, κοιλία,
γαστήρ, pars in quam cibus de-
voratur, der Magen. : Septo
transverso subest. Os sub me-
dia Cartilagine Xiphoidē,
reliqua pars sita sub Septo,
Fundus amplior, pars superi-
or quæ ad gulam arctior est.
In aliis ferè Animalibus in
anteriora ad hypochondrium
tendit. Ostium inferius πύλω-
ς, qvo Cibo exitus patet, ad
dexteram prope Iecur situm
in Intestinum desinit.

Simplex est **Viviparis** & u-
traq; **Maxilla** dentatis, isq; vel
Oblongus, Homini, Sui,
Cani.

Sphæricus magis **Quadru-**
pedibus, & **Avibus** nonn. &
vel

Membraneus, **Quadrupe-**
dibus, **Avibus** rapacibus.

Callosus **Avibus** pulv. ut
Gallinis, **Anseri**, **Turdis**.

Multiplx.

Duplex **Criceto**

Quadruplx, **Quadrupe-**
dibus **Cornigeris**, **Ruminanti-**
bus altera **Maxilla** dentatis.
cum appendiculis, ut **Piscibus**
quibusdam, iisq; pluribus vel
paucioribus.

Intestina

Intestina, ἐντέρα, ἐγκοιλία
 Das Gedärm / Eingeweide /
 Chordæ barb. Intestina flexu-
 osis orbibus convoluta, in o-
 mnibus Animalibus eadem
 quatenus Intestina sunt:
 Magnitudine, crassitudine,
 replicamentis & anfractuum
 (quas ἑλικας dicunt) nume-
 ro distinguuntur.

Intestinum: *Maius* Rumi-
 nantibus. *minus*, simplex simile
 sibi omnibus suis partibus,
 Piscibus.

Diffimile, & quidem.

arctius parte superiore,
 latius inferiore Majori Ani-
 malium parti.

laxius, quâ ventri jun-
 gitur, quâ desinit arctius,
 ut Cani.

Anfractuosum, in orbis con-
 volutum, Homini.

Δωδεκάεδεντυλον, ἑκφυσις,
 πύλωος Der Magendarm /
 Duodenum, primum Intesti-
 num, principium Intestini,
 priusquam in anfractus or-
 besq; convolvatur.

Jejunum νήστις Jeerdarm
 sequitur flexuosis orbibus
 convolutum, non ita tamen
 implicitum, quia nunquam
 quod accipit continet, sed
 protinus in inferiores partes

transmittit.

Tenuius, tenue, λεπτόν,
 ἐντέρον ἢ ἀπλοῦν jartter, subti-
 ler geschlanceter Darm / in si-
 nus vehementer implicatur.
 Orbes veró ejus in dextero-
 rem partem converfi, & é re-
 gione dexteroris coxa finiti,
 superiores tamen partes ma-
 gis complent, dein cum crassi-
 ore altero committitur.

Cæcum, τυφλόν Blin-
 derdarm / á dextra parte inci-
 piens in sinistram magis per-
 vium est, in dextram non,
 tumidum quiddam existens.
 Hoc

Simplex, parvum in Ho-
 mine vacuum: amplius in vo-
 racibus Animalibus, Suibus,
 Gliribus, Bobus.

Duplex, Animalibus rapa-
 cibus, Avibus quibusdam, An-
 feri, Olori Criceto.

Multiplex Piscibus nonnul-
 lis.

Colon, κῶλον, Intestinum
 plenius, Alvus der groſſe darm
 laté fusum ac sinuatum, ab
 utraq; parte huc atq; illuc vo-
 lutum, magis tamen sinistras
 inferioresqve partes tenens,
 contingit Jecur, Ventriculum,
 Renem sinistram.

D

Rectum

Rectum, ἀνεντισμένον, δακτύλιος, der Afferdarm, Maßdarm/ breve corpulentumq; ad exitum excrementi rectá portendit.

σφίγκτης, musculus Ani, qui prohibet, ne effluent excrementa nobis invitis.

Pancreas, κελύκρεας, Caro glandulosa & adiposa Pyloro adjacens.

Mesenterium, μεσενταριον, ἐπιχορδία, Lactes das mitten der Jungeweide.

Omentum, ἐπίπλοον, Membrana præpingvis, Intestinis obtenta, das Meslin Oritur de medio ventre, statimq; á septo transversó dependet. Maximum Homini- bus & Similibus. Est corpus ex duplici Peritonæi complexu compositum, in quo venæ multæ sparguntur. Hoc magnum, parvum, pingve, macilentum.

Alvus, Venter γαστήρ der Bauch/ κελία, infra Pectus est totum, quod á Sterno ad pudenda usq; porrigitur, connumeratis Illis.

Abdomen, Sumen, Aqualiculus, Rumen á Mammis, ὑπογάστρον, ὑποκοιλίον der unter Bauch pars quæ sub umbilico est usq; ad pubem.

Ilia Fess. ab ina, quæ tenuissima chartæ pars est, quod circa Ilia cutis sit tenerior, Latera, Lumbi, die Seiten.

Genitale Ἀνδρῶν, Pu- dendum, verendum, die Scham.

Penis, Coles, Veretrum, Mentula, Virga, Priap, σάδην, κανλός, σήμα der Schwanz/ Cervici vesicæ annectitur, foramine uno fermé directo pervium.

Genitale Marium vel

Intus reconditum Delphino.

foras pender: antè Homi- ni: retro aliis.

Cartilaginofum carnosum- que Homini.

Nervofum Camelo, Cervo.

Osseum Lupo, Vulpi, Cani, Mustelæ.

Testes, ὄρχεις, ὀνύμοι die Hoden/ seminalis humoris receptacula, quæ ex genitali Maribus pendent.

Abditi

Abditi sunt, & vel lumbis adherent circiter sedem Renum infra Septum, Avibus & Quadrupedib. Oviparis: vel in ultima alvi parte priore conduntur, Delphino, Elephanto.

Prominent penduli, & vel absoluté pendent Homini, Equo: vel non absoluté, sed alvo adherent, ut Apro.

παράσονται, meatus sunt, quibus defertur semen á testibus ad ὑδρόσπερ.

Vesica, κύστις dic Wasserblase/ultimo Ventris loco sub ossibus latis, quæ Ilium ossa dicuntur, meatibus, qui Ureteres dicuntur annexum, porrectis á Renibus ad Vesicam, pars nervosa, tenuis, exangvis, collo carnoso.

Vesicæ cervix, Collum Vesicæ, καυλός, ἢ κύστις. ὡς ἡ γὰρ καὶ ὁ Water-Hals.

Vesica carent Aves.

Uterus, Matrix, Loci, Vulva, μήτρα, δελφύς, ὑδρόσπερ καὶ γυναικείον, κόλπος, dic Mutter/die Währmutter. Pars feminæ propria. Omnibus Animalibus intró reconditus Uterus, quia injectum semen calore multo indiget, ut sus-

citetur, concipiatur, formetur, foveatur.

Cervix Uteri, Ostium τὸ σῶμα τῆς ὑδρόσπερ, Muttermund.

Loci, Uterus in Homine, Vulva in reliquis Animalibus. Pars interior, spaciū internum.

Acetabula, κερῶται, πλεκῆναι, κοτυλιδόνες, quasi cornicula & flagella curvæ. Ora seu meatus sunt vasorum ad uterum pertinentium, & in semen conceptum sese dispergentium, per quos fœtui affertur nutrimentum, & ipse Utero alligatur. In primis huc pertinet Vena umbilicalis, per quam infans in Utero alitur.

Sinus uteri, κόλποι Præxag. duas habet sinus Mulieris Uterus; multos quæ plures simul fœtus generant, ut Sus.

Vulva: infrá longius á septo juxta genitale supra alvum posita est, Mulieribus & Viviparis: vel lumbis adheret, ut Piscibus Oviparis.

Juxta septum transversum membrana constat & tenuis est, Avibus omnibus, Piscibus Viviparis, Quadrupedibus Oviparis.

anceps ratio, iis quæ animal edunt in lucem cum prius ova generarint, ut Cartilaginea, nam & lumbis adjungitur ea pars vulvæ, quæ ova continentur, & supra Intestina ejus ostium est.

Amnium, *Αμνιον*, fœtus involucrium tenue, quod ejus veluti sudores recipit.

Alanthoides, *Αλαντοειδής*, tunica media Amnio circumposita, à farciminis figura sic dicta, urinæ receptaculum. Subtilior primâ, rugosa & valde sinuosa, similis vestimenti sinuosa. In Brutis tantum reperitur.

Secunda, *Χωρίον*, *δευτέρη*, membrana Alantoidem cingens. Prima & extrema tunica fœtus. In quibusdam brutis firmissimè Matrici adhærescit, in Homine non item. In Canibus & aliis Brutis habet eminentias, quæ sunt acetabula.

Umbilicus, *ὀμφαλός*, *der Nabel*/Concavum illud quod in ventris medio est.

Dorsum, *ὠσθιον*, *μετὰ πρεπον*, Tergum, *der Rücken*/ tota posterior Corporis pars, à Collo usque ad Os sacrum.

Scapulæ, *ὀμοπλάται*. Sceptula aperta Cel. Spatulæ, ossa quæ à tergo incumbunt. *Schulterblatt*/ In Quadrupedibus, reliquis Pectoris ossibus ferè conjuncta sunt. In Homine longius distant à pectoris ossibus, & Dorso quasi innatant.

Humerus, *ἄμος*, *Schulter* / in Homine : Armus in reliquis Animantibus.

Acromium, *Ακρώμιον*, Humeri summitas, ubi cum scapulis jugula committuntur.

Κλείδες, Juguli ossa, inter quæ jugulum situm est.

Μετὰ πρεπον, medium inter sceptula, ad mediū Dorsum, ubi septi transversi locus.

Lumbi, *ῥάφνες*, *πρότεραι φέαι*, infra è regione Ventris ubi septi transversi locus, dicē tenden.

Dorsi Spina, *ῥάχις*, *κλόνη*, totius Dorsi media pars, superna usque ad Os sacrum, *der Rücken* grad. Spina rectitudinem & longitudinem continet Animalium, ex vertebriis constat 24. excepto osse sacro, in Homine : sed in reliquis Animantibus, ex pluribus compacta est.

Costæ

Costæ, numero variant.

Homini 12.

Sunbus 10.

Cornigeris 13.

Serpentibus 30.

Os sacrum, πλατὺν, ἱερὸν
ὁσῶν, Os quod finit spōdylos,

Uropygium, κόκκυξ, ὀπίσθιον, der Arßpurz. Offi sacri extremitas, vel potiús spinæ extremum, offi sacro subtus adhærens, podiciq; supérne imminens.

Cauda, Coda Veteribus
ἄρα, der Schwanz: quâ do-
nantur Vivipara & Ovipa-
ra: caret Homo.

Podex, δακτύλιος, περ-
τὸς, pars excretoria, der Fuß.

Crus, *σύνδρυς*, bipartita
compactio, utrinq; á Coxa
dependens, seu totum quod
ex femore, genu, tibia, malle-
olis & pede constat, *Ἐχενέ* et.

Crura carnofa Homini :
nervofa offulétâq; Reliqvis.

Πες, πόνος, βάσις, der Fuß/
fundamentum totius Corporis, quo Animalia sustinentur & incedunt.

Pedes: posteriores sunt omnibus gressilibus: priores

Quadrupedibus, quorum loco Brachia & Manus Homini; Alæ Avibus.

Digitati: Horum aliis Di-
giti sunt qvatuor, Avibus :
qvinq; Homini : priores qvini,
posteriores qvaterni, Te-
studini, Lynxi.

Solidi, Eqvo, Asino,
Bifulci, Cervo, Capræ,

Quæ Animalia pedibus care-
rent: *in*cessu undant fluctu-
antqve, *κυμαίνοντα*. Et vei
flexibus, impulsus per ter-
ram feruntur ut Anguis: vel
corpus sursum flexu cuncta pro-
grediuntur, ut Eruca quædam,
*in*cessu *διωσπᾶσαι* utuntur (ac
si per limum trahi dixeris)
præcedente parte progredi-
untur, & quod reliquum est
Corporis, ad illud attrahunt,
ut Vermes terreni, Hirudi-
nes.

Articuli, Internodia,
ἀρθρα καὶ συνταλίδες, Gleich/
Gelenke.

Ungvis, *ὄνυξ*, Nagel /
corneum illud quod in extre-
mis digitis Anamali-
bus enas-
citur. Ungula in bisulcis &
solidipedibus, *der Huff*.

Ungues: Lati Homini, &
Mergo unico inter Aves,

Acuti Avibus nonnullis.
 Adurci Leoni, Ursæ,
 Lynxi, Aquilæ, Accipitri &
 aliis rapacibus.

Imbricati Simiæ:
 Recti Homini, Canibus,
 Mergo.

Sensus Animalium.

Omnes sensus habent; Sanguinea. Mollia, Crusta instructa.

Pauciores Talpæ, qui visu privatur: Et cæci fodere cubilia Talpæ.

Præcellunt: Olfactu Canes, Vultures: Visu Aquilæ, Lynxes: Gustu Simiæ, Gallinæ: Tactu Aranea, Serpentes: Auditu Anseres, Talpæ: Cicero 2. de Natura Deorum. Omnis Sensus Hominum multo antecellit sensibus bestiarum; quorum ita clara iudicia & certa sunt, ut si optio Naturæ detur, & ab ea Deus aliquis requiratur, contentane sit suis integris incorruptisq; sensibus, an postulet melius aliquid, non videam quid quærat amplius.

Respiratio Animalium.

Animalia omnia quæ habent Pulmones respirant. Et hæc vel Loquuntur perfecte ut Homines, qui differunt sexu,

regione, ætate: vel vocem edunt;

variam, Animalia Vivipara, Aves.

canoram, sive Aves oscines.

exilem, Quadrupeda Ovipara.

sibilum longum Serpentes. abruptum, perexiguum Testudines.

Ullulatum, Ranæ.

Animalium generatio.

Generatio est facultas, quæ Corpus vegetum ex apto semine ad suæ speciei similitudinem nascitur: ut Homo ex Homine, Bos ex Bove. Voluit enim Natura eorum quæ vita prædita sunt, alterum ab altero perpetua successione propagari.

Oriuntur Animalia quædam sponte, nullo cognationis semine antecedente absq; coitu, ut Mures ex putredine, Offrea & Insectorum multa. Plurima procreantur ex semine cognato sui generis per coitum Maris & feminæ.

Sexus discrimen: nullum apparet in iis, quæ vitam stabilem gerunt, & testa integuntur.

Obscurum est in Piscibus, Insectis. Alterutram enim partem non habent,

Manifestum

Manifestum, utriusq; sexus in pedestribus omnibus tum bipedibus, tum *Quadrupedibus*, Mollibus Crusta intectis conspicitur.

Mas, *ἄρσεν*, appellatur quod in alterum semen immittit.

Major in pedestribus sanguineis viviparis.

Calidior, robustior, animosior.

Ejus partes superiores potiores, aptiores.

Cornua habet Cervus.

Calcarea, Gallus.

Dentes exertos Aper, Verres.

Colore prævalet in Avibus.

Femina, *ἡμεν*, quod in seipsa semen prolificum mittit, & à Mare immissum recipit. Hæc

Imbecillior, humidior, ad affectus pronior, infirmior, innervior, in educanda sobole acerbior.

Major Mare inter Pisces & Insecta. Habet præterea

Vocem exiliorem, tenuiorem,

partes inferiores, posteriores robustiores.

genitalia intus recondita,

Mammillas laxiores.

Sanguinem nigriorem crassiorem,

pilos tenuiores.

Cornua ut plurimum nulla.

Coitus Animalium.

Οἶα, congressus seu concubitus Maris & feminae.

Hic considerantur.

Actu. Coeunt octavo mense

Sues: quinto, sexto Pisces.

Anniculae, Oves, Caprae, Canes.

Biennes, Equus, Asinus.

Anno vigesimo Elephantum.

Tempus Anni: Certum, statum, frequentius Vernalium observant prope omnia volatilia, Pedestria, Natantia. Tunc enim temporis omnia ad universi renovationem conspire videntur Plantae, Stirpesq; omnes, Bestiae, siue nantes, siue volucres, siue serpentes, siue gradientes. Cuncta namq; tum gliscunt & in animantibus seminis copia vasa distenduntur.

Modus. Coeunt a versa. Pedestria sanguinea, Ovipara, quæ retrò mingunt, ut Leo, Lupus, Canis, Lynx, &c. Cruacea: Insecta.

Alia feminam Mare supergrediente conjunguntur, & dissimili modo: vel.

Complexu

Complexu mutuo supinarum partium, ut Serpentes, Murænæ, Lacertorum genera.

admotis invicem supinis partibus copulantur, ut Pisces omnes exceptis cartilagineis.

Mare feminam superveniente ut Aves.

oribus invicem admotis, complexuq; mutuo brachiorum libidinem explent, ut Mollia.

Superfœtatio

Accidere solet quibusdam Animalibus, quæ post unum fœtum ex coitu conceptum rursus alium concipiunt à priore, unoq; aut altero die, vel etiam pluribus post primum emissum, suo tempore eniuntur, quæ emissio secunda & veluti novus quidam partus, Superfœtatio dicta est.

Superfœtant frequentius Homines, Lepores, Sues, Cuniculi, quia post conceptionem Maris congressum appetunt.

Rarius aut nunquam reliqua Animalia gravida. quia post conceptionem Marem non appetunt, & seminis ma-

teria adtœtus nutritatum absumitur.

Partus.

Pariunt & Animalium alia: *Animal* ut ζῴον Vivipara: & vel ilico inter se animal formant perfectum, quod foris incrementum recipit, ut Homo, Equus, Vacca, Ovis: vel non statim sed prius ova; mox animal in lucem edunt, ut Cartilaginea.

Ova, ut ᾠόνια, Ovipara, quæ edunt ovum: perfectum, quod nullum insuper capit incrementum ut Aves, Quadrupeda quædam Testudines, Crocodilus, Chamæleon, Serpentes plurimi: Imperfectum. Quæ postquam edita sunt augentur, ut Pisces squamosi, Crustata, Mollia, Rana.

Vermem primò, dein Ovi speciem accipiunt, ut Insecta quædam, quæ primò vermiculum pariunt, qui addito tempore accipit speciem Ovi, quæ chrysalis dicitur, tum ex eo animal gignitur.

Ovum ᾠον, est id quod ubi in fœtura perfectum est, ejus ex parte principio animal consistit, reliquum verò alimentum

alimentum ei, quod gignitur, est, *Ein Ey.*

Vermis, *σκώληξ*, id ex quo toto, non ex parte aliqua totum, per subjecti fœtus formationem incrementumque gignitur.

item, Quædam pariunt brevi à Coitu tempore, Insecta maximè. Quædam longiori, & gerunt: vel dies quindecim, Sepiæ.

menses tres, Locustæ.

menses quatuor, Sues dom.

quinque, Oves, Capræ.

Sexaginta dies, Canes.

Decem menses, Vacca.

Undecim, Equæ.

semel in anno, magno sylvest. pars, Leæna, Vacca, Vrsæ.

sæpius: Bis Hirundines, Sturni: Ter Chalcis: sexies Cyprini: singulis ferè mensibus Columbæ quædam domesticæ.

Fœtus, *finatur* in utero: extensus, Quadrupedibus. ex pedibus obliquus, Piscibus.

inflexus contractus Bipedibus, Homini, Avibus.

Nascitur naturaliter in Caput: contra naturam in Pedes inflexo circumactoque Corpore. Quo majus est animal,

hoc minus est fœcundum. Minuta numerosi fœtus sunt, adeo ut Acanthis minima Avicula duodenos pariat pullos: ita quæ minus valent pondere, numero sunt pensanda.

Hinc Animalia quædam fœtus edunt pauciores, *ὀλιγοτοκα.*

Unicum seu singularem Homo, Cerva, Vacca, Equæ, Camelus, Elephas, Ovis domestica.

Binos Leæna, Caprea.

Ternos Vrsæ.

Quaternos Vulpes,

Numerosos *πολυγονώπια*

Duodenos Sus.

Senos, septenos Cuniculi, Porcellus frumentarius.

Septenos, Novenos, Denos, Feles, Canes.

Animalium usus.

Condita sunt Animalia. I. propter Deum, Ratione prædita scilicet Homines, qui ideo à Deo creati sunt, & in Mundo collocati, ut Creatorem suum noscerent, & omnem vitam in eius gloriam referrent. Hic enim Verbi ac Spiritus sui potentia ex nihilo creavit Cælum & Terram:

E

hinc

hinc omne genus Animalia produxit, mirabili serie innumeram varietatem distinxit, suam unicuiq; generi naturam indidit officium assignavit, locumq; attribuit & stationem, necessariis provodit, & ne suo interitu prorsus perirent, vim propagandi contulit: Demum Hominem formavit, eumq; tam specioso decore, totq; ac tantis dotibus insigniendo præclarissimum in eo suorum operum specimen edidit.

II. propter Hominem, Reliqua Animalia ἄλογα omnia, quæ vel Corpori inserviunt.

I. Ad vitæ conservationem, dum suppeditant Cibum & Pharmaca. Cibum *vel* simplicem, dum sunt alimenta tantum, ut Quadrupeda domestica, grandes ferae: Aves pulveratrices, Gallinarum, genera, Columbæ, Aviculæ montanæ: Pisces littorales, pelagii, saxatiles: *vel* medicamentosum, dum præterquam quod nutrant, Medicam habent facultatem, calefaciendi, refrigerandi, humectandi, siccandi, ut Caro Agnina, Leporina, Perdicum &c.

Hinc variæ exurgunt Alimentorum differentia, quæ ab Animalibus desumuntur.

Valentissimè nutriunt, in quib. plurimum est alimenti.

Omne animal quadrupes domesticum.

Omnis grandis fera, ut Cervus, Onager, Aper, Capræ.

Omnis grandis avis, ut Anser, Pavo.

Omnes beluæ marinæ, Cete.

Mediocriter alunt:

Lepores, Cuniculi.

Gallinaceum genus, Gallinæ, Perdices, Merulæ, Turdi, Aviculæ plurimæ.

Pisces omnes, qui salem non patiuntur, littorales, pelagici.

Imbecille alimentum

dant: Aves montanæ, Fringillæ, Rubeculæ, Pari, Columbæ, Passerculi qui in turribus degunt:

Pisces saxatiles, Iulides, Blicæ, Scari, Turdi, Cressiones & alii.

Inter hæc vicissim alia aliis valentiora, pro ratione

Solū

Soli seu loci, in quibus degunt.

Domestica, otiosa carnem obtinent humidiorē & excrementitium, ut Oves, Anseres, præstant Castratorum.

Sylvestria seu feræ duriora sunt, minusq; excrementicia.

Pisces inter saxa, in arena leviores: graviores & deterimi, qui in stagno, lacu, palude, aut flumine immundo ac turbido vitam agunt.

Pabuli

Laudabilis copia, præstantiores evadunt.

Defectu, leviora.

Ætatis

Adolescentium præstantior, concoctuq; faciliior,

Lactentium seu recens natum muccosa, præhumida, excrementosa, ut Porcelli, Agnelli.

Pullorum cohortalium.

Pisciculorum media.

Senescentium, dura, nervosa, arida, concoctu difficilia, paucioris alimenti.

Partium, seu Membro-

Carnose pingves probè nutriunt.

Excarnes, ut Pedes, Rostra, Aures, Cartilagines, minimum præstantimenti.

Nervose, ut Ligamenta & Tendones, succum gignunt lentum glutinosumq;

Quadrupedum caro circa labra glutinosum procreant, sed minimè crassum: verum facile concoqvuntur, ut & Alæ.

Lingva carne est rariore & glandulosa.

Glandulæ sèves pariter & friabiles, succum gignunt crassiusculum.

Mammæ $\alpha\gamma\alpha$, dulces sunt, & á gulosis experuntur, si probè fuerint concoctæ, ad Carnis naturam accedunt, sed crassum succum efficiunt, maxime si fuerint Animalis boni habitus.

Viscera concoctu difficilia, crassi succi & excrementosi.

Cerebrum pituitosum crassumq; nec probi succi, ægrè concoquitur, tardeq; permeat, atq; à Stomacho alienum est, idq; haud modicè. Quippe quod nauseam moveat & vomitum concitet. Idem tamen si probè concoquatur, alimentum præstat non exiguum. Avium Cerebrum præstantius.

Medulla Osium Cerebro dulcior, svavior, pingvior; si liberius edatur nauseam excitat ut Cerebrum, nutrit ut Cerebrum, facillè putredinem sentit.

Reñes ex urina virosum quiddam habent, duriores, concoctu difficiles, & vitiosum gignunt succum.

Testes Quadrupedum adultorum virus olent: Altilium Gallinaceorū svaves optimi sunt. Quadrupedum juniorum, Tauri, Hirci, Arietis saporis sunt ingrati, concoctu difficiles, mali succi.

Sanguis omnis concoctu difficilis, præcipuè qui crassus, qualis Bubulus. In cibo gratus Leporinus, Suillus, Gallinarum, Anseris, Cyprini.

Pinguedo omnis pauci nutrimenti est, potiusq; carnis quæ nos alit condimentum.

Lac cibo utile, Bubulum, Caprillum, Ovillum, probè nutrit, nec malum gignit succum, si non corrumpatur.

Animalia ζυγυα

id est, boni succi, quæ probum & laudabilem gignunt sanguinem.

Quadrupeda si benè concoquantur.

Aves mediæ materiæ, sylvaticæ, montanæ, quæ volatu se exercent.

Pisces saxatiles, & omnes ferè, præter palustres, lacustres, & aquarum limosarum.

Omnis venatio.

Caro omnis pingvis, recens.

κακόχυμα.

Mali succi, quæ sanguinem efficiunt minimè probum, sed humoribus vitiosis exuberantem.

Quæ frigidiora & pituitosa calidiora & biliosa melancholico succo abundant.

Caro Ovilla, Caprina, Hircina, Arietina, Taurina, Cervina,

domestica permacra, falsa, fumo indurata.

Pisces

Pisces tenerrimi, minimé duri, virosi, qvos stagna, lacus, limosi rivi ferunt, qvique in nimiam magnitudinem excreverunt.

Εὐσώμαχα

Stomacho idonea.

Omnis venatio assa & elixa.

Pisces duri, saxatiles.

Caro bubula & porcina, qvæ ætate media.

κακόςωμαχα

Aliena á Stomacho

Salsa

Pingvia

Cerebrum omne

Medullæ omnes,

Εύπεπτα

Facile concoqvuntur

Pisces maximé saxatiles

Avium genera collata cum Quadrupedibus.

Carnes Suillæ, Vitulinæ, Hædinæ, adolescentium.

Ova sorbilia,

Δύσπεπτα

Difficilius concoqvuntur: Caro Caprina, Bubula, Cervina, Sues senescentes, Annosa omnia, Anseres, Anates, Pavones.

Raja, Squatina, Trachuri, Mulli, Cochleæ, Crustacea omnia & mollia.

Αφύσα

Minimé inflant:

Qvæ ex venatione, aucupio acqviruntur.

Pisces

Conchylia

Ova mollia vel sorbilia,

Δύσφραστα

Difficulter intus vitiantur:

Aves & eæ potius duriores

Aurati pisces, Scari, Locusta, Truta, Lucii,

Caro omnis dura, bubula, macra, salsa,

Omnia falsamenta,

Cochleæ, Murices

Testacea.

Ευφραστα

Facile corrumpuntur:

Lactentia omnia

Pisces teneri

Lac, Caseus verus & recens.

Ιπαρκτικά γαστρός

Alvum moventia:

Lac, Lactentia omnia

Cochleæ, Ostrea, Pelorides.

E 3

Conchulæ

Conchulæ ferè omnes
Salsamenta.
Pisces omnes teneri,
Pingvia,
Aves natantes.

Εφεκτικὰ

Adstringunt, cohibent :
Ova dura, maximè assa.
Aves minutæ, Merulæ,
Turdi, Palúbes, Grues, omnes
Aves quæ magis currunt
quàm volant.

Carnes assæ, Leporinæ,
Cervinæ.

Capræ, bubulinæ,
Cafæus vetustior.

Διερρηκτικὰ

Urinam moventia.
Lepus, Pectunculi.
Turdi qui baccis juniperi
vescuntur,

Δεπλώοντα

Tenuantia :

Pisces saxatiles,
Aviculæ montanæ,
Animalia montana.

παχύχυμα

Crassiores sanguinem
procreant.

Pisces Cetacei, Tunni,
Angvillæ.

Cochleæ, testaceum ge-
nus omne.

Mollia, Loligines, Sepiæ
Caro Cervina, Caprina,

Bovilla, Leporina, Porcina.

ῥαλαρὰ

Lentum glutinosumq; suc-
cum gignunt.

Caro Suilla, Agnina,
Tendines omnes.
Partes circa Labra,
Lingva.

Medium inter tenuem

& crassum.

Gallinæ, Phasiani, Per-
dices.

Attagenæ, Merulæ, A-
ves parvæ,

Pisces littorales, Pelagi-
ci, Gobii.

Murænæ, Buglossi.

περιττωματικὰ

Excrementitia,
Palumbi, Anseres, Aves, in
paludibus aut stagnis victi-
tantes,

Caro porcina, Ovilla, o-
mnis novellorum & domesti-
corum Caro, & quæ otiosè
vivunt,

Pisces lacustres aut fluvio-
rum limosorum.

Cetacea omnia.

Απεριττὰ

Minimè excrementi habent.

Caro sylvestrium Ani-
malium, quæ in ficcioribus
locis victitant, Colla Anima-
lium : Caudæ & Alæ.

In

In omni autem genere ad salubrem victus rationem præferuntur Animalia quàm exercitatissima, & quæ Cibo sicciore aëreque purissimo utuntur; iis quæ aut otiose degunt, aut humidiores alimentis aëre impuro crassoque vivunt.

Animalium præparatio
Perficitur ablatione, additione, immutatione.

Auferuntur Pelles, Coria, Plumæ, Squamæ, Sordes, Sapores ingrati, amarus, austerus, falsugo elixatione: Acria mordacia aceto diluto. Assarum verò seu elixorum virus foetoris, aut succi ipsius malitia, si quæ adsit, partim auferitur partim immutatur, & ab igne & ab iis, quæ cuique accommodata sunt, condimentis.

Pharmacadesumuntur
ab Animalibus *vel integris*, ut Lepusculi integri uruntur contra Calculum.

Ex vulpe paratur quod vulpinum dicitur.

Passer Troglodytes integer crudus comestus Nephriticis succurrit.

Astacorum fluviatiliū ci-

nis morsui Canis rabidi medetur.

Lumbrici terreni integri præparantur ad varios usus.

vel eorum partibus, ut Pilis, Leporis.

Pellibus, ut Arietina, Cervina.

Lana succida, cremata.

Pinguedinibus, Porci, Taxi, Avium, Piscium.

Carnibus, Viperæ.

Testibus, Castoris, Equi.

Cornibus, Cervi.

Ungula, Alcisi.

Ungvibus, Lyncis.

vel excrementis, ut Mel

Urina, Hominis, Apri.

Fel, acrius & siccius Avium rapacium: imbecillius Quadrupedum: mitius Piscium.

Stercus, Muris, Canis.

Moschus.

Zibethum.

Horum alia *μαλακτικὰ* durities emolliunt.

Adipēs, Medullæ.

συμπιπτικὰ concoquunt

Oesypus,

Butyrum.

πυοποιτικὰ pus movent
Adeps vitulinus,
porcinus.

Butyrum.

διαφο-

διαφορετικὰ per halitum
digerunt.

Coagulum omne

Adeps Leonis,

Pantheræ

Aquilæ.

ῥῆμα abstergunt

Cinis Lepusculi, Astaci

Testæ testaceorum

Lapilli Astacorum, Perca-
rum.

Ossa Sepiæ,

Erinacei usti,

Lactis serum.

Kaustikæ.

Cantharides,

Buprestes,

Pityocampe.

2. Ad vitæ commoditatem Ani-
malia inserviunt Homini:

dum operas commodant

Agricolis, ut Equi, Boves.

dum Mercatoribus subve-
hant Merces, ut Asini, Muli,
Equi, Cameli.

dum Mechanicis omnis ge-
neris materiam suggerunt:

Arculariis Glutinum,

Pannificibus Lanam Oves,

Cerdonibus	{ Pelles & Coria	Oves
Pellionibus		Hirci
Sutoribus		Capræ
Sartoribus		Tauri
		Cervi
		Equi.

dum vestimenta præbent, ut

Hirci, Cervi, Alce

Viruli, Oves, Martes

Vulpes, Camelus, Eruca
sericea.

Animalia tandem

Animum.

informant. Sunt enim.

Testimonia inestimabilis po-
tentia, sapientia, justitia,
bonitatis Divina. Vult enim
Dominus, dum hæc in Crea-
turis veluti in speculo con-
templamur, non tantum eas
fugiente vento percurrere, &
evanido intuitu: sed in ea
cogitatione diu immoremur,
eam serio ac fideliter Ani-
mis revolvamus, memoriaq;
identidem repetamus.

Fidei documentum, quamvis
non præcipuum, Naturæ ta-
men ordine primum, memi-
nisse esse Dei opera, & simul
quem in finem à Deo condi-
ta sint, pia mente reputare.

Incentivum, ut nos ad ipsius
Creatoris fiduciam, invoca-
tionem, laudem, amorem ex-
citemus.

Exempla Virtutum, Omnia,
Sobrietatis & Continentia.

Leo Magnanimitatis.

Taurus Fortitudinis.

Serpentes Prudentia.

Ciconia

Ciconia Humanitatis.

Columba Simplicитatis.

Canis Amoris & Fidelitatis.

Agnus Mansuetudinis.

Bos & Asinus benefactorum grata memoria.

Gallus Vigilantiæ & Liberalitatis.

Formicæ Diligentiae & Industriæ.

Pavones Pulcritudinis.

Pulli promptæ Obedientiæ.

Natura enim in iisdem

Brutis quasdam virtutum in-
sevit imagines, ut ex iis eti-

am Homo ad virtutum cul-
tum longè magis excitetur.

Exhilarant, dum vo-
luptati ancillantur, veluti
Equi generosi, Ursi saltan-
tes, Canes Melitæi, Pavones,
Psittaci, Luscinia &c.

Aliqua enim voluptas seu
Animi recreatio in hac mise-
ria, quasi vitæ condimentum,
à summo Rerum Opifice con-
cessa Hominibus.

am. 1800 ad 1810
cum 1800 magis exspectat
Pohlschane cum no-
lupis antillanis velut
lupis gentis. 1811 lalan-
et. 1812 Melner. 1813
1814. 1815. 1816. 1817.
Alper cum volupetis
Anip. 1818. 1819. 1820.
1821. 1822. 1823. 1824.
1825. 1826. 1827. 1828.
1829. 1830. 1831. 1832.
1833. 1834. 1835. 1836.
1837. 1838. 1839. 1840.
1841. 1842. 1843. 1844.
1845. 1846. 1847. 1848.
1849. 1850. 1851. 1852.
1853. 1854. 1855. 1856.
1857. 1858. 1859. 1860.
1861. 1862. 1863. 1864.
1865. 1866. 1867. 1868.
1869. 1870. 1871. 1872.
1873. 1874. 1875. 1876.
1877. 1878. 1879. 1880.
1881. 1882. 1883. 1884.
1885. 1886. 1887. 1888.
1889. 1890. 1891. 1892.
1893. 1894. 1895. 1896.
1897. 1898. 1899. 1900.

1801. 1802. 1803. 1804.
1805. 1806. 1807. 1808.
1809. 1810. 1811. 1812.
1813. 1814. 1815. 1816.
1817. 1818. 1819. 1820.
1821. 1822. 1823. 1824.
1825. 1826. 1827. 1828.
1829. 1830. 1831. 1832.
1833. 1834. 1835. 1836.
1837. 1838. 1839. 1840.
1841. 1842. 1843. 1844.
1845. 1846. 1847. 1848.
1849. 1850. 1851. 1852.
1853. 1854. 1855. 1856.
1857. 1858. 1859. 1860.
1861. 1862. 1863. 1864.
1865. 1866. 1867. 1868.
1869. 1870. 1871. 1872.
1873. 1874. 1875. 1876.
1877. 1878. 1879. 1880.
1881. 1882. 1883. 1884.
1885. 1886. 1887. 1888.
1889. 1890. 1891. 1892.
1893. 1894. 1895. 1896.
1897. 1898. 1899. 1900.

LIBER

LIBER SECUNDUS.

Vivarium :

CONTINENS ANIMALIA

Terrestria seu Quadrupeda

SILESIÆ.

A Nimal quadrupes
Τετράπους.

Τετράκωλον.

Ἰὼν τετράποδον.

Ein Vierfüßig Thier.

Quadrupes, animal est substantiæ inter aeream & aqueam mediæ, cum terrena crassi participantis, pilis obductum, quaternis pedibus incedens, ut Leo, Bos, Mus.

Partes Quadrupedum

cum Homine communes, at nonnihil differentes.

Caro : Pedestrium Carnes duræ sunt, & excrementitiæ : si verò concoquantur, probum succum gignunt, & potentissimè nutriunt. Differunt tamen pro ratione victus, loci, generis, partium.

Domesticorum humidi-

or est, & excrementitia magis.

Agrestium durior, minus excrementosa, plurimi alimenti, & succi mediocris.

Præstant Castratorum.

Sanguis Schweis vulgò, Suillus aliis præfertur, Leporinus suavissimus.

Lac, γάλα, Milch/est benigni alimenti superfluum, in Mammillis ex sanguinis coctione genitum.

Differt : sapore.

Gratum, Caprinum, Bubulum, Ovillum.

Ingratum, Suis. Canis, Ursæ.

Consistentia :

Crassissimum & pingvissimum Bubulum, Ovillum.

Serosum, Camelinum, Asininum.

F 2

Mediocre

Mediocre, Caprinum.

Anni tempore.

Vernum dulcissimum, lividiss, copiosissimum.

Æstate media mediocre.

Pascuis,

Lætis, dulce, probum.

Vitiosis, acre, acidum, austerum.

Partu,

A partu dulcissimum.

Procedente tempore crassescit.

Adeps, pinguedo subcutanea, *Seistigkeit* / quæ ad ignem facile liqvescit, & difficilimè rursus concrescit, cogiturve. Reperitur in Animalibus utrinq, dentatis non Cornigeris & multifidis, ut in Sue, Urso, Taxo, Cane.

Servatur in coquinarium usum ad condiendos Cibos, tum ad pharmacian.

Calefacit, humectat, emollit, lenit, rarefacit. In Cibis sumta Ventriculum offendit, appetentiam deiecit, pituitam auget, parum nutrit, succum illaudabilem gignit, facile in bilem vertitur & in vapores caput petentes.

Medulla, das *Marck* ex ossibus, Cerebro dulcior, savorior, pingvior: largius sumta Ventriculi appetentiam destruit, pituitamq; gignit: si tamen probè conficiatur valentissimè nutrit, magisq; Ori placet, quàm spinalis. Medetur scirrhus in Musculis, tendinibus, ligamentis, visceribus.

Optima Cervina, Vitulina, Boum juniorum, Caprina: Acrior, siccior Hircorum, Taurorum.

Spinalis medulla, *Marck* aussin *Kückgrad* / pituitosum ac crassum generat succum, ægrè concoqvitur, Ventriculo nocet, nauseam movet. Robustis tamen ventriculis concocta bonum præbet alimentum.

Ossa.

Spina Dorsi. quæ Quadrupedibus transversa imposita est, & pedibus posterioribus incumbit: in Homine erecta est, & in os sacrum desinit.

Nervi, alii ad exquisitum sensum, alii ad fugam tantum & aversionem instantium, quales sunt multi in ventri-

in Ventriculo.

Cartilago.

Fel, χολὴ Diosc. Calefacit, mordet, scindit, extrahit, discutit. Fel Quadrupedum subditum, Alvi dejectionem Infantulis molitur. Felle carent Equus, Mulus nonnullus, Asinus, Cervus & Mures nonnulli:

Caput, κεφαλὴ der Kopf.

Cerebrum, ἐγκέφαλος das Gehirn/ pituitosum crassum gignit succum, ægrè concoquitur actardè permeat.

Aures, ὄφρ. Harum Cartilago sicca est & minimè nutrit.

Nares, quibus Maxillæ longæ in acutum exeunt, in Rictu appellato continentur: Cæteris explanatius magisq; difertè ad Maxillas junguntur.

Maxillæ, longæ jumentis rotunda Simiis.

Os, magno hiatu rescissum Cani, Leoni, omnibus

quibus dentes serrati: medio-cre Suum generi.

Dentes: exerti χαυλιό-δοντες Verri, Apro, Elephantio.

serrati καρχαρόδοντες.
Cani, Leoni.
continui, Eqvo, Bovi,
acuti primores
plani interiores.

Animalia plurima utrinq; dentes habent: altero ordine carent Cornigera, & Camelus.

Lingva dura, crassa & minimè absoluta: hinc fit ut vocem parum explanare possint.

Collum, Gula, Arteria, eodem situ quo Hominis.

Pectus magna ex parte coarctatum non latum ut Homini: inde eo loco Mammæ non habent.

Thymus, θυμός, Glandium die Milch/ corpus glandulosum ad septimam Spinæ vertebrae situm, in vitulis esui jucundum.

Mammæ *u. sc.* propriè
Euter/ A Lacte habent dulce-
dinem comparatam, Anima-
lis boni habitus abundè nu-
triant, & probum succum ge-
nerant, si rectè in Ventriculo
concoquantur, at crassio-
rem. Minimè verò probi & senes-
centis, succum procreant cru-
dum & pituitosum.

Pulmones, pars spongi-
osa & fistulis inanibus cava,
concoctu facilis, minus alit
Jecore, & pituitosum gignit
alimentum.

Cor, durioris substantiæ,
difficilis concoctionis, at non
mali succi.

Ventriculus, **Intestina**
duriora sunt, concoctu diffici-
lia: succum gignunt, si con-
coquantur, non omninò in-
culpatum, sed frigidior-
em, crassior- & crudior-.

Jecur, **Q**uorundam non
omninò malum, succum pa-
rit crassum, tardiùs permeat
& ægrè concoquitur.

Lien: rotundus Bisulcis
& Cornigeris, ut Capris, O-

vibus & reliquis omnibus,
præter Boves.

Prolixus multifidis, Muri,
Cani.

Medius Solidipedibus, E-
quo, Mulo, Asino.

Sapore est insuavi, ob acer-
bitatem manifestam, chy-
mum gignit vitiosum, me-
lancholicum. Suillus minùs
malus est, aliquando Paupe-
rum cibus.

Renes, duriores, conco-
ctu difficiles, nec laudabile
dant alimentum.

Vesica, dic **Blase/ Blate-**
ter.

Genitale, antè plurimis:
retrò aliis,

Testes, saporis ingrati,
concoctu difficiles, virosus
quiddam sapore referunt.

Cauda, durior est, & mi-
nus excrementicia.

Crura omnibus quatuor.
Prioribus quædam Multifida
vice Brachiorum utuntur,
ut Leones, Lynces, Ursi, po-
sterioribus repugnant.

Digiti

Digitumultifidis aliis priores qvini, qvibus ex rapina victus, ut ungvibus numerosioribus facilius obrepant ad superiora, veluti Leoni, Lupo, Cani, Lynxi, Testudini: posteriores qvaterni.

Reliquis cum priores tum posteriores qvini.

*Partes Quadrupedibus
peculiares & pro-
priae.*

Seta, χαίτη,
eqvina Rosshaar.
suilla Sewbursten.

Agg crassior & procerior
lana, seu multorum pilorum
quasi collectio, Villus, ut in
Leonibus, Canibus nonnul-
lis/ Zotten.

Juba, λοφία, Crines á col-
lo penduli, Haarlocken/ in
Eqvo, Leone.

Lana, ἑίον, Wolle in O-
vibus.

Aruncus, κρυγκός, vil-
lus á Caprarum Mento de-
pendens, Ziegenbarth/ Geiß-
barth,

Tergus, Corium, Pellis,
σπύλον σπύλον, δέρμα, δέρμα,
exuvia propriè á carne sepa-
rata, die Haut/ Leder/ das
Sehl.

Pellis agnina, Αρνίον
ἑλπίς Hipp. Lammsehl/ Lemmer-
Haut.

Pellis caprina, Αίγις,
αίγιον, ἑλάκη Hipp. seefoz αίγιον
Geißsehl/ Bockshaut/ Bock-
sehl.

Pellis ovina, οἶον Schaff-
sehl.

Pellis Suilla, Suina πο-
σίον, Schweinleder/ Schweins-
haut.

Pellis cervina, νεῖς,
Hirschhaut.

Palearium, locus ubi
conditur palea.

Palear, Αἰθέριον, pellis
é Boum gutture dependens,
die Wamme In bove genero-
sitatis signum,

Rostrum, ῥύγχος, προτό-
μα Νύσση/ Sewrüffel. In Cer-
vis die Schnoge: in Canibus
Hundeschnoge.

Promuscia

Promuscis, *προβοσκίς*,
Manus Elephanti, *Schneise/*
Rüssel/ oder *Hessands Nase*.

Cornua, *Κέρατα*. Hör-
ner/ In Cervis, *Gehörn/* Hirsch-
geweih.

Adminicula, *Αμυντήρες*,
Arist. Stangen.

Rami Cornuum, *ῥιζαί*,
σόρδυρες, Hornäste/ Zanken
an Hörnern.

Cornua simplicia,
παῖταλοι, Subulae, tubercula
Cornuum recta.

Quadrupeda alia mutila
sunt sine Cornibus, Leo, Ur-
sus, Canis :

alia Cornuta, Cornigera,
κεράδινα : eaq; vel

Monocornis, quæ unicum &
simplex cornu habent, in ca-
pite Subulo, in fronti Mono-
ceros, in Naso Rhinoceros.

Bicornia, duo divisa : *Recta*
in palmos & digitos *Platyce-*
rota : in ramos *sparsa*, Cervi,
Capreae,

Obliqua non ramosa : *Prona*,
convoluta in anfractum, *A-*
rietes.

in dorsum adunca, *Rupi-*
caprae.

Infesta Tauri.

in adversum *Damae*.

erecta & rugarum quasi
lirarum ambitu contorta,
Strepsiceros.

Contraria, *Boves*.

Ruma, *Μήρυξ*, Rumen
veteribus *μυρσος*, eminens
sub Mento Gutturis pars, quæ
Cibus in alvum demittitur,
& admissus à certis revocatur
Animalibus, *Gurgel/ Kropff/*
in wiederkehrenden Thieren.

Venter, simplex Den-
tatis in utraq; Maxilla; am-
plior, Sui, Urso; archior, Leo-
ni, Cani.

duplex, *Criceto*
multiplex, Ruminantibus
Cornigens altera maxilla
dentatis, Hæ enim quaternos
habent sinus. Gula incipi-
ens ab Ore deorsum tendit ad
Pulmonem Septumq; trans-
versum, hinc se ad Ventrem
applicat majorem, qui *κοιλία*
μεγάλη, dicitur, & parte inte-
riore asper interceptus est; ac
prope Gula commissuram, si-
num sibi annexum habet,
quem ex argumento *κεκευφα-*
λος, id est, reticulum vocant.
Est enim Ventri extrinsecus
similis, intus reticulis capilli
Mulierum implexis magni-
tudine multo quàm venter
minor

minor. Hunc excipit Omasum, ἔχινος, parte interiore asperum cancellatum, crustatum magnitudine Reticuli. Abomasum ἄνυστρον, venter ab eo alius jungitur magnitudine amplior Omaso, forma oblongior Cancellis intus & crustis multis magnis & lævibus inornatus: mox intestinum sequitur.

Duriore sunt & difficilius perficiuntur.

Armus, ἄμος, quod in Homine Humerus, Schuster/Spale/ Saffe.

Suffrago, ὀπίθ' α, μέσο-κύνιον κύων. in posterioribus Quadrupedum pedibus, quod in prioribus Genu dicitur, Wieder oder Hinterbug.

Astragalus, os illud ultimum pedis est, quod tibiae Cruris annectitur.

Ungula, ὄνυξ, Ungvis, Ein Klau/ Huf/ Horn.

Ungula solida, Eine ganze Klau/so unzerpalten/ Eqvo, Asino.

Ungula scissa, χαίλη, bifulea, bifida, Zer-spaltene Klau.

Falcula, Plin. Aduncula ferè vngula, ὀπλή Kromme Klau.

Corona, στέφην, Ungula exortus, Ungula commissura.

Chelidon, χελώνη, Cavum Ungulae, Straale.

Hirundo, Impetigo, λαχών, ἢ χελιδών, Squamula in Cruribus anterioribus Equorum sub armis nata,

Quadrupedia alia:

Ασχιδ' ἢ ἡμῶνυχια, Solidipedia, infisso sunt pede, seu solidas vngulas habent, ut Equus, Asinus, Mulus.

Fisso sunt pede, Ungvisfida: eaque vel

δισχιδ' ἢ δισχηλα Bifulca quæ χαλὰς, id est, forcipem pro vngula habent, ut Cervus, Oves, Capræ, Alce, Bos, Sus.

πολυσχιδ' ἢ πολυδάκτυλα, Multifida, quæ multiplici pedum fissura digitantur, ut Canis, Leo, Lupus Lynx, Ursus, Sciurus, Mustela, Felis.

Cauda οὐρά, δακτύλια Nic. Kécke. der Schwanz.

Muscarium, σόξη, Equi, Cauda, Rüsselwanz.

Tenor *σῆλος*

Gauda prolixior pilis longiscum tenore brevi Eqvis :
brevioribus cum tenore longo bobus.

brevior, perexigua Vrsi,
lata longiuscula ad Cubiti
mensuram, Ovibus Syriae.

Coagulum *πυλ, Diosc.*

Συρ, Kammwagen / Käse Syr / Syr est concretum in lactentium, quocumq; pullorum, Ventericulis lac, quod omnia Ruminantia & inter dentata utrinq; , Lepus, habent, non in magno Ventre, sed in Omaso. Coagulum omne aëris est & digerentis potentia; ob id calefacit & siccit, dissipata cogit, coagulat, & coacta dissolvit. Quo vetustius eo præstantius.

Sebum, Sevum, σῆμα,
Adeps solidior, *Unschfet / Ungehn* qui difficulter funditur, & fulus celerrime coit ac congelatur, multoq; apparet pingvedine durior, Siccior est Adipe. Hoc propriè Ruminantia habent.

Os Cordis, Cartilago
Cordis, *Her, Crenus / Cordis*
officulum. Radix Arteriae
magnae & Venae Arterialis,

Corpus est cartilagineum, quod venae arterialis & magnae arteriae radices committit, & temporis progressu indurefcit. Reperitur in grandioribus Animalibus, Cervis, Eqvis, Bobus.

Fimus, Kόπρος, Αποπῆς
Diosc. Mist / Kaut,

Nihil projectius excrementis Animalium, & tamen stercoreandis agris præcipuum habent usum : ita nulla res est tam nihili, quæ non aliqua profuit, si noris uti.

Quadrupedum Cibus.

Quadrupeda vel sunt :

Omnivora, ut Ovipara, Testudines.

Vescuntur herba, humiliori Oves; altiori, ramis, germinibus Caprae.

Herba & frugibus, Boves, Cervi, Eqvi, Sues Leones.

Carnibus, Leones, Lupi, Lynces, Canes.

Piscibus, Fiber, Lutra, Ictis, Felis.

Aëre, Chamaleon.

Potus

Potus.

Aqua frigida gratissima Naturæ, quam semper, inquit Plinius, Bruta prosequuntur.

Coitus.

Coitum perficiunt Quadrapeda Vere ut plurimum, æstate etiam & autumnò quandoque.

Cum ferocitate, Leones, Equi, Tauri, Ursi, Lupi, Arctes.

Sine ferocia, quæ sapius coeunt, & cum hominibus degunt, Sues, Canes.

Partus.

Alia sunt Vivipara, ζωοτόκα quæ animal & concipiunt & in lucem edunt, ut plura Quadrapedum genera. Ovipara ὀσίοκα, quæ prius pariunt Ovum, ut Crocodilus, Testudo, Lacerti.

Mores.

Alia sunt:

Mansveta, Pecora, Pecudes, βοσκία το, δέμαρα, quæ pabulo terræ vescuntur: ὑποζύγια, Veterina & jumenta, ὧν generaliter,

Armenta sunt majorum Animalium genera, ut Boves Cervi, Taurorum cætus.

Greges sunt minorum Animalantium terrenorum, Homini commodorum, quales sunt Oves, Capræ.

Jumenta, quæ operam nostram adjuvant, ut Equus, Bos, Asinus, Camelus, Elephas.

Immansveta, θηρία, Bestiæ, Belluæ, Feræ, cæq; vel

Cornutæ, ut Cervus, Bisons, Urus.

Acornes, ut Tigris, Leo, Ursus.

Lupus, &c. quæ procul ab Hominum consortio fugiunt, & in sylvis, desertis & montibus habitant.

Quadrapedum utilitas.

I. Operas commodant, Vehunt, trahunt, arant, Equi, Boves.

Onera ferunt, Mulus, Asinus, Camelus.

vigiles sunt nocturni Canes
villatici, pecuarii.
venationi inservunt, Canes
venatici, Cursores, vesti-
gatores, Leopardus.
Mures inquirunt & capiunt
Feles, Erinacei, Mustelæ.

2. Alimoniam dant.

Carnes: Domestica, Bo-
ves, Oves, Capræ, Porci.
Feræ, Cervi, Capræ, Apri,
Lepores, Cuniculi.

Lac, Vaccæ, Capræ, Oves.

Butyrum, Vaccæ, Oves.

Caseum, Vaccæ, Oves,
Capræ.

3. Medicinæ inserviunt.

Integra, Lepusculi, Eri-
nacei, Catuli, Vulpes.

Partes eorum externæ,
Pili Leporini, Lana Ovium
succida, Pellis Arietis, Pria-
pus Tauri, Cornu Cervi,
Monocerotis, Ungula Alcis,
Axungia Porci, Cuniculi,
Leporis, Sebum Hircinum,
Caprinum, Medulla Hircina,
Vitulina.

Internæ. Cerebellum
Leporis, Pulmones Vulpis,
Arietis, Cor Leporis, Hepar

Lupinum, Coagulum Hædi,
Leporis, Fel Tauri, Lumbi
Scincorum, Testes Castoris,
Vesica Suilla.

Excrementa, Moschus,
Bezoar, Album græcum, Mus-
cerda.

4. Corpus investiunt.

Pilis Fiber, Camelus,
Lana, Ovis.
Pellibus Martes, Lynces, Lupi.
Tergore, Equi, Boves, Cervi,
Capræ, Damæ, Alce.

*5. Scriptoribus chartas
præbent.*

Oves
Vituli.

6. Musicæ opem ferunt.

Intestina Ovium, ex qui-
bus chordæ finguntur pro Te-
studinibus.

*7. Tempestatis sunt
augurium.*

Asinus quatiens Aures tempe-
statem indicat.
Boves contra pilum se lam-
bentes pluviam arguunt.
Lupus ululans tempestatem
sentit,

8. Agros

8. *Agros impingunt &
hortos.*

Boves,
Oves,
Capræ,
Sues.

*De Quadrupedibus in
specie.*

Alce.

ΑΛΚΗ.

Eqvicervus *Albert.*

Bilons *Jul. Cas.*

Alce, Asinus sylvestris

Ein Elch

Elend á miseria, quód ei
quotidié Comitialis Morbus
ingruat.

Animal est timidum, gregarium & bisulcum, medium inter Eqvum & Cervum, colore ex cæsis nigricante, pilis oblongis & duris. Mari cornua (quæ quotannis amittit) solida, colore qui Cervinis, longa feré duos pedes, non ramosa ut Cervorum, mucronibustamen aliquot divisa, dorantem lata, scabellis idonea, Armi potius quám Cornu figura.

Magnus ejus numerus in sylvis Borussiae, Lituaniae & Hungariae, Pelles & Ungulae frequenter ad nos feruntur.

Capta vel mediocriter vulnerata statim expirat,

Alcis ungula.

Elends Klawe.

Commendatur dextra posterioris pedis, Ferunt sapissimé Caduco morbo corripí, nec prius levári ab eo, quám dextra posterioris Pedis Ungula Auriculam sinistram confriquerit.

Frequens & nobilitatum apud Feminas nostrates contra Epilepsiam amuletum.

Suspensum enim vel appositum solúm Infantibus, eos ab accessione liberare, etiam spumantes & recidivas inhibere, fortis persuasio.

Ramenta seu scobem sapé adversus eandem noxam propinant per se, vel aliis admixtis.

Potu partum accelerat.

Pars ejus annulis inclusa hodie frequenter portatur, ut amuletum laudatum,

Ex pelle fiunt thoraces. Adeo enim densa est & solida, ut vehementiores ictus punctim cœlimq; factos evertat, & ferrei thoracis instar expectatur.

Aper

Aper quasi Afer sive Asper quod in asperis versetur.

Verres sylvaticus, Porcus agrestis mas, ein Wildschwein/ Haver/ Leuffer/ Haubtschwein.

Sus fera, *ῥε ἄγριος*
Scrophæ sylvestris.
Wilde Sau, Nange.
Schrimutter.

Porcellus sylvestris
Ein Trischling.

Fera cuivis nota, quam non solum Natura obdurata pelle pilisq; hirsutis vestivit, verum etiam ipsa luto & resina quodammodo se lorica, ne telis facile lædi possit. Unde nisi lethale vulnus acceperit Aper, Venatorem conculcat, si ipsum ferire nequiverit.

Dentibus armatur magnis & recurvis, ad incidendum

aptis, Vulgo Wehren/ Wassen/ Harn; igne. Ante biennium in Giersdorff binos notavi, qui adeo excreverunt, ut circulum ferè expleverint toti in se reflexi. Ovidius.

Fulmen habent acres
in aduncis dentibus
Apri.

Feminæ, Apri non item, aut rarò : unde Apri percutiunt, feminæ mordent.

Passim insylvis vastis & montibus oberrant. Glandibus vescuntur quercinis, nubicus faginis. Radices Sphondylii, Carvios, Angelicæ, Filicis maximè appetunt, quas rostro aptissimè effodiunt.

Sus fera semel in anno tantum & quidem hyemis principio coit. Vere parit petens maximè invia, prærupta, angusta & opaca. Numerus, partus & ferendi tempus idem atq; in urbanis suis est. Apri hyeme, cum fuerint saginati glandib. & Fagi fructu, capiuntur retibus tensis, canibus, venabulis, lanceis & bombardis, cum auxilio venatorum.

Caro Aprugna inter ferinas optima, Suis cicuris seu domesticæ, cum propter exercitium, tum ob cibum sicciorum & aerem purum ac tenuem quem inspirant, anteferenda. Hyeme præstat. Sale conditur additis Juniperi baccis, & doliolis reservatur per integrum annum. Frigida est & viscosa, facilis concoctionis, citò descendit, multum nutrit: at succum gignit crassiorem & viscosum.

Elixir conditur liqumine ex Vino, Melle, Zingib. Cariophyll. Mac. Pipere, Croco, Passul. & amygdalis.

Caput elixum probe, frigidum cum aceto in delitiis, Magnatum mensis apponitur,

Jecur Apri recens, si arefactum teratur ex vino, contra Serpentum morsus bibitur, & Alvi fluxus restringit.

Fel Lienem sedat, & strumas discutit.

Fimus ad rupta & convulsa ex aceto utilis. Ex aqua aut vino potus rejectiones sanguinis sistit, vetustum laterum dolorem mulcet.

Vesica assa in cibo sumta, sive tosta ex vino sumta, adversus Urinæ incontinentiam valet, Vesicæ dolores tollit, & mingentibus in lectum opitulatur,

Urina Calculos Vesicæ comminuit & expellit.

Vesica Apri cum lotio, addita pingvedine, in fumo suspensa, ut unguenti crassiciem acquirit: tunc si illinatur Herniis mirifice prodesse, Venatores observarunt.

Dens Apri vi pollet adstringendi maxima. In pollinem tritus ex aq. Card. ben. Pleuresi incipienti medetur.

Drachmæ pondere ex ol. Amygdal. dulc. & saccharo Candi, præsentaneum & arcanum in Angina remedium.

Aries.

αἰὼς ὀχέτος, ἀπὸ τοῦ αἰῶος.

Aries ab impetu ferendi subinde repetito; vel ab ara, quod Aris imponi ad sacrificium solet.

Aries corniger.

Ovis mas.

Wieder/ Hodenwieder.

Leithammel/ Står. sil.

Masculus

Masculus est Ovium & dux gregis, qui integer retinetur, & ad generandam sobolem Ovibus admittitur. Convoluta in anfractum Cornua ei ceu cestus Natura dedit. In modum circuli enim nonnullis replicantur.

Blaterat hinc Aries, & piabatur Ovis.

Ad coitum commodissima ætas á secundo anno usq; ad octavum. Singulis Ovilibus singuli duces constituuntur, qui quoties suo nomine á Pastore vocantur antecedunt, quod ab ineunte ætate facere assuescunt.

Ad quindenos annos interdum vitam protrahunt.

Caro Arietum, minus quidem humoris & lentoris obtinet, quam Ovilla: verum durior, deterior & concoctu difficilior. Præstat junioris seu anniculi, utpote moderatæ temperiei, suavior, concoctu facilior, & melioris succi. Improbatur in senectâ.

Sebum, ambustis medetur, scabiem sanat, Cicatrices replet.

Ad mentis alienationem.

Caput Arietis nigri non-

dum Venerem, experti, unico ictu amputatum, Cornibus tantum demtis, integrum cum pelle & lana elixabis: tum aperto eo Cerebrum eximes addendo:

Cinnamomi optimi,

Zinziberis albiss.

Nucis miristic.

Caryophyllor.

Macis an. Vnc. s.

Commisce subtilissimum, in pollinem redacta cum Cerebro in patella ad prunam, non magnam diligenter agitando, ne aduratur. De hoc per triduum Aegro quotidie jejuno dabis cum pane, vel in ovo, vel ex jure, utcumq; modo devoretur ab ægro, duabus ante prandium horis. Servetur loco obscuro non lucido: diata sit conveniens.

Pulmo Arietis recens calidus Capiti, phreneticis utiliter imponitur: Livores, suggillationes & nigras cicatrices emendat, & á calceamentis læsos seu attritos pedes, minutim concisus & impositus sanat.

Fel cum Sebo, Podagris illinitur.

Pellis recens detracta, suggillata delect imposita. Ex hac
ad

ad Rupturam & Scrotitumores paratur in Officinis, Emplastrum è pelle Arietina; cuius descriptio extat apud Gvidonem in Chirurgia magna tract. 7. doct. 2. cap. 7.

Lane Arietinae nidor, uterum prolapsum in suum locum restituit.

Sanguinem sistit, Succida usta cum sigillo Lemnio, loco aspersa.

Pectine ex cornu Arietino Caput pexum, à proprietate ad Capitis dolorem valere, maximè in causa frigida, auctor est Gvainerius.

Ovis.

Oie veteribus.

πρόβατον.

Pecus Plini.

Ein Schaff.

Ovis victu fera videtur, ingenio tamen & moribus mansueta, Quadrupedum mitissima ac placidissima. Mollissimum est pecus & frigoris impatientissimum, nec minùs æstivi vaporis. Lupum naturaliter timer & horret. Morbis plurimis infestatur, maximè scabie.

Pascua Ovillo generi utilia sunt, tenuia, altiora, arida, quæ vel in novallibus, vel

in pratis siccioribus excitantur, faciuntq; lanam meliorem & molliorem. Ubra verò & humida loca, noxia sunt; sylvestria damnosa lanis. Herbas radicitus carpunt, & arboribus plurimisq; plantis exitiales sunt. Hyeme pascuntur Cordo, fœno, stramine Avenæ, Pisorum, Qvercus, item Ulmi, Betulæ, Fagi, Tiliæ, Fraxini frondibus repositis.

Pingves sunt potissimum ex potu: quamobrem astate ad pabuli condimentum, canalibus ligneis, Sal cineribus permixtum Opiliones præbent in meridie, quinto quoq; die, ut sitibundæ plus aquæ hauriant. Sic enim pecus incolume & pingvius redditur.

Coitus omnibus ab Arcturi occasu, id est à 3. Idus Majas, ad Aquilæ occasum id est 13. Calend. Augusti. Terno aut quaterno coitu implentur. Ferunt uterum quinq; mensibus, dies 150. Maxima ex parte singulos pariunt, sed aliquando & binos & ternos. Fœcundæ sunt ad octavum annum, & si benè curentur, usq; in undecimum. Vita ad duodecim annos.

H

Animal

Animal est Ovis utilissimum, lacte nutrit & carne: Lana & Corio vestit & calceat: Scriptoribus præbet chartas, & chordas Testudinibus: fimo agrum impingvat.

Caro ovilla, το οἰόβια-
την πύλας, Schaffelsch, excrementitia est, superfluitatum plena: Succum gignit pituitosum, lentum, prævum. Ventriculo nocet frigido humido, excrementitio. Melior est annicula. Ab Agriculis salitur & infumatur.

Pulmo Ovillus Maniacis & Lethargicis prodesse videtur, calidus circa Caput aligatus.

Cerebrum cum Melle dentientibus Infantibus illinatur.

Sanguis potus, Comitibus commendatur.

Fes Auribus purulentis cum lacte muliebri instillatur.

Sebum ad ignem liquefactum, ambusto linteolo impositum sanat: cum alumine partib. frigore ustis illinitur: cum cinere Capill. Ven. permixtum luxatos articulos restituit. Ex vino rubro sanguinem sistit, diarrhæam, dysen-

teriam & tormina ventris infusum curat.

Omentum in sartagine frixum, ventri calidè impositum, Colicæ medela.

Lac Caprino crassius est, minusq; serosum, dulce & præpingve: magis alit, non autem usq; adeo utile Stomacho.

Potum calidum, adversus omne venenum commendatur. Recens mulctum gargarizatu, faucium inflammationes mulcet.

Dysentericos juvat, filicibus ignitis in id demersis. A jejuno potum ad pestis præservationem valere fertur.

Butyrum candidum sit, deterius bubulo; facile rancidinem acquirit.

Caseus ovillus Schaffteese Pingvis est, sapore svaavis, & boni succi: ob id ab Exteris commendatus, haud minus quàm Parmensis aut Batavorum, quibus svavitate haud inferior. In Nobilium aulis optimi fiunt ex lacte integro, non demto flore, & addito vaccino, ut nonnunquam fieri solet. Condiuntur aliquando Macis, Majorana &c. Quò recentior eo melior, Vetus durior est.

or est & difficilè digeritur. Comestus, vel ex vino potus, Dysentericis auxilio est.

Stercus ovillum (σκῆβαλα, Pilulæ stercoreanæ Ovi-um Schaffsforbern vulgò) ex aceto sanat Epinyctidas, Clavos, pensiles Verrucas, Thymos, & ambusta igni, Rosaceo Cerato exceptum.

Lana succida (ἰσχυρὸν, ἔργα δι-στυπῆς, ἔργα Diosc. schmutzige Schaffswolle / schmutzichte Wolle, pingvis, sordida, quæ sordibus, sudorio & succo est imbuta. Æstate colligitur è collo feminibusq; mollis sudore referta.

Calefacit per se, emollit, replet, lenit dolores Capitis, Stomachi, aliarumq; partiû, cum aceto & Rosaceo imposita. Subvenit inter initia vulneribus percussis, contusis luxatis, desquamatis, lividis, nervis dolentibus, Ossibus fractis, aceto, oleo aut vino imbuta.

Lana succida cremata seu usta, gebrandte vnsätzige schmutzige Wolle. Vim habet acrem, mordacem, calefactoriam, quæ citò operitur & penetrat. Ea propter confert humidis, mollibus tumoribus,

ulceribus inveteratis & siccatur vehementer, Crustas obducit, excrecentias in carne cohibet, & ulcera ad cicatricem perducit. Illinitur vulneratis, attritis, ambustis, & in fistulas auresq; suppuratas inditur. Lavatur ad Oculorum medicamenta. Modum urendi vide apud Dioscorid. lib. 21. cap. 67. & Hollerium Instit. Chirurg. lib. 3.

Ocypus, um, ὀκύππος Diosc. quasi ὀδὸς ὑπόος, Hyfopos humida, Isopus humida offic. Wollenschweiß / schmutz. Est succidarum Lanarum pingvritudo. Excalefacit, explet ulcera & emollit, præsertim sedis ac vulvæ cum butyro & Meliloto Resolvit, dolores sedat. In vellere appositum Menses & partus evocat. Aurium & Genitalium ulcera cum adipe Anserino sanat.

Verberum vulnera & vibices Pellibus ovium adhuc calentibus obliterantur, idq; nocte ac die una.

Pelles detractis pilis à Cerdonibus parantur, & aliquo colore tinguntur, ad Calceos, chirotecas, marsupia. Fiunt ex his etiam membranæ, maceratis in aqua cum Calce & postea extensis.

Ovis reijcula.

Οὐς ἀποβολιμῶος
Auswirffling.

Ovis quæ non parit, id est,
quæ ætate vel morbo gravis
est, aut saltem minùs idonea.

Agnus.

Ἀγνός, Ἀγνίς, Ἀγνός

Agnes Geln.

Ein Läm

Agnellus Ἀγνέσκς

Lämblin

Lämmerlin.

Fœtus est ovis, qui annum
nondam egressus. Agnus ali-
us Vernalis, alius Autumna-
lis. Vernales qui nascuntur
Vere, majores, robustiores &
pingviores sunt.

Agnus subrumus, Ἀγ-
νίος γαλαθηνός, νεογνός Ho-
mer. Agnus lactens, Lacteolus
Ein Seuglämblin / Brads
Lämblin.

Agnus cordus, ὀφίγυνος,
serotinus tardeq; natus Ein
spates Läm / Spätling.

Agnus separatus, Ἀγ-
νέσκειται abgehaben Lämmer
qui á Matribus jam separati
pascuntur.

Caro Agnina modicé
est calida & humida, pituito-
sa, lentore & mucore referta.

Nutrimētū præbet calidum
& humidum, sed pituitosum.

Editur elixa & assa. Coxæ
assæ meliores, sçaves & salu-
bres.

Coagulum omnibus ve-
nenis ex vino adversatur,
Lac concretum seu sangvi-
nem ex aceto dissolvit. In a-
qua solutum & Naribus illi-
tum, sangvinem compescit.

Pulmo Intertrigines, quæ
á calceamentis fiunt, sanare
creditur.

Agnus monstrosus biceps

Ein Zwickspicht Läm.

Natus hic in pago Plackwitz
districtus Leobergensis: at
mox expiravit.

Vervex

Vervex á viribus, quód cate-
ris sit fortior, vel quód sit vir
& mas.

κρίος ἐκ πτέρυκένθ'.

Ein Hammel / geschnitte-
ner Hammel / Heilwieder/
Frischling Nonn. Scheps
vulgó.

Aries est castratus, cui in-
versi & exempti sunt testiculi.

Castrantur Agni: non mi-
nores anteqvam calores
aut frigora se exegerint.

Vervecina

Ververcina caro optima est. Melior & salubrior Ovula & Arietina, sapore grata & svaavis, sive elixa sive assa. Conditur elixa Salvia, Rosmarino, Petrof. Carvi, Cepis, Brassica crispa, Zingibere, aceto. Calefacit & humectat ad temperamentum tendens. Corpus alit & sanguinem generat bonum.

Hyemis initio integri trunci sale macerati, fumo indurantur, & sic per integrum annum ferè servantur.

Infessus ex Capite, pedibus Intestinis aqua fluviali sufficienter decoctis, quo ad carnes discedant, paratur tabidis, emaciatis & contractis conveniens sæpius facto experimento.

Afinus.

Ὁν ὁ παλαιὸς ὀνόμαζεν ὅτι
Hominum opera juvet.

Κίλλος,
Esel.

Animal vulgatæ notitiæ, corpore macilento & deformi, gerulum, plagarum & penuriæ tolerantissimum. Auribus & vocis ignavæ sonitu

se prodit. Cor ei magnum, & felle caret. Dentes priores, ut Equus, trigesimo amittit mense, proximos sexto postea mense, neq; etiam tertios quartosq; eodem modo.

Afellus minor,

Afellus degener & vulgaris Colum.

Afellus Dossuarius Varron.

Ein Mißhel, Esel, Esel.

Color ei murinus.

Afinus admissarius

speciosior esse debet, ut scil. amplioris sit Corporis, Cervice valida, robustis ac latis costis, pectore musculofo & vasto, feminib. lacertosis, Cruribus compactis, coloris nigri vel maculosi.

Exiguo & qualicunq; pabulo contentus, non solum fruge & herba, sed foliis spinisq; vel perticis salignis vescitur, vel abjecto fasce sarmentorum, laboris & famis maximè patiens.

Parit duodecimo mense, singulatim magna ex parte procreat prolem, Ea namq; Natura est, ut unum pariat, nonnunquam etiam gemellos.

Vita eis amplior 30 annis,
& femina vivacior Mare
est.

Afini *carnes* pessimi sunt
succo, & concoctu difficili-
mæ, Stomachum lædunt, &
edendo omnino insaves; ob
id à Culinis abdicantur.

Adeps, cicatrices Cor-
pori concolores reddit.

Fimus, undequaq; flu-
entem sanguinem cohibet o-
doratus, & expressa humidi-
tate in Nares injecta & reten-
ta. Cinis ejus dysentericis &
Cœliacis medetur.

Ungulæ cinis per dies
multos binis cochlearibus po-
tus, Comitiales adjuvare pro-
ditur, oleo subactus strumas
discutit, & illitus pernionibus
utilis. Ulceribus commodè
inspergitur.

Ejus nidore Comitiales ex-
citantur, & utero suffocata.

Apes ex Asini cadavere
nasci, falsum est.

Asina.

ἡ ὄνος.

Ein Eselin.

Asinæ lac, Lac Asininum,
EselsMilch.

Hoc, sicut Lac omne feri
exuberantia superat: sic cate-
ris pingvedine cedit. Tenu-
issimum est & minimè coa-
gulatur, & quoq; versus
oculissimè digeritur in corpus,
verum parum nutrit. Reme-
dium optimum Asthmaticis,
tussientibus, sanguinem ex-
screantibus, Hydropicis, Lie-
nosis & Hæcticis.

Non enim est Lac, inquit
Avicenna, quod Hæcticis
æquè conferat, ac Asinorum.

Hodio ejus usus apud nos
prorsus inolevit.

Mulus.

ἡ μύλον.

ὄρευς.

Ein Maul/Maul Esler

Maul Esel

ἡ μύλος ὄρευς

Mula femina.

Coloris est nigricantis, vi-
ribus in labore eximium, &
sterile: τὸ ὄλον ἡμίονον γένος
ἀγονον.

Ex Eqva gignitur & Asi-
no, mense duodecimo.

Mulæ velocēs in cursu, du-
ritia eximia pedum; verum
strigoso

frigoso Corpore, indomito animo, sed generoso.

Vivir ad multos annos.

Ungula ex oleo Myrtio Alopecias delet.

Cinis potus steriles reddit.

Urina cum luto suo illita clavos Pedum curat.

Stercus Mulinum combustum, tufum, cribratum, ex vino immodicum Mensium fluorem sistit, & dysenteria opitulatur.

Bos.

Βοῦς.

Ein Kind/

Kindviche.

Vocabulum est commune, Taurum & Vaccam comprehendens. Dentes habet Bos ut reliqua cornigera continuos, bimusq; dentes amittit, non tamen universos. Renes quasi ex multis Renibus exiguis constituti. Lien pro sui magnitudine in longitudinem auctior. Caudæ tenor longus, Pili perbreves. Ruminat & Ungulam habet bifidam.

Pro regione cœliq; statu, & habitum Corporis, & inge-

nium Animi, & pili colorem mutat.

Vescuntur Boves & fruge & herba: pascuntur etiam commodissimè in montibus, nemoribus, ubi virgulta & frondes multæ. Pingvescunt iis quæ flatus cient, ut Ervo & faba, pisif.

Bibunt sorbendo, & clarum bibere gestiunt.

Mortalibus magno usui sunt, Aratione, vestura, lacte, Butyro, Caseo, Carne, Corio. Eam ob causam apud Veres tam capitalis habebatur, qui bovem temerè & absq; causa, quàm qui hominem occidisset.

Cornua apta sunt Pectinibus, subductoriis, & tubis quibus bubulci & Venatores utuntur.

Ossa tesseriis & cultello-
rum manubriis apta.

Taurus.

Ταῦρος,

Βοῦς τέλειος καὶ ἐνέγκης,

Taurus non castratus.

Ein

*Ein Stier/ Farr/
Farr Dohse/ Bihe Dohse/
Brumner.*

Mas est in genere bubulo,
& Vaccarum admissarius, na-
tura robustæ & validæ, qv
tamen in libidinem usq; adeo
concitatus & furens, non sæ-
pius qvàm bis inscendit, con-
ceptu verò ipsius Vaccæ mo-
destus castusq;, nihil ulterius
tentat,

Vitam extendit ad annos 20.

Caro Tauri crassa est, &
melancholicæ naturæ, diffici-
lis coctionis, & pravum gignit
succum.

Sanguis crassior Suillo,
& nigerrimus, celerrimè
omnium coit durescitq;. Dis-
cutit molliq; tumores cum
polenta illitus. Singulari ope
dysenteriiis, menstribus & in-
ternis hæmorrhagiis prodest.

Ad hæmoptoisin cum ace-
to modico efficax habetur.
Calidus ossa fracta ferrumi-
nat.

Adeps Suillo calidior &
sicciior, nonnihil adstringit,
Podagris medetur & scirrho-
sis affectibus. A Renibus lau-
datissimus colligitur.

Priapus Tauri rubri ari-
dus, tritus, & præsumtus Mu-
lieri aurei pondere fastidium
coitus affert, Dysentericis
utilis.

Fel Menses trahit, ulcera
maligna purgat, Sedis ulcera
sanat, & ad cicatricem usq;
perducit. Auribus fractis &
purulentis cum muliebri aut
caprillo lacte instillatum me-
detur, & sibilo earundum ex
Porri succo. Anginis cum
Melle utiliter inungitur.

Vrina si cum Myrrha
instilletur, Aurium doloribus
occurrit.

Lapis in Vesica aliquan-
do reperitur, in pulvere per
se, vel cum succo Ruræ Nari-
bus attractus, Caput purgat.

Astragalus ἄσραγλος,
Diosc. ustus cum vino dentes
vacillantes confirmat. Cum
lacte potus, lumbricos rotun-
dos educit.

Fimus tumores & duri-
ties discutit, suffitu prociden-
tes Vulvas reprimat. Accensi
nidore Culices abiguntur.

Ταύροκολλα, Diosc. κόλλα
ταύρου, Tauriglutinum
Gluten taurinum.
Etein/ Eischer Etein.

Olim

Olim ex lentore mucoso Tergoris bubuli excoquebatur. Plinius ex Taurorum auribus & genitalibus fieri dicit. Hodie ex omnium Quadripedum pellibus conficitur.

Vulneribus prodest Melle aut Resina. In aceto resolutum Impetigines Leprasq; Cutis delet. Ambustis igni ex aqua calida dilutum illitumq; erumpere non patitur.

Vacca.

Böze, Boudzawa.

Bos lactaria.

Eine Kuh.

Melckkuhe.

Forda, Horda ferens Bos est fecundâq;ve, dicta á ferendo ein Kalbe, Tragende Kuhe.

Taura ein gelde Kuhe.

Vaccæ probantur altissimæ formæ longæq; maximis uteris, frontibus latissimis, Oculis nigris & patentibus, cornibus venustis & lævibus & nigricantibus, pilosis Auribus, compressis malis, palearibus & caudis amplissimis, ungulis modicis & Cruribus.

Eas, quarum maculosæ sunt pelles, lacte abundare vulgo persuasum est.

Fert Vterum Vacca novem menses, decimo parit, &

quidem singulum, raro geminos.

Tempus admissuræ optimum, medium Veris, aliis Autumno. Cum appetit coitum (appetit autem non diutius quàm tres horas) tùm, quàm maximè potest, mugitum edit: si non citò admittatur Taurus, naturam claudit, & in alium mensem differt. Uno initu impletur.

Mammas binas inter femora habet quaternis papillis ut plurimum, mit vier Strichen.

Vivit magna ex parte annos quindecim: aliquando apud nos decem & octo, & viginti, si corpore benè sint habito,

Carnes vaccinæ Kuhfleisch præter succi pravitatē, etiam sexus ratione frigidiores iunt; Agricolas tamen & laboriosos commodè nutriunt.

Ubera das Euter elixa & laminatim incisa torrentur in craticula: & vel sale aut aromatib. Zingib. seu pipere respersa, vel butyro frixa eduntur, saporis non ingrati, at concoctionis difficilis.

Ungularum anteriorum ambustarum cinerem epotum

I

Nutricibus

Nutricibus lactis copiam præbere, Rhazis autor est.

Lac vaccinum.

γάλα Dioſc.

Milch/Rühmilch.

Lac Vaccinum, quorumlibet aliorum Animalium craſſius ac pingvius judicatur; ob id Corporis molem & obefitatem adipiſci volentibus accommodatiſſimum, alimentum cum pauperculis tum divitibus commodiſſimum, ad pulſes & fercula aptum.

Utiliter bibitur diarrhæa, dyſenteria & tenefmo laborantibus, ſi in eo ſilices aut chalybs decoct. fuerint.

Recens efficax eſt contra roſiones uſtionesq; ab exitiabilibus medicamentis factas, uti à Cantharidibus, Aconito, Laureolo, Eſula &c.

Renum & Veſicæ dolori convenit.

Gargarizatu exulceratis faucibus tonſillisq; prodeſt,

Stomachum tamen non aſſvetis & Inteftina inflatione vexat. Nocet Splenicis, Hepaticis, Comitialibus, Veriginofis, febricitantibus & capite dolentibus, atteſtante Medicorum principe Hippoc. aphor. 64. lib. 5.

Lac præbere Capite dolen-

tibus, febriculofis, & quibus hypochondria elata aut murmurantia, & ſiticulofis, malū.

Lactis pingvedo, flos Lactis.

Αφρογάλη, τῶν

πιάς τοῦ γάλακτος

Caput ſeu ſpuma Lactis.

Cremor Lactis.

Saum/Raum

Milchraum.

Lac eſt pinguiſſimum dulce, palato maximè arridens, ad nutriendum & moderatè penetrandum idoneum.

Condimentum variorum ciborum. Ad intinctus etiam menſis cum carnibus aſſis, maximè turdis, imponitur, inſperſis aromatibus Zz. Caryophyll. Cinnamom. Cymino & ſale: verum nimius & frequens ejus uſus ob pingvedinis copiā, ventriculum relaxat, cuncto ſupernatat cibo, nutrimentum ejicit, antequam concoquatur, Vapores in Caput mittit, craſſum generat ſuccum, & febris materiam præbet. Dentibus quinetiam nocet gingvisq; uſus aſſiduus, quippe has humiditas reddit, dentes putrefactioni obnoxios.

Frangulæ cortices interiores

res crocei in lactis cremore decocti, ad unguenti consistentiam, papillarum rimas in Mulieribus litu sanant, & scabiem citissime curant, vulgato ac frequenti usu.

Butyrum.

Βούτυρον Dioſc.

Butter.

Paratur ex lactis pingvedine diligenter agitato & concusso in vasis lacte, donec pingve separetur; dein abluitur aqua pura sæpius, & addito sale ad usum reponitur.

Culinis & mensis Silesiæ nostræ nihil frequentius. Quocunq; enim oleo magis rum nutrit, rum cibos condit; qvó fit ut obsoniis additum, olei atq; adipis vicem meritó penset.

Calidum est temperaté, naturâ pingve & oleosum, facultatisq; concoquentis, paululum etiam habens digerendi potentia, in mediis nimirum Corporibus, secundum duritiem & mollitiem.

Mollit, lenit, polit, laxat, resolvit, coqvrit, hebetudini Oculorum præsertim á siccitate prodest. Cicatrices & Albugines exterit, declinationem calidarum fluxionum juvat.

In mollibus Corporibus phle-

gmonas concoqvrit & digerit perfacilé. Bubones & parotides juvat, gingivas extenuat, Dentitiones Puerorum gingivis illitum, & omnes alios in ore affectus phlegmonosos, posteaquam fluxio restiterit, digerit pariter & concoqvrit.

In cibo cum amygdalis mundis & saccharo pituitam digerit, tussim frigidam & siccam tollit. Pleuriticis & Peripneumoniacis affectibus commodum.

Recens etiam contra bestias, quæ virus ejaculantur, venenaq; & foris illitum & per os sumtum, efficax est.

In Aëris pestilenti constitutione, qvotidié cum panis buccella una atq; altera devorata notum prophylacticum.

Illud observandum, Butyrum biliosis & calidioribus Naturis, & febricitantibus non æqvè competere, qvód facile in bilem convertatur. Insuper, immoderatiore usu, ob superabundantem & humiditatem & pingvitudinem, Ventrículum resupinare ac subvertere, & ad vomitum incitare. Neq; ultimo post alios cibos loco (qvód frequentiùs apud nos fieri solet) ingerere convenit; qvippe cum humidum sit ac lubricum, facileq; subduci qveat in

superficie natans corrumpitur :
ob hoc ipsum ante alios cibos
fumendum est, ita enim citius
subducitur & aliis cibis viam
munit.

Butyri fuligo,

Butter Raum.

Exiccat, abstergit, fluxio-
nes cohibet, & ulcera celeriter
ad cicatricem perducit. In
medicamentis Oculorum u-
tilis.

Lac ferosum, agita-
tum, ebutyratum, acidum.

γαλα δεικνύει

δευγαλα Nonn.

ButterMilch/

RührMilch/

SchlottMilch.

Colligitur, postquam bu-
tyrum fuerit separatum, A-
griculis & validis Corporibus
edulium utile & frequens,
aestate praesertim. Sumptita-
tum Corpora maximè im-
pinguat.

Crassi est succi. Refrige-
rat, humectat, emollit, alvum
lubricat, flatus gignit. Con-
fert calidiori Ventriculo &
febricitantibus: frigidiori e-
contra adversissimum.

Caseus bubulus,

Tugend Döse.

Ein Käse / Kindern Käse.

Paratur ex crassiore Lactis
substantia, admisto Coagulo,
& expresso inde sero, salito
& exiccato.

Fiunt variis modis : vel
enim ex lacte tenuiore dem-
to flore parantur : vel ex la-
cte cum cremore seu pingue-
dine finguntur, sine aromati-
bus: aut variis herbis, Satureja,
Salvia, Majorana, Rosmari-
no, Sambuci floribus, Macis,
Caryophyllis, Croco &c.
condiuntur.

Lac nonnihil calefit, dein
coagulum demittitur, ut scin-
datur, tandem serum separa-
tur, & reliquum in Orbis for-
mam redigitur.

Probatum recens in cibo,
neq; acris, qui noxam Ven-
triculo non inferat faciliusq;
concoquatur.

Non Argus, Largus, non Ma-
gdalena, Mathusalem,
Non Abacuc, Lazarus, Ca-
seus iste bonus.

Frigidæ est naturæ, adstrin-
git, crassos gignit humores,
agrè concoquitur, Calculo-
sis & otiosis maximè noxius.

Rustica gens, & pauper-
cula plebs, hoc indifferenter sine
noxa quotidiè in cibo frui-
tur, quam probè nutrit &
alit,

Caseus

Caseus & Panis, sunt medicina sanis.

Si toti humanæ naturæ malus esset; omnes utiq; læderet: sed contrarium longa observatione constat. Igitur haud offenderit, si recens in fine mensæ non multum salitus, pro sigillo stomachi assumtus fuerit.

Schola Salernitana.

Ignari Medici me dicunt esse nocivum,

Sed tamen ignorant cur nocumenta feram.

Experto reor esse ratum, qva commoditate

Langventi stomacho caseus addat opem.

Caseus ante cibum confert, si defluat alvus,

Si constipetur, terminat ille dapes.

Ad fundum Stomachi dum sumta cibaria trudit,

Vim digestivam non minus ille juvat.

Si Stomachus langvet, vel si minus appetit ille,

Fit gratus Stomacho conciliansq; cibum.

Vetus, qvi lingvam parumper vellicat, qvampulrimis gratior redditur, omnium pessimus est. Cæteris enim

magis adurit, sitim excitat, & difficilius perficitur. Calculum in Renibus gignit, Iecur obstruit, alvum cohibet. In calidis naturis atram bilem gignit.

Caseus recens mollis impositus, Podagricorum dolores ex calida caussa mirifice tenit.

Acris Arthericorum tophis cum croco benè facit.

Caseus presus, *Ein Zwergsch Käse.*

Sacculo inclusi lineo torculari fortiter premuntur & siccantur. Cæteris ferè præferuntur.

Caseus oxygalactinus *Ein Quarc/ Sil.* Caseus acidiusculus.

Ex lacte constat frigidus, addito Coagulo, & per triduum reponitur loco ut acefcat tepido, dein per sacculum lineum sero secreto, & semine Carveo, Croco, Satureja, Macis &c. additis, in variam feminæ effingunt formam, vel tricipitem, vel in Pyri longiusculam seu turbinatam, vel in rotundam, aut utrinq; acuminatam. Addunt aliæ Caseum friatum, siccum, & cum pingvedine lactis add. sem. carveo, Croco aut Caryophyllis in massam redigunt.

I 3

Præstan-

Hoc circumlinuntur Apum alvei, felle permixto taurino arbores si teredine infestantur. Vincis utile.

Aqua destillata ambusta sanat, Inflammationes mitigat & Podagricos dolores inposita.

Vitulus.

ὁ μόχος, Ιταλος, πέταλος olim.

Vitulus á vitulando, id est, lasciviendo. Ein Kalb.

Bos novellus, Vitulus subrimus, qvi adhuc sub matre est.

Ein Ochse álblin so noch sauget.

Vitula, Bucula Βούσιν ὁ μόχος, Ein Kúh Kálblin.

Bos lactens, tener, imbellis, ferox.

Caro Vituli lactentis, μόχειον κρέας, qvatuor vel qvinque hebdomadarum, mollis est & humida, facilioris digestionis, tutius qvám bubula editur. Temperati enim & probi alimentis existit, succum generat bonum, & probe nutrit.

Assaria Renum, Ein Nieren Braten.

Venter cum Intestinis, Das Gefróse.

Elixatur aceto, Vino, & a-

romatibus conditus, primis mensis offertur, ferculum palato gratum.

Caput Vituli ferventi aqua pilis demtis elixatur, & aceto, pipere integro, Zingibere, Lardo frixo conditum apponitur. Ein Kalbes Kopf. Succum gignit glutinosum, & puitosum.

Ossa ejus combusta in polinem redacta, ad catillos Metallorum probatoribus idonea.

Ex Pulmonibus, additis Veronica, Betonica, Salvia, flor. Violarum, Macis &c. aqua elicitor, phthisicis & tabidis salutaris.

Medulla Vitulina vim obtinet indurata & scirrhusa Corpora emolliendi, sive musculis, sive tendonibus, sive ligamentis id accidat, sive etiam visceribus.

Igni sacro Siercus Vitulinum recens illinitur.

Juvenius.

Ταυείδιον,

Ein Stierfchín/ Zett Ochse.

Bos junior, qvi jam vitulus esse desit, á juvando, qvód jam Dominum in agro colendo juvare possit.

Juvenca,

νότις, πόςτος, Junix tenera atatis, Ein Kalbe,

Bos femina, quæ jam cessavit Vitula esse, nec dum tamen ad summam magnitudinem pervenit.

Taurus castratus.

Βόης ἐκτομίας,

Bos,

Ein Ochse/geschnitten Ochse.

Tempus castrandi Anniculis est, alioquin minores deformioresq; evadunt.

Præstantiores sunt juniores, pingviores. Commendantur à teneritudine & suavitate Carnis, Polonici, qui quovannis ex Litvania & Polonia adducuntur.

Caro bubula, κατὰ βόα.

Βούβηλα, frigida est & sicca naturæ, nec adeo pravi succi & difficilis concoctionis, ut quidam prodiderunt. Corpora enim nostra alit commodissime, & alimentum præsertim laboriosis suggerit firmum, nec dissipatu facilem, reburq; & sanitatem tuetur.

Hyeme & Autumno accommodatior ejus usus.

Vetulorum & macilentorum Carnes insvaves sunt, ægrè concoquuntur, & succum procreant crassum, turbidum & Melancholicum.

Παλαιὰ τῆς χορδῆς ὀστέα, der Brustfeyn/ das Bruststück,

solidior, esu graviorque est propter pinguedinem.

Assaria in fictili percocta, Ein Topffbraten.

℞. Assariam Lumborum sine ossibus, quæ tota in vase reponatur, affuso aceto cum sale & baccis Juniperi, & sic vel horis aliquot, vel etiam diebus macerata, cum jure illo admixta aqua lixatur, donec modicum ejus juris supersit, quo medio ferè consumto additur aliquid Butyri cocti. Sic & tenerior, & palato gravior evadit.

Pedes in canario elixi, frigidi cum aceto manduntur.

Circa festum Galli & Simonis Iudæ, Nostrates Carnes sale maceratas in camino suspensas fumigant, ramis viridibus Juniperi accensis, dein reponunt, & sic integro anno incorruptas servant, Aestate operariis & Agricolis cibus commodus.

Sebū, σίος βοτόπι, Unscher. Siccior est adipe, nec fūdicitur facile aut liqvescit, estq; fragile & ad liqvesfactionē coit, atq; concrescit iterū. Valer ad rosiōem in Intestino recto aut Colo, nec non difficultatem Intestinorū aut Tenesmū experientibus accommodatum.

Medulla

Medulla taurina colligitur hyemis initio. Calefacit, mollic, rarefacit, ulcera explet. Nervis induratis confert. Tertio loco post Cervinam & Vitulinam laudatur.

Os é corde Tauri, Creus, *lin ausin herzen* Sape in corde Boum, maximé Taurorum, cartilago sive ossiculum continetur, Cervino non dissimile, quod Lánii Vratislavienfes diligenter colligunt, & passim pro ossiculo é corde Cervi Pharmacopœis imperitis obtrudunt,

Lapilli in folliculo fellis nascuntur, quandoq; crocei coloris, friabiles, poti Vesicæ Calculos comminuunt, Ictericæ medentur, & triti Betæ succo immisti in Errhinis, Comitialibus subveniunt, & visum mirificé acuunt.

Coria veteramentaria

καψματα Diosc.

Alte Schusslecke.

Crematorum cinis ambusta igni, Intertrigines, nec calceamentorum attritus sanat.

Fumus Naribus acceptus

efficacissimus ad Vulvæ strangulatus remedium.

Eodem serpentes fugari, Aeremq; pestilentem emendari compertum est.

Camelus.

καμηλ

Camelus Bactriana.

Ein Camel.

Camelsthier.

Animal inter bisulca maximum, longo & gracili collo, capite exili, altis cruribus, amplo pectore & villoso; tuberculis in Dorso binis, ut ephippia eminentibus, Colore fusco vergente ad flavedinem, pelle dura, inimicum & intensum Equis. Ab incesto coitu alienissimum.

Dentium superiore ordine caret, & ut Bos ruminat.

Toto tempore, quo rei Venereæ cupidine incitatus gestit, sibi usq; ab omnibus animalibus timet, ut solitudines petat: & id temporis ab omnium consortio separatus solam feminam affectetur.

In Arabia frequens, rarâ Silesiæ, nec nisi aliquando in aulis Principum visitur.

Pascit

Pascit herbas & fruges,
Hordeo delectatur.

Unipara est, & uterum fert
decem menses.

Vivit diu, plusquàm quinquaginta annos.

Duplex in ministerium habetur Cameli, vel oneri ferendo accommodantur, vel ad pernicitatem leves.

Caro dulcissima ab humana, ex Sacris literis cibo interdicta.

Camelus Dromedarius.

κάμηλος ὁμοῦς á cursu & velocitate.

Camelus Dromas Gesa.

Camelus Arabica

Em Dromedar

Dromedir.

A Camelo, saltē gibbo in medio Dorso elato differt. Cursu mirabili viget.

Aliquando spectaculi causa circumfertur.

Ex pilis Dromedariorum & Camelorum qui mediocriter molles & crispi sunt. panni conficiuntur Camelotti dicti. Echamfor.

Canis.

κῑς á κῑς id est amare.

σκύλαξ
Ein Hund.

Canis femina ein Zuger Hindin.

Animal est latrabile φιλάνθρωπος, homini fidelissimum, á canendo dictum, quod noctu in custodia & in venando signum det. Qvis hominum clariús, aut tanta vociferatione bestiam vel feram prædicat, quàm ille latratu? Qvis famulus amantior Domini? quis fidelior comes? quis custos incorruptior? quis excubitor inveniri potest vigilantior? quis deniq; ultor aut vindex constantior? Columell. lib. 7. cap. 12.

Ambrosius: Nullum animal tam tenax esse beneficii potest ut Canis, & memor gratiæ, quandoquidem pro domino suo & latrones insilire, & extraneis nocturnos accessus noverit prohibere, mori pro dominis, & commori dominis sunt parati; sapē etiam illata necis evidentia Canes ad redarguendum reos indicia prodiderunt.

Mira ei docilitas, utpote qui natus domini sui novi,

K

nemine

nemine alio id animadvertente.

Ob calidiorem & siccio rem Cerebri constitutionem maxima odorandi sagacitate præditi sunt Canes, ut etiam vestigia ferarum & Dominorum longo post intervallo persentiant.

Coëunt averfa parte, & uno coitu implentur, uterum gerunt novem hebdomadis aut diebus 61. 62. 63. Pariunt quinqve, sex, septem, 8. 9. 10. & quidem cæcos: ante septimum aut nonum diem non cernunt.

Siccæ est temperaturæ.

Iac primiparæ perun-ctum facit glabescere: contra venena Antidoti vicem obtinet. Instillatum sedat aurium dolores.

Axungia canina, Hundeschmer / ex aceto seu Cerevisia bibitur adversus casum ex alto, ad contusa & rupta, vulgi experimento. Aures exsurdatas reparat, earumq; ut & podagræ dolorem tollit. Scabiem Manuum sanat, & pruritus lenit inuncta.

Fel Canis nigri cum appropriatis ex pulvere sumtu, Epilepticis facto periculo mirè conducit.

Urina pruritus & Lepras cum nitro expurgat; vetus, ulcera Capitis manantia, furfures, Pforas & fervidas eruptiones multo magis abstergit.

Stercus caninum.

Album græcum Officinatum.

Hundstaath / Hundsdreef.

Colligitur ab iis Canibus, qui solis ossibus per triduum nutriti fuerunt; ob id durum, album, neq; graviter olet.

Siccatur & lævigatur, per cribrum medicinale trajicitur, & ad usum servatur.

Digerit, constringit, siccatur sine morfu.

Fistulæ Gutturis insufflatum valentiss. est remedium in crustis Oris & Angina, in Paristhmiorum Phlegmone, & Tonsillarum magna inflammatione,

In Dyſenteriiſ ex lacte Ca-
prillo probè cocto, & chalybe
ſeu ignitiſ lapidibꝯ uſtulato.

Prodeſt & ſummè invete-
ratiſ & maligniſ ulceribꝯ in-
ſperſum, vel Emplaſtriſ ad id
facientiſ commiſtum

Ventri illitum aquaſ tra-
hit, hydropiciſ utile.

Calvariæ ciniſ ulcera
deſiccant, ſediſ vitia, rhagadeſ
& Teſticulorꝯ tumoreſ cu-
rant.

Dentium ciniſ cum
Melle vel Butyro illita Man-
dibuliſ Infantium, facilem
reddit dentitionem.

Pelliſ benè macerata &
comparata cum materia ad-
ſtringente galla, alumine &c.
geſtata, plurimum facit ad
præcautionem Podagræ. Chi-
rotecæ ex hac paratæ, Manu-
um leniunt pruritu.

Canum variæ ſunt diſfe-
rentiæ, moreſq; diverſi.

Mille Canum patriæ, ductiq;
ab origine moreſ.

Cuiq; ſua, *Gratiuſ,*

Canis domeſticuſ.

Κύων ὁικίῳ, Οἰκὸδότης
Canis villaticuſ Adclamator
Ein Haushund/ Forbergſ.
Dorffriede/ Hund
Wacker. Wachtund

Adverſuſ Hominuſ inſi-
diæ eligitur, & villam, quæq;
villæ junctæ ſunt, cuſtodit.

Canis pecuariuſ.

Κύων ποιμαίνων
Canis paſtoraliſ
Ein Schaffriede/ Riede/
Vieh-Hund.

Qui incurſuſ Luporꝯ &
Abigeorꝯ cavet, Domi ob-
ſervat ſtabuluſ, foriſ pecora
paſcentia.

Canis Anglicuſ.

Μολοτῆς.
Canis Britanniſ,
Moloffuſ
Ein Engliſcher Hund.

Non ſpecie tantuſ & de-
core, quantum viribuſ pollet
& taciturna ſolertia.

Robuſtuſ eſt, magnanimuſ
& fortis.

Canis aquaticus.

Λάσις λαχρῶσις

Canis villosus, aquaticus.

Ein Wasserhund

Schieshund/

Zottechierhund.

Qui Aves bombardâ percussas, ex aquis reportat.

Canis venaticus.

κίωρ ἰσχυρὸς

Canis velox, gallicus.

Cursor.

Ein Wind/Windspiel

Jaghund/Stieger.

Qui latebrâ ejectas & fugatas feras persequitur, & vel mordicûs comprehensas retinet.

Canis vestigator

Κῶπ ἰχθυῖνος

Canis sagax, odor, odorisequus.

Ein Spierhund.

Mediocris est magnitudinis, cujus in venatu solertia & sagacitas plurima, Naris enim sagacitate & odore scrutatur & explorat, & vel prodit inditio, vel de latebris

pervestigatas exturbat feras.

Vertagus

Ein Streiber.

Paulô minor cane sagaci, qui explorat feras.

Canicula cavernarum.

Ein Lochhund/in/Rüchhund/in/Schlieferlin/Dachshund.

Subit Vulpium ac Melium cavernas, & moribus ad exitum cogit.

Canicula sangvinea.

Ein Bluthund / der dem Blute nachspüret/ Leit-hunde/die man an starcken Koppeln allezeit leiten mus.

Qui feram sauciatam ac vulneratam scrutando prodit.

Canicula avicularis.

Ein Federspiel / Ablaghund verlegen Hund.

Canis

Canis Melitæus.

Κύων μελιταῖος.

Ein Lusthündlin

Spießhündlin/

Jungfrauhündlin.

Catellus est, qvi animi
caussa nutritur, & ad lufum
Muliercularum duntaxat.

Ab insula Melita, ubi in de-
litiis fuisse Canes Melitæos,
Athenæus scribit.

Catulus.

Catellus, Catella

κυνάγιον σκυμνος

κυνιδιον

Ein Hündlin/ Junghündlin

Gwelff.

Catulus lactens ventri ap-
positus malum Colicorum ad
se trahit, doloresq; Colicos
levat. Ventriculo frigido &
langventi calorem & robur
fotu afflat. Ingravescente
dolore Podagrico ad pedem
affectum positus, non tantum
calore suo diffilat materiam &
digerit, sed mali vim ad se
pertrahit, ita ut interdum quoq;
mori sit animadversum.

Axungia Catuli articulis reso-
lutis auxiliatur, si ea Spina
Dorsi & artus illinantur.

Canis rabidus.

Κύων λυσσώδης

ein törichtcr/rasender Hund/

wütender tauber Hund.

Canis magis æstate Cani-
culæ ardoribus, & hyeme fri-
goribus vehementissimis in
rabiem agitur, quàm reliquis
temporibus ab atrabilaribus
excrementis: perusto nimi-
rum æstate eorum sanguine,
hyeme veró frigoris concreto.

Insidet virus in saliva cali-
dum & siccum, malignum ve-
nenatum & contagiosum.

Indicia sunt: Corpus
gracile siccum: Oculi rubent:
Cauda demissa: spuma ex
ore fluit: Lingva foris porri-
gitur tanquam bile colorata;
Obviū quemq; insilit, citraq;
rationem occurrit: gradu in-
cedit lento: Aures demissæ:
Vox abscissa: Caput stupi-
dum &c.

Morsus à cane rabido

λυσσώδης κύνιοι, ὃς δὲ φοβετοί.

Vulnus apparet manifestum.
Taciturni sunt & cogita-
bundi.

Somnus inquietus cum pa-
voribus nocturnis.

K 3

Aspectus

Aspectus ferinus cum sub-
murmuratione.

Solitudines deligunt, Lu-
cem & candida oderunt.

Facies & extremæ partes
rubent.

Aquam expavescunt: Ner-
vi convelluntur.

Siti deficiunt, & tandem
miserabiliter moriuntur.

Antidota.

Cancrorum fluviatilium
cinis cum Gentiana & Thu-
re.

Rasura Taxi Arboris.

Gentiana, Aristolochia.

Lumbrici terreni præparati.

Fraxini summitates, Ca-
storeum.

Jus Hirundinum coctarum
potum.

Theriaca Andromachi.

Mithridatium.

Diatessaron.

Antidotus Mattioli.

Aqua nostra Theriacalis.

Vulneri: Oxalis trita &
imposita.

Verbena

Sigillata Strigenfis.

Bolus Armenus.

Theriaca.

Pili Canis rabidi im-
positi.

Capreolus.

Δορκὰς Arist. ἢ Δέρκω, id est,
acuté video.

Δόρξ, Δορκάλις.

Caprea Plin. & Recent. quod
qvandam Capræ similitudi-
nem habeat, vel à carpendis
virgulis.

Em Reeh Sil.

Reehböcklin.

Reehzeiß.

Corpore Cervum refert,
nisi quod minor sit. Cornua
exigua, ramosa, Cervinis fe-
ré similia, nec singulis annis,
ut Cervis, decidua. Timidus
est & cursus velocissimi, no-
ctu æqvè cernere ac interdiu
creditur.

Passim in sylvis vastis &
montibus versatur. Hyeme
Rubi foliis virentib. frui-
tur.

Capitur ut Cervus.

Caro Capreoli ex velocita-
te motus & cursu assiduo, à su-
perfluis humiditatibus exone-
ratur, teneriorq; & concoctu
facilior redditur seu efficitur,
ejusq; saporis & odoris gravi-
tas tollitur. Corpori bonum
alimentum exhibet, & minús
excrementium; quamvis san-
guinem ad atram bilem ali-
quando tendentem creet.

Conveniens

Convenientis Cibus Pituitosis, Colicis, Dysentericis, Comitialibus, ob siccandi vim. Obstruit tamen alvum.

Præparatur ut Leporina & Cervina. Coxæ Recheusen assantur, superfuso liqvamine ex vino saccharo, Amygdalis, Passulis & aromate condito, pro deliciis habentur.

Jecur tostum comestum, Oculorum acie reficere creditur.

Fel Auribus instillatur, cum ol. Ros. earum strepitus & sibilum demit. Cum Melle Oculis illitum naevos & ungues discutit, visumq; reficit.

Stercus ex vino albo potum, contra Jætericiam præsentaneum remedium.

Pellis depilata præparatur ad indumenta & tibialia. Præfertur Hircinæ.

Ex cornibus candelabra fiunt.

Catus domesticus.

ὁ γαλεῖτις

Αἰλουρος, παρὰ τὸ αἰόλαιον
τὴν ὄνυσσιν ἀβλάνδα Caudæ vibratione.

Catus qvafi cautus, a solertia & astutia in venandis Muribus.

Felis, Feles, Cattus murilegus.

Ein Kater/Katter.

Animal est nocturnum, familiare ac domesticum, specie Leoni non absimile, præfer-

tim facie, dentibus & unguibus, Auriculæ acutiores. In tenebris illi fulgent radiantq; oculi. Lingva imbricatae asperitatis, & limæ similis, attenuansq; cutem hominis. Feminae libidinosæ sunt & salaces: itaq; Mares ad coitum ipsæ frequenter alliciunt, invitant, cogunt, puniunt etiam, nisi pareant.

Tot numero pariunt, quot Canes.

Muribus est infestus & Avibus. Lepusculis quoq; insidias molitur, Pisces mirè appetit, qvibus tandem & vescitur.

Ad decem annos vitam suam extendit.

Differt colore. Alius enim rubet, alius candicat, griseus alius, alius niger prorsus, alius deniq; coloris varii.

Caro Cati laxa & mollis hæmorrhoides sanat, salita, tusa & imposita, extrahit sagittas, tela, aculeos, spicula.

Qvade Cerebro masculi Cati ederit, dementatur ferè. Meatus enim Cerebri obstruit, ut spiritus Animales impediat, ne ad posteriorem ventriculum transeant; unde exclusa memoria sine mente efficitur Hinc proverbium enatum in Amentes.

Er hat Katzen gehirn gessen,

Curantur Lemnia terra ex aq. Majora, Diamosch. dulc. cum Vino, Pulv. bezoartico nostro precioso, & aliis quibus spiritus reficiuntur.

Axungia Cati castrati, mirificè Articulorum affectibus prodesse, experientia comprobatur.

Spinam aliudve quid faucibus adhærens, Felis fimo extrinsecus perfricato, aut reddi aut relabi tradunt.

Stercus Cati æquali pondere Sinapis ex aceto illitum, Alopecias curat, & Podagricos juvat.

Sanguinis guttulæ tres ex venula sub cauda aperta Cati maris, cum Malvatico potæ, Caducum penitus curant, ut per vitam non redeat, Nobilis quidam observavit.

Catus sylvestris.

γαλῆ & γρία Arist. Gaz.

Felis sylvestris.

Ein Wilde Kage

BaumKreuter.

Major est domestico, pilo ex arisco fulvescente sed variato, nigræ undulatim intermixta.

Vivit in montibus & sylvis ex capto Murium, Avicularum & Lepusculorum &c. Arbores scandit prædæ gratia.

Aliquando retibus Leporibus tensis capiuntur: frequenter bombardarum globis impetuntur.

Caro mollis & humida, quâ Quidam in cibo utuntur, capite & caudâ abscissis.

Axungia calefacit, emolli, discutit. Ad Contracturas & Articulorum affectus repōnitur; haud contemnendi usus.

Pellis mollis & pingviscula, paratur à Pellionibus ad calefaciendum Ventriculum frigidum, appetitumque excitandum, instar scuti stomachici, verum Oculos debiliores offendit. Arthetici Articulis imponunt.

Cercopithecus.

Κερκοπίθηκος

Κίβορ Aristol.

Simia Maris

Eine MeerKage.

Ludicrum & actionum Hominis æmulum animal, Simiæ dissimile voce, pilo Asinino, nigro

nigro Capite, Cauda prolixâ.

Cercopithecus generat Africa.

A Nobilibus aliquando aluntur.

Cervus.

ὁ ἔλαφος παρὰ το το ε ὄφεις
ἐλαρ qvôd serpentes capiat.

Cervus ἀπὸ τῶν κεράτων ἅ
cornibus gerendis.

Ein Hirsche/Hirf.

Cerva ἡ ἔλαφος Eine Hinn/
Hinne/Hindin.

Genus Animalium sylvestr. simplex, & omnium rerum miraculo stupens, cursus velocissimi, & ingentibus armatum cornibus.

Magnitudo ei Asini, Corpus fulvum, aliquando candidum. Collum gerit procerum atq; erectum, summasq; cacuminat Aures. Crura habet gracilia. Dentium ordine superiore caret, & ruminat. Nam ita divisæ apparent, ut qvadruplices videantur: Cor pro ratione magnum, Felle vacat.

Femina minor Cervo, Cornuum inops mutilaq; est, visu acuto, scissa ac veluti divisa

Aure est. Ubra qvaterna ut vacca habet.

In Silesia nostra Cervi hodiè minús qvám olim abundant, qvia sylvæ ob Incolarum frequentiam indies minuuntur.

Ad sex annos rami augentur. Vanum est credere, Cervorum ætatis annos dignosci posse ramorum numero, qvôd singulis annis unum superaddant. Qvippe cûm longævi admodum sint, si qvotannis ramorum numerus augeretur; profecto iis, qvos ultra centum annos vixisse narrant Autores, Cornua qvercubus & pinis majora fuissent. Senectutem indicant Denres, cûm aut pauci inveniuntur, aut nulli.

Omnibus annis statuto Veris tempore, mense scil. Aprili Cornua amittunt. Qvo facto occultant sese interdium velut inermes, idq; asperis opacisq; faciunt locis, ut Muscarum tædiis vacent. Et qvandiu carent iis, noctu procedunt ad pabula, donec recipiant Cornua, qvæ primûm qvasi Cute vestita, & molli lanugine hirtiuscula emittunt: sed cûm creverint, Soli exponunt, ut excoquantur & siccescant.

L

Coitus

Coitus ab Arcturo, mense Augusto & Septembri circa diem Egidii, hinc venatores dicere solent :

Auff Egidii tritt der Hirsch in die Brunst.

Implentur paucis diebus, & ab eodem multæ, Uterum ferunt octo menses magna ex parte unum, aliquando geminos pariunt.

Libidinis tempore effervantur, & certant pro feminis, seq; mutuis interdum vulneribus vel Mortis periculo conficiunt.

Caro cervina, τοῦ ἐλάφου, Hirschwildpret / Calida est dura & sicca, Bubulæ similis. Tardè enim concoquitur, parû alit, ac bilem atram auget, & vitiosum sangvinem gignit.

Hyeme tutius sumitur quàm æstate, meliusq; ab innato calore superatur. Nisi enim probè concoquatur, crassum humorem generat, Jecurq; & Splenem obsepit obstruitq;. Quinetiam Corpus tremulum atq; infirmum

evadere, ex frequenti & immoderato eius usu traditur.

Libidinis tempore vitriatur & foetet, Extremitas Caudæ venenata creditur.

Sanguis, Alvi fluxiones cohibet, ex vino sumtus venenatis sagittis resistit.

Pulmo Phthificis utilis, cum gula subarefactus in tumo, deinde tusus, ex Melle tussim sanat.

Sebum siccantis est naturæ, calefacit, lenit. Intertrigines lenit; infarcit, sanat Labiorum fissuras.

Medulla, ἐλάφου μυελός, omnium laudatissima, calefacit, mollit, rarefacit, ulcera explet, venenata fugat peruncta ut Serpentes: indurata & scirrhusa Corpora emollit, sive Musculis, sive tendinibus, sive ligamentis, sive etiam visceribus id accidat. Curat ambusta. Conducit omnibus inflammationibus, præsertim Vulvæ.

Pudendum Cervi.

Αἰδοῖον ἐλάφου Diose.
Genitale

Genitale Cervi

Sanguine probè expresso, abluitur vino aut aqua destillata; deinde in furno probè exiccatur & reponitur.

Cum vino generoso incitat Venerem, remorantibus urinis auxilio est, & dysentericis salutaris.

Adversus pestem & Morbum Comitiale a Nonnullis prædicatur.

Testiculi Cervini sicci ex vino poti, concubitus cum voluptate excitant.

Cornu Cervi.

ἐλάφου κέρας Diof.

Cornu Cervinum

Hirsch Horn.

Cornua gemina majora
Ein Gehörn Hirschgeweih.

Cornua tenera & simplicia Morchzofsen. In cibum Nobilium & Principum veniunt. Aqua ex his destillatur, contra venena & morbum Comitiale magni usus.

Rami majores Stangen.

Rami minores Ende/ Zin-
cken.

Adminicula, Ἀμυντήρες vocantur rami, qui imis Cornibus prominent ante frontem, quibus in pugna utuntur juniores: senes autem carent.

Integra ligneo Capiti inserta, Divitum & Nobilium parietibus affiguntur, cum ornamentigratiâ, tum ut usum præbeant suspendendi a ramis, quæ quis voluerit.

Adusum Medicum commendantur collecta intra festivitates Mariæ, id est intra xv. August. & viii. Septembris; quod his temporibus Cervus se perfectissimè habeat, & constet ex omnibus partibus absolutè.

Frigidæ & siccæ sunt naturæ. Profunt Dysentericis, excreantibus sanguinem, Cæliacis, Regio morbo, Vesicæ doloribus, feminis fluxione Vulvæ laborantibus, cum liquore appropriato.

ζίννα, Ramentum, geschabet Hirschhorn.

Rasura in aqua decocta & pota, mirabiliter Lumbricos

ventris enecat & expellit. Crede mihi, primas istas Cupides contra venena plus prodesse, quàm vulgare Vnicornu, præsertim si asterisci notam habuerint.

Cornu Cervi ustum, Gebrandt. Hirschhorn.

Uritur fictili novo crudo, luto circumlito, ad candorem, in fornace figuli, & præparatur lævigando in porphyrio ad usum. Maxime confert in febribus malignis, ubi fluxus adest, & vermes etiam Intestina lancinant. Ex vino curat Icterus. Oculorum ulceribus & defluxionibus salutare remedium. Dentes vacillantes confirmat. Mirabilem vim tribuunt Nonnulli renascentibus Corniculis Cervorum, ubi primùm extuberant, & quasi plumata lanugine integra concoquuntur, dum mollicie diffluant ad accopa.

Os e corde Cervi.

Cordis ossiculum,
Cartilago Cordis Cervini
*HirschCreustlin/
Creus* auctum *Hirschberg.*

Corpus est cartilagineum, quod in sinistra basi Cordis, ab orificio Arteriæ magnæ &

Venæ arterialis, duorum semicirculorum penè figura, sese mutuo externo ambitu contingentium, consistit.

In senioribus Cervis, nec omnibus, nec saltem intra Mariæ festivitates, ut vulgi opinio est, reperitur.

Passim bubulum in Officinis pro Cervino usurpatur: quàm rectè, doctis & in arte exercitatis dijudicandum relinquo.

Omnibus Cordis affectibus confert genuinum. Occulta proprietate custodit partum, & prægnantibus mirè confert. Partum facilem reddit, Cordis Palpitationem, tremorem, Lipothymiam avertit. Omnibus venenis maximoperè adversatur. Antidotis, Theriacalibus & cordialibus Confectionibus miscetur.

Calcaneus Cervi.

Ἀσκάλαος, Ελῶψ.

Ελῶσιον, κῶν. op, Hestod.

Talus Cervi,

Hirschsprung.

Dysentericis pulver. ex aqua appropriata utilis.

Bezaar Elaphinum.

Bezaar Cervinus. Bezoar lapis *Non. falso,*

Lachryma

Lachryma Cervi *Jul. Cæs. Scal.*

Moschus est infra Oculos Cervi juxta angulos lachrymales genitus, colore Citri, odore vini, Castaneæ magnitudine. Ante centesimum annum in Cervo nulla est, post eam ætatem accrescit ad Oculi canthum, ipsis ossibus, atq; in os protuberans concrescit, ea duritia, quæ Cornu superet, Quæ parte prominet, rotunda est, insigni nitore coloris fulvi, non sine vestigiis atriorum venularum. Tanta lævitate ut tactum ferè effugiat: ita enim sese subtrahit, ut propemodum seipsam movere videatur, Hæc *Jul. Cæs. Scal.*

Vim habet siccandi & adstringendi: Adversus venena remedium præsentissimum. Peste correptis datur cum vini momento: unde tantus cietur sudor, ut penè totum solvi Corpus credas. Fabæ unius magnitudine ex vino robro sumtum, mirum in modum commodat, & appropriatum est dysentericis remedium.

νεῖσις, δ' ὀσά ἐλάφου.

Pellis Cervina, *Hirsch.*

haut / aptatur demtis pilis ad Thoracis femoralia & chirotecas.

Feminæ ea ventrem cingunt, Colicæ mederi & partum accelerare affirmantes.

Hinnulus ab hinniendo.

νεῖσις, δ' ὀσά

Κεμὰς

Ein Jung-Hirs-/Hind

Hindfalsb.

Cervus juvenus seu filius, Animal imbellè & debile, acutissimi visus, & velocissimi cursus.

Coagulum contra Serpentium ictus valet, & quales cum Leporino vires sortitur.

Carnes habet teneras & digestibiles, propter motus frequentiam.

Inunctus ejus sebo vel sanguine, à serpente illo die non tangitur.

Cervus Subulo.

Subulo *Plin.*

Brocardus.

Cervus bimus.

Ein Spitz-Hirsch.

Subulones sunt Cervi, quibus Cornua sunt simplicia minimeq; ramosa, ad subulorum similitudinem.

L 3

Anniculis

Anniculis nondum Cornua nascuntur, nisi quod initii gratia, fit initium quoddam protuberans, quod breve hirtumque est. Bimis cornua primum oriuntur simplicia & recta, ad subulæ formam. Trimis trifida; atque deinceps ad hunc modum procedit numerus usque ad annum sextum.

Carnes meliores sunt Cervinis antiquis, faciliusque perficiuntur.

Citellus.

Mus Noricus, Agric.

Ein Ziesel
Ziesel.

Animalculum Criceto minus, instar Mustelæ domesticæ, longum & tenue, Cauda admodum brevi, colore cinereo seu dilutiore. Caret auribus, sed meatus habet. Dentes murium dentibus similes.

In agris Bojemæ frequentes, terram excavant, & pro hyberno alimento fruges comportant.

In cibum repiuntur recentes, tum in fumo siccati.

Ex hujus pellibus olim fiebant pallia feminarum Silesiæ, vulgo Weiber Kürschen.

Cuniculus.

Κύνικλος, γιῶργχος
λαγιδίς, δασύπους Arist.

Lepus minor

Ein Künigle/Künele
Käninichin.

Animalculum Leporini generis, sed minus, coloris albi, nigri in cinereo fusci, leporini aut varii, nonnunquam candidi, nigris aut rutilis maculis stellati: cætera Lepori non absimilis.

In Angliæ, Hispaniæ, ac Balearum insularum sylvis, lucis ac nemoribus, ingens Cuniculorum copia. Apud nos non nisi domestici sunt, & in domibus aluntur.

Magna ex parte sub terra, quam perfodiunt, in cuniculis vitam traducunt. Progrediuntur mane & vesperi, & vescuntur herbis, gramine, trifolio aliisque plantis; reliquo tempore ferè latent.

Miré

Mirè brevi multiplicantur ob crebros partus. Omni enim mense pariunt & superfoetant, ferè circiter quinos aut senos, aliquando singulos. Statim à partu requirunt Mares, & nisi admittantur, indignantur aliquando. Lac præbent Catulis per dies 21. ferè.

Caro horum dulcis candida, ori grata, melior & facilius Leporina, Stomacho utilis.

Cerebrum venenis resistere creditur.

Cuniculus totus exustus cum Costo & Folio medetur faucium inflammationibus der Breune.

Axungia articulis & nervis induratis utilis.

Dama vulgaris.

Δορκὰς πλατύκερος Diosc.

Caprea Platyceros à cornuum latitudine.

Dama recentiorum.

Ein Dämslin/Dämsling
gemein Dambirs
Dämbirs.

Capræ est magnitudine,

colore Dorcadis, Capreolo major. Accedit enim ad corpulentiam Cervi. Cornua habet lata parte superiore, & ramosa, & cervices juba-tas.

His abundat Borussia: In Silesia aluntur in theriotrophis Magnatum.

Caro in qualitatibus Capreolo similis, modici recrementi. Sangvinem generat atrabilarium; hamorrhoides movet.

Elephas.

ἐλέφας Diosc.

Elephantus

Elephant/Hessfant.

Ferarum Quadrupedum vastissimum, mitissimum & placidissimum, si circuretur, evadit.

Caput ei magnum, Collum breve, Aures verò undiq; duorum palmorum amplitudine. Nasum, quæ peculiariter προβοσκίη promuscis appellatur, longissimum habet, concavum, grandis tubæ instar, gracilem, flexilem, mollem, qui infra anteriores dentes ad terram fermè promittitur, quo pro manibus utitur.

Eq

Eo namq; Cibus tam siccos quam humidos colligit, capit & in os perinde ac manu ad-mover. Dentes illi utrinq; quatuor intus, quibus conficit cibum, atq; in farinæ speciem molit. Os gerit Pectori proximum, ut quod cum suillo ineat similitudinem, è cujus superna parte Dentes duo prominent præcipuæ magnitudinis, qui proni cuspidè deorsum vergunt. Decidunt & renascuntur quibusdam temporum intervallis. Pedibus nititur rotundis, disci instar, latitudine duum triumve pal-morum, quos callosa materia obducit. Ungulis quoque circum rotundis, mediocrium Concharum magnitudine. Crura ei magna ac fortia (priora posterioribus longiora) uno tantum osse indivisa constant, sed genua flectunt, ut-potè & cætera Quadrupeda. Cauda bubuli trium palmo-rum circiter longitudine, rarissimis pilis referta. Corio integitur Bubalino simili, cancellatorarissimis horrendè pilis, coloris cinerei.

Viscera Suillis proxima, sed majora. Genitale parvum simile Eqvino. Testes intus conditi. Mammæ femina

habet binas cum papillis duabus, non in pectore, paulò citra sub armis,

Adolescit ad sexdecim pal-morum altitudinem. Unipa-rum est.

Coituri petunt solitudines, ineunte Vere circa annum 20. Uterum fert sex menses & annum; per triennium scē. *Arist.* Parit posterioribus Cruribus subsidens innitensq; manifestò cum dolore.

Elephantos fert Aphrica, Mauritania, & Æthiopia: sed maximos gignit India & Zelia.

Visitant arborum tam frondibus quam fructibus. Gaudent omnibus, circaq; fluvios vagantur, quos libenter intrant Bubalorum more, Hyemis ac frigoris impatientes.

Trecentos annos vivere, autor est Basilius.

Alii Mares vitam extendere ad annos 200. Alii 120. ajunt.

Ingenio & intellectu Homini-bus proximi sunt: siquidem patrios sermones intelligunt, summam præstant obedientiam, prudentiam servant, & religionem præ se ferunt.

runt. Solem namq; & Lunam venerantur.

Elephantum vivum Silesia vidit.

Ebur.

ὁ δὲ ὄν ἢ μᾶλλον κέρως ἐλέφαντος.

Dens Elephantis,
Cornua Elephantis, *Aelian.*
Elephanten Zahn/
Elffenbein.

Ebur, dentium Elephantorum materies, non ossium, quorum nullus in medicina existit usus, officinis notum, Siccandi & adstringendi vim obtinet. Confert diuturnis obstructionibus. Cordi & Hepati robur addere creditur tota substantia. Albas Menstruum fluxiones ex seminis Lactuæ cremore cum aqua, in qua chalybs extinctus, extracto, sistit. Regio Morbo laborantibus ex vino aqua Cichorii aut Lupulorum datur: cum hydromelite, Epilepsiæ.

Singulariter ad vermes in febricitantibus valet.

Mulieres hujus potu ad concipiendum fortum aptissi-

ma redduntur.

Cum Metridato sumuntur, non parum Memoriae inservit.

Illitum cum Melle abstergit, Paronychia sanat.

Ebur ustum,

σπόδιον,

Spodium *Offic.*

Gebrandt Elffenbein.

Plus siccatur rasura Eboris. Cum aqua plantaginis curat Sangvinis fluxum & Diarrhæam: nec non Hepatico fluxui, & Dysenteriae utile.

Equus.

ἵππος.

Equus ab æqualitate seu paritate,

Ein Pferd/

Roß.

Equus admissarius,

καβάριος, ἔχουτος ὀχέον.

Ein Gaul/

Spring oder Scheshengst.

Emissarius, qui sobolis gratia admittitur ad Equam.

M

Equa

Eqva

ἡ ἵππος, ἵππος
ἵππος δὲ λέει

Ein Studte/ Merck/
Winterpferd/
Fole.

Canterius qvafi carenta-
rius, qvód semine careat.

Eqvus exectis testibus.

Ein Walach
Winch
Hengst.

Inter Quadrupedes animal
nobilissimum, vitæ humanæ
multis modis utilissimum, in-
genii simul & Corporis viri-
bus præstans. Cervix juba
ornatur, & pili in juba largi.
Dentes ei continui numero
40. in senectute candidiores
fiunt.

Septimo anno omnes æ-
qualiter explentur, & ex eo
cavatos gerit, nec postea qvot
annorum sit, ex Dentium
mutatione comprehendi po-
test. Ungulas habet in pedi-
bus solidas. Proprium ejus
hinnire.

Pabulum ei convenit duri-
usculum, & qvod non inflet,

ut Avena: aliquando & Hor-
deum. Alitur etiam stramen-
to, fœno, herba. &c. Gau-
det pratis riguis & paludibus.
Bibit enim aquas libentius
turbidas & crassas; qvæ si cla-
ra est, inturbat cum ungu-
lis suis.

Salacissim. omnium tum
fœminarum, tum Marium E-
qvus est, excepto Homine.
Coire incipit bimus, tam mas
qvàm femina; sed hoc in
paucis fit. Plurimum autem
trimatu coeunt, & proficiunt
subinde in generando, ut pro-
les præstantior ad annos us-
que 20. procreetur.

Coitus fit verno Æquino-
ctio. Ab hoc fit admissio usq;
ad solstitium. Non certo di-
erum numero impletur; sed
aliquando uno, duobus aut
tribus, aliquando pluribus.
Mense duodecimo, die 10.
nasci ajunt. Pariunt magna
ex parte singulos, raro gemel-
los. Gravida stans parit.

Vivit mas magna ex parte
annis circiter 35. femina plus
qvàm 40.

Lac

Lac Equarum Epilepticis, Phthificis, tussientibus à veteribus commendatur: hodie ejus usus contemnitur.

Pingvedo Partis medix inter Aures *Rampff*, *schmaltz* Luxatis articulis commodissime illinitur.

Testes Equi castrati frustillatim concisi, & in fumo siccati, pulv. & in vino poti, quantum tribus digitis datur, idq; si opus fuerit, bis aut ter repetatur, ad Secūdinā pellendas præsentissimum remedium; & plurimis jam deploratis profuit. *Gesn.*

Saliva triduo pota tussim sanat; ad fervorem faucium commendatur à Rusticis.

Ovum unum atq; alterum Equi avena pasti, aceto aut vino dissolutum, & per sindonem colatum, addito succo Veronicæ, in Colica & Pleurisi auxiliare à Mulomedicis prædicatur remedium. Crematum cum aceto sanguinis eruptiones cohibet; etiam recens olfactum. Cum ol. Rosato instillatur ad Aurium dolores.

Dentes usti Dentifriciis miscentur ad dealbandos dentes.

Ungula suffitu mortuos Partus ejicit.

Capilli usti sanguinem cohibent:

Ex setis Caudæ finguntur laquei, quibus, appensis baccis Sorbi aucupariæ Autumno, in montibus & sylvis, Turdelarum, Merulorum, Turdorum & Rubecularum infinitus muneris capitur, cum aliunde in hæc montana advolarunt.

Lichenes Equorum.

Λειχήνες ἰππῶν *Diosc.*

Sunt in Equorum genubus & super ungulas indurati calli, in earum flexu nati, qui ad quemlibet morsum Animantium commendantur.

Hippolithos.

Lapis in equo natus.

Rosstein

Ros Bejoar.

Ante annos paucos civis & vir consularis Chilianus Othmannus Vratislaviæ aluit Equum, qui per secessum plures lapides læves, ac si politi esset,

Bezoarticeis Indicis non dissimiles reddidit: tandem Eqvo mortuo, singularis reliquis major & pulchrior Intestino hæsit, cujus magnitudo Limonii mali non exacte rotundus, sed adeo lævis ac si arte expolitus esset, lapidem Bezoar dictum ferè representans. Hanc Magnificus ac nobilissimus Dom. Abrahamus à Jenckwitz, Capitaneus Vratislaviensis mihi cum Bezoar Persico pulcherrimo, & maximi valoris, aliisque gemmis Cratonianis ostendit.

Equus refractarius
Harmenstg Ros.

sternax das gerne abwirfft.
calcitro, calcitrosus schla-
hend Ros.

cespirator das anstosset.

succussarius das hart drabet.
gradarius, Asturco Zestner.

spadiceus Braun Ros /

Breunling.

glaucus ein Schimmel

rufus ein Fuchs.

niger ein Rappe.

Scutulor Ein Apffelgrauer
Hengst propter orbes quos ha-
bet candidos.

Equuleus.

πῶλος, ἱππῶσιον

Equuleus, Pullus eqvinus

Ein Füllen, Mutterfüllm

Hengstlin / Rößlin.

Medulla Crurum Equulei
tendines induratos emollit,
Contracturæ medetur illita.

Hippomanes.

τὸ ἵππομανές

Pferdgiff.

De Hippomane Amoris ra-
bie insaniaq; variæ sunt Au-
torum sententiæ.

Aristoteles hist. Anim. lib. 8. c.

24. Quod Hippomanes vo-
cant, hæret quidem fronti na-
scentis pulli, ut narratur, sed
Eqvæ perlábentes abstergen-
tesq; id abrodunt Hinc Virgil.
4. Aeneidos.

Quæritur & nascentis Equi
de fronte revulsus,

Et matri præreptus amor.

Idem Arist. 6. Anim. c. 18.

Eqvæ tempore coitus colli-
gunt sese, & societate magis
quàm antea gaudent, jactant
caudam crebrius, vocem im-
mutant, non quod pullis na-
scentibus adhæret. Accipi
eum humorem difficile esse
ajunt,

ajunt, quod paulatim admodum labitur. *Virgilius 3 Georg.*

Hinc demum Hippamanes vero quod nomine dicunt Pastores, lentum destillat ab ingvine virus.

Plinius lib. 8. cap. 42. Proditur Eqvis amoris innasci veneficium, Hippomanes appellatum, in fronte Caricæ magnitudine, latiusculum, orbiculatum, colore nigro seu fulvo: quod statim edito partu devorat foeta, aut partum ad ubera non admittit, si quis præreptum habeat.

Petrus Gyllius ex Aeliano, Porphir. etc. lib. 4. c. 21. Carunculam unâ cum pullo enatam, alii in fronte insitam esse, alii ad lumbos, alii ad genitalia adhærescere ajunt; eam sanè nuncupatam Hippomanes, primum ut Eqva peperit, continuo devorat, & Dei benignitate misericordi in equinam stirpem occultat, ne si, ut ferunt, id ipsum usque ad extremum vitæ diem pullus semper insitum in se perseveraret habere, ad effrenationem impotentis Veneris, tam mas quàm femina rueret, & libidinis rabie equinum genus

funditus periret. Quod quidem ipsum penitus cognitum Pastores habent, ac si quando ad amatorias insidias egeant, ut ipsum ad cupidinem Veneris inflamment, diligenter observant, quando Eqva ventrem ferens pariat, atque statim à partu pulli, à pullo abscindunt, & in Eqvæ ungulam injiciunt Nam in hanc abditum & conditum optimè servatur.

Dicam, quid ego observaverim: Pullus equinus dum nascitur, ore gestat nonnihil prominentem molem carneam, oblongam, molliusculam, fungosam, coloris fuscæ, aliquando ex livore rubentis, palmæ latitudine, longam fere dodrantem, Lienis formâ similem, unde ab Hipponomis vulgò der *Mils* appellatur. Hanc nisi Curator in continenti detraxerit, pullus non Eqva deglutire solet, ex ea Lienem nasci asserentes. Ea propter Nonnulli summa diligentia partus tempus observantes, eam citissime præripere antequàm devoret, solent, ea persuasione ducti, ablato Liene (ut vocant) Equos tandem fore cursus ve-

locissimi, nec facile posse defatigari, sollen leuffer werden.

Sin verò arbori frugifera suspendatur, gradarios fieri credunt. Alii hoc modò præparatum Caduco correptis propinant, non frustratò usu.

℞ Lienis eqvini, (den Miltz welchen die Züllen auff der Zungen bringen / sic loqvuntur) vino dilig. abluti & exicc. vnc. .i

Corall. rub. præpar.

Sem. Pæoniæ

Visci qvercini,

Aristoloch. longæ ver. ana vnci f.

Misc. f. omnium pulvis.

Dosis á.drach. f. ad drach. 2. ex aqua appropriata.

Num sit Hippomanes Vetterum, vim habens alliciendi ad libidinem, atq; amatoriam flammam excitandi, Doctis iudicium committo.

Fiber.

Ab extrema ora Varroni : quoniam dextra & sinistra fluminis maximè videri solet.

Κάσσις, á castrando, quia ob castrationem maximè quæritur : vel παρὰ τὸ γαστρί,

quòd totus propemodum nihil sit quàm Venter.

Κύων ποτάμιος,

Canis fluviatilis

Ponticus, Plin.

Ein Dieber.

Animal est ἀμφίβοτον terra & aqua ambigens, specie Lutræ, pedibus prioribus Cervinis, posterioribus anserinis, quibus, cum natat, in aquis remigat, pelle cinerea declinante ad nigredinem. Cauda Piscium oblonga, lata & cartilaginea, squamistamen non obducta, admodum pingvis, lata ferè palmum, longa dodrantem, quâ fluitans vice gubernaculi utitur, Pellis ejus cinerea est ad nigredinem tendens, pilis nitidis mollioribus. Horrendi est morsus adeò, ut & arbores juxta flumina dentibus ceu ferro cædat, ut hominis parte comprehensa non resolvat morsus, quàm ossa fracta concrepuerint.

Casas sibi in fluminum ripas, veluti ad Viadrum, Barthara, construit cum aliquibus gradibus, ut aqua fluminis crescente ascendat, & descendente descendat.

Victum

Victum capeffit ex Can-
cris & Piscibus. Fructus quoq;
folia & cortices Arborum,
veluti Alni, Salicis &c. avidè
comedit.

Pellibus utuntur Pelliones
ad tiaras, pileos, vestes, qui-
bus Paralytici & Podagrici
commodè vestiuntur.

Caro ejus amara est, cibo
inutilis, præter caudam & po-
steriores pedes, qui nobilium
sunt delitiæ. Elixantur, & ali-
quo jure densiusculo additis
aromatibus conditi, Mensis
afferuntur. Svaves sunt te-
neri & præpingves. Gustatu
Piscium carnes ut Angvillæ
maximè sapiunt.

Dentes Crocei, si inde bibi-
tur, Ictericis & Quartanis
febris profunt.

Axungia Articulis resolutis,
stupidis, convulsis.

Castoreum.

Κασόγιον,
κασόγιον ὀσχίς,
Dibergeil.

Genitalia seu testiculi sunt
Castoris bini, uno ortu mem-

brana connexi, substantia in-
tus flava, solida, Ceræ simili-
odoris gravis, gustus acris,
naturalibus tunicis interse-
pta.

Vanum est credere, Fibras
sibi Testes seu partes genita-
les dentibus amputare, cum
venatu urgentur, ob hoc se
peti gnari, Nunquam enim
compertum in his, qui nostra
ætate capiuntur.

Demto Melleo liqore &
pingvedine in aëre siccatur.
Durat ad annos octo.

Dioscorides laudat Ponti-
cum; nos utimur Polonicis.
Rejicitur pingve, putridum,
rancidum.

Medicamentum celebre, &
multi usus.

Tenuium est partium, gu-
stu acre, mordax, odoris gra-
vis, virus redolentis. Cale-
facit 3tio. & siccatur 2do. reces-
su. Penetrat, digerit, aperit,
mover sternutamentum, Par-
tus ac Menses ciet, Venenis
adversatur, Medetur abscessi-
bus frigidis, ulceribus mali-
gnis, & Nervorum vitiis.

Sumtum

Sumtum & odoratum Comitialibus, nec non utero suffocatis auxilium peropportunum. Lethargicis, Paralyticis, Tremulis Spasmo, Opisthotono, Ischiadicis, Resolutis & Vertiginosis conducit. Inflationibus & torminibus ventris, item Stomachicis opitulatur.

Humor melleus difficile exiccatur, & inutilis intra Corpus, ut & pingvedo quæ facile rancescit. Extrinsecus commodè usurpatur, & oleis ac unguentis permiscetur.

Herinaceus.

Εχινο^vς χερσῶν, Diosc.
Ακανθίωρ.

Echinus terrestris, *Matibolo.*

Ein Zigel/
Eigel/
Hechel.

Animal est terrestre Cuniculi magnitudine, specie porcina, aculeis undiq; vallatum ut Hystrix, præterquam in ima parte, ubi lanugo mollis, rara & innoxia.

Duum est generum. Differentia cognoscitur ex rostro. Alter, cui caninum Caput,

Echinus caninus, *Hunds Zigel:* alter, cui proboscis, qualis in suum genere, Suarius, seu Suillus, *Schwein Zigel* nuncupatur.

In sylvis & sepibus dumosis versatur.

Raro exit nisi noctu.

Vescitur Muribus, Juglandibus, Nucibus faginis, Malis, Pyris, quæ aculeis suis infigit, & in domicilium suum reponit.

Hyeme in caveis arborum occultatur.

Undique spinis suis se claudit propter insidias: at in aquam calidam immissus, ea delectatus sese aperit ac dilatat.

Frigidi est temperamenti, excrementis compluribus redundans, quibus aculei nutriuntur: idcirco ejus carnes in Medicamentorum potius quam in Ciborum usum expetuntur. Cum enim terrestris sit, ægré concoquitur, & minimum sanè præbet alimenti:

Caro Stomacho prodest, Ventriculum lenit & provocat. Eadem manducata, vel desiccata, pota, Elephanticis, Cacheticis, Convulsioni obnoxiiis, Nephriticis & Anasarca

farca laborantibus auxiliatur: quia valenter digerit & exiccatur.

Efficit quinetiam, ne Pueri lectos permingant. Urinam enim tantoperé retinet in Cibo sumta, ut si assiduè quis ederit, urinæ difficultatem incidere periclitetur; Avic. & Rhaz.

Fel pilos evulsos in palpebris incommodos enasci non patitur.

Cinis extergit, digerit: ad ulcera sordida carnemq; in ulceribus excrecentem valet.

Cinis Corii & Capitis cum pice liquida Alopecii utilissimè illinitur.

Integer ustus in pulvere potus, singulari proprietate in lectum mingentibus medetur.

Hircus.

Αἰς αἰγῶν.

Ἰεῖ γος

Caper admissarius.

Ein Boek

Geisboek

Kammelboek.

Vir gregis, dux & maritus

Caprarum, animal bellicosum & lascivum. Pilo est molliore atq; longo, Cervice & Collo brevi, gurgulione longiore, Cruribus crassis, Auribus prægrandibus & flaccidis. Aruncus seu villus ejus Mento dependet.

Caper optimus est cui sub Maxillis duæ verruculae albæ collo dependent, amplissimi Corporis, Cruribus crassis, plena & brevi Cervice, flaccidis & prægravantibus Auribus longisq; exiguo Capite, quàm maximè simus, nitido, nigro, densoq; atq; longissimo pilo, & potissimùm albo.

Mas vel Mensium septem, satis habilis est ad procreandum. Celeriter enim & ante sex annos senescit; quòd immatura Veneris cupidine primis Pueritiæ temporibus exhaustor sit.

Hircorum Caro minimè quidem humida, pituitosa ac lenta: ob foetorem tamen ingrata, & Stomacho inimica, ægre concoquitur, & ad succum bonum generandum parum idonea.

Hepar, Canis rabidi morsui utiliter imponitur.

N

Pellis

Pellis hircina: *ἱρκαῖον, ἱρκαῖον*,
Eine *Bockschaut*/ ab Alutariis in
vestimentorum usum aptatur.

Anno 1602. Villicus quidam
in pago Fischbach Hircum aluit,
qv̄ilac ex ubere reddidit papillis
duabus. Idem accepi accidisse in
Pleswitz.

Capra.

Αἴξ. Capra qv̄asi Carpa, qv̄od
virgulta carpat, vel qv̄od captet
aspera, à crurum crepitu.

Εἰς Βεῖς. Ζίγε.

Femella hujus generis Animal
ruminans barbatum, Cornibus re-
tortis & acutis, ex Arbuscularum
fruticumq; foliis & corticibus vi-
ctum qv̄arens; nec Rubos aver-
satur, vel vepribus offenditur. Ca-
ret superiore Dentiũ ordine. Lien
ei rotundus. Mammæ inter femo-
ra, Omnibus dependet Mento vil-
lus, qv̄em aruncum, specillum seu
barbam Capræ vocant.

Capella probatur similima
Hirco, ubere maximo & lactis a-
bundantissimo.

Qvinq; Mensibus ingravescit
fœtu. Tempus admissuræ per Au-
tumnum, ut propinqvante Vere
pariat. Si generosa est, frequenter
parit duos, nonnunquam trigemi-
nos, qv̄aternos etiam sed raró ad-
modum, veluti hoc anno in pago
Plackwitz prope Leobergam ob-
servavi.

Ad undecimum vivit annum.

Gaudet montosis, potius qv̄am
herboidis campis: ob id in montibus
frequentes sunt. Morsus earum ar-
boribus exitialis. Ineunte æstate &
circa ejus medium Capræ melius
agunt, & longé sc̄ipsis in Cibos
præstantiores evadunt, ob Arbo-
rum & Fruticum furculos & ger-
mina, qv̄æ iis idoneum præbent
alimentum; proinde habitiores ac
pingviores, nobisq; alendis accom-
modatiores sunt.

Capra temperamento longé est
siccior qv̄am Sus, minús tamen sic-
ca qv̄am Bos.

Caro ejus calefacit & siccatur, atq;
præter succum vitiosum etiam a-
crimoniam habet.

Sanguis hydropicis confert: uri-
nam enim excernit.

Butyrum Capræ potum, & ex-
trinsecus umbilico illitum, tormi-
na ventris solvit.

Adeps modicé siccatur & adstrin-
git. Emplastica vim obtinet, a-
crimonias obtundit. In pulve ex
Alica Phthisin & Tussim sanat:
in sorbitione convenienti Intesti-
norum vitiis magnoperé prodest.

Fel cum lana umbilico imposi-
ta, Lumbricos necat ventris.

Vesica ulla ex vino pota, urinam
retinere non valentibus medetur.

Cornu ad albedinem usum, den-
tes egregiè abstergit, & gingivas
corroborat, earumq; turgentium
dolorem reprimit.

Lac caprillum.

GeißWitsh/ ZiegenWitsh.

Inter cætera Lactis genera moderatè se habet, cum non admodum pingve crassumq; sit: ob id medium quoq; esse censetur, quod in Corporibus nostris præstat, Stomacho accommodatissimū, alvumq; minus cæteris tentat.

Bibitur efficacissimè Phthisicis, Hectica laborantibus, consumptis ac emaciat, recens ubi multum fuit tepidum.

Datur Melancholicis, Comitialibus, Paralyticis, Arthericis, & Lusciosis. Cum sale & melle citat alvum.

Oninibus auxiliatur internis exulcerationibus, præsertim Fau-
cium, Pulmonis, Interaneorum, Renum & Vesicæ.

Cum Oryza, Panico, Milio, sive Calculis fluviatilibus ignitis, Dysentericis, Cæliacis, biliosis alvi fluxionibus conveniens medicina.

Cum hordeacea ptisana aut aluceo cremore, magnoperè Intestinatorum rossiones mittit.

Si in eo decoquantur rad. Filicis majoris, vel Chamomilla & farina impositum mirificè inflammationes partium, vulgò tustionem frigidam vocant, Den Kalten Brandt, compescit.

Serum Caprillum.

Lac schison Mæ.

Ziegen Molsen.

Lacti Caprillo cum fervet, acetum affunditur vel Oxymel, quod dein igni ablatum refrigeratione dividitur, ad pharmacorum usum.

Abstergit, purgat, alvum laxat, sangvinem purgat, acres humores contemperat, & pharmacis viam ad purgandum Corpus aperit.

Hepar & sangvinem refrigerat, sitimq; febrilem extingvit, si Acetosa ei incoquatur, aut syrupus in eo dissolvatur.

*Cæsus Caprillus.**Ziegen Käse.*

In cibo utilis; boni saporis, facilius deijcitur quam bovillus, minus nutrit. Lactis copiam auget Mulieribus.

Mollis ac recens impositus, omnes punctiones ac dolores re-
primit, cum Melle subactus & impositus linteo aut panno desuper tectis, sugillationes, livores, celeriter abstergit: Idem ad fervorem & punctiorem Oculorum, Capitis & Pedum dolorem commodus.

Fimus caprinus

στυός στυός

Geißkath

Ziegenstorn.

Acris est & digerentis facultatis, abstergit. Convenit in omnibus duris & scirrhis tumoribus

tumoribus five Lienis, five etiam aliarum partium. Utimur & Splenicis, & ad Aquam intercutem.

Ustus tenuiorum fit partium. Additur commodè extergentibus & digerentibus Cataplasmatis ad Parotides & Bubones.

Caprina pellis Ἀγρία, αἰγία/ ein Ziegenfell cum villis suis paratur & expolitur à Pellionibus ad Vestitum Mulierum.

Pili ad funes à Restiariis colliguntur.

Hædus.

Ein Gize
Zieglin
Kistlin.

ἑξήμας mas usq; ad tertium aut quartum Mensem.

χάμαι, α Capella usq; ad unius anni ætatem.

Hædus ἁπὸ τῆς ἡδονῆς ab edendo vel à deliriis, est adhuc tenellus ex Caprarum genere, petulans, pingvis.

Carnes hædinæ ad conficiendum perfectis Capris meliores, & tuendæ valetudini accommodatiores, parum recrementi in se habent, facilimè concoquuntur, moderatè nu-

triunt, sanguinemq; bonum calido & frigido contemperatum gignunt.

Præstantiores, & probioris succisunt, maximè bimestres aut trimestres lactentes adhuc. Adultiores enim primam gratiam amittunt.

Delicatis, & otiosæ vitæ deditis conferunt. Assæ vel elixæ svaves & salubres sunt. Sanguis hædinus spuenticibus sanguinem valdè commodus.

Coagulum Hædi Zieglin Käsemine, pares vires habet cum Leporino. Contra Aconiti potum in vino, & concretum Lac in aceto assumitur. Dysentericis prodest, & Menses immodicè fluentes sistit.

Sebum minus calefacit & siccat hircino, unde & melius ad oris rimas.

Unguentum Pomatum & Pomorum Borsdorfianorum decorticator. & in partes divisorum num. quinque, Caryophyllis infarciuntur, & in Rosarum liqore moschat. quatrduo macerentur:

adde

Adipis Hædi rec. ff. i. fervefiant simul in Baln. Mar. donec omnia

nec omnia albescant, sæpius cum prædicto liqore abluatur, ut totum fiat album. Aromatizetur Moscho, & in vase vitreo reponatur.

Aliud Polychrestum

℞. Omenti Hædi aq. Rosar. macerati. ℥. 5. Caphuræ vnc. 1. f. fiat unguentum. Ad fissuras Labiorum & Narium & Papillarum utile. A Mulieribus tum aliâs, tum ne facies à Sole aduratur, expetitur.

Pelles ad tunicas Infantium aptantur.

Caper.

Ἰεῖον

Hircus castratus

Ein geschnittener Boek.

Mas est, cui exempti sunt testiculi.

Hujus Carnes præsertim juniores cæteris præferuntur.

Sanguis Hircinus.

Τὸ αἷμα τοῦ Ἰεῖου

Manus Dei Aëlii

Boeckblut.

Colligitur é jugulato juvene Hirco, qui postremis diebus diureticis altus fuerit: medius excipitur, relicto eo, qui

primus fluit & postremus: fictili vase excipitur, insolatur & exiccatus fideliter reservatur.

Calculos frangit, sanguinis grumos dissolvit, ex vino tenui potus & illitus. Contra toxica efficax.

Frequens usus Plebeculæ, tum iis qui Ruri degunt, & aliis auxiliis carent.

Leo.

Λέων

Ein Löwe

Leæna sine Eëwin.

Rex quadrupedum, cordatum, magnanimum ac nobile Animal, Corpore longo, Pectore robusto, medio ventre gracili.

Cervicem habet jubatam: Pelle tegitur fulva, anteriùs villosa, posteriùs brevibus & confertis pilis intertexta. Oculi ei charopi, species Oris feli similis. Quinq; digitos in pedibus anterioribus, quatuor in posterioribus habet. Ossa ei sunt durissima, & penè non medullosa. Longa cauda quam sæpè quatit. Interiora omnia Canibus similia.

Proprium ejus rugire.

N 3

Aversus

Aversus coit, urinasq; retro reddit.

Producit Leones Africa, India & Tartaria magna. Gaudent excelsis montibus. Ad has terras aliquando spectaculi causa afferuntur.

Aluntur vivi Pragæ in aula Imperatoris.

Præda vivit. Vescitur carne ritu cæterorum sylvest. ferratorum, sed cibo incontinenter admodum utitur, multaq; devorat sine ullo dissectu: mox nihil triduo aut certè biduo edit.

Longa Leonum ætas. Animal calidiss. & siccissimum, quod probant nobilitas, fortitudo cum audacia & iracundia.

Adeps in calore primas obtinet, & magis digerit. Invetteratis tumoribus atq; scirrhis, induratisq; Nervorum tumoribus & γυνῆα; Græci vocant, maximè convenit, sanat adusta nivibus.

Leopardus.

πανθῆρ, παρδαλις

λεοπαρδαλις

Panthera Plin.

Pardalis, Pardus

Pantherthier

Leopardi/Leopard.

Animal, ut quibusdam placet, sui generis, ex Leone & Pardo generatum, colore subruffo. Caput habet simile Feli seu Leoni, Pellem variatam maculis nigris, & velut Oculis nitentibus ac χαρόποις distinctam, non multo majus Cane venatico, Corpus longū, Oculi splendore radiant. Dentes ferrati. Mammæ in medio ventre duæ cum papillis quatuor. Crura compacta & firma.

Asiæ, Africæ, Syriæ notum animal. Cicuratur aliquando ad venandum ut Canis, cum sit bestia crudelissima, nunquam tamen prorsus deiecit feritatem.

Pragæ ad venandum cum aliis bestiis nutritur.

Fragranti odore cætera animantia ad se allicit, & eximia sagacitate & celeritate & animi magnitudine prædita est. Diligit vinum, & inebriatus capitur.

Adeps feras scabies & impetigines tollit.

Lepus

Lepus.

λαγώς

λαγὼς χαίρει Dioſc. & πὸ
τοῦ λαίμ.

Lepus q̄vaſi levipes á curſus
velocitate.

Lepus maior

Lepus terreſtris

Cin. Haſc.

Animal cui viſ notum, cur-
ſus velociffimi, timidiffimum
& ſæcundiffimum. Caput ei
agile, breve, rotundum. Collū
angultum, rotundum, molle,
oblongum. Aures ſublimis lō-
gæ. Villi breves, molles, leves.
Crura poſteriora longiora pri-
oribus, itaq; facilius ascen-
dunt q̄vám descendunt. Dor-
ſum pullum ſeu cinereum,
Venter albus, Oculi glauci,
Cauda brevis. Cor magnum.
Jecur ſæpé adeó fiſſum, ut
duplex ſeu binum crederetur,
cui inhæret bilis veſicula lon-
giuſcula.

Fruitur in cibo gramine,
herbis, ſegetibus hyeme. Per-
niciēs Pomariorum. Hye-
me enim dura & aſpera ar-
buſculas ſolet decorticare,
niſi ſtramine muniantur.

Dormit apertis oculis,

nec alio q̄vám fuga ſe tutari
ſcit.

Ruminare q̄voq; illi in
more eſt.

Coëunt Lepores & pariunt,
vulgó ſæcū/q̄voq̄vo tempore,
dumq; utero ferunt, ſuperſæ-
tant, & ſingulis menſibus præ-
ter hyemem generant, ut plu-
rimum binos, rariús ternos :
aliq̄vando q̄vini reperti ſunt;
unde tam innumera ſæcundi-
tas. Nam etſi femina lac-
nupernatis præbeat, nihil ta-
men prohibet, q̄vin eadem
repetat coitum, & lactans ge-
rensq; utero, denuó concipiat
fætum.

Vana eſt perſuaſio, Eis u-
trunq; ſexum & utramq; gi-
gnendi vim ineſſe, & omnes
Lepores æq̄vé gignere, ac ſi
eſſent hermaphrodyti, ſeu u-
triuſq; ſexus participes.

Capiuntur præcipué Cani-
bus ſagacibus, & retibus arato-
riis poſt meſſem ſtatim, & ri-
gente bruma uſq; ad Marti-
um, ubi pârere incipiunt.

Iſaacus Leporinam carnem
pro pharmaco potius q̄vám
alimento habendam cen-
ſet.

Frigidæ

Frigida est & sicca (2. gradu) temperatura, ægrius concoquitur, & sanguinem gignit crassiores; at non improbi succi, maxime si probe concocta fuerit.

Iis qui Corpus exiccare volunt, utilis. Prodest Phlegmaticis & obesius Corporibus, urinam proritat, & alvum cohibet.

Nobilibus est in delitiis, & in splendidis epulis apponitur, ut verè dicere possimus cum Martiale:

Inter Quadrupedes gloria prima Lepus.

Offertur assa, Lardi ligulis & Rosmarino seu Cinnam. & Caryophyll. transfixa: vel elixa in jure nigro, cum liqamine ex aceto, sanguine proprio, lardo, pipere, Caryophyllis præparato.

Præferuntur Lepusculi seu juniores.

Verum nimius ac frequens ejus esus, obstructions Hepati ac Spleni efficit, Pulmoni; nocet, multa movet somnia ea; tristia, & immodicis torquet vigiliis.

Melancholicis & emaciatis minus salubris. Confert Dysentericis assata sumta.

Cerebrum inassatum mandi-

tur juvandis tremoribus, qui ex mala affectione Corporis contracti sunt.

Affricum gingivis facilem Infantibus dentitionem præstat.

Oculus recens somnum conciliare fertur appensus, vulgi persuasione.

Cor Leporis à Neotericis contra Quartanam, ut singulare & certum remedium prædicatur, si nimirum præmissis universalibus, tertia pulveriz. Cordis pars ex vino albo seu aqua stillat. Cardui bened. calefacta, Aegroranti in ipsa paroxysmi invasione offeratur; idq; ter hoc pacto repetatur, nempe in reditu secundæ & tertiæ accessionis.

Jecur arefactum Jecinorosis utiliter exhibetur potandum.

Renes sicci & inveterati pondere Scrup. 4. ex vino aut alio appropriato liqore, Calculosis propinantur.

Sanguis vulgò die Muncie dulcis ac sapidus, dulcedine & concoctionis facultate, sanguinem Avium superat.

Fel Oculorum argemas nubesq; delet saccharo exceptum.

Uterus

Uterus seu *Matricula* substantiæ membranosa undiq; venulis respersa, *Hafsumütterlin* vino abluta, reficcata, trita potui data, quando Mulier fuerit à menstruis purgata, conceptionem promouet.

Pinguedo Hafenschmalz calidæ est naturæ. Corpori infixa extrahit, rumpit abscessus. *Cantharidibus* tritis permixta *Escharas* molitur, & *Vescicas* excitat. *Dolori Dentium* mederi, post *Aures* si ponatur, vulgi notum experimentum, vulgò *Bahnpflaster*: ac *Auditiui* noxium.

Saltus Leporis, *Talus Leporinus* *Plin.* improprie, *Poplitis* ossiculum *Hafensprung* quòd ea parte cubasi inter salientum nitatur, *Ossiculum* est in genu posteriore vel suffragine potius, quod geniculi patella esse videtur. Ex aceto sumtus, *Calculosis*, ex vino cum *Mace Colicis* prodesse fertur. *Prægnantibus* pauperculis ad facilitandum partum ex vino, aqua *Pulegii* vel *Artemisiæ* datur.

Fili Leporini sanguinem fistentibus linimentis miscetur.

Fimus rupta *Intestina* sanare valet. *Ambustis* medetur: *Imperigenes* curat cum aceto.

Caput Leporis totum ustum cum *Melle Anthosato* dentes abstergit.

Pedes scoparum usus præbent, ad pulverem detergendum, & verrendas quisquillas.

Pellis Leporina cin *Hafensalz* mollis est, calefacit & roborat; ad indumenta aptatur. *Manicæ* & *caligæ* parantur utiles *Articulariis* membris.

Lepusculus.

λαγίδιον

μικρόν λαγίου

Catulus Leporum.

Ein Häselin

Jung Hase.

Leporum foetus ventre eacti, vel uberibus ablatis, integri cum pelle, fictili exuruntur, *Urinæ* vitiis apprimè competentes, adeo ut *Calculos* ejiciant.

Coagulum Leporis, *ωιδμα λαγως* *Hafensipp* / *Hafentap* *Gerinsel* / *gerunnene Milch* im *Wagen*.

Lactis est substantia in juniorum Leporum ventriculis concretum.

O

Omnium

Omnium est præstantissimum, Acris & digerentis facultatis, ac nimirum etiam exiccatoriæ.

Sangvinem concretum in grumos dissolvit, venenis resistit, venenatorumque moribus, Cœliacis, dysentericis, & feminis vulvæ fluxione laborantibus, ac rejectionibus è Pectore, in vino auxiliatur.

Comitalem ex aceto singulari experimento curat.

Lupus.

Λύκος

Lupus quasi Leopardus

Canis sylvestris *Nornullis*

Ein Wolff.

Lupa Eine Wölffin.

Ferox est bestia, rapacissima, fraudulentissima, voracissima, & propemodum insatiabilis, sed amans sobolis. Figura Cani magno pastorali non absimilis. Color varius, frequentior canus, aliquando candidus, raro nigricans. Pilis undiq; riget. Cervix solida, crassa, Dentes teretes acuti. Oculi splendent nocturne lucem jaculantur.

Fera montibus nostris & sylvis vastis frequens, Capris & Ovibus infestissima, sæpe homines adoriri solet.

Pilos & Ossa devorat, & multa solida: etiam terram urgente fame.

Cœunt ut Canes, toto anno non plus quam duodecim diebus. Virgas habent osseas, & coitus tempore gregatim incedunt. Fert ut Canis, tum tempore, tum etiam fœtus numero.

Cœculas in Renibus eorum nasci, falsò quidam prodiderunt, cum *κυτοψία* aliud doceat.

Lupi caro frigida, fœtida, sicca, crassa, cibo inutilis, utpotè spiritus & humores corrumpens.

Hepar præparatum, violarum odorem spirat, Omnibus Hepatis vitiis tota substantia convenit: Siccatum cum vino utiliter exhibetur Hydropticis, Tussientibus & emaciatiss. Jecinoris dolores ex Mulso reficit.

Axungia

Axungia calefacientis & digerentis est naturæ. Unguentis articulariis admiscetur. Si ea fricentur Oculi, contra Lippitudinem prodest. Vulas emollit.

Si ejus Corio, aut colo intestino constringatur venter Colica laborantis, Agerq; corio sapius infideat, prodesse multum scribunt. Idem præstare ajunt, si per Colum potus hauriatur.

Dens Lupi in magnis operibus habetur. Ad alligatus Infantium pavores prohibet, & earum gingivas exterit confricatus, quo Dentes facilius proveniant.

Ex pellibus fiunt vestimenta contra frigoris vim, nec ulas sordes admittunt.

Catulorum Luporum adhuc cœcutientium pellis præparatur, Ventriculo & Colicæ usui: Lupi in fame præcipue sæviunt. Interdum in rabiem aguntur.

Anno 1588. mense Xbri accidit in pago Giersdorff, non procul à thermis Hirsbergensibus dissito, ut femina rustica, pro more illius loci, circa crepusculum ad vicinum cum colo mearet, laternamq; manu gestaret. In itinere fortè

fortuna Lupus rabie sæviens, ex vicinis montibus illi occurrat, ex manibus laternam arripens, dentibus eam ad lapidis ictum cum candela deportat. Vicini rustici clamore commoti, feminæ suppetias ferre volentes, à Lupo, qui rabie sæviens modò huc modò illuc vagabundus erat, multis modis fuerunt læsi, donec tandem prope templum istius pagi fuerit occisus. Duo ex illis ob vulnera seu morsus, paucis post diebus fuerunt extructi: reliqui post longum tempus, beneficio pharmacorum iterum convalescerunt. Pelle detracta, & stomacho refecato, nihil præter gramen fuit repertum, quod nimia fame coactus ingesserat.

Lycæus mons, Lycoreus der Wölffsberg/ mons prope Goldbergam altior & sterilis.

Lutra.

à lutando.

Ευδελος

Κίον ποταμός Aetii

Lytra à λυτρον quod est dissolvere.

Lutrix,
Canis fluviatilis
Ein Otter/
Fisch Otter. sil.

Animal amphibium, astutum & malignum, é Fibrorum genere, longius latiusq; Cato, minus Fibro, colore fusco, ad Castaneum deflectente, cum nitore. Caput ei oblongum instar Putorii, collum crassius: Crura breviora: Pedes canini, Cauda longa, pilo brevi, molliore, dentibus acutis, morsus acerrimi. Renibus donatur multis racemi modo conglobatis, ut serum, quo abundant, facilius trahere & secernere possint.

Frequens in montanis ad ripas fluviorum & piscinas. Vivit ex captu piscium, quos mira agilitate & astutia venatur. Amplius quàm duo miliaria, sursum contra aquæ defluxum tendit. Diu sub aqua se continet, quamvis respiratione indigeat.

Plures Catulos suis uberibus lactat. Hominem mordet, nec desistit, ut ferunt, nisi fracti ossis crepitum senserit.

Pellis causa capitur Canibus aquaticis, hyberno præ-

sertim tempore sub glacie: nec non decipulis ferreis, vulgò Otter Eisen. A Pellionibus præparatur, quâ incisâ fimbrias Vestimentorû exornant, maximè Mulierum, & circa Collum. Sæpè vanit pellis elaborata tribus quatuorve taleris.

Caro ejus frigida & sicca improbatur. A pauperculis nonnunquam in cibum paratur.

Axungia seu pingvedo non coagulatur frigore, sed instar axungie piscium fluida, Partibus convulsis, contortis illinitur, & Arthetis unguentis miscetur.

Iecur, quod octonis lobis deprehendi, diebus aliquot aceto acerrimo maceratum, in furno siccatum, mirum in modum Dysentericis succurrit.

Pilei ex pellibus Lutræ adversus Paralyfin, Vertiginem, & Capitis dolorem salubres censentur, & calceamenta Podagricis utilia.

Lynx.

Λύγξ, Arist.

λύκος.

Lupus Cervarius,

Lupus Armenius

Lycopantheras

Lycopantheras

Ein Luchs

Lux /

Thier Wolff.

Acerrimi morsus Animal, oblongum, brevibus Cruribus, pelle indutum infra albicante, supra ex fulvo subpurpurascente, sed maculis notisq; varia, quæ speculorum instar radiant, pilis mollibus confertis longisq; obsita, qui in ventre longiores sunt & pilosiores, sed rariores. Oculi splendent, & ceu igneo fulgore rutilant. Facies formosa, Caput exiguum, Auriculæ curvæ, apicibus nigris villosis trium digitorum longitudine sursum erectis ornantur. Lingua spinosa, aculeis referta, Limæ similis.

Ungvibus armatur candidis acutissimis, quinque anterioribus, & quaternis posterioribus. Patella ossea oblonga, Amygdali adhuc integumento duro inclusi figura, sed multo major in posteriori flexura. Anteriori deest, cuius vicem supplet ossiculum minutum fabæ magnitudine & figura. Colli item musculo inferuntur alia duo ossicula, oblongiuscula sinuata,

furculis similia, per tendinem tandem conjuncta apicibus posterioribus, ossi pectoris annectuntur. Ventriculum obtinet rotundum amplissimum.

Agilis est, profilireq; longius potest. Clarissime omnium Quadrupedum cernit.

Rapax instar Lupi, sed calidior. Hominibus & Pecudibus insidiatur. Latet in Arboribus, ut in prætereuntes Pecudes desiliat.

Invadit Lepores, Cervulos, Capreas, Porcellos sylvestres. Omnia dentibus frangit protinusq; devorat. Infatiabilis enim est, utporè cui à ventre per Intestina minus circumvoluta, transeunt Cibis.

Minus frequentes sunt Lynces in Silesia nostra, & non nisi altissimorum Sudetorum recessibus aliquando visuntur. Memini binos retibus, quæ Leporibus terenderant, in Furstenstain captos fuisse.

Ante biennium Lynce[m] feminam in montibus supra

Castrum Kynast, á Venatore interfectum, generosus Dom. CHRISTOPHORUS Gotschius mihi communicavit, cujus ventriculum cum secuissem, porcellorum ferorum, & Leporum carnibus infarctum offendi, quos cum pelle & ossibus confractis devoraverat.

Axungia Lyncis articulis resolutis, Convulsis, luxatis commodè illinitur.

Pelles hodiè in maximo precio habentur. A Baronibus & magnatibus saltem in vestimentis ostentantur: at pili oculis molesti,

Ungues Lyncei Suchstlawen/ argento & auro includuntur, adversus Comitialem & Spasmodum infantibus appenduntur. Præfertur, qui in dextro pede pro pollice est.

Fabulosum est, Urinam Lyncis durescere, & coire in lapidem quem Lyncurium vocant.

Carnes inutiles sunt, & á culinis abdicantur,

Martes.

Σαδέϊον Arist.

Martes Gesu.

Martarus

Martarellus.

Ein Marder

Marter.

Animalculum figura Mustelæ, magnitudine Cati, longius tamen, & brevioribus Cruribus, supernè fulvum cum quadam fuscedine, infernè album aut flavum.

Duo ejus sunt genera.

Martes saxatilis.

Σαδέϊον οἰκητικόν

Martarus domesticus

Martes tectorum, domorum

SteinMarder

HausMarter

DachMarder.

Paulo longior est Fele, pilo ex fulvo vestitur subnigricante, excepta Gutturis parte, quæ albicat.

Habitat in saxorum rimis & cavernis. Mures & Aves persequitur. Apud nos raro oppida accedit, veluti in Helvetia.

Martes arborea.

Σαδέϊον ἄγριον

Martes

Martes sylvestris
Martes Arborum
Mustelæ quartum genus

Agricolæ.

BaumMarder

FeldMarder

WilderMarder.

Corpore constat aliquan-
tum longiore, gutture flaven-
te, & pilo contegitur magis
fusco, tactuq; molliore.

Sylvas incolit, raroq; eas
deserit. Passim in altis Mon-
tium sylvis oberrat.

Hæc etiam duplex.

Martes fagina.

Martarus faginus

Buch Marder.

Qui in sylvis fageis versa-
tur & vitam agit.

Martes abietina.

Martarus abietinus

DammenMarder

FichtendMarder.

Quæ in Abiegnis seu Pice-
astris degit. Nidum super
Abietes Sciurorum instar
struit.

Aspectu cæteris est pulcrior,
& bonitate præstat, preciosior-
que si plures pili candidi cum
fuscis permixti fuerint, brunn-

licht schwarzlicht mit viel Sil-
berharen Hyeme meliores
sunt quàm æstare.

Pelles preciosæ habentur,
& à Magnatibus ad hyemales
vestes suffulciendas expetun-
tur.

Monoceros.

μονοκέρας.

ὁ μονοκέρας διὰ Phil.

ὄνος ἄγριος καὶ ἰνδίκος Aelian

ὅς ἐστι Arist.

Alicornus Fallop.

Onager Indicus

Asinus Indicus.

Ein Einhorn.

Unicornu, cum sit jam no-
bilitatum apud Magnates, no-
biles & divites Silesiæ, contra
gravissimos Morbos prædidi-
um, meritò, licet patria nostra
Animali, unde hoc procedit,
careat, hic inferendum judi-
cavi.

Variæ sunt Autorum de
Monocerote sententiæ, quas
hic recensere supervacuum
existimo, & ab aliis aliter de-
scribitur, sive quoniam diver-
sæ sunt unicornes Animantes
ut constat; sive, quòd, Aliqui
notas diverforum tanquam
unius confuderunt.

Plinius

Plinius lib. 8. Natur. histor. c. 21. in hunc modum describit; quod sit fera asperima, reliquo Corpore Eqvo similis, Capite Cervo, Cervice oblonga, jubare raro, ex altero latere dependente; Crura habet gracilia ut Caprae, bifidis ungulis, Pedesque posteriores pilosos: Caudam Apris, unicum cornu nigrum in media fronte, Cubitorum duorum triumve eminens, atque in acutissimum mucronem desinens.

Gignitur, ut Autores referunt, in Arabia, Assyria, & India intimis ac desertissimis regionibus.

Cornu Monocerotis.

Cornu Alicorni Fallop.

Cornu Unicornis

Einhorn.

Unicornia duo Venetiis in D. Marci thesauro ostenduntur. Habet etiam Unicorn Angliæ Regina, & D. Dionysii Fanum in Gallia, nec non Argentinenses. Cornua sunt anfractuosa, & spinis convoluta, tanquam duobus filis aut funiculis in se contortis.

Crato Dentem Elephantis seu Ebur credidit.

Gabriel Fallopius non esse Cornu, sed speciem quandam terræ ex Apulia delatâ, quæ tamen contra venena sit efficax. Forsan verum non vidit.

Rarum quidem est verum & genuinum, ac magni valoris, & sæpissimè à Mercatoribus & Agyrtis, alterius Animalis os, aut Piscis dens, seu Marga mineralis pro legitimo vanit.

Legitimum Unicornu, esse de Animali quodam, qualecunque id sit, & pollere contra venena, hætenus multoties, plerique cum Magnates, tum Medici præstantissimi explorarunt; facileque à Minerali discerni potest.

Ante quadriennium, cum Magnus Dom. Christophorus à Monevit supremus Litvaniæ Marechalculus, Themas vicinas Hirschbergenfes, valetudinis recuperandæ gratiâ, frequentasset, meaque opera usus esset, frustulum Unicornu duorum dodrantum ferè mihi monstravit, particulaque cum ungula Alcis &

Balsamo

Balsamo Judaico vero me donavit affirmans integrum aliquando ad fines Podoliæ suæ ditionis fuisse Unicornu repertum.

Proba. Scobes ejus cum Arsenico detur devorandus Gallinæ, Columbæ, aut Cani, si superstes manserit, verum & legitimum unicornu pronuntiabitur.

Vulgares in vinum projiciunt, & si bullas vinum emiserit, probum esse affirmant: at falluntur, cum & alia ossa usta id præstent.

Adversus Pestilentes affectus & venena efficacissimum verum Unicornu; ob id bezoarticis medicinis frequenter additur. Cordiale est. Ad syncopen febrium in paroxysmo cum vino datur.

Lumbricos Puerorum interimit & Dysenterię populari opitulatur.

Arsenici antidotum præstantissimum, & aliis additum, Cor à peste & omni contagio præmunit.

*Mus domesticus
minor.*

Mūs Diose.

Mūs κατ'οικίαιος

Μύσχος

Mus domesticus minor

Musculus

Cine Maus

kleine Maus.

Bestiola est domestica panis cupida, corpore parvo, colore nigricante, cauda longiuscula, quæ omnia rodit, inquinat & inutilia reddit.

In domibus oberrat & horreis, Autumno quoque in agris. Frumento & Pane vescitur, Caseos quoque & Carnes fumo induratas arrodit.

Salacissimi sunt Mures & vitæ brevissimæ. Capiuntur variis Muscipularum generibus. Caro eorum calida est mollis, & pingvis nonnihil.

Dissectus & impositus extrahit aculeos, spicula, sagittas &c. curat plagas Scorpionum, extrahit venenum & podagras lenit.

Cinis Muris cum Melle instillatus aut Rosaceo decoctus, Aurium dolorem sedat. Carnes cum crudo Ovi luteo Oculorum inflammationi medentur. Capita Murium

P

Alopeciam

Alopeciam curant. *μυόχο-
δος, μυόδοχος* Muscerda, seu
Stercus Murinum Meuseloth/
detrutum cum aceto & illitum
furfures Capitis abstergit &
Alopecii medetur, cum thu-
re & Mulso Calculos expel-
lit.

Cum Melle supponitur in-
fantibus, ut Alvi dejectionem
moliatur.

Mus albus.

μυὸς λευκός

Ein weisse Maus/

In domibus aliquando can-
dido colore tinctus oberrat.

Hujus generis nonnulli,
coloris candidissimi, sed ocu-
lis rubicundis & micantibus,
in arce Lignicensi, non singu-
li tantum, sed & bini inter-
dum simul, capti sunt. 1603.

Mus rubens.

Ein rot Mauslin

Brand Maus.

Hoc anno in arce Bober-
stein Mus captus fuit ex ob-
scuro rubei coloris, cui a ver-
tice per Dorsi longitudinem
ad Caudam usq; linea nigra
protendebatur, ventre albo,
denticulis croceis.

Mus muscatus.

Ein Tiesem Maus/

Tiesem Meuslin/

Similis est vulgari domesti-
co, præter odorem Moschi
quem spirat.

Rarius occurrit.

Mus araneus Gesn.

Μυγάλη Diose.

Mus domesticus minimus

Sorex nonnullis

Ein Ziss Maus

Spin Maus

Muser.

Domestico est similis sed
minor, colore magis ad fu-
scedinem tendente, Cauda
brevis & rostellum admodum
porrecto & acuto, Ocelli mi-
nutuli & nigri, ut vix conspi-
ci possint. Dentes tenues du-
plici ordine nati in utraq; ma-
xilla in bifidos mucrones de-
sinunt.

In domibus, ut cæteri, ober-
rat; at minus frequens.

Hunc Feles quidem capi-
unt, & occidunt, sed ut ve-
nenosum non edunt.

Morsus ejus venenatus cre-
ditur.

Dissectus & impositus sui
morsus veneficia luit.

Ustus cum axungia Anse-
rina

rina permixtus affectibus Sedis experimento singulari adhibetur.

Mus araneus detracto pelle, demtis visceribus & Capite truncato pulveriz. ex aqua flor. Tiliæ propinatur Epilepsia correptis in paroxysmo.

Mus domesticus major.

ῥάσκη, ῥάαξ.

ῥισκος.

Rattus vulgo

Glis Veterum *Quibundam*

falso.

Rattusterrestris.

Ein Ratte/

Ras.

Quadruplo ferè major Mus domestico minore. Corporis magnitudine Mustelam assequitur & exæquat. Pilis est subnigris, Cauda procera, nec admodum gracili, nec prorsus nuda pilis.

In domibus discurrit & stabulis hyberno tempore, frugum & leguminum pestis & pernicies, invisus Homini- bus.

Aliquando in arboribus concavis interdum latet, noctu catervatim ad horrea & domicilia vicina excurrit.

Capiuntur muscipulis &

Arsenico farinæ permisto enecantur.

Feles captis Caput abripiunt, relicto reliquo Corpore.

Venenum in cauda gestare dicitur.

Urina ejus, si nudam aliquam Corporis humani partem attigerit, præsertim cum libidine accenditur, Carnes ad ossa putrescere facit, & difficile vulnus cicatricem admittit.

Mus aquaticus.

Μύς ἑνδαΐον

Mus aquaticus Agric.

Rattus aquaticus.

Ein WasserMaus/

Wasser Ras.

Ei magnitudo ferè Muris agrestis colore nigro, Cauda brevior.

Amphibion est animalculum & herbois Amnium ripis frequens.

Radicibus vivit & pisciculos vorat, veluti Gobiones fluviatiles, Alburnos, fœtus Lucii, Salaris, Barbi, aliorumque Piscium.

Morsu ferox est. Sæpe manus Piscatorum mordet, cum ex foraminibus riparum Cancros fluviatiles extrahere volunt.

Mus agrestis.

Μῦς ἄγριος
Mus sylvestris
Mus campestris
Mus subterraneus *Agricol.*
Nitedula *Servii.*
Ein Erdschluffel
Erdschluffel
Erdsfahren
ErdMaus
AckerMaus
ScharrMaus.

Magnitudine Talpam ferè æquat, coloris fusci, nigris in facie maculis.

Pestis maxima segetum & hortorum.

Omnis generis radices & fruges congerit. Aliquando hyeme sæviante sub nivibus tenellas arbusculas prope radicem ac Lepus arrodit.

In cinerem redactus & cum Melle Oculis illitus eorum obscuritatem aufert, visumq; acuit.

Mus sylvaticus.

Μῦς ἀρβανικός
Mus Avellanarius *Gesn.*
Mus Corylinus
Mus sylvestris, agrestis.
Sorex Plinii.

Longitudo ei dodrantalis. Color murinus per tergum & latera magis rufus præsertim in Capite. Auriculæ magnæ, glabræ, Venter candidus, Nares & pedes rubicundi. Cauda tota hirsuta, barba partim alba, partim nigra. Oculi majusculi eminentes, nigrimi.

Arbores scandit, semina Pyrorum & alios fructus, imprimis Nuces Avellanas pro hyberno pabulo congerit. Autumno Turdelas & alias aviculas per laqueos in sylvis captas insequitur, in quibus sæpe implicatur & retinetur. Quod ipsemet Puer aliquoties observavi.

Hybernis mensibus in terra se recondit, eosq; dormiendo transigit.

Venenosum esse sunt qui existimant.

Mustela.

ῥέλις Diosc.
ἄουρδὺλη

Ein

Ein Wiesel/
Wiesele/
Mitsch Meuslin.

Vulgaris noticiæ animal-
culum subdolum miræ saga-
citatis, & quanquam Corpo-
re parvum, animo tamen in-
victo constat atq; feroci. Cor-
pus habet tenue & in longius
ductum. Caudam brevem,
primores dentes breves, non
sicut Mus longas, plerunq; in
Dorso & lateribus rutila, raró
subfulva ac nigra, in Guttu-
re & Ventre semper candida.
Genitale osseum.

Ripas & cavernas inhabi-
tat. Circa stabula & horrea
sæpe oberrat, mures persequi-
tur, & cum Serpentibus pu-
gnat; ob id á Rusticis amatur.
Catulos seduló nutrit, & de
loco ad locum sæpe transfert
ne inveniantur.

Mustela domestica.

γᾶλιν καὶ τομίδιον
Mustela domestica, mini-
ma.

Ein Haus Wiesele.

Saterio similior quàm Mu-
ri, minor sylvestri, inferne al-
ba superius rubra,

Gallinis infesta: & earum
Ova absorbet.

Mustela campestris.

Mustela sylvestris

Mustela agrestis

Ein Feldwiesel

Pauló major est domestica,
& in agris ac vepribus degit.

Halitus ejus creditur vene-
nosus.

Exiccatur non ad cibum
sed ad medicinam.

Caro ejus calefacit, digerit
& siccat valenter. Cum vino
sumta juvat Epilepticos. Ad-
versus omnia Serpentium ve-
nena felix remediúm.

Ad Podagram & articula-
rios dolores acopon mirabile.
Facit & ad diuturnum Capi-
tis dolorem, materiam ad su-
perficiem ducens.

Fel cum succo feniculi ad
Oculorum argemas & nube-
culas adhibetur, Lentigines &
alia Cutis vitia emaculat cum
Melle aut Ari farina.

Stercus ejus Moschum non
nihil redolet. Morsus venena-
tos Mustelæ curat Allium. Ce-

pæ, Theriaca, Pellis propria
imposita.

Mustela candida.

Mustela hermela.

Ein weis Biesel/

Hermelin.

A sylvestri saltem colore
discernitur.

Tota enim alba est præter
Caudam quæ nigricat.

Agricolæ nostrates ex ob-
servatione affirmant, sylve-
stem Mustelam post decen-
nium albescere.

*Porcellus frumen-
tarius.*

Αἴντομας

Κέκος

Mus arvensis

Cricetus

Hamster

Ein Kornfärse/

Hamster/

Gremsche/

Grusche/

Meuse Hamster/

Erd Wolff.

Generis est Murini & Ur-
sini minor pauló Cuniculo.
Longitudo dodrantalis &

palmi unius. Pilus in Dor-
so ferè Leporis est colore. Gu-
la, Venter, & Pedes interio-
res nigra sunt. Rubet in la-
teribus & circa Caudam, quæ
coloris Murini tres digitos
longa. Maculæ albæ sub au-
ribus, juxta rostrum, supra ar-
mos & coxam, Pedes admo-
dum breves, digitis & ungvi-
culis albidis quinque utrinque.
In pedum planta seu parte di-
gitorum inferiore tubercula
veluti calli ubiq; eminent.
Oculi splendidi nigri elegan-
tes. Dentes habet ut Lepus
anteriores binos incisores &
laterales. Lingva mollis
spongiosa. E bucculis Vesi-
culæ utrinq; amplæ mem-
branæ sub Cute porriguntur
quæ sensim gracilescentes
Dorso tenui ligamento alli-
gantur. Has instar sacci mes-
sis tempore granis Tritici, Si-
liginis & aliis ceu folles quos-
piam infarcit, atq; in suos cu-
niculos comeatum in futu-
ram hyemem congerit ac re-
ponit.

Pulmonibus candidis qua-
tuor sunt lobi.

Cor Renibus paulo majus
mucrone obtusiore. Hepar
triplicatum apparet unum su-
per alterum

per alterum impositum. Inferior pars Dorso adjacens duos obtinet lobulos. Media, quæ maxima integra absque in cisure integrum Abdomen secundum latitudinem occupans ventriculum ex parte amplexatur. Superior portio divisa aliis incumbens Diaphragmati proximè subjacet. Fel nullum conspici licuit.

Ventriculusei duplex. Unus candidus rotundiusculus, cui alter per isthmum annectitur longiusculus, sinistrum hypochondrium occupans. Huic prope Isthmum Oesophagus inferitur, alteri sub dextro hypochondrio Intestina adhærent. In utroque reperiebatur chylus candidus pulcullæ farinacæ similis crassior tamen in sinistro.

Intestina gracilia flavent, ubi desinunt, incipit Cæcum anfractuosum amplum, hinc crassiora ad cæruleum vergunt colorem. Excernit pilulas longiusculas instar Muri. Lien coloris sanguinei solem ferè humanam representat.

Renes bini phaseoli magnitudine & figura. Vesicula candida Pisum Italicum

æquat, rotunda lagenulæ instar.

Parit quinque; sexve uno partu.

In terræ cavernis habitat, Agri vastator & Cereris hostis. Autumno multa frumenti grana in specum congerit, & utrinque; dentibus mandit.

Admodum pingvescit; ob id Porcellis Indicis non inepte comparatur.

In Cibum non recipitur; sed pelles consuuntur ad vestimenta.

De caverna sua aqua fervente seu frigida copiose infusa expellitur.

Animalculum est valde mordax, iracundum & in vindictam præceps si quis urgeat, Sicum Eques incautè prosequatur, solet profilire & os Equo appetere, & si præhenderit, mordicus tenere. Aliquando in homines infilit, & dentes cum inflexit, vix remittit.

Porcellus Indicus.

Cuniculus Indicus
Cuniculus Americanus
Porcelli de India.

Et

Ein Meer Schweinlin
Indianisch Künele.

Animalculum Cuniculi ferè magnitudine, sed brevior corpore & plenior.

Aurículas habet humiles, subrotundas & glabras ferè. Crura brevía, Digiti seni antèrius, qvini posteriores. Dentes ut in Muribus. Cauda nulla.

Colore variant. Aliis candidus, aliis rufus, aliis niger, qvibusdam varius.

Vescitur omne genus herbis & fructibus, Avena, Pane &c.

In Hispaniola Indiæ occidentalis insula maxima á Columbo detecta horum mira fecunditas. Apud nos in hypocaustis alitur.

Æstate & hyeme parit ternos pro vice aliquando quaternos. Mas est libidinossimus, ut ad fecundam pluribus satisfaciât.

Caro ejus in cibo humida, Asa á nonnullis editur & pro delitiis habetur.

Putorius.

á putore.

Inte Aristot.

Mustela rustica vel sylvestris Peucer.

Mustela. 2. Agricol.

Viverra Gaz.

Furunculus Fabric.

Ein Iltis

Istter sil.

Ex sylvestrium Mustelarum genere aliquanto major est domestica Mustela, brevior sed crassior Marte, Pilos habet inæquales & non unus coloris. Etenim breves subfulvi sunt, longi unius coloris, qvi sic ex multis Corporis partibus eminent, ut distinctæ nigris maculis esse videantur; at tamen circa os est candidus.

Habitat in riparum cavernis, ubi pisces captos comedit; & versatur in sylvis, ubiprehendit Aviculas: Domos ingreditur & necat gallinas earumq; sanguinem exugit & ova exorbet. Sæpe versatur circa fœnilia, stabula & alia ædificia.

Cum graviter exarserit, male olet.

Acerrimi est morsus: Caput gallinis primum aufert ne clamare possint.

Muribus

Muribus infestus est.

Genitale ex vino offertur pulv. stillicidio urinæ affectis.

Pelles ad pileos & alia vestimenta à Pellionibus apparentur.

Sciurus.

Σκίουρος ἢ κομψίουρος ἢ
Cauda quâ supra dorsum reflexâ se tegit & inumbrat.

Ἰπποῦρος

Mustela Quercuum seu Arborum.

Ein Eich-Horn
Eich-Hörnlin.

Mustela est paulo altior & corpulentior, pilo rutilo seu nigricante, griseo interdum seu fer rugineo, ventre albitio. Caudam oblongam villosam & densam habet, quâ cum residet, inflexa, Dorsum Caputq; tegit. Genitale Maris osseum. Lien ruboris sanguinei, Hepar pallidiusculum in cuius sima parte hæret vesicula minutissima fel subflavum continens. Priores pedes ei sunt pro manibus.

Cursu & saltu plurimum valet. Facile enim transilit

de ramo ad ramum, de arbore ad arborem, Cauda ferè tanquam ala utens.

Vescitur faginis glandibus avellanis, juglandibus, pomis, strobilis Piceæ & Abietis. Fungos hoc anno in eorum ventriculis dissectis reperi quos ob penuriam fructuum & strobilorum ingesserant depellendæ famis, explendæque gulæ gratia.

Nidum in arboribus extruit. Majo pullos parit ut plurimum ternos.

Æstate cibum congerit, quò per hyemem alitur.

Caro ejus dulcis, saporis, origrata. Competit imbecilibus & qui fluxionibus molestantur.

Adeps ad Aurium dolores utilis.

Pelles præparatæ consarcinantur ad pallia nocturna. Multum enim calefaciunt Corpus. Ex Caudis Pictores penicillos fingunt.

Simia.

πιδυκός

Q

Simia

Simia, quod sima sit & Nari-
bus depressis, vel quasi mi-
ma & imitatrix,

Ein Affe.

Animal est quadrupes, per-
versissimum, condense villo,
multa habens communia cum
Homine Membra, tam exte-
riora quam interiora; verum
omnia rudiora efferatiora;
Facies namque illi rotunda est,
& Aures, Nares, Dentesque;
tam primores quam maxilla-
res, Hominis more habet. Na-
tura tamen in iis

Naresque a fronte remissas Con-
tudit & rugis peraravit anilibus
ora.

Brachia Hominis
modo, sed hirtiuscula, quæ
& ipsa, & Pedes ut Homo
inflectit. Pectus ei omni-
um Animalium latissimum,
in quo Mammillæ hærent bi-
næ Feminae. Cauda exigua.
Genitale Feminae Mulieris,
Mari verò virga potius Canis
quam Hominis.

Gestu inquieta est & ferox
morsu, quo præ cæteris Ani-
malibus viget.

Simias mittit Affrica, Ly-
bia, India. Habitat in arbori-
bus & rupibus. Nucibus & Po-
mis delectatur.

Simiæ facillimè mansve-
scunt & raro in patria nostra
visuntur, nec nisi in ædibus di-
vitum ludicri ac ridiculi spe-
ctaculi causa aluntur.

Frigidæ & siccæ sunt natu-
ræ. Caro austera & humo-
ris pessimi, Cibo inutilis.

Simia caudata.

Χοιροπιδνυξ Nonn.

Κυνοκέφαλος Gesn.

Simia porcaria, Simia Pra-
siana

Tartaretus

Tartarinus

Ein Schwanz Affe

Parian.

Magnitudo ei Canis Lepo-
rarii, cui barba ab Auribus
usque sub Mentum. Rostrum
longius, ferè caninum. Bi-
pes ferè obambulat, & vocem
penè articulatam habet.
Cauda donatur proluxa. Fe-
minas amat.

Talem ex Tartaria addu-
ctam ante annos tredecim
Magnificus ac nobiliss. Dom.
Johan. Ulricus Schaffgotsche
in arce Greiffenstein, catena
alligatam.

alligatam aliquot annis alebat.

Sus.

ὅς ἦμερ? olim dūthe.

Sus à subigendo, quod terram rostro subigat propter Cibum.

Porcus quasi spurcus.

Ein Schwe
Schwein.

Animal est obscænum & immundum maximè pituitosum & humidum, omnium ferè terrestrium Animalium, quæ in Cibum veniunt, humidissima carne.

Luto delectatur, quòd rostro suffodit horrendo grunitu.

Omnem sicum Ruris usurpat. Nam & montibus & campis commodè pascitur, melius tamen palustribus quàm sitientibus. Nemo- ra sunt convenientissima glandium pomorumq; sylvestrium feracia.

Vivit ad annos 20. & variis Morborum generibus la-

borat, Raucedine, Angina, Struma, febribus, grandine in patria nostra frequentissimè.

Cognoscitur autem parte lingvæ inferiore, ubi plerunq; multa infestatur. Setæ in Dorso evulsæ sangvinolentæ in radice: Pedibus posterioribus non constant: Caput obliquum in incessu. Curantur vulgò sem. Sina- peos, Cicere, Lentibus, Scrofularia & Ledo Silesiaco.

Sus diutius in cœno immorans imminentem tempestatem præsentit.

Sus, Homo vocatur sordidus, immodestus & qui imprudentiæ intemperantiæq; modum excedit.

Verres.

ὁ μὴ ἐκτετμημέν? χοῖρ? Ein Eber/

ungeschnittenener Eber.

Porcus mansuetus non castratus

Eligitur Corporis amplitudine eximii quadrati potius quàm longi aut rotundi, ventre promisso

promisso, Clunibus vastis :
Cruribus veró & ungulis
haud perinde proceris, Rostro
brevis & resupino, amplæ &
glandulosæ Cervicis, salacissi-
mus, qvadrinatum agens.

Unus sufficit pluribus im-
plendis.

Caro cibo inutilis, á paupe-
ribus & bajulis in cibum reci-
pitur.

Jecur Verrinum contra
Serpentes auxiliatur.

Testiculi inveterati in la-
cte contra Comitalem dan-
tur.

Dentium exertorum cinis
sangvinem & procidentem
sedem retinet.

Scrofa.

Δέλφαι, Sus femina, qvæ
uterum habet.

σκήφα, id est, Porca, qvæ
sæpe peperit.

Ein Fähr Mutter.

Mör/

Nange/

Loof.

Sus femina, animal multi-
parum per totum ventrem
Mammillas habens; generosa
12. vulgaris binas. Hinc Su-
men propriè dicitur, qvæsi Su-
is abdomen, Venter Suillus

infra umbilicum cum ipsis
uberibus. Vulva anfractu-
osa sinuosaq; est, in sinibus
fœtum gerit.

Coire incipit octavo æta-
tis mense. Bis anno parit,
prægnans est qvatuor mensi-
bus, binis nutrit. Superfæ-
tat. Hoc enim anno 1602.
in vicinia Scrofa peperit pri-
mo die qvaternos, paucis post
diebus octonos porculos.

Ultra decimum qvintum
annum non generat.

Lac Suillum omnium cras-
simum.

Nocet ventriculo, nauseam
excitat, pravum gignit suc-
cum & Elephantiasin.

Tenasmo, Dysenteria,
Phthificis utilissimum. Caro
difficilis est concoctionis, pra-
vi succi & malum gignit san-
guinem, utpote macilenta,
dura & insipida. Melancho-
liam & Qvartanam facile
procreat.

Porcus.

χοίρος

γούρος

Verres castratus

Porcus nefrendis

Ein Vore

Ein geschnitten Eber.

Porcus

Porcus ferarius, qui sero
pastus est.

Ein Schwein mit schrot ge-
mästet.

Porcus saginatus,

δ'ελφας σιτητός

ζυαλος ζυγ

Ein Mast Schwein

Mühl Schwein.

Porcus colluviaris, collu-
vione alitus.

Ein Schwein mit allerley
vnstat gemästet.

Qua ætate castrentur, non
refert. Commodissimè ta-
men anniculi, iiqve majales.

Facilime ad quodvis pabu-
lum assvescit & celerrimè
quoq; in pinguedinem profi-
cit pro sui Corporis magnitu-
dine, sexaginta scil. diebus.

Pingvescit Hordeo, Glan-
de quercina, Nuce fagina
&c.

Præstat hyeme circa bru-
mam seu solstitium hyemale:
æstate damnatur,

Caro porcina cum humana
magnam similitudinem ha-
bet, omnium præstantissima
& saluberrima, præsertim
mediocris ætatis, optimè nu-

trit, multum alit, facile dige-
ritur, Stomacho idonea, dul-
cis & Ori grata: at glutinosi
in se non nihil habet; quo fit
ut jecur obstruat & Renes, in
quibus meatus angustiores:
inde Senibus & humidior
ventriculo minus salubris.

*In Regimine Scholæ
Salernitanæ.*

Est caro porcina sine vino pe-
jor Ovina.

Si tribuis vina, tunc est cibus
& medicina.

Prava est cum fuerit crudi-
or aut ambusta. Bilem enim
aut choleram procreat, & tur-
bationem facit.

Nostrates sale macerant ad
dies decem, deinde in carna-
rio, quo fumus penetret, sus-
pendunt, ne fracescat & viti-
um sapiat, neve à tineâ & ver-
mibus lædatur; tandem ad in-
tegrum annum reponunt.

Perna à pede πτερυγ Petaſo
Mart. Eine Schincke / dicitur
tam prior quam posterior
Coxa, salita cum pede & in-
fumata. Æstate elixatur &
cum lacte seu Cepis tenellis,
mensis primis offertur, non
ingratum edulium.

Rostrum, Pedes, Aures, Car-
tilagines succum gignunt
crassum, viscosum & frigi-
dum, probe nutriunt. Ex
his aceto elixis cum Croco,
Zingib. Pipere, Passulis Co-
qui nostrates gelu ut vocant,
in patina parare solent, quod
congelatum frigide editur.
Cine Schweins galret.

Cutis præpingvium Porco-
rum, ubi elixa sit, glutinosum
quidem pingvemq; succum
gignit, sed non admodum
crassum nec tam facile con-
coctionem admittit, quam
extremæ partes, neq; succum
præstat tam bonum, sed qui
excrementis magis abundet.
Ob id raro editur.

Viscera Snilla omnia cætero-
rum Quadrupedum visceri-
bus suâ naturâ sunt multo
suaviora: secundum illud:

Ilia Porcorum bona sunt,
mala sunt reliquorum.

Sanguis der Schweis / Lani-
onibus, propter similitudi-
nem cum temperamento hu-
mano Intestinis immitti solet
ad cibum.

Anexibo, Intestinum san-
gvine farctum, *Cine Wurst*.

Wurst / *Schweiswurst*. Admi-
scant Diciores similam lacte
præmaceratam, Cerebrum
Porci, & Lardum seu pingve-
dinem concisam, cum Majo-
rana, Rosmarino, Pipere, Car-
vi & aliis aromatibus. Ex
qua mixtura Ventriculus far-
tus Faliscus vocatur, die grosse
Wurst / Intestinum crassius
cum apice die *Zippelwurst*.

Tomaculum, *Ein Leberwurst* /
ex Hepate, Corde, Renibus
& Lardo concisis absq; san-
gvine paratur adjectis aro-
matibus.

Lucanica, Botulus, *Cine*
Bratwurst / fit ex frustulis
carnis macræ & Lardo conci-
siscum sale, Pipere integro,
sem. Carvi & aliis aromati-
bus suffumigatur & reponi-
tur.

Pulmo suillus impositus, at-
tritus à calceamentis contra-
ctos ab inflammatione tue-
tur.

Jecur assum alvum sistit.
Cum vino venenatorum mor-
sibus medetur.

Adeps seu Axungia porcina,
Poretschmalz / humana ferè
affinis. Calefacit humectat
mediocriter, digerit, abster-
git

git nonnihil, multi in medicina usus.

Sincera confriticis membris prodest, itinerumq; lassitudines & fatigationes levat: contra Vulvæ & Sedis vitia idonea. Ambustis igne medetur. Cum terræ lumbricis nervis vulneratis prodest.

Axungia vetus acrior & calidior est.

Liquamen Schmer/Schmalz ex adipe Abdominis Suilli adhuc recentis colligitur, quo butyri loco ad cibos feminæ utuntur.

Lardum, Laridum quasi larrem aridum large aridum, Pingve quod inter Cutem & carnem aridum est. Salitur & suspenditur é trabibus, ut incorruptum maneat, optimum Ciborum condimentum

Vesica Suilla distenta & tecto appensa optimè conservatur ad clysteres & fatus anodynos.

Tosta pulv. lectum permingentibus Pueris utilis.

Fel contra Aurium ulcera reliquaque omnia magno usui assumitur.

Lapis aliquando reperitur in Collo Vesicæ subobscuri aqvei coloris, qvalis ante annos quatuordecim Hirschbergæ à Lanione inventus fuit.

Succeda seu fimus recens calidus Naribus admotus odoratus sanguinem profluentem cohibet: Impositus &, post tertium diem sublatus, efficaciter Verrucas & clavos auferit. Ex aceto coctus ad venenatorum morsus Acrius laudat, Vulgus ad stercorandos agros & hortos oleraceos Suillum fimam cæteris præfert.

Astragalus Ασάγαλος ὄσος, Talus Suisustus Cephalalgiam dissolvit. Coli inflammationibus & torminibus ventris tritus medetur & potus.

Pellis Suilla φοσίον Schweinleder/A Bibliopegis ad librorum operimenta expetitur, ut pote quam firmior & multo diuturnior quam ovilla aut vitulina. Non enim tam facile deteritur.

Setæ suillæ *Gewbursten* ex his parantur Muscaria setacea ad vestes extergendas.

Porculus.

Porculus.

ὁ γαλαθωδὴς,
 Δελφάκιον,
 Porcellus subrumus,
 Porcellus lactens,
 Ein Spanfärle/
 Spanferkel.

Porcellus nuper genitus
 Scrofae uberibus adhuc hærens, ob nimiam humoris abundantiam insalubris est, lentum, viscosum & crassum procreat succum.

Eliguntur qui intra ædes detinentur, qui verò passim obambulant & omnes generis sordibus vescuntur, inutiles ad cibum sunt.

Purgantur à Coqvis interaneis exemptis, iterum sub cute & ventres farciuntur, & ad ignem assantur. Delitiæ sunt Divitum, & saporis non ingrati, fortibus Ventriculis utiles, cum bene concoquuntur. Secus enim phlegma viscosum gignunt, & nascentes inde Morbos, Podagram, Ileum dolorem, Calculos Renum, Paralyfin & similes. Ad venenatos morsus optimè auxiliatur si statim post cucurbitas imponatur discerptus, & adhuc intus calens.

Talpa.

Αωάλαξ, quod perpetuâ cæcitate infestetur.

ωάλαξ.

Mus terrenus vel cæcus,
 Albert.

Ein Maulwerff/ quod terram rostro fodiat & rejiciat.

Moltrourff/

Mollmaus/

Echernaus.

Animal est mutilum nigrum, non multum muri dissimile, pilis multis, brevibus & densis nigrore splendido (præcipuè in Dorso, Venter enim obscurior) insigne. Rostrum habet Muris aranei sive Suillum potius. Collum inter crura anteriora brevissimum, & prope nullum. Crura brevissima, & ungues acuti robusti, quinque ante & posterius. Vola anteriorum pedum benè lata est & manum refert. Caput longiusculum. Oculi nulli, nec in Cranio ulla vestigia seu meatus, nisi quis velit Oculos dicere punctula illa nigra semini Papaveris similia, sub cute utrinque prope rictum rostri hærentia. Dentes anteriores latiusculos obtinet, & utrinque duos

duos acutissimos ad latera prominentes.

Talpa candidissimus hoc ipso anno effossus & captus est in agro Reichenoviano, sub Abbazia Grissenfi.

Testiculi bini Pisi minoris magnitudine coloris candidi. Genitale sub Intestino recto prominet.

Hepar quinque lobis absque felle distinguitur, cui subjacet ventriculus.

Renes Phaseoli magnitudinem æquant. Cor paulo majus Pulmones ambiunt, qui multæ sunt fibræ separatae, quæ nullo inter se principio coherant.

Lien longiusculus sanguinei coloris.

Audit liquidissimè. Defectum enim in visu Natura in Auditu restituit.

Sub terra sibi domicilia parat; extra eam enim diutius non durat, nisi forte ad horam unam aut alteram.

Terram rostro suffodit ac subruit egestis veluti colliculis. Pestis agrorum, hortorum & pratorum.

Vescitur Lumbricis, Ranis, radicibus, frugibus maximè, etiam terra in fame. Julio

menselatibulo suo egreditur & facilius capitur, cum cæcus sit natura, unde Virg. l. Georg.

Aur oculis capti fodere cubilia Talpa. Parit sub terra.

Talpa manibus donec moriatur in paroxysmo retentus, febrium insultus reprimat.

Vivus combustus in ollula ad cineres ex Cerevisia seu vino diebus aliquot Luna crescente & deficiente, contra Dracuntias commendatur.

Cinis cum Melle illitus Leporam, strumas & fistulas curat.

Sanguis capillos crescere facit.

Ex pellibus fiunt pileoli, Cubicularia, stragula & crumenæ.

Taxus.

Μελίς

Meles à Melle quod avidè expetit.

Tassus vel Taxus Offic.

Blerellus.

Ein Dachs.

Medium inter Suem & Ursam magnitudine Vulpis aut Canis mediocris animal pingve, dorso latiore, mordax admodum, Cute spissa, pilis duris, rigidis, griseis, supernè ad nigredinem vergentibus, infernè candicantibus.

R

Cruribus

Cruribus breviusculis, Capite in summo nigro, laterotenus albo, Dentes acuti, quibus, si à Canibus aut aliis animalibus impetatur, se defendit: sæpius corpore & pedibus etiam repugnat. Cauda ei varia villosa non longa.

Duo hujus genera ab Autoribus numerantur. Unum Caninum *πολυκίς*, Canis instar digitatum, *Ein Hund Dachs*. Alterum, Suillum *διόχως*, Ungulas ut Sus habet, bisulcum, *Ein Schwein Dachs*.

Passim occurrit. In cavernis vivit sub terra, è quibus exit & vagatur in sylvis, non aliter atq; Lupus, etiam hybernò tempore.

Apibus & Melli insidiatur. Crabronibus aliisque vermibus victitat. Autumno Pomis & aliis fructibus arboreis præcipue pingvescit.

Capiuntur Caniculis, qui cavernas seu latibula ingressi eos extrahunt, deinde figuntur.

Tenues comedunt carnes. divites non item. Axungia loco Lardi utuntur in cibo,

Calefacit magis quam Suilla, emollit, digerit egregie, lenit. Utilis febricitantibus. Prodest in affectibus Renum, calculosis, Articulorum doloribus, fracturis, illita.

Contractos seu rigentes nervos & Articulorum durities emollit & discutit,

Tigris.

Тигръ.

Ein Tiegerthier.

Fera est sævissima, & miræ pernecitatis, Silesiæ nostræ peregrina, colore subfulvo, maculis nigris orbicularibus, & eleganti nitore fulgidis asperso.

Tigrides indomitæ rancant, rugiuntque Leones.

Pellem exiccatam aliquando circumforanei, miraculè ergo ostendunt.

Trigides fert India & Hircania,

In aula Imperatoris Romani Prægæ alitur cum ceteris bestiis.

Cibi

Cibi causa omne animalium genus, Quadrupedes præsertim majusculas invadit.

Velocitatis tremenda sunt Tygrides.

Nihil enim tam longum, quod non brevi penetrent: nihil adeo antecedit, quod non illico assequantur.

Tympanorum strepitum non ferunt.

Ursus.

Agr. 70.

Bæ. 90.

Ursus quasi orsus, scilicet in ventre & extra completus.

Ein Bär/

Beer.

Ursa Beerin.

Animal est sævum & deforme in membris, aspectu horridum, Corpore crassiore, & vix mobili, hirsuto villo, Capite invalido, Ore seu Rostro oblongo, instar Suilli ferè.

Ora illi lato de forma rictu.

Vox iracunda minaxque

Plenaq; terroris rauco de gutture fertur.

Dentes serrati. Naris nigra. Pedes lati Hominis manibus similes (quibus, ut & Lumbis, vis maxima, & ad varia utitur) armat unguitibus. Anteriores manus vocant Dagen/ Daapen. Cauda parva.

Femina Mammæ habet quaternas. Non coeunt sicuti cætera Quadrupedia, sed amplexibus mutuis ambobus cubantibus, veluti humanis conjugationibus, copulantur. Dum coeunt, utpotè hyemis initio, maxime sæviunt Brummen.

Fert Uterum dies 30 secundum Nonnullos.

Parit Unum, etiam duos, tres, sed complurimum quinqve, eo tempore quo later.

Fœtum minimum pro magnitudine Corporis sui edit, Catto minorem, nudum, cæcum, & Cruribus propemodum, membrisq; aliis plurimis indiscretum & rudem; postea lambendo calefacit & figurat, sinu gremioq; fovet, donec vocem edere incipiunt, quod & Ovidius confirmavit, ultimo metamorphoseos.

Nec catulus partu quem reddidit Urſa recenti,
Sed malé viva caro eſt, lambendo mater in artus
Fingit, & in formam, quantum capit ipſa, reducit.

Hæc fuit veterum opinio :
At Experientia aliud teſtatur.
Reperita enim eſt Urſa hyberno tempore in caverna, cum tribus catulis quos jam enixa fuerat, cæcos quidem at non informes, ut vulgo creditum fuit, ſed omnibus artubus ſuis formatos. Lambit quidem, ut Canes, parvulos, cum in labiſulis per hyemem pituita mucoſa impleantur.

Omnivorum eſt animal, utpote quod & fructus arborum edat, & fruges, Myrtillos, Rubi idæi baccas, herbas & legumina; nec non Apes, confringens alveos, & Cancros ac formicas. Carne etiam veſcitur, Sues enim ferros, Vaccas & Capras adori-
tur.

Duplex genus apud nos in alpinis tractibus, ubi plerumque vitam agunt, obſervare licet. Unum majus.

Urſus major.
Ein groſſer Beer/
Heubr Beer.

Aliquando enim in montibus circa Gigantum ingentis magnitudinis Urſi capti fuerunt.

Alterum minus.
Urſus parvus, ſaxatilis, formicarius.

Ein Steinbär
Zeidelbeer
Dmeſbeer.

Lingvam quam habet peracutam & longiſſimam mittit in formicarum habitacula ad cujus humorem illæ accurrentes adhærent; ipſe autem ad ſe attracta lingua formicis onuſta epulatur.

Saxa incolit.

Natura Urſorum ante omnia ſe condere veterno appetente, priuſquam plané torpeant, & ſtupidi jaceant, ſe condunt in luſtrum. Mares quadraginta diebus latent, feminae quaternis menſibus. Primis diebus biſ ſeptem tam gravi ſomno premuntur, ut ne vulneribus excitari queant, tunc mirum in modum veterno pingveſcunt. Quodam murmure ſugunt Pedes, tanquam alimenta quædam ex iis ſumant. Urſi aſtuti, feri, improbi, ſævi, maximè libidinis tempore, Juvenes capti

capti aliquando manifestant, & variis ludis ac gestulationibus se exercent. Quod apparet in iis, qui aliquando à Lithuania spectacula causa circumferuntur. Miranda levitate choreas ducunt, tibiarum modulatione deliniti, erectoque corpore.

Capiuntur laqueis, retibus, armis, foveis.

Ursus naturæ est frigida & pituitosa. Caro ejus ἀγρία καὶ κρύα, frigida est, mucosa, concoctu difficilis, illaudata, pessimi nutrimenti, Medicinæ magis quam nutritioni apta. Spleni ac Hepati obest, appetitum tollit. A pauperibus solummodo in cibum recipitur.

Pedes anteriores præcipue apud Magnates in deliciis habentur, utpote prædulces & insigni suavitate præditi.

Axungia Urss, Beeren-schmalz. Calefacit, humectat, digerit.

Livores & maculas eximit ambusta sanat cum Cera, duos tumores emollit, & ad suppurationem perducit. Lumborum dolores mulcet & Cervicis. Articularibus & Podagricis morbis, Aurium item doloribus prodest. Cum Ladano & Adiantho Capillos

defluentes continet & Alopecias emendat. Ulcera Crurum, Tibiarumque, sanat.

In Hernia seu Enterocoele Puerorum utriusque prolapsu vulgatum Muliercularum remedium, Dorso seu Ossis sacro illita.

Eam capillos dealbare quidam tradunt.

Fel cum folliculo ab Ursi hepate separatum suspenditur & exiccatur. Caducos sanat Eclegmate, & morsis à cane rabido efficacissime succurrit.

Oculus dexter siccus Pueris appensus, ab eis timores, quibus in somnis vexantur, amoliri dicitur, ad stipulante Rhazi.

Pellis Ursina, σκῆλος, Eine Wärrhaut / à Cane rabido demorsis, utiliter substernitur. Hyberno tempore peregrinantibus straguli vicem supplet.

Vulpes.

Αλώπηξ παρά τὸ ἄλλο.

Vulpes quasi volupes, à pedum volubilitate,

Ein Fuchs.

Bestia est vafra, callida, astuta & dolis omnibus instructa, Canis mediocris magnitudinæ

gnitudine & gravis odoris. Color sæpè rutilus, priore tamen parte canescens, raró niger, rariús candidus. Caudam ei Natura donavit magnam, & villis densam, in cuius superiori parte enascuntur pili flavi tenuissimi, Violam Martiam odore emementes, qui á Venatoribus patriæ nostræ vocantur *die Blume*.

Mari genitale osseum est. Coeunt in latera projectæ, Maremq; femina amplexa. Parturiens ita recedit, ut raró gravida capiatur. Parit ut plurimum quatuor & cæcos, quos lingua lambendo refocet & concoquit.

Fallax Vulpecula gannit.

Vulpibus abundant montani tractus Silesiæ nostræ. Cavernarum suarum, quas altas incolit, *Fuchsgruben*/plura facit foramina, & multifores aditus procul inter se distantes, ne uno in loco insidiis á Venatoribus locatis facile comprehendatur. Dolo sæpè occupat Taxi foveas.

Venatur Lepores, Anseres, Gallinas, Anates, Aves, Murres, Pisciculos, Vespas, frumenta &c.

Satis justam ætatem consequitur.

Rabiens eadem incommoda infert, quæ Canis rabidus.

Capiuntur laqueis, canibus, foveis, decipulis ferreis, quæ *Tajolæ ferreæ* dicuntur, *Fuchs Eisen*.

Vulpem insequuntur Venatores non ob carnem, sed propter pellem, quæ togæ & pilei suffulciuntur, & quidem hyberno tempore. Æstate enim si capiantur, pili sunt tenuiores *Durchhårig* / & inutilis.

Calefaciunt Pelles, & utiles existimantur Arthritidi, Podagræ & frigidis fluxionibus, utpotè vi digerendi & resolvendi præditæ. Quamobrem aliqui tibialia sive caligas inde parari curant.

Caro calida & sicca, terrena, melancholica, & pravi succi; ob id tanquam inutilis á culinæ abdicatur, concoctu difficilis & gravis odoris.

Vulpes cocta, donec ossa tantum restent, fotu Podagras mulcet.

Integra oleo elixata digerendi facultatem addit oleo, facitq;

facitq; ut ad extremam superficie[m] evocet, quæ in alto dolore[m] excitant, Arciculariis affectibus non incommo- dum.

Adeps Vulpinus calefacit, emollit, humectat, attrahit, resolvit, Nervos emollit rigentes. Prodest tremulis & Ipasmo divexatis. Sanat Alopecias, & finit Aurium dolores.

Pulmo, Hepar, si vino abluta siccentur, Lieni profunt, fi- stunt Alvi fluxus, & Phthisi- cis ac Lienosis usui sunt,

Pulmo, Vulpis *Fuchssunge*/ exiccatus, artis lege cum sac- charo vel vino seu jusculo aut linctu sumtus, tussim invete- ratam sanat, & Pulmonibus robur afflat. Alii pollinem linteolo includunt, & Asthma- ticorum poculis injiciunt.

Fel cum Melle caliginem discutit.

*Testiculi sicc*i pulv. ex vino proritant ad venerem, & con- ceptionem in Muliere exci- tant.

Genitale osseum Calculo hu- mano remedium præcipuum.

Stercus Vulpinum Lepras cum aceto abstergit, & ulcera putrida sanat.

Vulpes crucigera.

Ein Kreuz Fuchs/
Brand Fuchs.

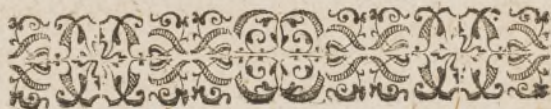
Hæc priori respondet, præ- ter lineam nigri coloris, quæ secundum longitudinem à rostro per verticem, tergum ad caudam usq; extenditur:

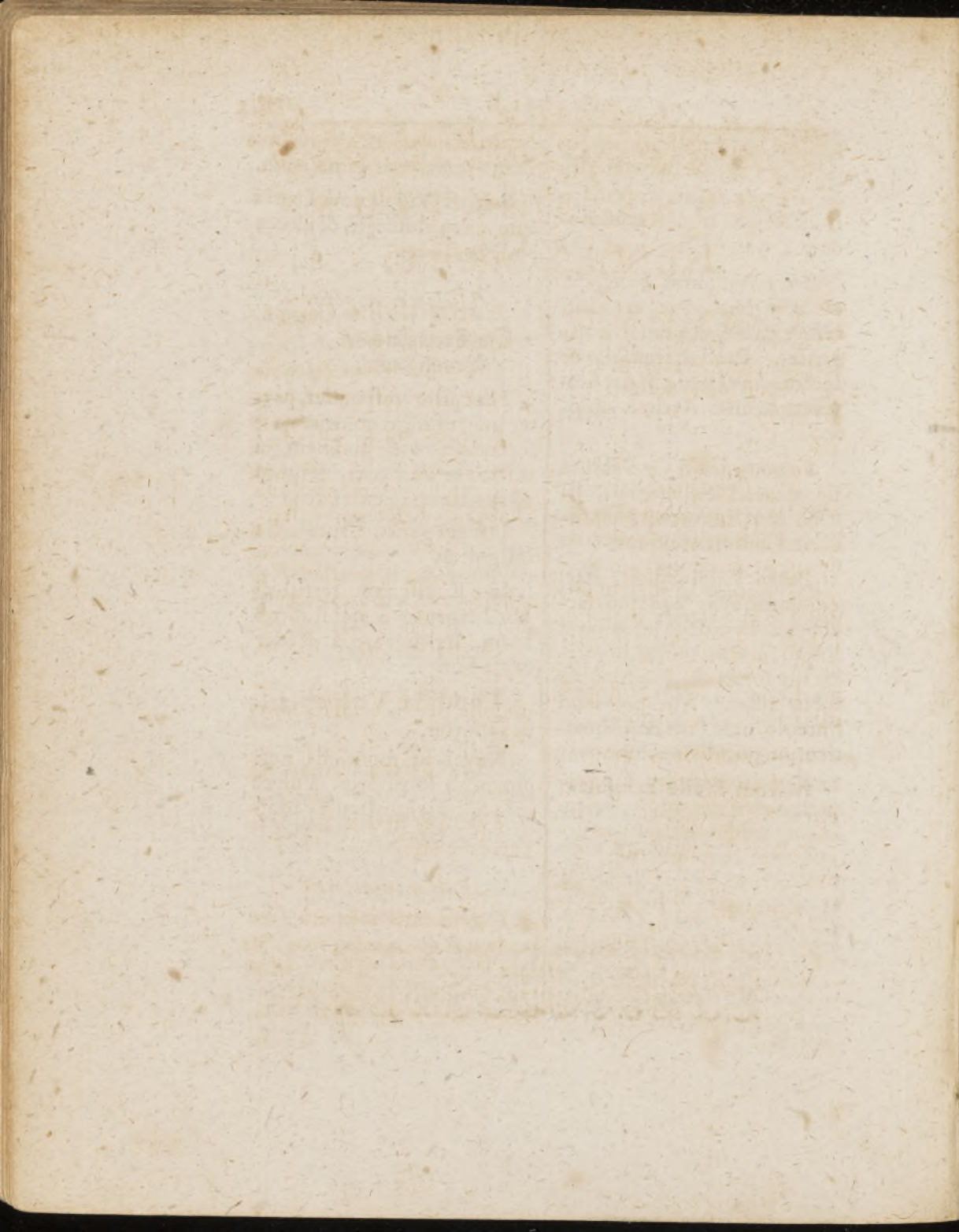
Insuper guttur Cruce alba insignitur.

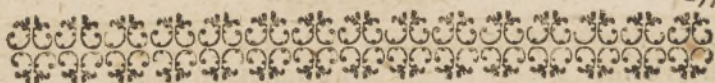
In Kauffunga territorii Hirsbergensis à nobilissimo Dom. Balthazaro à Reder capta fuit.

Candidæ Vulpes rari- us visuntur.

Nuper in montanis non procul ab Hirsberga, Vulpes visa fuit nigra, macula candi- da prope caudam adornata.

LIBER TERTIUS.

Reptilia Silesiæ.

Ἐπειδὴ, Ἐπισκοπῶν, ἀπὸ τῶν
ἔπειρ, quod propriè de
Serpentibus & Vermibus dici-
tur, quibus pedes defunt.

Οφίς,

Serpens,

Angvis,

Eine Schlange.

Serpens nomen est genera-
le, non minus ut Angvis, &
significat nonnunquam ter-
restre omne animalculum,
quod se non attollit ingressu,
sed humi repit, etiamsi qua-
drupes est, ut Seps, Salaman-
dra, Lacertus; etiam multipes,
ut Scorpio, Scolopendra.

Specialiter verò Serpens
animal est terrestre sangvi-
neum ἔπισκοπῶν, minus perfe-
ctum, pedibus ex natura ca-
rens, corticeq; intestum.

Omnia ferè Corporis mem-
bra habet Lacertis proxima,
si pedes iis demas, longitudi-
nem addas.

Partis Externæ

Pars prona, supina.

Cutis, Pellis Corium,
Schlangen balck.

Collum proportionale
potius Collo videri potest.

Caput Dorso affixum,
quod præter alia animalia
in aversum vertere, reliquo
Corpore quiescente, valet,

Sensoria non eminent,
sed foramina habent, ut Na-
res olfaciendi, Aures audien-
di.

Oculi duriores.

Palpebra superior im-
mobilis, sed inferiore conni-
vent.

Meatus seu ostium ex-
crementi.

Cauda, ut Lacertis, am-
putata renascitur.

Partes interiores.

Omnia interna etiam ferè
eadem sunt quæ Lacertis: at
per longitudinem & angusti-
am Corporis, longa arctaq;
habentur, ut inter se dignosci
S præ sua

præ sua figuræ dissimilitudine
vix qveant.

Lingva bifulca (trifulca
Plin.) tenuis, qvippe quæ tenu-
issimis quasi capillamentis dis-
creta vibretur.

Dentes ferè ferrati κα-
χρόδοντες. Duo in superna
parte dextra lævaq; longissi-
mi, tenui fistula perforati.

Epiglottida non habent
Arteriæ superpositam, sed
meatum ipsum modò contra-
hunt, modò laxant pro sui
desiderio.

Gula angusta & longa.

Arteriæ origo proxima
est, adeo ut sub ea Lingva esse
videatur.

Pulmo adnectitur fibro-
sis fistulis divisus, prælongus,
exiguus, fungosus multumq;
à Corde sepositus.

Jecur longum simplex.

Lien exiguus rotundus.

Cor in gutture hæret.

Ventriculus veluti In-
testinum amplius, Canino si-
milis.

Fel ac in Piscibus in omni-

bus præter Natricem Intesti-
no adnexum hæret.

Intestinum longum, te-
nue & ad exitum usq; uni-
forme.

Renibus & vesica caret.

Testes nulli, nec Penis,
sed meatus horum loco bini
dati, qui de Septo exorti latus
spinæ utrinq; perreptant, coë-
untq;ve juxta spinam in u-
num, atq; ita ad ostium excre-
menti finiunt.

Vulva bifida omnibus
ferè tendit prolixior modo
Corporis exorsa inferius ab
uno continuo meatu, didu-
cta q; utrinq; in latus spinæ
quasi duplex meatus usq; ad
septum; in qua Ova ordina-
tim gignuntur & edi inde so-
lent.

Viperæ uni, quandoq;vi-
dem animal edit, postquam
Ova inter se pepererit, Vul-
va similis ut Cartilagineis.

Dorsi spina Piscium mo-
re. Spinam enim in ossium
loco continet,

Costæ

Costæ singulis vicinæ, ut se facilius convolvere possint, ac in orbem complicare.

Actiones.

Incessus. Pectori innitentes totum Corpus uno nisu trahunt, quæquam & spiris se convolvant.

Vox. Vocem emittunt, sed exilem & veluti longum sibilum.

Sensus. Visu & Auditu pollent inter cætera Animalia, quibus sibi assidue cavent. Sunt enim timidissimi & astutissimi.

Hinc jubemur imitari Serpentum prospicientiam & prudentiam Matth. 10.

Coitus mutuo complexu supinarum parium agitur.

Adeo sibi circumvolvuntur, ut unus existimari serpens possit, isq; biceps.

Partus. Ova pariunt oblonga, foris, excepta Vipera. Omnes, non singulatim; sed ad monilis muliebris, quod collum ambit, similitudinem.

Incubant quæ pepererint in terra & statim sequenti anno excludunt.

Corium deponunt vere & Autumno.

Victus. Omnivori sunt. Nam & Carnem edunt, herbam & terræ pulverem. Diu sine cibo vivere possunt, quoniam a calore deseruntur.

Conduntur hyeme sub terra aut saxis, aut in arborum saxorumve cavis, & omnes, secessus tempore, veneno orbi dormiunt.

Loci in quibus versantur, ut plurimum sunt caulae, cascæ rusticæ & scopuli, aut exiguæ valles, colles, prata quæ prope lucos & sylvas cæduas sunt.

Sunt enim in quærendis sibi latibulis tutis admodum perspicaces.

Natura.

Serpentes omnes tactu sunt quam frigidissimi.

In Capite & Dentibus Venenum gerunt, quod totum é felle eorum proficisci volunt. Consistit autem in quodam subtiliore humore, five ichore, five excremento.

Isidorus lib. 12. c. 3. Serpentum tot sunt venena, quot genera, tot perniciés quot species, tot dolores quot colores.

Omnium Serpentium morsus, paucis exceptis, homini lethales sunt, nisi medicatio adhibeatur.

Quidam citissime interficiunt, alii tardius. Aspis Chersæ intra tres horas, Chelidonia presentissimam necem affert, Ptyas tardius necat. Dipsas siti enecat, sibilu seu halitu Basiliscus, Hæmorrhæus ab effusione sanguinis, per omnia Corporis orificia fluente. Iaculus quod exiliens quasi telum mortem infert. Cenchrena hydropem & ulcera putria inducit.

Eusebius preparat. Evangel. lib. 8. cap. 5. Serpentes & venenata Animalia, multos ad morbos, & maxime perniciosissimos, remedia conferre saluberrima, Medici perhibent;

videbisq; si diligenter attendere volueris. Deinde á Deo ista esse parata in peccatores, sicut aculeos & alia tormenta in judiciis præparata videmus.

Differentiæ.

1. **Sexus.** Mas minor est femina. Femina major, sævior & vivacior quàm Mas.

2. **Loco.** Alii sunt terrestres, ut viperæ, Aspis.

Alii aquatici, & hi vel humida & palustria incolunt loca, ut, Coluber, Boa &c. vel Maris indigenæ.

3. **Magnitudine.** Alii sunt breves ut Cecilia.

Longissimi, ut Boa, Chelydrus,

Crassi, Boa,

Graciles, Acontias, Cecilia.

4. **Colore.** Alii Cinerei, ut Ptyas Albidi, ut Cerastes, Dipsas. Subflavi, ut Viperæ.

Virides, Acontia s. Jaculum.

Fusci ut Amphibæna.

Rufi, Aspides nonnulli.

Purpurei, Porphyrus

Nigri,

Nigri, Aspis, Berus, Dryinus, Hydrus, Tyrus.

Cærulei, Angvis, Cenchrines.

Flammei, Hæmorrhous.

Varii, Chamæleon.

Boa.

ὕδρος Nonn.

χέρσουδρος

χέλιδρος.

Natrix domestica & vernacula Agric.

Serpens palustris, aquatilis.

Angvis boa, Draco serpens.

Bova à boum populatione.

Ein Spieß sil. id est Hasta, Lancea Pucke.

Immensæ molis serpens, qui prona parte flavet, supina per dorsum ex cæruleo nigricat.

In Baronatu Trachebergensi locis udis & desertis, veluti auff der Eochal/ frequens.

Veneri expers creditur. Greges Armentorum persequitur & bubulos: & si quæ plurimo lacte rigua est, ejus se uberibus innectit, fuctuq; continuo interimit. Avium pullos insequitur & devorat

Arbores subeundo, è quibus maxima vi, instar teli seu hastæ, sese dejicit obvios feriens.

Accepi à viro fide digno istius loci incola, ante paucos annos Boam in arbore hærentem, octo Cubitorum longitudine, crassitie brachii, bombardæ globo occisum fuisse.

Non facile lædit quemquam, nisi fuerit laceffit.

Hinc forsan oppido Trachebergæ nomen cessit Draehenberg/ à Draconibus, ob frequentiam horum Serpentum, qui olim Dracones dicebantur.

Cecilia.

Τύφλω Nicand.

τυφλιν

Serpens cæcus Plin.

Cæcula quod cæca sit.

Cophia quod hebetes illi aures.

Eine Blindschleiche.

Parvus est admodum Serpens, Agricolis notus, Corpore gracili, pelle duriuscula splendente, Coloris varii, partim subcærulei, partim subflavi, inter quos diluta purpura elucescit.

cescit. Oculos habet sed tenues & tenui pellicula quasi obductos. Dentes minutissimos utrinq; κακκαρόδοντες plures in inferiore Mandibula magisq; conspicuos quàm in superiore. Lingua bifurcata. Rimam quandam sub imo ventre obtinet, quâ dehiscente aut disrupta ova parit. A partu autem vivit & vulnus coalescit.

Frequens in montosis æstate.

Hyeme condit se in terram & saxorum rimas.

Ciconiæ his mirè delectantur.

Venenatissimus apud nos. Morsus ejus obscurus, vix apparet veluti Muscarum ictus, inflammationem excitat & Corpus inflamat.

Antidota sunt Theriaca, Mithridatium, Sigillata.

Oleum Viperinum, Scorpionum, Erucæ.

Cœculæ carnem quidam Theriacæ, loco trochiscorum de Tyro addunt, veluti Os-

valdus Bru, quam Pestis tempore multum profuisse, virultæ eruditionis & experientia D. D. Felix Platerus Medicus & professor Basiliensis testatur.

Cochlea terrestris.

Κοχλίας
Κύχλος

Limax á limo, in quo per hyemem delitescit.

Eine Schnecke/
grund Schnecke.

Cochlearum alia reperiuntur magnæ, alia parvæ, alia mediocres: quædam albæ, quædam nigræ, quædam variæ.

Cochlea opercularis.

Κοχλίας πωσαλίας
Cochlea edulis.

Ein Ruben Schnecke/
Weingart Schnecke.

Hæc contra frigoris injuriam

juriam quodam albo operimento duro, gypsi speciem referente concluditur, sicq; contacta terræ se condit.

Passim in vineis, frutetis & sepibus vitam agit.

Eruuntur é terra Martio & Aprili unceis quibusdam ferreis terra circum fossa: reliquo tempore cibo inutilis.

Quia demortuam Venerem excitare valent, apud lautos & libidinosos in pretio sunt: at Vulguseas negligit.

Sapidiores esuiq; gratiores existunt quæ in montibus degunt; item quæ in apricis admodum locis victitant herbis odoratis.

Cum ut cibo esculento uti volueris, ubi prius in aqua elixaris, in aliam aquam transferas, in qua rursus elixabis, tum demum condies ac tertio elixabis usq; dum tota caro intabescat. Hoc enim modo mucorem deponet suum, alvum etiam sistet, & alimentum dabit

Corpori non contemnendum.

Carne præditæ sunt dura adeoq; concoctu difficili, sed quæ potentissimè nutrit.

Caro decocta cum Hordeo bibitur seu datur tussientibus ad sputum facilitandum. Commendatur Phthisicis, Hæmoptoicis & prominenti umbilico.

In cibo sumta mirabiliter Coli & Vesicæ tormina sanant.

Una cum testis trita & imposita Abdomini, Hydropicorum aquas exhauriunt & exsiccant. In Arthriticis Articulorum tumores & dolores leniunt; Corpori impactos aculeos illitæ evocant, & menses nimium fluentes sistunt.

Μucus, μύξα κοχλίου, Mucus salivofusus, qui compunctis Cochleis redditur, emplasticu est. Cum thure & myrrha purulentas Aures glutinat desiccataqve:

Fronti

Fronti affixus Oculorum fluxiones resiccat.

Cochlea domus, Schnecken-Neusslin / Calyx, κέλυφος Diosc. Οσχακον Gal.

Cochleæ testa usta calefacit, siccatur, exurit. Pulvis inspersus sangvinem sistit, hæmorrhoides sanat, ulceraq; Capitis, cum thure Hernias.

Cochlea minor hortensis.

Cine kleine Schnecke / Garten Schneck.

Multo minor est edibili, testa seu domo ut plurimum flavente, lineolis subrubentibus seu purpureis.

In hortis oleraceis æstate passim obvia.

Cibo inutilis.

Cochleæ etsi omnium Animalium ignavissimæ & stolidissimæ sint, nihilominus Concordiæ insigne exemplum præbent, Invicem enim eas hære compertum est uvarum modò. *Plin. lib. 8, cap. 39.*

Cochlea terrestris nuda.

*Cochlea nuda
Eingraße Schneck /
garten Schneck /
Wald Schneck /
ledige Schneck /
rotte Schneck.*

Sunt in Cochlearum genere, quæ tegumento seu testa carent, colore nigræ aut rufæ, noctu potius quàm interdiu ad pascua exeuntes.

Degunt in campis, hortis, sylvis gramineis, Cellis item vinariis, & aliis subterraneis uliginosisq; ædium locis.

Majo colliguntur, potissimum rubræ Mulieribus ad faciem expoliendam. Aquam aliis additis eliciunt, quæ facies illarum elota lævorem mentitur.

Cum Thure & ovi albumine in Cataplasmatibus formam redactæ & impositæ, curant Puerorum hydrocelen.

Pulvis exiccatarum inspersus, Melicerias Chirurgorum exiccat. Cinis cum Melle mixtus & faucibus illitus, Inflammationi & tumori faucium medetur.

Oleum ex his paratur, nervis vulneratis magno usui.
Oleo

Oleo macerantur á quibusdam adjecto sale contra Articulorum dolores.

Coluber.

Νερόφις;

Enhydriis, Chersydrus.

Natrix.

Coluber quód colat umbras, vel quód lubricos tractus flexibus sinuosis labatur.

Ein Wasser Schlange,

Wald Schlange.

Serpens est longus gracilis, ut Angvilla, coloris subviridis, Tortuose & sibilans incedit, transeuntibus mordens insidiatur, & lingua venenum infundit.

Virgilius :

Hirtus & ut Coluber, nodoso gramine tectus,

Ventre cubat flexo, semper collectus in orbem,

Nemorum umbras incolit, & in aquis vivit. Aestate sæpe occurrit. Natura ejus valde calida est & venenosa.

Coluber olla nova inclusus, & operculatus ustus in cinerem, & ex oleo illitus scrophulas liquefacit. *Sylvius :*

Auribus exuvium confert sinuosi Colubri,

Ex oleo læsis, quod ponit arte sua.

Crocodilus.

Κροκόδαιλος,

Χάμινος,

Crocodilus fluviatilis,

Crocodilus Niloticus. *Gesn.*

Ein Crocodil.

Ægypti Lacertorum genus. Homini infensissimū, squamis præduris Osteorum modo totum obductum, cute corticosa, contra omnes ictus invicta. Oculi fuilli.

Dentes exerti longi, pectinatim utriq; maxillæ infixi, & ungues in pedibus singulis quini acutissimi. Lingvæ parva, tota inferiori nectitur Maxillæ. Crura alatere adjuncta, & in summo humo expansa.

Pedes admodum parvi, atq; ad capiendum retinendaq; inutiles. In ventre mollior est cutis tenuisq;, in tergo corticosa. Mover Mandibulam superiorem, non inferiorem, contra morem aliorum Quadrupedum.

Cauda longissima est. Visus in aqua hebes extra acerrimus.

Procreatur ex ovo magnitudine Anserini.

T

Excedit

Excedit longitudine duodeviginti cubitus.

Parit Ova, qvalia Anser, circiter 60 candida, qvæ terræ gremio committit, & sexaginta diebus incubat.

Parvum in meis Musarum thesauris exenteratum habeo, qvatuor spithamarum longitudine & trium digitorum.

Ægypto familiaris est, Indiæ etiam & Americæ notum hoc Animal, in terra & aqua vivens. Interdiu plerunq; terram incolit, noctu verò aquis se mergit, innatatq; flumine.

Piscibus nec non aliis animalculis in cibo fruitur, humani Corporis avidissimum.

Qvatuor mensibus hybernis sine ullo cibo in latibulo quiescit.

Crocodylis hiantibus Trochyl aves involantes depurgant dentes, & os ipsum totum : qvo munere & ipsi aluntur, & Crocodilus sentiens secum commodè agi, eis nihil nocet, sed cùm egredi

avem vult, Cervices aliquantulum movet ne comprimat. *Arist. lib. 9. cap. 6. hist. anim.*

Ichneumon mus Ægypti Crocodilo apicanti insidiatur, Cùm enim Crocodilus humi jacet stratus, & rictu immenso os gerit patulum, tum Ichneumon dolosa consilia de illius perniciæ obiens, limis oculis tam diu eum observat, qvoad arcto oppressum somno intuetur : tum confestim in arena & luto volutatus agilis procurrit, & singulari animi fiducia mortis portum ingressus, per latum guttur in alvum delabitur. Crocodilus verò inexpectatum malum in ventre sentiens somno solvitur : & incitato cursu furibundus & consilii inops, longè lateq; vagatur, modò in imam fluvii sedem se demergens, modò magnum acerbittis virus anhelans sese ad terram abjicit : sed nihil hæc curans Ichneumon, & viscerum (Jecori præcipuè incumbens) svavi cibo expletur : ac tandem satur, jam exinnanito Crocodili ventre profilit foràs. *Gellius ex oppiano.*

Lacertus

Lacertus.

Λαῖσα, os Dioſc.

Κυλισσα,

Lacerta

Ein-Heidor

Egochs.

Animalculum est omnivorum; Cute constans duriuscula, squamosa, Cauda longiuscula, lingua fissa bifida, pedibus quaternis, qui in digitos tanquam a volis aut palmis finduntur, & in obliquum flectuntur.

Omnia habent membra Serpentibus similia, si pedes iis demas, longitudinem addas.

Ova pariunt subtilissima velut Serpentes, quæ sponte in terra aperiuntur, & catuli per se erumpunt.

Sibilant ut Serpentes, & senectutem exuunt Vere & Autumno.

Morantur plerumque aridis locis & inter saxa, inter vetera ædificia, Muros & mœnia.

Vitam eorum annum non complere, sed semestrem finire ajunt. Mensibus certe quatuor frigidissimis latent,

Lacertæ quoque, nulla est memoria, ideo non incubat, oblita quidem in quo loco sit enixa: per se enim erumpunt Catuli, *Plin. lib. 10. c. 65.*

Facit ea labilis memoria Lacertarum, ut res fixius admirantes spectent: pulchritudinem igitur Hominis, cujus amantissimæ sunt, fixo intuitu contemplantur; neque facile intuitum declinant, dum licet prospectare *Vincent. natur. lib. 20. c. 55.*

Venenum habere negant, Hominibus benevoli sunt, sed Apibus insidiantur; inde *Virgil. in Georg.*

Absint & picti squalentia terga Lacerti: videlicet a stabulis & alvearibus Apum.

Lacertæ caput tritum & appositum, aculeos & omnia Corpori infixæ extrahit: Varos, formicantes verrucas & penfiles, quas sterochordonas vocant, clavosque tollit.

Variant Lacerti figura, colore & magnitudine pro variis regionibus.

Lacertus stellatus.

Lacertus ferrugineas maculas habens, *Gesü.*

An Lacerta Chalcidica, seu Stellio?

Calcis á Virgulis quas in dorso habet ærei coloris.

Ein Gestirnter Edochs/

Gescheckter Edox/

Disper Water. siles. á motu celeri & vago.

Forma & magnitudine Stineum, qualem hodie Officinæ habent, ferè refert. Color ei fuscus, nonnihil ad dilute cæruleum tendens, præsertim ad latera prope Ventrem, qui totus albet. Linea utrinq; per latus Dorsi á Capite ad Caudam porrigitur ex obscuro flavens, & media supina similis ad extremam caudam protrahitur. Quæ omnes per intervalla maculis ferrugineis coloratæ, punctis ceu asteriscis minutis luteolis resplendent, seu radicant.

Nomen habet variis stellatus

Corpore guttis,

Inq; brevem formam, ne sit vis magna nocendi,

Contrahitur: parvaq; minor mensura Lacerta est.

Pedes ei sunt quatuor: Digniti perexiles, antè & retró quini cum ungviculis fuscis. Lingva bifida est ut Serpentinibus, Denticuli similes. Petrosi locis oberrat, cursus celerissimi.

Rore tantum vivit, & præterea Araneis & Melle.

Hybernis mensibus latet in cavernis.

Senectutem exerit ut Serpentes. Morsus eius noxius creditur, & putredinem parti inflictae adfert.

In vino coctus morsus suos sanat.

Si divulsus admoveatur, ictis á Scorpione levamentum præstat,

Caro ejus illita Capillos profluentes renasci facit.

Infessus ex Lacertis in aqua coctis Infantibus ruptis singulari remedio prodesse fertur.

Lacertus Viridis.

Χλωροσαύρα.

σαύρα χλωρά,

Lacertus viridis,

Lacertus major,

Ein grüner Edochs/

Grüne Edox/ Jungfreutlin/

Pueris.

Pulcerrimus

Pulcerrimus omnium, ejusdem ferè cum priori magnitudinis, aliquando major, colore viridis cum quodam pallore, in ventre candicat. Pedes ei sunt humiles. Plerumque in Rubetis & spinetis solet versari: nec admodum frequens. Vivus captus in facculum inclusus, & super Ictericum ligatus, quousque moriatur Lacertus, contrahit ad se IctERICI colorem, singulari experimento.

Ossa profunt Comitibus nova observatione.

In Vino decoctus (abscisso Capite & pedibus) & potus, prodest emaciatis, phthificis & hecticis.

Oleum ex vivo paratum, Oculos rubentes & lippientes clarificat, & puros reddit.

Lacertus cinereus.

Lacertus vulgaris,

Lacertus minor,

Ein Graue Eder/

Gemeiner Edochs.

Forma predictis similis, sed minor. & coloris cinerei,

Notus est & passim occurrit.

Lacertus palustris minor.

*Kleine Wasser Egochs/
Wasser Hender.*

Minor est reliquis omnibus. Coloris super Dorsum fusci seu nigricantis. Venter rubet, Os latiusculum dentibus expers, Cauda angustilla ad natandum apta.

In paludibus & humidis opacisque locis vitam agit, Venenatus creditur.

Lacertus aquaticus major.

Lacertus palustris.

Salamandra aquatica, *Matt.*, an Scincus Vincentinus?

Ein grosse Wasser Hender/
Wasser Molch.

Salamandræ ferè similis est, ejusdem magnitudinis, Capite breviori rotundiore, Cauda latiuscula, nigro undique Dorsio, Ventre autem rufescente, maculis resperso luteis, horredo aspectu, æquè ac terrestres.

Apud nos frequenter in fonticulis limpidis Montium visitur, in quibus & hyeme vitam agit.

Inter venenata recensetur, Liqorem enim instar Salamandræ effundit candidum, quamvis sit imbecillius.

Rana.

Βάτραχος á vocis asperiate
παρὰ τὸ βολῶν τραχείαν ἔχει·
Vel ut *Theocritus* quasi τῇ βῶν
τραχείῃ, τὸ γὰρ μέλος ἔκαλον
ἄδει.

Ein Frosch.

Animal est quadrupes am-
phibium reptile, Oviparum,
coaxans brexansq; cuius no-
tum. *Autor Philomela.*

Garrula limosis Rana co-
axat aqvis.

Lingva Ranis sui generis.
Pars enim prior, quæ cæteris
absoluta est, iis cohæret eo
modo quo Piscium: intima
verò absoluta ad Guttur ap-
plicatur, quæ suam vocem so-
lent emittere.

Hepar geminum seu bipar-
titum, cujus pars altera ad
dextram, altera quæ minor
est ad sinistram situm tenere
expetit.

Lien exiguus.

Pedes posteriores saltus
gratia longiores sunt priori-
bus: Antiores manum te-
tradactylon repræsentant.
Posteriorum digiti nectuntur
membranis, ut commodiores

sint ad natandum, licet eis
non utantur terrestres, quam-
diu vivunt in terra.

Cibus Ranarum sunt Apes,
Tipulæ, Muscæ, Ranunculus
Herba, Morfus Ranæ, Lenti-
cula palustris, Ros, Limosita-
tes, &c.

Ranarum *aliæ* ex semine,
mutuo congressu generantur;
aliæ sponte ex pulvere nas-
cuntur.

Perennes hyeme in loca
tepidiora se abscondunt: ter-
restres in terræ latibula se oc-
cultant, & subterranea occu-
pant: Aquaticæ ad fontium
scaturigines, lacus, paludes,
piscinas, & alia tepidiora loca
se recondunt; ubi quasi mor-
tuæ sæviente hyemis frigore
immorantur; tandem acce-
dente vere reviviscunt, & é
latebris suis egrediuntur. Vi-
di aliquando asperrima hye-
me é fontibus limpidissimis
extractas, quæ tepidariis ex-
positæ revixerunt.

Coitum exercent, ut pluri-
mum verno tempore, & no-
cturno magis quam diurno,
(Conspectæ enim sunt in-
terdiu quoq; cohærere.) su-
perveniente prioribus pedi-
bus

būs, alas feminae Mare apprehendente, posterioribus clunes, *Pisanelus* attritum vocat,

Fœtum emittunt feminae continuo filo sibi cohærentem. Id sperma est, Ovorum conglobatorum specie. Sunt autem globuli quantitate avellanæ albi, sed cum aquositate perspicua. In eorum medio est granum nigrum, tanquam vitellus aut crystallus oculi, ea forma, qua cernitur semen Cataputiæ minoris. In illo contentum principium animale Raninum provehitur, vegetescit, distinguitur membris, & emissis meatibus nutrimentum augescendiq; materiam petit ex circumfluente humore, qui instar pituitæ in sanguinem Ranalem, succumq; alimentosum transit. Sed non statim emergunt omnia membra perfectè. Cùm formatum in externis Caput est atq; Oculi in globoso Corpusculo, prorumpit ex membrana sua fœtus, & in aquis ludit, qui fœtus appellatur γύμνος, γέμιος, vel Moluris argumento Caudæ agitalis: aliquando & Βάτταχτε, ob parvitatem, quasi Ranu-

lam dixeris, licet nondum sit Rana actu perfectò. Tunc sub cauda pedes enascuntur posteriores, prodeunt & priores, fitq; Rana secundum speciem suam absoluta.

γύμνοι παρὰ τοῦ γύμου, ab orbe & rotunditate.

Βάτταχτε,

μικρὸς Βάτταχος, *Steph.*

Raut/

Rautars/

Ros/Rosff.

Cvidius.

Semina limus habet virides
generantia Ranas,
Et generat truncas pedibus,
mox apta natando

Crura dat.

Gyrinorum cinis sangvinem reprimat é naribus fluentem, si injiciatur

Ova ranina,

Ranarum sperma,

Genitura ranarum,

Seminium Raninum,

FroschKogen/

Froschleich/

Froschgerede.

Quod

Quod sit quasi gelatina plena nigris Oculis intus de-
tentis.

Refrigerat, solidat, Em-
plasticam vim habet, meatus
obstruit, infarcit & adducit
rupta.

Cum Rosacca permista fe-
brium æstibus opponitur. Eo-
dem modo imponitur utiliter
Phlegmonis, Igni sacro, ad-
ustæ carni, cutiq;. Instar pul-
ticulæ cum rad. Urticæ mino-
ris contusæ, ad cruciatus bra-
chiorum & pedum internos
imponitur, & resiccatum mu-
tatur. Vulneribus conducit,
non sistendo sangvinem dun-
taxat, sed & integrando con-
nectendoq; divulsa.

Aqua Spermatis
Ranarum.

Froschleich Wasser
Froschgerede Wasser.

Martio seu Aprili mense
ex Spermate Ranarum per
destillationem elicitur : at
sal addas necesse est. Refrige-
rantis est facultatis. Omnes
præter naturam tumores cali-
dos, vel absq; tumore super
calefactos locos ex eo ma-
dentes lintheoli impositi miti-

gant, & refrigerant. Articuli-
lariis cruciatibus, Inflammationibus & phlegmonibus no-
bile præsidium. Repellit &
sistit omnem sangvinis fluo-
rem, facieq; ruborem emen-
dat. Sanat etiam manus,
quæ rimis & Cutis duritie ni-
mia humorum acrimonia &
calore afficiuntur, si subinde
laventur, & lintheolis ex ipso
madefactis humectentur.

Vesicæ ab humorum acri-
monia exulceratæ & inflam-
matæ egregia medela. Am-
bustis igni & ferro apprimé
conducit, & Vesiculas reprimi-
t.

Rana temporaria.

Βάτρυχοι διονεϊδῆς ἡγά-
κον γυναιδῶν.

Ranæ pluviae, pulverige-
næ.

Ranæ Rubetiformes mi-
nore temporariae, *And. Libanii.*

RegenFroschlin/
RegenKrötslin/
WetterFroschlin.

Ranunculæ sunt parvæ, seu
Ranæ omnium minimæ, in
dorso rava admisto furvo, &
quodammodo cæruleo seu
ferrugineo, sub ventre luteæ
(aliquando pallidæ) mutæ,
saltitantes

saltitantes repentesq̃, sponte ex putri pulvere & imbre, conspersis tantum imbre æstivo lictoribus, & itinerum pulverulentis arenis, progenitæ.

Latent in cæno, & reptant in viis ac ripis. Post pluvias apparent aliquando cute aspera, quasi adhuc terræ adhærente.

Vitæ sunt brevis, venenatæ & usus nullius. Hyeme pereunt

Sunt & aliæ *Μοεπιτῆς*, quæ ex aëre per tempestatem deji- ciuntur. Aestate calidissima ac pulverulenta, si diutius im- bres cohibeantur, maxima ejusmodi Ranuncolorum vis, vaporis & exhalationis ope, ac pulvere sursum sublato, gignitur, & unâ cum imbri- bus decidit.

Hæc interdum Aërem vi- tiatum esse denunciant.

Rana arborea.

Βάτραχος δ' ενδ' ὅσας τῆς, Αμ.
Liban.

Βάτραχος μικρὸς χλωρὸς,
Galenus.

δ' υνοφοίται, Plin.

μάστις, id est, Vates, Nonn.

Βεῖλας, qvòd sono sui ge- neris pluvias denunciet,

Rana parva viridis,
Ranunculus arboreus,

Ein LaubFrosch / à foliis & frondibus Arborum,

Grüne BaumFroschl.

Ranula est clamosa be- xans, in tergo viridis, ventre alba, arbores saltu petens, in quibus noctu maximè cla- mat, & suum *Βεῖ* vociferat,

Rore vescitur, Muscis, Cu- licibus, & foliis arborum te- nellis.

Hyeme in terra conditur. Verno tempore sæpenum- ro videtur ex terra eminere media, media adhuc in ea latere.

Venenata creditur. Vi pollet calefaciendi, attrahen- di: nec destituitur narco- tica & septica facultate, in- primis adeps.

Si manu viva teneatur, fe- bres fugare dicitur.

Feminae ad ardorem febrilem restingvendum infantulis apponunt.

Affigitur panno quadrupes, seu quatuor pedibus assutis, & illigatur jaculo, quod est species doloris vulgò Gēschos, donec moriatur. Si rubescit, signum est subesse ossa soluta, quae extrahi oportet.

Pinguedo illita, dentes sine dolore evellit, secreto non fallente. Ius ejusdem in aqua & aceto coctae Vermes Dentium tollit.

Cruor harum, pilos avulsos renasci perhibetur, si in vestigia avulsorum instilletur, sec.
Quintum tertium :

Corporibus vulsi saniem perfundito Ranae,
Sed quae parva sita est, & raucogarrula quæstu.

Ex his Quidam oleum confici volunt, Podagricis inflammationibus, & Erysipelatibus commodum.

Rana calamites.

Βάτραχος καλαμίτης,
καλαμίνδιος. Hom.
κέ, εἶδος, Nicanr.

Calamitis, Plin.

Rubeta viridis parva, Gēs.

Bufo exilis, Parai.

Dephthites, Perotti.

Nohr Dröschlin/

Similis est arborea, viridis, parva, muta ac sine voce, venenata, in arundinibus seu calamis potissimum habitans.

Pascitur rore, aqua, limo, culicibus, &c.

Si ab improvidis comesta fuerit, colorem buxum, bilem, singultum, Cardialgiā & gonorrhæam affert, Neander.

A bobus devorata, ventres distendit, adeo ut interdum crepent, quasi Buprestis sumta.

Hujus saniem seu liquorem penicillis derosum, claritatem Oculis inunctis narrant afferre, ipsa quoque carnes doloribus Oculorum superponunt.

Humor idem efficacissimum psilochrum est, si recens illinatur, & ipsa arefacta ac tu-

sa mor

sa mox decocta in oleo areis
vafis.

Sanguinem sistit appensu
solo, nedum cinere instrato.

Hujus adipem esse septi-
cum & putrefactorium, *Jacob.*
Holler. 3. Chirurg. cap. 5. atte-
statur.

Rana aquatica.

Βάτραχοι ἑλκυσ,

Τελματιαῖοι,

λίμναῖοι,

παραλίμιοι.

Ranæ fluviatiles,
Innoxia,
Edules.

Wasser Frösche/

Reger. *vulgo.*

Ranæ sunt innoxia, blan-
dæ in fluviis, piscinis, seu pa-
ludibus vitam agentes, co-
axantes, cibo utiles, vulgatæ
notitiæ.

Editur ab eis vox, coax,
qvax, exerro capite, paulo al-
tius ex aqua, qvâm in Ololy-
gine, vel etiam in ripis & la-
cunis absq; aqua ore susce-

pta, sed mero Aëre é Pul-
monibus inflatis repetito, &
lingva peculiari guttureq; &
oris hiatu formato: potissi-
mum autem coaxant sub So-
lis occasum, & noctu (qvod
aëer tunc tepidior, cessentq;
tumoris causæ, qvarum ab-
sentia audaciam parit) eti-
am interdum aliquando ca-
nunt, qvando aer blandius
aspirat. *Philomela auctor.*

Garrula limosis Rana co-
axat aqvvis.

Cum supra modum ac con-
suetudinem clamant, tem-
pestatem ac pluvias prædici-
re, Agricolarum turba fre-
quenter observavit, non
tamen semper sequitur effe-
ctus.

Alia vox est Marium pro-
pria, Ololygo, ὀλολυγὼν, U-
lulatus dicta, qvem Mares in-
tra aquam reddunt, ut allici-
ant ad coitum feminas, &
flagrant tantisper oculi lucer-
næ modo dum vociferantur
Qvar, Qvar. vnde & á non-
nullis Berren. Harum aliæ
interdum narrant mar, mar,
aliæ qvin tantum acutum &
cum tremore krrrant.

Hybernis mensibus in fontium scaturiginibus latent, & Piscinis.

Temperamentum Ranarum aquaticarum frigidum in 2do. humidum in 3tio. gradu. Duræ sunt coctionis, Ventriculæ gravant, pituitam augent & parvum supeditant alimentum.

Calidis conveniunt Anni temporibus, juvenibus cholericis, multo exercitio deditis Phthificis, Hecticis, tabidis, macilentis & extennatis, Elephantiacis.

In omni virulenti animalis morfu auxiliantur comestæ.

Dolores Capitis mulcent, Tonsillis & similibus morbis medentur.

Tussim sanare dicuntur, Piscium modo è jure decoctæ in patinis. Præstaret addere Veronicam, Betonicam, Pulmonariam, Capillos Veneris, Tussilaginem &c. & addito Melle redigere in formam Eclegmatis.

Fugiendæ Senibus & pituitosis.

Raró apud nos in cibum recipiuntur, & præstaret prorsus abstinuisse. Cúm enim carnes obtineant laxas & humidas, putrefactioni obnoxie sunt.

Eliguntur, quæ in fluviiis puris, vel vivariis piscium habitant, non socordes, sed saltando & natando se exercentes, strenueq; suum *ερεκεκε* *κοα* personantes. Æstate duntaxat & ultimo vere in Cibos suppetunt, quamvis Itali quibusdam locis per totum annum edere soleant, ob id vivaria instituuntur, ut benè saginata tum quadragesimæ jejunio in cibum veniant, tum aliàs voluptati inserviant.

Capiuntur reticulis ut Pisces. Ab Aliis, hamis esca instructis, ut vermiculis, Muscis, Apibus, papilionibus, frequentius rubri panni particulis hamo innoxis.

Primó detracta Cute exenterantur, servatis duntaxat armis, tergo, coxis, ubi musculosa caro est candida, limosus succus dein excoquitur

tur aqua vel vino, Coctæ lavantur, repurganturq; aqua falsa : inde variè apparantur.

Alii farinæ involvunt, & oleo vel butyro in sartagine frigunt. Quidam elixas seu coctas ex jure gallinaceo, admixtis aviculis, aspergunt aromatibus, Piperi, Caryophyllis, Macis, Zingib. Croco, & mensis inferunt.

Rana viva integra alligatur ad Causonum æstus & pestem : si ventri torminoso imponatur, in eam vitium transire confestim, fertur. Ventres impositi dolores podagricos levant, & ignes sacros restingunt : jubent veró pedibus posterioribus pronas adalligare, ut crebriore anheliu profint.

Carnes sugillatu delent.

Oleum Ranarum vel simpliciter cum oleo communi, Rosato, vel Sesaminino paratur, vel chymicé additis aliis elicitur.

Vim obtinet refrigeratorem, Morbum articulare levat, duricias emollit, & contracturas seu diurnos chor-

darum dolores sedat. Destinatur & frigoribus seu rigoribus febrium.

Aqua Ranarum Epilepticis cum suis additamentis præbetur : foris illinitur tumoribus, articulis tumen- tibus, tabidis membris.

Cinlt combustarum Ranarum vel arefactarum, sangvinem in vulneribus cum potum inspersus sistit : cum aceto fluxus Narium & genitakium restringit. Cum pice liquida ad Alopeciam prædicatur. Drach. i. ex vino rubro austero gonorrhæam sistit.

Nostri homines clunium Ranarum beneficio venantur gammaros, sive Cancros fluviatiles, non sine industria & singulari oblectamento. Qua ratione brevi spacio multos & quidem maximos nanciscuntur.

*Rana aquatica
citrina.*

Rana aquatica edulis sub-
citrina Βάτραχος & Χελιδόνι Homer.
Ein gelblicher Wasserfrosch.

Rana est notissima vocalis,
aquatica, subcitrina seu sub-

V 3

lutea

lutea in fluviis, lacunis, Piscinis degens esui apta. Tergo flavet, licet non sit planè purus color, nec sine maculis. Emicat obscura flavities, in ventre candicat.

Præ aliis magis ad cibum eligitur.

Rana aquatica viridis.

Βάτραχος χλωρός.

Βάτραχος.

Rana viridis aquatica edulis.

Rana lacunalis viridis Avic.

Ein grüner WasserFrosch
grasFrosch.

A priori colore differt. Viridis in tergo duntaxat est, ventre alba, innoxia.

Hanc vino suffocatam efficere abstemios bibentes, *Miraldus* autor est.

Feminæ hujus patriæ ad febrium æstus mitigandos Pericardio imponunt.

Rana Lutaria.

Βάτραχος πλουταίος. Arist.

Ein PsalFrosch.

Lutaria, quod in lutosis pigrisq; & cœnosis plerunq; paludibus vivat, & fœditate luti gaudeat, nomen sortita est.

Formam habet similem fluviatilibus, sed color lividus est, & os mutum.

Quædam hujus generis sunt survæ, tanquam terreum Corium gestarent, quales veri simile est esse eas, quæ ex luto vel cum luto ex suo sunt semineo.

A culinis abdicantur.

Rana hortensis.

Rana lucida, *Varreni.*

Ein Garten Frosch/
Gras Frosch.

Color ei lividus declinans ad flavedinem, vel subcroceum, seu subfuscum. Voce caret, a mensis exulat, & veneni est particeps, quamquam minore gradu.

In hortis & pratis vivit locis umbrosis, & vere cum Bufonibus rem habere scribitur.

Bufo

Bubo terrestris
major.

φῦνθ,

φῦνθ κωφός

βάλαχος χερσαίος

μύθος Nonn.

φύσαλος, κατὰ τὸ φύσιν,
vel ἡς φύσεως, quod ex cauda
factus Bubo sese inflat tu-
mescatq; in morem folliis.

Rubeta terrestris major,

Borax, Borax

Ein Krötte/

Wetsche/ sil.

Laasche/

Wette/

Irdische Krötte/

Erskrötte.

Rana est terrestris, omni-
um grandissima, Dorso ven-
trioso seu tuberculis axaspe-
rato, pellis densissima, aspe-
ctu tristi & fædo, muta, ve-
neni plena.

Color ei fuscus, luridus,
fulvus aut rufus, mistus ex
nigro & bilioso flavo.

Vivit repitq; in sicco potius,
& caveas facit in tellure, fi-
mo, stabulis, inque hortorum

pulvinis & inter lapidum
strues.

Vescitur Rore, terræ limo-
ficatibus, lumbricis: herbarum
venena legit, & Apibus insidi-
atur, in quibus captandis uti-
tur solerter virulento halitu.
Salvia inprimis delectatur.

Tardè procedit, non salit
ut cæteræ Ranæ, propter cor-
pus ignavum, turgidum atq;
iners, & pedum quoque bre-
vitatem.

Non tantum coit cum sui
generis Rubeta, sed & cum
Rana hortensi, ut inde oria-
tur φυνθάλαχος.

Hæc non modò veneni
mictu omnia quæ perreptat
loca inficit, sed etiam saliva
sæpius conspuir herbas na-
scentes & Animalia. Unde
non mirum, si nonnunquam
repentè intereant Homines,
qui fraga, fungos, aliasq;
plantas harum veneno in-
fectas inscii devorave-
runt.

Inflat se cum stimuletur,
cunctabundus & Oculis rube-
factis truculentum prospicit,
dein

dein non lotium duntaxat ejaculatur virulentum, sed etiam maleolentem halitum, succumq; album: Nonnunquam etiam affilit, Oris labiis regidioribus morsum impressurus. Nec facile occiditur, Nam & confixus per medium aliquot dies in palo vivit, venenumq; cruentum aqua citrina dilutum stillat.

Nostrates dicunt Venenum mingere bescheiden improprié, cum vesica & urina careant.

Bufo nis inimicus est Vipera, Felis, Putorius, Araneus.

Bufo aëre suspensus & arefactus pestilentibus imponitur Bubonibus, papulis & apostematis, omne virus exugens.

Pulvis singulari Naturæ dote, saltem Collo appensus, dicitur sanguinem sistere.

Integer Umbilico alligatus fluxus hystericos, qui nullis remediis inhiberi possunt, retrahit & inhibet.

Pulvis cum Arsenico, Smaragdo, hyacintho, bolo armeno, Succino, Tragacantho, in tabellas reducitur, & serico obducto Collo suspendi-

tur, laudatum pestilenti constitutione prophylacticum.

Arefactus plantis Pedum appositus, Capitis, Cordis morbis, Phrenitidi & febribus succurrere dicitur.

Oleum Bufonum ad Anasarcam facit, si eo perungatur venter deorsum trahendo manus: deponit enim ventosiratem ad Crura, ubi dissipatur.

Rubera oleo incocta ad tertias, donec extabescat & in oleum convertatur, corium & ossa nudentur, & percolata in unguentum redigatur, frequenti inunctione Colli strumas certo delet auxilio,

Venenum Bufonis.

Inter primi ordinis venena numeratur. *Signa sunt.*

Tumor, Pallor ad buxum inclinans, $\omega\chi\rho\acute{o}\tau\eta\varsigma$ seu luridus color totius Corporis.

Anhelatio seu respiratio densa confertaq;.

Oris halitus gravis, Aëstus Membrorum.

Vertigo repentina, Syncope.

Convulsiones interruptæ.
Labra,

Labra, Lingvaq; nigricans
& balbutiens: obtutus tor-
vus: Vomitus effrenis: su-
dor frigidus, tandem Mors.
Aliquando inventa genituræ
profusco, Singultus, Caligo
Oculorum, Dysenteria, Fa-
stidium, Delirium, Dentium
casus, Stupor totius cum alto
& profundo somnolenta
Tabes.

Auxilia.

Vomitus ex Hydrolæo.
Theriaca, Bolus Armena,
Cornu Cervinum, Uni-
cornu.

Mithridatium, Terra sigil-
lata Strig.

Coagulum Leporis, Lac hu-
manum.

Damasonium, Arthemisia,
Betonica, Scorzonera, Cype-
rus.

Rhabarbarum, Bezoar
Persicus.

DiaCurcuma, DiaLacca.

Pulv. Bezoarticus aureus.

Aq. Theriacalis, Balsamus
Indicus,

Spiritus Chaleanthi.

Oleum Hyperici, Citrii,
Arantiarum.

Turbith minerale, Stibii
infusum.

Cutis abluatur lixivio, mu-

ria, vino falso, urina propria,
lacte muliebri.

Bufo arefactus carpis, axil-
lis, præcordiis admoveatur,

Xenochdon *Theoph.*

Bufo nites, Ophites.

Hydrargyrum.

Marus de Arthemisia.

Radix illius collo suspensa,

Rubetis

Dicitur & cunctis nocuis
obstistere Ranis.

Bufo nites.

Bufo nia gemma, Bufo-
nius lapis,

Myoxus, *Cardani.*

Chelonites.

Crapaudina, *Galls.*

Borax,

Ein Krötenstein.

Gemma est lapideæ duri-
tiæ & consistentiæ, bullæ in-
star, in averfa parte cava, in
dextra protuberante conve-
xitate, instar speculi convexi,
Coloris ex fusco pallentis,
quæ expolita splendet, contra
venena magnæ æstimationis.
Hæc colore aliquando fusca
est: interdum in medio ha-
bet Oculum cæruleum: non-
nunquam nigra, aliquando
alba, & liventibus maculis in

X

vertice

vertice insignitur: interdum viridis; nonnunquam versicolor; rarius in ea forma Rubetæ apparet sparsis pedibus.

Sitne os an lapis, magno studio inter doctos controversitur.

Gemmarii & Plebei Bufo- nis Capiti innasci arbitran- tur,

Gestatus, antiquos Renum dolores tollit, & lapidis pro- hibet generationem, ventri- culo, febribus, venenatis icti- bus confert.

Omne virus elicit consu- mitq;. Crebro attritu conta- ctuq; tumores & inflationes à venenatis bestis illatas discuti- tur.

In annulis passim à ma- gnatibus portatur & appen- ditur, quod veneno præsentem colorem suum mutet, & qua- si sudoris guttas emittat, & à veneno pestifero tutos red- dat.

Rubeta minor.

ρυιφελυ

Rubeta minor flammea

Andr. Liban.

Rana fossilis Agrie.

Ein Feuerfrösche ex ignis

colore qui illi affide.

Minor est Bufone, furva tergo, ventre pallido seu ci- trino, maculis punctisq; rubris variato, muta & venenata in vepribus frequens.

Nascitur in terra, aliquan- do in solidis lapidibus.

Vis ei maligna & discusso- ria.

Ad Cynanchen & alia apo- stemata sangvinolenta fotu Emplastico prædicatur.

Ad strumas Libavius hanc præfert. Pulvis præclarus in sanguine sistendo, Papulis & Bubonibus pestilentibus, Cancro, Lepra & similibus, modò peritè adhibeatur.

In aqua decocta & potu data, suum morbis medetur.

Rubetarum hostis est Bu- teo triorchis. Rapit namq; eas & excedit.

Bufo palustris major.

αβινος ἑλαος.

φρυνοειδης.

ἑλατοειδης, αχος.

Rubeta Lacunarum

Rubeta palustris venenata.

Bufo aquatilis venenata.

Ein

Ein Psulkrötte/
Wasserkrötte/
Psulfrosch/
Pumpfrosch.

Rubetæ terrestri similis.
Coloris in Dorso fusci, ventre pallido, impuris cænosisque; lacunis paludibusque vitam agens.

Vox hujus querula quasi uncans, acuta, profunda.

Bufo palustris miniatus.

Rubeta palustris minor.
Ein Feuerkrötte/
Guldinfrötte.

Similis est ferè Rubetæ minori. Dorsum ei fuscum, venter albicat, maculis undique; Minii colore varius,

Passim in paludibus, & aquosis scrobibus extra oppida vitam agit.

Salamandra.

Σαλαμάνδρα Diase.

μολγῃ quia tardè greditur ob Crura brevia.

Lacertus melanoxanthus

Ein Molch/

Moll/

Bunder Molch/

Moldwurm

Dim.

Animal quadrupes, ex Lacertorum genere, aspectu fædum & horrendum, Capite magno, ventre crassiusculo, Cauda brevior. Color illi niger, luteis non minimis infectus maculis, quadam lævitate pellucidus.

Habitat in montium Convallibus, locis valde frigidis & humidis. Delectatur fonticulis limpidissimis. Æstate, Vere & Autumno apparet, maximè pluvioso tempore. Hyeme in cavernis & saxorum commissuris latet.

Irritata faniem evomit lacteam.

Nihil gignere, neque esse in iis masculinum femineumque, sicuti in Angvillis, Multi opinantur.

Huic tantus rigor, ut ignem illæsus, pertransire possit, ignemque tactum, ut ajunt, restringere, non aliter ac glacies. Certum quidem, observatione constat, Salamandram summa frigiditate, Carbo-nes ardentissimos & flammam, ad certum usque terminum reprimere, at uri tandem si longiori spacio sit admota: Cum nihil sit, quod ignibus non uratur & pereat.

Salamandra in olla cuprea
usta, & in cinerem redacta,
cum micis panis iis datur, qui
Dracontis vexantur.

Vis ei tribuitur calefacien-
di, erodendi, exulcerandi.
Additur medicamentis ex-
cidentibus & Lepras abolenti-
bus. Liqvescens in oleo pi-
los avellit.

Non modò Hominis de-
morsos immisso veneno in-
terficat; sed etiam fructus her-
basq; quas perreptarit, & fon-
tes sanie seu saliva lactea, hu-
moreq; mucoso, quem ore
evomit, inficit, magno sapé-
corum, qui imprudentes her-
bas illas esitarint, aut aquam
biberint, sanitatis & vitæ in-
commodo.

Antidota eius sunt.

Cupressi folia, Urticæ se-
men, Terebinthina.

Theriaca, Mithridatis anti-
dotum ex vino pota. Theri-
aca Diatesaron.

Rosina pinea in elegmate.

Galbanum ex Melle deglu-
titum.

Nuclei piri ex Ajugæ de-
cocto poti.

Testudo terrestris cocta &
devorata.

Ranarum jus in quo Eryn-

gii radices decoctæ, potum.

Testudo.

χελώνη λιμναία

Testudo

lutaria palustris
lacustris.

Rubeta, testa scuti aut or-
bis effigie testæ.

Ein Schild Kröte/

Zeller Kröte.

Animal est ἀμφίσιον qua-
drupes Ovifarum & sangvi-
ne præditum, tardogradum, à
testa qua tegitur nomen ha-
bens.

Scutum duplex nigrum os-
seum, superius convexum ex
tredecim tabulis cum ora ex-
teriore; inferius latum ex de-
cem constructum videtur,
quod ex utroq; latere tunica
duriuscula veluti coagmen-
tatur.

Inter scutum utrumq; exe-
unt pedes quatuor, bini ante-
riores, totidem posteriores,
hi quatuor, illi quinis ungui-
bus aduncis nigris armati,
quos cum Capite & Cauda
pro libitu modò exerere mo-
dò subducere potest.

Corium seu Cutis scabra,
rugosa, nigra, quæ Collo in-
tra scutum retracto Caput ad
modum galeæ contegit.

In

In Cruribus, squamulis ex nigro splendentibus, veluti lorica apparet, punctis luteolis repleta. Caput exiguum rostro acuminato. Dentes nulli sed Rostri margines acuti, superiore parte inferiorem claudente pixidum modo, ad cibos dividendos. Mandibulam inferiorem ornant virgulæ oblongæ quæ senæ luteæ: in superiori foramina duo Nares repræsentant.

Oculorum pupillas splendentes nigras ambit Circulus ex fusco purpurascens, binis, aliquando ternis punctulis flavescens maculatus.

Lingua imperfecta, non libera, sed palato inferiori adnata Paululum protuberat.

Pulmones maximi bini, levissimi, fungosi, translucidi, fibrosis fistulis distincti, veluti vitra Venetiana, quæ apparent ac si essent gelu congelata gefrorne glâser.

Venter simplex longiusculus.

Cor latiusculum obtusum.

Jecur flavet binis lobis, in cuius dextro fel hæret cœruleum.

Lien perexiguus sanguinei coloris.

Renibus & Vesica caret.

Cauda sesquipedale longæ, teres, sensim in acutum definit.

Abruptum & perexiguum sibilum edit.

Pamphaga est, Carnem edit & herbam.

Coëunt ut ζωῖδα, Mare superveniente sine ullo negotio. Ova pariunt durioris testæ, & veluti Avium bicolora, quæ effossa scobe in terram reponunt, eaque obruunt.

ἡ μὲν χελώνη τίκτει ἑκατομμύρια ὄφεις καὶ δὲ χύμα, ὥσπερ τὰ τῶν θηρίων.

Testudines habet Bartha patriæ nostræ fluvius, ex quo sæpè retibus à Piscatoribus extrahuntur.

Oblectantur lutosi, Pariunt educantque in sicco, prorsus tamen ab aqua natura exclusæ vivere nequeunt: in humore etiam intereunt, nisi quandoque respirent.

Duram obtinent carnem. Tabescentibus remedio esse traduntur & Hydropicis. A cibis abdicantur hodie.

Sanguis exiccatus cum vino, veneno Viperarum & Rubetæ adversatur: Contra Epi-

Iepſiam convenienter bibitur.
Reddit abſtemios.

Et viſus obſcuritatem au-
fert, oculos claros & puros
reddit. Anginis, & in ore In-
fantium nomis prodeſt. Na-
ribus inditum Comitiales eri-
git. Axungia flavet inſtar
Piſcium fluida.

Per biennium ſæpè durat,
in cadis culinariis, in quibus
jurulenta pro porcis aſſervan-
tur, ea perſuaſione, Porcos
inde mèlius proficere & pin-
gveſcere.

Vipera.

Εἷς, mas

Εἷς ἢ ὡς femina

Ἰστορ.

Vipera quòd vi pereat aut
pariat. Hinc Nicander ἡνίκα
δορυμένου ἔχτος δορὲς ὃ κωό-
δοντι δορυς ὁδ' ἄξ' ἐμφύσῃ,
κἀγὼ ἀπὲρ ὀφρὺς ἐμείψω: id eſt
Turgida dum ſecum coeunti
mordicus hæret,

Et dente impuro reſcindit
colla mariti:

Aut pœnas repetunt nati pro
cæde paterna.

Vel potius quòd ſola ex o-
mni Serpentium genere vi-
vos pariat, Ovis intus con-
ceptis & excluſis,

Ἐν Matter/

Heet Matter/ id eſt, vipera
dumetarum

Matter/

Εἷς Catuli Viperae.

Serpens eſt ſquamofus, co-
lore Tubflavo, pluribus orna-
ta maculis rotundis, longitu-
dine cubitali, aut trium do-
drantum.

Valdè differens eſt Mas à
femina. Nam femina habet
Caput latius quàm mas, Ocu-
los ſubruſos, Collum angu-
ſtius, Cervicem minus ela-
tam, dentes quatuor, Corpus
craſſius ſed brevius, Cau-
dam magis extenſam excar-
nemq; & ſquamis duriuſculis
aſperam univerſim acerva-
tim. Inceſſus quietus & tardior.

Mari verò caput eſt angu-
ſtius, Collum craſſius, Cervix
magis elevata, Dentes ſoli
duo canini, & vulnèra ex pla-
ga bina. Corpus & longius
& tenuius, & velociter ince-
dit.

Oculi, cùm irritatur, rubi-
cundi, Cauda paulatim graci-
leſcit, aliorum more Serpen-
tium. Color idem qui fe-
minæ.

Veſcitur herbis & animal-
culis.

Hyeme ſub ſaxis later.

Sola

Sola vivum fœtum edit,
Ova primùm intra se & in
ventre ex ovis vivum fœtum
parit, qvem deinde excludit.
Vereres sibi perſvaſerunt, Ca-
tulos matrem exeundo lace-
rare, & trucidare, alvum ejus
erodentes.

Qvòd vanum eſſe, Experi-
entia rerum magiſtra aliud
docuit. Viſæ enim ſunt utriusq;
ſexus Viperæ lagenis
vitreis incluſæ partus eniti,
utroq; parente ſuperſtite.

Carnes viperinæ calidæ &
ſiccæ temperaturæ evidenter
exiſtunt, quæ totum Corpus
per Cutem expurgant.

Adeps caliginem Oculo-
rum tollit, ſuffuſione ambu-
ſtis medetur.

Vipera Lepræ antidotum
præſens & amuletum: qvòd
caſu compertum fuiſſe tradit
Athenæus, cùm Vipera, dor-
mientibus non procul ab ejus
antro Leproſis, in vini lase-
nam odore illeſta irreptiſ-
ſet, atq; illic mortua Lepro-
ſis ex eadem lase-
na bibentibus, ſalutem inſperatam re-
ſtituiſſet.

Vipera domeſtica.

Ein Hauhe Nater/
Ex cæruleo ſplender,

Domos habitatas ſubit, &
pluribus annis in iſdem com-
moratur, nulli noxia.

Vipera nigra.

Ein ſchwarze Nater/
ſchwarze Schlange.

Sesqui cubitum longa, fuſ-
ca, maculis albicantibus re-
ſperſa.

Admodum venenata, &
morſus ejus exitialis, niſi ma-
turè antidotis obrundatur.

Vipera purpurea.

Eine braune Nater/
In montibus & ſylvis ali-
quando viſitur.

Vipera cinerea.

Eine graue Nater.

Vipera candida.

Eine weiſſe Nater/
Haſel Nater.

De Vipera argentei cando-
ris ſub Corylo viſciſera reper-
ta, multi plurima nugantur,
ſuperſtitionis plena. Theſau-
ros enim ſeu Metalla in terræ
viſceribus latentia perſpicere
eos poſſe, ſi eam ſecum tule-
rint, fruſtra ſibi perſvadent.

Vipera

Vipera senecta.

ῥῆξ ὄφς
 Spolium Serpentis.
 Exuvium Viperae
 Waterbalck/
 Schlangenhaut.

Vipera est exterior similis membranæ Cutis, quam primo vere, lapidum vel fruticum angustis exuit. Veluti operculum inest Cuti. Cum exuere incipit, ab oculis primum detrahit, ita ut obcæcari videatur iis, qui rem non intelligunt; tum Caput exuitur. Glabrum enim hoc omnium antè, quàm reliquum Corpus, apparet; atq; una ferè nocte ac die Senectus tota exuitur, à Capite orsa ad Caudam, ejusq; quod exuitur, quod externum erat, fit internum.

Invenitur in campestribus inter saxa & stirpes.

In vino decocta utiliter infunditur Aurium doloribus, Impetigines extrahit. Aceto verò collutione Dentium dolori medetur. Cum aqua marina sugillata delet.

Cinis assiduè inspersus Alopecias explet celerrimè.

Ad Canis rabidi morsum cum Cancro masculino trita il-

linitur.

Ad alligata lumbis, faciliores partus facit, at protinus à Puerperio removenda.

Per se reposita in arcis armariisq; tineas necat.

Venenum in nostra Vipera tam vehemens non est, ac in calidioribus regionibus, nec tam citò interficit: quamvis non careat pernicie, ut ictos sæpè in vitæ periculum adigat.

Tumor in parte vulnerata subrubens: lividus, tuberosus.

Corpus intumescit universum,

Horror & refrigeratio,

Mentis stupor, Capitis gravitas. Anhelitus difficultas, Syncope, tandem Mors.

Curatio in extractione veneni, partis percussæ obligatione, & Cordis præmunitio-
ne consistit.

Pastilli viperini,

Theriaca Andromachi,

Ol. Viperinum,

Allium, Ruta,

Echium, Fraxinus.

Vini meraci larga copia pota.

Saliva hominis jejuni.

Pulv. bezoar. aureus

Sigillata Strigenfis.

LIBER

LIBER Q V A R T U S

Aviarium Silesiæ.

DE AVIBUS IN
GENERE

Avis.

Ogvi^ς, ὄρνις, ὄρνεον,

Avi. qvód avia, hoc est, incerta itinera in aère sectetur, vel ab adventu, qvód inde veniat, vnde quis minimé suspicetur.

Ales, ab alarum magnitudine.

Volucris, á volando,

Ein Vogel/

Oρνίσιον, ὀρνιθίσιον,

Avicula,

Ein Vögelin/

Oρνιθοπαίς,

Pullus aut *Pipio* avis.

Pullus est generale nomen omnium Alitum: & *Quadrupedú* etiam qvorumdam fœtus Pulli dicuntur, ut *Eqvi*, *Afíni*, sed præcipué *Avium*.

Avis animal est volatile,

pennis decoratum, binis incedens pedibus, ὀϊόκοπος, agile & leve, substantiæ calidæ & siccæ, gradatim aut saltatim ambulans.

Cibum *Aves* petunt, *qvædam* ab *Aère*, ut *Avis Paradyssi*, *Hirundines*.

Quædam ab *Aqva*, eaq, *vel* fluviatili, *vel* lacustri, *vel* marina, ut *Ardeolæ*, *Anates*, *Fulicæ*, *Mergi*, *Alcedines*.

Quædam á *Terra* dum fruntur, *vel* arena, *vel* lapillis, ut gallinarum genus, olores: *vel* seminibus, frugibus aut fructibus, ut *Passeres*, *Cardueles*, *Phasiani*, *vel* herbis, seu gramine, ut *Anseres*, *Anates*.

aut *Vermiculis*, ut *Rubeculæ*, *Motacillæ*, *Pici*.

Aut *Ranis* & *Serpentibus*, ut *Ciconiæ*, *aut* carnibus Animalium, ut *Aquilæ*, *Noctuæ*, *Milvi*, *Accipitres*, *Corvi*.

Avibus profunt squalores, tum ad ceteram sanitatem, tum etiam ad partum : incommodi autem anni pluvii.

Caro Avium minus nutrit quàm Quadrupedum, sed facilius concoquitur.

Avium partes communes cum aliis Animalibus.

Caput magnum, parvum, longum, rotundum.

Vertex cristatus, sine crista.

Collum longum, breve, crassum, gracile, pronum, supinum.

Mentum barbatum, sine barba.

Cervix der Hals.

Pectus integrum & sibi continuum, carinatumq; & acutum atq; carnosum dic Brust.

Venter Pectori subjacet, ad ostium usq; excrementi & suffraginem Crurum.

Dorsum.

Clunis femori similis, longior ventre medio tenus porrectus.

Umbilicus Avibus adultis jam delitescit, incertusq; est. Intestini enim coalitu consistit, nec Venarum pars

ulla est, ut in Viviparo genere.

Pedes bini, Crura, ut in Homine bina, sed intrò flexentia, *Stasse! Schenckel! Gestelle.*

Digiti terni pluribus quaterni aliis. Terni in priori parte, singuli in posteriore maxima ex parte pro Calce. Bini utrinq; paucis, ut Iynghi, Cuculo, Certhio, Hirundini murariæ.

Lingva : brevis Ciconiæ, Alyconi.

brevissima Corvo lacustri, Pelicano.

longissima Picis.

angusta Numenio.

tenuis Passeri Troglodytidi, Perdici rusticæ.

acuta Iynghi, Picorû generi.

lata Psittaco, Sturno.

bifida Oriolo.

Ossa seu stota Certhio

Cornea lapice anteriore, ut Picis, Iynghi.

Oculi omnibus sicuti cæteris Animalibus bini, sine superciliis, graviores. Palpebra inferiore connivent.

Pupilla nigra ut plurimû.

Iris colore variat : Crocea Accipitri, Nocturæ : intensè flava Niso : rubea Coturnici : Cinnabarii colore, Bombycillæ

bycillæ : nigra Caprimulgo:
plumbea Pavoni feminæ.&c.

Auriculis & Naribus
carent, meatusq; odorandi
in Rostro continent. (For-
mina enim bina anre os ha-
bent, sed non ita explanata, ut
Nares appellari possint) au-
diendi in Capite.

Pulmo exiguus, parum
habens sanguinis, fungosus,
Membranæq; similis, & aptus
ampliari & extumescere cum
inflatur. Deest Epiglottis.
Arteriam enim contrahunt,
atq; ita claudunt, sicut Qua-
drupeda Ovipara.

Gula angusta Spermiologi.
amplissima Corvo lacu-
stri & rapacibus.

Ventriculus :

tenuior Rapacibus, Car-

Fel	{	jungitur	nullum habent Glareola & Pluvialis.
			Ventri ut in Curvo
			Intestino ut {
			Columbo
			Passeri, Calamodyti.
			Coturnici.
			Iecori, ut Oriolo, Numenio.
			Iecori & ventri, ut Capricipiti, Corvo lacustri.
			Iecori & intestino, ut Accipitri, Milvo.

Renes neq; Vescicam
obtinent, quia raro potu utun-
tur, siccioribus vescuntur ali-
mentis: unde si quid serosi est
humoris, facile per cutem di-

nivoris, ut Aquilæ, Accipitri.
carnosus plurima parte,
callosus Gallinis, Anseribus,
Olori, Turdis.

amplior, Ululæ, Ardeæ
stellari.

longior Ingluviei simi-
lis, Tinnunculo.

Hepar, Jecur simile Vi-
viparorum. Puro enim &
sanguineo colore exhilara-
tur. In nonnullis flavet, ut
Alcedini.

Cor magnum, parvum,
acutum, obtusum,
trifulcum $\tau\sigma\epsilon\delta\lambda\epsilon\upsilon$ in tres
velut cuspidis divisum Co-
turnici.

Lien exiguus adeo, ut
propemodum sensum effugi-
at, ut in Columbibus, Milvo, Ac-
cipitre, Noctua.

geritur, vel per plumas abit.
Renum vice carunculas quas-
dam latiusculas habent, Re-
num speciem ostendentes.

Intestinum *vel* simplex tenue, ut parti plurimæ Avium: *vel* appendicibus paucis infra quâ desinit Intestinum, donatum, ut Olori, Anseri, Gallinis, Corvo lacustri.

Testes omnibus intus lumbis adhærent.

Semen album, ut cæterorum Animalium.

Vulva juxta septum annexa est, Cervicem habet carnosam callosamq; parte inferiore: at supernè quâ septo jungitur, membrana constat, & prætenuis adeo est, ut Ova extra Vulvam esse existimes. *der Eierdarm* vulgò.

Partes propriæ Avium.

Rostrum ῥάμφος, ῥύγχος, os Avium proprium, *Der Schnabel*. Osseum est, ut commodè & cibum capiant, & ad pugnam armentur. Non enim labra nec dentes habent.

Aduncum hamatum in Aquila, Accipitre, Milvo, Pistraco, Lanio & aliis rapacibus.

Rectum Corvo, Ciconiæ, Ardeæ Stellari.

Acutum Pico, Cardueli, Linariæ.

Latum Pelicano, Anseri, Anati,

Longum Ciconiæ, Perdici rusticæ, Ardeæ.

Arcuatum Numenio.

Serratum Anati longirostræ,

Curvum Cruciferæ.

Cornei coloris, cæruleum, fuscum, rubrum, flavum, album, nigrum.

Peculiare Corvo lacustri.

Oris rictus, frenum *der Kache*.

amplissimus Corvo lacustri, Cuculo, Caprimulgo.

angustus spermologis.

Crista in capite ῥόμφος *der Kamb*.

plumacea, Quam quædam pennarum eminentia extructam gerunt, ut Upupa, Vanellus, Ardea cærulea, nigra,

gra, Columbæ & gallinæ nonnullæ, Ein Strauß / Toppe.

peculiaris, ut pote quæ nec caro, nec à natura Carnis aliena omnino, ut Gallinaceo. Nanentamb, vertex, cristæ Galli.

Palea καλλιστορ Palearia πώγων Arist. quod de Mento Gallorum rubens velut barba dependet, das rotte Lappin am Nanenhalse.

Pennæ, πτεγὰ, πτεῖλα, Vogel federn. Non enim squama, non cortice, sed pennis Aves integuntur, Proprie dicuntur majores & duriores, quales sunt ex quibus alæ & cauda constant: generaliter hic accipitur, ut omnes plumas comprehendat.

Differunt forma, magnitudine, situ, colore, numero.

Pennula πτεγίς ein Federlin.

Caulis, Calamus, fistula, scapus calami, Federkengel oder Stiele.

Medulla, die Seele.

Dorsum, est Linea seu Nervus Pennæ / der grad an der Feder.

Pluma, Latera Pennæ, das wollechte an der Feder.

Oræ seu margines Pennæ.

Apex Pennæ, die euserste spize an der Feder.

Pennæ fissæ, infissæ, caulem habent, excaules sunt.

Pennæ vestitricæ, καλυπτήρες sunt minores, quæ prætexunt Aves die deck Federn.

Remiges, Rectrices κοίπτεγες, majores pennæ quas expandunt dum volant. ἑλκίπτεγες ἰσὺρ πτεγῶν, Schwing Federn / in quibus ad perniciatatem volandi præcipua vis. Hæ differunt magnitudine, longitudine, latitudine, forma, colore.

Plumulæ, πτεῖλα, Plumæ molliores, Lanugo plumosa, χυόος, pennis minores, molliores Corpori proximæ, Die guchfedern / die Wollfedern / Pflaumfedern.

Ala πτεγύς πτεγῶν Flügel Stättich quæ Aves volant.

interior

exterior: superior
media
inferior.

ὄρνις πύγιον, ὄρνις πύγιον, κόκκυξ ἢ πονδύλιον, Poll. ὄρνος, Gal. id est, τοῦ ἱεροῦ ὄρνιθός τοῦ πέγας, propriè Volucrum, ultima pars spinæ, ubi sphondyli desinunt, seu Cauda pennis condita, Der Bursel. Avibus ad dirigendos volatus affigitur.

Hordeolum, Κεῖδη, Ἀλαπτογέα Hordeum, Der Steuß / pars extréma Uropygii, pustulæ instar eminens, & acuminata; sic dicta quòd humorem album & pingvem contineat. Hac parte inflammata vel tumefcente, morbo acuto pereunt Aves, nisi maturè exprimatur, & sale confricetur. die Darre / vulgò.

Cauda: ἢ ὄρνις der Schwanz. breves Longipedum, ut Ciconiæ, Ardeæ, item Halcionis fluviatilis.

Planipedum, ut Anserum, Olorum.

major iis quæ é contrario constant, vel contractis ad ventrem pedibus volant.

ut

rest.

longissima Pavonibus, Phasianis recurva, Gallo Betularum, Anati masculo,

nulla Mergis.

rigida Picis, Corvo lacustri.

Pennæ inferiores firmantes Caudam veram, Schwem federn vnterem Schwange dar auff der Schwanz ruhet / veluti in pavone masculo.

Calcar πλῆκτρον, Der Sporn / in Gallis.

Ungvis ὄνυξ, Klauve / Nagel.

Ungves hamati Haliaëto

adunci Aquilæ, Accipitri, Noctuæ.

rectiores Anati sylv. Mergo, acuti Hirundini murariæ.

lati Mergo s. Urinatrici.

Ungvium mucrones, ὀξελοὶ ὀνύχων.

Ovum ᾠόν, Etn. Cy. quæ si ὄρνις, id est solitarium, quia singula pariant.

Ovi luteum, τὸ χλωρόν τοῦ ᾠού, Hipp. Vitellus Ovi, Plin. λίκνιδος, χυνοῖς τοῦ ᾠού.

Eyerdotter. Interior Ovi liquor, qui lutei coloris est. ᾠόν τὸ πυρρὸν, Suid. ᾠόν. Aristot.

Ovi

Ovi vitellum á vita, qvód ex eo vivat pullus. Alitur enim pullus intra Ovum vitello, succo ejus attracto, ut infans in lucem editus lacte Mamillæ.

Ovi albumen λευκὸν τοῦ ὄσσι Arist. λευκωμα, Ovi albor, Ovi candidum Celsi. Candidus Ovi succus, Qvód rupto jam Ovo apparet.

Eyerklar/das weisse im Ey/ Eyweis.

Ovitesla Sereno. ὀσσεῖον Arist. κέλυφος, λέπος, τὸ λεπτύρον τοῦ ωσῦ, λεπύτιον Hippoc.

Putamen Plin. Cortex Ovi Eyserschale.

Ovi umbilicus, σόλος ὀμφαλώδης Arist. qvasi umbilicaris appendix,

Ovum geminum ὠδὺν διδυμὸν Aristot. qvód binis constat vitellis. Ey mit zweien Dottern.

Ova : candida Gallinarum, Perdicum, Hirundinum.

pallida palustrum punctis distincta Phasianorum, Coturnicum, Gallinarum Indicarum.

rubra Tinnunculi Mi-

nii modo.

viridia Graculorum, Picarum.

Ova urina, ὠὰ ὕρινα, κυνόστυρα, Canicularia Ova, Ova generationi inepta, Ova incubatione derelicta. faule/ stinckende/brüttige Eyer.

Ova subventanea, ὑποτέμνια Arist. Αυτομάτια, Αρμιᾶτα, χεφύτια qvasi vento concepta, é qvibus nihil gigni potest, ἄρ/ἄαυτερ/Winde Eyer. Sterilia sunt & minora, ac minus jucundi saporis, & magis humida, qvám ea qvæ fœcunda gignuntur.

Pariunt id genus plures Aves, & maximé qvæ non yolaces sunt & aduncæ, sed multiparæ, ut gallinæ, perdices, columbæ, pavones, anseres.

Ingluvies περσέολος, περυγοειών, Vesicula Gutturis der Kropff. Cutis est in amplum sinuata, Ventriculo præposita, qvâ Cibus ingestus primum continetur incoctus. Qvâ parte gulæ jungitur, angustior est, mox amplior, tum qvâ desinit in ventriculum, arctior est, ut Gallinis, Columbibus, Perdicibus, Aquilæ.

Alijs

Alis Ingluvies deest, sed ejus vice gula latior & patentior, ut Corvo lacustri & terrestri.

vel tota, Passerculis, quorum Ventriculus longior est.

Vel quâ propius Ventriculum aditus est, ut Milvo.

Hinc Aves quædam sinum unum habent, quo merguntur recentia ut guttur: alterum in quem ex eo demittunt coctione maturata, ut Gallinæ, Columbæ.

Coitus Avium.

Coëunt Aves: vel femina confidente humi, Mare superveniente, ut Gallinarû genus.

Vel femina stante, ut Grues, Osculo præmisso, ut Columbæ, Corvi.

Tempus, plurimis Vernum ac ineunte æstate: circa brumam Alcyonibus: circa Nativitatis festum, Crucifera.

Semel, magna ex parte, Anseres, Pavones, Cygni, Ciconiæ.

Bis, Hirundines, Sturni, Merulæ, Turtures.

Ter, Passeres, Alaudæ.

Sæpius, Columbæ, Gallinæ.

Partus, *Parcus* Vincun-
gibus, quibus vitgves adun-
ci, Aquilæ, Accipitri.

fœcundior, crebrior, Colûbis, numerosior, Gallinis, Parricibus.

Sine nidis pariunt, quæ graviore sunt & minus volant, ut Perdices, Coturnices, sed condense frutice prolem muniunt.

In nidis: juxta paludes, & locis herbidis, Anates sylvestres, Olores, Lari fluviatiles.

Arboribus cavis, Sturni, Upupæ, Columbæ sylvestres.

Super ramis Arborû, Ardeæ, Cornices, Picæ, Turtures.

In terræ cavernis, Hirundines ripariæ.

In tectis ædium, Passeres, Hirundines.

Concipit femina, cum coiverit, Ovum superius ad Septum transversum, quod primò minutum & candidum; mox rubrum cruentumq; deinde increscens luteum & flavum efficitur totum; jam amplius auctum discernitur, ut intus pars lutea sit, foris candida ambiat: ubi perfectum est, absolvitur à Corpore, & exit putamine dum paritur molli, sed protinus durescente, nisi vitio vulvæ defecerit.

Generatio

Generatio omnibus ex ovo evenit. Fit enim ut incubante & concoquente Ave, animal ex parte Ovi secernatur ex albumine scilicet, augéatur veró ex reliqua parte & perficiatur, nempe vitello. Origo namq; in albumine est, Cibus per umbilicum ex luteo petitur: At non pari temporis spacio evenit omnibus, sed pro magnitudine generantium interest.

Feminae ut plurimum incubant solæ, & quidem pertinacissimè magna tædia tolerantes. Quædam partita tempora cum Maribus habent, & fovendi & nutriendi fœtus, ut Columbæ. Sturni.

Avium differentia.

I. Aves: vel sunt Domesticæ seu Cicures. Hæ vel

Cohortales colū. Cortales Οἰκὸς καὶ τοῦ οἴκου, quibus intra cortem seu aulam, seu ædes inclusis minus libera evagandi potestas, *Einheimische Vogel/im Hause erzogene Vogel*/ ut Gallinæ, Anseres; Anates, Columbæ.

Altiles *Plin στεινὰ, στῆσις*. Fertiles Aves, quæ caveis in-

clusæ saginantur, & turundis farciuntur, ut pingvescant. *Wast Vogel. Vogel so in der Wastt fügen.*

2. Feræ, Αἰγίαι, Aves sylvestres, quæ sponte & liberè in aere & sylvis vagantur. *Wilde Vogel oder gestügel.* Harum aliæ incolunt

Alpes seu altissimos montes, ut Urogallus, Gallinæ Corylorum, Merulæ torquata.

Montes & sylvas, Turdi, Turdelæ, Merulæ, Regulus, Rubiculæ.

Fruteta, Linaria, Luscinia.

Fragosa & Saxa, Aquilæ, Petronella.

Deserta Montium loca Bubones, Nocturæ.

Campos & Agros, Alaudæ, Coturnices.

Prata, Curruca.

Flumina, Alcedo, Merula palustris, Ardeolæ, Motacilla.

Lacus, Mergi, Anates sylvestres, Fulicæ.

Maria Alcedo marina,
Anseres marini in Brasilia.

Aërem Avis Paradysi,
qvæ ex solo Aere vivere dici-
tur. Hirundo, præsertim mu-
raria.

Item Avium Sylvestrium
Alie.

Semper apparent,
Passeres, Cornices variae, Picæ.

Non semper conspici-
untur: sed vel

Hyeme tantum,
Emberiza varia ξανθογυγχοσ
Bombycilla.

Aestate tantum, Hye-
me verò discedunt in

Vepidiora loca,
ut Monedula, Sturni, Cor-
nices nigrae, Anates sylve-
stres, Alaudæ.

Longinqua, id est, pere-
græ volant, ut Ciconia, Gru-
es.

Vel latent in Arboribus, Cu-
culus, Upupa.

Convallium angustis,
Hirundines.

Avium alie sunt:

Fidipedes, αἰζόποδες,
Fissipedes Aves digitatae, qvæ
fissos habent pedes, Vogel so
gespaltene vnd zertheilte Füsse

haben. Hæ rursus vel

Altivolæ, volaces, qvæ
alis grandibus sunt atq, vali-
dis, ut Aquilæ, Falcones, Ac-
cipitres, Lanii.

Pulveratrices in terra
versantur, ut Gallinaceum
genus, Trochilus terrestris,
Coturnices, Alaudæ, Perdi-
ces.

Alie Palmipedes πτερο-
πόδες Planipedes, Solidi-
pedes, quibus ungues mem-
brana junguntur, Breite/Flä-
che vnd ganssfüßige Vogel.

Harum digiti aliis utrinq;
membrana cohærent, ut A-
nati, Anseri, Olori:

Aliis utraq; ex parte non
totaliter membrana conne-
ctuntur, ut Ardeæ,

Aliis una ex parte aliqua-
tenus membrana junguntur,
ut Novali mediæ.

Latiusculi, ungibus latis,
ut Mergo, ungibus aduncis,
ut Fulicæ.

Rursus. Οἷνα alie sunt.

μονοφάγα, qvæ vel vermi-
culis & formicis aluntur.

ἐκωληκφάγα, qvæ ver-
mes ad Cibus inquirunt, ut
Vanellus, Motacilla.

Κυπτοφάγα

Κνιποφάγα ἢ σνιποφάγα, quæ vermiculis in ligno degentibus, formicisve gaudent, ut Picorum genera, Parices, Cnipologus.

Σαρκοφάγα, Carnivora, quæ carnes vorant, & ex rapto vivunt, ungvesq; aduncos habent, ut Bubones, Aquilæ, Milvi, Accipitres,

Ιχθυοφάγα, Piscivora, quæ piscibus vescuntur, ut Larii, Mergi, Alciones, Corvi lacustres.

Ακανθοφάγα, quæ spinam appetunt, Carduelis, Salus, Spinus, Ligometris.

Σπερμολόγα, Seminilega quæ seminibus & frugibus vivunt, Gallinæ.

Καρποφάγα, Καρποφαγοῦντα, quæ frugibus victitāt, ut Columbæ, Turtures, Passeres.

πανφάγα, παντοφάγα Omnivora, quæ nullo discrimine quibuslibet vescuntur, ut Pica, Cornix cinerea, Corvus.

Ex colore. Aliæ sunt unius tantum coloris, ut Corvus niger, Cygnus albus. Aliæ varii coloris, ut Psittacus, Cornix picta &c.

Avium utilitas.

Aves Corpori inserviunt, ut Cibus; dum palata nostra in cibis instruunt.

Harum Caro licet minus præster alimenti, quàm Quadrupedum, facilius tamen concoquitur, & probum gignit succum.

1. Agrestes saturans, Agricolis, villicis & plebeis familiaris, veluti sunt Anseres, Anates, Gallinæ, Columbæ. &c.

2. Elegantium mensis jucundus, Magnatibus & Principibus notus, ut Phasiani, Vrogalli, Attagenes, Gallo-pavi & similes.

3. Infirmis & iis, qui adversa valetudine fruuntur commodus, seu medicamentosus. Dum Aliarum Caro

1. bona, svaavis, facilis digestionis, ut Pulli gallinarum, Perdices.

2. dura, Turtures, Palumbi, Anates.

3. fibrosa, dura, concoctu difficilis, Pavones.

4. probi succi, Phasiani, Gallinaceum genus, Turdi, Avicularum montanarum & sylvaticarum genera.

ſ. excrementoſa & impro-
bi ſucci, ut, quæ lacuſtribus
paluſtribusq; locis ac flumi-
nibus immundis & turbidis
degunt, ut Mergi, Fulicæ,
Corvi lacuſtres.

Hic habendus eſt delectus
earum, quæ vel ſint fugienda
vel eligenda.

ut **Pharmacum.** Hac
ratione Medico uſui deſti-
nantur **Aves**

Integræ. Sic Ciconia in
Apoplexia, Paralyſi, Arthri-
tide efficaciæ.

Alauda in Colica.

Galbulus in Ictero.

Paſſerculus in Impotentia
venerea.

Paſſer Troglodytes in Ne-
phritide,

Cuculus in febribus, Epi-
lepfia.

Pica } in Spafmo &
Hirundines } Convulſioni-
bus.

Partes Earum:

Internæ.

Ventriculi tunica interior
Ciconiæ, Gallinarum.

Cor Alcedinis fluviatilis.

Cerebrum Cornicis cine-
ræ, Paſſerculorum,

Fel Accipitris.

Teſticuti Gallorum.

Externæ. *Pinguedo* Gal-
linarum, Anſerum, Anatum,
Ardeæ, Aquilæ, Coturni-
cis.

Pelles Aquilæ, Vulturis, O-
loris, Mergi, quæ præparatæ
ventriculo admoventur, ad
concoctionem promoven-
dam.

Ungues Ardeæ ſtellaris.

Plumæ Anſerum, Olorum
aliarumq; Avium. Ex his
enim parantur lecti & culci-
træ, quibus non ſolùm laſſi-
tudinem ex longo & difficili
itinere, vel alio quovis diuti-
no labore leniunt ac ſuble-
vant; verum etiam Corpus
hyberno tempore fovent, & à
frigore defendunt.

II. Animum infor-
mant. Inſignia enim exem-
pla virtutum præbent:

Invocationis divinæ.
Pulli Corvorum. Non enim
prius eos parentes pſcere ſo-
lent, quàm plumis veſtiri in-
cipiant. Hiob, 39. v. 3.

Laudationum Dei.
Nam & in Avibus laus Dei
reſonat, ſicut David *Psalm* 8. v.
9. exclamat: Benedicite om-
nes volucres cœli Domino.

Quæ

Quæ mané inter densos Arborum ramos & de medio petrarum dantes vocem suam, atq; in Aëre circumvolitantes suavissimis modulationibus æternum Deum Dominum & Creatorem omnium rerum concelebrant. *Psalm* 104. v. 12.

Alauda, quia ter quotidiè canit, mané pauló ante ortum, meridie & vesperi docet ac monet nos illa temporaria tribuere precationi & gratiarum actioni.

Pudicitia & Castitas. Palumbes ab omni stupro castissimi. Adeó enim mutua consensione stabile & certum connubium per summam castimoniam tuentur, ut neuter alienum cubile attingat. Eadem lex ad Turtures pertinet, sanctaq; & fincera permanet.

Iusticia. Mater enim Hirundo adversus filios suos iusticiam servat in distributione Cibariorum, suam cuiq; tribuens dignitatem.

Simplicitatis, Columba.

Nam internuntii munere defungi eas compertum est,

Amicitia domestica.

Compertus est Anser ad annos 60. in eadem domo vississe.

Concordia. Cornices inter se fidissimæ, & cum semel inter se societatem coierunt, maximo se opere diligere, ac non temerè violare *Politianus* testatur.

Ciconiarum concordia magno miraculo comperta. Nam si interceptæ repentino frigore ex Europa, nequeant sedes suas repetere, conveniunt, ac conjunctæ velut uno globo sese omnes in unum lacum demergunt, atq; ita Hyemem totam demersæ ac velut mortuæ transigunt: at vere, tepente cœlo quæsi reviviscentes rursus evolant. *Fulgos. lib. 1. c. 6.*

Anno salutis 1467. In Lotharingia juxta Metensem urbem in lacu quodam permultæ Ciconiæ inventæ fuerunt, quæ in thermis calefactæ revixerunt.

Benignitatis seu Liberalitatis Parentum erga liberos. Ciconiæ amanter suos foetus curare dicuntur. Cúm enim ad pullos, qui per

ætatem é nido nondum evolare qveunt, cibum aliunde comparare neqveunt, esculenta, quæ prius edérant, evomunt, atq; in educandos frætus convertunt, & ad volandum pullis imperitis duces sunt.

Pelicanus pullos suos á serpente cæsos, fuso ex proprio pectore sanguine rursus vivificat.

Idem de Hirundinibus, Aulaudis, Falconibus scribitur, quód peculiari quadam industria & amore pullos suos curent & alant.

Pietatis & gratitudinis Liberorum erga Parentes. Magna cura Ciconiæ exacta ætate parentes alunt, etsi humanis hoc facere legibus nullis jubentur, sed sola bonitate naturæ ad id impellantur.

Merops justitia & pietate omnibus Avibus præstat. Non enim in senectutem Parentes alere differt, ut Ciconia: sed statim, ut per ætatem volare potest, hoc ipsum exequitur.

Gratitudinis erga benefactores. De Ciconia, quæ Memor beneficii, Mulieri Tarentinæ, ob præstitam in sanando crure diligentiam, in sinum gemmam preciosissimam evomuerat, lege *Ælianum lib. 8. c. 21.*

Beneficentiæ. Ossifraga prolem Aquilæ abjectam per benignè suscipit atq; alit, donec adolescat, *Arist. hist. anim. lib. 9. cap. 34.*

Politix sive gerendæ benè Reipublicæ. Ciconiæ, Grues, qui cum hinc in Ægyptum redeunt, duces & exploratores adhibent.

Vigillantix. Anseres acrius quàm canes ad custodiam advigilare Romani planè explorare perceperunt. *Ælian. lib. 12. c. 30.*

Animum voluptatibus recreant. Dum *Pulchritudine exhilarant*, seu colore placent, eoq; *vel simpliciter*.

niveo, ut Olores candidi, Pavones nivei, Columbæ, Falcones, Corvi, Passeres.

viridi, ut Psittaci, Alcedo, Cornix sylvatica, Picus viridis.

flavo.

flavo, Oriolus, Galgulus, Luteola.

vel vario :

Phasiani, Pavones

Aures recreant : *Cantu* ut Oscines *Plin.* ὄρνις ὄρνις, quæ voce seu cantu sunt iuaves & mirabiles, Luscinia, Sturni, Luteola Canariensis, Merula, Turdela, Ligurini.

Loqveta, ut Psittacus, Pica glandaria, Pica varia, Corvus, Monedula, Sturnus.

Quoniam Avium aliquanto sublimior natura videtur, cum suprema semper petant, cælumq; videantur inhabitare, terrenis rebus se longius removentes, rationis symbolum aliquod videntur habere supra reliqua quæcunq; Animantia: propterea sola Avis ad loqvendum docilis, reliqua Animantia muta dicuntur.

Medicam artem
edocent.

Hirundines Chelidoniam herbam adinvenere, cæcitatis pellendæ causâ.

Ibis, avis Ægyptia, rostri aduncitate partem eam, quæ excrementa emittuntur, quæ-

si Clysterio consuevit purgare. Est enim avis prudens, novitq; Lunam crescere ac decrescere, ac ut Medicorum clysteriis magistra, rationem vivendi augmento Lunæ vel decremento perdidicit & docuit. *Ælian. lib. 2. c. 35.*

Anni tempora discriminant & distinguunt. Ciconia adventus sui testimonio Veris initium denotat; recessus verò Autumnum & Hyemem.

Hirundinum adventus Æquinoctium vernale, recessus autumnale significat.

Coturnix ejiciens tristitiam hyemis, lætitiâ veris introducit; recedens frigus instare denunciat.

Luscinia cum Solstitio æstivo colorem & vocem mutat.

Imbres aliarumq; Tempestatum injurias prænunciant. Mergi Anatesq; pennas rostro purgantes ventum portendunt.

Corvi & graculi cum gregatim apparent, & similem Accipitribus vocem edunt, pluviam indicant.

Galli

Galli norunt sydera, & ternas distinguunt horas interdum cantu; nec non pluvias imminentes, si præter solitum canant, præsentunt.

Monedulae volantes modo in sublime, modo deorsum versus, frigus & pluviam monstrant.

Aëris pestes & vitia famemque præsentunt. Anno 1087. accidit, ubi Anates cum Anseribus, Gallinis, Pavonibus & aliis Avibus, Hominis usibus subjectis, domesticæ consuetudinis oblitæ, & subito efferatæ sylvas petierunt. Sequuta sunt: infelix promiscuæ multitudinis in Syria navigatio, demum fames & pestis. In Annalibus Vindelicis, Bombycilla, Corvirostra, Salus si turmatim ad Montes nostros advolarint, brevi famem aut pestilentiam fore vulgus observavit.

Scripturæ inserviunt Anseres, Olores, Pavones, Ciconiæ, Corvi. Harum enim Avium calami seu fistulæ præ cæteris eliguntur.

DE AVIBUS IN
SPECIE.

Accipiter.

Ἰεῖαξ ἀπὸ τοῦ ἰεῖσαι ἵαρον, ἅ
celeritate motus.

Ἰεῖος Οἰγίε.
γεραικί.

Ein Hapch/

Habich / vom haben / be-
halten.

Accipiter, ab accipiendis & rapiendis. Avibus nomen tulit, quasi minor Aquila. Est enim nomen commune, & multa Avium prædæ in hiantium genera, ut Buteonem, Falcones, Nisum, Smerillum, Muscetum, &c. complectitur.

Aristoteles libro 9. histor. Anim. cap. 36. decem genera recenset.

Accipiter stellaris. 2

Ἰεῖαξ ἀστερίας Arist. Bellon.
ὑπογίος χηρ. Eber. & Peuc.
Accipiter simpliciter
Astur.

Ein Habicht/
grosser Habicht.

Avis elegans valde, Corpore magno, rostro adunco, Oculis pellucidis, aspectu hilaris, pedibus crassis, unguitibus aduncis, colore varia, albis & nigris maculis distincta, nul-
lam

lam avem formidans, ipsa-
met prædatoria.

Fel Jecori simul ac Intesti-
no jungitur. Lien valde exi-
guus, ut sensum ferè effugiat.
Ventriculus ferventior.

Ex raptu vivit, & carnibus
ut Aquila vescitur, nec non
Muribus urgente fame: quod
hoc anno, dum hæc scriberem
in Horotino deprehendi.
Crura Avium cum ungibus
integra devorat: at ventricu-
los excoire solet.

Nidulatur ac degit Monti-
um nostrorum densissimis
sylvis, aliisque aditu diffi-
cilibus ac solitariis locis.

Parit quatuor aut quinque
Ova, nidum extruendo in ca-
cuminibus Abietum aut
Picearum. Incubat vicenis
diebus.

Eximuntur pulli e nidis,
& veteres reticulis supra ni-
dos capiuntur: hyeme etiam
decipulis, gallinâ & columbâ
alligatâ.

Accipiter venatur Perdi-
ces, gallinas, coturnices, A-
nates, Anseres, Columbas,
Corniculas, Monedulas, Le-
pusculos.

Caro ejus cibo interdicitur,
utpote dura & concoctu dif-
ficilis.

Assa in cibo sumpta, ani-
mum corroborat, Melancho-
liæ & perturbationi Mentis
resistit, & Morbum sacrum
curat. *Rabi Moyses.*

Fel valde acre est. Glauco-
mata & suffusiones corrigere
creditur.

Adeps Oculorum caligines
discutit, & juncturis utilis.

Accipitres variè ab Ac-
cipitrariis distingvuntur, quod
alius sit

Nidarius, Nidularius *ein*
Nestling/ ein Nesthabicht/ qui
de nido extractus & educatus
fuit, Præ cæteris laudatur
& Dominum raro deserit.

Ramarius, Ramalis *Ein*
Nestling/ qui nuper de nido
egressus parvo tempore ma-
trem suam volando de ramo
in ramum sequitur. Ethic o-
ptimus esse solet, Nidulario
celeritate prævalet.

Sorus à colore infumato
Ein Wildfang/ Qui aliquan-
diu liberè volavit, & post-
quam nidum reliquit, captus
fuit, Hic duplex est, vel

Hornotinus *Ein Rönig*
Habicht ist rot mästet / pri-
mo anno captus antequam
pennas mutaret. Color ei
varius. Dorsum & Alæ su-
periores

A a

periores paucas habent maculas albas. Coloris sunt fusci, nonnihil ex obscuro rubentes. Pectus & venter maculis albis & nigris varia. Caput fusci est coloris at dilutioris. Præstantissimus putatur ad disciplinam.

Mutatus, qui jam penas in feritate mutavit. Ein Mäuser / ist weis mählsicht. Maculis albis & nigris distinguitur, quæ albiore & nigriores fiunt, cum sæpius mutatus fuerit, anniculus, bimus, trimus aut profectior. Item alius.

Accipiter est major nobilior.

Accipiter femina.

Adelicher Habicht/

voll Habicht/Accipitrariis.

Oculi Iris, & suprema, ubi Capiti contigua est, rostri pars, item Crura tibiæ & pedes colore croceo tinguntur. Dorsum fuscum vel subnigrum. Cauda tenuis seu maculis latis & obliquis, partim nigris partim canis, admodum frequentibus distincta. Penæ Colli superioris, nec non Capitis magis ex obscuro rufescunt, & punctulis nigris

plurimis itidem interstinguntur.

Plumæ verò femorum ac ventris diversa ratione maculantur.

Accipiter minor femina.

Semiastur, Accip. medius nobilis mutatus.

Mittel-Habicht/

Halb-Habicht/

Longitudo ei dodrantum trium & semis. Latitudo septem. Tectum seu Dorsum totum cum alis fuscum, ad Indicem inclinans. Vertex cum collo nigricat cum obscura rubedine. Alæ maculis latiusculis obliquis nigris distinguntur. Cauda Zonis partim fuscis partim canis transversim ductis intersectatur. Infima pars tota albet lincis nigricantibus respersa. Rostrum aduncum obscure caruleum. Pedes crocei, ungibus aduncis, maximo posteriore, qui tetradactylos ferè circum ab solvit. Iris crocea, pupillâ nigrâ.

Accipiter

Accipiter minimus.

Klein Habicht.

Priori colore similis; at multo minor, Sparverii magnitudine, minusque audax, & robustus.

Accipiter Tercellinus.

Accipiter mas

Habicht/ Tercellin/

Minor est femina, & ad venationem inutilis.

Accipiter instructus & edoctus ad venationem.
Ein abgerichter Habicht.

*Accipiter nobilis major
nivei coloris.*

Ιεράξ λευκός.

Ein Schneeweisser Habicht.

Anno 1600. Auceps nobilis viri Georgii Ecken in pago Polwitz Ducatus Lignicensis, Accipitrem maximum cepit coloris prorsus candidi, præter pauculas obscuriores Alarum Caudæ maculas, & clypeum Dorsum subrubentem. Hunc per triennium una cum aliis Avi-

bus rarioribus domi suæ nutrit, qui jam, dum hæc scriberem, paulatim obscurari incepit.

Avis elegantissima & jucunda aspectu, nec unquam in his terris visa. Magno æstimatur precio.

Accipiter Buteo.

Ιεράξ Τερόχνης Arist.

Accipiter Butorius

Accipiter tritestiger

Accipiter Buteo Gcsn. &

U.ß. Ald.

Milvus palustris Ul. Ald.

Aquila percnopteros Arist.

Bell.

Lanarius niger Recent.

Ein Bus Ahr/ Bushard/

Rohr Ahr/ Wicus Ahr/

Fischnecht/ Fisch Ahr/

Sil.

Magnitudo ei Milvi majoris, longus cubitum unum ferè, latus alis extensis cubitos ij. & digitos iij. Rostro brevi, adunco, subcæruleo, nigricante. In fronte color ex viridi & flavo mixtus, penulis ceu pilis utrinque inter oculos & rostrumigentibus.

A a 2

Crura

Crura flava Milvi altiora imbecillia, ad medium usq; plumosa, ungvis uncis nigris, Tergum obscurum seu subnigrum, pennæ extremæ non-nihil rufi coloris præferunt: interior pennarum pars, quæ mutuo obrectu latet, albescit, multis densis, crispis, mollissimisq; plumulis obsepta. In ventre & pectore albicat, nigris passim maculis distinctus. Capitis pennæ fuscæ per medium albicantes. Alarum remiges pennæ cæteris nigriores, Cauda minimè bifurcata, lata, obscurè rubra, maculis nigris transversim aspersa.

Testes ad spinam Dorsii hærent bini, tertium in nostrate videre nondum licuit.

Carnivorusest, Mures majores & minores, Ranas, Scarabæos, Locustas, Erucas, Aviculas, Ruri & in agris perquirat & devorat.

Pisces etiam appetit: ob id circa aquas plurimum degit. Semper cernitur.

In volatu frequenter alas concutit, Accipitrum omnium penè ignavissimus. Tardus enim, & pigri volatus. Hinc

proverbium Germanis natum Buteonis instar sedes, Du siegest wie ein Bussard.

Admodum pingvescit. Caro ejus à cibis abdicatur, licet dulcissima & boni saporis.

Testiculi ejus recentes sumti, frigida Membra egregiè excalefaciunt, & ad Venerem apta reddunt.

Accipiter Palumbarius.

quod Columbas potissimum persequatur & capiat.

Ἰσὰξ φασι τοῦ νοῦ
φαέτον ὅτι Arist.
φασι τοῦ νότου
φαέτον ὅτι.

Accipiter ferox.

Falco Columbarius.

Falco tertiolus, id est mas in genere Falconis. Nonn.

Aquila truncalis.

Ein Tauben Falck / Eber. & Penc.

Stoek Uhr / sil.

Longitudo & à rostro usq; ad extremos digitos dodrantum iij. & digit ij. Color Dorsii, Colli, verticis fuliginosus ut &

ut & Caudæ ac Alarum, quarum majores pennæ maculis nigris transversim insigniuntur. Pectus, Venter maculis ex fusco rubentibus, flavis & candicantibus, versus uropygium dilutioribus distinguntur: Crura flaventia obtegunt plumulæ villosæ subobscuræ rufæ, ex femoribus dependentes. Ungues insigniter hamati nigerrimi. Rostrum coloris cornei, breve, digitos duos longum, unicum.

Audax est & celerrimè volat. Palumbos, Columbas, Perdices & grandiusculas aves insequitur. Hunc, cujus descriptionem dedi, Pueri rustici in montanis fuste interfecerant, cum jam gallinam rapuisset.

Accipiter fringillarius

mas.

Accipiter minor mas *Gesn.*

Accipiter fringillarius femina *vl. Aldrov.*

Nisus á conatu, nisu, quód aves se multo majores rapere nitatur.

Nisus femina *Gesn.*

Sparverius, Spervarius
Albert.

Accipiter Sparverius.

Accipiter Palumbarius
Turner.

πέσκος Aristot. Eber. &
Penc.

*Ein Sperber/
Sperwer* vulgò.

Longitudo ei spithami cum sesquipalmo & digit. j. ab extremo rostro ad ultimam caudam. Rostrum obtinet breve, subcæruleum, crassum, modicè unicum. Iris Oculi intensè flava. Vertex, Collum, Dorsum, Alæ colore castaneo, nigricante obscurève fusco. In incipite tantum & circa alarum medium, quâ dorso ipsæ incumbunt, alba macula conspicitur. Pars pronatius Corporis, nempe Gula, Pectus, Venter, laterales tectæ, femora & uropygium sunt candida, & transversis lineis luteis interfecantur. Tibiæ & pedes lutei, ungues nigri incurvi. Cauda supina tota fusca, lineis latiusculis quatuor transversim ductis per intervalla ornatur.

Citò mansvescit, & delicatè nutriti

te nutriri postulat, leviter aucupatur, & velox ad volatum. Perdices, Corvurnices, Alaudas, Fringillas venatur.

Si Mulieris partus differatur, & parturigines absint; item ad secundas pellendas, finis Sperverii tritus prodest.

Accipiter fringillarius femina.

Σωτίζα; Arist.

ωσιζιμα

Accipiter fringillarius mas.
Muscetum Ulyss. Aldrov.

Muscetum mas Gesn.
Nisus femella Nih.

Frogellus.

Ein Spring.

Springel/

Springstug / á maculis,
quibus toto Corpore resper-
sus est.

Minor aliquanto est Niso, longitudinis spithamalis, & digitorum iiii. Rostro unco exiguo acutissimo. Oculi Iris lutea, reliquum intense flavet. Dorsum cum collo & Capitis vertice obscure cæ-

ruleum seu dilute fuscum, Caput, Collum primum, Pectus, venter, Alæ interiores, Crura albicant, & variis maculis seu lineis transversis distinguntur. Cauda reliqui Corporis longitudinem ferè æquat, & nigris & dilute fuscis maculis transversalibus alternatim dispositis ornatur. Pedes tibiæq; longiusculæ crocei coloris. Ungues nigri incurvi.

Passerculos, Fringillas & Galeritas plerumq; capit.

In altissimis arboribus Suidorum nidulatur. Quaternaria ut plurimum parit Ova, Julio & Augusto, in cujus fine pulli capiuntur.

Hyeme nusquam cernitur.

Vulgo creditum fuit, Nisum esse feminam, Muscetum verò Marem : sed anno 1601. contrarium edoctus fui. Dum enim in thermis Hirschbergensibus Aprili mense Muscetum Passerculos insequeretur, bombardæ globulo occisus fuit, in cujus ventredissecto Ova continebantur, cum admiratione Nobilium quorundam.

Alauda

Alauda.

κορυδιό Gall.

κορυδιό αλός Dioſc.

κορυδιό ωρ & ωδ τῆς κορυδιόσ ἀ
galea.

Cassita á casside

Galerita á galero.

Alauda á laude, qvód nimirum Deum laudare videatur cantu suo. Hanc enim septies qvotidié in altum evolare, suoq; Creatori hymnum canere veteres observant: vel qvód ipsa digna sit laude, mira alacritate pen-
nis in aërem exertis, musicam & canoram se declarans.

Eme Serche.

Avis est pusilla, cinerea, canora, nulli non cognita.

Hujus aliquot differentiarum in Silesia nostra observantur.

I. *Alauda vertice**plano.*

κορυδιό αλός ωδ ικόσ,

α γελῶσ

ἐυπῆρος.

Alauda sine crista Eb, &
Penc.

Alauda non cristata Ul.

Aldror.

Alauda Cælipeta

Alauda terrena.

Ein sang Serche/

qvód cantu cristatæ præferatur.

Feld Serche/

Grosse Serche/

Himmel Serche/

qvód in sublime extra Oculi caprum sese abdat, longioremq; moram in eo trahendo cantillet.

Avis Passere pauló major, palmos ij s. longa. cinerea, maculis fuscis undiq; respersa, præter ventrem qvi albidus est, ad flavedinem tantillum inclinans. Rostrum gracile rectum. Pedes obscuré flavent unguiculis cornei coloris, qvorum posterior longissimus existit. Cauda fusca ex pennis duodecim condita, qvarum binæ exteriores mediotenus candidæ sunt.

In campis & agris degit. Granis, seminibus cerealibus & vermiculis vescitur; nunquam in arboribus consistit.

Nidificat

Nidificat in terra inter segetes, ubi artificio magno ex radiculis herbarum aridis stipulisq; nidum construit.

Alciat emblem. 26.

Occulit inflexo nidum sibi
gramine Alauda,

Vulgó ajunt; pullos sic fovet illa suos.

Parit semel in anno; qvamvis alii ter parere asserant; forsán in calidioribus regionibus. Ova ut plurimum quinque excludit. Pullos feré implumes adhuc in agros ad pastum educit.

Mas svaviter cantillat, primaq; Avis quæ cantu vernum tempus prænunciet. Hyeme á nobis ad loca tepidiora recedit aliquandiu.

Caveis inclusa nutritur Milio & Papaveris semine. Valdé Musicus est, & cantu suo antelucano diem annunciat.

Gregalis est, autumnó maxime, ubi admodum pingvescit, & demessa segete retibus nocturnis, cæteris temporibus etiam Falconella capitur.

Caro ejus cibo peridonea, svavissima ac laudabilis succi. Calidi & siccioris tempe-

ramenti; ventrem stringit.

Assa vel elixa, & aromatibus condita mensis affertur.

2. *Alauda cristata.*

Κορυδαλλὸς ἐπίγειος ἢ λόφος
ἔχωρ.

Alauda capellata.

Cassita Lat.

Alauda cristata major, *Gesfr.*

Alauda viarum,

Heubelcherche/

Kobelcherch/

Wegecherche/ Kottcherche/

Eürle/ Nonn.

Magnitudine & colore canoræ feré similis. Dorsum cinereum albo maculatur, venter & pars alarum interior albicant. Cauda nigricat, exceptis geminis utrinque, quæ alarum colori respondent. Rostrum ei longiusculum acutum, aliquantulum cavum & recurvum, lingua exigua feré furcata. Ungues longiusculi, æqualis magnitudinis. Verticem Capitis exornat crista, quâ á Canora distinguitur.

Et hæc Musica est, sed prior præfertur. In terra, non in arboribus diversatur nidificatqve, Rarò evolat, & even-
ta alis

Et a alis statim rursus procum-
bit, neq; altis nec longis spa-
ciis confectis. In viis sæpè ob-
via, hyemis præsertim tem-
pore, nec gregatim volat.

Baptista Mantuanus.

Prole nova exultans, galeaq;
in signis Alauda,
Cantat & ascendit, ductoq;
in aera gyro,
Se levat in nubes, & carmine
sydera mulcet.

Eligantur in cibum pingvi-
ores & juvenes. Calidæ & sic-
cæ in secundo excessu viden-
tur.

Assa & in jure elixa acu-
tissimos Coli cruciatus mul-
cet: Verùm assiduè eam ede-
re simul cum jure necesse est.

Alauda cū sua pluma in va-
se fictili usta, in pulvere sub-
tilis. ex aquæ calidæ cochle-
aribus ternis, per biduum aut
quatrimum pota, Colo &
omnibus Intestinorum dolo-
ribus incredibile remedium.

Sanguis recens ex aceto
acerrimo, aut vino generoso
calido haustus, Calculosis
efficacissimè subvenit.

Alauda arborea.

Κορυμβὸν ἀγέλαϊ. ἔνωσσ-

μ. Αλαuda: fera,
sylvatica,
cristata minor, *VL. Aldr.*
Calandra, *Nonn.*
Ein Heidekerche/ *sil.*
Mittelkerche/
Baumkerche/
Waldkerche/
Steinkerche.

Minor est reliqvis, colore
totius Corporis subfusco.
Cristam habet, at cantiuncu-
lam nullam peculiarem edit,
parte prona albicat, & pedes
subrubent.

In sylvosis degit planis &
Erucā confitis, ubi & nidifi-
cat, Hyeme aliquando secus
itinerà conspicitur, Gregalis
est, & pingvis, ac boni sapo-
ris, Ob id in cibum recipitur.

Alcedo fluviatilis.

Αλκυὼν παρὰ τὸ ἐν ἁλὶ
κύνει, quòd in mari pariat.

Halcyon fluviatilis,

Halcyon riparia, *Agricole.*
Ispida. Alcedo quasi Algedo.

Εἰς τὸν ποταμὸν/ *sil.* quòd glaci-
osa hyeme nidificet: vel po-
tius, quòd hyeme juxta glaci-
em rivulorum degat & con-
spiciatur.

B b

Eysengart/

*Eysengart/
Wasser Hühlin/
Seeschwalme.*

Avis est speciosa, Passere paulo amplior, longitudine dichadis. Rostrum ei longum rectum, acuminatum obscure rubens, tres fere digitos longitudine æquans. Pedes humiles miniati, digitis binis anterioribus æqualiter divis, posterioribus paulatim a se invicem distantibus, internodiis seu articulationibus, quasi lineis transversis, distinctis, qui ungviculis muniuntur aduncis, acutis, nigricantibus. Colore tum cæruleo, tum viridi, tum etiam purpureo & flavo insignis. Supina pars viret. Vertex lineis seu striis transversis notatur. Alæ superiores guttulis ex cæruleo albicantibus maculantur. Per dorsum usque ad caudæ finem excurrit linea latiuscula in viridi cærulea, quæ ad Solem conversa Serici instar lucet, Sapphirum aut potius Turchesiam referens. Ad latera Alarum juxta dorsum passim refulget Purpura. Pennæ majores seu remiges partim cæuleæ, partim nigricant. Pectus totum cum

ventre, & alarum interiore parte, ferruginei coloris tunicam medianam Castaneæ emittentis. Rictus crocei coloris cum Lingva brevissima, latiuscula, palato adnata.

Cor rubet fabæ magnitudine, cujus mucronem Hepar Pallidiusculum bilobon amplexatur. Sequitur ventriculus amplus, tenuis, gula longa ampla, ad podicem fere desinens. Cui adjacent Intestina albicantia, tennia, ad dextrum latus in gyrum seu spiram quasi convoluta.

Vivit ex piscibus & vermiculis: ob id ad fluvios & torrentes passim visitur.

Nidum ad ripas fluminum, rostro excavata terra figit. Ova parit quinq; vel sex, quæ Majo excludit.

Hyeme non discedit, sed apud nos manet, & circa fluminum ripas glacie concretas degit. *virgi*.

Littora quæ Alcyonem resonant, & Acanthida Dumis Grati

Grati & jucundi coloris, Iridis colores quodammodo imitans est Alcedo, & visum mirè afficit. Nostrati odor inest non Moschi, sed potius ferinus.

Pellem detractam ad pannos repositam putredini resistere, & tinea pellere fama est.

Integra in domo si reponatur, seditiones & litem avertere, anilis persuasio.

Cor ejus siccatum & collo Infantium suspensum, Comitialē arcere, à Nobilibus quibusdam Silesiæ habeo, ut experimentum non contemnendum.

Ferunt, Arbores & Gramina arescere si supersederit Alcedo, juxta proverbium: Du verdörrest Laub und Gras/ wie ein Eysvogel.

Anas domestica.

ἄναξ ἡ ἀναξιδά, quod est natare.

ἄναξ, ἄναξ ἰμορῶ

παρίζα Recent.

Anas cicur.

Ein Hätsche/ } sil. á voce
Hätsche/ } rauca.

Endre femina.

Endrach/mas.

Zam Endre/

Haus Endre.

Avis notissima ex genere στεφανοπιδά & amphibiorum, ab assiduitate natandi dicta. Mas major est femina, & colore magis variolima summaq; Corporis parte caesia est. Pennas Alarum aliis aspersas coloribus, præcipuè tamen purpureo nitentes habet. Collo Capitiq; viridis inest ad nigredinem tendens. Medium Collum ambit candidus circulus. Rostrum latius. Pedes rufi & lati ad natandum apti.

Femella varia, sed cinereis & nigris albisq; maculis distincta.

Gula ei tota ampla est & lata. Appendices quoq; paucas habet infra quâ desinit Intestinum.

Differunt Anates domesticæ colore. Vel enim totæ candidæ, nigræ, cineræ; vel compositi coloris ex omnibus dictis, inveniuntur.

Passim in pagis, villis & urbibus aluntur, ubi aquæ, paludes ac flumina quibus gaudent. Nam sine his difficile vivere possunt.

Vititant avena, vermicibus, pisciculis, gramine, herba, radicibus, Lenticula palustri, limo, sordibusq; aquarum.

Ova pariunt plurima, quæ plerumq; Gallinis supponuntur, & quibus pulli orti primum aluntur ab iis, à quibus exclusi fottiq; sunt, deinde eas (pulli matres) relinquunt & effugiunt, sequentes quam primum aquam quasi naturalem domum.

Anas omnibus volucris domesticis calidior. Caro ejus humida & calida 2do recessu, excremetitia, crassarum partium & difficilis concoctionis. Melancholicum generat succum, & febres facile procreat: at multi alimenti, augeat sperma, & coeundi libidinem excitat. Insuper vocem acutiorem & clariorem

reddit, flatus tollit, & torminis in cibo prodest.

Sanguis recens aut fucus epotus, medetur omnium animalium venenatorum moribus; unde commodè antidotis miscetur. Sanat morsum viperarum.

Adeps calescit, humectat, emollit, digerit, resolvit. Mordicationes interiores Corporis, & dolores maximè (Laterum etiam) sedat.

Mulcet adeps nervos, & sanguis viscera sistit.

Fimus morsui Animalium venenatorum imponitur.

Anas peregrina.

Anas Indica *Gesn.*

Anas Turcica

an Anas procerior Hispanæ insulæ *Columb.*

Fremde Endre/

Türkisch Endre/

Indianscher Endrach.

Colore & magnitudine à Nostratis differt. Dimidio ferè major & gravior. Caput ei rubescit ut sanguis, & bona pars conjuncti Colli à postero-

â posteriore parte. Id totum callosa caro est, & incisuris distincta. Crista in vertice per longitudinem plumea candida.

Oculis flavescit circulo nigro. Rostrum totum cæruleum. Pluma illi per totum Colli processum reliquum alba. Quâ Corpori Collum jungitur, circulus plumeus niger, rara pluma alba maculosus & inæqualis, per ima angustior, per summa latior. Per totum imum ventrem alba est pluma, per summum Corpus fusca. Extremæ Alæ atq; Cauda cum splendore virescunt, ut Cantharides. Tibiarum Cutis, incisuris levibus per circuitus, ducta.

Minor est femina, non ita variegato Corporis colore.

Vivit ex cænosis locis. Vox illi rauca. Moschum redoler.

In aulis Nobilium aliquando aluntur.

Nonnunquam in sylvestribus visa est, ut mihi retulit Nobilis quidam virrei aucupariæ studiosus.

Anas fera.

Νῆσσα ἀγρία, ἀνήμερος

Anas sylvestris

Ein Wild Endte/

Wild Hatzsche.

Plurimis Anatium ferarum generibus Silesia nostra abundat, ob piscinarum, lacuum & fluviorum frequentiam.

Anas fera i. seu torquata minor.

Anas sylvestris vera Albert.

Anas sylv. major Eber. & Peuc.

Ein Wilde blaw Endte/

Werg Endte/

Gros Endte/

Rätsch Endte/

Wlas Endte/

Spiegel Endte/

Magnitudine, forma & voce inter cæteras proximè ad Cicures accedit: Longitudo ei duarum dodrantum & sesquipalmi. Caput viride, Rostrum subflavum, Collum superius viride, infera parte Castanei coloris, in me-

dio circulus albus. In alis mediis transverso situ color cæruleus est, paucis infra supraq; pennis candidis.

Pars Dorsæ, caudam versus & in Caudæ principio, ex cæruleo ferè ad viridem ac nigrum inclinat. Inferior autem Caudæ pars pennis atrii vel Indici coloris conspicua est, ambientibus per medium fuscis, quarum aliquæ in acutum extenuantur. Venter ex albo cinereus & variè maculosus. Crura rubent.

Femella varia, sed cinerea, & nigris albisq; maculis distincta.

Nidum extruit juxta paludes, piscinas & flumina. Ova parit. 10. 12. 15. 16. quæ aliquando à gallinis incubantibus excluduntur, & tunc facile manescunt.

Hyberno tempore migrant ad loca tepidiora, flumina & lacus, qui frigore non congelantur.

Laqueis & retibus capiuntur: at prius Hordeo aut avena inescantur.

Estur assa vel elixa frustatim incisa, cum liqyamine

nigro vel flavo ex aceto, additis Melle, Pipere, Zing. Caryophyllis, Cepis &c.

Duriorem habet carnem, nec mali saporis.

Anatem vivam ventre depumato, in Colica malum ad se trahere, Abdomini appositam, experientia constat.

Anas fera 2. seu torquata major.

Ein StorEndte/
Sters Endte/
grosse Wild Endte/

Priori paulò major existit. Longitudo dodrantum *iiij.* & digitorum *iiij.* latitudo ferè quinq;. Rostrum flavescit, apice extremo nigro. Pedes intensè crocei seu miniati. Caput cum medio Collo vi-
ret, quod circulus ambit candidus, reliqua parte infera Castanei coloris. Dorsum fuligineum. Latera utrinq; cum ventre mustelini coloris. Alæ superiores cum pennis majoribus fuscae seu cinereae sunt; mediae cæruleae, utrinq; linea nigra & alba transversim ducta insigniuntur. Inferiores candidae sunt. Circa uropygium

uropygium, utrinq; ex nigro viridantes, ad cæruleum tendunt. Cauda brevis alba, ex sedecim pennis, versus nervum utrinq; nigricantibus, quarum mediæ quaternæ superiores nigræ recurvæ dorsū versus assurgunt in mascula.

Rostro fundum fodit, dum arenam & herbas ad cibum perscrutatur, unde ei nomen *Stor Endte*.

Avena, Hordeo & glandibus etiam in cibo fruitur.

Passim occurrit in Piscinis & lacustribus montosis.

Anas fera 3. seu major.

Anas magna. Fabric.
Anas fera maxima,
Ein Ros Endte/
Miers Endte/
Grosse Wilde Endte.

Rostrum ejus in medio nigrum, à lateribus lutescens; tergum in nigro flavicante maculosum. Venter reliquo Corpore dilutior. Alæ cineræ, in quibus pennæ quædam lineis duabus transversis albæ, quædam insigni fulgore sic radiantes, ut aliter

in opaco, aliter in Sole gemmare videantur. Caput collumq; gemmantis viriditatis: Medium Collum circulus ambit albus, pars altera spadicæ coloris est. Cauda in nigro viridans, quæ in femella tergo æqualis est. Pedes crocei.

Iisdem ut superiores degit locis.

Anas fera 4. seu juncea.

Anas graminea Fabric.
Ein Schmal Endte/
Schmil Endte/
Schmeltchen.

A certo Graminis juncive genere angustis perpetuò foliis virente, & aquis stagnantibus innatante, in quo frequenter versatur, nomen accepit.

Cinerei est coloris, Rostro & pedibus nigris. Reliqua cum Anate majore jam descripta illi sunt similia.

Anas fera 5. seu media.

Boornas

Boonæ, Arist. Gesner.
Anas mediocris.
Ein Mittel Endte.

Longitudo dodrantum ij.
 & sesquipalmi: latitudo ve-
 ró dodrantum iij.

Rostrum obscuré flavens,
 superius nigricat, ut & pedes,
 quorum digiti membrana ni-
 gra junguntur. Vertex ejus
 niger totus, media Alarum
 pars & circa uropygium sub
 cauda. Pectus albis, nigris,
 cinereis pennis varié macula-
 tur. Venter & Alæ interio-
 res albæ sunt. Dorsum fus-
 cum seu cinereum, Alarum
 superiores & majores pennæ
 cinereæ sunt, Mediæ partim
 rubent lateritio, partim ni-
 gro, partim albo colore trans-
 versim distinguuntur.

Passim occurrit in palustri-
 bus, & in cibum recipitur, sa-
 poris non ingrati.

Anas fera 6. seu
cristata.

Anas media cristata.
Anas cyrrhata.
Ein Straus Endte!
Kobel Endte.

Pauló major est media, fe-
 ré ejusdem cum majoris fe-
 mellæ magnitudinis. Colore

ornatur vario. Venter to-
 tus á Gula ad uropygium usq;
 candidus est. Dorsum cum
 splendore nigricat, cum ala-
 rum superiore parte quæ Dor-
 so vicina est. Remiges
 pennæ, cum Cauda quinque;
 digitos longa, fuscae sunt.
 Mediæ candore nitent, in-
 terius cinereæ totæ. Linea
 alba longiuscula Dorsum ab
 Alis separat. Caput totum,
 cum vertice cristato retror-
 sum reflexo, splendenti viri-
 ditate gemmat, macula u-
 trinq; sub Oculis juxta ri-
 ctum lata candida. Rostrum
 digitos iij. longum, latiuscu-
 lum, ferratum, nigrum. Ocu-
 lorum circuli crocei. Pedes
 flavent, digitis tunica fusca
 conjunctis, qui ungviculis
 donantur nigris.

Rarior hæc apud nos. An-
 no 1601. ad me missa est á
 nobili viro D. Daniele Gots-
 chio, quam in piscinis prope
 arcem Boberstein bombardæ
 globulo interfecerat.

Pingvis & in cibo grata.

Anas fera 7. seu macula
in fronte candida in-
signis.

Eine Vlas Endte!
Vlas Endte.

Magnitudo

Magnitudo ei mediocris
Anatis, Rostro obscurè cæ-
ruleo, Capite rubro, præter
maculam in fronte niveam.
Pectus Castanei coloris.
Dorsum fuscum. Venter al-
bet pedibus subrubentibus.

Rariùs visitur.

*Anas fera 8. seu Erythro-
cephalos 1. ?*

Anas fera fusca vel media,
id est, mediæ magnitudinis,
Gesn.

Ein Braun Endte/ sil.

Braun Köpffichte Endte/

Rote Endte/

Wittel Endte/

Wilde graw Endte.

Magnitudine & figura ferè
ad urbanam accedit. Rostrium
ei latum, tres digitos longum,
inferius omninò nigrum: su-
perior verò Rostri pars antè
& retrò tantùm nigricat, per
medium ex fusco, vel subcæ-
ruleo albicans. Caput totum
& maxima Colli pars colore
rufo vel Castaneo splendent
nitentqve: inferior verò Col-
li pars juxta Dorsum & Pe-
ctus undiq; nigricat, ut Dorsum
etiam finis & Cauda. Reliqua
Dorsum pars cum alis Musteli-
num colorem refert, ut Mu-

res Pontici, seu varii dicti. In-
sunt autem vario colore di-
stinctæ, ex albis nigrisq; line-
is cymatili ductu perqvàm
elegantes. Idem in ventre
color, sed obscurior. Interior
Alarum pars albis pennis con-
stat. Crurum color glaucus,
digiti quoq; Pedum glauci
vel subalbi; sed nigris mem-
branis juncti. Oculorum cir-
culus rubet, pupilla nigra.

Feminæ Caput non rubet,
sed maculas aliquas subfla-
vas habet.

Ante biennium plures ac-
cepi ex pago Gierschdorff,
propè thermas Hirsbergenfes
sito.

*Anas fera 9. seu Erythro-
cephalos 2.*

An Penelops, Arist.

Ein Brandt Endte/

Rott-Hals/

Rott Köpff.

A priori non multum dif-
fert. Longitudo ei spithamo-
rum ij. Caput, Collum & pe-
ctus rubent Hepatis colore.
Rostrium fuscum latum. Li-
nea fusca á Collo ad Dor-
sum porrigitur. Dorsum, Cau-
da & Alæ nigricant, quæ per
transversum lineam albam duo-

C c

rum

rum digitorum latitudine intersectantur, Venter ad uropygium albicat maculis subflavis respersus. Alæ interiores albæ, latera ad Crura usq; ex fusco lutescunt.

Anas fera 10. seu strepera.

Anas strepitum edens,

Ein Leimer/ Gese.

Schnarr Endte/

Schnatter Endte/

Schnerr Endtsin/ sil.

A vocis strepitu graviore, quem obvariam folliculi offei in pectore harentis conformationem, cui arteria aspera & pulmones junguntur, edit.

Rostrum ei nigrum, Collum leucophæum maculosum. Dorsum in cinereo flavet, sub alis quasi Perdicum pennæ. Alæ rubras, nigras, albas pennas permixtas habent. Venter supernè candidus. Cauda nigra, & in extremo cinerea. Pedes lutei, Digitos conjungunt membranæ nigre.

Anas fera 11. seu canora.

Anas fistularis, Fabric.

Ein Pfeiff Endtsin/ sil.

A sono acutiore, quem fistulæ modo emittit. Aeris meatus in Roistro habet latiores. Magnitudo ei ferè Anatis mediocris. Rostrum colore Ifatidis, circa ungvem ducto nigros quasi fila habet. Collum rubro nigroq; varium. Tergum partim plumbeum, partim rubris nigrisque pennis distinguitur, cum quo Alarum superior pars convenit, media maximaq; alba est, ima cinerea.

In femella verò nec Rostrum nec Tergum, nec Alæ eodem sunt ornato, solus venter in utrisq; candidus.

Gregatim volat.

Anas fera 12. seu Caudacuta.

Anas caudacuta, Fabric.

Ein Epies Endte/ sil.

Epterschwanz.

Sic denominatur à cauda acuta. Utrinq; enim pennæ longiusculæ, sicuti in Hirundine domestica porriguntur. Capite Anati mediæ, Dors

Dorso strepera similis. Rostrum superius nigrum, ad latera dilute cæruleum: in femella cinereum maculis nigris respersum. Remiges pennæ extremæ transversim sunt candidæ: in medio obscurè virides & cæuleæ splendent, in imo quædam lutescunt. Pedes cum membranulis fusco colore visuntur.

Circa Beutenam in palustribus capta fuit.

Anas fera 13. seu minor 1.

φάρμαξ Eber. & Ρευς.

кечки

Boscas minor,

Anas sylvestris minor.

Querquedula sylvest. Gess.
quoniam querquero, id est frigido & hyemali tempore maximè apparent. Per hyemem enim in lacubus & fluviis, qui glacie non adstringuntur, degunt & commorantur.

Ein Krick Endelstn / } sil.
Krick Endelstn /
Krick Endelstn /
Krick Endelstn /

graw Endelstn.

Minor est mediocri Anatis quæ vidodrantalis longitudinis, Rostro nigro, latiusculo, inferius flavo. Caput rubrum seu Castaneæ potius colore, cum viridante ex cæruleo utrinque longiuscula macula. Gula alba atris notatur punctis. Venter item albus lineis transversis cinereis variegatur. Alæ in cæfio viridantes nigris, candidis rubentibusque transversim admixtis pennis. Dorsum fuscum. Latera sub alis ad caudam alba, lineis variis mira arte picta. Cauda varia ex cæruleo, viridante, fusco & cinereo coloribus permixta. Digitos Pedum fuscas membranæ connectunt nigra.

In femella minus insigne Caput, minus gula, Venter Anati magnæ feminæ similis.

Vescitur Limacibus palustribus, vermiculis, herbis aquaticis earumque seminibus, dum rostro fundum & herbas enascentes perscrutatur.

Passim nota, & æstate in palustribus obvia, ubi & nidum parat, ac pullos excludit.

In cibum recipitur assa, nec improbi saporis.

*Anas fera 14. seu
minor 2.*

Anas Circia Fabric.
Querquedula fusca Gesn.
Ein Graue Endtlin/
Virensilgen.

Magna ei cum priorè similitudo. Alæ pennis gemmanibus carent, & venter magis maculosus.

*Anas fera 15. seu
minor 3.*

Querquedula varia Gesn.
Anas sylvestris minor,
Ein scheckicht Endtlin/
sprengricht Endte/
Kernel / Argentoratensis.

Longa est dodrantes ij. Coloris varii. Rostrum latiusculum Indici seu cornei coloris. Circa Caput rufa, sed punctis albis aspergitur. Vertex niger, Gula alba (nigram

ego deprehendi) ut pars etiam ventris superior. Duæ lineæ albæ longiusculæ ab Oculis retrò ex latis in angustas tendunt. Dorsum fuscum ut & Cauda. Colli latera ad rufum colorem albis insigniuntur punctis. Alæ dilutè cœruleæ superiores, transversis duabus lineis albis distinctæ, superiore latiuscula, angusta inferiore, quarum intervallum nigricat, ut & ima Alarum pars. Pectus subrufum, nigris maculis magnitudine figuraq; diversis, tanquam cymatili ductu (quibus & venter albicans variat) distinguitur

Crura fusca vel cinerea ferè, Digniti tunicis nigris conjuncti.

Gregatim volat.

Mirificè pingvescit, & Cibo utilis.

*Anas fera 16. seu
minor 4.*

Νησαῶπις
Anas parva mustelaris,
Vulpanas.

Ein Fuchs Endte/sil.
braunspfficht Endte.
Magnam

Magnam cum Querquedula obtinet similitudinem. Capitis rubore Mustelam seu vulpem refert,

Anas fera 17. seu
minor 5. ?

Anas Muscaria Gesn. quod Muscas super aquas volitantes capiat.

Anas limosa.
Ein Muck Endle/
Istegen Endle/
Wos Endle/
Wur Endle.

Color per totum Corpus varius est, ex nigricante, charopo, albo & mustelino alicubi mixtis. Pedes flavent membranulis nigris, quibus digiti coherent. Rostrum latiusculum ferratum coloris flavescens.

Cœno vescitur, & Muscas captat.

Anas latirostra.

Anas latirostra major, Gesn.
Anas platyryncha,
Anas Schellaria,
Clangula Fabric.
Ein Eßel Endle/ sil.
Breitschnabel/

Breitschnäbliche Wild
Endle/

Schall Endle/

Schild Endle/ id est,
clypeata.

Magnitudo ei mediocris Anatis. Rostrum duplo ferè latius, ungve corneo anteriore & latiore parte donatum, undiq; aculeis setarum instar ferratum; nigrum. Caput ad medium Collum ex rubicundo fuscum, pennulis ex cœruleo viridantibus. Collum dilutè cinereum maculosum. Gulæ pars inferior alba. Venter spadicei coloris. Oculi luteoli pupillam cingunt cœruleam. Alæ in superiore parte Isatidis colore, *Siecht blau*; in media albæ; postrema in nigro viridantes visuntur. Remiges pennæ seu majores, ut & Dorsum & Cauda, (quæ minor acuta) cinerea. Pedes coloris Minii, lati, ungviculis fuscis. Femina cinerea est.

Inter volandum alis crepitaculorum sonum repræsentat.

Minus frequens ut cæteræ Anates.

Anas longirostra ?

I.

Cc 3

Anas

Anas longirostra, Fabric.

Mergus mustelaris

Mergus Anatiformis

Anas cristata.

Ein Langschnabel á rostro

Schlichte Endte á gemitu,

Teucher/Nonn.

Wieselschen/

Weisse Such Endte.

Magnitudo ei mediocris Anatis, Corpore longiore. Rostrum obtinet ferratum, longitudine digitorum *iiij.* s. ungve corneo acuminatum, ruboris miniati. Collum & Pectoris initium notis fuscis & candidis maculatur. Color Dorfi fuscus, præter Alas, quarum majores pennæ nigræ, in secundo ordine paucæ candidæ. Candore Ventris magnæ Anati femellæ similis. Cauda brevis fusca. Pedes miniati membranulæ luteæ digitos connectunt. In vertice crista, quæ obscuré rubet,

Rarior apud nos. Aliquando tamen hyemis initio in palustribus montosis capitur.

Fruitur in cibo pisciculis, perculis, quos sæpé integros

cum plurimis percarum lapillis in ventriculo aperto reperi.

Pingvissima evadit. Assa in cibum recipitur boni saporis.

Anas longirostra

I I.

Anas longirostra melanocephalos cirrhata,

Mergus major cristatus
μελανόκεφος.

Eine grosse Langschnäbliche / geschleckte Straus Endte.

Major est Anate ferâ torquatâ, longa tres dodrantes & digitos quatuor: lata, feré dodrantes quinqve. Rostrum ei digiti medii longitudine rectum, ferratum, ungve corneo in extremitate donatum; Cujus Maxilla inferior saturé coccineo rubore tingitur, superior veró superficie tenus obscuré rubet. Rictus cum Lingva tenuiori, gracili, asperiuscula, flavicat. Dentés ferrati retrorsum flectuntur.

Crura

Crura retrorsum ut Mergus porrigit, quæ cum digitis, qui interjectis membranis obscurè rubris junguntur, Arantii colorem ementiuntur. Unguiculi obscuri rectiores,

Vario pingitur colore. Caput enim totum cum cirrho Indicis longitudine, nigrum, præter Mentum & Tempora, quæ obscurè albescent, punctis nigris infinitis respersa, & maculam sub utroque oculo albam. Iris Minium colore repræsentat. Collum pronum & latera ejus notis partim albidis, partim subrubentibus, partim nigris maculantur, superius fuscescit. Dorsum nigrum est. Alæ prope Dorsum nigrae sunt, mox albæ, deinde iterum nigricant, jam rursus albæ lineis duabus latiusculis nigris transversim distinctæ, ad remiges usque apparent, quæ cum Cauda breviusculâ, remissius nigra cernuntur. Venter argenteo nitet candore. Alarum superior pars cinerea est, & macula supra eas ad latera ex nigro micant candidæ latiusculæ. Juxta latera sub alis & circa uropy-

gium ad finem Dorfi lineolis albidis & nigricantibus per intervalla cymatili specie pingitur.

Hepar bipartitum flavet, inter quod & Intestina, quæ circa finem, appendiculis duabus donantur.

Fel prassini coloris majus hæret, Ventriculo crassiori præponitur sinus amplius longiusculus. Testes pincis nucleis similes, paulo crassiores.

Piscivora est. Inprimis perculis delectatur, quas integras deglutire & concoquere solet.

Abundat pinguedine multa eaque flava.

Caro in cibum venit, at saporis minus grati.

Anas longirostra

I I I.

Anas longirostra major.

Mergus niger major,

Mergus magnus.

Ein grosser Teucher/

Nähe/Nom.

TeuchEndte/

schwarzer Teucher.

Major est Anate domestica & longior, Rostro quam prior longiore

longiore sed crassiore, & dentato ac fusco, cui unguis simplex corneus acuminatus. Tota pars supina, Caput, dorsum, & alæ nigræ. Ventre candido.

Pedes lati breves, colore Minii.

Hæc in fluviis, soluta jam glacie Martio mense aliquando visitur, veluti in Bobero & alibi.

Anas longirostra

IIII.

Ein Fisch Treiber.

Brantam ferè æquat magnitudine, Vertice splendet atro, Collum album. Per Dorsum fusca est. Venter miniato instar Arantiarum nitet colore. Rostrum longum ferratum cum unco, ut priores, habet, Pedes plani rubent.

Iisdem ut prior locis primo vere occurrit.

Piscium est voracissima,

Anas longirostra

V.

Anas glacialis major.

Mergus Rhenanus, Gese,
Nonna seu monialis alba,
Eys Endte/

Nonn Endre.

Ex genere Anatis longirostræ maxima. Colore partim albo, partim fusco aut cinereo. Rostrum nigrum cum parte juxta oculos. Collum pronum cum pectore & ventre candidi coloris, sed qui passim cinereis punctis aut maculis distingvatur, quæ quidem inferiore Ventris & laterum parte, cymatili ductu delectant intuentem. Crura circa ventrem prominent, digitis tunica junctis fulcis. Cauda nigra. Alæ Dorsumque totum nigrum, & candidis spaciis vicissim distingvuntur.

Hyberno tempore in fluviis frigore non concretis degunt.

Anas longirostra

VI.

Anas varia, seu monialis maxima,

Eine grosse Geschecke
Endte.

Anatum omnium quas videre licuit maxima, Spithamas tj. s. longa. Tota nivei coloris, exceptis Capite, Collo, Dorso medio, & Alarum remigibus pennis, quæ nigra erant,

erant. Cauda brevis fusca. Rostrum rubrum, digitos *iii*. longum, serratum, ungve corneo donatum. Pedes rubebant.

Rarissimé occurrit. In Piscinis Ducatus Legnicensis capta fuit.

Anas longirostra

V I I.

Anas monialis, glacialis minor.

Mergulus varius.

Geseheertes Endtsin/

Elster Endtsin/

Nom Endtsin/

Eys Endtsin/

Niederlendisch Endtsin.

Paulo major est Querequedula, longitudine spithamorum duorum cum digitis totidem. Pedes digitisq; fusci, membrana nigra cohærent. Rostrum ei dentatum subcærulei coloris longiusculum, sensim acuminatum, apice obscuré rubente. Oculi circuli coloris miniati. Corpus universum atro & niveo colore distinctum, & instar Pice varium. Pars juxta Rostrum & Oculos nigra est: in occipitio, maculæ longiusculæ utrinq; ex nigro virescunt, cirris retró exiguiscan-

didis eminentibus. Dorsum totum nigrum, juxta uropygium, cum Cauda fuscescit. Alæ atris & albis aliquot spatiis distinguuntur. Remiges seu majores pennæ fusci sunt coloris. Venter totus cum Capite & collo nivis instar candicat. A Dorsi initio excurrit linea atra, utrinq; ad latera ventris, quæ tamen integrum circulum non absolvunt. Latera sub alis cymatili ductu pinguntur.

Ventriculum habet crassior, cui sinus oblongus amplior præponitur. Fel adhæret Intestinis, quibus non procul ab exitu appendicula adnata visitur. Testiculi bini sunt candidi longiusculi, pinæ nucis excorticatæ figura.

Martio jam glacie disfluente, Boberum, & alios fluvios advolat, & instar Mergi pisciculos insequitur. Limo etiam cum lapillis in Cibo fruitur.

Pingvissima est, & Cibo utilis.

Anser domesticus.

Χῆρ, á verbo χαίρειν & χαρ-
δὲρ ἰδίᾳ, ab oris hiatu &
voracitate.

D d

Χῆρ

Xiva
Ganza *Veteribus.*

Cine Gans/
Same Gans.

Xluid & Pullus Anseris,
Cin Junge Gans/ Gân
selin.

Mas privatim,

Cin Ganser/ Ganserich.

Avis domestica Rusticis
& Villicis nota, Anate ma-
jor, Rostro & Pedibus ru-
bentibus, Coloris albi, cine-
rei, nigricantis, varii.

Gula ei tota ampla & lata
est. Appendices quasdam
paucas habet, infra quâ desi-
nit Intestinum.

Non solum terra conten-
tus est, sed etiam aquam re-
quirit, natura vorax, & ven-
triculo calidissimo. Herbis
riguis, frigidis & humidis ci-
bariis delectatur.

Saginatur radicibus, Rapo,
Carotta, Avena. Non ma-
gnam curam poscit, ob id Ru-
sticis gratus.

Coeunt Anseres in aqua. A
coitu sese aquis ingurgitant.
Tempus aptissimum est bru-

ma ad pariendum & incuban-
dum, á Calend. Martii usq;
ad Solstitium æstivum. Pa-
riunt Ova 8, 12 15. supponun-
tur novem, Gallinis illis. aut
quinq;. Incubant triginta
diebus.

Utiles existunt multis no-
minibus, pluma nimirum, car-
ne, adipe & stercore.

Caro excrementitia est, &
concoctu difficilis, nec adeo
probi succi. Calidæ & hu-
midæ naturæ, minus calidæ
quàm Anatum, facile febres
procreans.

Variis modis á nostratibus
Coqvīs apparantur; vel enim
in veruassantur: vel in olla
additis Cepis friguntur: vel
superfuso liqamine acido
nigro ex aceto pipere, cepis,
Zingib, caryophyll. elixan-
tur.

Præstant Juniores, & qui-
dem hyeme, avenâ nutriti.
Veteres Hæmorrhoidibus af-
fectis nocent.

Agricolæ deplumatos &
purgatos, per medium disse-
ctos saliant, & fumo exiccant,
unde

unde pulchrè rubescunt: at validum requirunt Ventrículum.

Χησίου ἥπαρ, Anserinum Hepar fartilibus in immensum augeri potest; omnium Avium delicatissimum, humidum & grati saporis, facilis concoctionis, & optimi succi.

Sanguis Cibo utilis, Antidotis miscetur.

Testes in cibo ad sobolem procreandam juvare feruntur.

Lingva singulari proprietate Stranguriæ prodest.

Pedum tunica exterior siccata in pulvere, loca frigore usta & exulcerata sanat, Agricolarum usu.

Adeps seu axungia Gânse schmals / calidior est Suilla; humectat, emollit, digerit.

Plebecula eo, butyri loco, Cibos condire solet. Puerepæ quædam in Boemia maximè, butyro in cibis præferunt. Num rectè & commodè, penes Medicos judicium esto.

Maximè tenuium est parvum, ob id morsus in alto Corporum magis obtundit.

Recens ad Vulvæ vitia valet. Instillatus Auricularum infantilium dolores levat, omnes durities solvit. Rigor Cervicis perunctione velocissimè curatur.

Si aqua Aurem intraverit, præcipuum remedium Anserinus adeps.

Phlegmoni medetur, Ignibus sacris, Labiis fissis prodest.

Acopis, quæ lassitudines & fatigationes tollunt, & Malagmatis, additur.

Cum Iride nostrate pulvere permixtus, testæ nucis Juglandis inditus & umbilico appositus, Alvum solvit Infantibus.

Ova Anserina,

Χησια ὀὀ,

Gânse Eyer.

Crassioris sunt essentia, & ægrè digeruntur, gravem habent odorem, & fastidium pariunt. Mali succi, A pauperibus in cibum solummodò frixa recipiuntur.

Villicæ feminæ Anseres, Vere & Autumno secundum femora deplumant, mollioresq; plumas avellunt, ex quibus Culcitra, Cervicalia, & totos Lectos, ut molliùs cubemus, parant. Pennæ majores & duræ Alarum, Scholasticis ad scripturam inserviunt, Schreibefedern/ Calami scriptorii.

Plebs superstitionis plena in festo Martini, cum pro more Gentis Anserem assum apponit, ex osse Dorsi, quod vocant das Rückbein / hyemem futuram præfagit. Si enim candidius sit, asperior & gravior: sin verò fuscum subcæruleum, aut nigredine maculisqve infectum fuerit; mitiorem ac molliorem Hyemem fore annunciat: idqve vel prima vel ultima sui parte.

Lætamen, s. stercus Anserinum omnibus satis inimicum; potu tussis mitigat.

Anser nocturnas excubias celebrat. Horas enim noctis fures clangore prodit. Proprium ejus gingrire Schnatzen tern.

Anser quadrupes.

Anser monstrosus.

Eine vierfüßige Gans.

Memini, dum puer essem, natum Anserem pedibus quatuor, binis anterioribus, & totidem posticis, in pago Mülseiffen, non procul ab arce Greiffenstein: sed brevis fuit vitæ.

Ex omnibus Avibus frequentiora sunt in Anseribus monstra, ob stoliditatem & nimium humorem: ideòqve garrulum præ omnibus animal est.

Anser ferus.

Χλὺς ὁ μικρὸς ὁ ἀγέλαος.

Anser sylvestris, immanisvetus,

Anser cinereus major,
Albert.

Eine Wilde Gans.

Grawe Gans.

Minor est domesticus, cui ferè similis. Longus dodrantes circiter iiiij. latus octo. Rostrum nigrum, utrinq; per medium croceum, apice atro splendente. Crura pedesq; toti

toti cum membranis ex totis rubent. Color Capitis Colliq; fuscus, suprà magis nigricans, & nonnihil rufi habens, inferiùs plus cinerei. Venter totus, præter inferiorem partem, uropygium & alas versus, quæ pennis constat albissimis, cinereus. Dorsum & Alæ nigricant, admixto obscuro rubore, præsertim in minoribus & superioribus pennis. Margines in nonnullis mediis maximè albicant, in aliis cinerei. Majores pennæ obscurè cæuleæ. Cauda brevis ex rufo fusca, apicibus rubentibus.

Coëunt post hyemale solstitium, dein initio veris pariunt Ova ad summum quindecim.

Ad lacus & piscinas majores frequens. Hyemis initio segetes virides depopulantur, ubi & retibus capiuntur.

Caro ejus dura est, nigricans & difficilis concoctionis. Juniores meliores, si, priusquam coquantur, aqua calida immersi fuerint, nec ingrati saporis.

Lingva affata Calculosis commendatur.

Fimus Lethargicos, & utero suffocatas reficit.

Anseres indomiti maximè volaces sunt, Aeris alta petunt, volantque extento Collo, ut Grues, ordine literato. Vix à volatu cessant, nisi necessitate cibi. Silentes migrant, nisi turbatus sit ordo: tunc enim clamant.

Anser Grandinis.

Anser nivis.

Anser hybernus.

Ein SchneeGans/

HagelGans.

Totus albus est, præter Alarum extremas quatuor vel quinque; remiges pennas, quæ nigrae sunt.

Æstate nusquam in conspectum veniunt. Hyeme ingruente sublimi volatu gregatim migrant.

Anser Arboreus.

Gese.

Anser Arborum.

Anas arborea.

D d 3

Ein

Ein BaumGans/
BaumEndele.

Fero Anseres multo minor, est Anatis magnitudine. Rostrum ei nigrum, qui Color etiam Capitis est, sed cum splendore item Colli proni, Dorsi, Caudæ, Alarum.

Circa Oculos, & Gulâ totâ sive Collo supino albicat, ubi & maculis quibusdâ cinereis aut fuscis notatur, quæ in Pectore fusco magis nigricant, In ventre tum albæ tum nigræ apparent.

Pedes lati, coloris fusci.

Nidificat in arboribus cavis, in nidis Cornicum & Ciconiarum. Ova parit 13. 14. flaventia.

Anserum ferorum more volat.

Caro insuavior est.

Aquila regalis.

Αἰτὴ γυιῶν Arist. παρὰ τὸ δῖον, id est raptor imperii, & concitus feror: sive, ut aliis placet, imperium fa-

cio, quod in cæteras Aves imperium habere videatur.

Χρυσῶς αἰτὴς,

Vlyss Aldrovand.

Aquila quasi acuta, ab acutè videndo; vel ab aquilo colore, id est, fusco & nigro.

Aquila aurea seu fulva.

Aquila germana, nobilis, vera.

Ein Adler/

Adler/ quasi
Adel Nhr.

Ορνέων βασιλεύς, Omnium Avium vivacissima ac solertissima, Regis imaginem representat, nec formosa nec canora, nec esculenta, sed carnivora, rapax, prædatrix, populatrix, solitaria, invisa omnibus, omnium pestis.

Aquilam veram & genuinam, plumbeo globulo tractam, mihi communicavit nobilis Dominus Abrahamus à Lest in Langenau, cujus sceleton & pellem cum aliis adhuc refervo. Anno 1600. 22. Decembris.

Pondus

Pondus erat ℥. ℥ij. Longitudo ab extremo Roſtro ad Caudam ultimam ſpithamarum ℥ij. Latitudo expansis alis ſpithamarum novem.

Roſtrum ei hamatum ſeu aduncum, coloris cornei ad Indicum inclinantis. Membrana, quæ à fronte ultra Nares protenſa eſt, nec freni, ſeu rictus luteæ ſunt.

Color totius Corporis, Dorſi, Colli, Alarum, ex fuſco ferrugineus ſeu caſtaneus, maculis ſparſim intercurrentibus albidis, paucis dorſo, pluribus ventre, radicibus ubiq; albis.

Venter & Cauda circa uropygium obſcurè albicant.

Reſtrices Alarum pennæ, Cauda quæ extrema nigra. Circa Caput & Collum ex fuſco flaveſcit. Crura ad digitos ferè uſq; plumoſa ferruginea, punctis albidis reſperſa.

Singulos digitos tabellæ quaternæ ſemicirculares extremos integunt, excepto maximo anteriore, quem tres tantum annuli inveſtiunt, colore & magnitudine Tritici

Indici. Cætera ſquamulæ cooperiunt, ad granorum Milii majorem & paulò minorem magnitudinem.

Ungues adunci, nigri, quorum poſticus quinque digitos in circumferentia longus, anterior quatuor; laterales breviores ſunt.

Oculi maximi, quaſi immerſi profunda cavitatè latent, ſuperciliorum regione eminente, ad modum inſtar tecti prominentis, quos tunica quædam craſſa, ab infra ſuſum exporrecta, inter niſtandum cooperit, *πρυμνοειδὲς* dicta, charopi, quibus in diluto virore ſplendor igneus intermicat, pupillæ ſaturi nigroris.

Humor vitreus luteo Topazii colore refulget, Cryſtallinus verò Adamantem fulgore ſeu luciditate repræſentat, ſatis magnus, ſeſſilis & apprimè ſolidus.

Gula ſeu Oeſophagus, cum ad ſex digitorum ſpaciū deſcenderit, in inſigné quaſi ventrem, (Ingluviem vocant) membranoſum dilatatur, qui inflatus, Aquæ ℥. ij. ferè erat capax.

Ab hujus exitu ad orificium Ventriculi, ad palmum & medium Oesophagi, portio producitur primò quidem angustior, dein paulatim dilatata, post ultimam ingluviem membranosior ac candidior, ut prope Ventriculum carnosissima tota ac rubicundior. Ventriculus parvuus duos digitos latus crassus, cujus interior tunica rugis plena (Pulpam continebat candidam æquale pinguedinis instar) Hunc amplexatur lobis duobus Hepar rubicundum, cujus cavæ parti vesicula inhæret olivæ magnitudine, succo felleo porracei seu prassini coloris turgens. Testiculus utrinque unus lumbis adhæret oblongus, Phaseoli vulgaris magnitudine.

Proprium ejus clangere & plangere.

Lepusculos, Anseres & alias Aves capit, ut non verè Rex, sed tyrannus videatur.

Vitæ est longissimæ.

Hæc quam secui pingvissima erat, nec ferinum, ut cæteræ aves rapaces, olebat.

Pingvedo candida, omnium Avium calidissima; hu-

mectantis, resolventis & digerentis naturæ.

Articulis resolutis, stupentibus, rigidis, convulsis & luxatis commodissimè illinitur, durities & nodos à frigore concretos dissipat, à me factò sæpius experimento. Oculorum nebulas discutit, & incipienti suffusioni occurrit.

Fel amarissimum, cum acrimonia calidum. Melle inunctum, visum recreat, Oculosque reddit acutissimos. Illitum, veneno Serpentum & Viperarum medetur.

Pellis cum plumis Abdomini imposita, Colicos juvat, & concoctionem promovet.

Aquila biceps, Signum Imperii Romani, postquam in orientale & occidentale dividi cepit.

Aquila marina.

Αλκιονος Aristotel.

Aquila Piscium, Aquilæ s. genus Aristotel.

Corvus piscator,

Ein Fisch Adler /

Fisch Ahr / sil. Ein Nohr-
Falsche.

Meer Adler.

Hanc nuper accepi à nobili Dòm,

li Dom. Nicolao Zedlitz in Schildau, quem servitor ejus bombardæ globulo, dum in Bobero pisces venaretur, interfecerat. Miræ pingvedinis Avis, quæ tota piscosum odorem spirabat.

Longa erat spithamas *iii*. lata alis extensis spitham. *vij* & palmi unius. Corpore major Milvo. Rostrum aqvilinum paulo minus.

Crura pollice crassiora breviora, squamosa; pedes hamati & coloris cærulei, digitis quatuor per superna ad dimidiam longitudinem etiam squamosis, ad reliquam incisus, per inferna asperis, renacitatis causa, & his tam validis, ut flexos vix ulla vi distendas. Hi firmantur ungibus nigris, acutis maximis Aquilæ ferè. Vertex Capitis illi erat albus, fuscis lineis longiusculis distinctus. Colore per summam fuligineo, per ima albo, Gutture maculis notato rufis, ut & pectore, Venter purè candidus. Oculi in medio nigri, in ambitu aurei, retro quos macula oblonga nigra: Alæ fuscae præter tres extremas majores pennas quæ nigricant, & Cauda, (quæ lata dodrantem

& sex digitos longa) sed dilutius, cujus pennæ ex latere interno maculis latiusculis candidis insigniuntur, veluti & majores Alarum pennæ, sed obscurioribus. Cervix ei crassa & magna.

Haliæti genus suum non habent, sed ex diverso Aquilarum coitu nascuntur *Plin. lib. 10. cap. 3.*

Non solum circa Mare moratur, verum etiam ad flumina & stagna Silesiæ nostræ degit, & Arboribus insidens Piscibus insidiatur, quas clarissima Oculorum acie in vitreis ac profundis undis conspectos, ex alto sese librans, & in profundum aquarum se præcipitans, aquis pectore ruptis rapit.

Caro ejus cinerea ad nigredinem vergens, fibrosa, & dura, Cibo interdicta.

Axungia flavet mirè calida, tenuium partium.

Adipem, (ut ferunt) in Cauda preciosum reconditurum habet, quem dum pendens in aëre piscibus exitium machinatur, guttatim supra pisces in aquam demittit, cujus vi Pisces attoniti quasi & torpescens vertuntur supini: super quos mox recta

E c sese

sese præcipientem dejicit instar jaculi, & eos pedibus arripit.

Felle, Melle Attico permixto, inunguntur nubeculæ & caligationes & suffusiones Oculorum.

Aquila nigra.

Μελαναετός, *Aristot.*

Αἰτός λαγώφονος, *Aristot.*

λαγोधήρας,

Melanaëtus, *Ulyss. Aldr.*

Aquilæ, 3. genus, *Aristot.*

Aquila pulla, fulva, Valeria, Leporaria.

Ein schwarzer Adeler/
Schwarzer Ahr/ sil.

Hasen Geyer. Hasen Ahr.

Minor est reliquis, magnitudine ferè Gallinæ decumanæ, longitudine trium spithamarum, latitudine spithamarum vi. Rostrum ei aquilinum admodum aduncum, extremo nigro, quantum hammi recurvum est, cætera corneo colore subcæruleo. Supra Narium foramina, rostri initium membrana quædam flavâ transversim obvestit: freni seu rictus oræ ubiq; luteæ.

Oculi pupilla nigra, Iris charopa, & ex luteo nonnihil rufescit.

Caput ei magnum, crassum, sic & Collum.

Vertex ac Cervix colore obscurè ferrugineo tinguntur, relucetibus passim albicantibus notulis.

Dorsum superius totum ex obscuro nigrum, seu fumati coloris.

Alæ ad ultimam caudam ferè exporriguntur, quarum pennæ majusculæ transversim nigris maculis colorantur, Remiges purè nigrae, superiores minores flavicant.

Cauda spithamalis longitudinis, alba lineis ad extremum latis transversis alternatim exornatur.

Inter Oculos & Rostri initium utrinq; pili rigent nigri.

Sub mento plumulæ horridæ nigrae, instar barbulæ extant.

Palpebræ inferiores candidæ mollissimis plumulis, quasi lanugine intertæ.

Pectus latiusculum ex flavedine albicat, maculis nigris latiusculis distinctum.

Venter totus niger, sub alis item & supra femora.

Crura

Crura non admodum alta, lineis secundum latitudinem ex obscuro ferrugineis distincta, tota propemodum plumulis cinereis operiuntur, præter lineam posticam, à digitis ad femoris initium, quæ cum digitis quaternis exquiritur lutea, tabellis ternis quaternis, ad ungues latiusculis, reliquis Milij instar minutis. obtegatur. Ungues toti nigerrimi, adunci, acutissimi, Lingva crassior, latiuscula. Testes ad Lumbos bini, Pisi Italici magnitudine. Ventriculus crassior, parvus, cui gula ampla præponitur, inter Hepar bipartitum & Intestinum hæret, bilis viridis vesiculâ conclusus.

Colit sylvas & montes. Hyeme apud nos maximè apparer.

Audacissima est, omnis generis Aves, Columbas, Monedulas, Cornices & Lepusculos sectatur, secundum illud:

Major in exiguo regnabit corpore virtus,

Pingvedo, quâ ubundat, articulariis affectibus commodè illinitur,

Pellis, detractis pennis majusculis, apparatus frigidiori Ventriculo utilis. Investunt enim eam per universum corpus plumulæ, velut albissima lanugo.

Capta est aliquando reticulis Columbæ alligata, quavis sit astutissima.

*Aquila ne-
via.*

Μόρφον, Aristot.
Morphno congener.
νλάχος,
Κλάχος,
Νητοφόν.

Ein Köstlicher Meuse
Ahr.

Magnitudine æquat Gallinam domesticam, longitudo ei spithamarum duarum cum dimidia. Latitudo alis extensis spithamarum quinque & digitorum trium. Rostrum aduncum nigro cæruleum, digitos duos longum, deorsum rectâ propemodum tendens, membranula Capiti conjunctâ lutea, tunicâ, quæ
E c 2 tota

tota lanugine candida integitur; oculos integentis ora exterior flavet. Color totius corporis obscurè ferrugineus est, præter maculam in prona parte albam, quæ pectus veluti Zona adornatur. Mentum obscurè albet. Alarum remiges pennæ extremæ fuscæ, omnes transversim obscuris maculis tinguntur. Interiores autem pennæ albicant. Pupillam cæruleam subnigricantem circulus ambit bæticus. Cauda similis cum Corpore coloris, ex duodecim pennis spithamæ unius & digitorum trium maculis latiusculis obscuris seu fuscis transversim insignitur.

Sub Uropygio albicat, & collum pronum maculis longiusculis ceu lineis respergitur. Crura spithamam ferè longa: femora plumosa, ultra mediam tibiam, quæ crocea, ut & digiti, tabellis seu annulis luteis intecti, ungibus nigris acutissimis.

Mures ut gratum cibum devorare solet. Aviculas etiam, Anates & Columbas venatur.

Hanc vivam anno 1602. Decembri mense captam nobilis. Dominus Daniel Gut-

schius ad me misit.

Rariùs in hisce montibus occurrit.

Aquila Ossifraga.

ΦΑΥΝΕ ΠΑΡΑ ΤΟ ΦΕΒΕΛ.

ΦΑΥΝΗ Arist.

Ossifraga Ulyss. Aldrov.

Harpe Oppian.

Aquila barbata Plin.

Sanguinalis Massur.

Ein Weinbrecher/

Stast/sil.

grosser HasenÄhr.

Aquila omnium maxima. Cujus longitudo ab extremo rostro ad ultimam caudam quinque; ferè dodrantum: alis verò extensis spithamas undecim lata. Rostrum ei aduncum admodum, adeo ut unguis solus pollicem adæquet: totum palmum longum, subnigrum & ex corneo colore fuscum, nonnihil ad subcæruleum obscurum accedens. Initium membrana quædam lutea ultra Narium foramina protensa investit, quæ finibus suis seu marginibus S. literam exprimit. Rictus palmum & digitos duos longus est. Lingua longiuscula lato apice, utrinque hamatis appendicibus, duriusculis &

lis & corneis, & membrana quædam tenui ad in feriorem mandibulam connexa. Inferior mandibula instar canalis excavata, oris sublatis palatum utrinque subit, ejusque marginibus includitur, quod medio rimam quandam exhibet, per quam pituita est Capite destillat. In Mento oblongæ & angustæ plumæ ad arunci speciem prominent: quin & inter Oculos & nares utrinque; plumulæ tenues villosorum instar rigent. Color totius Corporis subalbus, fuscus, ferrugineus, albis maculis respersus Venter albidus maculis latiusculis ferrugineis notatur. Remiges pennæ ex toto fusæ. Cauda ex nigro & albo maculatur. Pennæ ea parte, quæ intro spectat, albescunt; quæ extrâ fusæ sunt, mediæ duæ promiscuè notis albis conspersæ majore ex parte fusæ sunt, in extremo omnes nigrae; quæ his ab extremo Dorso incumbunt ferè totæ albicant, paucæ tamen nigro respersæ, & nisi quod extrema nigrescent. Femora & Crura fuscis plumulis oblongis, aliquando fulvescentibus seu totius ferrugineis, ad medium

usque obteguntur. Infima tibiæ pars quæ plumis destituta est, una cum pedibus intenso luteo tincta est, & squamulis rotundis inæqualibus majore ex parte prædita. Digitos superiores tabellæ semicirculares ut in Chrysaëto, vestiunt. Ungues nigerrimi splendentes ad amissum semicirculum explent.

Non minorum Animalium solummodò, ut Anserum, Anatum, Lepusculorum; sed etiam majorum, veluti Capreolorum, Hinnulorum venatu vivit. Quinetiam Piscibus victitare deprehensus est, cum plerumque circa palustria degat, veluti in baronatu Trachebergensi.

Integram aridam habeo à nobili Heinrico Geelhorn, quam in montanis circa Svidnium bombarda interfecerat.

Ossifragæ Aquilæ venter arefactus & potus, vis qui cibos non conficiunt, utilissimus prædicatur, & calculos cum lotio pellere creditur: unde contra Calculos & alias difficultates Vesicæ commendatur.

Intestini pars extrema siccata, reposita & ventri alligata

ta Intestinatorum dolores miré sanat.

Pedibus Nobiles quidam utuntur, ut iis imponant can-
delabra.

Insignis in hoc relucet pie-
tas, non modó erga suam pro-
plem, sed & alienam (ve-
runtamen Aquilarum tan-
túm) quæ ab iis excludi ne-
quit, quam ejectam excipit,
& cum suis educat, concia
cognitionis, quæ ipsi cum illis
intercedit. Quo ipso insigni
paterni affectus officio, reli-
quas omnes, quotquot sunt,
Aquilas longé superat.

Aetites.

Αετίνος
Aquilinus lapis.
Lapis Aquilæ,
Ein Adlerstein/
Klapperstein/

Lapis est prægnans, cortice
durus rotundus, ut galla con-
cavus, alium in se lapidem
continens.

Plinius quatuor ejus recen-
set genera; hodie plura obser-
vantur magnitudine, forma

colore differentia; quorum
aliquot genera inter minera-
lia reservo.

Quidam in Aquilarum ni-
dis reperiri arbitrantur: hodie
passim in Montium & saxo-
rum commissuris gignitur.

Aetites vi pollet exiccandi,
adstringendi: sedat inflam-
mationes Mammarum &
Testium. Caduco Morbo
corruptis medela egregia.

Phylacterium est præ-
gnantibus. Partus continet
sinistro brachio adalligatus.
Femori si suspendatur, adju-
vare feminas parturientes, ut
sine doloribus pariant, femi-
narum persuasio. Sed de his
inter Fossilia.

Ardea.

Ερδία ab ἔρξ id est, sanguis
& ἰδναῖν quod est sudare. ὅτι
ἔρξ ἰδναῖν quod sanguinem su-
det.

Ardea quasi ardua, quód
alté volet.

Αρδιόλη
Ardeola

Tantalus

Tantalus.

Ein Reiger/Reiber/
Reger/sil.
Reigel/Herrgans.

Vox ejus est κλειζεν clangere.

Ardea subcærulea.

πέντα Arist.

Ardea pella, pulla,
cinerea.

Ein Aschenfarbener Reiger/
blauer Reiger/sil.
grauer Reigel.

Longitudo á pedibus ad Rostrum extremum cubitorum duorum. Latitudo expansis alis Cubitorum trium, Colore diluté cæruleo. Vertex Capitis & Alæ superiores obscuriús cæruleæ. In Collo & Ventre juxta uropygium albicat, Collum ei longum. Rostrum acutum septem digitorum, fuscum superiús, inferné flavet. Pedes spithamæ longitudine ex fusco cærulei, digitis fissis, quorum exteriores duo utrinq; tunica modicé junguntur, unguibz

nigris splendentibus, medio utroq; falcis instar ferrato, quó Pisciculos facilius apprehendere possit. Mas in vertice Capitis pennas feré do-drantales subcæruleas, ternas ut plurimúm, rariús plures retró extensas conditas habet, quas partus tempore abjicit, magni valoris. Reger Federn.

Victum quærit ad fluvios & piscinas, ubi pisciculos non sine desiderio adnatantes devorat. Quidam enim pro certo asserunt, Ardeas hac vi pollere, ut ad pedem, si in aquam imposuerit, tanquam ad illicium quoddam seu ad escam frequentes Pisces adnarent; quibus ultró accurrentibus & devoratis famem solentur.

In densis sylvis, non procul á ripis fluminum aut piscinis, super arbores altas, gregatim nidificat, veluti ad Viadrum, Bartham; olim satis frequenter in Abietibus altissimis, in sylva densa pagi Meiwalde extra Hirsbergam nidificabant; quæ etiamnum hodie ab Ardeis nomen retinet, der Reiger Wald.

Coëunt

Coëunt cruribus super dorsum feminae flexis, ita ut pedes Maris ad caput feminae sint, & genua versus excrementi sedem super Dorsum: & tunc motu alarum se sustinens, locum conceptionis feminae conringit, ac semen infundit. *Albertus.*

Nonnulli Ardeam in cibum recipiunt. Caro piscosum sapit, foetida & insalubris. Pulli praefertuntur. Nocet iis, quibus haemorrhoides fluunt.

Axungia semper prostat venalis in officinis nostris Pharmaceuticis. Illita podagricos lenit dolores, cum axungia Coturnicis, Oculorum nebulas discutit, & visum clarificat.

Instillatur Auribus male audientibus.

Piscatores hic frequenter utuntur ad inescandos pisces.

Illicium Piscium.

℞. farinae Hordei.

Carn. Cancrorum ex chelis & caudis.

Placentae Lini expresso oleo an. P. j.

Vitell. Ovi nu. iij.

Pingved. Ardeae.

Ol. Laurini an vnc. iij.

Petrolei.

Camphorae an. drach. 2.

Croci Scrup. j. fiat mixtura, quae inunguntur hami piscatorum. Mirè alliciuntur Pisces.

Ardea nigra.

Ardea μελανοκράτος.

Ardea pulla.

Ein schwarzer Reger.

Aequalis est Caruleae magnitudine. Tota nigra, praeter Alas superiores, quae caruleae visuntur.

In pago Gűsmansdorff territorii Hirsbergensis capta fuit.

Ardea candida.

Εγάδιος λευκός

λευκερός Arist.

Ardea,

Albardeola.

Ein Weißer Reger/

Weißer Reigel.

Minor est subcarulea, rostro latiusculo, recto, coloris pulchri. Tota candida est. Alae superiores paululum ad caruleum inclinant.

Cumulum pennarum, ut caeterae, in capite gerit.

Rarius

Rarius occurrit. Pascitur
paludibus lacu, campis & pra-
tis.

Ardea rubra.

Ardeola littoralis.

Ein roder Reger / Sand-
Reger sil.

Magnitudine est Cornicis,
Rostrum fusco tiff. digitos lon-
go. Pedes phæopæi, digitis
fissis. Caput acutum par-
vum, Collum longum. Color
Dorsi rubicundus, Ventre ob-
scure candido. Alæ ad cæru-
leum vergunt, remigibus pen-
nis nigris. Per medium Col-
lum & pectus linea candida,
digitum fere lata, à Mento
Ventre versus excurrit. O-
culi flavent.

In arboribus altis nidificat,
pisciculis & omnis generis pa-
lustribus insectis vescitur.

Caro ejus ferina, ingrata &
cibo inutilis.

Ardea stellaris.

Ἀστέρας ἰσώστος Arist.

Окунь

Ardea palustris vel Arun-
dinum.

Ardea stellaris, Piger co-
gnominatus.

Botauros

Asinus

Taurus quod Boum mug-
tus imiteretur.

Ein Mos Keigel /

Rohr Keigel /

Moos Dchse /

Moos Ruh /

Rohr Trumm /

Rohr Drummel / sil.

Ab arundinibus & tuba,
quod inter arundines degere,
& tuba sonum reddere sole-
at.

Corpus ei tenue, tanquam
pulli gallinacei fere. Alæ ut
gallarum.

Color, per rotum Corpus,
varius, subflavus nigris macu-
lis splendentibus densissime
respersum. Vertex Capitis ni-
ger. Alæ colore lateritio &
nigro punctatim distingvun-
tur. Rostrum fuscum, acutum,
longum. Crura longissima
ex viridi lutea. Ungues ad-
unci, longi, maxime qui Cal-
cis vicem gerit longitudine
sesquiunciam superat. Cau-
da brevissima. Collum lon-
gum mire plumosum obitnet,
quod contrahere & exten-
dere solet. Irritata mire in-
flatur ac intumescit, rostroq;
se munit,

F f

Agre

Aegré evolat, nisi prius
salierit.

In palustribus degit, & a-
rundinetis passim occurrit :
solitudines amat.

Vescitur Ranis, Pisciculis,
Serpentibus. Autumni fine
sylvas adit, & mures captat,
quos integros devorat.

Rostro longo in aquas im-
misso sonitum ciet Tauri vel
Asini, qui ad dimidium feré
milliare exauditur : idqve
pluviae prognosticum est.

Nidum intertextit Arundi-
dinibus.

Ova parit quatuor vel
quinque, Majo, Junio & Julio.
Exclusos pullos mater sub a-
lis fovet.

Sanguis Articulorum affe-
ctibus singulare remedium.

Autumno valde pingvescit.

Pinguedo calefacit, lenit,
mollit, scabiem sanat.

Ardea varia.

Νυκτιγόε. *Gesn.*

Corvus nocturnus, *Agric.*

Caprimulgus, *Turneri.*

Corvus sylvaticus.

Albardeola.

Ein Dumbter Neger/
Schild Neger.

Joeker/Jocke. *Sil.*

Nachtram/

NachtHabe.

Avis est Piscivora ex Arde-
arum genere, sed minor, ma-
gnitudine Gallinae, longitu-
dine trium dodrantum & se-
mis.

Color Gulæ, Colli, Pecto-
ris candidus, Ventris verò, u-
ropygium versus & Crura ex
albedine flavescunt.

Alæ superiores & Cauda
dilutè carulea seu cinerea.

Dorsum cum vertice Ca-
pitis ex virenti nigredine
nitet.

Rostrum obscurè rubet,
quatuor digitos longum.

Oris hiatus maximus.

Crura oblonga nigricant
cum rubedine, digitis fissis
modicè pellicula annexis, un-
gvibus aduncis, acutissimis,
nigris; inter quos medius ex
altera parte denticulatus est.

In vertice retrorsum Pen-
næ oblongæ nivei coloris do-
drantales tres ut plurimum,
aliquando

aliquando plures Mari nascuntur, quas dum verno tempore pariunt, abjicere solet.

Magno veneunt precio. Iuvenes nobiles his pileos suos exornant.

Fockfedern.

Nidificat gregatim udis locis ad Viadrum, prope Steinam & Dubinum, nec non ad Plessoviam arcem Generosi Dn. Baronis ABRAHAM I á Promnitz. In Alnis aliisq; arboribus, & fruticibus densis, cum Cornicibus nigris similem nidum construit. Ova tria vel quatuor parit. Vox ei Ka, Ka, Ka.

Pisciculis pascitur, Ranunculis, Gryllis &c. Interdiu latet, vesperi & noctu absone voce molesta. Primæ omnium avolant, Verno tempore cum Ciconiis adventant.

In cibo á nonnullis Pulli laudantur, & in delitiis habentur; at succi minus probi.

Ob pennas, quæ Capiti innascuntur, gratæ sunt, alias inutiles.

Inde proverbium apud Silesios natum credo: Du

bist ein loser Focke. in hominem levem, inutilem, vix ter-
nis pennis dignum, Von dem
nicht mehr als drey gutte Fe-
derlin kommen.

Atricapilla.

Μελανόκεφαλος, Aristot.

Μελανόκερυφος

Συκαλῖς, Græc.

Καζογρίτσα.

Ficedula, Bellon. Gesn. &
Vlyß. Ald.

Passer fuscus gramineus.

Ein Mönch/sin / sil. idest.
Parvus Monachus.

Schwarzkopff/
Grasespaz.

Avis ex Currucarum genere; ei similima, Passere pauló minor, vertice nigerri-
mo. Supina pars tota cinerea seu fusca, Collo diluté caeruleo & Ventre albicante, pedice subflavo. Rostrum mediocre, in extremitate nonnihil recurvum, superné nigrum, inferiús cornei coloris. Pedes glauci: ungviculis fuscis. Caret summæ Lingvæ acumine. Canora est.

Nidificat in arboribus cavis, & plurima parit Ova. Pullos mira sedulitate alit. Vermiculis vivit, etiam Sorbi alpinæ bacculis, quibus Autumno, ubi admodum pingvis existit, etiam capitur.

Boni alimenti existit, facileque concoquitur, saporis sva-vis & grati.

Frequentem ejus usum visum exacuere Dioscorides testis est.

Ficedula & Aticapilla vicibus commutantur. Fit enim ineunte autumno Ficedula; ab autumno protinus Aticapilla. Nec inter eos discrimen aliquod, nisi coloris & vocis est. *Aristot lib. 9. histor. Anim. c. 49.*

Ego Aticapillam Vere & Autumno deprehendi.

Aureola.

In 7es02

Emberiza flava, *Gesiz.*

Anthus seu Florus Ornithologi.

Ulyss. Aldrov.

Lagopus Crocea, *Eber. & Feuc.*

Chloreus. *Long.*

Galbula, *Galgulus.*

Icterus.

Ein Goldammer/Sil.

Gaulammer/

Gelbling/

Geelgerst/

Embris/

Emmerling.

Avis notissima, Passere paulo major, Corpore longiore. Maris pectus & Venter lutea sunt: Feminae vero pectus luteum, & venter pallidus est. In Capite, Dorso & Alis, pennis fuscis lutea intermiscetur. Juxta Uropygium ad dorsi finem ex flavo rubet. Rostrum firmum, breve, acutum. Crura obscure flavent. Ungviciuli fusci. Cauda longiuscula est fusca, exceptis utrinque extremis duabus, quarum ora extremæ candore nitent.

Æstate ad sylvas recedit, in frutetis nidum suspendit, & terna vel quaterna ova parit.

Hyeme tota conspicua, circa villas, horrea, & pabula commoratur, & gregatim cum passerculis volat.

Vescitur hordeo, tritico, avena, præter vermiculos.

Caro ejus tota flavescit. Cibus grata est, & Ictericis salubris.

Aureola

Aureola si spectetur, Ictericam sanari tradunt, & a-
vem emori.

Aurivittis.

χρυσομυττις *Peuc.*

Fringilla montana femina

Eid.

Fringilla aurea.

Ein Queck/

Quecker/sil. á voce.

Goldfincke/Querschfincke/

Laubfincke/

Magnitudo ei Fringillæ,
quam alis & Dorso repræsen-
tat. Rostrum acutum fla-
vum, anterius nigrum. Pe-
des subflavi. Caput & Dor-
sum supinum cum splendore
nigrum, punctis flaventibus
respersum. Pectus & Alæ su-
periores ex rubro flavent,
Ventre albicante. Alæ inte-
riores croceo tinguntur colo-
re. Cauda fusca. Oculi pu-
pillam Iris Castanei coloris
obscuri ambit.

Sui generis avis, non femi-
na Pyrrhulæ, ut quidam opi-
nantur. Vox ei Qvec, Qvec.
sine cantu.

Vescitur Lini, Carduorum,
Cannabis & aliis seminibus.

Æstate rarissimè conspicit-
tur, nec apud nos nidificat,

Vere & Autumno cum cæte-
ris aviculis montanis grega-
tim volat, & retibus capitur.

In cibum venit, ut Fringil-
la, sapore nonnihil amari-
usculo. Ictericis & Cache-
cticis prodesse Quidam cre-
dunt.

Bombycilla.

γνώφαλα *Bas. Fabri.*

Αμπελίσ *Arist. Vlyß. Aldr.*

Fullo *Eber. & Peuc.*

Garrulus Bojemicus *Gesn.*

Galerita varia

Microphœnix *Fabr. Padu-
ani.*

Incendiaria *Nonnull.*

Gallulus sylvestris ob Ca-
pitis cristam.

Incineraria

Zinzirella á voce quæ ei
Zi. zi. ri.

Ein Seideschwanz/ } *Silesia*
Schneefeschke/ }

Behemle/ Schneevogel/

Wipstern.

Avis colorum varietate e-
legans, á plumis tomenti mol-
libus sic dicta, major Cocco-
thrausto, minor Turdela,
Rostro fusco Passeris dome-
stici Pedibus cum splendore
nigricantibus

nigricantibus: Oculis rotundis Cinnabarinis.

Capitis quodammodo compressi vertex anterior & lateralis rubore ferrugineo tingitur, quem linea nigra à Roſtro per Oculos & medium caput circumſcribit, apice in ſummo retró vergente more Upupæ, coloris ex cinereo roſci. Mentum atrum utrinque; Mandibulam inferiorem verſus macula alba & rubra. Collum cum pectore, dorſo & alis ſuperioribus ex cinereo rubent, dilutiùs in collo, obſcuriùs in Dorſo, ſed prope uropygium leucophæum. Majores alarum pennæ nigræ ſunt, interiores ſubcineræ ad nigredinem tamen declinantes, punctis triangularibus per tranſverſum in medio lineam albam conſtituentibus, apicibus extremis partim flavis partim albicantibus, partim minutis donatur ſanguineis. Cauda maris decem, femina duodecim pennis conſtat, inferior tota lateritii coloris, in radice coloris murini; ſuperiùs nigricat, tota extremitas lutea eſt.

Avis eſt gregalis, ſimplex

& ſtolida, quæ facilimè capitur.

Baccis veſcitur Sorbi aucupariæ, Juniperi Ribefii inſipidi, pane, carne, incluſa.

Æſtate nunquam apparet: hyberno tempore ad noſtros montes, nec quovis anno, advolat.

Editur aſſa; at minùs ſuavis ejus caro, nec adeó probum gignit ſuccum.

Cùm turmatim apparent, Vulgus habet pro malo omine, & peſtem ſeu famem portentare credit.

Bubo.

Βυβάς, Βούφος

Βούταλις

Bubo Geſa. à bovis mugitu, quem imitari videtur.

Bubo maximus, montanus, alpinus.

Ulula major à ſketu, Chalcis Goropii.

Ein Puhnyſil.

Bhu/Verghu/

Duhny.

Avis

Avis est feralis, omnium nocturnarum maxima, inauspicata & solitaria, plumis ornata, specie noctuæ similis. Caput habet magnum, Corpus Anseris magnitudine, breve tamen & quasi decurtatum, ac colore varium, Rostrum curvum, ungues nigros, aduncos, acutissimos, Oculos grandes lucentes, igneos, Cru-ra quàm Aquila breviora. Corporis tegmen plumeum, ferrugineo seu fulvo ac obscuro quodam æris est colore, maculis fuscis adornato.

Bubulat horrendum ferali carmine Bubo.

Deserta colit dira & inaccessible, noctis monstrum. Latet in tenebrosis Montium & rupium cavernis. Vivit ex carnibus, Aviculis, Muribus, Ranis, Vespertilionibus. Lepusculos etiam persequitur.

Nidis eligit rupes altissimas & invias, ne fœtus suos injuriis exponat. Tria ut plurimum, raro quatuor parit Ova.

Bubones à mensis arcent

longissimè Silesii, utpotè impuras Aves, & in Sacris vetitas,

Caro & sanguis Asthmaticis & difficulter spirantibus conferre creditur.

Cerebrum, cum adipe Anserino mirè vulnera glutinat, scabiem verò cum Aphronitro.

Adeps ad claritatem Oculorum facit.

Fel Albugines, Suffusiones & Caligines discutit.

Oculorum cinis collirio visus claritatem efficit.

Crus ad paralyfin, ulcera & Cancros prædicatur.

Pluvias denotare, si præter solitum ululet, Monticolæ observarunt.

Ejus apparitionem mali ominis esse, aut bellum, aut famem, aut mortem prætendere, vetus persuasio fuit, ad seculum nostrum derivata.

Referam

Referam, quid egomet
observârim. Accidit, quôd
dum in vicinia ante annos
duodecim, item ante bienni-
um, Nobiles duos magni no-
minis, ægrotantes in viferem,
Bubo insolito more fenestras
Arcium, & quidem ejus hypo-
causti, in quo decumbabant,
advolans, tristi ululatu eorum
mortem quasi præfagierit,
qui paucis post hebdomadis
huic Mundo valedixerunt.

*Ursinus in sua proso-
popœia.*

Adferat an Bubo dirum mor-
talibus omen.

(Ut referunt) Bubo quem
tibi mitto docet.

Quærito Mæcenas laudes &
commoda rerum :

Deme sed auguriis omni-
busq; fidem.

Bubo inquit.

Si nulli noceo, volucres si in
retia duco,

Cur me dirum omen vul-
gus habere putat?

An quia culminibus carmen
lachrymabile fingam,

Sic me fortunam fingere,
Stulte putat?

Sortis quisq; suæ faber est, cur
improbe sortem

Accusas? fortis si faber ipse
tuæ es?

Adde, quôd ipse Deus fato me-
liore gubernat

Res Hominum: FIDAS, (si
sapis) ERGO DEO.

Caprimulgus.

Αἰγὸδῶλης Arist. παρὰ τὸ ἔξ

Αἰγὸς περὶ λακίνας.

Fur nocturnus Plin.

Νυκτιόσαξ Nonn.

Connilus nocturnus

An Caprimulgus Bellon?

Ein Nachtschade/ sil. quôd
noctu ad prædam volet;

Tageschlâffer sil. quôd in-
terdiu lateat,

Nacht Nâblin/

Nachvogel/

Psaff/ Eber & Peuc.

Avis nocturna Cuculo pau-
lô minor; sed præterea adeo
illi similis, ut Cuculum jures
nisi inusitata Pedum Cru-
rumq; exilitas & brevitâs, &
diversa constructio obstatet.
Ab extremo rostro ad ulti-
mam caudam dodrantem &
pollicem longus est, Rostro
perquam exiguo, nigro, mo-
dicum aduncum, plumulis gra-
cilimis, tanquam pilis quibus-
dam, supernè ad Nares, & in-
fernè seu Mento ceu barbula.
Caput

Caput vertice longo ac compresso: Oculi grandes admodum. Iris, Pupilla prorsum nigra. Quæ totum corpus investiant plumæ medio iuxta Calami ductum utrinque nigrae, extremo apice albæ; cætera leucophea sunt: quare Accipitrinam speciem præ se ferre videtur. Remiges alarum tantum nigrae, maculis subluteis interstinctæ. Tegetes in primo aut altero ordine per transversas alas maculam ducunt. Gula, Pectus Venterq; tota ferrugineo colore diluto, & notulis seu lineolis fuscis haud continuis transversis, uti in Accipitribus quibusdā resperguntur. Cauda perinde pari ex intervallo nunc nigris nunc ferrugineis maculis vicissim exornata, quam remiges longissimæ binum aut ternorum ferè digitorum spacio superant. Femora crassiuscula, & Pedunculi exigui, tenues, breves, coloris ferruginei. Digiti terni antè, retrò unicus, contrà atq; in Cuculo. Os in maximam amplitudinem deducit, cujus interior pars flavet. Molliter volat.

In vicinorum Montium sylvis aliquando occurrit.

Latet in densis frutetis. Parum clarè interdiu videt, sed noctu perspicax est.

Nidificat in terra, & Ova Columbinis similia parit duo aut tria cum plurima,

Nonnunquam à Venatoribus & canibus venaticis excutatur, qui paulatim quasi cæcutiens cum strepitu erumpens, mox iterum decidit & occultatur.

Piagvis est, & cibo utilis.

Quamvis greges Caprarum in Sudetis frequentes sint, nullibi tamen à pastoribus observatum fuit, diligentibus inquisitione facta, Caprimulgum aut aliam Avem advolasse, earumq; ubera suxisse.

Carduelis.

Ακανθίς ἀπὸ τῶν ἀκανθῶν,

Χρυσομυτίς Ulyss. Aldr.

γὰρ λέξι vulgò

ποικιλίς Veterib.

Ῥεαυτίς Arist. Gaz. Hermol.

Aurivittis Vlyss. Aldrov.

Zena id est Avis Jovis,

Kyran.

Ein Stieglitz/sil.

Distelfogel/

Distelzinnel/

Roßvogel.

G g

Avis

Avis est parva, etiam pueris nota, cui Dorsum cinereum & fuscum.

Alæ croceo colore nigroq; mixtim & alternatim variatæ, albisq; maculis notatæ. Vertex nigricans, Rostrum acutum subrubens apice fusco. Oculi ambitus exterior niger, hunc miniatus, minutum cæsius circumdat. Pedunculi subrubent, digiti fusci, unguiculis nigris. Femina minus cantu & pulchritudine valet, Alas habet cinereas, guttur album, Caput rotundius.

Carduorum semine victitat; inclusa caveis, etiam Cannabis, Rutæ, Lini, Rapi sylvest, Myagri, Papaveris, &c. In 20. annum vitam producit.

Nidum in truncis Arborum construit, ubi quinque; ut plurimum excludit, Bis parit, Aliquando in hypocaustis pulli-
tiem educit.

Visco & retibus capitur.

Boni est succi & facilis digestionis in cibo sumta.

Affam, scabie, Iliacâ & Co-

licâ affectis prodesse, Kyrandes scripto prodidit.

Swavissimè cantillat, non solum cum libera arborum ramis insidet: sed etiam caveis inclusa.

Epilepsia sæpè corripitur.

Imperata facit, nec vocerantum, sed & ore & pedibus, quibus pro manibus utitur. Ergastulo enim clausa suppositam aquam filo appensam, in vasculo pedibus & rostro attrahit ab imo.

Ciconia.

Κικονίον, Varino.

πελαγεγός, quod Alarum pennæ partim sint nigræ, partim albæ.

Ciconia, quasi Cicania, à sono quo crepitat, quem rostro quatiente facit.

Ein Storch / } παζά πλώ

Storch / } σεγλώ, á

Elbiger. } mirabili il-

lo affectu & amore, quo parentes prolem prosequuntur, & proles illos vicissim.

Avis cuius nota, mediæ magnitudinis inter Gruem & Ardeam, pennis albis & nigris

gris distincta. Crura obtinet longa, rubentia. Rostrum gruinum, longum sed rubrum & crassum. Lingvam habet subrubram brevissimam. Unde á *Qvibusdam* creditum fuit, carere illam lingvâ,

Glottorat immenso de turre
Ciconia nido.

Serpentum hostis. Ranis, Lacertis, Cæculis, Piscibus, & Angvillis vescitur. Bis in ejus ventriculo dissecto, Avicularum ossa reperi.

Nidos in summis tectis, aliquid in summis fumariis & turribus extruit,

A pauperibus in cibum venit. Carnem habet flavam, duram, difficilem concoctu, & pravi succi.

Assa si semel anno edatur, præservat á podagra, chira-gra, Tremore, & aliis Nervorum passionibus. *Kyanides*.

Fel ad Oculorum vitia commendatur.

Axungia podagris & tremulis articulis utiliter illinitur.

Aestatis est nuncia. Hyeme exacta nidum veterem repetit, qvem á sordibus hy-

berno tempore collectis repurgat & instaurat.

Ova parit Anserinorum magnitudine & colore. Unum fœtum ejicit Domino loci illius, vel ut Deo decimas solvat.

Ciconiæ fœtus suos supra omnium Avium genera studiosius fovet, & magnis periculis adjuvant, etiam cum propriæ vitæ periculo. Nam conflagrante ferè toto Delfio Batavorum oppido, Parentes filios adhuc ad volandum impotentes, ab incendio protegentes, alis illos contexisse, rostro detulisse ac pedibus, ut eriperent, & ne officium intermitterent paternum, nunquam deseruisse, quin potius Mortem cum illis sustinuisse, propalam visæ sunt Anno 1086.

Sic etiam proles jure parentibus beneficium rependit. Eos enim senio confectos, & ad volatum invalidos, suis alis huc illuc gestant ut nutriantur, & si cæci fuerint, cibum eis ingerunt, singulare nobis pietatis & virtutis imitandæ exemplum præbentes.

Hyeme loca calidiora quæ
runt Africa & India, inju-
rias frigoris fugientes. Quod
& Hollandi testantur, qui
cum ante quinquennium No-
vas terras inquirerent, Men-
se Januario in Insula quadam
Maris Indici, Ciconias pluri-
mas conspexerunt.

Abicuræ, quod fit sub æsta-
tis exitum, circa Idus Augusti,
in certo loco congregantur,
comitataque, sic, ut nulla sui
generis relinquantur, nisi ca-
ptiva & serva. Remigrant
ad patriam sedem circa x.
Calendas Martii.

In Thessalia capitale fuit
Ciconiam occidisse. *Plin. libr.*
10. c. 23.

Ciconia nigra.

Ciconia fusca.

Ein schwarzer Storch/

Color Dorsi subniger, cum
viridi vel subcæruleo & pau-
co purpureo mixtus. In Ven-
tre & lateribus sub alis albus.
Rostrum magnum, validum,
puniceum, ut Crura etiam &
pedes. Alarum majores seu
remiges pennæ atræ.

In palustribus & humidis
locis aliquando conspicitur.

Nidum parat in Abietibus:

& Piscibus, Ranis &c. in ci-
bo fruitur.

Ferini admodum odoris est
& ferè pisciosi.

Axungia Podagricis com-
mendatur.

Coccothraustes.

Κοκκοθράυστες *Hesych. & Va-*
rin. Gesnero.

Coccothraustes *Ornithol.*

Vlyß. Aldr.

Ligurinus major *Eber. &*
Peuc.

Cinclus *Nonn.*

Offisragus

Gemmivora,

Ein Leske/Kirsch Leske/sil.

Steinbeisser/Kirschschnei-
ler/

Isstlicker/Kirsch Zincke/

Eber. & Peuc.

Klepper/Helvet.

Dollenbeisser/

Pauló major est Alauda seu
Fringilla sanguinea, sic dicta,
quod rostro suo coccos & in-
teriora grana sive officula
Cerasorum confringere sole-
at, ut nucleis vescatur. Ro-
strum ei insigniter magnum,
pro Corporis magnitudine
durum, validum, breve, cras-
sum, fuscum, tantillū, subru-
bens. Color Capitis charo-
pus vel

pus, vel ex flavo rufus, in pectore & ventre ex cinereo rubicundus, cum macula sub gutture nigra. Pennæ alarum superius nigricant, in medio albeant, in imo Indici sunt. Collum pronum utrinque ad latera plumis vestitur cinereis. Dorsum ex rufo nigricat. Propius Caudam nigrae sunt pennæ, extremæ albicant, præter medias duas quæ totæ cinereæ.

Vescitur gemmis Arborum, fructu Juniperi, Sorbi alpinæ, nucleis Cerasorum &c.

Æstate raro, Autumno & hyemis initio frequentius in sylvis montium conspicitur, & laqueis ut Turdus capitur: nec quotannis gregatim volat.

Cantus ei peculiaris, Cymbalorum ferè æmulus, non infavis,

In cibo cedit. Caro ejus non improbatur, quamvis sit amaricantis saporis. In Cibo Calculosis proficius.

Ut Caput magnum, sic etiam ingenium crassum & stolidum obtinet.

Columba.

περισσεύει, ἀ, παρὰ τὸ περισσεύει

ἐξ ἄλλου, ἀ nimio amoris affectu.

Cin Taube/Teubin.

Columbus mas

Cin Teuber.

Columba domestica.

Columbarum duo sunt genera. Unum κατὰ τὸν ἵδιον, domesticum, quod cibo domestico intra limina pascitur, & nobiscum ferè degit.

περισσεύει οἰκιστὶς, Galæ

Columba domestica,

Columba Cicur,

Columba Cellaris,

Zahme Taube/

Heimische Taube/

Schlag Taube/Flug

Taube.

Avis est domestica, simplex, pulveratrix, notissima, cujus in colore, magnitudine & figura, magna varietas observatur.

Aliæ enim sunt magnæ, aliæ parvæ.

Quædam candidæ, aliæ caeruleæ, aliæ atræ, aliæ purpureæ, aliæ variis coloribus ornantur.

Item quædam planum verticem habent; quædam cristatis sunt capitibus. Nonnullæ Cruribus donantur totis hir-

sutis ad extremos usq; pedum digitos, plurimæ his carent.

Columbarum Ventriculo ingluvies præposita est, Lien exiguus.

Fel aliis Ventri, aliis Intestino jungitur.

Vulgus eas felle carere credit : inde proverbium apud Germanos vulgatum. die Tauben haben keine Galle/ sind der Leute aller.

Vivunt seminibus Cereali-
bus. Agris satiationis tempore in-
commodant.

Coëunt Columbæ Mare
feminam ascendente: Sed ut
plurimum antea sese mutuò
exosculantur : sæpè femina
Marem sine osculo admittit.
Ovid.

Oscula mox junges cupidas
imitata Columbas.

Pariunt obscuris ædium lo-
cis, omnibus Anni temporibus,
pullosq; educant, si lo-
cum apricum habeant & ci-
bum: sin minus, æstate tan-
tùm fortant. Ova pariunt
candida magna ex parte bina,
propter caliditatem qvatuor-
decim diebus foventur & ex-
cluduntur. Inter omnes vo-

lucres Columbarum collegi-
um fecundissimum.

Ad annum octavum vi-
vunt.

Et castus Turtur atq; Co-
lumba gemunt.

Columbæ carnem habent
admodum biliosam, sangvi-
nem moderato crassiore &
calidiorem gignunt, atq; ob
id febres nonnunquam accen-
dunt.

Renes frigiditate dolentes
juvant, semini genitali & san-
gvini adjiciunt.

Veteres propter caliditatem
nimiam & siccitatem, conco-
ctionisq; difficultatem à cibis
abdicantur, durioris alimenti
& improbi.

Fimus Columbinus Tauri
benMist/vehementiùs excale-
facit, attrahit, rubificat. Cum
hordeacea farina mistus, stru-
mas ex aceto dissolvit. Car-
bunculos emarginat cum Mel-
le, Lini semine & oleo. Are-
factus tritusq; cum Nasturtii
semine, inveteratos Coxendi-
cis, Cervicis & Lumborum do-
lores, podagras & Arthritides
omnes extirpat.

Adversus inveteratos Capi-
tis dolores, nimirum Hemi-
craneam

craneam & Cephaleam á Galeno commendatur.

Columbarum Pulli.

περισσὶς τοῖς
περισσὶς τοῖς
Columbuli
Pulli Columbini
Pipiones
Junge Tauben/
Teublin.

Hæ á Nostratibus saltem in cibum recipiuntur. Vere salubriores, uti & pingviores censentur quàm Autumno, & omnino calidiore tempore deteriores, Convalescentibus utiles.

Assæ eduntur, & infarctæ, mixturâ ex ovis, panẽ candido, lacte ping. add. Passulis, Cepis, Croco, Macis, Petrofelino, Majorana &c. paratâ. Elixantur etiam á Villicis, & in sartagine coqvuntur.

Humidæ sunt & calidæ 2do. gradu, crassi succi & excrementitii.

Sanguis sub alis venâ incisa, Oculorum suffusionibus, lusciosis, recentibusq; vulneribus prodest: peculiariter cruorem Cerebri membranis erumpentem inhibet.

Columbino sangvine Moschus adulteratur.

Ex proprietate chronicum Capitis dolorem gignere, & Oculis obesse esum Columbarum, Rhazes testatur. Hinc forsan inolevit consuetudo, ut eorum Capita tanquam innocentissima pars in occisione truncentur & tollantur. Quod hodie etiamnum á plebeis observatur.

Columba cristata.

Columbæ Cypriæ,
Köppichte Tauben/
Cæteris ceu nobiliores præferuntur.

Columbæ crispæ.

Wolkechte Tauben/

Columbæ dasyptodes.

Columbæ hirtipedes.
Columbæ Russicæ.
Rauchfüßige Tauben/
gehöhlere oder Neussische Tauben.

Columba Norvegica.

Columbæ nivæ maximæ,
Norvegische Tauben.

Hodie

Hodie ad nos affertur ex Svecia seu Norvegia. Columbarum genus maximum, magnitudine Gallinæ ferè, candoris niveo, cristato vertice & pedibus hirsutis.

Apud nobiles & divites captivæ aluntur.

Columba færa.

Alterum Columbarum genus est agreste, νομαδῖνον.

πελαγῆ Aristot.

Livia à livore quasi Livida

Columba agrestis sive saxatilis Varr.

Columba Cavernarum.

Ein Wilde Taube/

Eoch Taube/

Hols Taube/

Duplices sunt: Aliæ.

Saxatiles.

Turricolæ Scaliger.

Columba Livia Vlyß. Aldrov.

πελαγῆ Arist. Eidem.

Columba cavernalis Alb.

Palumbella Ital.

Stein Tauben/

Turn Tauben.

Quæ maximè sequuntur turres, in quas ex agro evolant suapte sponte, ac remeant

Pauló minor est domestica. Plumis penè livet & nigricat, pedibus rubris scabrosisq;. Alarum majores pennæ, & caudæ extremitas nigra. Collum pronum, & ad latera ex subviridi purpurascit.

Aliæ.

Arborea.

Οἰνῶς Arist.

Oenas seu Vinago Vlyß.

Aldrov.

à colore quo Uvis maturis nigris similis.

Columba montana.

Hol Tauben/

Rol Tauben/

Blawe Tauben/

Wilde Tauben / simpliciter sil.

Magnitudo ei cum domestica. Rostrum Cinnabarium longum, in extremo acuminatum. Caput totum, Venter & Alarum pennæ sunt cinereæ, ad cæruleū vergentes, exceptis remigibus quæ nigricant. Cervix viridis est, inter currentibus nigris plumis. Pectus circa initium quodammodó ex ferrugineo ad fumatum accedit, Cauda versus uropygium cinerea: cætera nigra.

nigra. Pedes rubri, ungues nigri.

In arboribus sylvarum excavatis, montosis locis nidificant.

Autumno gregatim volant, & retibus, appositis alletricibus excacatis, vulgò *Stelle Tauben* / *Stahl* / capiuntur.

Præferuntur in cibo domesticis, utpotè minús excrementitiæ.

Assæ vel nigro liqvamine elixæ mensis afferuntur.

Columbi Mares in Cibo, membris tementibus ac resolutis, & lingvæ ad loquendum profunt.

Fimus peculiariter contra Argenti vivi potum valet.

Columba færa tripes.

Columba monstrosa.

Wilde dreyfüssige Taube

Hanc Civis quidam Gryphibergæ ad Qvadum fluvium inter alias ceperat, ante annos viginti.

Cornix cinerea.

Κορώνη quasi κρώνη á κρύον á vocis asperitate.

Κέρας Hesyeh.

Κορύννα, Κορύννα

Κορώνη σποδοειδής.

Cornix varia Gesn.

Cornix hyberna

Eine Schilt Krähe/sil.

Nabelkrähe/

Winter Krähe/

Avis est voracissima, Corvini generis, sed Corvo pauló minor. Caput, Collum inferius, Mentum, Rostrum, Alæ, Cauda, Crura admodum nigra, qui tamen color in Mento, Rostro atq; illa parte, quæ supra Stomachum est, tanquam setis quibusdam tecta, multó intensior est. Dorsum totum, Collum superius, Alarum latera, Nates & totus venter cinerea.

Lingva bifida, crassa, subcærulea.

Pamphaga est Quadrupedum, Hominum infelicitèr mortuorum, & in crucem sublatorum, deniq; & Piscium carnes affectat. In fruges pariter vermesq; & omne Insectorum genus sævit.

Toto anno obvia est. Vere & Æstate in sylvis avolat, supra Abietes & Pinaestros nidulatur. Ova parit quatuor quinque. Circa Autumni initium ad plana descendit, ibiq; totam post hyemem prope op-

H h

pida

pida & pagos, velut inter homines degit.

Cornicis vita est longissima, utpotè cui multas (id est novem) ætates dederit *Hesiodus* :

Ter tria secla Hominis transmittit garrula Cornix :
Quattuor & peragit Cornicis tempora Cervus.

Caro tetrum spirat odorem, succi pravi, biliosi & putridi; ob id á Culinis prorsus abdicatur.

Cerebrum illitum, pedes frigore ustos sanat. Ad eadem á plebecula Pingvedo usurpatur.

Scribit *Plinius lib. 10. cap. 43.* sese vidisse Cornicem in urbe Roma é Betica, exprimentem plura verba ordine contexta, & alia atq; alia crebró addiscentem. Forfan de Corvo intelligendum.

Cornices clamorem nimium, seu crocitationem frequentem pluvias præfagire, etiam Pueri norunt.

Crocituq; gravi pluviam increpat usq; morantem.
Politianus.

Cornix nigra frugilega.

Κερώνη σπειρολόγος,
σπειρομαλαλόγος.

Cornix granivora, *Longol.*
Cocis, *Albert.*

Cornix frugivora, *Vlyß.*
Alarovicus.

Ein Kooche/ sil. Kooche.
Kouch/ fortè á rostri scabrioris asperitate.

Schwarze Krane.

Tota nigra est, Rostro, Cruribus & toto Corpore undiquaq; nigerrimis, ita, ut præ nigredine splendeat. Rostrum prope Caput albicans asperiusculum, durissimum, firmissimum ad instar Cornu, oblongum, haud aduncum, sed acutissimum. Reliqua habitudo Corporis Corvo similis; at multó minor.

Frugibus maximè inhiat in agris, neq; terræ interim lumbricos aspernatur. Carnes non gustat.

Vere gregatim ad pagos & oppida in cœmiteriis maximè supra arborum cacumina, Tiliæ maximas, *Quercus* & *Alnos*, nidos parat.

Molestæ

Molestæ sunt, dum, pariunt, obstrepero sonitu, & noxiæ Agricolis, dum semina recentia in agrum recondita devastant ac depascunt.

Hyeme abeunt, post æquinoctium vernum revertuntur, Aestatis nunciæ

Pulli pingves in pauperum mensas veniunt.

Carnes in longissimis Morbis utiles prædicantur.

Cerebrum coctum comestum, Capitis doloribus auxiliatur.

Fimus alphos discutit,

Cornix candida.

Eine weiße Krähe.

Hæc aliquando albo visitur colore.

Cornix cerulea.

Cornix fera, sylvatica,

Cornix picta,

Pica sylvestris, Eber. & Peucer.

Pfittacus germanica.

Ein Mandel Krähe/ von Mandeln.

Kähe/ á voce, siles.

Heiden Elster/ Eb. & Pe.
Kugel Elster/

Holz Kräe/

Gasgen Kegel/

Gals Kregel/

Deutscher Papagen.

Avis est pulcherrima, & penarum yenuitate nobilissima, sylvestris planè & immanisveta. Magnitudo ei Moneculæ, minor Cornice. (Longitudo dodrantalis & vij. digitorum: Latitudo trium spithamarum) Rostrum acutum, nigrum, crassum. Crura obscurè flavent, proportionè Corporis parva, ungviculis nigris. Cæruleo colore passim nitet, in Capite, Alis, Cauda, circa uropygium, & tota parte supina, alibi sinceriore, alibi admixto viridi. Dorsli & Colli proni color subflavus est, tantillum Cupri colorem ementiens. Venter dilutè vi-
ret, Pectus varium ex flavo, rubro, viridi & albedo permixtum. Majores alarum pennæ nigræ, intrinsecus cæruleæ, minores ex utrisq; mixtæ. Fauces intrinsecus flavent. Lingva bifida.

Aestate in sylvis densis non frequentatis solitaria vitam agit. Nidum ut U-
pupa ex oleto construit. Messis tempore cum jam frumenta colliguntur, & manipuli in acervos, vulgò
H h 2 Mandeln/

Mandescit á numero qvino & denario comportantur, in campis, pascuis & secus vias conspicitur.

Vivit ex seminibus, vermibus, scarabeis, nec non projecta Cadavera arrodit.

Autumno admodum pingvis efficitur. A nostratibus in cibum recipitur, saporis boni & grati.

Corvus.

Ο κόραξ á colore nigro. Κόρος enim nigrum est : vel παρὰ τὸ κέαρ μέγαλιν ἔχει á Capitis magnitudine.

Κόρακας

Cin Ros Rabe/

Rabe/

Rappe.

Avis est notissima omnium nigerrima, Corpore & Rostro crasso, fera & crudelis in natos. Huic est atrox adeo intensus, ut præ nimia nigredine cæruleus qvodammodo appareat. Vice Ingluviei gulam habet amplam & patentem. Fel aliis ventri, aliis Intestino adhæret.

Non in uno loco degit, cum sit polyphagos, & pené pampagos sive omnivorus, Modó humidis locis, modó agris

cultis, modó locis desolatis, sæpé in mediis urbibus & in cellis ædificiis, turribus & altissimis Arborum cacuminibus nidum construit.

Martio Aprili Ova parit tria, qvatuor, qvinqvêve subflaventia, punctis nigris maculata.

A cibis abdicatur ob pabula immunda, qvæ sunt magna ex parte ex cadaveribus Hominum, Piscium vel aliorum animalium.

Corvi duo, Vere é nido sublati, combusti, & in levissimum pulveré redacti, drach. j. pondere. ex aqua decoctionis Castorei, Epilepticis utiliter propinantur.

Cerebrum Corvi cum verbenæ stillatio liqvore Comitialibus prodest.

Cinis ad Podagram, alphas, Lepras & similia utilis.

Pennæ seu Calami Pictoribus ad icones subtiliús delineandas, & Organistis ad Musica instrumenta eliguntur.

Facile mansvescit. Ingenio bené valet, & ad loquendum edoctus. Brutorum sæpé qvamlurium & hominum vocem solertissimé imitatur. Vitæ est longissimæ.

Ante annos circiter 24. Magnificus

Magnificus & nobilissimus Dom. Johannes Schaffgotsche Corvum jam cicurem factum multis aluit annis, qui liber extra arcem Greiffenstein in vicinas sylvas evolavit, ac sponte rediit. Accidit ut Corvus, relicto suo domicilio, cum aliis Corvis adventantibus peregrè avolaret: Coqvus ejusdem loci post annos paucos per Silesiam iter faciens, in libero aëre Corvum crocitantem animadvertit. Corvus hunc agnoscens, utpotè à quo sæpè cibatus fuerat, ex alto sese demittit, eiq; adeò familiarem reddidit, ut eum manibus caperet, & domum reportaret.

De quadam Corvorum specie scribitur, quòd pullos suos exclusos negligant, donec plumulis nigrescant, quos Deus miraculo implumes, & omni creaturæ ope destitutos nutrit, Quidam arbitrantur rore, ut alii enatis in nidovermiculis. Sunt qui credant, prorsus absq; cibo eos sustentari, secundum illud *Hiobi cap. 38. vers. 3.*

Quis Corvis de cibo prospicit, cum pulli ejus famelici ad Deum fortem vociferantur, (cum suo modo incla-

mantès) aberrantibus penuria Cibi? & *Psalm 147. v. 5. 10.* Magnus est Dominus noster, & multus viribus &c. qui dat jumentis Cibus suum, pullis Corvorum qui crocitant.

Lucretius.

Mutant cum tempestatibus unâ

Raucifonos Cantus Cornicum
secla vetusta,

Corvorumq; greges, ubi aquâ
dicuntur & imbres

Poscere, & interdum ventos
aurasq; vocare.

Corvus albus.

Ein Weißer Rabe!

Corvos candore nitentes gignit Norvegia, Islandia, & alia loca frigidiora polum arcticum respectantia. Ex Dania aliquando ad has terras feruntur.

Corvus alpinus.

πυρρόνορας

Corvus sylvaticus
nocturnus

Ein Alprappe!

Wald rappe!

Nachtrabe!

Stechtrabe.

Hh 3

Torus

Totus niger est, Cornice minor. In montibus altiss. vivit, noctu clamore molestus: Diurno tempore raro conspicitur.

Corvus lacustris.

Kôgæ Aristot.

Corvus aquaticus Gesn.

Scharbus Albert. quasi Corvus.

Mergus magnus niger.

Nonn.

Gulo.

Ein SeeRabe/sil.

WasserRabe/

Feucht Ars/

Schaluchorn/

quasi ein Schlufer.

Corvus aquaticus, quem mihi anno 1602. 30. Augusti nobilissim. Dom. Daniel Gotsch misit, ponderabat lb. j. Magnitudo ei ferè Anseris Brantæ. Longitudo dodrantum fiiiij. & digitorum trium. Latitudo sex dodr. & palmarum ij. Coloris est nigri in Capite, Collo & Dorso. Venter albet. Rostrum acutum & peculiare, sex digitos longum, superiori parte nonnihil inflexum, unco descendente acutissimo, piscibus attrahen-

dis apto, superius nigricans, utrinque ut Cornu lucidum. Cutis inferiori Rostro & utrinque sub Oculis obtenditur crocea. Crura palmarum ij. longitudine. digiti pedum quaterni, nigri, lineis transversis s. circulis quasi continuis donati, amplis nigrisque membranis junguntur. Cauda palmos & digitos duos longa ex 14. pennis constans, tota nigra & rigida, ut in Pico majore. Dorsum superius maximè circa uropygium ex nigro viridiq; splendet. Alas habet longissimas, at pennas in eis breviores, (unde tardè volat) quæ per medium maculis ex cinereo lucidis ac rufis asperguntur. Collum primum cum pectore obscura sunt, fuscis notis varia.

E cranio Occipitis nascitur ossiculum trium digitorum longitudine, quod tenue latiusculum ab ortu sensim in acutum mucronem gracilescit, & Musculis colli implantatur, quæ in nulla Ave hæctenus videre contigit. Lingua minutissima in profundo latitanstrigona subflava.

Gulam obtinet amplissimam ad fauces, quæ sensim prope

prope Stomachum, qui ad uropygium extenditur albissimus, angustior redditur. Intestina appendicibus donantur.

Hepar bilobium, parte extrâ quinque digitos, sinistrâ vix ij. s. longa,

Huic jungitur fel vesicula digiti minimi ferè longitudine contenta, quæ graciliore parte Intestinis annectitur, & ventriculum tangit.

Circa Iacus, amnes & fluvios vivit. Arboribus infidet, & in iis nidificat, veluti in baronatu Trachebergensi, udis ad Bartham locis.

Piscivorus est, voracissimus & multi cibi. Per autumnum & veris initio aliquando ad fluvios & piscinas Montium Suditorum advolat. Longo spacio urinari potest, Nec diu admodum in aquis natat, sed frequentius arboribus aut palis infidens pisces speculatur.

Pingvedo ejus flavet. Caro nigra, piscosi & ingrati saporis, ac pravi succi. Priusquam elixatur, aqua calidissima præmacerari oportet,

Pellis densa & crassa protegumento ventriculi frigidioris præparatur, ad promovendam concoctionem.

Coturnix.

Огъуѣ ууог ab Ortygia insula isid.

Огъуѣкъ hodie vulgò

Coturnix à sono vocis.

Qviscula, Qvisqvila Arnd, Vill.

Qvalea Blond.

Qvaqvila

Currelinus à currendo.

Еіне Wachtel/

Quackel.

Pulveratrix est avis. Perdici similis, sed multis partibus minor. Rostrum ei breve nigrum crassiusculum. Oculi lateritii coloris, pupilla nigra minutissima. Crura subrubra, digiti quatuor, unguliculis fuscis. A rostro supra Oculos & Aures linea insignis longitudinis ad cervicem usque excurrit, sub qua circulares aliquot maculae, seu lineae potius, albæ nimirum binæ, tres nigrae alternatim posita sunt. Collum rufum planè albis intercurrentibus lineolis. Pectus & venter albida.

Supina

Supina ejuspars fermé nigricat, albis oblongis deorsum tendentibus lineis.

Femina fermé testacei est coloris superius ad Cervicem, dorsum, caudam & alas. Ad Mentum & pectus sublutei, ad ventrem feré albi. Rostrum fuscum, & pedes lutescunt: Tota minor Mare, & pennulis ceu capillis supra rostrum, ac macula nigra Mento subiecta Maris caret.

Ingluviem & gulam infra prope ventriculum amplam & latam habet.

Cor ei trifidum Muricis modo. Jecur, & fellis conceptaculum Intestinis agglutinantur, quibus exiguum canalem communicat, per quem bilis delabitur.

Testes sub Jecinore continentur, ut in Gallinaceo.

Campestribus delectatur locis, in segetibus virentibus & earum stipulis latitans. Pascitur vermiculis & seminibus. Milio, Tritico & aqua pingvescunt. Aegré admodum propter sui Corporis pondus volant. Sunt enim Corpore grandiore, quàm suis pennis deferri possint.

Salacissimæ sunt, & in plana area inter segetes ex cala-

mis, festucis & vepribus nidos construunt. Et sufficit unus mas multis feminis.

Ova pariunt dena, duodena, quindena feré, Columbinorum magnitudine, cinerea, maculis purpurascensibus respersa. Pullos exclusos ut gallinæ incubando fovent, prodeuntes ducunt & subinde transferunt, secundum illud *Baptistæ Mantuani*.

Sedula per stipulas tenera cum prole Coturnix
Pascitur, & magno natorum examine Perdix.

Capiuntur à Nostratibus aucupibus primo accessus tempore, reticulis viridibus, illæ fistulis ex osse & corio confectis.

Pingves sunt & grati saporis, & apud nos in delitiis habentur, cum Veteres eas à mensis prorsus amoverint. *Plin.* causam assignat, quod veneno alantur: Helleboro nimirum & Comitiali morbo laborent. *Avicenna* earum esum dissuadet, quod Tetanum & Spasmodum inducant, utpotè nimia pingvedine palato gratiores, ita ventriculo & concoctioni ineptissimæ, exigui nutrimenti. Hinc

Baptistæ.

Baptist. Fiera.

Sint autumnales croceo tibi
pabula lumbo,
Sive coturnices, sive voces
Qvaleas.

Sensibus hæc mala sunt, tene-
brisq; replentia fuscis,
Ventri invisa, malis febri-
bus exitium.

Sitamen ulla tuos circumvo-
litaverit orbes,
Cæna tibi non sit, sed leve
prandiolum.

Caro secundum *Averrhoëm*
temperata est, & ad calidita-
tem pauló propensior, ac te-
nuis substantiæ, optimiq; suc-
ci. *Qvare* sanis, & iis qui
convalescunt, alimentum est
ad bonam valetudinem acco-
modatissimum. *Grapald.*

In pretio sum nunc, olim
damnata Coturnix,
Vox, nomen, pretium, dat
sapor ipse mihi.

Eduntur plerunq; assæ.

Ovs genitalibus inuncta,
voluptatem inducunt, & po-
ta libidinem augent.

Adeps in Sole destillatur ad
Oculorum maculas: cum pau-
co Helleboro, ad vim amoris
excitandam, pudendis Mem-
bris á Joh. Kufnero inungitur.

Ad Comitiales, Cotur-
nicum Cerebrum ex unguen-
to Myrteo tritum, stanneo
vase reponito, eoq; faciem
illinito, miraberis effectum
Gal.

Coturnices ad nos Mayo ve-
niunt, & Augusti fine disce-
dunt.

Cuculus.

Κόκκυξ, á κοκκύζειν, id est
cucurire.

Cuculus á sono vocis, qvæ
semper seipsum nominat.

Cuculus major, prior *Vlyß.*
Aldrov.

Ein Kuckuck/sil.

Cuckauch/

Cucker/

Avis est pigerrima, timi-
dissima, é genere Accipitrum.
Longitudo á rostro ad cau-
dam extremam, spithama-
rum duarum & palmarum to-
tidem. Latitudo alis expan-
sis spithamarum trium. Ro-
strum acutum, leviter adun-
cum, anterius nigrum, caput
versus fusci coloris. Tibiæ
breviores crocæ, ut & digiti
qvaterni antrorsum, & retror-
sum bini, ungvibus aduncis
armati. Prona pars tota ram-
cinerea (sub gula & collo)

quàm alba (in ventre) lineis seu maculis transversim ductis oblongiusculis fuscis distinguitur; at non continuis, sed interruptis. Supina tota, nempe Collum, dorsum, alæ, nigris ac ferrugineis pennis variat, extremæ plerunq; oræ albicant. Alarum remiges fuscae totæ in mediis extremis undiq; albescentes, ultra mediam caudam quàm longissimè protenduntur. Cauda palmos duos, & dig. j. longa, ex pennis decem condita nigricat, punctis albidis juxta spinam referta, & lineis utrinq; secundum longitudinem ferrugineis. Rictus oris cum interiori capacitate & lingua intensè crocea.

Nares in superiore Mandibula tubercula quasi rotunda.

Et Cuculi cuculant, fritillat rauca Cicada.

Vermibus & aliis insectis quibusdam, ut Muscis & Erucis vivit.

Hyeme in cavernis arborum later muta, quasi mortua.

Procedit vere. Auditur à festo Jacobi usq; ad festum

D. Johannis, aliquando ad Jacobi usq;.

Parit in nidis alienis, præcipuè in Palumbium, Curruca, Alaudæ, Rubeculæ, Motacillæ, majori ex parte Ova singula, raro bina.

Pullus Cuculus, dum in nido ab aliena matre educatur, pingvis est & boni saporis: ob id ab Italis in cibum recipitur. A culinis Silesiæ prorsus abdicatur, utpotè avis impura & excrementitia.

Cuculus exustus datur utiliter febricitantibus paroxysmi tempore, Nobilium vulgaris usu. Medetur Epilepticis.

Cineres ad dolorem & Ventriculi humectationem valent.

Fimus in vino coctus, & potus, morsum Canis rabidi curat.

Mirandum refert *Plinius*, lib. 20. cap. 10. nat. h. (at superstitiosum) de Cuculo. Quo quis loco primum audiat alitem illam, si dexter pes circumscribatur, ac vestigium defodiatur, non gigni Pulices ubiq; spargatur.

Apud

Apud Plebejos & Pueros Silesiæ nostræ consuetudo inolevit, ut qui primò Cuculum ruri canentē audiant, petant ab eo per ludum, aut ex veteri antiqua superstitione, ut numerum annorum, quos adhuc superstites victuri sint, ipsis præfagiat. Numerant verò totidem annos, quoties ille suum κόκκυ per interval- la, post quæstionem factam, repetiverit.

Proverbium Germanis notum : Du lobstest mir wie der Grasmücken der Guckuck. id est, Mercedem reddis, quam Cuculus Currucæ de homine beneficiis ingrato.

Ingratus Cuculus, in eos qui accepti beneficii immemores, malefactum pro benefacto rependunt. Fertur enim Cuculum patrem non solum deglutire Nutricis ova, & propria relinquare, verum etiam ipsam nutricem tandem excluso pullo devorare.

Saliva Cuculi, Guckuck spei- chel.

Salivam spueri vulgus credit. Verum materia illa aerea, quæ sæpè æstivis temporibus

herbas inficit, spuma non est, sed exhalatio seu Manna aërea, quæ facillimè putrescit, & omnis generis Vermiculos & araneas gignit, ac sæpè herbas & integras arbusculas, nisi abstergatur, adurit ac corrumpit. Aliquando ternum ramusculum ambiens, instar Piperis longi, granulis veluti multis induratur, qui exemptus tubulum refert, per quæ si potus Epilepsia correptis offeratur, eos erigere vulgi persvasio : Guckuck spey.

Cuculus mutat colorem. Nam vere supina parte totus ferè ex nigro subcæruleus existit, parum ferruginei coloris obtinens. Cauda nigricans longissima, quarum pennæ ad spinam maculis albis insigniuntur,

Autumno per totum Dorsum, Alas, Caudam, fusco, ferrugineo seu lateritio, & albo variat colore; supra uropygium pennulæ, veluti Pavonis spiculum relucet.

Cuculus junior.

Cuculus major alter, Vlyß, Aldr.

Cuculus pullus.

Ein Junger Kuckuck.

Hic anno 1601. Furis nocturni nomine ad me missus fuit mense Augusto. Cujus longitudo erat dodrantalis & duorum digitorum. Rostrum breve, acutum, sensim arcuatum, fusci coloris; interius croceum. Pupillam nigram ambiebat circulus luteus. Caput, Cervix, Dorsum, Lumbi, Alæ superiores leucophea erant, lineis albis transversim intercurvantibus. Remiges Alarum pennæ striis ferrugineis transversim insigniebantur. Omnium verò apex exterior linea candidissima adornatus erat. Cauda quinque digitos longa ob pennarum inæqualem longitudinem sensim acuminata, fusca erat emicans tantillum ferruginei, ex pennis decem, quæ utrinque ad nervum albis notis, figuram quodammodo Cordis æmulantibus, interjecto inter singulas mediū digiti spacio, pulcherrima serie & jucundo spectaculo respersæ erant. Venter, Pectus, uropygium ex cinereo albicabant, intervenientibus transversim lineis nigris. Crura brevissima ad pedes usque pro-

pemodum plumulis tecta, crocea erant tabellis cincta, uti & pedum digiti ad ungues usque, quæ & ipsi nonnihil flavescunt latiusculi. Digtos obtinebat utrinque; nempe ante & retrò pares, ut in Pico.

Curvirostra.

Λεξίς Fabric. Gesn. Vlyß. Aldr.
à rostri obliqvitate.

Χλωρίδ Arist. Nonnull.
an Tragon Plin.

Avis crucifera.
Cruciata.

Ein Krinich / sil.
Krinis / sil.

Krumbschnabel /
Creusvogel.

Avis olim rarissima apud nos erat, hodie etiam Pueris nota, pauló major & longior Fringilla sanguinea. Color ei per totum Corpus varius, quem tempore & ætate mutat. Nunc enim ad flavum, nunc ad rubicundum, nunc ad viridem, nunc ad cinereum seu griseum magis declinat. Rostrum cornei coloris, cujus summæ partes ac mucrones in Crucismorem invicem transpositæ ac decussatæ sunt. Caput magnum, Crura subrubent.

Sudetes

Sudetes montes incolit, frequens circa giganteum, & alia frigidiora loca. Nidificat in cavis Arboribus, & pullos excludit, Januario circa natalitia Christi, Aprili etiam & Majo. Voracissima est, & nucleis Pinastri & Abietis in cibo fruitur. Semine Cannabis mirè delectatur ac pingvescit.

Caveis inclusa ferreis (ligneas enim confringit) rostro ac pedibus sursum deorsumque, instar Psittaci, reptitat. A potu pocillum rostro, si potest, abjicit. Ingenii est simplicis & stolidi: at suavissimè modulatur hyeme & æstate.

Non quotannis visitur, Aliquando turmatim montana advolat. Vulgus earum copiam, annonæ caritatem seu pestem præfagire credit. Quod ante septennium & sex annos à me diligenter observatum fuit. Ingens enim harum Avium erat captura adeo frequens, ut etiam pagos & oppida appropinquaret. Sequuta sunt brevi post tempore famēs ingens & pestis vehemens.

Visco faciliè capitur, supposita allectrice, maximè Majo & Junio, cum ceteræ aves

nidificant.

Cibo non est insuavis, saporis grati & succi boni. Calculosis & Arthriticis commendatur. Probum enim, siccum & minus excrementitium nutrimentum generat.

Aquam in corniculis seu vasculis potoriis, cui rostrum sæpius immergit, Caduco morbo repugnare, ejusque insultus coercere, experimentum notum.

Erat femina nobilis in vicinia, quæ alitem hanc eam ob causam cavea inclusam alebat, ut aquam Pauperculis Monticulis prædicto Morbo correptis propinaret, nec infelici successu.

Quidam ob id detinent, persvasi, Eas domos, in quibus sunt, non conflagrare incendio, nec à fulmine tangi: at hoc vanum & superstitione plenum.

De hac egregium extat Elegiacum carmen D. D. Johannis Majors poetæ celeberrimi.

Obyia Naturæ rerum vestigia mentis

Certa suæ impressit conditor ipse Deus.

Inque feris quæ mente carent, & moribus harum,

Quæ fugienda homini,
 quæq; sequenda monet.
 Est Avibus pietas inter se, est
 gratia quædam,
 Et suis in Dominos est a-
 mor atq; fides.
 Id docet exemplo volucris pia
 & advena quædam,
 Christiferæ gestans æmula
 rostra Crucis.
 Tempore natalis Christi pa-
 rit; inde triumphi
 Tempore per sylvas agmi-
 na vesca volant.
 Cum reliquæ indulgent ovis,
 hæc usibus apta est.
 Nec nulla in cantu gratia
 inesse solet.
 Fert etiam imperia, atq; agno-
 scit herilia iussa,
 Et cavet infantes ne mala
 Luna premat.
 Orta sagax noctu increpitat
 vulcania damna,
 Matribus & fætus non finit
 esse graves.
 Fama est, has rostro tentasse
 revellere clavos,
 In cruce pendentem qui te-
 nuere Deum.
 Si quæ crucis Christi stat ima-
 go lignea tectis,
 Insidunt, clavos & ruere o-
 re parant.
 Fama pium affectum notat,
 & quæ novimus illas

Præ reliquis Avibus laude
 vigere, fidem.
 Vix uno servata die duo no-
 minis hujus
 Forrè mihi ex cavea plu-
 mea turba volat.
 Itq; reditq; viam in sylvas,
 rursusq; frequentat
 Tecta, suum plenus dum
 facit annus iter.
 Ergo me cantus monet, & pie-
 tatis imago
 In cruce, quo Christi sim-
 memor ipse Crucis.
 Aequo animo perferre Crucé,
 & dare præmia laudum,
 Par est, quos salvos Crux
 tua Christe facit.

Aucupes Silesiæ Cruciatæ
 avis aliquot differentias ag-
 noscunt, ex colore, magnitu-
 dine, anni tempore, & Rostri
 flexura desumtas.

Quantitate.

Minores, kleine Krinisse/
 gemeine Krinisse.

Majores, Corvirostræ, c-
 quinæ.

Rosß Krinisse,
 grosse Krinisse.

Colore.

Rubræ, sangvinei coloris
 Rote Krinisse.

Flavescentes,

Flavescentes, aurei coloris.

geelbe Krinisse.

Incanæ, grisei coloris, veluti Juniores.

grane Krinisse.

ποικιλῆς id est varii coloris.

bundte Krinisse.

Rostri flexura.

Aliæ Rostrium obtinent dextrosus, aliæ sinistram versus decurtatum.

Recht / Geschrenckte Krinisse / Sins / Sinsse.

Tempore Partur.

Quædam pariunt hyeme, quæ vocantur hybernæ, Hyemiparæ.

Winter Krinisse / Christ Krinisse.

Quædam pullos excludunt vere, & nominantur Verna-les seu Æstivæ.

Sommer Krinisse.

Aliud genus ante sexennium in hisce montanis hyemis initio apparuit, quod huic forma & colore omnino respondebat, solo rostro differens, Cui erat longiusculum re-

ctum. Pauló minor Bombycilla, minor Turdela, rostro fusco, Coloris rubicundi & flavescentis, non aliter ac Crucifera. Vulgus appellabat Schneevogel / Neuvogel.

Laqueis ex setis equinis Turdis positis facillimè capiebatur. Sorbi enim aucupariæ baccis vivebat. Adeó stolidus erat, ut se etiam manibus capi permitteret.

In cibum recipiebatur, non ingrati saporis.

Curruca.

ὑπολαῖς Arist. quod verimibus pascatur.

ἑπιλαῖς

Curruca

Andothia Albert.

Passer gramineus.

Eine Grasemücke / Sil.

Grasemüsche.

Avicula colore & Corporis figura luscinia ferè similis. Supina parte tota cinerea, Prona albet, partim dilutè cinereo colore respersa. Rostrum rectum, fuscum, Cruscula nigricant, vertex punctulis nigris maculatur.

Passim

Passim in hortis & pratis prope oppida & pagos æstate cantu suo exhilarat, quo Lusciniam ferè refert.

Vermiculis alitur arbores perreptando.

Nidum suspendit inter graminia rotundū. Ova Majo plerunq; quinq; parit, aliquando septem subviridia, punctis minutissimis varia, quæ si digitis tangantur, ea non amplius fovet, sed relinquit. Hyeme avolat.

Aliquando alienos pullos pro suis educat. Cuculus enim Ova, propriis ejectis, sua reponit, quæ fovet & excubat.

Cyanopus. 2.

Αετὶς Arist. *Peuc.*

Falco hyacinthinus *Albert.*

Accipiter stellaris *Eber.* & *Peuc.*

Avis phœbea.

Ein Blawfuss.

Accipiter est ferox, Corpore grandi, punctis & notis quibusdam stellas referentibus respersus. Oculi varii pellicudi, circulo aureo, pupilla nigra. Corpus oblongius, femoribus præsertim longioribus. Crura seu tibiæ respectu femorum breviora ac crassa. Pedes magni ac crassi, caru-

lei seu azurini. Dorsum, Alæ superiores & cauda Indici coloris.

Arboribus excelsis Montium nidificat. Ova parit quinq; cum plurimum.

Venatur Coturnices, Perdices, Cornices, Columbas, in quas subito ac conspexerit maxima velocitate & impetu irruit, neque persequi desistit, donec in potestatem suam redegerit.

Numero est Pugillarium dictorum, id est qui emissi prætento pugno revocantur.

Emberiza varia.

Ξανθόγυχες.

Passer hybernus, *μελανόλευκος*

Avis peregrina à D. Piperino missa. *Ges.*

Avis Merulæ congener, *Vlyß. Ald.*

Ein Winterling/

Schneevogel/ vulgò.

geschechter Emmerling.

Figura tota Aureolam seu Emberizam flavam refert, excepto colore & magnitudine, quâ Alaudam ferè æquat longitudine palmarum duorum, & digitorum totidem.

Rostrium

Rostrum simile robustum, crassiusculum, intensè flavens, triticei grani colore, in extremitate nigrum. Oculos nigros exornat circulus obscurè purpurascens. Caput totum ex cinereo subrubet, macula juxta oculos ferruginea. Prona pars candida, præter pectus, quod colore ferrugineo respergitur. Cauda pennarum duodecim, quarum mediæ nigræ, ternæ extremæ utrinque candidæ sunt. Alarum pennæ quatuor Corpori proximæ atræ sunt, oris extremis spadiceis: reliquæ omnes candidissimæ, præter majores septem remiges, quarum extrema ad medietatem atra sunt, & binas parvas superiores, juxta remigum radices.

Dorsum cinereum, atris maculis varium, ad Uropygium rubore lateritio maculatur. Radices pennularum investientium omnes nigræ sunt. Crusculis incedit Aureolæ, sed cum splendore ut in Merula atris.

Ungvici similes sensim incurvi, posteriore ut in Alauda cæteris longiore. Venter obtinet crassum & latiusculum ut Gallinæ, cui

junguntur Intestina admodum gracilia, paucis revoluti-
onibus contexta. Fel Hepati & Intestino jungitur exiguum.

Remissior color est Femi-
næ. Dorsum enim cinereum, fuscis notis varium. Simili-
ter Alarum remiges, & quæ dorso vicinæ fuscae sunt. Superiores cinereas, quæ in Mare totæ candidæ sunt, lineolæ albæ interfecant. Collum superius cinereum cum vertice, ex quo nonnihil flavedinis emicat.

Spermologus est, & hyeme gregatim apparet apricis & secus itinera locis, ubi grana & semina ex plantis arefactis legitur.

Capitur visco & reticulis in Silesia inferiore ad Crosse-
nam, Grünebergam, Svibosium, & vicinis locis: & in cibum recipitur, saporis non ingrati, Monticolis signata.

Vere imminente recedit, nec æstate conspicitur. Ubi nidum struat quando pariat, & unde volet, nondum exploratum.

Vocem edit altam, num cantillet non habeo quod dicam. In hypocaustis ad menses duos trêsvé, semine Milii

K k

Cuscutæ

Cuscuta, figopyro &c. aliquando enutrita fuit, absque cantu.

Falco.

φάλακς

Falco á pede introrsum arcuato, seu á falcato unguis hamo.

Ein Falsche/

Falschet.

Accipitrini generis nobilissima species, & animo & audacia reliquis plurimum præstat.

In rupibus & montibus Bojemiam á Silesia determinantibus Falcones nascuntur, inde nomina á Falconibus quibusdam locis cedere, Falkenberg, Falkenhain, Falkenstein, &c.

Cicurantur, domantur, concoces fiunt, mansvescunt ad aucupia.

Differunt natalibus, magnitudine, colore, sexu, ætate.

Falco montanus. ⁿ

Gesta.

Falco montanarius Albert. Cybindus, Accipiter nocturnus. *Plin. Eber & Peuc.*

Ein Virc Falsch/

Berg Falsch.

Corpus ei breve & valde fissum, Pectus planè rotun-

dum & magnum. Crura fortia & brevia, Pedes nodosi, unguibus fortioribus. Dorsi Alarumq; exterior color cinereus, qui paulatim fuscus clarius efficitur & pallidior.

In Montium rupis nidulatur.

Ferum est hoc genus, malis moribus præditum & iracundum.

Falco peregrinus.

Gesta.

Falco communis

Falco migrator & commetator.

Ein wander Falsch/

gemeiner Falsch/

fremdling Falsch.

Qui semper peregrinatur, & migrat de una regione in aliam. Minor est montanario, Cauda brevi, alis longis, Capite crasso, Coxa longa, Cruribus, brevibus, iisdem & pedibus albicantibus.

Bonise est moribus si, benè nutriatur á Falconariis.

Falco niger. ⁿ

Falco Carbonarius

Ein Kohlfalsch.

Figura

Figura peregrino per omnia
similis, at brevior. In dorso
& exteriore Alarum parte &
Cauda tota fuscā habet ni-
gredinem. Guttas in facie
Falconarias prorsus atras, quæ
circumfunduntur quodam
obscurō & fusco pallore.

Falco candidus.

Falco albus.

Falco Moscoviticus. ?

Ein weißer Falck /

Moschowitterische Falck /

Major est Falcone pere-
grino. Figura Pedum, un-
gvium, Rostrī ac totius Cor-
poris, naturam Falconis præ se
fert. In Dorso & Alis subal-
bus est, alibi verō maculas seu
guttas habet valde albas, aliis
guttis subpallidis interposi-
tas.

Hunc mittit Septentrio &
Oceanus ē Norvegia, Svecia,
Estovia, Moscovia. Ante
annos quinque loco muneris
ā Moschoviæ Duce ad Impe-
ratorem Romanum per Le-
gatos, quatuor albi Falcones
Pragam missi sunt.

Albus Falco perquam au-
dax & bonus, nec unquam ā
natura Falconis aberrat.

Falco sacer.

Ἰεῖς

περὶ Arist. Eber. ex Peue.

Falco Britannicus Symmach.

Falco Aerophilus

Ein Sacker / Socker Falck /

Stocker Falck /

Röppel / quasi copulatus

Stos Falck.

Magnitudo ei ferē Aquilæ,
Cruribus crassis & ungibus
maximis. Oculi flammei ex
citrino ad rubeum declinant.
Caput magnum, rostrum for-
tissimum, Cauda longa, pen-
næ rufæ, vox barbara.

In altissimis montibus ni-
dificat.

Nulla est avis tanta, quam
non statim dejiciat, nec unam
tantum, sed quotquot habue-
rit obvias.

Amat hominem & Canes
venaticos.

Falco medius.

Hierofalco quasi sacer
Falco.

Hierofalchus

Herodias quod Ardeas ve-
netur.

Ein Eier Falck / st.

Eier Falck /

Mittel Falck /

Reger Falck,

K. K. 2

Probis

Probis pedibus præditus est, digitis longis, Corpore valido & pulcro, præsertim postquam pennas mutaverit.

Strenuus ac ferox est, ad omne aucupium utilis.

Falco mixtus. ~

Falco montanus cæruleus.
Falconis montani secundum genus Vlyß. Aldrov.

an Falco cinereus seu leucophæus Eidem?

Ein Zwitter Falcke/
Liechtblauer Blausuß/
Ascherfarbener BergFal-
cke/

Springs Blausuß / Non-
nullis.

Avis est elegans & audax, spithamas ij. & digitos iij. longa, lata spithamas iiij. & palmos ij. Rostrum habet breve uncum, Indici feré coloris. Crura alta, Tibiæ graciles longæ luteæ, ungviculis nigris acutissimis, digiti exteriores duo utrinq; tunica aliquatenus junguntur Color cinereus ad cæruleum vergens dilutiús obscuriúsve pro diversa partium ad lucem obversione. Capitis, Colli, Gulae, Alarum superiorum & Cauda dilutius, Dorsum ob-

scurius; Pectus cum ventre toto & femoribus plumosis nivei sunt candoris, Alarum remiges sex nigrae sunt, reliquarum extremitates tantum nigrae sunt, mediotenus secundum scapi longitudinem albæ. Nares membrana circumtegit lutea; juxta Rostrum & Oculos albet: Oculi pupilla ex nigro cærulea. Cilia seu ambientes circulum membranulæ luteæ sunt, ut & iris. Capite donatur crasso & Collo, Corpore admodum gracili, Alæ ad mediam feré Caudam extenduntur, quæ dodrantem longa ex duodecim pennis, dilutè est cinerea, quarum mediæ dilutè cæruleæ sunt, exteriores quatuor, utroq; latere binæ candidæ, omnes ad nervum utrinq; maculis triangularibus fuscis insigniuntur. Supra Oculos juxta rostrum pennulæ ut pilii rigent.

Hepar totum sanguinei coloris, notulis albicantibus continuis respersum erat, inter quod & Intestinum fel prasini coloris hærebat.

Venatur aviculas, & perdices insequitur, cujus partem penè consumtam in ventriculo dissecto reperi.

Rarissimus

Rarissimus est, circa Paschatis festum à quodam Cive mihi communicatus fuit, quem bombardæ globo interfecerat extra oppidum in montanis.

Falconellus.

Falco parvus
Falconellus feriens. 2.
Ein Stos Fälschlin/
kleiner Fälsche/
kerch Fälschlin.

Longitudo ei spithamalis cum Palmo, pallidi pedes, seu subflavi. Dorsum nigrum ad Indicum inclinat, Pennæ Alarum nigriores. Pectus albidæ & nigræ maculæ variant. Oculi toti nigri, quos circulus angustissimus pallidé luteus in periophthalmio ambit, Genæ albæ, Gula in masculo rubet, in femina pallet.

Cauda fusca maculis transversim nigris distinguitur; Sub uropygio spicie est coloris. Femora ad tibias fusca sunt. Alæ longissimæ ultra Alas extenduntur crucem efformantes. Rostrum cæruleum,

In montibus nidulatur.

Freqvens ejus usus in aucupio, maximè ad Alaudas &

Perdices capiendas.

Falco palustris.

ὁ κατὰ γὰ κτλ
Falco littoralis.
Ein Rohr Fälsch / Sil.

Milvi ferè est magnitudine, Corpore longiore. Rostro adunco nigricante. Cruribus crassioribus, squamosis, cæruleis, digitis similibus, qui ungvibus armantur nigris acutissimis. Per Dorsum ex fusco purpurascit, in Capite dilutius. Alæ longissimæ & acutæ quarum majores pennæ lineis fuscis intersectantur. Venter subalbidus. Oculi lucidissimi sunt.

Omnium ignobilissimus est. Circa paludes, piscinas & flumina degit, & piscibus tantum victitat.

Præceps ex alto in aquas se dejicit, & discussis Pectore aquis pisces rapit.

Fringilla.

Σπίζα Aristot.
Vinelia Avis Albert.
Fringilla.
Eine Finsche/
Duch Finsche/
rotte Finsche.

Passerem magnitudine æquat,

quat variis coloribus, albo nempe, viridi & rufo distincta. Maris pectus rubescit, femina palleat. Cauda fusca exterioribus utrinque binis albicantibus. Nidulatur in arboribus, earum ramis appenso nido, ex Musco & Lana Ova parit numero v.

Cantat mas primo Vere usque ad solstitium. Aucupes eas obscuro loco reservant aluntque, Autumno canoras ad aucupium extrahunt, pro reliquis Avibus ad retia allicientis.

Vescitur sem. Papaveris, Lini, Cannabis &c.

Autumno & primo Vere, ubi gregatim volat, capitur. Hyeme avolat paucis superstitibus.

Editur assa & elixa. Amariuscula est, nec mali succi. Stomachicis non in utilis.

Fringilla candida.

Ein weiße Fink /
weiße Buch Fink.

Priori omni ex parte similis, præter colorem qui totus candidus.

Rarius occurrit.

Fringilla torquata.

Ein Ringel Fink /

Similis est Fringillæ vulgaris præter torquem albam, quæ Collum cingit, & verticem plumulis candidis nitentem.

Capta fuit in sylvis ad Kotznam.

Fringilla hyberna.

Ορνιθ

Fringilla montana

Fringilla hyberna, nivalis.

Montifringilla.

Eine Wals Fink /

Winter Fink /

Schnee Fink /

Dannen Fink.

Fringilla æqualis, & magnitudine proxima, sed collum habet cæruleum, rostrum luteum. Alæ variis coloribus, albo nigro & luteo distinguuntur. Vox illi insuavis & stridula.

In montibus versatur.

Fringilla sanguinea.

πυρρόνλας Aristot. Turneri,

Fringilla alpina

Pyrrhula

Ignaria

Rubicilla Gesa. Eber. & Peus.

Ein Blut Fink /

Leh / loh Fink / sil.

Nott vogel /

Wollens

Bollenbeisser/ id est vom-
Φολόπος

Thumherr/

Thumpfasse/ á vertice ni-
gro, qvi niger qvasi Cucu-
lus.

Gumpel.

Magnitudine Alaudam æ-
quat, Passere major, rostro
breui, crasso, nigro, fermé tri-
angulo. Color Dorfi & ala-
rum superiorum cinereus. Ca-
pitis, Alarum pars inferior,
& Cauda nigricant. Post O-
culos, Collo & Pectore igneo
rubore nitet, qvi ventrem
versus dilutior est, imo ven-
tre ad uropygium pallet.

Femina tota prona parte
pallida est, cætera Masculo si-
milis, vertice tamen nigro.

Fruietur gemmis Arborum,
acinis etiam fruticum qvo-
rundam, Sambuci palustr. Ju-
niperi, Sorbi &c.

Æstate rarissimé & nun-
quam feré apud nos apparet.
Autumno & hyemis initio
montosis frequens, nec ta-
men singulis annis.

Alitur in hypocaustis can-
tus gratiâ semine Cannabis &
facile cicuratur. Perqvám

docilis est, & fistulam voce
sua imitatur.

Autumno tendiculis ex se-
tis eqvinis capitur, & in ci-
bum recipitur, non mali gu-
stus.

Pyrrhula candida.

Fringilla montana alba.

Ein Weisser Thumpfasse/
Gumpel.

Anno 1601. capta est in
pago Fischbach colore pror-
sus candido, paucis in Dorso
nigriusculis plumulis elucen-
tibus.

Fulica.

Κέπρος Arist.

φαλαγγίς Nonn. á mucula al-
ba, φάλον enim album &
splendidum significat.

φαλασκούραξ

Λουφα, Τρυγὰς Turm.

Fulica Recentiorum Gesn.

Gallina aquatica Agric.

Gallina Arundinum

Follega, Follata

Fulsa, Fusca

Mergus niger.

Ein Wasserhuhn/sil.

Rohr Henne/

Pfaffe.

Mergi

Mergi genus. Avis aquatica nigra tota, Anati similis, at pauló minor, tres spithamas longa, & quatuor extensis alis lata. Rostrum ei acutum, crassum, longiusculum, candidum. Pedes obscuré glauci, circa genu supra & infra ex viridi flavescent. Digniti cum calce tres, ut in Colymbis fissi, quibus per internodia tunicae semicirculares, ejusdem cum pedibus coloris, ora exteriore nigricante, junguntur, unguiculis fuscis rectiusculis acutis. Color per totum Corpus niger, in Collo & Capite nigerrimus. Venter dilutiús ad cinereum inclinat.

Synciput glabrum, figura fere ovali, alba pellicula tectum, Calvitii specie. Collum oblongum, Cauda brevissima. Ventriculus callosus crassior ut Anserum. Hepar majus sine felle, quod Intestinis implicatur, conspicitur. Alarum superior ambitus per angustam lineam albicat in Mare.

Frequens apud nos in lacubus, piscinis, & fluviis, nec facile, recedit, si escam habet & pacem.

Vescitur seminulis plantarum aquaticarum, Grami-

ne, Pisciculis, vermibus &c. Super stipites in aquis nidum extruit.

Admodum pingvescit Autumno. Caro ejus quid grave & palustre olet.

Quapropter prius aqua fervente elixatur, ut odoris virus exhalet: deinde assatur & conditur.

Succum gignit minus probum, & biliosum.

Cor crudum comestum Epilepticis prodesse creditur.

Cerebrum cum veteri oleo permixtum Ani passiones curat.

Fulicæ matutino clangore tempestates prænunciant; quod carmine Aratus confirmat.

Cana Fulix itidem fugiens ex gurgite Ponti,
Nunciat horribiles clamans instare procellas,
Haud modicos tremulo fundens ex gutture cantus.

Gallus domesticus.

Αλέκτωρ, quia nos á lecto exuscitat.

Αλεκττωρ

Gallinaceus absoluté

Gallus gallinaceus,

Ein-Han/

Haus-Han.

Avis

Avis est attilis canora, fau-
cibus & capite cristata, plus-
quàm notissima.

Gallo colores sunt diversi,
& in singulis vel color unus
per omne Corpus, id est fla-
vus, niger, candidus, cinereus
&c. vel varii. In cruribus ad-
versis spiculis ornatur.

Cucurrere solet Gallus, Gal-
lina gracillat.

Fruitur omnis generis Ce-
realibus.

Piscibus item gaudet, Ra-
nis, Rubetis &c.

Hic præter familiarem u-
sum, qvem in villam fert,
dum gallinas plenas facit, &
culinam dapibus opulentat,
magno adjumento Patrifa-
miliâs esse consuevit cantu
suo, qvo ad opera familiam
revocat, monetq; ut absterfo
ab Oculis somno expergiscan-
tur & vivere discant.

Profunda nocte validiùs
cantat, mané leniùs. Novit
sydera, & ternas distingvit
horas interdiu cantu. Cum
Sole it cubitum, qvartaq; ca-
strensi vigilia ad curas labo-
remq; convocat, neq; Solis
ortum incautis patitur obre-
pere, diemq; venientem nun-
ciat cantu. Cantaturus pri-
us alas excutit, & seipsum fe-

riens vigilantio rem reddit.

Virgil. in Moreto.

Excubitorq; diem cantu pare-
fecerat ales,

Ovid. l. i. Amorum.

Jamq; pruinosos molitur lu-
cifer axes,

Inq; suum miseros excitat
ales opus.

Ambrosius. Galli cantus, sva-
vis nocte & utilis dormien-
tem excitat, & sollicitum ad-
monet, vigilantem solatur,
processum Mortis signans.

Jus Gallinacei ob nitro-
sam & salsam substantiam
calefacit, lavat, terget, tenu-
at, flatus dissipat cum carmi-
nativis. Dolorem ventricu-
li, Coli, Ileii, Renum á flati-
bus ortum sedat, obstructa
aperit.

Dysentericis medetur, Ser-
pentium moribus : qvippe
venenorum acrimoniam he-
betat, Calculos deturbat,
Asthmaticis & defectum Cor-
dis patientibus validam præ-
stat opem. Idem cum uvis
im maturis decoctum bilem
utramq; extingvit. Valet
in febribus longis Melancho-
licis, suspiriis, Articuliis

Morbis & Stomachi inflatio-
nibus.

Gallorum cum Gallinis
nondum coeuntium testiculi,
deperditas in Morbis vires re-
stituunt, laudabilis & velocis
digestionis. Ea propter Hecti-
cis & Marasmo laboranti-
bus, Morborumq; diuturnitate
macrefactis, utiliter exhiben-
tur. Semen prolificum sup-
peditant, & venereas robo-
rant vires.

Fel aqua dilutum, Lumi-
num aciem confortat, & Leu-
comata tollit.

Finus ex aceto, vino aut o-
xymelite contra venena fun-
gorum bibitur: ex aceto mor-
sibus Canis rabidi salutaris.
Ad Felis morsum cum adipe
gallinaceo subactum imponi-
tur. Cinis ejus exulceratio-
nes pedum sanat.

*Gallus major
exoticus.*

Gallus Italicus Patavinus
an *ἰταλικὸς* Aristoph.
Ein grosser Weischer Han/
Paduanischer Han.

Grande genus Gallinaceo-

rum, altis Cruribus, nonnun-
quam hirsutis.

Ex proximis provinciis ad
nos delati sunt,

*Gallina villa-
tica.*

Αλεκτορίς

Ορνίς ὀρετᾶλις

Gallina villaris, domestica

Eine Henne/

Hun.

Femina est in gallinaceo
genere, sed domestico.

Gallinæ ingluviem habent
ventriculo præpositam, & ap-
pendices quasdam parvas in-
fra quâ desinit Intestinum.

Differunt magnitudine &
colore.

Quædam totæ crocæ, vel
subflavæ, quædam nigæ, quæ-
dam candidæ, quædam variis
maculis insignitæ.

Item aliæ sunt parvæ, aliæ
magnæ.

Vescuntur seminibus Cere-
alibus, & sagineantur farina.

Pascitur & dulci facilis Gal-
lina farina,

Pascitur in tenebris; ingeni-
osa gula est.

Pulvere

Pulvere impendio delectantur, in quo sese volutando quodammodo scabunt.

Toto anno præterquam tribus mensibus brumalibus pariunt. Magna etiam generosarum nonnullarum, maximè lanigerarum fecunditas, ut ova 60. vel plura edant ante incubitam. Inhorrescunt à coitu, & se excutunt. Ovum consistit à coitu, & perficitur decem diebus magna ex parte.

Gallarum caro melior est quam Gallorum, nisi sint castrati: nigrarum verò, quæ non pepererunt, melior est & levior.

Probum gignit succum, neque calidum seu nimis tenue, ut facile in bilem abeat; neque frigidum seu crassum, ut pituitam augeat, sed mediocrem seu temperatum: facile concoquitur, coloris bonitatem facit.

Jus Gallinarum omnes succos Corporis temperat, utiliter bibitur in Stomachi rosonibus.

Ventriculus alimenti bonitate sva vitæque reliqua-

rum Avium omnium ventriculos superat.

Cerebella earum substantiam Cerebri adaugent, ac sensus acuunt.

Contusum Gallinæ,
Ein gestossen Huhn. Gallinam percoquito, donec carnes bene mollescant, & in pila pulpam unâ cum ossibus contunde: tum cum jure omnia per æneum vas colatorium exprime, modicum vini generosi & Croci aromatatumque quantum satis adjice, & coques aliquandiu. Cum inferre vis, panem tostum subjice. Cibis puerperis & qui venam secuerunt conveniens.

Pastilli é Gallinis hoc modo parantur. R. Carnis Gallinarum paulatim coctæ quantum volueris: adde Ovorum q. s. Panis similaginei flore lactis macerati ad sufficientiam: deinde contusis omnibus cum butyro, aromatizetur Majorana, Petroselinum, Cepis, Macis, Cinnamomo, formentur globuli, albumine Ovi illinantur: bulliant iterum ad sufficientiam, & addito Croco offerantur.

Plurimúm nutriunt & facili-
limé concoqvuntur.

Tunica seu pellicula interior
Ventriculi ἐχθρὸς ab aspritu-
dine dicta, seu cortex qvi-
dam, amara est, adstringit,
roborat, vomitum compe-
scit.

Vino lota & exiccata, po-
ta concoctionem juvat: ex
vino trita Stomachicis infer-
vit.

Cerebrum, gingivis Puero-
rum infricatur á feminis, ut
Dentes absq; dolore enascan-
tur. Prohibet fluxum san-
guinis, Narium & Cerebri.

Sanguis Gallinarum ni-
grarum ad maculas & lenti-
gines valet. Leucomata O-
culorum & cicatrices cum a-
qua inunctus sanat.

Adeps calefacit, humectat,
emollit, lenit, medió inter An-
serinum & Suillum. Calidior
tamen & siccior est qvám Su-
úm, & tenuior ac minimum
terrestris. Rimas Labiorum
sanat. Valet contra pustulas
Oculorum, Lingvæ asperita-
tem & Aurium dolores.

Fel absterforiæ est faculta-
tis, maculas in corpore illi-
tum aufert. Miscetur Ocula-
ribus liqvidis.

Si Bubo ortus sit in peste,

Gallus seu gallina deplume-
tur circa anum, & apponatur
loco per horam, & in alia ho-
ra apponatur alter: & sic fi-
at aliquot vicibus. Ea ratio-
ne venenum retrahitur á Cor-
de, & gallina subitó moritur.

Gallinam nigram Vetulæ
per spinam dissectam, calen-
tem confestim Capiti impo-
nere, & fascia ligare Melan-
cholicis vel desipientibus, ne-
scio qva admurmuratione,
superstitiosé jubent, & tan-
dem in flumen abjicere.

Gallarum pituita,
seu grando κρυστα, der Ἰσπ/
Ψιππ. Id vitium maximé
nascitur apud nos, cum Cibi
aqua calidiore commiscen-
tur: vel cum frigore & pe-
nuria Cibi laborant. Lingvam
extremam reptat pellicula al-
ba, quæ leviter ungvis vel-
litur, & locus butyro illinitur,
trajecta per Nares penna ali-
qvot vicibus, qvô possint re-
spirare.

Huic malo medentur, Ser-
pillum, Origanum, Tormen-
tilla in potu, Lac ebutyratum,
Allium, Cepæ.

Gallinæ, si ultra solitum
se concutiant, magnum est
futuræ pluvie signum.

Gallina

Gallina Italica
magna.

Gallina Medica seu Decu-
mana.

Ein Welsche Henne/
grosse rauchsfüssige Henne.

Gallina lanigera,
Indica.

Gallina lanata,
Turcica.

Eine Wollechte Henne/
Türkische Henne.

Gallinae sunt peregrinae,
quæ pennis crispis instar lanæ
obteguntur.

Has mittit Fuch urbs Indiæ
orientalis maxima.

Ova pariunt optima &
plurima.

Gallina altilis.

Eine Masthenne.

Gallina quæ sagina alta &
enutrita est.

Gallinarum matricæ.

Brüthennen.

Sunt gallinae, quæ incuban-
do pullos excludunt.

His supponuntur non so-
lùm gallinarum, verùm etiam
Perdicum, & Anatum ova,

Gallinae glocientes.

Gallinae veteranae

Gluckhennen/

Glocientes suo strepitu mo-
lestæ sunt, & agmen pullorum
ducunt.

Gallina novella.

Merghennen.

Graciles sunt, & plumis
contractioribus. Anniculæ
sunt neq; hæcenus pepere-
runt.

Gallinarum Ova.

oder

Hüner Eyer/

Plinius. Nullus alius cibus
est, qui in ægritudine alat,
neq; oneret, simulq; vim po-
tus & cibi habeat, ac Ova.

Præferuntur aliis omnibus
Gallinarum ova, maximè si
ea ex Gallo conceperint. E-
liguntur recentia è Gallinis
pingvibus non macilentis na-
ta, oblonga, parva, tenuia,
si sumas ovum molle sit atq; novum.
Gratioris sunt saporis, Ori-
jucundiora, plusq; afferunt a-
limenti quàm cætera. Ad
æqualitatem & mediocrem
temperiem tendunt. Servan-
tur Ova hyeme in paleis, æsta-
te in furfuribus aut cineribus.
In Ovo sunt albumen & vi-
tellus, Albumen ad frigidita-

tem, vitellus ad calorem tendit. Ambo autem humida sunt, potiss. albumen.

Ova recentia sunt alimentum sanguini proximum.

Unde in Regim. Schol. Salern. scribitur :

Ova recentia, Vina rubentia,
pingvia jura,
Cum similia pura, Naturæ
sunt valitura.

Ova in aceto cocta, Alvi fluxiones desiccant, efficaciora fiunt, si aliquid austeri addideris, & super prunas frixeris.

Nostrates feminæ Nucem myristicam, sem. Accipitrinæ & alia aspergunt, puerisq; dysentericis afferunt.

Ovum crudum totum, admixto Rosaceo, valet ad Palpebrarum, Aurium, Mammarumq; phlegmonas, & quæ in partibus nervosis contingunt, ut cubito & digitorum tendinibus.

Ambustionibus si statim imponatur prodest, siye solum candidum, siye cum vitello. Mediocriter namque refrigerat, & citra erosionem desiccatur.

Ova zephyria.

Ova subventanea,
Spinnen Eyer/ vulgò
Drachen Eyer.

Parva sunt Columbarum ferè: at prorsus rotunda non oblonga, absq; vitellis. Vulgi opinio est, ea esu Arancorum terrestrium nasci.

Minus sapiunt, humida magis & inutilia.

Ovi albumen.

Τὸ λευκὸν τοῦ ὠῆ.

Ovi candidum, Plin.

Albus liquor, Columell.

Weis Ey/ Eyerklar/

Das weisse im Ey.

Refrigerat modicè, mordacitatis expers, atq; emplasticum. Collinit, mitigat acres fluxiones, spiracula Cutis occludit, repellitq; inflammationes Oculorum lenit, ambustis medetur.

Fronti cum thure impositorum, fluxiones arcet avertitq;.

Ophthalmiis, Sedisq; ac Pudendorum ulceribus commodum pharmacum.

Ambustionibus pustulas innasci non finit, si quàmprimum

num eo perungantur: faciem à Solis ustione tuetur,

Alba Ovorum conjice in vas, quotquot suffecerint, & Vinum quoad spumas concutiat, pellucidum fit.

Hoc etiam Apozemata & Syrupi clarificantur.

Ovi vitellus.

Τὸ ὠχρόν, *Arist.*

Χλωρόν τοῦ ὠοῦ, *Hipp.*

Eyer Dotter.

Temperatus est, facile digeritur, & probum sanguinem generat.

Suggillata in Oculis discutit impressa, & Cataplasmatibus, quæ phlegmonas mitigant, miscetur. Additur Cerothis lenientibus & clysteribus.

Feminae Vitellum recens cum momento salis linteolo exceptum, Infantibus ad Alvum proritandam intrudunt, Addunt quædam Mel & Crocum.

Pellicula interior,
(Hymen) detracta Ovo si-
ve crudo, sive decocto, La-
biorum fissuris medetur. Da-
tur pulvis Dysentericis ex vi-
no rubro.

Ad Cruris fracturam utilis,

Ovitesta, κελυφές,

Τὸ λεπύριον τοῦ ὠοῦ.

λεπύριον τοῦ ὠοῦ, *Hipp.*

Eyerschalen.

Tosta cum corticibus Pini Pedum attritiones ex calceamentis sanat, omnemque humorem & rheumatismum constringit, Hæmorrhagiam sistit, & ipsis dentifriciis ad-
ditur.

Ovi testa, è qua pullus exit, purgata, Stranguriæ succurrit.

In pulverem subtilissimum redigitur ad Horologia.

Præparantur Ova ad cibum variis modis.

Ova effusa.

ὠὰ ἐξαφῆτα, hoc est, emissa

Ova elixa, dispersa,

In Wasser gesetzte Eyer.
In Wasser geschlagen Eyer.

Appellantur ea, quæ è testis suis effusa, abjecto folliculo coquuntur integra, seu Ova in aqua bulliente fracta seu elixa. Hæc vel per se eduntur, vel cocti panis segmentis imponuntur. Salubria sunt.

Ova sorbilia.

ἐοφῆτα. *Diosc.*

Ova mollia, liquida.

Eattig

gang Weichgefottene Eyer.

Dicuntur, quæ dum coquuntur excalescunt tantum liquida adhuc minimè concocta densataq;.

Per se tantum edibuntur cum modico salis. Minus tremulis nutriunt, humectant, vires rescindunt acervatim, ventrem meliorem reddunt, facilius subducuntur. Pro sunt gutturi exasperato, tussientibus, pleuritidi, raucedini, Phthisi, dispnæ, sputo sanguinis, Renum & Vesicæ ulcerationibus. Ventriculum tamen languidum subvertunt.

Ova tremula.

ὠὰ ἀπαλὰ Diof.

Ἰσομητὰ

Ova mollia Cels.

Ova tremulenta

mollicula, tenera, tenella.

Weiche Eyer/

Cum paulò magis coquuntur ad mediocrem usq; consistentiam, Sorbilibus plus nutriunt. Multum alunt, & Stomacho apta sunt. Ad concoctionem, digestionem, nutritionem, boniq; succi generationem præstant, Cum sale & pane eduntur.

Ova mediocriter dura.

ὠὰ ἐφθάρη ὁ πῶ

ἐψηθέντα Gal.

Dotterlose Eyer/

Dotterweiche Eyer/

Sunt ova ad duritiem aliquam cocta, vitello adhuc molliusculo.

Plus mollibus nutriunt.

Ova dura.

ὠὰ σκληρὰ

Ova Paschalia

Hartgefottene Eyer.

Ova sunt, quæ omnino coctione induruerunt. Duriora sunt, ἑσθ' ὑπογὰ tardius permeant, & crassiorum succum procreant, Alvum constipant.

Æstate frequenter testis exuuntur, & in partes aliquot secantur, ut alternis vitelli ac albuminis segmentis lances Acetariorum coronent. Ein Salat mit Eyern.

Mediotenus divisus aliquando superfunditur liquamen ex melle aceto, additis Croco Zingibere.

Ova assa.

ὠὰ ἐπὶ ἄσβ' ὁ πῶ

ἐψηθέντα.

Ova tosta.

In der Asche gebratene Eyer.

Sunt

Sunt Ova, quæ in cineribus calidis coqvuntur vel asfantur.

Concoctu sunt difficilia, & tardi transitus, crassiusq; alimentū Corpori tribuunt, Magis siccant minúsque refrigerant, & ingratoris sunt saporis quàm elixa in aqua.

Ovum assum bezoarticum.

Ovum aureum bezoarticum.

Electuarium de Ovo.

Das Eüdene Ey.

℞. Ova recentia num. ij. abjectis albuminibus, & quod vacuum Croco integro orientali repleto, foramina operculo suo claudantur, & in cineribus ad perfectionem assentur (non adurantur, uti plerunq; fieri solet) deinde auferatur Cortex addendo

Pulv. Erucae aceto præpar. unc. i.

Rad. Diptamni albi

Tormentill.

Angelica

Pimpinell. an. unc. f.

Zedoar.

Scordii, granor. Juniperi,

Boli Armeni.

Sigilli Strigenfis an. drach. 2. scr. 2.

Nuc. Vomica.

Myrrhæ, Corn. Cervi.

Camphoræ an. drach. 2.

sem. Citrii, Acetosæ

Card. bened. an. scr. 4.

Theriace Andromachi.

Mithridatii an. unc. 2.

Cum syr. acetos. Citrii f. massa, quæ Auro fino obducta pro usu reponatur.

Adversus pestem, febres pestilenciales & alia venena, Pharmacum magni usus.

Ova frixa.

ὄα τρυγνισα

τρυγνισα.

Ova fricta.

Ova in sartagine spissata, oleo vel butyro frixa. Spissantur autem variis modis.

1. cum butyro, integris manentibus vitellis, in patella seu lebetes frigentur, suppositis segmentis panis.

Eyer im schmalge/ gesagte Eyer/

Malum procreant succum, crassum, excrementosum, nidorosum, & reliquum quoq; cibum in ventriculo corrumpunt.

2. conqvassata cum butyro in lebetes diligenter agitantur donec cocta fuerint, additis

M m

Mace,

Mace, Majorana vel Petroselino.

Ova agitata & con fracta,
Gerurte Eyer.

Minus pingvedinis obtinent quàm priora, ob id facilius concoctionis.

3. Utrinque perforantur, & emisso liqore in peculiari ac convenienti lebate cum butyro frigentur.

Ausgelauffene Eyer.

4. In placenta formam coqvuntur, qui modis Agriculis & plebeis apud nos frequentens. Addere solent farinam triticeam, Cepas, Petroselinum, aut Salviam, cum butyro aut axungia porcina.

λεκοδιτης,

Placenta Ovorum friatata.

Ein Eyer Kuchen/
Pfanne Kuchen.

Hæc difficilimæ sunt concoctionis, & facile corrumpuntur, viscerumque obstructions pariunt: ob id stomachum requirunt probe constitutum.

Ova frixa mali sunt succi, fumosaque in Stomacho coactura, facileque corrumpuntur.

Pravum gignunt succum & excrementitium: mox enim in bilem ac putredinem vertuntur, ructusque, nidorosos generant.

5. Aliquando duriter coctis & divisis, abjecto putamine, eximuntur vitelli, qui additis Petroselino, Croco, Maccis, crudo ovi albumine iterum induntur, & vel in butyro frigentur, vel in liqvamine ex aceto, saccharo aut Melle coqvuntur.

Ova,
Gefüllte Eyer.
Sawer Eyer.

Hæc appetitum erigunt, & è morbo convalescentibus grata.

Ova suffocata.

ωά πεντά,

Verdempfte Eyer.

Oleo garo ac vini modico imbuta in duplici vase supra ignem modice crassescunt.

Elixis, duris & assis meliora sunt, & sapidiora, si ad mediocrem crassitiem pervenerint. Nam & probum generant succum, & facile coqvuntur. Magis leniunt & mitigant.

Gallinarum

Gallarum Pulli.

Αλεκτορόπουλα,

Ορνιθόπτερα,

Νεοσσοὶ ὄρνιθες.

Pullastri, Pullastra,

Junge Hühlin/

Rüchlin.

Jung Hühlin/

Demlin.

Gallus vel Gallina adole-
scentes. Horum caro sva-
vis est, facillimæ concoctio-
nis, & magis quàm Gallina-
rum humectat, ac sanguinem
probum procreat. Eumq; fri-
gidiorem, nec excrementi-
tium, febricitantibus utilis.

Jus Gallinarum adolescen-
tium æquat Corporis humo-
res & ardores, post febrium
discessum cum saccharo.

Pullus elixus é jure.

Pullum deplumatum, exen-
teratum & purgatum coque
in cacabulo, cum aqua suffic.
addito sale cum croco, zin-
gib. Galang. Macis &c. infe-
ratur,

Pullus farsilis,

Ein gefüllter Huhn.

Pullum sic, ne aliquid in
eo remaneat, á Cervice ex-
pedies, & mixtura ex ovis,
lacte, passulis, majorana, seu

Petroselino ac Croco infar-
cias, Integrum ollæ immittas,
ad ignem cum aqua elixato.
Cum bullierit sufficiantur in-
feres.

Pullus in Agresta.

Pullum cum salita carne de-
coq vito: ubi semicoctus fue-
rit, grana uvæ, sublatis é me-
dio vinaceis in cacabum fer-
ventem indito, Petroselinum
& Mentham seu majoranam
minutim concidito, Piper &
Croci in pulverem conte-
rito. Hæc omnia in cacabum,
ubi Pullastra cocta fuerit,
conjcito, & patinam statim
facito. Hoc obsonium ad-
modum alit, facile concoqui-
tur, Stomacho, Cordi, Hepa-
ti, Renibus convenit, ac bilem
reprimat. Simile modo para-
tur cum Crespini bacculis.

Pullus assus,

Ein gebraten Huhn.

Pullum benè depilatum,
exinanitum & lotum assabis.
Assato atq; in patinâ imposito,
antequam refrigescat, succum
Citrii aut Arantii, cum aqua
Rosarum & Cinnamomo be-
nè trito infunde & appone.
Eduium ventriculo gratum,
appetitum restaurat. & Hepar
calidius contemperat.

M m 2

Pullus

Pullus gallinaceus per medium sectus, cruentus & tepidus, Vertici Capitis in phrenitide utiliter imponitur,

Capus.

Αλεκτριώνικτομίας

Capo

Gallus semimas

Εἰν Ῥαφαν/

Ῥαπυ.

Gallus est, cui testes sunt avulsi. Apud nos feminæ quædam Gallos castrare solent, testiculis per posteriora revulsis. Vulnus tantum fit, quantum digito immittendo & testibus singulis extrahendis sufficit. Vulnus filo consunt, & cinerem infricant, tum etiam cristam resecant, ut virilitas omnis absit, & abolita libidine pingvescant.

Vulgus cum saginare cupit Capos aut Gallinas, plumas cum cauda, quas *Masse* derit vocant, evellere, cibo lapillos addere, & in locum tenebricosum reponere solent. Alii pastam forma pilularum ex rebus nutrientibus intrudere solent, *Hiner*, stopfer.

Laudes Avium omnium una Caro gallinacea in se comprehendit, nihilque reliquæ

Alites popinis offerunt, quod unus Capus in se non habeat, sive elixum sive assum velis.

Caro temperata est, bonum & perfectum generat sanguinem.

Ex Caponibus fiunt varia fercula pro sanis & ægris.

Jus Caponis restaurans vires. Capum veterem parat, exentera, purga, totum cum ossibus comminue, dein in vase stanneo probe obturato, adjectis nummis aureis Ungaricis senis, lixivio & aqua prius probe purgatis, momento Cinnamomi & Salis, in lebetem Cupreum aquâ fervente plenum, ut bulliat imposito: tandem perfecta concoctione exprimatur, & agro offeratur.

Axungia Caponis temperata est, dolores Laterum & Colic mulcet, pota & illita.

Pellicula interior ventriculi Capi, & cuticula Crurum flavâ addito Musco flavo saligneo, à Rustica gente adversus Icterus bibitur.

Alectorias gemma.

Alectorica Αλεκτριάς

Caponis lapis.

Εἰν Ῥαφανεν στεῖν/

Gemma est crystallina species in

cic in ventriculo Gallinaceorum seu Caponum reperta, fabæ magnitudine.

Anno 1591. Parens meus in arce Greiffenstein, cum à Coqvis mactarentur Capi, forte fortuna dissecto Capi ventriculo, in eo reperit lapillos quinque, inæqualis formæ & magnitudinis, rotundos & longiusculos, translucidos Crystalli instar, seu potius aquæ limpidæ, subobscuris cæruleis fibris seu striis variegatos, aureisq; micis Opuli instar relucetes. Majorem Generos. Dom. Christophorus Gotschius expositum aureo annulo inclusum gestabat.

Politus non lædit oculum, nisi pupillam attigerit.

Plura de iis superstitiose scribuntur.

Sylvaticus, Reges Alectoriam gemmam gestantes, & gladiatores invictos reddere, ac sitim tollere, item Mulieribus vires & gratiam conciliare scribit.

Obscurus.

Hic oratorem verbis facit esse disertum,
Constantem reddens, cunctisq; per omnia gratum.

Hic circa veneris facit incensiva vigentes,

Commodus uxori, quæ vult fore grata marito:

Ut bona tot præstet, clausus portetur in orbe.

Gallina Corylorum.

Αἴγας Aristoph. Gese.

Αἴγυλὸς Gal.

Αἴγυλ

Attagen

Francolinus

ἄγας & λαγῶσις. Lengol. à pedibus villosis & Leporinis similibus.

Bonosa Alberti.

Gallina Corylorum, quod inter Corylos versetur, ejusq; gemmis & julis vescatur.

Gallinula sylvestris montana.

Perdix alpina

Tarda avis Eber. & Peuc.

Gallina rustica Varroni.

Ein Haselhum/

Haselhenne/

Rotthum.

Avis est Perdix paulo major, spithamas duas longa, tota varia & elegans, cui Rostrum perbreve nigricans; Pedes hirsuti, plumis ad principium usq; digitorum percurrentibus: Digiti corticosi, squamosi, glauci, multis li-

neis articulati. Tota circa Dorsum κατὰ γὰρ φος id est versicoloribus picta maculis, Castaneæ seu figulinæ testæ colore, sed magis rufa. Vertex Capitis ex fusco rubet, nigris maculis respersus. Palpebra superior ferè Cocci colore splendet, cui adsunt utrinque maculæ candidæ. Mentum nigrum, è quo ejusdem coloris tenues quædam pennæ cui villi dependent, tanquam barbulam efficientes. Cauda quàm Perdici longior, ut Dorsum varia ex pennis quindecim constans, coloris in extremitate glauci, Paulò interius linea nigra transversalis, digitum lata, exceptis mediis duabus, quæ ea carent. Ad latera sub alis & pectore maculis ferrugineis tingitur. Venter albet.

Frequens apud nos in Suditorum jugis, circa Gigantæum montem, & aliis alpinis tractibus. Ad plana rarò descendit.

Vivit ex julis seu nucamentis Coryli, Betulæ, gemmis primis Betularum, filiquis Saltarellæ, acinis Sambuci alpinæ, baccis Juniperi, Vitis Idææ &c. Hæc omnia in

ejus ingluvie per intervalla dissecta à me fuere reperta. Tritico etiam & Hordeo vescitur in hypocaustis; at difficilè mansvescit.

Coit osculatione, ut Columbæ post æquinoctium verum. Nidum parat sub Corylis, aut Filice montana maxima, in terra. Ova parit 20. Columbinis paulò majora.

Gallinæ Corylorum bis anno capiuntur, Vere & Autumno, ac quidem frequentius. Laquei seu retia in terram illis locis, ubi degere solent frequentius, figuntur, quibus huc illuc discurrentes implicantur.

Caro ejus candida, tenera, delicata, saporis gratissimi; quam Magnates Bojemæ & Silesiæ, ut cibum prorsus nobilem, & ferarum Avium omnium laudatissimam prædicant, adeo ut Principibus etiam commodè apponi possit. Man kan einen Fürsten darmit bewirten.

Calefacit, siccatur, probè ac multum nutrit, bonum ac laudabile

laudabile Corpori suggerit alimentum, facilius digeritur, & excrementorum expers. In cibo Arthriticis, Paralyticis, Epilepticis, Calculosis, Stomachicis salutaris. Bonum Corpori colorem conciliat.

Cerebrum roborat, & intellectum ac genituram auget.

Assatur ut plurimum, transfixo Lardo, Caryophyllis, Cinnamomo. Elixatur etiam superfufo liqvamine ex vino, saccharo & aromatibus ac passulis condito.

Bohemix Magnates & Barones, ut lautissimum ferculum, feria Paschatis sollemniter, nescio qua superstitione, mensis offerre solent. Hinc alii aliis, iis carentibus, muneris loco ad multa miliaria dono mittunt.

Femina suffitu plumarum utero strangulatas erigunt, non aliter ac Perdicum penis.

Qvidam inter Attagenem & Gallinam Corylorum distinguunt, cum revera sexu saltem differant, veluti in

Vrogallo & Grygallo idem observare licet.

Gallo-pavus.

Pavo gallus.

Gallus Indicus.

Gallus peregrinus *Petr. Gyll.*

Meleagris *Turn. & Bell.*

Gallina Africana,

Numidica.

Ein Calcutisch Hum/

Indianisch Hum/

Welsch Hum.

Corpore est rotundo, Pavonis majore, Cruribus procerissimis, in quibus ungues aduncitate & distinctione nostratibus similes. Plumæ tum Accipitris speciem similitudinemque gerunt, tum extremæ albæ visuntur. Caput autem plumis omnino nudum, pelle tantum obducitur carnosâ rubescente, quæ nihil aliud est quam appendix quædam Cutis, quam nunc extendit, & per Nares adeo demittit irata, ut rostro promineat, nunc contrahit, seu in pastu ita retrahit, ut vix videri

videri qveat, cristam appelles : nunc cæruleo colore, mox pallido, dein purpureo, pro affectibus, ut apparet, suis pingit. Caudam instar Pavonis subito extendit, & in rotam agit. Acri atq; acuté videndi sensu viget. Vocem cum fragore per collum longè lateq; vagantem reddit, ut liqvorem in dolium infusum diceres strepere. In sua tamen voce gallinaceum quidam recinit Gu, gu, gu.

Ex Novo Orbe primùm alatus, hodie passim in Nobilium & divitum aulis alitur.

Avis est voracissima, & magnus sumtus in educandis alendisq;ve requiritur.

Fruitur in cibo Cerealibus omnis generis, ut Gallinæ.

Feminæ minores sunt. Ova pariunt albicantia, maculis rubentibus respersa, Incubant diebus tricenis: Adeo occupantur negotio incubandi, ut cibum sumere sæpè obliviscantur. Hodie frequenter iis supponuntur Ova gallinarum domesticarum, quæ feliciter excubant.

Gallopavi in cibo habentur lautissimi, & Principum mensis digni.

Caro alba, svaavis saporis, duriuscula, constans, præbens alimentum; maximè si probè concoquatur.

G. lareola.

Gallinula palustris,

Ardeola littoralis,

Ardeola arenalis.

Sand Bogel/

Wasser Hünslin/

Sand Regetlin/

Mott Hünslin.

Plurima in Silesia æstate visuntur genera, magnitudinè præcipuè & coloribus discreta.

Rostrum omnibus rectum, modicè flexum, plerunq; nigrum, Cruscula oblonga, digitis fissis, quorum posterior, qui loco Calcis, vel perbrevis & nullus Corpus gracile adductum. Caput proportionè parvum. Cauda brevis.

Pars Capitis supina, quæ inter Rostrum & Collum multis albet, ut etiam Venter, sed aliis simpliciter, aliis maculis fuscis distinctus. Maxima alarum pennæ, omnibus ferè nigrae aut nigricantes, paucis exceptis.

Circa fluvios & torrentes locis

Iocis sabulosis & lapidibus
plenis ætate versari solent.
Vermiculis, Insectis aquati-
cis, arena & limo victitare
solent. Plurimarum ventri-
culos dissecui, at nullos Pisci-
culos animadvertere licuit.

Glareola I.

Erythropus 1. *Gesn.*

Redshanka *Turn.*

Kottbein Kotsfussel/ 7

Wasserhühnlein mit roten
beinen.

Rostro est oblongo & ni-
gricante per summum modi-
cè inflexo, pennis fuscis albo
passim inspersis, ventre albo,
fuscis per transversum macu-
lis intercepto.

Glareola II.

Gallinula palustris 2. *Gesn.*

Erythropus minor *Gesn.*

Ein Koy Negerle/ 2

Kobel Negerlein/

Sandvogel.

Magnitudo ei Coturnicis,
pauló major, Coloris fusci,
maculis cinereis undulati,
præsertim in Capite, Dorso
& alis superioribus, quas ni-
gricantes per medium linea
alba transversim distingvit.
Collum ambit circulus du-
plex, niger superior & candi-

dus dorsum versus. Alba
sunt, gula, Collum, venter,
Alæ interiores. Crura ex fu-
sco rubent, digitum longa,
tenuia digitis saltem ternis,
quorum bini interiores ali-
quantulum pellicula jungun-
tur, ungviculis minimis, tenu-
issimis, acutis, nigris. Ro-
strum fuscum, supra Nares &
rostrum tantillum rubet. Dor-
sum ut Coturnices varium.
Vertex ut in Alauda cristatus
apparet.

Ad littora fluviorum are-
nosus nidificat Pygalampidi-
bus & vermibus vescitur.

Glareola. III.

Gallinula aquatica 1v.
Gesn.

Ochropus magnus Eidem

Ein Schmirring/ Gees-
füssel. 2

Varii est coloris. In toto
Corpore rufa apparet, in bre-
vissimis alarum pennis extre-
mis etiam rubens, ut in Rubri-
ca fabrili. Alba tum in capi-
te & circa Oculos, tum in
mediis alarum pennis & in
ventre. Longissimæ Alarum
pennæ nigræ sunt, & alibi
passim in Dorso, Cauda, Col-
lo & Alis maculæ nigricant.
Palpebrarum margines color

N n

croceus

croceus tingit. Est & fuscus vel cinerei nonnihil in alis. Crura subflava, ut & Rostrum, ad dimidium usq; Anterior enim pars nigra est.

Nidificat inter fruteta & Musco & gramine.

G. lareola

I V.

Gallinula aquatica, 8. *Gesn.*

Ochropus medius, *Eid.*

Grünfussel/

Wassrüllis.

Magnitudine est Merulae. Rostrum duos digitos longum, gracilius, fuscum. Dorsum fuscum, cui in collo nonnihil cinerei admixtum est.

Alarum longiores pennae nigrae. Cauda brevis, alba, sed circa finem lineis transversis nigricantibus distincta. Passim exigua puncta albicantia, per Dorsum praesertim, in minoribus Alarum pennis conspiciuntur. Venter candidissimus. Pars Capitis inferior candida. Crura longiuscula septem digitorum ad medium usq; plumosa, dein ex flavo obscure virentia, digitis quaternis, minimo posteriore. Anteriores mem-

bracula perbrevis conjungit, Ungvicularum tenuiss. acutioribus fuscis. Lingua in oblongum bifidum mucronem desinit.

Ventriculus apertus continebat limum & Vermiculos

G. lareola

V.

Gallinula palustris, 12. *Gesn.*

Ochropus minor, *Eid.*

Ardeola arenalis,

Ein Kiegersin/ quasi motricula,

Sand Kiegersin/ sil. *Eullisf.*

Minima est inter Gallinulas, Rostro nigricante. Collum album, idq; altius quam in ceteris: idem linea fusca, ceu torqve cingitur inferius. Caput cinereum, in quo spacium supra Oculos nigrum, inter albas utrinq; maculas continetur. Dorsi alarumq; color ad cinereum vergit. Longissimae Alarum pennae nigricant. Crura sublutea. Pedes ternis digitis divisi, Venter subalbidus.

In arenis ad littora fluviorum nidificat. Ova parit ut plurimum

plurimum septem oblonga. Cursus est velocissimi, & noctes rotas Aestate littora, à quibus nunquam recedit, voce clangosa percurrit. Tul, Tul, Tul, Tul.

Insectis aquaticis fruitur.

Glareola

V I.

Gallinago vel Gallinulæ genus nomine ignoto, *Gesn.*

Gallinula palustris holosericea.

Ein Samet-Himle/

Mott-Himlin/

Schwarz Wasser-Himle.

Color ei ater & subrufus per totum ferè Corpus, instar Holoserici splendens, punctis albis maximè super alas sparsis. Crura alba & fusca sunt, digiti prælongi membranula coherent latiuscula, postremo breviusculo. Rostrum oblongum nigricat. Pars prona albet. Cauda alba nigris lineis transversim variat.

Rarior est cæteris, & similiter vermiculis ad aquas nutritur,

Glareola

V I I.

Gallinago cinerea.

Ein Asch-Himlin.

Dorsum & Alarum pennæ minores obscuro fumi sunt colore, majores verò sunt nigriores. Crura fusci coloris, minimo roseo admixto. Collum, Pectus & Venter cinerea sunt. Cauda digitos trij. longa. Rostrum longiusculum fuscum. Ad latera sub alis minutioribus lineis transversis ornatur.

Glareola

V I I I.

Gallinula palustris, λευκό-πυγος, seu πύργυρος, *Gesn.*

Bundt Wasser-Himlin/

Gescheckt Mott-Himle.

Magnitudine & colore ferè est Sturni, inferiori alarum parte maculis sparsa, albicante orrhopygio. Femora usq; ad medium plumosa. Pedes ex fusco virent, inter cujus digitos duos majores membrana interjacet.

In Ventriculo Vermiculi & Muscæ continebantur.

Odorem spirat gravem,

N n 2

Glareola

Glareola IX.Cenchramus *Nonn.*

Gallinula novalis minor

Klein Brachvogel/

2. Matfern *Argentinensibus.*

Longitudo ei dodrantalis & digitorum duorum, magnitudo Ortygometræ. Crura leucophæa altiora, crassiuscula digitos viij. longa, digitis longiusculis, unguiculis latiusculis acutis. Rostrum rectum, acutum, ex obscuro flavum. Color Capitis, Cervicis, Dorsi, Alarum, Caudæ, ex fusco flavus seu fumo similis, maculis per Dorsum & Alas partim nigris, partim candidis, aspersus. Remiges Alarum nigræ, interiores subnigricant. Circa Rostrum & Oculos albet, ut & Collum supinum cum Mento. Venter cum Cauda fuscus, media nigra, apicibus extremis candidis. Fellicaret.

Admodum pingvescit.

In cibum venit Assa, esui grata, haud mali saporis.

Grus.

τίσανθ quasi γίγνευνος ἀπὸ τοῦ τίπ γῆρ ἐγεννᾶν, ab eo quod terræ semina perscrutetur,

Κλαροῦς

Ein Kranich/

Kran.

Vipio. ein Junger Kranich.

Avis advena, Ciconiâ paulo major, Rostrum acuto, Cruribus altis, fuscis. Color maximè cinereus, præter Alarum majores pennas quæ nigricant. Digni humanis non breviores. Vertex niger cum macula rubra. In alis retrorsus Caudam pulcræ & crispæ sunt pennæ, quas auro vel argento ornatas juvenes pilis affigere solent, *Kranichs Feder*.

Grues κλέζαν clangere dicuntur.

Frugibus & seminibus vescuntur.

Non nidulantur apud nos, sed pro delitiis in aulis Nobilium quondam aluntur. Mansuefactæ lasciviunt, gyrosque quosdam in decoro cursu vel singulæ peragunt.

Grues torminosæ in cibo profunt. Jus earum vocem clarificat, spermaque auget.

Caput, Oculi, Venterculus exusta pulv. fistulis & variosis ulceribus insperguntur.

Axungia emollit, digerit, resolvit omnes durities.

Rigor Cervicis gruino adipe mollicur

pe mollitur velocissimé, negantq; illos ullo labore lassificare, qvi nervos ex alis & cruribus Cruris habeant.

Fel adversus Oris torturam & Oculis prodest.

Qvi sibi noctu metuunt dormientes á venenosis animalibus, nutriant secum Grues *Avic.*

Salutis ergó, medio Autumno, frigoris vim non sustinentes (tanquam terræ ambitum, Cæli mutationem, temporumq; varietatem scientia & cognitione comprehenderit) frequentes in Ægyptum, Lybiam, Æthiopiam, aliasq; Orientis regiones proficiscuntur, ubi cum hybernium tempus traduxerint, lætissimiq; dies ac tranquillillucescere caperint, ad patriam sedem remigrantes, nidos suos sine duce repetunt.

Septembri mense discedere incipiunt. Volant alté, ut procul prospicere possint, & inter volandum ordine ac serie λαμβδα græcum exprimunt, unde *Martialis* :

Turbabis versus, nec littera tota volabit,

Unam perdidideris si Palamedis avem.

Si nubes tempestatemq; viderint, conferunt se in terram, & humi quiescunt. Ducem etiam habent, & eos qvi clamant dispositos in extremo agmine, ut vox percipi possit, cum consistunt ceteræ dormiunt, Capite subter alam condito, alternis pedibus insistentes. Dux detecto capite prospicit, & quod senserit, voce significat.

Gryphus.

γρῦψ

γρῦψ á rostri & ungvium aduncitate qva Aquilam referre dicitur.

Ein Greiff

Gryphes ajunt quadrupes volucres esse Indiæ ferocissimos, Corpore & ungvibus Leonis, Ore & alis Aquilinis, sed candidis, Oculis igneis & Capite, cujusmodi pictores fingunt, nidosq; in montibus extruere.

In Asiatica Scythia aurum effodere, & cum his assidue bellum esse Arimaspiis circa metalla, Autores scribunt.

Gryphes olim saxa arcis Greiffenstein inhabitasse vulgi opinio est. Inde etiam Oppido Gryphibergæ patriæ meæ ad Qvadum fluvium

um in monticulo extructo
nomen cessit.

Hirundo.

Χελιδὼν

Χελιδὼνικ.

Hirundo ab hærendo.

Ein Schwalme/

Schwalbe.

Avis est parva, æstivalis,
non nisi in volatu flexuoso
Muscas captans. Ventriculus
ei longior, neq; gulam habet
ampliolem, neq; ingluviem.
Fet aliàs ventri, aliàs Intesti-
no hæret. Nulla arte man-
fescit.

Nidum mira arte ex luto
fingit, & stramento seu paleis
roborat, plumis floccisq; con-
sternit, tepesfaciendis ovis, si-
mul ne durus sit Infantibus
pullis. *Pontanus.*

Garrula limosas sedes moli-
tur Hirundo.

Ova parit candida, & Pul-
los magna solertia fovet &
alit. Notabili munditia ege-
runt Parentes excrementa
pullorum, adulescentesq; cir-
cumagi docent, & foràs sa-
turitatem emittere.

Ad Arcturi ortum in loca
vicina tepidiora secedunt, &

in angustis Montium recessi-
bus se condunt, circa 7. Ca-
lendas Martii denuo conspi-
ciuntur. *Olavi Magnus lib. 9.*
cap. 11. Hirundines si frigore
præveniantur, mutuò conglo-
bantur per plurima os ad os,
pedem ad pedem, alam ad a-
lam mutuò conjunguntur,
atq; se in aquas præcipitant,
totaq; hyeme immersæ ita
conglobatæ persistunt ad usq;
ver proximum. Idem Pesca-
tores in Borussia observarunt,
extrahentes Hirundinum co-
piam.

Hirundinum quatuor a-
pud nos apparent genera.

Hirundo I.

Hirundo domestica.

Ein Haus Schwalbe/

Gübel Schwalbe.

Avis est levissima, parva,
rostro parvo, dorso & alis de-
center nigra, cæruleo ad late-
ra per caput & alas refulgen-
te. Venter totus albus cum
macula rubra, quæ sub guttu-
re & pectore emicat. Cauda
longa bifurcata, pedibus ni-
gris, brevibus & debilibus.

Insidiatur

Insidiatur Muscis & Culicibus, quos in volatu capit, nec Apibus parcat.

Tecta nostra subit, & nidum ex luto & stramine facit figura semicirculari, & plumis floccisque consternit.

Ova parit quinque magnitudine Olivæ, maculis confersa ferrugineis, bis in anno.

Garrula est avis, diem prænunciat, & dormientes excitat. Proprium eius, *τὸ ἰσὶς* sup.

Cum primum redierit Vere, quod fit mense Aprili, cantu pristinis nidis inventis applaudere, & sibi gratulari videntur, mirifico, vario & quasi articulado, ut verbis etiam quibusdam suum gaudium testari videatur vulgo. Septembri recedit. Autumno quibusdam in locis, veluti circa Legnicium retibus capiuntur, pauperculisq; in cibum cedunt.

Pulli in Cibo sumti Comitialibus profunt, aciei visus medicamentum præbent, & Colicis opem ferunt. Crematarum cinis cum Melle oblitus, Oculis claritatem affert. Anginæ eo commodè perjunguntur, *Uvæ*, &

Tonsillarum inflammationibus commodè succurrit. Cum Melicrato potus Raucedines sanat,

Aqua Hirundinum.

SchwalbenWasser/

Hirundines juvenes tritas misce cum Castoreo, & cum bono aceto destilla.

vel,

℞. Pullorum juvenum nov. purgentur & laventur vino diligentissimè. Adde

Sileris montani, Card. bened. an. drach. 2.

Amomi. Cyperi longi an. drach. 1.

Rad. Pyrethri, Zingib. alb. an. scrup. 2.

fem. Peoniæ unc. 1.

Cubearum. Corn. Cervi usti,

Nuc. myristicæ an. drach. 2. f.

Sampsuchi, Rutæ an. P. ij. f.

Castorei el. unc. 2. f.

Rad. Peoniæ unc. 5.

Vini Malvatici ℥. iij. Destillantur in balneo Mariæ.

A jejuno pota, vera est medicina Morbi caduci, ex quacumq; causa subortus fuerit.

Nidus

Nidus Hirundinum cum oleo violaceo & Anethino in Cataplasmate, Parotidibus, Anginæ aliisque faucium tumoribus utiliter imponitur.

Viperarum moribus commodum remedium.

Stercus acre est, digerit magis quàm aliorum Animalium. Celsus causticis annumerat.

Vulgi opinio est, si quis Hirundines domesticas irritaverit, quod vaccarum ubera advolent, & iis punctis arefcere faciant.

Chelidonias.

ὁ χελιδονίας λίθος.

Chelidonia gemma

Chelidonium lapis

Ein Schwalbenstein.

In ventre pullorum Hirundinum reperiri lapillos, Plinius autor est. Plures secui, lapillos vidi, sed vulgares. Ab amico Chelidonium habeo Lente paulò majorem, figura globuli dimidiati, ex subrufo flavicantem, levisimum.

De collo Puerorum suspensus, Comitialibus utile perhibetur remedium.

Alii amatoribus artibus aptos habent. Adduntur ad

Oculorum collyria.

Hirundo II.

Hirundo domestica altera,
Αἰὲν ὄντις Arist. Bellon.

Hirundo agrestis sive rustica Eber, Peuc. & Vlyß. Aldr, Plinio.

Hirundo apes minor Turn.

Leimswalben/

Laubenswalben/

Fensterwalben/

Dachswalben/

Kirchswalben.

Minor est priori, Imo ventre ad collum usque albicat, reliquo corpore nigro, nihil rubedinis habens. Pedes minores, pennis obvestiti.

Muscis infesta.

Nidum sphaerica figura construit, quem parietinis domorum & fenestris appendit: hunc luto concludit usque ad arctum foramen, per quod intrat & exit.

Passeres sapè earum nidos, expulsis Hirundinibus, occupant, & in iis nidificant.

Cinis hujus Hirundinis ex Aqua calida potus, Anginis succurrit.

Hirundo riparia f.

III.

Δρεπανίς Arist.

χελιδὼν

Χερίων δαλαρία

Hirundo riparia seu falcula, Gaz.

Ripariola Marcell. Empir.

Ein vser Schwalbe/

Rein Schwalbe/

Wasser Schwalme.

Minima est omnium, tota pronè, præter pectus, candicat, supinè fusca est. Mas magis nigricat, item collo toto, præterquam sub rostro ubi macula est, lutescens.

Ripas excavat, atq; ita in terra nido ex musco in pilæ formam constructo, plumulis substratis mollissimis fecificat.

Hyberno tempore in ripis latet fluminum, lacuum, paludum, & in littoribus ac scopulis Maris. Unde accidit, ut piscatores interdum ita inter se junctas ex aquis extrahant.

Pulli ad cinerem ambusti omnium efficacissimè, mortifero faucium Morbo, multisq; aliis morbis humani Corporis medentur.

Hirundo I V.

Hirundo muraria

Απουξ Arist. non quòd sit sine pedibus, sed quòd careat eorum usu.

Κίψερος,

Apes, Depes,

Hirundo saxatilis seu speculancaria.

Mauer Schwalbe/

Geyer Schwalbe/

Epyr Schwalbe.

Maxima est omnium, toto Corpore unius coloris, nigricantis videl. ad cæruleum vergentis, præter Mentum quod macula alba decoratur. Caput obtinet suprà admodum latum, Collum verò brevissimum, rictum amplissimum, Palpebras more terrestrium supra & infra Oculos. Rostrum ei exiguum nigrum, prope extremitatem acutum. Alas habet insuper longas, Caudam bifurcatam. Crura brevissima, ad digitos usq; pennis obvestita, digitos tandem utrinq; binos, ut in Pico Martio, ungribus armatos a-cutis.

Ventriculus crassus longior ad podicem situs est, Hepar rubet, inter quod & Intestinum, Vesicula longiuscula Fel continetur.

Perpetuò circumvolitant, nec confidunt unquam. Nulla enim his quies, nisi in nidis aut pendent aut jacent : ex-

tra nidos semper *μετέωροι* sunt. Insectis per aëra volitantibus, Muscis, Apibus, nec non Araneis victitant. Aedificiorum & templorum muros, cavernulas & Montium scopulos expetit. Nidum specie cistellæ longius productæ fingit ex luto, uno aditu dato arctissimo.

Hirundines murariæ & maturius mox post D. Jacobi festivitatem recedunt, & tardius scilicet Majo revertuntur, cum nullas amplius sentierint restare pruinas. Pueri eas capere solent plumis, aut cicadis hamo affixis, & per baculum è fenestra suspensis: quas Aves impetu petentes, & deripere volentes, hamo affixæ hærent.

Ex vino sumtas sanare tormina Plinius testatur.

Hordeola.

Emberiza alba, *Gesn.*
Wylß. Ald.
 Alauda alba, *Gesn.*
 an Passer sylvestris magnus.
 Passer magnus Solitarius.

Ein Gerstling / sil.
Gerst Vogel

Gersthammer /
Welscher Goldammer /
Weisse Emmerig.

Corpore est longiusculo, Emberizæ flavæ seu Aureolæ non absimili, colore Alaudæ. Longa est dodrantem, lata sesquidodrantem. Rostrum breve, crassum, acutum, in superiori parte longius quàm in inferiore, quæ albicat. Tibiæ & digiti ex puniceo fuscescunt. Vertex cum Dorso cinereus, maculis longiusculis fuscis respergitur. Alæ & Cauda fuscæ, apicibus extremè albicantibus.

Gula & Pectus ex flavedine albert, punctis ut Turdellæ varium, ventre inferiore candicante. Cauda longiuscula cinerea. In superiore fuscæ Rostri parte retrò mucronem, tuberculum hordeacei grani ferè similitudine conspicitur.

Nidum in terra collocat.

Hyeme circa horrea conspicitur. Autumno cum Alaudis aliquando in agris fegete demessa capitur.

In cibum recipitur, ut & Aureola.

Lanius

Lanius major.

Τύραννος, Aristet.

Ελευκτονος,

Μαλακονγενης, Eber, & Peuc.

Collurio femina, Vlyß Ald.

Lanius cinereus, Gess.

Pica cana seu ex cinereo,
subalbida,

Falconellus,

Spinitorquus,

Sylvarum dominus.

Ein Wan Krenzel/ sil.

War Krenzel/

Wurg Engel/

NeunWörder/

Walder Herr/

Walder Höher,

Mediæ magnitudinis avis,
virione paulo minor, longi-
tudinis dodrantalis. Rostrum
habet crassum, durum, adun-
cum, nigrum. Tibiæ graci-
les, nigrae, vngvibus atris
splendentibus, acutis. Color
Capitis, Colli, Dorsî, ad uro-
pygium usq; cinereus, ad cæ-
ruleum vergens. Maculae
utrinq; longiusculæ atræ a
Rostrum per oculos Collum
versus. Pili recti supra ro-
strum prominent. Venter,
Alæ interiores, Caput imum

candida. Lingva bifida. Ocu-
li ex fusco spadiceî, papilla
nigra nirente. Alæ nigri-
cant, præter lineam in medio
transversim ductam albam,
digitum latam. Cauda ni-
gra, extremis duabus utrinq;
albis.

Voce donatur clamosa, ca-
nino latratui simili, quam
hyemîs, præsertim tempore
frequenter & ad nauseam
usq; repetit, Hovia, hovia.

Versatur plerunq; inter
frutices spinosas. Fruticum
& humilium arborum
summîs furculis insidet, in
iisdem nidificat. Nidum ex
musco, lana, & aliis tomen-
tosis quibusq; construit. Se-
nos pullos in nido utpluri-
mum reperire licet.

Vivit ex scarabæis, Papi-
lionibus, grandioribus inse-
ctis, Avibus etiam minoribus,
fringillis, regulis, rubeculis,
& aliis, quibus collum quàm
citissimè confringit & con-
terit.

Cantillat, & varias modu-
lationes vocesq; Avium æmu-
latur, Vere præsertim, æsta-
te & autumnò, quò aves
ad se capiendas alliciat.

Data enim opera exclamat,
aliorum sonos imitatus, eo
fine, ut illas, generis sui avem
quampiam opprimi, ac egere
subsidio credentes advolan-
tesq; si quæ propior facta
est, arripiat, lanietq;.

Aplebeis nonnullis in ci-
bum recipitur.

Lanius minor varius.

Collurio mas vlyß. Aldrov.

Spinitorqvus minor.

kleiner bunter Wankren-
gel.

klein Wankrengel/
Dornröcher.

Toto habitu est pauló mi-
nor. Vertex & Dorsum cine-
reo quidem tinguntur colore,
sed obscurius fuscescunt. Gu-
la, Pectoris, Ventris, femo-
rum, Caudæque pronæ color
dilutiús albicat, extrema ve-
ró nigris maculis variegatur.
Rostrum crassum, nigrum,
acutum, modicé incurvum.
Crura, pedes fusca sunt, un-
gviculis nigris, acutis.

*Lanius minor
rutilus.*

Lanius parvus, rubeus,

Ein kleiner roter Wankren-
gel.

roter Wankrengel.

Passeris sylvatici est ma-
gnitudine, seu lyngis, cui non-
nihil similis.

Supina parte tota rufescit,
ut & Vertex Capitis, lineolis
seu striis obscuris transversis
varius. Venter albet cinereis
punctis notatus. Macula ut
aliis, sub Oculis nigra. Ro-
strum aduncum cornei colo-
ris: Pedes glauci ungviculis
fuscis.

Autumno visco capitur,
Aviculas minores jam visco
hærentes dum persequitur,
ipse met visco intricatur &
capitur.

Ad cibum aptior reliquis,
delicatus & salubris.

*Larus major ci-
nereus.*

Λαγος, á Laris pisciculis
quos comedunt.

Larus cinereus,

Piscator,

Gavia.

Ein weißer Seeschwalbe/
großer Seeschwalm/
größer Meereschwalm/
FischÄhr.

Avís magnitudine Colum-
bam parúm superat, oblongi-
or, tota improbé clamosa.
Longa spithamar. ij. & dig. j.
lata spithamar. qvinq; &
digitor.

digitor. vij. Crura coccineo rubent, membranis digiti rubris sepiuntur. Rostrum digitos ij. s. longum, leniter incurvum quoque rubet, superna parte rima longiuscula perforatum. Alæ magnæ & oblongæ.

Color undiq; niveus, præter alas superiores & dorsum tantum, quæ cinerea sunt. Extremæ & longiores Alarum pennæ altero latere albæ sunt, altero partim albæ, partim nigrae, apicibus extremis omnibus acerrimis. Caput totum fuligineum est, præter partem ad medium usq; Collum. Oculos nigros iris ambit cinerei coloris, Ora extrema Palpebrarum rubra, quæ instar circuli Oculos exornat.

Os interius totum & lingua, quæ bifida, rubent.

Gula amplissima præponitur ventriculo longiusculo crassiusculo, cujus interior tunica crassa rubra est.

Hepar maximum flavicans bilobium ventriculum infra amplexatur, supra Cor mucrone recipit. Lien longiusculus sanguinei coloris, Fel viride vesicula longiuscula in Hepate continetur, & Intestino ramulo jungitur. Ad In-

testinum rectum appendiculæ binæ graciles & tenues antrosum reflexæ.

Totus levis est ac plumis abundat, parum carnis habet.

Volat ferè perpetuo super lacus, paludes & fluvios etiam, raro quiescens, sed prædæ inhians. Ex alto ad prædam piscium se demittit.

Nidulatur in densis arundinetis piscinarum & lacuum, Majo & Junio Ova parit quinque, Colubinis paulo majora. Vescitur pisciculis, Insectis palustribus, Muscis & Conchulis.

Ferinum & piscosum quiddam sapit, cibo inutilis.

Larus albus erythrocephalus.

Larus major capite rubeo

Ein Rottkopfschwalbe/ See-

priori similis ferè, præter verticem qui insigniter rubet.

Larus minor cinereus.

Larus piscator Græc.

Gavia minor

Ein klein Seeschwalbe.

Kohrschwalbe/

Fischerlin/

O o 3

Longitudo

Longitudo sesquidodrantalis. Rostrum habet longum, rectum, pulcrè rubens, extremo nigro. Pedes similiter rubent, digitis ternis membranula cohærentibus, & posteriore minore, unguiculis nigris. Color in Dorso & Alis cinereus, vertex Capitis niger, Venter & cauda albicant. Sunt alæ longissimæ, & Cauda bifurcata.

Æstate in lacubus passim obviant.

Larus minor niger.

Larus niger Gsn.

Meva nigra,

Ein klein schwarzer See-
schwalbe/

Schwarzer Meve/

Meyvogel/

Klein Weibselin/Nonn.

Magnitudo ei Turturis ferè, longitudo dodrantem & digitos ij. æquat. Niger est Rostro, Capite, Collo, Pectore, & Dorso supino ad Alas usqve, maculis utrinq; circa Oculos ad Rostrum albicantibus. Alæ dodrantem longæ, ultra Caudam, quæ non divisa, extensæ, cum reliquo cinereæ; sub Cauda alba est. Crura & pedes latiusculi rubent, nigricantibus

transversim anteriùs maculis. Ungues acuti nigri, leviter adunci.

Oculi ex fusco purpurescunt, pupilla nigra.

Nidum in arundinibus piscinarum suspendit, & Majo parit.

Linaria.

Ægithus Arist. Bellonii,

Ligurinus,

Miliaria Ruell.

Miliaria rubetra Longol.

Linota Galla.

Ein Henffling/ sil.

Leinsincke/

Flachs-Sincke.

Avicula est Passeris magnitudine, seu paulò minor, & specie, Coloris ex cinereo testacei, in pectore & ventre maculis sangvineis aspersa. Alarum rectrices pennæ fuscæ, ad latera & in extremitatibus suis candicant. Crura brevia, gracilia, unguiculis tenuibus, sylvissimi cantus.

Duplex est.

1. Linaria fera,

Linaria saxatilis,

Cictho

Stein-Henffling/
2. Linaria mitior,
Henffling.
Kräut-Henffling/

Alitur Papavere, sem. Linari, Cannabis, Rapi, qvo diutius & melius durat.

Nidum in vepribus & dumetis suspendit rotundum, ex paleis, musco, fœno, culmis, & fetis eqvinis. Quatuor & quinque parit ova.

Omnes voces edocta facillime imitatur, potissimum si mox a nido educato fuerit in caveis. Comitali facile corripitur. Cibo utilis.

Linaria viridis.

Χλωρίς Aristot. Gesn.
Chloris,
Fringilla viridis,
Miliaria,
Viridia.

Ein Welscher Henffling/
sil.

Grüner Henffling/
grüne Finken/
Hirschfink/
Hirschvogel/
Grünling/
Grünvogel/

Alaudam ferè magnitudi-

ne refert, Rostro breviusculo rotundo, extremè acuto, coloris superius cornei, infra carnei. Pedes molliusculi, digitulo maximo medio antico. Tota superficietenus ex cinereo luteo ad viridem colorem vergit. Alarum majores pennæ, & Cauda bifurcata ex cinereo & castaneo nigrescunt.

Inter spinas degit plurimum, & ex herbarum seminibus victitat. Non adeo frequens ut prior.

Cantat amœnè, Milio & Cannabi in caveis nutritur.

Luscinia.

Ακτάρ ab ἀκτάρ, vel τῶν ἀκτάρ, qvód sine intermissione ferè cum cepit, canat.

φιλολήκη.

ἐλαργών

Acredula Cicer. Nonn.

Eine Nachtigalle/

Avicula passere pauló minore est, Currucæ magnitudine. Rostellum oblongiusculum ei, & teneriusculum atq; molle. Caput Collum & Dorsum ex phœniceo seu spadiceo ad cinereum, qvodam-

quodammodo vergente colore decorantur, qui color spadiceus in alis & cauda dilutior est. Gula, Pectus, Venter, & uropygium subcinerea aliquantulum albicare videntur.

Cauda duodecim pennarum palmum longa, ut Rutilicillæ ferè spadicea.

Crura oblonga, ungues subtiles, aliquantulum incurvi. Lingula brevissima. Ocelli nigricant,

Duplex apud Silesios conspicitur.

1. *Luscinia minor.*

Luscinia montana

Ein Dörling / Aucupibus vulgò.

Kleine Nachtigal /

Amœnis ut plurimum, & frutetosis Montium locis degit & nidificat.

2. *Luscinia major.*

Eine groſſe Nachtigalle /

Nachtigalle / simpliciter.

Paulò major est superius descripta, tota ferè cinerea, parum rubedinis obtinet. Cantus suavitate & voce præcellit.

In planis versatur semper nec ad montes volat.

Vicinat *Luscinia vermi-*

bus. Formicas & earum Ova avidissimè legit. In hypocaustis aliquando ovis gallinarum ad duritiem coctis, nec non panis mica candida enutritur.

Nidificat inter frutices loco denso, non procul à terra. Eligit loca amœna. Nidum aliquando parat in terris, ex paleis & arborum foliis oblongum. Parit æstate quinos ut plurimum.

Avis est stolidia, curiosa, & minimè circumspecta; ob id captu facilis. Fossula in terram facta, decipulam Pueri collocant, superiore parte patentem, ut aduentibus aviculis aditum præbeat, quæ tamen operculo cooperitur, cum opus est, & virgula quæ in altum erectum fulcitur, ne decidat prohibetur: Farinarios dein vermiculos. vulgò *Meeswürme* / intra & extra decipulam apponunt: Quos animadvertens ilicò occurrit, tracto loco dimovens virgulam, operculo delabente clauditur, misericulæq; capitur.

Tanta Cantus suavitate præcellit, ut nulla ferè Avium suaviores cantu dulcius aures demulceat & exhilarescat. Assiduè canit diebus ac noctibus quinos.

bus quindecim, cum sylva fronde incipit opacari; deincanit quidem, sed non assiduó: mox æstate adulta vocem mittit diversam, non insuper variam, aut celerem modulatamq;.

Hyeme á nobis discedit loca calidiora quærens.

Autumno pingvescit, Cachecticis in cibo commendatur.

Caveis inclusa diligentem requirit curam.

Luteola germanica.

Ακάρδις Arist. Gesu,

Ακάνθουλις

χλωρίς Eber. & Peuc.

δὴ τὸ τὰ καὶ τὸ ἔχειν ὠχρεὰ id est á partis suæ inferioris colore luteo,

ωῖνος Vlyß. Aldrov.

Ligurinus Gaz. δὴ τὸ λιγυρὸν τῆς φωνῆς á vocis argutie.

Serinus quasi Syren á vocis dulcedine.

Seris

Citrina,

Zifela,

Ein Zeisich/Zeisel/sil. á voce,

Zeisgen/Zenste/Zistle.

Avicula vulgaris notitiæ, colore viridi sed obscuro, non

splendido, Pectus luteum, Rostellum longiusculum, tenue & acutum. Maculas duas habet nigras, alteram in fronte, alteram sub Mento. Extremitates Alarum nigricant, Femina pallescit, cinerea nimirum, & ventre imo pulla.

Frequentissima, in montibus præcipuè & nemoribus, in quibus per æstatem etiam nidificare solet. Fecundissima est. Nam duodenos & plures simul parit pullos.

In hypocauftis & caveis cantus gratia alicur papavere. Facile cicuratur, & imperata facere perdiscit pedibus & ore. Cum enim é fune hinc cibus, hinc potus propendat, Avicula hæc fune cibum & potum sibi é profundo trahit, alternatim laborans, quod sensisse aut vidisse conjicitur.

Mirum in modum pingvescit, boni ac laudabilis nutrimenti, saporisq; svavis. Visco facile capitur.

Stercus alvum durum emollit, Infantibus ex lacte instillatum seu aqua decoctum, Paupercularum seminarum usu.

Luteola nigra.

Ein schwarzer Zeisig/

P P

Nigra

Nigra hæc tota visitur,
præter verticem qui flavescit:
In Aviario nobilis Georgii
Eeken.

Luteola Canaria.

Canariâ Avicula, *Gesn.*
Passer canarius, *Vlyß. Ald.*
Canarius,
Citrina Canariensis,
Avicula saccharina.

Ein Canarien Vogel/
Zucker Vogel/
Canarien Zeisze.

Parum differt à Spino nostro. Magnitudo ei vulgaris
Pari, rostro albo parvo, in acutum tendente. Alarum &
Caudæ pennæ totæ virides.
Femina masculo pallidior est.

Afferuntur à Mercatoribus
ex insula Canaria, una ex iis
quæ Fortunatæ dicuntur, Oceani Atlantici.

Vescitur Lini & Papaveris semine, Milio etiam, privatim Phalaridis semine, saccharo eiusq; arundine summo peré gaudet.

Væneunt singulæ numero aureo, & à divitibus & nobilibus solummodó aluntur:

Magnificus Dom. Sigis-

mundus à Czedlitz, præses Cameræ Casareæ masculum cum femella Vratislaviæ in hypocausto aluit, ita ut per fenestram aliqua iis evolandi potestas esset, pullos ex iis habuit & educavit.

Concentu valde amœno est & acuto, quem spiritu diu non interrupto, nunc in longum, nunc in altum, varia vocis inflexione, & Musica propé, sané lepida & artificiosa melodia extendit.

Mergus major.

Ἐρίδα, *Aristot.*

Αἰδύια,

Αἰδυία,

Κόλυμος

Κολυμέε & κολυμέεπ, quod significat natate.

Colymbus major cristatus,
Urinatrix major,

Ein Teucher/

Grosser Kobel Teucher/

Straus Teucher/

Merch.

Magnitudo ei Anatis feré, longitudinis cubitalis. Rostrum obtinet subrubens, canaliculatum, in Acutum desinens, tres digitos longum, Cristatæ

Cristatæ plumæ circa Verticem & Collum supremum eminent, superius nigræ, ad latera rufæ, instar pilorum vulpis.

Dorsum & Alarum majores pennæ fuscæ, minores albæ sunt. Parte prona Pectore & Ventre candicat, plumis ferè niveis. Crura juxta alvum ferè retrorsum porriguntur, glauci coloris, nationi potius quàm ingressui apta, femoribus in ventre conditis. Digni pedum terni, lati, adhærentibus membranis, sed aliquousq; divisi, non ut in cæteris aquaticis conjuncti, vngvibus omninò latiusculis, præsertim medio, fuscis, Cauda caret.

In fluminibus non admodum rapidis, stagnis & piscinis æstate frequens.

Alga, limo, gramine victitat, maximè Pisces persequitur.

Plures secui, & in omnium ventriculis reperi plumulas Avicularum copiosissimas compactas quasi cum pisciculis & arena.

Nidum arundinibus suspendit,

Pingvis est, Caro nigra in cibum venit: at piscosum sapit, & prævum succum generat.

Sanguis Mergi amphictoton est, & venenis resistit, præsertim Canis rabidi.

Ventriculus in cibo sumtus, Stomaccho medetur. Antidotis miscetur, veluti antidotis Esdræ Aëtii.

Mergi Hepar Calculos ejicere, Paulus, secundas non autem Calculos, Diosc. auctor est.

Pelles à Pellionibus elaborantur ad Uentericulum calefaciendum. Concoctionem promoveat, non tantum calore suo, sed etiam proprietate.

Mergulus.

Mergus niger minor,
Mergulus niger major,
Merguli genus majus nigrus,

Colymbus minor.

Ein klein schwarz Teucherlin/

Schwarz Teucherlin.

Duch Endelin/

Räser Endele.

Multo minor est priore, pauló major Columba. Per Caput, Collum, Dorsum niger est, Ventre albo. Circa clunes & femora, pennis quibusdam albis, aliis ruffis, Ad latera etiam Capitis post Oculos utrinq; subrufis seu flavis donatur. Oculi nigri, Circulis croceis seu Cinnabarii colore. Genæ ejusdem coloris, quas linea rufa ambit. Rostrium acutum, nigrum. Pedes divisi, fusci, ungibus latiusculis. Alæ majorum pennæ fuscæ, inferiores candidæ.

Mergit sese, & conspectos pisciculos diu sub aquis prosequens huc illuc fertur, priusquam revertatur.

Merula nigra,

Κόττιφος, κόφικος

Κόσσυφος

ὁ μέλας κόττιφος Arist.

Merulus

Merula quasi medula, quod moduletur.

Merula nigra

Merula vulgaris

Nigretus Gesn. á colore nigro.

Ein schwarze Amsel/

Amsel/

Meerte/

Magnitudine est Turdi pi-

laris. Rostro longiusculo, recto, cereo, pedibus aterrimis, colore nigro & splendente. Colorem cum Rostri, tum plumarum, pro temporum diversitate mutat.

Femina pallet.

Constitis nemoribus gaudet, in quibus nidum construit durum, & quasi glutino quodam firmatum. Bis parit anno quinque, ut plurimum: sed ejus primi partus facile pereunt frigore, cum omnium Anium prima hæc pariat.

Fruitur in Cibo Vermiculis, bacculis Sorbi alpinæ, Sambuciq; acinis. Clausæ ergastulo, carnibus & pane candido, sive farina hordeacea lacte permista, vescitur.

Capitur autumnò, laqueis inter duas arbusculas extensis, suspenduntur bacculæ Sorbi aucupariæ, quibus inescata illaqueatur.

Merula dulce canit, & vocis amœnitate seipsam oblectat, maximè cum vernum tempus imminere prospexerit: Post solstitium tacet, hyeme tantummodò balbutiens. Sæpè humanum sermonem imitatur, idque præstat facilius, si ferè implumis adhuc

adhuc é nido exempta educata fuerit.

Caro ejus calefacit & siccat in fine primi gradus. Durior est, concoctionis tardæ; parum alit, & succum procreat Melancholicum. Alvum sistit.

Prodest scabie vexatis, asfatus cum Myrtillis, & adversus dysenteriam estur.

Qui hæmorrhoidibus & canerosis ulceribus vexantur, ab earum esu abstineant.

Alii Turdis præferunt, ut

Savonarola & Baptista

Fiera,

Si mihi pingvis erit Merulus,
tua gloria cedit

Turde, salutiferas vult mea
mensa cibos.

Igneus ardor inest major tibi,
sistitis ambo,

Tu gravior redolens, nî tibi
bacca faver.

Si tamen aucupiis, laqueo vel
rete latenti

Falleris, inde mihi non minus
ipse places.

Fimus ex aceto tritus Morpheæ nigræ imponitur, & Lentigines quoque extirpat.

Merula candida.

Εκλευκός Κόττις Arist.

Merula alba,

Ein weiße Amsel/

Magnitudine & voce prioripar est, sed rara. Aliquando in montibus nostris observatur. Capta fuit candida rostro flavo, in pago Liebthal à nobili Fr. Zedlitzio.

Merula varia.

Merula alba & nigra.

Ein Weisgescheckte Amsel/

Hæc tota nigra, præter Alarum pennas majores & caudam, quæ nivei sunt candoris.

Apud nobiles quosdam caveis inclusas vidi; quæ cantu fuerunt mirabiles.

Merula alpina.

Merula montana Germanorum Vl. Aldrov.

ὁ φαίδος κόττις

πείτερος οὐτός.

Merula fusca.

Ein Birg Amsel.

Stein Amsel/

Hag Amsel/

Paulo minor cæteris, Rostro & pedibus, Coloris ex nigro in fuscum vergentis, rufo quodam modice admisto. Cauda atra. Venter ex cinereo & nigro mixtis. Saxa incolit Montium altissimorum.

Merula torquata.

Merula montana

ὁ ἑαίος κόρτυφος

Merula fusca Eber. & Peuc.

Ein RingAmsel/

SchneeAmsel/

WeerAmsel/

RossAmsel/

Turdi magnitudine similis. Inter Collum & Pectus parte prona plumas habet albas, duorum digitorum latitudine (non torquem in collo) Reliqua pars tota inferior maculosa est & varia, nigris in medio pennis ambitu albis. Rostrum inferius subflavum, tota pars superior fusca. Alarum pennæ margine extrinsecus albicant, præsertim quæ in medio sunt Crura ex nigredine obscure rubent.

Macula sub gutture femina candidior, Mari obscura, qvi & nigrior & splendidior est.

Montium est incola, & hyemis initio capitur; nec singulis annis apparet.

Merula aquatica.

Merula rivalis

Κόρτυφος ἑνυδρος

Ein WasserAmsel/

WachAmsel/

SeeAmsel.

Pauló minor est merula vulgari, cui non dissimilis. Rostrum Merulæ nigrum. Pedes fissi phæopi, Verticem Capitis obtinet fuscum, Dorsum & Cauda quæ brevis, nigra sunt. Collo supino ad Dorsi initium ex rubro nigricante. Alæ sunt partim nigræ, partim cinereæ. Gula, Collum, Pectus alba sunt, Ventre rubente maculis seu punctis cinereis vario.

Secus fluentia vivit, limo vermiculis & arena in cibo fruitur, nec hyeme ab iis discedit.

Pingvescit, edibilis est, sed piscosum seu ferinum sapit.

Milvus regalis.

Ἰκτὶς πᾶσα τὸ ἰκνῦμαι,

Ἰκτινος

Αἴπην

λῆπν ἅ lupina rapacitate.

Ἰερὰξ φελοκλόχος Eber. &

Peuc.

Milvus quasi mollis Avis, scilicet viribus & volatu.

Accipiter

Accipiter ignavus seu Laniarius rubeus *Albert.*

Milvus rubeus

Milvus 2. *Vlyß, Aldrov.*

Accipiter rubetarius *Turn.*

Accipiter lævis,

Fur pullorum.

Ein-HünerAhr/ } á dilani-
HawAhr/ } andis gal
Hünerdieb/ } linis su.

Grimmer/

Weihe/

Schwemmer.

Avis notissima ex Accipitrũ genere, magnitudine & habitu Buteoni conformis est. Dorsum totum ferrugineum, cujus singularum plumarum oræ nonnihil albicant, intermixtis notis nigricantibus. Rostrum aduncum, nigrum, pennis minutissimis juxta Nares utrinq; rigentibus. Caput ex candido obscurè rubet. Alarum majores pennæ fuscae sunt. Collum plus candidi habet, Pectus, Venter & Alæ superiores lateritii coloris. Cauda inferior versus uropygium ex albo flaver.

Crura illi sunt crocea, humilia, Buteonis ultra po-

plites propendentibus plumis similiter ferrugineis dilutis obteguntur. Cauda nonnihil sinuata, cujus pennæ ferrugineæ quoq; fuscis notis frequentibus admodum & ordinatis, æquali ubiq; interstitio, transversantur. Ungues qvaterni, nigri, adunci.

Cum vocem edit, lipire dicitur Er heulet.

Avis est rapacissima, carnivora & famelica. Infidatur Avibus domesticis, maximeq; pullis gallinae, & anserinis, quos incautos cum viderit, statim arripit. Autumno Mures & Columbas venatur, quibus ventriculum saepe distentum reperire licuit.

Nidum parat in Abietibus & Piceis densissimarum sylvarum. Ternas plerunq; parit.

Verno tempore incipit apparere, certissimumq; est ejus nuncium. Hyeme latet in cavernis arborum, vel ad alia loca calidiora se confert.

Pingvescit

Pingvescit Autumno. Ejus
pingvedo Articulorum dolo-
ribus illinitur.

Caro crassa est & dura, ci-
bo in Sacris interdicta.

Fel Oculariis additur.

Milvus in fictili crematus
potu Comitiales juvat.

Milvus albus.

Milvus major candicans

Milvi tertium genus albi-
dus, rapacius Turn.

Lanarius albus vlyß. Aldr.

Ein weißer Hünér Ahr/
grauer Meuse Ahr/

Magnitudine similis est re-
gali. Color ei candidus, ex-
ceptis Alarum majoribus pen-
nis, quæ fuscae sunt. Rarius
occurrit.

Milvus niger.

Ἰκτινός & Ἰάκινθος Aristot.
vlyß. Aldr.

Milvus i. seu niger Eidem.

Milvus fuscus

Ein Meuse Ahr/
Schwimmer.

Magnitudine Accipitri pa-
lumbario par. Caput, Collum,
venter, & tota pars prona, u-
ropygium, femora & Cauda
inferna albicant. Rostrum
uncum, nigrum, membrana
lutea obtectum, quo Caput

contingit.

Dorsum, Alæ superiores,
nec non Cauda superior fusca
sunt. Majores Alarum pen-
næ nigrae. Femora ad media
Crura plumis interfecta, Tibiæ
luteæ graciles valde, altiores
Milvo regali. Digni itidem
lutei imbecilles, ungviculis
nigris uncis & parum validis.

Mures in agris inquirunt, Lo-
custas, & pullos Avium, vo-
landi adhuc impotentes, dum
per terram vagantur, rapit.

Vulgatissimus est. Imbe-
cillis volatus, ac si nataret.

*Milvus minor
rubeus.*

Key Xgle

Milvus rufus Albert.

Accipiter rubeus seu Bute-
rius,

Lanarius ruber minor,

Tinnunculus accipiter Gesn.

à tinnitu per onomatopœian.

Ein Wannen Wäher/

quod alas extendat, venti-
letq; instar ventilabri, quod
vannum nominant.

Wandwäher/

Rötelweib/

Lachweibe/

Rötelweib/sil.

Parvum genus est Milvi,
Corpore

Corpore parvo, plumis Mu-
stelinis aut Castaneis, unguibus
aduncis nigris. Rostro
Aquilino, pedibus flavis.

Reptilibus & insectis ut-
plurimum vivit. Papiliones,
Locustas, Vespas & Mures
capit & devorat.

Aviculas etiam insequi-
tur.

In altis Urbium & pago-
rum turribus, quales sunt Tem-
plorum, in eorum etiam mu-
ris, nec non ædificiis eorumque
tectis nidificat: item in ca-
vis arboribus.

Ova parit rubentia Minii
colore quatuor, quinque vel
sex.

Fel Oculorum maculas de-
let.

Aliquando candido colore
visus fuit.

Milvus minor candidus.

Ein weis Wannenwäher/
weis Rötelweib.

Monedula.

à moneta.

Κολοίδες

Λύκος

Βωμολόχος

Lupus

Graculus q. garrulus

Ein Thale/

Tale/Tule/

Nelcke/

Avis Corvini generis, gar-
rula, quæ humanam vocem
summa decacitate imitatur,
Cornice minor, tota nigra,
minimè canora.

Κλώζαυ vox Graculorum
Kafen.

Vescitur in cibo vermibus,
scarabæis, seminibus & car-
ne.

Nidificat in altissimis tur-
ribus, nec non arboribus syl-
varum cavis. Hinc à loco ab
Agriculis nostris quædam
nominantur *Monedula mura-*
ria. MauerTosen/quod in fo-
raminibus Murorum seu tur-
rium nidificent.

Aliæ *Arboreæ BaumTosen/*
quod intra arbores cavas pa-
riant.

Bis in anno pullificant. O-
va parit ut plurimum quinque
subviridia, maculis fuscis a-
spersa.

Pulli à Pauperibus edun-
tur.

Monedula Candida.

Eine weisse Tule/

Graculum ex toto album
rostro subflavente vidi hoc
anno in arce Glogoviensi ca-
vea inclusum,

Q q

Monedula

*Monedula rostru
adunco.*

Krumbschnabelicht Fale.

Similis priori præter rostrum, quod longius, aduncum, instar Accipitris, & Alas remiges, quæ candidæ sunt.

Monedula crucifera.

Eine Kreuz Fale.

Rostrum obtinet instar Crucis, veluti in Curvirostra decussatum. Cæteris vulgari similis, at rarissima.

Motacilla alba.

Σασονυγίε, Hesyeb. id est, Passer qui juxta rivulos aquarum, & torrentes invenitur, cauda semper mobili.

Κινυόζ,

Cnipologus, Arist. Turn.

Albicilla, Gaz.

Albicula,

Cauda tremula,

Passer aquaticus.

Eine Bachstelze/

Weisse Wasserstelze/

Græve

Queck sterge/

Kloster Dreulin.

Avicula est oblonga, Fringilla paulo major, Vertice, Collo superiore & Pectore

nigris, dorso cinereo, rostro longiusculo, tenui, nigro, gula candida, Ventre toto candido. Alæ primum cinereæ, dein ex albo & nigro variæ, quemadmodum etiam Cauda, quæ oblonga est. Tibiæ & Pedes fuscæ sunt, & longiusculi sunt.

Femella est cinereo vertice, gula lutescente, cætera Mari similis.

Caudam semper motitat. Degit plurimum ad ripas fluminum, ubi Muscas captat, & Vermiculos: quin & aratrum Vermium causa sequitur, quos versat & exhibet cum gleba aratrum.

Nidos extruit sub saxis & colliculis, fossula in terram facta. Ova parit quinque, sex.

In hujus nido Cuculus aliquando educatur.

Ejus vis mira prædicatur in atterendo Calculo, pulv. in aqua Saxifragiæ, aut vino albo generoso, pota.

In hypocaustis alitur, ubi non solum Muscas captat, verum etiam micæ panis colligit, ac longo tempore perdurat.

Motacilla

Motacilla flava.

Motacilla minor, Florus

Nonn.

Boarula. Culicilega 2.

Arist. Bellon.

Ruh Bachstelge/ qvód ad
pecora, qvæ pascuntur,
propius accedat.

Kleine Bachstelge/

Geele Bachstelge/

Ruhscheiffe/ Rustich.

Vulgari minor est, rostro
longiusculo, recto, gracili,
nigricante. Corpus longi-
usculum, Capite & dorso fu-
scis, Ventre albicante, cum
paucissimo luteo. Gula lutea.
Pennæ in alis nigricant, in
medio per transversum albi-
cantes, extremis totis nigris.
Cauda longiuscula est, & bi-
furcata, partim alba, nigra &
lutea.

In arvis circa pecora fre-
quens.

Muscipeta I.

Κη πολόγος, Peuc.

Μυοκόπος.

Culicilega cinerea,

Muscicapa.

Ein Sticherling/ sil.

Fliegenstecher/

Mückenstecher.

Avicula est longiuscula,
Spini magnitudine. Rostel-
lo gracili, oblongo, Muscis
capiendis idoneo, Colore per
totum Dorsum cinereo, Ca-
pite plumbeo, Ventre albi-
cante. Cauda longiuscula, &
Alæ fuscæ. Tibiæ & Pedes ni-
gricant.

In sylvis vitam agit, &
semper irrequieta, Muscas &
Culices venatur.

Visco capitur, & Autumno
in hypocauftis servatur.

Edibilis est.

Muscipeta II.

Culicilega flava,

Ein Gelber Sticherling/ 7

Ein Yrlin.

Ejusdem cum priori ma-
gnitudinis, Coloris flavescen-
tis.

Muscipeta III.

Ein Rösselsfinke/ sil.

Todten Vogel Gesn.

Avis pestilentialis, qvód
imminente Peste frequentio-
res, & propius civitates appa-
reant.

Pari ferè est magnitudine.
Supina pars ex fusco cinerea.
Cauda, Alæ fuscæ, qvæ per
transversum in medio, ut Frin-
gilla, linea alba colorantur.

Qq 2

Gula

Gula cum Pectusculo pallet,
ventre albedo. Rostellum
crassiusculum. Pedes nigri-
cant cum splendore.

Solitaria semper est & Mu-
scis inhiat. Autumno ali-
quando capitur.

Noctua.

γλαυξ á glauco Oculorum
colore noctu perspicacissimé
videntium, interdiu cæcuti-
entium.

Noctua saxatilis Vlyß. Aldr
Noctua sylvarum
Eine Nacht Eule/
Stein Eule/
Mittel Eule/
Kaus.

Gallinæ feré est magnitu-
dine, duos dodrante s longa.
Crura & digitos habet Pedum
hirsutos, plumis albidis. Imi
seu interni digiti utrinq; bini
nudi sunt, ungvibus nigris,
aduncis, acutissimis. Color
ei tota parte beticus, id est ex
rufo fuscus, nigris maculis di-
stinctus. Caput ad reliqvam
magnitudinem prægrande.
Oculi magni, glauci. Rostrium
aduncum brevissimum, diluté
fuscum. Inter Oculos & Ro-
strum pennulæ quædam ri-
gent, ceu pili aut barbulæ. In
ventre plus albidii habet, quâ

in cæteris. Alarum majores
pennæ & Cauda lineis trans-
versim fuscis latiusculis figu-
rantur.

Vox ei tou, tou, tou.

Versatur in sylvis, saxosis
& montosis locis. Capit avi-
culas, & nonnunquam Co-
lumbas, Muribus quoq; ve-
scitur.

Lucifuga obscuro latitat nam
Noctua luctu.

Hanc Aves cæteræ petunt
& circumvolitant. Ipsa ma-
jore multitudine circumdata,
resupina pedibus repugnat, &
in arcum collecta, rostro &
aduncis ungvibus tegitur.

Noctuæ carnes Paralyticos
curare Plinius; Melancholi-
cis & mente perturbatis pro-
desse, Rabi Moyses scripsit.

Fel Collyriis additur ad
maculas Oculorum. Eorum
aciem pingvedo acuit.

Ferunt Infantes, gestatis
Noctuarum ovis, in omnem
vitam reddi abstemios.

Noctua aurita.

ἄις quod περί τὰ ὦτα πτε-
ρυγία ἔχει quasi Aurita. Plu-
mæ enim utrinq; in Capite
Auricularum instar promi-
nent: tum quia harum ipsa-
rum foramina admodum pa-
tula.

tula sunt & grandia.

Asio Plin. Agric.

Asio fulvus Vlyß Aldrov.

Ein Ohr Kuz/

Ohre Eule/

Kanß Eule.

Longitudo ejus spithamarum ſj. latitudo quinq;. Ex ferrugineo tota flavescit, sed magis ventre. Rostrum habet nigrum, aduncum, mucrone obtusiore. Ungues validi adunci, admodum nigri. Crura ad ungues usq; pilosa, flaventia, ut & venter inferior cum uropygio. Cauda ex ferrugineo flavet, lineis nigris transversim contortis, & incurvo flexu pictis, veluti undulatis. Vestitur copiosa pluma, quam macula nigricantes in ventre longæ, in collo & dorso latiusculæ, & puncta minutissima in margine albicante exornant. Faciem ambit circulus coronæ instar, ex plumulis diversi coloris. Juxta Oculos & Rostrum est flavedine & obscuritate candicat, minutissimis plumulis veluti pilis tota obsita. Oculi iris saturo, crocea, splendida, pupillima nigerrima. Plumæ in Aurium regione instar Cornuum utrinq; eriguntur, & quaternis

quinisve plumulis, quibus margines candicant & flavent, medio nigro. Vertex varius ex punctulis nigricantibus, luteolis & fuscis. Alarum pennæ partim flavæ, præsertim interiores, partim fuscae mediæ, partim albicant Corpori proximæ, omnes margine extremo candicante transversis nigris lineis discusata, & notis minutissimis instar punctorum maculata. Interiores alæ argenteo nitent candore. Lingva brevis, latiuscula. Ventriculus amplissimus. Oculi & Aurium structura mira. Oculus tunica cartilaginea, veluti capsula Cucurbitulæ, quæ balneatores utuntur, forma inclusas, interna parte elatior & convexa, extrinsecus angustior. Sub Cornea latet uvea, nigrore, ac veluti atramento nigro perfusa. Hanc veluti circulus ambit pellicula aurea seu Arantii colore, sic connata Uveæ, ut nullo modo integrè divelli possit: Iris aurea, Pupilla nigra. Cerebrum unica tunica sed crassior investit. Nervi duo magni ad Cerebelli latera ad Aures tendunt, & anteriore parte processus bini minutissimi conjuncti ferè

¶ 3

papillarum

papillarum instar al bent.

Ex raptu vivit Avicularum
& Murium. Habitat in mon-
tibus, ac in Arborum caver-
nis nidificat.

Hui hou. Hui hou vocem
edit.

Volatus ei levis & facilis.

Nucifraga.

Καρυοκτάκτης Gesn.

Merula saxatilis,

Turdela saxatilis Vlyß. Aldr.

Rubecula saxatilis,

Nucifrangibulus.

Graculi Alpini seu monta-
ni genus. Turn.

Ein Nußbießer/

Nußhacker/

Nußtraher/

Nußbrecher.

Avis montana, Graculo
pauló minor, Merula major,
per totum Corpus ex fusco
rubefcente, albis maculis mo-
re Sturni distincta. Caput si-
ne maculis ex fusco rubet.
Rostrum Monedula longius,
crassum, nigricans. Alarum
pennæ majores nigræ, in ex-
tremis candicant. Cauda
supiné nigra, proné ferrugi-
nea, cujus extremitates albæ
sunt. Pedes nigri splendent,
digitis ut in Pica glandaria
variis articulis flexibilibus.

Passim in montibus obvia.
Nidificat in cavis arbori-
bus.

Autumno Noces Avellanas
in terram seu arbores conca-
vas recondit, quas hyeme re-
quirit, & contractis in cibo u-
titur.

Solet nucleum cum corti-
cibus duris devorare.

Calculosis & Dysentericis
in cibo utilis,

Olor.

Κίρκος Arist. á κυκῶν á tur-
bare, fodere, quód cœnum
turbare soleat, dum cibum
quærit.

Cygnus

Olor á colore, quód totus
sis albus.

Ein Schwan/

Delb/

Delbs/

Cygnus forma victuq; An-
seri similis, sed multó major,
totus candidus, Collo longis-
simo, pedibus latis nigerrimis.
Rostrum antè nigrum, po-
sterius flavet. Binos habet
appendices ad imum Intesti-
num, ut Anser.

Ovidius

Ovidius.

Corpus habet gravius: nec se
cæloq; Joviq;
Credir: sed -

Stagna petit patulosq; lacus,
ignemq; perosus,
Qvæ colat eligit & contraria
flumina flammis.

Collumq; à pectore longé
Porrigitur, digitosq; ligat jun-
ctura rubentes:

Penna latus velat: tenet os
sine acumine rostrum.

Grus gruit, inq; glomis Cy-
gni prope flumina drenfant.

Ad lacus, amnes, fluviosq;
victum qværit. Vescitur li-
mo, arena gramine, alga, hor-
deo, Piscibus.

In lacustribus Ducatus Le-
gnicensis inter herhas nidifi-
cat. Cúm domesticus est, in
domibus & lapidibus juxta
aqvas substratis straminibus,
parit septena ut plurimúm
Ova.

Vitæ est longissimæ, & vim
suam in alis habet.

Caro ejus dura, rubra, con-
coctu difficilis, non mali sa-
poris, at Melancholici succi.
A culinis nostris plerunq; ab-
dicatur.

Adeps hæmorrhoides lenit,
si eo tangantur. Vulvarum
durities & collectiones emol-
lit: Oculos purgat, cum vino
Lentigines tollit.

Cygni pulli in oleo cocti ad-
dita medulla Cervina, Poda-
gricis profunt.

Pellis, plumis tenerimis
ac densissimis cum levissimo
vellere obsita. Colicos miré
adjuvat, & Stomachi vicio
laborantes.

Plumula à feminis Nobili-
bus, ob calorem & levitatem,
ad culcitræ implendas omni-
um Avium præferuntur. Ex
his enim pulvinaria concin-
nant mollissima.

Dicitur Cygnus mortem
præsentiens svavissimé canere:
inde proverbium: Cy-
gnæa cantio. Ein Schwanen
gesang.

Onocrotalus.

Ορυζοταλος
Pelecanus Petr. Bellon.
Truo,

Ein Kroyffgans/
Saefgans/
Schneegans/

Vielfraß/

Bielfras/

Dhnyvogel.

q. d. Avium absurda

Avis peregrina alba, Cygno per similes, sed major, Rostrum prælongum & valido. A gutture usq; ad pectus receptaculum longum & amplum, instar socci magni (Ingluviem appelles) foras prominet, radici lingvæ ejus annexum. In hoc cibo receptus primùm emollitur, & inde ad Stomachum digerendus transmittitur.

Horribilem vocem instar rugitus emittit. Piscibus alitur, & in paludibus nidulatur.

Raró has terras frequentat. Anno millesimo quingentesimo octuagesimo quinto Vratislaviæ Onocrotalus captus fuit.

Oriolus.

ab aureo colore.

Χλωρόψ Guél. Budai.

Chloreus Eber. & Peuc.

Merula aurea.

Vineo,

Vireo,

Lutus, Lutea.

Ein Bierholt/

Bierolff/

Beerhold/

Kirschholdt/

GoldMeerte/

Wittewale.

Pici genus Merulæ magnitudine. Rostrum crassum, oblongum anteriùs flavet, posterioriùs rutilat. Coloris aurei per totum Corpus, at dilutionis circa uropygium. Alæ ex cæruleo fuscæ, extremis apicibus albicantibus. Venter cum pectore & gula alba lineis longiusculis nigris distinguitur. Crura breviuscula dilutè cærulea, digitis quaternis divisa ungibus totidem aduncis ex fusco rubentibus. Lingva bifida. Fel prassini coloris in vesicula Hepati adnascitur. Caro flavescit.

Vivit ax Arborum fructibus, Cerasis, Erucis, Scarabæis.

Nidum in ramis arborum minutissimis mira subtilitate suspendit, cyathi in modum, ita ut in aëre solo pendere videatur de terra cernentibus.

Variat vocem, & aliquando instar fistulæ canit, præsertim pluvia imminente.

Recentiores Icterus in cibo curare tradunt.

Procedit ante solstitium æstivum, & tunc pruinas non ampliùs futuras bona spes, exoriente Arcturo discedit, & tota

& tota hyeme non conspici-
tur.

In cibum recipitur.

Ortygometra.

Ορτυγομήτρα Arist. ab ὄρτυγ.
& μήτρα, id est, Coturnicum
mater seu matrix.

Coturnix prægrandis, seu
magna,

Matrix Gaz.

Serica Longol.

Cenchramus Plin. Eid.

Crex Turneri.

Rex Coturnicum.

Ein Schnereker / sil.

Wachtel König /

Alte Knechte /

à voce Kreck, Kreck, Kreck,
ac si quis ferram duceret.

Avis Coturnici similis, sed
major aliquanto & nigrior,
Roſtro crasso oblongo, ut
Coturnicis, Cruribus albis, ex
flavo virentibus. Tota ferè
Capitis, Colli, Dorſiq;, nec
non major Alarum pars, quàm
dorsum spectant, testacea,
maculis nigricantibus, & al-
bicantibus punctulis passim,
(præſertim in junioribus)
respersa. Vertex Capitis ad
cæruleum vergit. Venter al-
bicat. Alæ quàm ventrem
contingunt, ruſeſcunt.

Frugilega est, & advena.

Verſatur in agris & pratis pa-
luſtribus die nocteq; obſtre-
pera. Rarò aut nunquam vo-
lat, curſus velociſſimi. Inter
herbas & gramen ſeſe abdit,
ut rarò appareat. Deprehen-
dunt eam aliquando ſœniſeci.

Lumbricos etiam & vermi-
culos in cibum rapit. Nidum
ſtruit in pratis, quinque ſex pa-
rit Ova, Coturnicis paulò
majora.

Aſſa in cibum recipitur ſa-
tis lauta, ſapore Coturnicis.
Contra morbum regium præ-
dicatur.

Tempeſtatem futuram ſeu
pluvias frequenti clamore
prænunciat.

Avolat Autumno, noctur-
no tempore & Vere cum Co-
turnicibus redit, quibus ſe du-
cem præbet.

Palumbus.

φάπμας

φάσσα, φάττα femina Ari-
ſtot.

τίδαρος

Palumbus major ſeu tor-
qvatus Vlyſ. Aldrov.

Palumbus lun.

Torqvatus Martia'.

Columba torqvata

Columba ſylvana

Hic, hæc Palumbus.

R r

Virgil.

Virg. Nec tamen interea
rauca tua cura Palumbi.

Martial. Ingвина torqvati
tardant, hebetanq; Pa-
lumbi.

Eine Ringel Taube/ *Sil.*
Hols Taube/
Flock Taube.

Palumbus major est Co-
lumba vulgari, longitudine
duarum spithamarum, colo-
ris lividi. Alarum majores
seu remiges pennæ subnigræ,
qvas lineæ candida secundum
longitudinem ab aliis distin-
guit. Interior Alarum pars
ut plurimum fusca est, ut eti-
am Dorsi superior. Reli-
quum Dorsum & Cauda ci-
nerei seu lividi sunt coloris.
Caput ex rubro cæruleum.
Collum exornat circulus al-
bus (seu potius macula) im-
perfectus, supina Colli parte
desinens, duorum digitorum
intervallo, cujus reliquæ pen-
næ variæ sunt, & pro alio atq;
alio ad lucem situ positæ pur-
pureæ, virides, cæuleæ, cine-
reæ. Pectus cum aliqua Col-
li proni parte purpurascit,
cui cinerei etiam non nihil est
confusum. Venter albet. Pe-
des rubicundi. Rostrum sub-
flavum, cute utrinq; purpurea

inductum. Oculi rotundissi-
mi. Ingluvies Ventriculo
præponitur.

Plaustat arborea clamans de
fronde Palumbes.

Habitat sylvas plerunq; &
in arboribus degit. Vescitur
glandibus, frugibus, Visci se-
mine.

Nidificat in arborum ra-
mis, & bis in anno pullificat.
Ova parit ut plurimum ternæ,
incubat quatuordecim diebus
ut Columbæ, Hyeme demi-
grat in loca finitima aprica.

Profunt ei squalores.

Vita Palumbium longa,
Nam ad 25. triginta, vel ad 40.
annos durare existimatur.

Isidorus. Palumbus comes
est castitatis, cum amisso cor-
porali consortio solitaria in-
cedat, nec carnalem ultrô co-
pulam requirat.

Porphyrius. Mira est Palum-
bium in conjugio castitas, quæ
etiam adulterio corruptæ in-
terimunt corruptorem, si asse-
qui possunt.

Caro Palumbis calida, sicca,
dura, concoctu difficilis & ex-
crementosa, alvum adstrin-
git,

git; Dysentericis auxiliatur;
immodicos Menstruorum flu-
xus cohibet.

Veteres pro cibis delicatis
& palato arridentibus habe-
bant.

Si per hyemem diutiùs ma-
ceratæ ingerantur, Nervorum
vitiis utiles sunt.

Veneris libidinis restin-
guunt, juxta illud *Martialis*:

Ingvina torqvati tardant he-
berantq; Palumbi,
Non edat hanc volucrem
qui velit esse salax.

Sanguis ad Oculorum ictus,
& Oculis cruore suffusis, ac
Lusciosis illinitur.

Cinis plumarum Ictericos
reficit; ex aceto contra Calcu-
los & Urinæ difficultates su-
mitur.

Fimus urinam provocat, &
Vesicæ affectibus, nec non
Calculosis utilis prædicatur.

Pardalus I.

Arqvata seu Numenius,
Gesn. quòd rostrum ejus in-
flectatur sicuti arcus.

Gallina novalis major.

Torqvatus,

Capella, *Nonnull.*

Tarlinus seu Terlicus,

Veneth an vouμήνιος, Veterū?

Ein Geißvogel / sil.

Brachum / Giloeh /

Himel Geiß /

Grosser Brachvogel.

Magnitudo ei Gallinæ vil-
laticæ. Longitudo ab extre-
mo rostro, ad pedes ultimos
circiter palmorum novem.
Crura oblonga palmorum tj.
cinerea; Digiti fusci, sed ali-
quatenus membrana conjun-
cti, quæ etiam utrinq; juxta
singulos digitos descendit, &
inferiorem digitorum par-
tem dilatat, ungribus niger-
rimis.

Rostrum circiter octo di-
gitos longum, nonnihil ar-
cuatum seu inflexum, deor-
sum nigricans.

Pennarum color fuscus fe-
rè, sed varius & maculosus
est.

Per alas, dorsum, ad uro-
pygium fuscus, subflavis ma-
culis undiqvaq; variatur.

Ex eis maximè fulgent in-
star serici villosi, quæ inter
alas & dorsum sunt in medio
nigræ, in circuitu per inter-
valla subrufæ.

Cauda septem digitos lon-
ga, nigris & albis lineis trans-
versim ductis distincta.

R r 2

Collum

Collum plus cinerei habet
quàm albi, pluma molissima.
In pectore præter nigricantes,
plumæ subrubent. In alis ex-
tremitas pennarum nigrescit,
venter & pars sub-alis albicat.
Alæ ipsæ latiusculæ sunt, ex
egregiis pennis, partim nigris,
partim albis & fuscis disco-
lores.

Ventriculum habet ut Gal-
lina crassum, callosum, cum
ingluvie. Hepar rubrum, in
cujus medio fel prassinum ve-
sicula magna contentum.

In pratis circa palustri aver-
satur, ubi scarabæos, Vermic-
ulos & alia insecta cum la-
pillis ad cibum inquirat. Cur-
sus velocissimi.

Ova parit qvalia Gallina,
pallida.

Caro ejus candida, svaavis,
grata, facilis concoctionis ac
probi succi: ob id in delitiis
procerum.

Autumno capitur.

Pardalus II.

2. Vanellus fuscus,
Kyvitta fusca,
Merula novalium.
Eine BrachAmsel/
grosser Brachvogel/
grawer Byss.

Avis Vanello congener,
sed pauló major, Rostro recto
acuto, rubente, palmum lon-
go, Cruribus altioribus, ut va-
nelli, similiter obscuré ruben-
tibus, sine calce. Caput, Col-
lum, Dorsum superius, Alæ,
Cauda, fusci sunt coloris ad
nigredinem tendentis. Col-
lum ambit macula candicans
prona & laterali parte, vel-
uti in Merula torqvata. Me-
dias Alas interfecat linea can-
dida digitum lata; veluti &
Caudæ pennæ exteriores, cæ-
teris longiores, transversim
lineis albis insigniuntur. Ven-
ter instar Turdelæ varius, ma-
culis longiusculis reperfus.
Versus caudam & femora al-
bet.

Vescitur Vermiculis & la-
pillis, qui in ejus ventriculo
fuere reperti.

Rarissimus in patria nostra.
Unicam habeo á nobili Dom.
Valentino á Reder, quàm sub
acuto monte bombardi globu-
lo trajecerat in prato, ejusq;
iconem Avis ignotæ nomine
communicavit.

Totus odore Zibetum re-
fert.

Caro ejus palato admodum
grata, ob id preciosa, & in
magnis

magnis delitiis habetur.

Pardulus III.

Gallina novalis media,
παρδαλῶ Aristot. Longol.

Turn.

Pluvialis Gesner.

Vivago Bodini.

Pluvialis viridis

Vanellus subviridis
an Rynthace Plutarch.

Ein Brachvogel / propriè &
simpliciter Silesis.

Eine See Taube.

grosser Brachvogel.

Pulvier / Longol.

Pulvros Eber. & Penc.

Pluviers Gall.

Avis est pulveratrix, Vanello minor, longitudinis dodrantalis cum palmis ij. latitudinis verò dodrantum ij. & sex digitorum. Supinæ partis veluti Capitis, Dorsî, Alarum superiorum, Caudæ, color fuliginæus, ex obscura viredine, punctis luteis instar Pardi variè respersus. Majores seu remiges inferiores Alarum pennæ totæ fuscæ sunt, quarum mediî ordinis apices extremi candore micant. Mentum cum ventre candida, ut & Alæ interiores, apparent, præter Collum primum & Pectus

leucophæum obscura flaventine conspersum. Radices pennarum ventris nigræ sunt. Rostrum obtinet sesquidigitum longum, rectum, obscurè rubrum, canulatum.

Crura cinerea, iij. digitorum longitudine, ad medium plumis candidis tecta. Digniti terni, quorum duo exteriores utrinque; exigua pellicula coherent, ungviculis nigerimis aduncis.

Hepar ei magnum bipartitum rubet, absque felle. Ventriculus parvus, crassior, rugosus: in quo sæpius dissecto lapilli, vermiculi & scarabæi minuti inventi fuerunt: Unde vanum credere eum solo aëre tantum pasci & vitam ducere.

Intestina per gyros circumvolvuntur, ad quorum exitum ferè, appendices bini digitorum ij. longitudine videntur.

Pupillam nigram Iris adornat obscurè rubens.

In agris novalibus, campis desertis, planis, & juxta aquas degit.

Autumno gregatim volat, ac celerrimè, passim juxta lacus retibus, uti Columba ferè, capitur. Hyeme disce-

dit. Cursus est velocissimi, ac vocem imitatur, qualem pastores & aurigarum Pueri labiis porrectis ædunt.

Admodum pingves fiunt autumno.

Lutæ sunt in cibo, & in magnis delitiis.

Dum hæc scriberem, vivum in hypocausto ultra quatuordecim dies habui, qui sola arena & aqua contentus tandem labe enecatus periit.

Pardalus IV.

Pluvialis altera species
Gesn.

Gallina novalis minor,
Pardalus minor.

Ein kleiner Brachvogel.

Hic reliquis omnibus minor, Turturis ferè magnitudine. Supina pars tota fuliginæa. maculis subflaventibus varia. Alæ longæ, fuscæ, quarum majores pennæ extremæ, mediotenus secundum longitudinem candidæ. Venter totus albus. Rostrum rectum, digitum longum. Crura ex obscuro lutescunt, tribus digitis anterioribus sine calce.

Iisdem locis ut prior degit, similiq; modo capitur, & in

cibum venit.

Parus.

Αιγιάλαος Aristot. ab impetu quo volando utitur.

Parix Recent.

Parula,

Ein Meise!

Meißlin.

Avicula est sæcunda & πολυτεκνῶ canora.

In arboribus degit, Vermiculos & Muscas ad cibum inquirens.

Nidificat in cavis Arboribus.

Toto anno apparet, & decipulis ac Noctua capitur.

Aristoteles tres species describit: hodie plures cognoscimus.

Parus carbonarius.

Αιγιάλαος ἀνιζήτης Aristot.

Parus major,

Fringillago *Ges.*

Ein RotMeise!

SpiegelMeise!

BrandMeise!

Grosse Meise.

Maximus est omnium, & coloribus elegantissime variat. Rostrum

at. Rostrum ei rectum, rotundum, acutum. Pedes fusi. Caput Corvino nigrore splendet, qui per latera Colli descendens protenditur. Tempora & Oculorum ambitus alben. Dorsum subviridis est coloris, Pectus & venter flavi, quem tamen medium linea nigra in longum ducta secat. Alæ partim sunt cyanei coloris, partim subnigræ, partim albidæ. Cauda bifida, partim cinerea partim nigra, cujus extremæ utrinq; pennæ duæ exteriori parte candicant. Lingva fissa est.

Delectatur semine Cannabino, Papavere, Nucibus juglandibus & Sevo.

In hypocaustis alitur, in quibus aliquando Ova parit.

Adeó mansvescit, ut etiam sponté, nuce porrecta, in manus involet.

Inspectus Icterus curare fertur.

Adversus Renum Calculum, & Colicos cruciatus efficax á Nonnullis prædicatur.

In cibo utilis.

Parus caudatus.

Αιγιδολός ὄρνις Arist. VI.
Aldrov. ἀνώνυμος Nonn.

Parus Monticola Bell.

Schwanz Meise/

Zahl Meise/

Berg Meißlin/

Pfammenstiglin/Eber. & Penn.

Minor est priori, at non omnium reliquorum minimus. Rostellum fuscum, crassiusculum, brevius: acutum tamen & rotundum, Pedunculi nigri.

Collum supinum ad Dorsum atrum est, proné á rostro ad ventrem usq; candicat, intercurrentibus lineolis exiguis, deorsum descendentibus, nigricantibus. Vertex & genæ nivei coloris. Venter ad Castaneum vergit. Circa uropygium albet. Dorsum purpurascit, remigibus nigris in extremitate albicantibus. Cauda longissima nigra, utrinq; extremis pennis media parte candidis.

Montana loca frequentat, vermibus, araneis, aliisq; animalculis in cibo fruitur. Raró ad plana descendit.

Inquieta est, & certo loco residere nescit, modó hanc, modó illam arborem petens. Vox ejus guickeg, guickeg, guickeg.

Nidum

Nidum construit amplum
ex musco & plumis.

Autumno gregatim volat,
& noctuâ frequenter ab Au-
cupibus capitur.

Parus cœruleus.

Parus montanus *Peuc.*

Parus 2. *Turneri.* Parulus
cœruleus,

Ein BlauWeißlin/

WeißWeise/

BlauWeise/

PimpelWeise.

Exiguus est admodum, pau-
lô major Regulo, Vertice &
Cauda cœruleis seu azureis,
decoris. Rostellum breve,
crassiusculum, fuscum, Pe-
dunculi glauci seu subcœrulei.
Dorsum totum cinereo advi-
rescente ornatus colore. Pe-
ctus supremum flavescit, ven-
ter infimus albicat, radicibus
plumularum nigris, Alæ dilu-
tè cœruleæ, in medio lineam
candidam transversim du-
ctam obtinent.

Cœruleum Capitis verti-
cem alba linea totum Caput
cingens claudit, ad Oculorum
canthum minorem utiq; pro-
tensa. Collum medium alba
nota majuscula tingitur.

Apibus insidiatur, & quo-
vis Anni tempore in monta-

nis nostris apparet. Ova parit
plurima.

Parus fuscus.

Parus palustris *Gesn.*

Parus cinereus,

Parus atricapillus *Vlyß.*

Aldrov.

Parus quartus *Bell.*

Passer arundinarius *An-
glor. Tur.*

Junio *Arist. Turn.*

Ein GrauWeißlin/sil.

MurWeise/

AschWeise/

RottWeise/

WeißWeißlin.

Paulô minor est Cœruleo,
Corpore fusco ad cinereum
vergente. Caput prorsus ni-
grum, utrinq; candicans. Pe-
ctus & venter albicant. Ni-
gra sunt Cauda & Dorsum:
cui nonnihil rufi admixtum.
Cruscula fusca, subrubentia.

Circa cœnum & paludes de-
git, ad Saliceta.

Parus ater.

Parus Carbonarius minor,

Parus caninus,

Eine HundWeise/sil.

Kleine RottWeise/

Subflavens macula ei infra
Oculos, & alia in Occipitio:
reliqum Caput atrum. Ven-

ter

ter pallidé flavescit. Dorsum fuscum, ut & Alæ, at maculis candicantibus respersæ. Rostrum pauló longius quàm Cærulei ex nigro splendet. Cruscula glauci coloris.

Passim occurrit insylvīs & hortis.

Parus cristatus.

Ein Straus Meislin/

Kobels Meise/

Heubels Meise/

Heidels Meise.

Pauló major est atro. Vertex ei niger, punctis albis adornatus, crista retró extensa. Dorsum cum Cauda fuscum, Pectore albo, Crusculis cinereis.

Gregatim volat, & autumno in montibus frequenter capitur.

Paruli omnes in cibum veniunt, autumno & hyeme, saporis non ingrati, nec succi pravi.

Passer domesticus.

срѣдокъ.

↓ & ↓

Passer á patiendo, quód Caducum Morbum patiatur.

срѣдѣтокъ Passerculus,

Ein Sperrling/

Sparr/

Sperg.

Mas per Dorsum & Alas colore lateritio & cinereo distinguitur, nigris maculis tinctus. Vertex cinereus, guttore nigro & Ventre albicante. Rostrum fuscum, crassum, acutum.

Macula ante oculos nigra, retró rubra Dorsum versus.

Femina cinerea est, rostro candicante.

Vox ejus propria πικριζειν,

Pippilat & Passer, & dulce canit Philomela.

In cibo utitur omnis generis frugibus, maximé Hordeo delectatur. Cadavera etiam suspensorum arrodit, in quorum Craniis aliquando nidificare solet,

Passere abundat Silesia nostra, nec hyeme ab ea recedit.

Vere & æstate foetificat, & quidem bis, pullos quatuor quinque excludens.

Autumno gregatim ad agros volat, Hordeo & Tritico jam maturescentibus. Hyeme ad Horrea se confert, & granaria invisit, in quibus sæpé magno numero capitur.

Nidum sub altis tectis, ex festucis & straminibus mirarte congerit, & ut molliter

S f cubet,

cuber, quàm mollissimis plumis sternit.

Vita eis ob salicitatem brevissima, quam ultra quartum annum vix extendit.

Passeres non nisi á pauperulis, & hyeme quidem in cibum sumuntur. Calidi sunt & siccí natura ad tertium gradum, improbi succi, nec grati saporis. Alvum sistunt, malè alunt, & difficulter concoquuntur. Assi in cibo venerem conciliant, maximè Cerebella.

Baptista Fiera.

Ardet, & in tenera Passer durabitur alvo:

Si vis esse salax, det Cerebella tibi.

Heu miserum: qui præcipiti sic labitur ævo,

I, Venus. hinc, solas nò modo perdis aves.

Epilepticis præscribuntur, quòd caliditate & siccitate sua humores consumant, á quibus Epilepsia dependet.

Trallianus tympanicis concredit.

Galenus turricolas laudat in Renum Calculo & Arthritide.

Fimus á Lentiginibus purgat faciem. Cum sputo hominis jejuni varices extirpat. Ex adipe porcino Alopeciam explet, & Carbunculos rumpit.

Passer niveus

Passer albus,

Ein Weißer Sperling.

A vulgari solo colore distinguitur, qui totus candidus est præter Rostrum & pedes.

Hunc clarissimus Vir D. Laurentius Scholtzcius Med. in viridario suo instructissimo, Vratislaviæ, cavea inclusum quæbat.

Prope oppida aliquando cum aliis visitur: Qualis hoc anno inter alios indies conspicitur Lignicii in platea, quæ vocatur Media.

Passer montanus.

σπερδος ἄγριος,
Passer ferus,

*Ein Wald Sperling/
Weiden Sperling.*

Magnitudo cum domestico ferè eadem, paulò minor. Rostrum habet acutum, breviusculum. Capitis vertex castaneus

castaneus seu ruber. Dorsum atq; Alæ totæ partim flavæ, partim nigrae, Alæ vero, quæ Ventrem contingunt, modò ferrugineæ, modò atræ, modò albæ. Pectus albet. Cauda longiuscula ex luteo fuscescit. Tibiæ & Pedes subflavi sunt. Mentum atrum, inter quod & Verticem color albus est. Femina pallidior est, & Mentum nigra macula caret.

In montibus extra urbes & pagos degit, in cavis arboribus nidificans.

Passer torquatus.

Passer campestris,

Passer sylvaticus,

Passer Troglodytes, Eber.

Peuc.

Ein Ringel Sperling/

2 Ringel Spas/

Feld Sperling/

Wald Sperling.

Minor est domesticò, superne fuscus, sed varius & lineolis albicantibus interiectus: inferne ad flavedinem vergit. Vertice purpureo. Collum ambit circulus albus.

In sylvestribus vitam agit, & arborum truncis longo situ foraminosis nidificat. Hye-

me discedit, & nunquam ad oppida volat. Longioris vitæ quam domesticus.

Passer arundinarius

Gen.

σπυρίδες ῥοίνικλος,

an Bätig & Scaniclos Arist.

Junco Gaz.

Passer aquaticus Eber. &

Peuc.

Batis seu Rubetra Vlyß.

Aldrov.

Passer torquatus palustris,

Passer calamoditis,

Ein Rohr Sperling/sil.

Rohrspaslin/

Rohrspar.

Magnitudo ei Fringillæ aureæ, Passere paulò minor. Rostrum ei breviusculum, crassum, nigricans. Cruscula fusca sunt, unguiculis nigris, uncis. Venter albidus est, pectus subflavum. Verticem exornat color totus ater, ut & Mentum, quod punctulis albidis aspergitur. Collum supinum ambit circulus albus, cui macula longiuscula similis coloris sub Oculis exorta retrò jungitur. Oculi nigri. Dorsum cinereum notis nigris & figulinis variū.

S f 2

Fuscæ

Fuscae sunt Alarum remiges cum cauda, cujus exteriores pennae tres utrinque in extremitatibus albedine maculantur. Alae superiores figulinae sunt ex flavedine. Lingva tenuis. Felle caret ventriculus crassiusculus.

Vescitur vermiculis, seminulis & arena. Post Aequinoctium vernum apparet, & tota aestate in arundinetis vivit, a quibus vix discedit, Cantu svaavis. Autumno a volat.

Nidum inter arundines artificiosè suspendit, & ova quinqve vel sex numero, Major parit.

Passer Troglodytes.

Τρωγλοδυτης.

Τρωγλοδης Eber. & Feuc.

Passer sepiarius,

Regulus apricus.

Ein Schneekönig/

ZaunKönig/

Zaunschlipfflin/

WinterKönig/

MeuseKönig/

NösselKönig.

Avicula omnium minima, Regulo excepto, cui paulo major, & ex fusco spadicea seu testacea. Pectus cinereum, Venter infimus, & Alarum remiges lineis vicissim nunc

nigris nunc albicantibus non nihil transversim interstinguntur. Caudam longam & semper erectam ex fusco castaneam, albo colore retrò interpunctam habet. Sub Collo nigris candidisque punctis variatur. Rostellum fuscum, tenue, longiusculum, acutum. Petioli fusci, unguiculis lucidis albidis, calcare maximo. Lingula exilis bifida.

Solivaga est, aestate in sylvis vivit & parit. Nidum struit ex musco foras, intus ex plumis. Ova parit plura, circiter novem uno tempore, bis in anno.

Venatur vermiculos, araneas, & brevi volatu se exercet.

Hyeme ad oppida & pagos cernitur, cantu svaavis.

Adversus Calculum Renum & vesicae maximoperè commendatur, si integer evulsis pennis, sale conditus crudus devoretur. Novi quosdam, qui quotannis unicum comederunt, & ab affectione minis fuerunt vexati.

Eadem praeferre creditur combustorum cinis.

Cum sanguine hircino ex vino potus praestantiss. lithontripicon,

Pavo

Pavo,

á voce,

ἰαῶς, ἰαῶν á Caudæ exten-
sione ἀπὸ τῆς ἰάσεως τῶν πτεγῶν.
παῶνι Hodie,

περσικόν, μικρικόν ὄρνεον
Avis Medica, Persica.

Pavus.

Junonia avis.

Εἰν Ψάω/Ψάω/ mas

Ψάωιν/femina.

Avis est admirabilis, omni-
um pulcerrima, & pulcritudi-
nis studiosa. Caput ei par-
vum, & quodammodo ser-
pentinum, maculis ornatum
duabus oblongis candidis; in
cujus vertice apex instar cri-
stæ, ex nudis quodammodo
scapitenerimis viridescenti-
bus, veluti Liliorum flores fe-
rentibus, conspicuus. Ro-
strum candicat crassum, in ex-
tremo aliquantulum recur-
vum; in eo nares satis patulæ.
Collum longiusculum, admo-
dum tenue & exile, Sapphyri
colore lucidum. Alæ superi-
ores juxta Dorsum cinereum,
dilutæ ad ruborem declinans,
nigricantibus maculis trans-
versim cymatili ductu & vi-
rentibus nonnihil. Clypeus
ad Caudam usq; per Dorsi
longitudinem aureus. Pen-
næ majores seu remiges ru-

bent, numero duodecim cir-
citer; reliquæ inferiores ni-
gricant ex cæruleo nitentes.
Cauda duplex inferior fusca,
brevis, extensa, vulgò
Schwemmsfedern/superior hu-
ic veluti incumbens longissi-
ma, pennis plumosis, & in fi-
ne pennarum habet Orbes
(ὁφθαλμοὶ τοῦ πτερον) ex viri-
di quasi chrysoliti splendore,
& Auri & Sapphyri coloribus
distinctos. Pedes cinerei sunt,
maculis nigris conspersi, &
calcaribus more gallinaceo-
rum armati, Digni fissi. Ven-
ter prope ventriculum ex cæ-
ruleo viridis, prope podicem
fufcescit.

Pavo femina, fusci est
ad cinereum vergentis colo-
ris. In vertice aliquot macu-
læ exigua veluti puncta vire-
scentia interseruntur. Men-
tum totum candidum. Colli
pennæ undatim positæ viri-
des. Venter albet. Iris plum-
bea, in Mare lutescit.

Avis olim rarissima, Regi-
bus saltem nota: hodie plus-
quam frequens in aulis No-
bilibus, ubi cum gallinis simul
pascitur. ποίλογος enim est,
gramine victitat & frugibus.

Pupillat Pavo, trinsat Hi-

S f 3

rundo

rundo vaga. Clamore suo Serpentes & omnia venenata animalia pellit, & nocturno tempore incendia & furta facile advertit. Noctu plerunq; tectis domorum infidet.

Pavo insigniter salax est ac libidinosa, adeo ut Mas unus qvinis sufficiat conjugibus.

Ova parit 9. 10. 12. interpolatis diebus: excludit tricenis diebus. Cum parit, fugit Marem & incubat, facile enim franguntur a Mare, desiderio incubantis.

Vivit annos 25. secundum Aristotelem. Tertio anno incipit fundere colores gemantes.

Caro Pavonis dura est, & fibrosa, frigida & sicca, non minus concoctu difficilis, quam aut vaccina aut bubula, savis & ori grata: at crassi & modici alimenti, ac difficilis concoctionis, & Melancholici succi.

Ob id per biduum suspensa relinqui debet, ut durities ejus non nihil remittat.

Assæ eduntur juniores, superinfuso liqvamine, ex vino aromatibus condito.

Ab hac abstinendum iis, qui mala intemperie Hepatis aut Lienis afficiuntur item otio deditis & hæmorrhoidibus crebro vexatis.

Ova ut inutilia a cibo abdicantur.

Plumæ remigum pennarum rasæ a sagittariis expetuntur.

Cauda verò ad Muscaria colligitur,

Orbes qvinq; seu Corcuscula in aqua decocti, gargarizatu, faucium inflammationi medentur, exprimento nobilis feminæ. Quæ ratione, ignoro

Fumus plumarum Oculis immixtus rubentibus & lippientibus Oculis non inutilis.

Ossa exusta pulveriz. ex aceto Lepram & Lentigines abstergunt.

Stercus Epilepsiam sanat ex destillato Cardui, Millefolii, vel Tiliæ, Podagrasq; lenit.

Carnem Pavonis mortui
non

non putrescere *Augustinus lib. 21. de Civitate Dei cap. 4. refert.* Sic enim ait. *Qvis enim, nisi Deus Creator omnium, dedit carni Pavonis mortui, ne putresceret?*

Pavo candidus.

Pavo albus *Vlyß. Aldrov.*

Ein Weißer Pfau/

Totus colore Cygnum representat candido, á priori magnitudine non differens.

Olim ut res rara, aliundé advehebatur; hodie ex Ovis, quamvis difficilius, propagantur. Pulli diligentem requirunt curam. Nam facile pereunt.

Pavones hortis Olitoriis nocent.

Perdix.

Πέρδιξ, πέρδιξ ἀπὸ τῆς πέρδιξ ἀπὸ sono vocis.

Πέρδιξ Recent.

Perdix minor seu cinerea *Vlyß. Aldro.*

Ein Rábbun/sil.

Feld-Hun/

Wild-Hun.

Polyeratrix est avis, duorum feré dodrantum longitu-

dine, Colore omninó vario. Rostrum subfuscum est. Dorsum fuscum, subflavum & rufum saturum, colores obtinet per transversum alternatim dispositos. Alæ fuscae sunt, & lineis longiusculis, maculisq; albicantibus & rufis majusculis per transversum asperguntur. Caudæ pennæ utring; lateritii coloris senæ, mediæ totidem cum Dorso similes. Sinciput, partes circa Oculos, & prora Capitis cum Mento simplici rubore insigniuntur. Collum & Pectus diluté cinerea sunt, exiguis punctulis nigris quasi per versus crispis & undantes interstincta. In medio ventre pennæ rufi coloris ad fuscum tendentes. Venter inferior & Crura albicant, Pedes ex glaucescencia succi.

Ingluvies Ventriculo præponitur, & appendices paucæ, quæ definit Intestinum. Coitus tempore testes habent insignes, aliàs veró omninó obscuros: hyeme adeó exiguos, ut nullos habere quidam arbitrentur.

Caccabat hinc perdix, hinc gratitat improbus Anser.

Pascitur

Pascitur gemmis Coryli & Betulæ, gramine & segete virenti. Æstate legit semina & ova formicarum.

Humi nidum texit in condensis spinarum & fruticum, ac furculis confepit.

Nec facit in ramis altoq; cacumine nidos,

Propter humum volitat, ponitq; in sepibus ova.

Ova parit æstate plurima alba, 15. 18. 20. Sicut Gallina incubat, & educit pullos, quos mira calliditate ex insidiantium Aucupum manibus eripit.

Amplius quam ad sedecim annos ejus vitam durare existimatur. Ad quinque & viginti annos vitam protrahente Aristoteles scripsit.

Capiuntur retibus, canibus, falconibus.

Hyeme gregatim volant. Duodecim, quindecim, aut plures unico incubatu exclusi tota hyeme invicem degunt, ad fonticulos & sub nive in agris virentibus latitantes. Ein Boles Nabhiner. Vere cum mas famellæ se adjungit, bimatin volant. Saginantur inclusæ Tritico.

Perdicum caro nobilissima ac lautissima, palato maximo-

perè arridens. Medii ferè est temperamenti, concoctu facilis, probumq; succum gignit, præsertim si non ilico post occisionem, minus diem suspenso comedatur. Fit enim friabilior.

Recrementi in se habet parum, nutrimenti multum. Sangvinem procreat generosum, crassitie & tenuitate mediocrem.

Iis alimentum optimum, qui se non exercent, & vitam degunt otiosam, quique imbecilliores & in validi sunt, tum etiam attenuante victus ratione, assveris & hydropicis, quique humido sunt ventriculo. Viciosos enim & corruptos ipsius humores consumit atque abstergit.

Memoriam assidue mansa corroborat, impingvat, semen augeat & venerem excitat, sed ventrem stipat. Unde si assa cum aceto ingeratur, Diarrhœa laborantibus fit edulium accommodatissimum.

Cum Cydoniis & vino cocta stiptico, Cæliacos & Stomachicos juvat.

Jus recreat Stomachum, & Morbo regio resistit.

Jecur Comitiali correptis auxilio est. Nostrates frequenter

quentes assant. Aliquando assam jure gallinarum, in quo Caryophylli, Cinnam. Macis &c. ferbuerint, perfundunt, & offerunt.

Ova in Cibo iis, qui impotentes sunt, conferunt, & feminis lactis copiam faciunt.

Fel incipientes Suffusiones discutit, Oculorum caliginem & Palpebrarum aspredinem cum Mellis æquo pondere illitum tollit.

Pennæ Alarum majores & Caudæ crematæ, & linteolo ad olfaciendum porrectæ, feminas utero strangulatas excitant.

Perdix rustica
major.

Σκολόπαξ Arist.

Ασκαλώπαξ Vel. Peuc.

Gallina rustica,

Gallinago Gaz.

Sneppa vulgō

Ein Schnepffe/

Schnep Dum/

Pusch Schneppe/

Wald Schneppe/

Holz Schneppe/

Berg Schneppe.

Magnitudine est paulo inferior villatica Gallina, & major Perdice campestri seu

vulgari. Colore per Dorsum vario, qui declinat ad cinereum, cum quodam rubore & flavedine distinguitur. Ventre cinereo transversim lineis nigricantibus variato. Alarum pennæ majores fuscæ, maculis lateritiis secundum longitudinem tinguntur. Cauda brevis, cujus latera maculis rubentibus insigniuntur, apicibus exterioribus phæopis, candidis internis.

Caput habet magnum, & Rostrum amplius palmum longum, rectum, anteriùs nigricans & asperiusculum, Lingua longa, gracili, nervosa. Crura rubent, digiti fissi.

Currit velociter; & philanthropos est. Montibus nostris familiaris. Gaudet humidis & palustribus locis. Solis vermibus alitur, nunquam grana attingit. Rostrum molli luto infigit, & Cibum vermium inquirat.

Æstate recedit, hyemis initio redit.

Tendiculis seu laqueis capitur.

Caro ejus optima est, minus albet quam Perdices, ad rubedinem inclinans, saporis non ingrati, nec mali succi.

T t

Martialis,

Martialis.

Rustica sum Perdix, quid refert, si sapor idem est?

Carior est Perdix, sic sapit illa magis.

*Perdix rustica
minor.*

Gallinago seu Rusticola minor,

Gallinago Paludana,
an Aig, Arist.

Capella caelestis, à voce capram imitante Mec, mec, mec.

Ein Wasser Schnepffe/

Grase Schnepff/

Heer Schnepff/ id est dominorum & nobilium gallinago.

Wasser Hünlein/

Bruch Schnepfle.

Himeis Ziege Jsilf.

Himeis Geiß/ Jsilf.

Priori forma & colore prorsus similis, magnitudine differens. Rostrum obtinet quinque digitos longum, anteriùs latiusculum, asperiusculum, fuscum, superiore parte inferiore obrepente. Corpulentia Coturnicis, at major, Colore macularumq; varietate distincta, ex fusco, cinereo, nigro, albicante & l-

teritio; at minùs quàm major. Crura obscurè rubent, Venter albidus. Cauda cinerea, nigris & rubris maculis aspersa.

Advena est, post æquinoctium vernal. Aestate à lacuum & piscinarum marginibus nunquam discedit, Udis nidificat.

Vermibus & aliis. Insectis palustribus sustentatur.

Rarius occurrit.

Pingvis admodum evadit. Caro ejus tenera & saporosa est, in Mensarum delitiis nobilis.

Vox ejus audita, pluviae prognosticon.

Petronella.

πετροφίλος,

Saxicola. an Staparola,
Vlyß. Ald.

Ein Steinsfletsche.

Avicula est Motacilla magnitudine, at brevior cauda. Caput, quod maculis nigris conspergitur, Collum, Tergus atq; Cauda subfusca. Alæ cum Caudæ extremitate fuscae sunt. Gula cum Pectore obscurè flava, Ventre pallido. Oculi pupillam nigram ambi-

ambit circulus Castanei coloris. Supra Oculos secundum longitudinem linea candida porrigitur tenuis. Inter hos & Rostrum plumulæ veluti pili rigent nigri. Rostrum longiusculum nigrum, sensim acuminatum. Crura, Digniti circulis veluti incisuris distincti, Ungviculis minutissimis acutis.

In montibus declivibus & apricis ad saxa frequens, secus itinera territorii Hirsbergensis passim obvia, sub quibus nidum parat, fossula in terram acta.

Junio & Julio parit ova quinque ut plurimum. Vermiculis & Muscis in cibo utitur.

Vulgi opinio est, Ova illius à Bufonibus foveri & excludi, propterea quod frequenter sub saxis ad earum nidos inveniantur. Hyeme discedit. Caudam ut Motacilla semper quatit, sursum deorsum.

Phasianus.

φασιανός, Arist. à Phasi vel Phaside amne apud Colchos, quod illic abundet.

ὄρνις φασιανός, Arosteph.
ὄρνις φασιανός, Polluc.
an Ἰνδός, Varin?

Ein Fasan/
Phasian.

Avis est sylvestris seu peregrina & Gallorum genere, perpulchra, pennarum plumarumque varietate & splendore mirabilis.

Martialis lib. 12.

Argiva primum sum transportata carina,
Ante mihi notum nil nisi Phasis erat.

Rostrum ei crassum, elevatum, pollicis lati longitudine, coloris cornei.

Vertex Capitis elegantimicat cinereo.

Inter Aures & Rostrum ad latera macula est coccinea, nigris punctulis variegata.

Supra hanc & prope Rostrum viridis color elegantissimus totum Collum occupat.

Colli pars prope Pectus fusco, aureo & viridi colore adornatur. Hunc alba ovalis macula percurrit.

Alæ & Dorsum totum ferè ferruginei coloris ad rufum vergentis.

Pectus & ventriculi regio isdem cum Collo coloribus sed obscurius coruscant; prope anum & in femoribus ex ferrugineo fuscescit.

Cauda dodrantesij. longa inæqualis, ex pennis sedecim coloris cinerei, ad latera ferruginei. Tibiæ & pedes cinerei, Digitis membranulis intertextis, & ungvibus fuscescentibus. Femina Mare deformior est, colore ferè Coturnicis.

Rarissima avis in Silesia nostra: nec nisi Magnatibus familiaris, qui eam magno & singulari studio alere solent.

Fructibus, baccis, granis, seminibusq; vescitur. Avena quàm maximè delectatur.

Parit vere. Ova gallinarum speciosiora, punctis nigris undiq; maculata. Semel in anno fœrificat, & 20. die pullos maturat. Quidam Phasianina Ova gallinæ vilaticæ incubanda committunt, ut una matrix ova quindecim cooperiat.

Caro ejus temperata est, alba, tenera, facilis concoctionis ac laudabilis succi, in cibo delicatissima.

Alimenti bonitate concoctionisq; facilitate galli-

nam æquat, suavitatem verò in edendo par.

Corroborat extenuatos, & eos qui à Morbis consumti sunt.

Per biduum aut triduum prius suspendi debet, anteqvā coqvatur. Ob nimium atq; immensum precium principum ac ditiorum duntaxat mensis Phasiani dicati sunt: In supremo enim honorum lumine semper habiti sunt.

Fel visum acuit Ocularibus mixtum.

Adeps Renum affectibus Galeni auctoritate.

Phoenix.

φόνιξ,

Ein Phoenix.

Aquilæ narratur magnitudine, Capite Pavonis. Pennæ rubore perfunduntur. Auri fulgore circa collum micant, cætera purpureus, cæruleum roseis caudam pennis distingventibus, cristis faciem caputq; plumeo apice cohonestantibus *Herod.* *Plin.* & *Tyrio* pinguntur crura veneno. *Ovid.* Nec fruge nec herbis, Sed thuris lachrymis, & succo vivit Amomi.

Vivere 540. annos, vel ut aliis placet 660. fama est, Senescentem

nescentē Casia Thurisq; sur-
culis, seu Xylobalsamo, aut
Cinnamo construere nidum
in loco, qvi Solis ara dicitur,
replere odoribus, & super e-
mori tradunt. Ex ossibus de-
inde ac medullis seu cineri-
bus nasci primó ceu vermicu-
lum, inde in avem crescere, &
fieri pullum tradit *Manilius*.

Resurrectionis mysterium,
Femina sit vel masculus hæc,
fortasq; neutrum,
Felix quæ Veneris fœdera
nulla colit.

Ipsa sibi proles, suus est pater,
& suus hæres:

Nutrix ipsa sibi, semper a-
lumna sibi.

Lege de hac *Herodotum lib.*
2. cap. 5. Melam. lib. 3. cap. 4. So-
linum. cap. 35. item Ambrosium
Hieronymum. & alios.

Phœnicem Nicolaus Reus-
nerus Christo Servatori com-
parat Elegiaco sequenti:

Quæ thuris lachrymis, & suc-
co vivit Amomi,
Fert cunas Phœnix, busta
paterna, suas.

Unica semper avis: pater &
sibi filius ipsa:

Morte sibi vitam dat sibi
sola novam.

Nam quoties super orbe de-
cem jam secula vixit:

Supremi moriens nascitur
igne rogi.

Sic Christus vitam sibi reddit
morte, suisq;

Christicolis, sibi quos jun-
git amorē pari.

Verus homo, verus Deus u-
nus, & arbiter ævi:

Lumine qvi lustrat, numi-
ne cuncta fover.

Felix qvi Christo per sancta
lavacra renatus:

Amne sacro vitam dum
rapit, amne capit.

Pica.

Πικα

πεικίλις ἰδ' αὖ τὸ ποικίλον τῶν
ζῴων ἡ varietate.

Κίσσα,

Pica varia seu caudata *VL.*

Aldrov.

Avis pluvia *Veter.* quód
amplius solito stridens im-
brem certó indicet.

Ein Aiglaster/

Algaster/

Algarte/

Agle/

Eister/

Egerste.

Avis Germanis notissima,
alba & nigra varietate distin-

T t 3

cta. Ala-

Sta. Alarum brevitatem Cauda compenfat. Caput, Collum, Cauda, Uropygium, Femora nigra sunt : Venter & Alæ superiores cum Dorsi parte, clypei figura candidæ sunt. Remiges majores decem mediotenus ad nervum candidæ sunt, altera parte cum apicibus extremis virent. Reliquæ superiores & inferiores majores cum Cauda ex fusco virore splendent.

Rostrum, crassum, nigricans. Pedes atrii splendent unguibus nigris.

Carnivora est. Ova & pullos gallinarum populatur. Aviculas etiam rapit.

Nidum in arboribus construit altissimis, ex luto, lana & pilis; extrâ & suprà spinis munit, relinquens tantum arctissimum foramen in latere, per quod ingreditur, & hoc eo in loco, quo nidus inaccessibilior est. In opposita ostii parte aliud foramen relinquit, per quod caudam emittat. Ova parit circiter v. vj. viridia notulis purpurascensibus respersa.

Imitatur sermonem hu-

manum lingua sua, quam latiore habet : Unde

Martialis.

Pica loqvax varias modulatur gutture voces,
Scurrili strepitu, quicquid
& audit, ait.

Picæ caro est temperie calidissima, ingrata & abominabilis : nec nisi à Pauperibus & raro quidem in cibum admittitur. Calefacit, excicat, digerit & venenis resistit, Convulsionibus, resolutionibus & Contracturis eximium remedium.

Ante annos circiter quindecim, & ante decem annos, malum quoddam inauditum inter Monticolas pauperculos præsertim, populariter grassabatur, quod vulgus Contracturam das Fromme / vocare solebat. Adeo enim exagitabat & dilacerabat eorum Corpora, Articulos maxime, ut non solum Crura & Pedes fuerint contorti quasi & contracti acutissimis doloribus; verum etiam Mente turbati adeo, ut plures miserrime perierint, Medici stri indocti & feminae

feminæ purgantibus huic Affectui, incognita caussa, cum mederi vellent, omnes ferè qui eorum opera usi sunt jugularunt. Reversus in patriam Basileâ inclytâ, diligenter de caussa inqvirens genuina, deprehendi ex veneno quodam in cibo hærente prodiiisse. Plerisq; enim Suiditorum montium convallibus, Manna quadam aëria maligna, seu Rore venenato Sili-go jam maturescens adeo inficiebatur, ut omnes ferè qui panem ex eo coctum in cibum sumerent, eo gravissimo Morbo corripenterent, inprimis senes, otio dediti, feminæ, & pueri.

Bajuli verò & laboriosi, licet aliquo modo perciperent veneni vim, minus tamen offendeabantur. Grana adeo fuere veneno contaminata, ut licet abluta pinguedinem quandam quasi spumofam abjicerent; attamen in mola trita, farina pessimum spirabat odorem. Igitur solis antidoti mox curari venenum postulabat, adhibitis etiam topicis externis; quibus Dei gratia plurimi fuere restituti.

Pauperculi non frustrato successu Picarum elixarum carnes comedebant, & brodium hauriebant.

In testaceo vase cremata Pica, adjecta cautione ne aduratur, & in cinerem redacta, datur Maniacis, Epilepticis, Cardiaca tentatis, & frigida causa Melancholicis.

Curat Cancrum in pudendo virili, si lixivio ejus frequenter abluatur.

Ad Oculorum asperitatem, obscuritatem, ruborem, dolorem vehementer à Prædictis laudatum remedium, quocumq; modo sumta vel adhibita.

Aqua Picarum.

℞. Picarum pullorum uno atq; altero nido extortorum no. ix, frustatum incisarum.

Aq. Primulæ Veris,

flor. Pœoniæ ana. q. s.

Decoq. in fictili probe obturato ad justam consumptionem. Expressione facta forti addantur:

Rad.

Rad. Pæoniæ, sem, Pæo-
niæ an. unc. i.

Visci quercini justo tem-
pore collecti.

Coriandri præpar. Cubeba-
rum.

Cardamomi,

Cinnamomi.

Galangæ Caryophyllo-
rum.

Nuc. moschata, Macis.

Zedoariæ, fol. Lauri.

Cortic. Citrii, granor. Pa-
radyfi,

Castorei an. unc. f.

Zingiberis.

Pyrethri.

Sem. Erucae.

Flo. Stæchad. Arab. an.
drach. 2.

Rosarum rubr.

Rosmarini.

Lavandulæ,

Majoranæ.

Salviæ.

Flor. Primulæ veris.

Lilii Convallii.

Pæoniæ,

Tiliæ.

Melissæ.

Betonicæ an. M. j.

Croci orientalis drach. i.

Sacchar. albiss. unc. 3.

Xyloaloes opt. drach. 2.

Ols. e corde Cervi vera nu.
iiiij.

Ungulæ Alcis drach. i. f.

Spicæ.

Piperis longi an. drach. i.

Fol. Senæ m. unc. 2.

Aq. Primulæ Veris

Salviæ an. ℥b. vij.

Hæc omnia incis. & contus.
permixta infund. per dies
quatuordecim: dein destil-
lentur in B. M. in fine adde
Croci drach. i.

Aqua est prælara & effi-
cax in frigidis Cerebri & Ner-
vorum affectibus, Medetur
Apoplexiæ, Paralyfi, Spasmo,
Contracturæ inprimis ex vi-
tiato frumento, Loquelam
amissam reparat, & Epilepsiæ
ac Convulsioni succurrit.

Pica glandaria.

Каганъ.

Pica glandaria Gesn.

Garrulus Recent.

Sitta Arist. Eber. & Peuc.

Ein Mus-Hâr/sil.

Mus-Hecker/

Hâster/

Holschreier/

Herrenvogel/

Marcolfus.

Columbæ ferè est magni-
tudine, tota varii coloris. Ro-
strum breve, nigrum, robu-
stum. Pedes leucophæi, quo-
rum digiti multis articulis
flectuntur,

flectuntur, ungviculis cinereis quodammodo aduncis armati. Cristam in Capite erigit ex plumis anteriùs albidam, maculis nigris variam, retrorsum versus mixtus est ex castio rufoq; color: similiter per totam pronam, nisi quòd in Dorso min⁹ rufi, plus cinerei admiscetur. Pennæ ab uropygio ad Caudam candidæ extenduntur. Cauda palmos ij. & sesquidigitum longa pennis constat nigris. Alarum pennæ oblongæ & validæ sunt, partim prorsus nigræ, partim candidæ, partim ex nigro albicante & cæruleo coloribus ordine distinctos variantes.

Supina pars ejusdem ferè coloris cum prona, sed remissioris, maximè verò quòd propius caudam fuerit, eò magis ad album vergit. A rostro plumæ aliquot atræ antrorsum subter oculos tendunt, Alæ interiores cinereæ. Lingua latiuscula divisa.

Frequens in sylvis. Vesceitur glandibus quernis, juglandibus, Carne, aviculis. Sorbi bacculis, quibus autumno frequenter appositis, laqueis decepti capiuntur.

Nidificat in arboribus.

Hæc ne brumali tempore pereat inedia, glandium, quibus tum victitet, accervos, non aliter ac formicæ fruges, in terram seu arbores recondit.

Edibilis est, nec pravi fucci. Calculosis in cibo commendatur.

Garrula est. In juventute educatur, & caveis includitur, edocta varias imitatur voces & hominum sermones, & cantu delectat.

Epilepsia facile corripitur.

Picus.

Δρυοκόλωψ,
δρυοκολάπτης *Arist.* τὰς δρυὶς
κολάπτης ἅ pertundendo arbores.

δρυοκόπος,
καρκενίτης
πελέκας ἅ perforandis lignis.

Ein Specht/

Baum-Hecker/

Picorum plura sunt genera, magnitudine & colore differentia. Rostrum inest omnibus rectum, durum, rotundum, robustum, Lingua longa acutissima, in extremitate quodammodo cartilaginea ad lancinandos Vermiculos. Pascuntur formicis & Cossis,

V u

Perreptant

Perreptant arbores, humi raro consistunt, scanduntque in subrectum, felium modo.

In cavis Arborum nidulantur.

A quibusdam ad mensas expetuntur.

Picus niger seu formicarius.

Picus maximus, Gesn.

Picus maximus niger, Vlyß.
Aldrov.

Picus 3. Arist.

Picus cornicinus.

Pyrhocorax, Agricol.

Cornix sylvatica.

Ein Holtrabe/ sil.

Holz Krahe/

Krah Specht/

Grosser Specht/

Schwarzer Specht/

Holz-Hun.

Maximus Picorum, major Graculo, minor Cornici cui similis. Niger est, Capitis Vertice coccineo, Rostro longo, valido, fusco, acumine albo. Pedibus insistit subcæruleis, quibus ungves unci ante & retró bini. Cauda nigra rigida, pennis extremis divisis. Lingva donatur longissima, per occiput verticem

versus extensa, bipartita, in faucibus mox divisa, apice corneo, acutissimo, asperiusculo, quo vermes & formicas figit. Ventriculo præponitur gula amplissima. Fel vesicula longiuscula Hepati & Intestinis apponitur.

Sonum terribilem æstate in sylvis instar tubæ ædit: passim occurrit.

Formicæ majores in cibum deligit.

Picus viridis.

Κολιός, Arist. Gesn.

Picus viridis nostræ,
Vlyß. Aldrov.

Picus Martius Latinor.

Turneri. quia Marti sacer

Picus medius, Eber. & Picus.

Picus Graminis,

Ein Grün Specht/

Grüne Specht.

Magnitudine est Turturis, longus dodrantem & sesquipalmum: latus spithamarum ij. & palmum j. Cirrum in Capite habet rubrum. Collum, Dorsum, Alæ superiores, ut Chloris virent. Majores

jores pennæ fuscæ, maculis seu notis per intervalla candidis distinguuntur. Pectus, Venter & Latera ex viridi & flavo pallent. Rostrum cornei coloris, majoris seu nigri simile, Lingva eadem acutissima. Macula Oculos ambit nigra. Juxta Nares plumulæ ceu pili rigent. Cauda pennis denis condita, fuscis rigidis in macronem duplicem divis, mediis quaternis per intervalla maculosis. Crura ex fusco obscure virent, digitis utrinque binis, unguiculis latiusculis, phæopis.

In cavernis arborum putrefactorum nidificat.

Picus Marius torrefactus ad eminentias internas & externas Ani, cum sale applicatur.

Ossa ejus comminuta ex vino adversus Calculum utilissimè bibuntur.

Contra ligationes Coitus, & clausuras assa vel elixa, superstitione decantatum remedium.

Picus varius
major.

πίτταξ, Arist.
Pipo, GAZ.

Picus, major, Vlyß, Aldrov.

Picus 1. Arist.

Picus picarius,

Picus marinus,

Ein bundter Specht/

Gespregleter Specht/

Elster Specht/

Weis Specht.

Merula est paulo major, Picæ instar albo nigroque distinctas pennas habens.

Capitis vertex medius saturo Cocci colore ruber.

Dorsi & Caudæ pennæ quatuor longiores mediæ ex cæruleo nigricant.

Alæ nigræ punctis albis maculosæ.

Gula, Pectus albidum obscure flavescens, Ventre extremo siccaviter rubente.

Caudæ laterales & breviores pennæ nigræ, maculis albis aspersæ; extremæ bicuspidato flavent.

Rostrum crassum, rectum, canaliculatum, lingua longiss. musculoſa, duro nervo aculeata.

Pedes subvirides, unguiculi fusci, latiusculi.

Oculi nigri circulo includuntur, spadiceo coloris.

V u 2

Ex

Ex vermibus & Cossis vivit, qui in putridis lignis nascuntur.

Ovidius 14. *Metamorphos.*

- duro fera Robora rostro Figit, & iratus longis dat vulnera ramis.

Purpureum Chlamydis pennæ traxere colorem,

Fibula quod fuerat, vestemque momorderat Aurum,

Pluma sit, & fulvo cervix præcingitur auro.

Picus varius minor.

Picus 2. Arist. Vlyß. Aldrov.

Ein klein Bunder Specht/

Priori prorsus similis, præter maculas rubras in vertice, & circa uropygium, quæ huic desunt. Dorsum magis varium, ex albo nigroque promiscue maculatum, paulo major Passere.

Picus subcæruleus.

Σίππικη seu σίφη Arist.

Σεισποπυγίς

Κύναϊδος quod uropygium motitet.

Καρκασίτης,

Sitta Vlyß. Aldrov.

Picus cinereus Gesn.

Picus parvus cæruleus.

Ein Blau Specht/

Mey Specht/

Baumhecker/

grosse Baumfletter.

Fringilla paulo major, Alaudæ ferè crassitie. Rostrium longiusculum, rectum, nigrum, rotundum. Caput parvum. Oculi exigui. Collum, Dorsum, Alæ, nec non & Cauda superior è plumbeo ad cinereum vergunt. Gula candidat, pectus ex luteo pallat, venter sub alis è castaneo ad rufum tendit Linea nigra à Rostro retrorsum per Oculos ad occipitium ducitur. Pedes ex glauco, nigricante, & modico flavo tinguntur. Digtos habet ante ternos, & retrò unum, Lingva divisa.

Arbores scandit, ut cæteri Pici.

Pascitur formicis & aliis vermiculis.

Hyeme alvearia advolat, & Apes, rostro fisso alveario, allicit & devorat.

In cavis Arborum nidulatur. Prolem numerosam felicemque gignit.

Dum puer essem sæpè in decipulis, imposito sebo, caprus fuit.

Picus muralis.

Picus murarius Vlyß. Aldr.

Ein Mauer Specht/

Mur.

Mur Specht/

Kletten Specht.

Passere domestico pauló major, Sturni feré crassitie. Rostrum oblongum, tenue, nigrum, acutum. Caput, Collum, Dorsum cinerea. Pectus albicans. Alæ partim cinereæ partim rubeæ. Cauda brevis, pennæ Alarum longiores. Dorsum inferius, venter & Crura brevia, nigra. Ungues adunci & acuti.

Muris omnibus, turrium veró maximé adhæret, araneas vermiculosq; in eorum rimis quærit: frequens in arcibus montosis. Ad muros brumali tempore sæpé conspicitur.

Volat sola, & quandoq; binæ simul.

Hilaris est & svavem vocem edit.

Nidulatur in Parietum foraminibus.

Platea.

πελεκάνος Arist.

πελεκάνος,

ῥόμφιος á rostro magnitudine,

Pelecanus Gesn.

Anser Cochlearius.

Cochlearia, Anser plato-

rynchos.

Ein Löffel Gans/sil.

Löffler/

Pelecan.

Magnitudo pauló infra Anserem, Colore candido, præter ultimas & maximas Alarum pennas, quæ ex inferiori nigricant. Pedes & Crura nigra. Lingva brevissima. Ungues breves, nigri, acuti. Oculi glauci. Cauda brevis. Digni pedum membrana junguntur. Rostrum latum, fuscum, feré Cochlearis similitudine. Collum longum decem circiter digitos.

Avis Ægypto familiaris, partus sui amantissima. Aliquando autumnus apud nos capitur. Vescitur herbis aquaticis, piscibus, Conchulis, Ranis.

In cibum recipitur á Quibusdam, sapore feré Anseris,

Singularis benevolentia in pullis suis enutriendis apparet, ut, cum aliunde cibum non suppetit, esculenta quæ prius comederat, evomat, & in educandos fœtus convertat.

Pullorum attamen suorum proterviam atq; impietatem merita morte ulciscitur, Mox veró facti pœnitens, pertusolatre suo pullos mortuos vi-

tali sanguine quo animantur irrorat. Quod præter Isidorum D. Hieronymus, commemorat, non eadem tamen fide. Sic enim inquit: Pelecani, cum suos à serpente filios occisos inveniunt, per triduum lugent, seq; & sua latera percutiunt, & sanguine excusso, Corpora mortuorum sic reviviscunt.

Per Pelecanum præfiguratur Dominus & Servator noster Jesus Christus, qui, ut spiritualis Pelecanus, pullos suos seu filios, id est nos miseros homines, in Paradiso à serpente pestifero Satana lethaliter demorsos, sanguine suo vivificante, quem pro nobis effudit, resperfos vivificat, & vitæ restituit.

Psittacus.

Ψιττακός ἢ οὐψιττακός *Arriani.*
Ψιττακὴ ἢ οὐψιττακίη, quæ est juxta Tigrin, Persiæ urbs celebris.

Παπαγὰς, Ἀνδρῶπόγλωσσος.
Ein Papagen/ Papengen/
Siclus/ Sittich.

Avis est Indica, Corporis habitu Accipitri quodammodo similis. Caput enim habet prægrande, Rostrum hamatum seu aduncum, durum instar rapacium, unde frustra ligneis clathris coercetur cum

omnes perfringat; sed ferreis opus est. Lingua ei crassior & latior cæteris Avibus, Cucurbitini seminis ferè figura, unde articulata verba exprimit. Pectus rotundum, Pedes Pico seu Iynge cognati, digiti utrobique, antè & retrò bini, ungvis aduncis, quibus escam instar rapacium complectitur, & humano more Ori escas admover.

Gaudent Psittaci cælo & solo calido: hinc infinitam eorum copiam gignit India cum orientalis, tum occidentalis, Calecut, Cananor, Seclan, Darien, Hispaniola &c.

Vescuntur frumento & omnis generis seminibus & fructibus, veluti sunt Maizum, Cârthamum, Oryza, Amygdala. Cicures etiam panem, carnes & saccharum edunt.

Potuseorum Aqua, libentius tamen vino utuntur.

Nidificant in Arboribus. Nidum pilæ modo rotundum artificiosè contextum, ramulo tenui pensilem, instar Orioli alligant, foramine ad ingressum & egressum per quàm exiguo relicto. *Aloysius Cadamustus.*

Autor est Columbus, quosdam Indiæ populos Psittacos magno studio saginare, & in

delitiis Ciborum habere.

Luxuriosa est Avis aspectu virgineo, vino delectatur & inebriatur. Caudam summo studio componit, pennasq; rostro frequentiùsextergit.

Humanos sermones edoctus imitatur, unde *Statius*.

Psittace, lux volucrum, Domini facunda voluptas, Humanæ solers imitator Psittace lingvæ.

Hodie plura genera observantur ab iis qui Indias frequentant, magnitudine, & colore differentia, quorum quædam ab Hispanis & Hollandis in Europam & nostram quoq; patriam mittuntur.

A Nobilibus & Divitibus aluntur ferreis caveis, ut pulcritudine & facundia, grataq; garrulitate, ac formæ raritate animû exhilarent & recreent.

Psittacus Erythrociæus.

Ψιττακὸς ποικίλος seu verficolor,

Psittacus varius.

Ein Rottblauer Papagey/ oder Sittich/
Papagey vñ mancherley farbẽ.

Rostrum huic grande subnigrum. Caput, Collum, Pedus cærulea. Oculorum regio albicat. Uropygium luteum, Alarum tegetes viridi, luteo, roseo promiscuè conteguntur. Summitum dor-

sum dilutè cæruleum. Cauda partim rubet, partim ad cæruleum inclinat. Crura & pedes cinerei coloris.

Hic aspectu suo colorisq; gratiâ mirè intuères oblectat.

Psittacus Erythroxanthus.

Ein geelber Sittich/

Sichust der viel geeles auff den Flügeln hat.

Psittacus cyanocroceus.

Ein Rotgeelber Papagey.

Psittacus viridis torquiminiaceo.

Ein grünger Papagey mit ein pomeranzenfarben Zirkel umb den Hals/

Viret caput & totum Corpus, sed Collum, pectus, & pars tota inferna & prona dilutiùs, cætera plenius. Circulus miniaceus collum instar torquis ambit. Cauda è flavo virescit. Pedes cinerei. Rostrum crassiusculum coloris miniati.

Psittacus viridis minor.

Ein grüner Papagey.

Paulo major est Turdo majore. Rostrum subrubet. Iris crocea. Corpus herbaceo virore amœnum, ventertamen dilutiore, saturiore remiges. Cauda angusta, acuminata.

Quverula.

Αργιόδος Arist. Peuc.

Linaria rubra Gesn. & VI. Al.
Salus Gar. Linaria

Linaria cinerea, truncalis,
Grisola *Nonn.* à gridare id
est lamentari.

Querula mihi quòd luctuo-
se clamitet.

Ein Zötscherlin/sil.

Schöfferle/

Stoekhenffling/

Todtenvogel/

Menservogel/Ruß. sil.

Avicula Linariæ similis, at
pauló minor. Rostellum ei
crassius, acutissimum, flavi-
cans. Cruscula fusca seu ni-
gra splendentia: digiti qua-
terni ungviculis acutis fuscis
donati, posteriore majore cæ-
teris. Masculus Pectore &
Ventre svaviter & diluté ru-
bens, in albedinem circa uro-
pygium desinit, vertice coc-
cineo colore insignis. Alæ
nigricant, quas lineæ latiu-
sculæ albæ interfecant. Cau-
da ex duodecim pennulis con-
dita fusca, ad latera candicat.
Dorsum cinereum.

Femella tota cinerea seu
grisea, maculis fuscis passim
respersa, Mentum nigrum.
Pectus ex albido lutescit.

Vesiculam obtinet in gut-
ture more gallinarum, in qua
feminula seu cibibus alterantur:
sub hac ante ventriculum
(qui callosus minor) sinus

fungosus longiusculus, per
quem cibis in ventriculum,
ut perfectè concoquatur, de-
mittitur. Hunc sæpè arenula
minutissima infarctum repe-
ri. Victitat seminulis Car-
duorum, Alni, Lini, Papave-
ris, Cannabis, Arenulis. Ubi
nidificet non constat. Rusti-
ci monticolæ quidam has
Murium progeniem esse ar-
bitrantur, rursusq; Vere acce-
dente in eas transmutari, cum
per æstatem nulla conspiciat-
tur.

Advolant aliquando tur-
matim ad montes nostros, ut
vulgus credit, singulo septen-
nio, & brevi pestilentiam se-
qvuturam.

Hoc anno 1602. dum hæc
scriberem, incredibilis fuit ea-
rum captura hyemis initio.
Cum enim sit simplicissima,
facilimè visco hæret. A no-
stratibus ad mensas recipitur,
carne plena & pingvedine fla-
va abundans: saporis boni,
& succi laudabilis, minús ex-
crementitii.

Asa ut plurimum editur.

Regulus.

Ῥύσανθ' Arist.

Ῥόχιλος Plin.

Ῥέο ευρ,

Ἐοιλεν,

ῥασιλευς.

ῥεχιλος ῥεχις.

Regulus cristatus Vl. Aldr.

Regillus, Regaliolus.

Acanthis sylvatica.

Ein Gold-Hänlin/sil.

Dörsen Englin/

Sireuslin/

Tan Meislin/

id est Parulus Abietum.

Wald Zinslin.

Avium omnium minutissima, pauló major Locusta, Cristam gerit in vertice auream, ex pluma latiuscula pauculis nigricantibus. Dorsum citrinum. Cauda & Alæ fuscæ partim, partim subcitrinæ. Venter ex pallore flavel. Rostellum rectum, longiusculum. Pedioli flavel. Linea alba. Alas medias dirimit transversim.

Senator est & Rex Avium, cantu sylvatis. In sylvis nostris frequens Hyeme & æstate. Nidificat in cavis arboribus, & plurimas parit.

Muscis, vermiculis & Coscis vivit.

Bis parit. Ova edit piso pauló majora, novem, decem.

Autumno & hyeme Noctua capitur.

Pingvescit & boni est ali-

menti.

Minima quidem est omnium, & parva quidem Corpore, ausu tamen magno contra Aquilam pugnare creditur.

Rubecula.

Εἰς τὰς ὄρνιθας Aristot.

Εἰς τὸν λόγον, Εἰς τὴν ἐν τῷ, Δάκτυλον.

Rubecula sylvatica,

Sylvia.

Ein Rottkästchen/

Rottbrüstlin/

Wald Rötlin/

Rottkröpfelin/

Winter Röttele.

Avis est solitaria, cuius notissima, Rostello nigro, exiguo, gracili. Dorso, Capite, superiore Alarum parte & Cauda, cinereo obscure flavente. Pectus totum exornat color aurantius, ad ferrugineum accedens. Venter albus totus. Caudam duodecim pennis instructam sæpè motitat. Alarum remiges nigricant. Pedunculi fusci, Lingva fissa.

Æstate in sylvis ac desertis vivit, hyeme ad oppida & pagos propius accedit. Muscis, vermiculis alitur, acinis

X x

item

item Sambuci, Frangulæ & Sorbi aucupariæ.

Nidulatur in sylvis, densissimis vepretis & fruticetis. Nidum congerit & struit ex stipulis gramineis aridis & Musco.

Ova parit ut plurimum quinq;.

Hieme in hypocaustis servatur, cantus suavissimus gratia. Captiva Muscis, mixis Panis & nucleis Juglandium incisus vescitur. Admodum mansuescit, ut in iis ova pariat & evolans revertatur sponte fenestrâ apertâ. Parem non facile domi admittit. Continuo enim inter se pugnare solent ad eandem usque, Hinc

Alciatus.

In modicis nihil est quod quis lucretur, & unum Arbustum geminos non alit Erithacos.

Cum lemmate: Parvam Culinam duobus ganeonibus non sufficere.

Laqueis, visco & decipulis Autumno capitur, & in cibum sumitur.

Rubicilla.

φαινίλου, Arist. ἀπὸ τῆς φωνικῆς οὐρα.

Ruticilla, Gaz. á rubente Cauda.

Rubicellus,

Rubecula domestica, æstiva,
Luscinia murorum.

Ein Haus Röttele/

Wistling/ sil.

Rotzschwan/

Rotzgel/

Sommer Röttele.

Magnitudine est Ficedulæ seu Currucæ, Colore per Dorsum ex cinereo fusco. Alæ fusæ; Rectrices superiores in medio albescunt, ceteræ totæ nigræ. Rostrum gracile, longius quam Rubiculæ. Gula & Pectus nigricant, flavedine intermicante. Cauda ex luteo phœnicea, pennis duabus exterioribus nigricantibus. Pedes graciles nigricant.

Æstate tota nobiscum degit. Circa Muros seu parietes ut plurimum habitat. Muscas & araneas ad cibum persequitur. Nidificat in muris, parietibus, summis caminis, & arborum foraminibus, Ova parit cærulea quinq; ut plurimum

plurimum vel sex : pullos
Majo excludit.

Cantillat suaviter verno
tempore, cum ad nos redit,
præcipue summo diluculo.
Hyeme appetente avolat, aut
se abscondit.

Ova, si afflentur halitu
vel digitellis tangantur, citò
in alium locum transferun-
tur.

Rubicilla major saxatilis.

Κύανος, Aristot.
Petrocosyphus, Bellon.
Cæruleus, Plin. Gesn.
Passer solitarius, Vlyß. Ald.
Rubecula saxatilis,
Turdus, Turdela saxatilis,
Merula solitaria,
Merula cærulea,
Merula saxatilis, Placentinis.

Ein Blaw Vogel/
Stein Rotele/
Blaw Stein Amsel/
Stein Drossel/
Klein Blaw Zimmer.

Avis est saxatilis, solitaria,
minor Merula, major quam
Fringilla, Sturni ferè magni-
tudine. Caput, Gula, Col-
lum, Cervix pulcrè cyanea,
Dorsum obscurius ad nigre-

dinem tendit. Alæ superio-
res totæ fuscae, interiores cum
Ventre & Cauda, ex flavo
rufescunt, ut in Ruticilla.
Crura Merulae nigra, digiti
quaterni, unguliculis nigris
aduncis. Rostrum rectum, fu-
scum, sesquidigiti longitudi-
ne. Caudam frequenter mo-
titat.

Saxa incolit, & præcipitiis
delectatur. Nidum in rupi-
bus construit. Rarissima apud
nos. Unicam habui à filio
judicis Fischbacensis, quam
in altis montibus, non procul
à Schmiedeberg, solam in ru-
pe offenderat.

A nonnullis haberi in ma-
gno precio ob cantus suavi-
tatem, diligentissimus Natu-
ræ scrutator Conradus Gesnerus
testatur.

*Scandulaca Arbo-
rum.*

Κέσθτος, Aristot. Turn.
Καλίστις, Eber. & Peuc.
Κέσθτος, propter astum,
διποφάγος,
Κυπολόγος.

Certhia, Vlyß. Aldrov.

X x 2

Calidris

Calidris cinerea,
Crepera id est Avicula re-
pratrix Turn.

Ein Baumfletterlin/sil.

BaumHeckel/

Hirngrille/

Kinder flecker.

Avicula est parva, Regulo pauló major. Color verticis & Dorsi ex cinereo flavet, dilutiús ad uropygium, punctulis candicantib⁹ interstinctus, Cauda ex pennulis decem rigida ex luteo virescit, in extremitate quodammodo acuta. Alæ fuscae lineis candidis transversim distingvuntur. Pars prona tota candidissima instar serici nitet auditorii admodum. Rostellum longiusculum sensim arcuatum, superiús ex fusco rubens, inferiús albet. Lingula tenuissima, acutissima, ossea. Pedunculis insistit ex cinereo flaventibus, digitis quaternis, geniculis seu internodiis quodammodo distinctis, qui ungviculis armantur curvis, acutissimis, lucidis, ternis anté, & posteriore calce longissima.

Vox ei clara. Domicilium apud Arbores, in quarum caveis nidificat. Parit maximum Ovorum numerum. Vivit ex Cossis & araneis.

Nunquam quiescit, sed perpetuó feré, nunc in hanc nunc in illam arborem volitat, nec hyeme avolat.

Scops.

Σκῶψ παρὰ τὸ ἐν σκιά ὅ ἐστι
νυκτὶ ἀφίεναι ὅπα quód noctu
maximé cernat.

Αἰσκῶψ

Scops seu Asio Peuc.

Noctua parva,

Noctua aucuparia.

Ein klein Keuslin/

Stoek Eule/

Kleine Wald Eule.

Turturis est magnitudine, ἄφρωνος, Coloris ex fusco sub-
rufi, punctis albicantibus per
intervalla plurimis.

Venter albicat. Crura cinerea plumosa ad digitos usq;. Rostrium aduncum fuscum. Oculi Iris flavens pupillam exornat nigram.

Nidificat in cavis arboribus.

Aucupes hoc venantur Aves.

Smerillus.

Αἰσῶλωρ Arist.

quód omni tempore appareat.

Aesalo Gesn. & Vlyß. Aldr.

Accipitris

Accipitris 2. genus *Gesn.*
 Ismerlus *Petr. Cresc.* quasi
 falconellus.

Merillus *Isidor.* Avis parva
Plin.

Smerla, Æsalon, Assalon,
 Azalon *Albert.*

Falco parvus, Merlinus.

Ein Smyrle/

Smyrlin/

Myrle.

Cognatum Falconello natura
 turam obtinet: cui & Corporis
 specie & pennarum colore
 similis. Falconello minor,
 Merula major.

Rostro adunco, coloris Indici,
 & ungibus uncis nigris.
 Crura subflavent.

Vertex, Dorsum, Cauda,
 Alæq; fusca sunt, notis & maculis
 castanei coloris undique
 maculata. Venter subflavet,
 ut Turdelæ, longiusculis maculis
 variis. Gula albicat. Caudam
 transversim zonæ latiusculæ
 obscuræ rubentes distinguunt
 senæ. Alarum remiges notis
 rubentibus juxta spinam, ut Cuculus,
 asperguntur. Faciem & collum
 veluti circulus guttulis refertur
 exornat. Oculi Iris ex cæruleo
 nigricat, pupilla obscurè
 rubescente.

Omnium Avium velocissi-

ma, & quamvis cæteris magnitudine
 inferior sit, nulli tamen animo
 aut audacia cedit, pro Corporis
 & virium suarum portione,
 præcipuè si peritia & usus
 accedant.

Nidificat in montium sylvis.

Aves minores, Alaudas,
 Passeres, Cardueles ut plurimum
 insectatur, ad summum
 Perdices & Columbas.

Vulpi est inimicus.

Stoparola.

á stipulis,

Ολοθυρον *Eber. & Peuc.*

Acredula,

Glariana *Lst. Gesn.*

an Calandra *Italk.*

Ein Stoppelsvogel/

Stöpling/

Spieslöcher/

Grienvögelin/

Greimersin/

Gückerlin.

Avicula parva ex Alaudarum
 genere. Color universim in Capite,
 Dorsio, Alis & lateribus ex fusco
 subviridis, maculis nigris distinctus.
 Pectus subflavum punctis nigricantibus,
 ut in Turdela varium. Venter,
 Alæ interiores & Cauda inferior
 albicant,

X x 3

Alarum

Alarum majores pennæ fuscæ sunt, superficietenus secundum longitudinem subvirescentes: minores seu medii ordinis nonnihil, ut in Fringilla, candicant. Cauda nigra, extrema penna utrinque mediotenus ad nervum alba. Crura obscure rubent, unguliculis aduncis, excepto posteriore, qui veluti Alaudæ longiusculus. Rostrum rectum acutum, superius fuscum, inferius flavet. Oculi subcastanei,

Autumno demessa segete in agris inter stipulas, unde ei nomen, frequens gregatim volat. Vermiculis nec non granulis vivit. Capitur nocturno tempore cum Alaudis, retibus tractoriis.

Vox ejus pist, pist, pist.

In cibum venit ut Alaudæ.

Struthiocamelus.

στρουθιοκάμηλος

στρουθὸς μεγάλη,

στρουθὸς λιευκός,

Struthio,

Ein Straus/

Strausvogel.

Maxima Avium vel pen-

natorum est Struthiocamelus Egyptiaca, quæ Hominis equo insidentis magnitudinem excedit. Dorsum ei admodum latum. Crura alta & similia Cruribus Camelorum, crebris corticibus seu squamis intertexta, usque ad geminos duos poplites. Caput exiguum quidem, sed Cervix magna & procera, partim avem, partim quadrupedem refert; quippe qui non quadrupes pennas habeat: at ut non avis sublimè non volet.

Non enim pennas ad volandum commodas gerit, sed pilis similes. Alas quidem erigit, sed volare nequit.

Gorio fortissimo contra frigus tegitur,

Miraculosa est ejus ventriculi in coquendo Naturæ vis, ut cui nihil sit indomabile. Ferrum enim & numismata ex ære conflata deglutit & concoquit.

Struthiones gignit Africa nec non Arabia. Rarior in nostras terras advehuntur. Ante sexennium in aula Electoris Sa-

ris Saxonix duo enutriti fuerunt.

In desertis habitat nec in sublime fertur.

Nidum in solo humilem ex sabulo confingit. Ova parit maxima, durissima, & quasi lapidea crusta munita, quæ sæpè ad nos ex Italia & Constantinopoli feruntur, ex quibus transversim sectis & expolitis vasa potoria fiunt, argento adornata seu inclusa.

Pennæ in Cauda variis coloribus tinguntur, quibus juvenes passim pileos suos adornare solent.

Strausfedern / Pickhartsfedern.

Interior ventriculi cortex Calculos dissolvit.

Adeps nervis salutare remedium affert: ad durities Lienis illit præstantissimum remedium.

Pelliscum plumis mollioribus, Stomachicis applicatur.

Sturnus.

†αξ Arist.

†όγοξ,

Βύττα, Βύττος, Hesych. & ὁλμξ.

Sturnellus *barbare.*

Ein Staar/

Rinder Star/

Espreche/

Avis est Merulæ ferè magnitudine, variis coloribus picta, ut plurimum nigra cum splendore insigni, ut etiam in pectore, ventre, alis & prope Oculos viridescat, emicante Circa Collum præcipuè cuprea rubedine, maculis albis distincta, quæ aliquando rubescunt, nonnunquam flavent. Alarum pennæ extremitatibus luteæ sunt. Cauda brevis & nigra, Rostrum robustum, longiusculum, acutum, luteum, in fine fuscum. Pedes subrubentes, ungues nigri.

Rufus Festus.

Mox picturati convertit pectoris artus

Sturnus edax.

Philomela.

Dum Turdus trutilat, Sturnus tunc pinssat ore,

Sed quod manè canunt, vespere non recolunt.

Degit locis humidis & palustribus maximè, ubi pecora pascuntur,

pascuntur, ex quorum ster-
coribus nutrimentum qua-
runt.

Hoc anno mense Junio, in
pulli ventriculo, inventi fue-
runt lapilli octo, lupini ma-
gnitudine majores & latiores,
Silicem colore & duritie ad-
æquantes.

Nidificat in sylvis, in ca-
vis arboribus, veluti in sylva
quæ vulgò der Lindwald / ad
Quadam fluvium, non procul
à Gryphiberga, & aliis pluri-
bus, ex quibus cum adhuc pu-
er, sæpè pullos extraxi, ut plu-
rimum in lignis excavatis, in
arboribus suspensis, aut ædi-
um Parietibus, seu pertica cul-
minibus affixis; nec oppida
reformidant.

Nidum congerit ex Musco.

Bis in anno parit, quinque
ut plurimum, nonnunquam
sex pro vice excludit pullos,
Majo & Junio.

Voracissimus est. Vescitur
Limacibus nudis, lumbricis,
mica panis & carnibus domi-
educatus, in primis delecta-
tur scarabæolis rutilis, qui
Junio mense Arborum folia
tenella & Rosas arrodere
solent, vulgò *Brachæferlin* /

Qui pullos e nidis auferunt,
in singulis singulos relinque-

re pro more habent, ut anno
sequenti libentiùs redeant.

Catervatim volitant, om-
nesque in orbem pilæ circum-
aguntur, & in medium ten-
dunt agmen. Cum Corni-
cibus & Monedulis amicitia-
mineunt, cum quibus Au-
tumno & veris initio, prius-
quam nidos struant, volant.

Capiuntur retibus, allec-
triciis mutis terræ apposis,
dum à volatu cum impetu
prorumpunt, & cum noctu
in palustribus super arundines
pernoctant.

Hyeme in tepidiora loca
abeunt, vel in Montium re-
cessibus occultantur, Martio
redeunt.

Canori valde sunt, & quo-
rumvis Animalium, ut Pec-
dum, boum, Caprarum, Suum,
Equorum, Asini, Galli, gal-
linarum, Orioli, Fringillæ,
Pari &c. voces & concentus
imitantur, nemine illis præ-
ceptoris aut institutoris of-
ficiū præstante. Lingvam
habent latam, & perfectè lo-
qui discunt.

Sturni in cibum quidem
cedunt, at ob saporem minùs
gratum, & carnem duram, ac
Ventriculo inobedientem, ut
ignobiles & nullius precii ut-
plurimum

plurimum negliguntur. Pul-
li á pauperibus & Agricolis
frequenter esitantur, capiti-
bus abjectis. Autumno eti-
am á nonnullis nobilibus in
cibum recipiuntur.

Caro eorum calida est &
sicca, palato insuavis, crassi
succhi, & alimenti illaudabilis.
Succum gignit Melancholi-
cum & vitiosum, ob id Me-
lancholicis, Biliosis & ab Hæ-
morrhoidibus divexatis inu-
tilis.

Galenus 6. de sanit. tuenda, in
Calculi Renum vitio, tan-
quam cibum tenuis alimen-
ti approbat.

Kiraniides autor est, Sturnos
in Cibo sumtos juvare omnes
qui mortiferum aliquid bibe-
runt, & si quis prægustaverit
omninó non lædi.

Fimus faciem exornat, Ad
alphos, pannas, impetiginem
& morpheam á veteribus
commendatur.

*Sturnus ut Pica
varius.*

Ein Elster Staar/
Magnitudo ei vulgaris
Sturni.

Color rostri medii caput
versus, Verticis, Colli, Pen-
narum remigum, Caudæ ni-

ger: cætera candidus totus.
In Polwitz apud nobilem
Georg. Eekium á me conspe-
ctus fuit.

Sturnus candidus.

Ein gang Weisser Staar/
Aliquando occurrit niveo
colore, in Nobilium aulis.

Strix.

Στρίξ,

Avis nocturna.

Ein Milchsauger/

KinderMeiser.

Striges aves inauspicatæ,
quæ στρίγξ græcè nuncupan-
tur, maleficis mulieribus no-
men indiderunt, vulgò Mil-
chweissen/ der Alb.

Vetularum quarundam a-
pud nos firma persuasio, Stri-
ges seu Lamias nocturno tem-
pore Infantulos recens natos
emulgere, & Mammillis eo-
rum lac maternum & sangui-
nem exugere, eosq; omni nu-
trimento defraudare. Quæ
ut suam opinionem confir-
ment, & vulgò plausibilem
reddant, inditia proferunt:

Quod pueruli præter soli-
tum inquieti, insomnes &
queruli sint. Deinde licet á
Matribus probè lactentur,
paulatim tamen absumentur
Y y & tabescant.

& tabescant. Præterea diligenter advertentibus, lactis indicia in Papillis eorum conspiciantur.

Quæ superstitio ab Ethnicis originem traxisse videtur; quod ex Ovidio 6. *Fastorum* apparet.

Sunt avidæ volucres, non quæ
Phinæia mensis
Gutturæ fraudabant, sed genus inde trahunt,
Grande caput, stantes Oculi,
Rostra apta rapinæ,
Canices pennis, ungibus hamus inest.
Nocte volant: puerosque perunt Nutricis egentes,
Et vitiant cunis Corpora rapta suis.
Carpere dicuntur lactentia viscera rostris,
Et plenum potio sanguine guttur habent.
Est illis Strigibus nomen, sed nominis huius
Causa; quod horrenda stridere nocte solent,
Sive vigitur nascuntur aves, seu carmine fiunt.

Pharmaca huic malo occurrentia, Quintus Serenus carmine perscripsit:

Præterea, si forte premit Strix
atra puellum,

Virosa immulgens exertis
ubera labris

Allia præcepit Titini sententia necti,

Qui veteri claras expressit
more togatas.

Nostrates feminae Cynis imponere solent speculum & forficulam, Antirrhinum, Absinthium ponticum, Allium, & insuffire Succino.

Quamvis haud negarim, Infantulos effascinari posse à maleficis, permittente Deo, attamen frequenter huius mali physicam causam deprehendi, quæ Medico diligenti facile innotescit. Addo, vestigia lactis, ut ajunt, esse pus album, quod sæpe ex pustulis minutis papillarum Infantium exprimitur. Cui malo ut succurrendum ex methodo, norunt physici causam cognita,

Effascinationis verò remedium docent Sacrae literæ omnium efficacissimum, Preces Parentum, qui si ventris sui fructus primum per baptismum

num utpoté lavacrum regenerationis & renovationis Redemptori Christo obtulerint, deinde quotidié Summo Rerum conditori & conservatori, sine cujus voluntate ne capillus ex capite nostro decidit, precibus immolârint & commendârint, eosq; tutelæ suæ subjecerint, facilité eos ab ejusmodi Satanæ & suæ farinae vetularum incantamentis, præservari & liberari posse certó credant. Qvôd Luca 8. Servator noster confirmat inqviens : Sinite parvulos ad me venire, qvoniam talium est regnum Cœlorum. Item, Psalm 34. v. 8. Angelus Domini castra metatur, circa timentes eum, & eripit eos.

Hoc verum Succinum spirituale ex pharmacopolio S. Sancti desuntum, qvo incenso, ab ædibus nostris, tanquam Antidoto efficacissimo omnia Diaboli venena fugantur arcenturqve.

Tarda Recent.

ἄνις, Arist. Vlyß. Aldr.
τάρταξ, ὄναξ, Aristor.

Erythronaon Olai magni,

Tetraon Longol.

Trappus,

Tardus, qvôd gravi & tardus volatu decenta nequaquam ut cæteræ volucres, velocitate pennarum attollatur.

Anser-Trappa,

Em Trappe/

id est :

Piger vel tardus.

TrappGans.

Acfer Trappe.

Avis post Struthiocamelum feré maxima. Color in Dorso & alis, qvalis Urogallinæ seu perdicis rusticæ, sed magis rufus, subnigris maculis undantibus feré eleganter distinctus. Rostrum Gallinæ robustum valdé. Caput & Collum cinereum, sed supina Colli parte ad album vergit. Pectus qvoq; & Venter & Crura, qvatenus plumis vestiuntur, ad media usq; femora alba sunt. Cauda qvatuor palmos longa, peninis pulcris, rufis, cum raniis qvibusdam, & maculis nigris,

Superiore interioreq; parte albis, verum etiam extremitate ornata. Alarum pennæ majores candidæ, circa finem nigrae. Crura fusca, digiti terni antrorsum, nullus retró, & ungues ut in Gallina. Vola seu pars interior densa torosaq; est. Lingva ferrata utrinq; acuta.

In campis degit spaciosis, Arboribus infidet nunquam, nec aquas frequentat. Vescitur herbis, maximè verò legit grana & fruges. Hyeme aliquando solitaria in montanis colliculis nive denudatis stabulatur. Nidificat in terra inter segetes.

Ova si ab homine contrectata, aut ejus anhelitu & afflatu vel leviter imbuta senserit, ex templo relinquit.

Caro ejus dura nigra, concoctu pervicax, excrementis redundat; & humori Melancholico procreando apta: Valenter tamen alit, si concoctionem in ventriculo fuerit adpta exqvifitam.

In cibo laudatur juvenis, si per dies aliquot post jugulationem reservata fuerit.

Torquilla.

Λυγξ vel Λυξ Aristot. ἀπὸ τοῦ

λύειν quòd est derivare, clamare Gesn. & Vl. Aldrov.

Κηαῖδος Hesych.

Collitorqves á Colli circumactu reliqvo Corpore quiescente.

Turbo, quoniam Collum ac Caput circumagens turbinis imaginem præferebat.

Verticilla, Verticollia Scalliger.

Formicarius.

Ein Windhals/

Wendehals/sil.

Trayhals/

Naterrwendel.

Varii coloris volucris, ex Picorum genere, Alauda palamos & digitos s. longa. Color ei cinereus ut plurimum, Caput, Cervix, Dorsum, uropygium ex fusco cinerea sunt, punctulis minutissimis lateritiis nigricantibus varia. Macula juxta Oculos retro versus longiuscula, fuliginis colore. Linea á cervice latiuscula atra, secundum longitudinem utrinq; juxta alas per dorsum ducitur, ad extremas Alarum longiusculas pennas Corpori vicinas excurrens. Cauda longiuscula cinerea, punctis infinitis aspersa, & maculis transversis

fis latiusculis, fuliginosis distincta.

Alarum majores pennæ, partim rubris partim fuscis maculis transversalibus alternatim distinguuntur. Mentum, gula, pectus obscurè flavent, lineis nigris transversalibus, quæ versus pectus semper longiores evadunt, tinguntur. Venter maculosus. Rostrum rectum, crassiusculum in acutum desinens, cornei coloris. Pedes breviusculi fusci, in quibus digiti quatuor ante & retrò bini subvirides, geniculis quasi distincti, unguculis latiusculis acutissimis, ita ut utrobique longior alter exterior, cum altero longiore extrinsecus, & brevior cum brevior extensè conjungatur, Lingva longissima, acutissima, quam mensura trij. digitorum porrigit, rursumque contrahit intra rostrum, cui aculeus præfixus ossis, teres, validissimus, infra arteriæ sinum subit, & supra cranium reflectitur prope Nares.

Collū circumagit in aversum reliquo quiescente Corpore modò Serpentum. Voce *Tēzēp* stridere dicitur. Vivit in sylvis. Rostrò ligna tun-

dit, & strepitum qualem Picus edit, Arbores sursum & deorsum perreptando. Cossis & formicis alitur, quas magna celeritate aculeo suæ lingvæ exertæ, transfixas vorat, nec unquam illas rostro suo attingit, ut cæteræ aves suos cibos.

In Arboribus nidulatur excavatis. Uno partu plures septem, octo, novem excludit.

Si quis prope eam accesserit, non mox refugit, verum iratus Collum in sublime erigit, ac rostrò pinrens, sine morsu tamen, ac idem retrahens extendensque per vices, tanquam minando iram declarat. Plumis Capitis interim instar criste riget, & Caudam erigit dilatatque.

Marem aliquando manibus detinui, qui collum circumagebat in aversum, prorsum & retrorsum, reliquo Corpore quiescente, mox Oculos clauderat, quasi obdormisceret.

Pingvescit & in cibum admittitur.

Fel Oculorum affectibus utile, adversus pilos in palpebris pungentes illinitur.

Antiquitūs Veneficis ad

Y y 3 philtra

philtera & illecebras amatorias in usu erat.

Aviculam alis superné & inferné pedibus, advocato amantis nomine, ex rota agitabant, aut cum Cerea rotam super ardentem prunas ambulebant. Alii asserunt, viscera Jyngis exemta radiis rotarum implicare sagas, quibus versis sollicitare ad reditum amantes. Hinc *Theocritus*:
Per te Jynx meus ille domum vir quæso trahatur,

*Emblema Contr.
Gesneri.*

Cur vincitam Jyngem picta
derinet manus?
Avis hæc Amoris, & voluptatis nota est,
Quæ sita philteris: fortè quod
quovis agat.
Antè & retrorsus collo, in orbem, liberè.
Sic & voluptas Corda agit
mortalium,
Mirumquæ torquet in modum
quovis libet.
Hanc tu nisi vincitam cum ratione rexeris,
Mentis peribit quicquid ac
sensus habes

Hoc fascinum putabis, atque
maximum

Philtrum, veneficiumquæ; quam
miserrimum.

Hoc torquet animos, turbat
& retrò movet.

Aut igitur omnem tu voluptatem
fuge,

Aut si liber uti, vincla semper
admove,

Non cicuratur, semper est vin-
clis opus.

Invidos etiam alienæ fortunæ spectatores notat, qui aliena facta serpentino veneno maledictis incessant.

Invidus varius est, ridet in alienis miseriis, desinet alienas felicitates, linguam exerit in omnia beneacta, Collum avertit & caput, ne videat virtutum alienarum splendorem.

Turdus.

Κίχλα Arist.

Κίχλα Varin,

Τίχλα

Turdus à tarditate. Hymis enim initio se referunt,

Ein Ziemer/

Krametvogel/

Weckholter vogel.

Avis

Avis est advena & peregrina, quæ æstate nunquam videtur: in hyemis initio verò sæpè tanta copia advolat, ut nullius avis major sit.

Pabulum quærit ex fructibus Arborum, Fagi, Sorbi, Juniperi, Oxyacanthæ.

Ferunt Aucupes, Turdos nidificare in Livonia, Transylvania & Moscovia vastis sylvis, tandem deficiente pabulo ad nostros Montes advolare ac perhibernare. Circa Paschatis festum iterum recedunt.

Nidos ex luto, ut Hirundines facere ajunt, in arboribus excelsis, ita deinceps continuato opere, ut quasi catena quædam nidorum contexta videatur.

Retibus & laqueis, inescati Sorbi & Juniperi baccis, appensis allecetricibus ejusdem generis, à nostris Aucupibus capiuntur.

Turdus maximus.

Ἰεῖόζος Aristot.

Ἰεῖφάγος Athen.

Turdus viscivorus Gesn. & Vlyß. Aldrov.

Turdela isidori.

Ein Schnarre/

Schnerre/sil.

Mistelziemer/

Mistler/

Primarius in suo genere, & reliquis major, pauló infra Picam. Capite, Alis & ventre fuscus, plumis tamen juxta caudam aliquid flavi admixtum apparet. Cutim intra rostrum pallidus & subruber color mixti tingunt, Pedes digitiq; flavescunt, præsertim posteriore nervo tibiarum.

Ungues & Rostrum nigricant. Collum parte prona, venterq; totus nigris punctis in albicantibus plumis & alibi flavis variant.

Plumæ sub alis candidæ.

In sylvis vivit. Visci, aliarumq; arborum & fruticum baccas devorat, ut Juniperi, Sorbi alpinæ &c.

Minoris est precii, nec adeó acceptus in Cibo apud nostrates.

Turdus medius.

Τῆρχος Arist.

Turdus

Turdus pilaris Gaz. Vlyß.
Aldrov.

Turdus major,
Ein Grosziemer /
Blawziemer / Sil.
Krautvogel.

Major est pauló Merula.
Rostrum ei subflavum; re-
ctum, in extremo nigricans,
Vertex Capitis, Collum pro-
num, cum Dorsi extremitate
dilutè sunt cærulea, sed nigris
punctulis aspersa. Dorsum
charopum seu rufum obscure
& per medias pennulas nigri-
cans. Collum supinum &
pectus varia sunt. Nam fla-
vescentes in eis plumas nigræ
distingvunt maculæ; Alæ in-
teriores albæ sunt. Plumæ
ventris similiter albæ. Un-
gues digitiq; pedum fusci.
Pennæ Alarum partim nigri-
cant, partim rufo colore, ut
Dorsi minores præsertim &
breviores apparent. Macula
utrinq; ad Oculum Rostrum
versis nigra, plumulis ceu pi-
lis rigentibus nonnullis.

Cauda longa nigra.

Aliunde advolat. Nidos e-
nim ubi ova posuerit, aut O-
vorum fragmina nusquam
reperias.

Tardius apparet Viscivora,
cui & saporis gratiâ præfertur

& in delitiis habetur.

Martialis.

Inter Aves Turdus, si quis me
judice certet,

Inter quadrupedes gloria
prima Lepus.

Boni & præcipui est sapo-
ris, sæpè Juniperi baccas redo-
lens. Caro svaavis, laudabilis
succi, mediocre gignit ali-
mentum & siccum.

Prodest Arthetis, Para-
lyticis, Stomachicis, aliisq; ex
frigida causa subortis Morbis.
Suggerit enim nutrimentum
calidum & siccum.

Dysentericis & Calculosis
commendatur, urinas proli-
cet, & alvum cohibet.

Abeorum esu abstinendos
svadet Arnoldus eos, quibus
hæmorrhoides fluere solent.

Vescitur non solum baceu-
lis Juniperi, Sorbi, verumeti-
am micis panis & carne, si in
hypocaustis detineatur.

Svaviter canit. Agrippi-
na conjux Claudii Cæsaris
prima Turdum habuit imitan-
tem sermones hominum. Plin.
libr. 10. c. 42.

Turdus pilaris.

λεοκοκέφαλος,

Ein Grosziemer mit ein
weisen Kopffe/

Autumno

Autumni fine Anni 1602.
in montanis territorii Hirs-
bergenſis captus fuit.

Turdus minor.

Ινδῆς Aristot.

ΙΧᾶς,

Τῶλας Theod.

Turdus Illas Vl. Aldr.

Turdus Iliacus,

Turdela montana,

Turdela ſylveſtris,

Turdulus Bohemicus,

Winſela Geſn.

Ein Klein Ziemer /

Heide Droſſel / ſil.

Pſeiſſ Droſſel /

Heide Ziemer /

Berg Droſſel /

Winſel /

Wein Droſſel /

Rot Droſſel /

Geyerle / Baſilienſ.

Turdi genus minimum,
Turdi Muſici forma & magni-
tudine ſimilis. Totus ut vul-
garis Turdela fufcus per Dor-
ſum. Pectus varium, flavum
& candicans nigris maculis
refertum; Medius & infimus
venter candicant utrinq; ſub
alis ex rubro flavescit. Crura
flavent ex fuſco. Maculæ ſeu
lineæ ſubluteæ, utrinq; juxta
Oculos binæ, à roſtro Collum

verſus extenſæ.

Exotica eſt, advolat hyc-
me initio cum Turdis. Vi-
ſtat plerunq; gregatim, &
inter humiliores ſylvas, Ju-
niperos & Sorbos alpinas de-
git.

Saporis eſt non nihil ama-
riuſculi.

Turdus muſicus.

Turdus ſimpliciter dictus
Vlyß. Aldrov.

Turdus domeſticus,

Turdela domeſtica.

Turdus minor alter Geſn.

Collurio, Collyrio Turn.

Ein Droſſel /

Sang Droſſel / Eber. &
Peuc.

Weiffe Droſſel /

Zier Droſſel.

Minor eſt Turdo, Sturni
magnitudine varius & macu-
loſus. Tota pars ſupina fu-
ſca. Alæ ex fuſco ruſæ, ma-
culis ſubflavis pictæ. Pectus
ex ſubflavo & ruſo colore
commixtis in unum adorna-
tur: Ventrem album & late-
ra, puncta nigra inſignunt.
Roſtrum rectum nigrum. Ti-
biæ ex fuſco alben.

Per totum annum apparet.
In ſylvis nidificat. Nidum in
ramis arborum aut fruticum
Z z fingit

fingit ex luto aut lignorum carie & musco. Aprili & Majo ovis incubat, parit quatuor plerumque.

Similem cum Turdis reliquis cibum querit, Vermiculis insuper & scarabæis fruitur.

Musica est avis canens vere, vocis multiplicis: ob id à multis cantus gratia in caveis alitur pane, lacte, carnis, & farina hordeacea lacte mixta.

Dulce palam resonat quam dicunt nomine Drostam, Sed fugiente die nempe quieta fileat.

Autumno etiam ex remotis locis singulari Conditoris optimi max. providentia advolant. Tanta enim copia in montibus & sylvis Silesiæ nostræ sæpenumerò capiuntur, ut non solum sufficiant alendis incolis præsentis temporis, verum etiam semiasæ & aceto immersæ in sequentem ætatem incorruptæ serventur.

Laqueis verò ex pilis equinis candidis seu nigris, appensis sorbi alpinæ bacculis, decipiuntur, & jugulantur.

Sapore omnibus ferè præ-

feruntur, qui si vavis est, & palato arridet.

Caro ejus laudabilem procreat succum, facile digeritur & probe alit. Alvum interim sistit.

Turdus Musicus cristatus.

Ein Kobeldrossel.

Anno 1599. circ. captus fuit Turdus Musicus, ceteris colore & magnitudine similis, præter cristam, quam in vertice gerebat albidam instar Alaudæ, & circulum album, qui prona parte collum mediocriter cingebat.

In sylvis Cotzanensibus ducatus Lignicensis.

Turtur.

Ὁ ὄντι Τερύον, ἀπὸ τοῦ Τερύον, ἃ sono vocis.

Τερύον,

Τερύονα, Hodie.

Ein Turtel Taube.

Turtel / à voce, vel ut Goropius derivat, Ein Turtel Taube / quasi Trouteldaube / à verbo Troutelen /

quod

quod idem est, quod blandiri & omnibus modis & gestibus conari cuiuspiam placere, & propriè id facere suavis & amplexibus, quod in Turturibus docemur. Præterea & sonus ejus hac voce quodammodò exprimitur, & significat fidei excellentiam, quæ in Turturum conjugio tanta est, ut meritò princeps fidei dici possit. Trou, Trau, fidem notat. Trout, trauet, idem quod conjugio copulat. Et Excellentiam denotat. Hinc Tourteltaube, trouteltaube, quasi Traute taube.

Minimus est in Columbaeo genere, colore ferè Liviae, sed dilutiore, in Pectore præsertim, cui in Dorso superficièrè ferruginei seu rufi quiddam elucet.

Pars prona ventris candidat.

Collum torquis ambit retrò aterrimus, Viridibus maculis eleganter splendens, antè vix conspicuus.

Femora, tibiæ, ferruginea.

Pedes rubore nitent. Uropygium fuscum seu coloris fumati.

Ungues breviusculi, nigri, parùm adunci.

Rostrum tenue, ut Columbae, obscurè cæruleum.

Pupillam Oculi nigram exornat Iris lutea.

Et castus Turtur atq; Columba gemunt.

Virgilius.

Nec gemere aërea cessabit
Turtur ab Ulmo.

Frugibus vivit, glandibus & arborum gemmis. In Montium sylvis & desertis commoratur locis, æstate frigidis, hyeme se condit aut discedit ad tepidiora.

Nidum ex virgultis super ramos arborum colligit & suspendit.

Bis anno parit, ova pterunq; bina, rarò terna.

Ad annum octavum vitam extendit. Oscula, anteqvam procreandæ soboli indulgent, permiscunt.

In hypocaustis & intra ædes diutiùs asservatur, ubi sæpè ova parit, eaque excludit.

Volat gregatim, cum accedit & discedit. Adventu suo vernum tempus prænūnciat.

Avis est casta inprimis
Z z 2 & pudica

& pudica. Amisso enim pari suo, alterius copulam non requirit, solitaria incedit, solitudines diligit, hominumq; consortia fugit, perpetuóq; gemit, siccis arborum ramis tristis insidens.

Ambros. Deus Turturibus infudit hunc affectum, hanc virtutem Continentiæ dedit, qui solus potest præscribere, quod omnes sequantur. Turtur non uritur flore juventutis, non tentatur occasionis illecebra. Turtur nescit primam fidem irritam facere, quia novit castimoniam servare, prima Connubii sorte promissam.

Turtur temperamento est calido & sicco, præsertim adultior & senescens: Ob id eligantur tenelli, per aliquod dies saginati.

Carnes habet neq; durissimas, neq; pravo succo vitiosas, neq; concoctu difficiles. Ipsarum veró durities, si mortuo uno die asservetur, facile vincitur, fiuntq; friabiles omnino atq; inculpata. Benè alunt, & probum ac mediocre gignunt alimentum, sanguinem laudabilem humore atq; calore temperatum procreant, spiritusq; animales

peragendis ratiocinationis & intellectus cogitationibus aptissimos,

Dysentericis in cibo Platina præscribit, Trallianus tympanicis. Galenus inter eustomachos numerat.

A nonnullis ejus esus pestilentiae tempore laudatur.

Sanguis Oculis cruore suffus eximie prodest, & ad Oculorum ictus cruentos efficacax.

Fimus Albugines extenuat & ad Oculorum ictus cruentos utilis, Ustus ex Mulla Calculos per urinam exturbat.

Pictorius.

Si fluxus ventrem nimium infestaverit ingens, Turtur combustus, terq; quaterq; juvat.

Turtur Turcicus.

Turtur Indicus *VI. Aldr.*

Turtur exoticus *Ἰνδοῦ γένους.*

Ein lachendes Teublín/sil.
á sono vocis quem ridentis instar edit Ha, ha, he.

*Türkisch Teublín/
Indianisch Turtur Teublín.*

Turturi nostrati similis est, pauló major. Color Capitis, Colli,

Colli, Pectoris, Dorsî, Alarum ex candore rufescit. Pennæ Alarum longiores, uropygium cum cauda fuscescunt. Collum exornat torqvis tenuis, nigra, quæ tamen circum non absolvit integrum. Iris miniati coloris elegantissimè splendet. Rostrum nigricat. Pedes pulcrè rubent.

Femina tota candida est, exceptis pedibus rubris & rostro nigro.

Peregrinus est, & paucis ab hinc annis importari cepit. Par duobus aureis nummis æstimabatur, jam minoris vaneunt.

Passim in Nobilium & divitum hypocaustis aluntur. Ova edunt bina pullos excludunt, eosque enutrient: licet in primiparis aliquoties intereant.

Tritico aluntur.

Turtur mixtus.

Ein zwitter Turtel Taube/
Magnitudo ei Indici. Dorsum cinereum totum, ex quo rubedinis subobscuræ quid elucet, absque; nigris & ferrugineis maculis. Vertex, Collum, Pectus dilutè rubent. Ventrîs plumæ & Caudæ extrema pars per transversum, Alæ interio-

res secundum latera dilutè Indici coloris sunt. Remiges Alarum pennæ fuscæ. Pedes rubor sanguineus tingit. Rostrum subcæruleum ex fusco.

Par hujus Turturis pluribus annis in hypocausto aluit ampliss. Dom. Pancratius Syssimbachius M. Syndicus Reipub. Hirsbergensis, amicus meus optimus, quod habuit ex conjugio Turturis nostratis mascululi, & Indicæ famellæ.

Vanellus.

Αἴξ Arist.

Γαῶξ & γγίος, hoc est Pavo sylvestris, quod cristam in capite gerat.

Ιβυξ Nonn.

Capella Gaz quod Capræ similem vocem edat.

Vanellus quod alis vanni aut ventilabri instar, commotis strepitum excitat.

Parcus, Parra Plin.

Gavia cinerea Eber. & Peuc.

Kyitta.

Ein Gnyßig/

Gnyßig/

Gnyßig.

Avis est sylvestris, satis pulcra, Columbæ magnitudine, rostro longo, nigro. Color per totum Dorsum viret, maculis quibusdam purpureis utrinque;

trinq; partim viridibus, partim cæruleis, Extremæ veró & longiores Alarum pennæ nigrae, quæ inversæ atro splendent colore. Venter & Alarum interior pars plumas habent albas. In capite cristæ plumacea nigra, oblonga, retrorsum tensa conspicitur. Gula ex nigrore splendet, ut & Caput summum, cujus partes laterales sub oculis candidæ sunt, tantillum rubentes. Cauda sesquipedale longa, candida, extremè nigra. Pedes rubent, unguibus nigris, digiti membranula junguntur.

Ad paludes, piscinas, vermium gratia, quibus vescitur, degit. In planis, pascuis ac ericetis nidificat. Ova parit. Majo, ut plurimum quatuor Columbinis paulo majora, pallida, notulis fuscis variegata.

Autumno gregatim volant, & retibus capiuntur. In cibum veniunt saporis boni, nec succi improbi.

Vespertilio.

Quasi vespertino volans crepusculo.

φίλας πτερος,

νυκτάλωψ.

νυκτερίς,

quod vesperi & noctu volat.

Ein Fladermaus/

Fladermaus/

Speckmaus/

Δεσμὸς πτερος est, mediæ cujusdam inter avem & murem speciei, Corpore instar Murium piloso, alis cutaneis; pedibus Murinis incurvis. In utraq; parte Mandibulæ, dentes instar Murium habet. Auriculæ eminent. Carer cauda.

Non tam voce resonat, quàm stridore. Τεῖρεν id est tenui voce stridere.

Ovid. Minimam pro corpore voem

Emittunt, peraguntq; levi stridore querelas.

In cibatu Muscæ & Culices ei gratissimæ sunt, quas sub noctem circumvolitans capit. Vescitur & libentissimè Larido & Carnibus suillis & trabe suspensis. Candelas & pingvia quævis instar Murium ambit.

In

In cavis arboribus, ædificiis desertis, sub tectis domorum & templorum later.

Parit ut Quadrupeda, non ova, sed pullos viventes, quos mox ad motis uberibus lactare solet, secundum illud :

Ein Vogel ohne Zungen/
Der ander sauget seine Zungen.

Sanguis ad Serpantium ictus valet, & psilothri vim obtinet, addito Chalcantho aut semine Cicutæ. Urina abstergit & valde calefacit, Ungulam & albuginem curat.

Cinis visum acuit, & cum Melle suffusioni medetur.

Ulula.

Αἰγώλιος Eber. & Peuc.

Ulula Gesn. & Vlyß. Aldrov.

ἡ πρὸ τοῦ ὀλκίῳ.

Strix. Ovid. Nonn.

Etne Euse/Ble/á fletu. Hul enim idem est quod fleo cum tristi voce, seu ploro.

Pusch Euse/

Gran Euse/

Avis Gallinæ magnitudine Noctuæ cognata. Lon-

gitudó á Cauda ultima ad Rostrum extremum dodrantum duorum. Latitudo extensis alis dodrantum quatuor & palmi unius semis.

Color partis supinæ, Capitis, Dorsii, Alarum, Caudæ cinereus, obscurus, ad raram inclinans, maculis albicantibus & nigricantibus ubivis varium. Venter albet maculis majusculis fuscis respersus.

Caput obtinet grande, rotundum, admodum plumosum; anteriori parte plumulas exiguas, graciles, candidiusculas in orbem velut flammæum positas.

Oculi grandes, pupilla maxima ex nigro cærulea, circulo ambiente obscuré bætico. In horum ambitu ad palpebrarum oras lippientium instar rubescens circulus conspicitur. Superiori tantum palpebra inter nictandum Oculi contegitur latitante periophthalmio, seu tunica crassa dilutæ cærulea, á supra deorsum porrecta integrum Oculum operiente. Rostrum aduncum subvirescens. Nares parulæ.

Primulæ

Primulæ rigidæ inter Oculos & Rostrum multæ, densæ, nigræ radicibus albis.

Alæ maximæ longitudinis duorum dodrantum. ad extremam usq; caudam protensa. Crura habet albicantia fuscis notis respersa ad ungues usq; leucophæos, aduncos, acutissimos hirsuta. Digniti quatuor, bini antè, retrò & ad latus singulus.

Lingva latiuscula, bifida. Gula ampla. Ventriculus rugosus, crassior. Fel majus prassinii coloris, adhæret Intestino, & dextro Hepatis rubicundi lobo. Appendices binæ Intestino quâ desinit hærent.

Colit saxa & speluncas in sylvis Montium.

Nocte vagatur & pascitur, die rarò apparet, aviculas & Mures venatur.

Aliquando oppida & pagos advolat hyeme præsertim rigida, & carnes inqurit.

Fel ad Albugines, Suffusio-nes, Caligines prædicatur.

Adeps ad claritatem similiter facit.

Ulula flameata.

Ἰλίου Eber. & Penc.

Otus Turn.

Ἰλίου.

Aluco Vlyß. Aldr. vom Eo-
cken.

Ulula flameata Gesh.

Ein SchleierEule/sil.

KirchEule/

NaußEule/

Eximii candoris est in gutture & ventre, alioqui candidis, nigris & flavis lineis & maculis alternis distincta. In faciei ambitu plumarum albarum finem, ea figura dispositum habet, ut flameum, quo Mulieres Caput & faciem obvelant, quodammodo referat.

Habitat in rimis antiquarum turrium, templorum, arcium, aut quercuum cavernis in quibus & nidificat.

Aviculas & Mures integros deglutit ob gulam amplam.

Urupa.

Εροψ,

Αλεξάνδρ γέλασος Hesych.

Αγριοκόκορος hodie.

Gallus lutosus,

Gallinaceus stercorarius.

Ein Wiede-Hopffe/

Kor-Han/

Avis est spurcissima, Tur-di ferè magnitudine, nigris maculis colorata, Cristam plumeam, rufescentem, punctis &

etis & apicibus nigris distinctam in capite gerit plicatilem, quam contrahit, erigitq; secundum Capitis longitudinem. Pennæ Alarum nigræ transversim lineis intercisæ.

Gula subflava, ut & Colum sed cinereo dilutum. Rostrum fuscum, tres digitos longum, aliquantulum falgatum Certhiæ instar. Pedes fusci, ungues adunci. Sub ventre uropygium versus albet. Lingvam obtinet parvam trilateram.

Melancholicæ est complexionis. Desertas quærit Nemonum & invias plagas. Inter aves nocturnas & tenebrarum amicas, lugubris ac luctum amans. Vox ejus Cuculi non abfimilis. Pollux πoπ/ζειρ scribit.

Nidum ex stercore humano fingit in arboribus excavatis, & circumlinit, ut fatore suo homines a nido depellat. Quod ipsemet expertus sum dum puer adhuc, nidum in Quercu cava offendens, pullosq; extrahere volens, manus sordibus & fatore inquina-rem.

Ova plerumq; parit quatuor.

Vermiculos in stercorebus

quærit, Erucis, scarabæis aliisq; vermiculis nutritur, in primis verticillis, vulgò Berren delectatur.

Hyeme in cavernis arborum dormit, circa æquinoctium vernum prodit. Variè mutat colorem & speciem, æstate & hyeme.

Caro austera est & cibo inutilis.

Upupæ cineres ex vino potos, Colum sanare Marcellus annotavit. Cor in lateris doloribus laudatur.

Pennæ ejus Capiti impossitas Hominis Cephalalgiam sanare creditur.

Fertur Pullos, parentes suos senes fovere sub alis, & angelare super ipsorum Oculos, donec visum recipiant.

Urogallus major.

Τέτραξ Arist.

Ουγαξ Atheniens.

Tetraon Plin. Gesta.

Gallus alpinus.

Gallus urus.

Uragen.

Ortygometra Veterum

Albert.

Ein Auer-Han.

Patria lingua, fortè propter magnitudinem & pulcritudinem,

A a a nem,

nem, veluti & Ein Auer-
Dohse / Urotaurus denomi-
natur.

Dhr Han/

Bergsasan.

Avis gallinacei generis
omnium maxima.

Corporis magnitudine An-
ferem feré æquat, longa do-
drantes qvatuor cum dimi-
dio.

Colore tam atro, ut tan-
quam Palumbi collum re-
splendeat.

Rostrum ei gallinæ vali-
dum, gibberum, fuscum.

Macula rubra utrinq; cir-
ca Oculos ad tempora insi-
gnitur.

Collum dodrantale, ni-
grum, cinereo diluto colore
sparsim respersum, pronum,
punctis cinereis varium, qvi-
bus pennæ virides succedunt.

Caput nigrum, pars infra
rostrum atra.

Pectus & Venter nigri co-
loris.

Alarum remiges palmo-
rum qvinq; fuscae sunt, reli-
quæ minores obscuré casta-
neæ nigricantibus punctis di-
stinctæ.

Alæ interiores albæ.

Cauda palmos qvinq; lon-
ga, extensa semicirculum

reddit trium in circumferen-
tia dodrantum, ex pennis du-
odecim nigris condita, macu-
lis paucis albißimis extremi-
tates minorum pennarum &
punctis variarum, insignien-
tibus.

In Dorso superiore plumæ
Castaneæ coloris, punctis
asperse, ut in alis: in inferi-
ore Dorso cinereæ magis va-
riæ punctis quàm in Collo,
longè pulcerrimæ.

Poplites & femora plumis
albis vestiuntur, quæ Cruribus
fuscae usq; ad digitos pedum
descendunt.

Digiti glauci utrinq; qua-
si ferrati, seu pectinis instar,
tunica aliquatenus jungun-
tur, & ungvibus fuscis fir-
mantur.

Excolit altissima Sudeto-
rum juga maximè circa mon-
tem, cui à gigantibus nomen
impositum est, & alia altiora
& frigidiora loca, nec hyeme
discedit.

Gemmas & folia Arbo-
rum in cibum sumit. Visci
baccas, Myrtillos, Fraga le-
git.

Lapillos candidos rotundi-
usculos ad concoctionem
promovendam in Ventricu-
lo fovet.

Circa

Circa festum D. Georgio sacrum coit. Et cum voce gallinas allicit & invitat, Wenn er palzet oder locket / bombardâ facillè feritur tunc enim visus & auditus intercipiuntur, alioquin auditus acutissimi: at maxima celeritate opus est.

Autumno laqueis in terram positis capitur.

Caro ejus dura & sicca, subnigricans, saporis grati, & prohi fucci.

Siccum Corpori suggerit alimentum, & alvum sistit.

Magnatum & Nobilium mensis lautè atq; exquisitè apparatus, assus, & liq. vamine aromatico perfusus apponitur.

Lapilli Oculis commendantur, læves enim sunt & lubrici: ob id sine sensu & molestia iis induntur, si festuca aut aliud quid eos incidit.

Aetas dignoscitur colore. Iuniores passim candore resparguntur, qui in senibus prorsus deperditur.

Urogallina major.

гъво́кииъ,

Grygallus major, Gesn.

Tetrix Nemesiani seu Grygallus major, Vlyß. Aldrov.

Eine Auer-Henne / sil.

Gruzel-Dan. Gesn.

Avis hæc reverá est femina Urogalli: quam sæpissimè diligenter consideravi.

Cum enim frequens sit in vicinis alpibus, facile eam habere potui.

Minor est pauló Mare, major Gallina decumana, Rostrum simili fusco.

Color varius ac multiplex.

Toto Corpore enim Perdicis rusticæ instar colorata, & punctis distincta ubiq; maculisq; nigricantibus: reliquus color rufus est, maximè sub Collo ad Pectus usq;.

Est & cinerei aliquid in Collo præcipuè.

Sunt & albæ quædam alicubi maculæ, circa uropygium maximè.

Iris Oculorum flavet, Pupilla intus ex fusco cærulea.

Color circa Oculos retrò præsertim angustius rubet: ima Colli pars prona rubet, intercedentibus lineis ex cæruleo virentibus: in Ventre plurimum alba est.

Crura, pedes & digiti, ut in urogallo.

A a a 2

Cauda

Cauda octodenis constat pen-
nis, palmos duos & digitum
longa, maculis nigris transver-
sim colorata, fimbria exte-
rior albida. Alarum majores
pennæ fuscae.

In Ingluvie ejus, aliquoti-
es resicata, Myrtilli, Salicis
latifoliae folia & theculæ cum
semine tritici vaccini reperti
fuere.

Nidum in terra sub frutici-
bus & Filice parat, substratis
plumulis propriis, inter medi-
as nives. Ova parit, primi-
para octo; adultior 14. 15. 16.
majora ovīs Gallinæ decu-
manæ.

Vrogallus minor.

Tetraon minor.

Vrogallus seu Tetrao mi-
nor VI. Aldrov.

Attagen alpinus.

Phasianus montanus,

Grygallus, Gallus Betula-
rum.

Ein Virel-Han/sil.

Spilhan/

Laub-Han.

Magnitudo totius alitis, in-
star Gallinæ villaticæ, sed
pauló major & oblongior, tres
dodrantes æqvans, ab Vrogal-
lo majore, magnitudine sal-

tem differens, cui colore ferè
similis.

Totus enim niger plumis
integitur splendentibus, circa
collum & caudam Indicis, præ-
ter Alarum interiores & me-
dias exteriores ac superiores,
quæ candidæ sunt, majores
seu remiges fuscae sunt. Ro-
strum nigrum, breve, superi-
us utrinq; juxta Nares plumu-
lis nigris densis, q. lanugine
densa intectum. Supra O-
culos pellicula rubens major,
quàm in Vrogallo. Cauda
nigra ex duodecim pennis
condita, quarum tres extre-
mæ utrinq; longiores extror-
sum reflexæ, interiores octo
breviores Lili figuram, si ex-
tendantur, repræsentant. Cir-
ca uropygium & poplites plu-
mæ densissimæ quæ ad digi-
tos usq; pedum extenduntur,
ut in Vrogallo majore, ne fri-
goris injuria lædatur. Digi-
tis pedum squamatim com-
pactis, utrinq; squamosæ
quædam vel corticæ appen-
dices eminent. Plumæ Pe-
dum nigricant, sed maculis
albis distinguntur.

Plurimis Montium locis,
sylvīs item densis, ac betule-
tis maximè, ubi Betularum
abundantia

abundantia, ut Venatorum insidias fugiat, stabulatur.

Cibus ejus sunt folia, Betularum gemmæ, ac juli Corylorum, Autumno baccas Vitis idææ, & hyeme sub nive vaccinia palustria legit.

Caro delicata alba *ἑυσόμαχος* in Nobilium delitiis.

Urogallina minor.

Grygallus minor *Gefn.* & *Vlyß, Aldrov.*

Gallina Betularum, Tetraon minor femina,

Ein Viref-Henne / Viref-Hun /

Tota alium quàm Mas colorem refert. Longa est spithamas ij. & digitos iij. Color Dorsi & Alarum superiorum ex lateritio flavus, maculis nigris respergitur, Mentum & Collum dilutiùs flavent. Supra Oculos visitur macula, ut in Masculo. Pectus album. Ventrem obscurum interstingunt notæ partim nigræ, partim subflavæ. Alarum remiges fuscæ totæ: sequentes quindecim mediotenus spinam versus candidæ, lineam candidam constituentes, quarum quatuor majores extremæ fuscæ, reliquæ

fuscæ quidem, sed notulis partim albidis partim lateritiis maculantur. Cauda sinuata pennarum decem & octo ex lateritio rubet, & maculis nigris transversim coloratur, apicibus extremis subalbidis.

Crura pluma obscurè flavente integuntur, Rostrum & digiti ut Mari.

Hyeme gregalis est, densa fruteta & betuleta occupans. Vere appropinquante mas feminae se adjungit, & bimatim volat.

In terra sub fruticibus nidificat, densis & opacis locis. Ova parit, 12, 14, 16, complurimum, longiuscula, gallinarum minorum magnitudine.

Vultur.

ruß,

γύπας Recent.

Vultur á volatu tardo. Ob Corporis enim magnitudinem tardè volat.

Ein Geyer /

Gyr.

Avis est rapacissima & carnivora; media inter Milvum & Aquilam, Rostrum adunco, Oculi truculentis, fœdis. Pennulæ seu pili, instar velleris tenuiss. sub Mento veluti bar-

A a a 3

ba præ-

ba prominent. Crura ad extremos digitos flaventes tabellis intactos plumis hirsuta ungves adunci nigri. Corpus totum, maximè Alarum interior pars leni vellere tota integitur.

Degit in montibus altis, & varii generis animalia persequitur ac deperdit. Cadaveribus vivit, quæ olfactu eminus venatur, ac unice appetit.

Dum clangunt Aquilæ, Vultur pulpæ probatur.

Vulturem Ova non parere, vanum est credere. Raro visa sunt ob id, quod in altissimis montibus & desertis sylvis metu pariat.

Homer.

Hi autem, sicut Vultures, ungvis curvis & rostris aduncis, Scopulo in excelso valde clangentes pugnant.

Vulturem ad centum annos vitam prorogare Isidorus auctor est.

Avibus omnibus odorandi vi præstare creduntur Vultures: ob id trecentis miliaribus ad cadavera Trojæ advolasse historiæ tradunt.

Nos Aper auditu præcellit, Aranea tactu,
Vultur odoratu, Lynx visu,
Simia gustu.

Magna est miseratio & pietas in liberis Vulturum, qui parentes extremo senio alunt, unde

Baptista Mantuanus.

Patrem senio jam gelidum fituq; fractum,
Nudo Capitis calvitio atq; glabritate,
Ecce reficit munere Vultur Africanus,
Hoc idem grata Ciconia &c.

Cor pulli Vulturini adalligatum, contra morbum Comitialem prædicatur. Idem de jecore affirmatur.

Fel oculis prodest.

Pingvedo calefaciendi & dissolvendi vipollet, emollit, nervorum dolores tollit, nodisq; medetur. Artheticis utilis.

Si vero occultus nervos dolor urget inertes,
Vulturis excisas adipēs, Rutamq; remitte.

Aur

Aut ceram, & tali recrea-
bis langvida fotu.

Fimus nidore partus excu-
titur.

Penna Vulturina subjecta
pedibus parturientes adjuvat.
Plin. Earum nidore fugantur
Serpentes. Suffitu Lethar-
gicos, suffocatas utero &
Phrenitidem sanari, *Kirani*des
affirmat.

Vultur leporarius.

γυψ λαγοδήςας
λαγωφόνος *Arist.*
ανωσθουιδέσεος *Arist.*

Vultur Anserinus,
Vultur Cadaverum,
Vultur cinerius,

Ein Aßgeyer/
Ribgeyer/
Nosgeyer/
Ganse Ahr.

Ossifragi ferè est magni-
rudine, Rostro adunco, nigro,
fædis oculis, Corpore firmo
& magno, alis latissimis.
Cauda longa & directâ, colo-
re in rutilo nigricante, pedi-
bus flavis.

Volat magno & sonoro
impetu.

Omnis generis aves perfe-

qvitur. Ex feris venatur Le-
pores, Hinnulos, Vulpes, Cu-
niculos, nec piscibus parcit.

Nidificat in densis sylvis, &
altissimis arboribus,

Pellis si præparetur, evul-
sis majusculis pennis, reliet a
pluma, & ventriculo applice-
tur, ejus calorem & conco-
ctionem promover,

Vultur.

λευκοκέφαλος,
Vultur albo capite.

Ein Weissköpffichter
Geyer.

Weiss Köpff/
Grimmer. sil.

Corpore est satis crasso.
Longitudo spithamarum, iij.
à rostro extremo ad caudam
extremam. Latitudo spitha-
marum sex & palmorum ij.
Rostrum duos digitos lon-
gum, intus subcæruleum, ex-
tremè nigricans admodum.
Lingva latiuscula. Ora
ctus croceæ, cum tunica supra
Rostrum, quâ Caput contin-
git. Pinnulæ ceu pili nigri u-
trinque juxta Rostrum & O-
culos rigent, & sub Mentō in-
star barbulæ propendent. Cru-
ra integra dodratè ferè longa,
villosa

villosa lanugine & plumulis investita, ad digitos usq; coloris ex obscuro flaventis, maculis longiusculis tinguntur. Digiti crocei, tabellis intecti ungribus aterrimis acutissimis.

Caput, Collum, Alæq; interiores insigni candore nirent, quæ maculis seu lineolis longiusculis potius resperguntur, alis exceptis.

Dorsum & Alæ superiores fuliginei sunt coloris, intermicantibus maculis subrubris, præsertim in alis, quarum pennæ majores extremè nigricant mediotenus, calammum versus candidæ sunt.

Pectus veluti clypeo coloris obscurè castanei insignitur qui ad alas usq; excurrit, elu-

cente paucula rubedine, ventre & sub uropygio ex obscura rubedine albet, maculis Castanei coloris respersus.

Cauda spirhamalis longitudinis, decem pennarum, dorsum versus candida, extrema fusca, apicibus albidis.

Fel obtinet magnum rotundum, prassini coloris, quod Hepatis cavo & Intestino adhæret.

Ventriculus rugosus crassior.

Oculi pupillam includit Iris obscurè rubens.

In montibus vivit ex raptu, Aviculas & Mures capit pro cibo.

LIBER QUINTUS.

Pisces Silesiæ.

DE PISCIBUS IN
GENERE.

Ixδῦς, quod vocem compressam habeat, *Plutarch.*

Ein Fisch /

Ixδύς,

Pisciculus,

Ein Fischlin.

Piscis est animal aqvatile seu *ἰχθύς*, in aqva vitam agens.

Sedes propria Piscium est Aqua: extra quam si diutiùs retineantur, celerrimè moriuntur; tanquam naturali Elemento seu pabulo caloris destituti. Aqua enim generati, eadem educati augetur, nec potiore cibo pasti, ocyus ad justum incrementum perveniunt, in eadem commodissimè omne vitæ tempus transigunt.

Quemadmodum Aër exterminus Corpora nostra ambi-

ens, ea nunc calida reddens, nunc frigida; aliàs supervacaneo humore perfundens, aliàs præter modum exiccans, aliisq; multis modis afficiens & commutans, sic Piscium naturam atqve substantiam Aqua similiter immutat, undiq; circumfusa eos suo humore imbuat, atq; pervadit, ac intrò alimenti & refrigerationis necessitate attracta, similem invehit temperaturæ suæ constitutionem.

			Salsarum ut
		Residuum	Marini
		seu stagnanti	Lacustres
Pisc. alii sunt	um	Dulcium ut	Palustres
Aquarum		Fluitantium, ut	Fluviatiles.

Pisces Marini.

ῥαλάηιοι, Meerfische/ sunt, quos ultro citroq; Mare gignit nutritq;. Hi sunt vel Maris puri, vel impuri.

Impuri Maris seu Stagnorum. λιμνοῤαλάηιοι, id est, Marino stagno degentes nominantur, & Carnis firmitudine, succi bonitate, saporis suavitate multo Marinis inferiores. Et quidem Stagni instabilis, parvi, adhuc deteriores: Stabilis, immoti plané, ex quo nihil omnino effluit, pessimi.

Puri Maris, Pelagii, optimi sunt, tum ob Maris puritatem, tum ob Alimentorum præstantiam

Horum ob Regionem, quam Mare alluit, alii sunt Pisces

Oceani Germanici seu Belgici, ut Haleces.

Cymbrici & Britannici, Salmones.

Maris Africani, Thrissæ seu Alofæ.

Armerici, Lampetræ.

Orcadum, Orcæ & Cetasci.

á loco Maris profundo vel non profundo.

Profundo πελάγιοι, Pelagici, specialiter dicti, qui in profundo Maris, in imis & altissimis locis versantur: & sunt vel

Cetacei κατὰ δειξ, grandes sunt, & perfectum animal ex semine non ex ovo generant, Sunt enim ζωτόκα τὰ κατῶδη πάντα, ut Balæna, Delphinus, Physter.

Duram omnes habent carnem, pravi succi, & excrementitiam.

Non Cetacei iiqve vel Corpulenti & crassi: qui rursus aut

Lati, λεπιδώδε, Squamei, squamosi, ut Auratæ, Coracini, Alofæ, Mugiles.

Rotundi, rubescences, qui vel squamis teguntur, ut Merulæ, Corvi: vel iis carent.

Plani πλατῆς, ἰκθυσίδεις Passerini, qui iterum aut

Spinosi, Ακανθώδεις, Aculeati; quorum quidam aculeis extrá & intrá spinis præditi sunt, videlicet: Uranosco-

pud

pus, Ania, Falx, Aper, Lyra, Araneus &c. alii aculeos habent extrâ, intus verò Cartilagine pro spinis, cujusmodi sunt Aquila, Squatina, Raja, Pastinaca, Rana piscatrix, Torpedo.

Cartilaginei σελάχη, σελάχωδης, χονδράκανθα, ut Galei γαλεόι, γαλεωδής, Mustelarum genera : & rotundiores seu serpentini, Murænæ, Lampetræ, Congri, Acipenser.

Non Profundo, sed vel Continenti terræ vicino, Littorales, Αἰγιαλώδεις, qui littora terræque propinvas sedes petunt, captant, & possident, ut Canthari, Scarabæi, Oculata, Mugiles, Mulli, Gobii.

Saxis proximo, Saxatiles, πετρώτοι, qui in petrosis promontoriis delitescunt & pariunt. Hi Muscæ aliisq; Marinis herbis pascuntur, ob id proxima saxis domicilia eligunt, & in illis puriora salubrioraq; pascua carpentes consenscunt, veluti Scari, Cynædi, Turdi, Merulæ, Per-

cæ, Exocæti. Carnem habent Saxatiles omnes molliorem ac fragiliorem aliis Piscibus, & alimentum quod ex iis sumitur, non modò ad coquendum est facile, sed hominum etiam Corporibus saluberrimum, Hinc Dipbilus, siphnius, autore Athenæo : Τῶν θαλασσίων ἰχθύων, οἱ μὲν πετρώτοι εἰσιν ἐν φθαστοῖς, ἐν χυλοῖς, σμικτικοῖς, καὶ φοι, ὀλιγότσοι. Ex Marinis piscibus, saxatiles facile corrumpuntur, boni sunt succi, abstergentes leves, modicè nutrites.

Pisces Lacustris.

Αἰμνῶτοι,
See-fische.

Sunt autem Lacus vel Naturales, vel arte facti.

Naturales, Mari vicini, propinqui, Mari extra littora diffuente, vide suprà inter Marinos : vel à Mari remoti, aquis ex montibus, irruentibus, in iisdemq; asservatis, vel spontè inundantes è fontibus, aut fluminibus.

His Pisces quidam sunt Proprii, ut Lavaretus Lemano Sabaudia lacui: Carpio Benaco Italia: Pigus Lario & Verbano in Alpium radicibus; Truta nigra Gigantæo in Sudetis Silesia montibus.

Alii Plurimis Communes, ut Barba, Lucii, Perca, Cyprini, Brama.

Arte facti, ut Piscina, quarum in Silesia ubivis magna frequentia. Wether/ Teiche. Piscinarii pisces sunt maximè, Cyprini, Lucii, Characes, Perca, Rubelliones &c.

Pisces Palustres.

Τερναστῶτοι Psulfsche/ qui loca sordida & coenosa, & paludes exudatione fluminum, alluvione, aur torrentium impetu cavatas impletasq; amant. Pravi hi sunt saporis, insvaves, mali succi, & pessimum gignunt sanguinem.

Pisces fluviatiles.

Ποτάμιοι Flussfische. Pisces sunt, qui flumina rivulosq; incolunt a Mari procul distita. Horum alii sunt.

Verè Fluviatiles, qui in fluviis geniti, ibidem perpetuò vivunt, suisq; sedibus con-

tenti, sua læti carpunt pabula, externa minimè conquirentes. Inter quos alii incolunt.

Flumina majora: Padum Italia, Seqvanam seu Rhodanum Gallia, Rhenum Helvetia, Danubium Austria, Viadrum Silesia, Vistulam Polonia &c. Veluti sunt, Accipenser, Hufones, Alosa, Salmones, Siluri.

Fluvios minores, & sunt vel *Torrentium alumnae,* & patria lingua Wachsfschlin nominantur ut, Bdella, Gobiones, Percula, Alburni, Squali & alii.

Rivulis Montium limpidis delectantur, ut Saxatiles, qui in saxis stabulantur, & vitam agunt, in iisq; perpetuò manent & consenescent, ut Truta, Thymali.

Participant cum aliis: vel cum *Mari,* Ἀνὰ Σκομοί. Quorum alii in Mari marinisq; stagnis procreati, sua fastidientes alimenta, utpote quæ ingratoria sint, sedes mutant & dulces Amnium undas subeunt, illic Ciborum copia & svavitate delinicti, aquarum tranquillitate allekti, recessuum amœnitate capti reliquum vitæ tempus transigunt, pristini domicili

domicilii vitæq; immemores.

Hujus rei fidem facit, quod in fluviis, statis Anni temporibus, ejusdem semper generis Pisces capiuntur, aliis minime ut Salmones.

Alii Mare deferunt, & in flumina se insinuant, sed natalis soli non omnino obliti, ut profectiois, sic reversionis certa staturq; habent tempora, ut Lampetræ, Sturiones, Husones, Alofæ. &c. Etenim maximè ineunte vere domo exeunt, totam hanc Anni partem in fluminum pascuis amantissimè transacturi, æstate verò appetente, æstum & ardorem pertimescentes, humore dulci saginati in suas sedes redeunt.

Terra, Αμφίετοι. Inter hos Alii nascuntur in terra, ut ὄγυκτοι Fossiles pisces, veluti Angvillæ, Ostrea fossilia in littore Celtico, attestantibus Aristotele, Theophrasto, & Plinio lib. 9. cap. 57. In Paphlagonia pisces effodiuntur ex locis, qui neq; fluviorum influxiones neque aquas calidas habent.

Alii in fluminibus generantur, & suis aquis naturalibusque sedibus relictis, in terram prodeunt, & in terra subter-

ranesq; locis uliginosis, vel perpetuo degunt, ut Pæciliæ, vel ad tempus saltem; aut.

Longius li, quibus sunt Pulmones, Vitulus marinus, Crocodylus, Cordylus, Testudo lutaria, Rana : Item quibus branchiæ minus hiantes ductæq; Angvillæ, Murænæ, Serpentes marini, Exocarus.

μαλακόδεμα, Astaci, Locustæ.

ὀστέονδεμα, Ostrea, Mytuli, Purpuræ; Spondyli, Cochleæ.

Molles, Polypi, Sepiæ, Urticæ.

Brevius. Breviori tempore seu difficilior, qui pulmonibus carent, quique patentes minusq; constrictas habent branchias.

Pisces Ancipitius vite.

Piscium tandem nonnulli aquarum dissidentem contrariamq; consecretantur naturam & iidem in fluviis, lacubus, palustribus, urbium Arciumq; fossis reperiuntur, nec minus hic quam illic gratis pabulis fruuntur, ut Cyprini, Lucii, Bramæ, Percæ, Tinchæ, Mugiles.

B b b 3

Item.

Item, Piscium alii sunt Ἀγέ-
λαι, qui gregatim semper
incedunt, ut Haleces, Thynni,
Bdellæ.

Alii ὠπορᾶστικοὶ qui solitariè
natant.

*Alimentum Pi-
scium.*

Ut terrena Animalia ap-
petunt varia, vel naturæ suæ,
vel libidini accommodata :
sic Aquatilia quoque, aliis atque
aliis pabulis delectantur.

Alimentum autem Piscium
in universum sunt : Aqua
permixta paulò crassior, lu-
tum, arena, caro, vermes,
piscēs, herbæ, radices, stercus,
mucus, terræ excrementa.

Dissectis enim ipsorum
Corporibus, tale quid in eo-
rum visceribus reperias.

Escas varias cum simplices
tunc compositas, pro allicien-
dis & capiendis Piscibus,
præparare norunt Piscato-
res.

Hinc Piscium aliquot dif-
ferentiæ exurgunt : ut alii
sint

πανφάγοι, Omnivori,
Multivori, qui Alga, lapillis,

stercore, limo, carne, cæte-
risque omnibus alimentis pro-
miscuè vescuntur, ut Mulli,
Lupi, Cancrī, Gammari flu-
viatiles, & alii crusta infecti,
μαλακόςχηκα omnia.

Μονοφάγοι, qui uno alterò-
ve alimenti genere contenti
sunt vivuntque, ut Mugiles,
Sardinæ, Aphyæ. Horum
alii.

Σαρκοφάγοι, ζωοφάγουντες,
qui piscium tantum carne
vescuntur, ut Cartilaginei
quidam : Molles quidam ut
Polypus, Loligo, Sepia, μαλα-
κόςχηκα, sed minus propriè :
Squamei plerique. Duriorè
ficciorèque sunt carne.

Φυκοφάγοι, qui Alga pa-
scuntur, ut Salpa, Perca, Ju-
lis.

Φυτοφάγοι, qui radices, her-
bas depascuntur, ut Manæ,
Tragus, Atherina.

Μυεοφάγοι, Cænosi, Luta-
rii, qui luto cænoque delectan-
tur : ideò voluptatis explendæ
causā ē finibus suis egressi,
loca cænosa adeunt, ut Mul-
lus lutarius, Bos, Salpa cænó-
sa, Tinchæ, Pæcilia.

Ἰαμπίται

αμμιται, Arenosi, in littus, exeunt, & arena sabuloq; se operiunt illic aliquandiu visitantes, ut Funduli, Lampretæ fluviales minimæ, Hippus, Cuculus.

Λιδονότοι, Saximordæ, qui sub petris latentes eos veluti lambunt, ut Lampetræ, Cobitis aculeatus, Capitones, Lepades.

ρυχοτόφοι, Alsioli Calcaigno, frigida seu aqua nutriti, ut Angvillæ, Ostrea, Holoturia, Mugiles, Sardina, Aphyæ, Trichides, Ostracoderma,

Ιστοτόφοι, qui naturæ proprietate quadam singulari alimentis quibusdam fruuntur & delectantur, quibus Aliis sine detrimento uti non licet : ut Mullus, alga, conchis, carne, cœno, cancellis : Salpa Cucurbitam avidissimè persequitur : Scarus amat Mercurialem : Aurata cochleis; Muræna Loligine; Polypus ostreis delectatur.

Partes Piscium

III.

Piscium genus à cæteris variat Animalibus forma numerosiore, Mutilatius est atq; imperfectius, quàm Avium, partibus exterioribus. Piscium etenim nulli Cervix; nulli manus aut Pedes; nec Alas habet, sed pinnulas quasdam; nulli Testes aut intus aut foris; nulli Mammæ; neq; meatum Genitalium ullum habet Piscium genus foris conspicuum; sed continuo ac simplici Corpore à Capite in Caudam usq; porrigitur.

Partes Piscium vel sunt :

Simplices. Arteriæ, Venæ, Ossâ, Cartilagines, Vincula, Membranæ, aculei, squamæ.

Compositæ, quæ ex simplicibus componuntur, ut Cerebrum, Oculos, Pinna, Cor, Branchiæ, Pulmones, Hepar, Splen, Venter, Intestina, Vterus, Testiculi, Mentula, Pedes, Caput.

Item Partes aliæ Piscibus propriæ, aliæ cum aliis communes.

Partes

*Partes propriae
Piscium.*

Pinnæ, πτερυγες, πτερυγία.
Stoßfedern / Stlossen.
Fischgesieder.

Alis Avium proportionē respondent, in Dorso, Ventre, ad latera, Podicem & Caudæ extremum. His enim & remigant & incitant propelluntq; sese. Differunt multipliciter.

Magnitudine. Magnæ; ut Milvo, Cuculo, Hirundini.

Parvæ,
Longæ,
Breves,
Latæ.

Substantia. Quædam ex fibris tenuibus seu filis constant & membranis, ut in Squillulis.

Cartilagine, ut in Cartilagineis.

Cartilagine & osse, ut in beluis marinis.

Figura. Quædam,

Pedum figuram imitantur, ut vituli marini priores pinnæ vrsi pedibus.

Alis sunt similes, ut Testudinis marinæ.

Rotundæ sunt, ut in Luna pisce.

Alis Avium sunt similes, ut Hirundinum ungibus muni-

untur, aliæ non item, ut vituli Testudines.

Colore. Aliæ sunt

Albæ,
Cinereæ,
Fuscæ,
Flavæ,
Rubræ,
Ceruleæ.
Variæ.

Numero.

Binæ plurimis tantum ad Branchias, Angvillis.

Ternæ quibusdam.

Quaternæ, binæ ad branchias & binæ ad ventrem.

Senæ, duæ ad branchias, duæ in medio ventre, una in dorso & juxta Podicem.

Unica parva : interdum à Capitis fine ad Caudam continua.

Nullæ, Raiis, Pastinacæ, Murænis.

Tactu,

Læves.

Aculeatæ πτερυγες ἀκανθώδες stachelichte Stoßfedern. In squamosis.

Branchiæ, βράγχια, βράγχια, Ohrwangen / Fisch Ohren

Der Kampf.

Piscium sunt partes, veluti pili dense confertimq; ordine

ordine dispositi, semicirculo osseo infixi, utrinq; Cor respicientes, ut nimirum Cibus per hiatum illum ad respiracionem à Natura comparatum non efflueret, sed branchiis veluti claustris contentus rectâ ad ventriculum delabere-
tur, & aqua simul cum Cibo hausta ejiceretur.

His ossea Opercula imponuntur, quibus obteguntur, & more folium dilatantur & comprimuntur.

Branchiæ aliæ sunt,

Imperfectæ iis, qui nec scissuram longam habent, veluti Squamosi; nec foramina multa, veluti Cartilaginei, sed unicum tantum, ut Murænæ, Congro, Caprisco, Orthragorisco.

Perfectæ Reliquis.

Testæ Squamosis His scissura longior est, & in lateribus existunt, ut Lupo, Auratæ, Scaro, Cynædo, Tunno, Xiphiæ, Sphyrænæ.

Detectæ Cartilagineis omnibus, præter Sturionem & Attilum, quibus osseo operculo integuntur branchiæ, etsi cartilaginei sint.

Hæc foramina habent, quidam utrinq; singula, ut Murænæ, Angvillæ, Congri: qui-

na Cartilaginei: septena Lampetræ, vulgoq; nuncupati Catuli.

Detectæ rursus aliis sunt in parte supina, ut Torpedini, Raiis, Pastinacæ: aliis in lateribus, rotundis & longis cartilagineis, ut Galeis. addo Ranam piscatricem & Squatinam.

Branchias nullas habent, nec Pulmones, Ostracoderma, quibus paucus inest calor, & satis per Cutim perspirant.

Branchiis quidem carent, sed pulmonibus donati sunt, ut Balænæ, Delphini. Hi fistulâ quæ ἀλλοτὴ φλέβου ἐξέρχεται Arist. seu Ἀνωτὴ ἀρτηρία Rondel. dicitur, ad pulmones pertingente spirant, & aquam ore collectam rejiciunt.

Branchias obtinent.

Singulas utrinq; Murænæ, Angvillæ, Congri.

Quaternas simplices, Elops, Dentex.

Quaternas duplices, Turdus, Perca, Glaucus, Cyprinus, Mustela fluviatilis.

Quinas & duplices, Galei ut Acanthias lævis & Canicula.

Octonas Xiphiæ ob ingentem scissuram.

Squamæ, λεπίδες,

Schuppen/Fisch Schuppen.

C c c

Aqvatilium

Aquatilium sunt tegmenta, veluti pili Animalium, quibus Pisces ab externis injuriis, ut calore, frigore nimio aquæ vel aeris &c. defenduntur. Quod enim teste *Aristotele lib. 1. hist. Anim. c. 1.* in Avibus penna est, id in Piscibus est squama, & ut plumis obducitur Avicularum Corpus, quò sint à caloribus & frigoribus tutiores (hyeme enim calefaciunt plumæ, æstate Corpori umbram præbent) sic ad propulsandas injurias muniuntur frequentibus squamis Piscium nonnulli.

Harum quædam sunt
Majores, Cyprino,
Mediæ,
Minutissimæ, Trutis,
Argentei candoris, Blicæ,
Alburnis.

Flavent Cyprinis aliquando, Caraso.

Rubent, Trutis nonnullis.

Nigricant, Tincæ.
Asperæ, Luciopercæ,
Læves Tincæ, Trutæ.

Spinæ *Ακανθæ*
Fischgräden/
grefen.

Ossibus terrestrium Ani-

mantium, proportionē respondent, in eum sinem conditæ, ut carnem fulcirent & continerent.

Spinis carent: Beluæ marinæ iiq; Pisces, qui pulmonibus spirant; quarum vice ossa sunt dura & densa, qualia Terrestrialium Animantium: Cartilaginei *χονδράκων* *ἰχθῦν* *ἄριστ.* qui neq; spinis neq; ossibus fulciuntur, sed cartilagine. *Knorpelfische*.

Spinas verò habent omnes alii, ut squamosi, læves, fluviatiles, & qui relicto Mari flumina subeunt, ut Alofæ, quæ plurimis spinis abundat, & Murænæ: alii paucioribus firmantur,

Sunt verò aliæ minutissimæ, tenues admodum & brevès, quæ *ἀκανθία* spinulæ *ἑστῆ* *ne grefen* / Capillorum tenuitatem referunt, separatim per carnem in hærent, & sine noxa sæpè devorantur; quales habent Sardinæ, Mænæ, Alofæ, Aphyæ, Albiculi, Capirones, Barbi &c.

Aliæ majores, ut Cyprinis, Lucii, Salmonibus.

Pedes

Pedes Οἱ πόδες, πλεῖστα
Plin. Fuisse Piscibus quibus-
 dam Pedes inesse, præter com-
 munem loquendi usum, &
 autoritatem *Aristotelis lib. Ani-*
mal. 4. c. 1. & lib. 9. c. 29. 30. &
37. ipsa inspectio docet: ut Po-
 lypis, Locustis, Astacis, tum
 fluviatilibus tum marinis, Le-
 onibus, Elephantis, Squillis,
 & reliquis crusta intestis, præ-
 ter unum Echinum.

Mollium pedes constant ex
 carne dura & flexibili, suntq;
 glabri & sine Articulis, ut Po-
 lyporum, Sepiarum, Loligi-
 num, quibus quasi ab ore pen-
 dent, & habent acetabula.

Crusta Intestorum, ad latera
 situm obtinet foris ossei, intus
 carnosus, articulis aliquot con-
 stantes, asperi, in quibusdam
 hirsuti.

Pulmonis marini, quasi ex
 vitrea pituita coagulati.

Octoni polypis.

Deni, Loligini, Sepiæ, Lo-
 custis, Cancris.

Duodeni, Squillæ quæ
 Mantidis dicitur.

Manus Piscibus nullæ
 sunt, neque perfectæ, nec im-

perfectæ; sed particulæ quæ
 Manibus respondent.

Ut enim manu cibos appre-
 hendimus; iisdem Corpus ab
 injuriis tuemur, illatas pro-
 pulsamus: sic Cancris, Astacis,
 chelis cibos apprehendunt,
 ac ori admovent, iisdem vel
 se defendunt, vel alios impe-
 tunt.

Chelæ, χῆλαι. Forcipati
 pedes. *Gaz.* Flagella, Forci-
 pes denticulati, Brachia *Plin.*
Krâbesschâren.

Harum inferior mobilis, su-
 perior immota, *Quædam sunt*

Maximæ, Elephantis, Astaco,
Parvæ & latæ, Urso.

Mediæ, Cancro, Paguro.

Glabræ, Cancro.

Hirsutæ, Leoni.

Coloris Indici, Elephantis.

Rubri, Leoni.

Fusci, Astacis fluviatilibus.

Extremè nigricantes, Paguro.

Cirri, πλόκαμοι, τριχες,
κίρρα Aristot. Cornua *Gaz.*
 sunt contorti crines seu protu-

berantiæ, à Capite ad modum Corniculorum prominentes, quibus Limaces & Cochleæ iter prætentant, veluti in Squillis, Astacis, Leone.

Barba *Plin.* appendices sunt carnosæ, maximè circa os Piscium, ut pisciculi vermesq; alliciantur; in aliis ut arceantur, quæ in os incidere possent. Hinc Pisces alii sunt *Barbati* γερρατίδες, ut Barbatuli, Mulli.

Imberbes ἀπώγονες non barbati.

Differunt appendices hæ, numero & situ.

Una, Uranoscopo & Mustelæ fluviatili, quæ tanquam escâ allectos pisciculos capit & devorat.

Una Ranæ piscatrici, Squatina.

Ante os Barbo Gobioni, Sturionibus.

In lateribus siye sine scissuræ Oris quasi μύσανες, Cyprino.

Sub mento, Mustelæ fluviatili, Mullo.

Supra Oculos, Scorpionibus, Scorpenæ, Lepori vulgò dicto.

E collo tanquam juba, Hippocampo.

Per totum Corpus sparse ornamentanti gratiâ, Raiis marinis,

Lapides Piscium.

Lapides in Capite gerunt Pisces magnitudine, forma, natura & usu differentes, ut Lupi, Mugiles, Corvi, Coracini, Umbræ, Pagri, Auratæ, Spari, Hepati, omnesq; ferè squamosi: ex planis Solea: ex lubricis Mustela fluviatilis.

Partes Piscium cum aliis communes.

Cutis, Corium, Integumentum. *Die Haut / Fischhaut.*

Integuntur Pisces vel Corio vel Cortice. 1. Corio simplici non simplici. Simplici

Lævi ut δερματώδεις, Cuticulari, μαλακώδεις, μαλακία *Arist.* Mollia glatte Fische ohne Schuppen / Blasse Fische / Kuttel Fische / Molli, lævi & lubrica foris obteguntur cute, veluti homines, ut Angillæ, Polypi, Loligines. Piscium lævium triplex est differentia 1. eorum qui plani dicuntur, ut Rhombus, Barbuta, Passerum quinque species, Solearum quatuor. 2. Oblongorum. ut Muræna, Lampreta, Conger, Mustela. Barbotta, Angvilla, Acus, Spondyle, Serpens marinus. 3. Cum læviorum molliem

re molliciem habentium, & pro sanguine saniem sive atramentum, ut Sepia, Polypus, Loligo.

Aspero, scabro, noctu splendicante, Σελάχη, σελαχώδης, σελάχια ἀπὸ τοῦ σελαεῖν, quod noctu Cutis eorum splendeat ut Cartilaginei, Sturio, Torpedo, Pastiriaca.

Non simplici: Pili referto Vitulus marinus.

Squamoso, ut λεπιδώτοι Squamei, squamosi Schuppenfische/ Trutæ, Salmones, Aselli, Orphus, Aurata, Dentex, Lepas, Rubellio, Caprifiscus, Novacula, Mormyrus, Sparus, Salpa, Scarus, Abramis, Cantarus, Castaneus, Cyprinus, Coracinus, Melanderinus, Sargus, Melanurus, Milvus, Hirundo, Mullus, Phycis, Merula, Cynædus, Hepatus, Perca, Latus, Exocætus, Umbra, Glauci, Equifolis, Lucius, Alausa seu Trissa, Turdi, Julis, Thymalus, Channa, Tinca, Sudis, Chromis, Lucifiscus, Nasus, Gobiones, Liparis, Mystus, Bopigrus, Salpa, Mæna, Smaris, Capitones, Cythari, Lacerti, Lupi, Scorpis, Blennus, Halec, Chalcis, Halecula.

Aculeato, aculeis referto, U-

ranoscopus, Amia, Falx, Aper, Lyra, Cucullus, Araneus, Draco, Scomber, Seferinus, Eperlanus, Orchii, Aquila, Squatina, Raia, aculeata, Rana piscatrix.

II. Cortice seu putamine

Testaceo, ut ὀστρακώδες Arist. ὀστρα Gal. λυδόστρα hart-schalige Fische / Schalfische/ die sich in Harten oder steinsten schalen halten. Testa dura & silicea conclusa muniuntur, hoc est quibus parscarnea intus, solida foris, fragilis atq; ruptilis, non collifilis. Horum Quidam altera parte testam, altera testæ loco scopulo adhærent, ut Lepades.

Quidam intra testam conditam latent, solo capite exerto, aut extremis utrinq; sunt vel.

Ostrea. μονόδυνα, quæ univâles habent testas.

Διδυνα, quæ bivalves, ut Tellinæ, Chamæ.

Conchæ, propriè dictæ, Cochleæ, Testudines.

Turbinata, στροβωδής, ut Purpuræ, Turbines, Buccina.

Crustaceo, μαλακώδης Arist. ὀστρακώδης, μαλακώδες, Pisces crustacei, Unde oder

weichgeschaltete Fische. Operiuntur crustis tenuibus, non æqvè duris ac densis, ut Testacea, veluti Cancrī, Carabī, Astacī, Locustæ, Squillæ. Hoc genus latissimè patet: estq; varium admodum & multiplex.

Caput, κεφαλή, Der Kopf / Pesci pro portione Corporis maximum.

Magnum, Ranæ piscatrici, Uranoscopo, Cephalo, Labroni, Lupo, Myxo.

Parvum Cestreo, Oxyryncho, Angvillis.

Longum, Myxo, Lupo.

Rotundum, Auratæ.

Quadratum Mulloni imberbi, Cuculo, Lucernæ, Coraci.

Depressum Mugili barbato.

Exertum, Squamosis, Astacis, Locustis.

Minimè, Cancrorum generi.

Inter pedes & alvum, Sepiæ, Polypo, Loligini,

Indiscretum, omni Ostreorum generi. Item Urticæ, Echini, Stellæ.

Capitis substantia seu tegumentum, vel est

Cartilagineum, ut Cartilagineorum generi.

Osseum, Delphinis, Balænis, Orcis, Physteri, Vitulo marino. Qvod munitur

Cute, adipe, pilis, Vitulo marino.

Cute glabra & adipe multo, Delphino, Balæna, Pistri.

Pelle tenui, Murænis, Angvillis.

Testa dura, ut Hirundini, Testudini.

Caro durior, Sepiis, Loliginibus, Leporibus marinis.

Cutis & Cerebro & toti Corpori communis, Ostreis.

Collum, Τσέχλον, Piscibus deesse Aristoteles affirmat: sed reverà habent Vitulus marinus, Balæna, Delphini, Testudines marinæ.

Oculi, á terrestrium Animalium oculis, superciliorum defectu differunt, ut commodè nectare possint in aqua, duriores facti, ne facile ab aquæ salsedine, quæ arrodie

arrodit, laderentur. Palpebrarumq; defectum Corneæ duritie pensavit natura, quæ undiqve Oculum ambit, non ex adverso pupillæ tantum, ut in Hominibus.

Primi sunt, primiçve pereunt.

Oculos Pisces habent alii
Magnos, Boops, Melanurus, Oculata, Hepatus,
Parvos Torpedo.

Supra Caput, rectâ sursum, Uranoscopus: magis é lateribus, Plani, ut Rana piscatrix, Raja, Buglossus, Passer, Rhombus; exceptis paucis, qui oculum utrinq; habent, Faber, Tænia longa.

Magis in lateribus: Superiore supra os, ut Araneus, Thunnus: inferiore ad oris scissuram, Delphinus, Phocæna: medio inter hæc loco, Scarus, Lupus, Aurata, Mugil, Mullus, Lacertus aliq; permulti.

In Capite prominentes: semper, Locustæ, Astaci, Cancelli: cum volunt, Crusta intecti, Cancræ.

Cæsius,
Nigros,
Rufos,

Aureos,
Virides,
Cæruleos.

Multiplices, Vitulus marinus.

Color in suo tamen genere cuique similis.

Aures Piscium Nonnulli obtinent quidem, at imperfectas sine auriculis. Cum enim minus audiant, neq; iis perfectiore auditione opus, meatus saltem angustos & exiguos tribuit Natura, ne si apertas & patentes habuissent, aqua subinde replerentur, & Auricularum amplitudo natationi esset incommoda.

Aliis Aures defunt, quibus non sunt Oculi, ut Mytilis, Ostreis, omnibus dura testa intectis, Spongiis.

Os omnes Pisces obtinent, loco, structura, figura, magnitudine distinctum,
Das Maul.

Situm: in promptu parteq; primum obvia, Mullis, Mugilibus, Lupis, Sparis, Rubellionibus, Delphinis, aliisq; innumeris,

C c c 3

in parte

In parte omnino supina,
Galeis omnibus, Raiis, Pastinacis, Torpedini, Sturioni.

Alis *Ανίστορος*, apertum, hians, rescissum *Gaze*, quod iis Oris scissura ventrem versus protendatur, Sarcophagis & quibus dentes ferrati.

Μήλον, αέλουρον, compressum, contractum, coarctatum, iis, qui carne non vescuntur, ut Acui, Sphyræ, Muræ, Delphino.

Alis. Rotundum, Sturioni, Lampretæ.

Ovatum, Hippocampo, Sagittario, Acui non dentatæ.

Fissum secundum Corporis longitudinem, vel per transversum, secundum latitudinem, secundum crassitudinem, altitudinem, Uranoscopo, Hippocampo, Acui 2. Aphyis, Atherinis quibusdam.

Os protrahunt, retrahunt: brevius minus Saxatiles: longius, Faber, Lupi, Mulli.

Non item, Sturiones, Sphyræ, Acus, Xiphæ.

Rostrum aliis porrectum: acutum unde *ὀξύρυχοι* dicuntur, Sturioni, Xiphæ. Et vel bifidum, ut Lyræ, Holostio: non divisum, ex utraque Maxilla componitur, Acui, Sphyræ, superiore tantum, Xi-

phæ, Sturioni, Attilo.

Oblongum quidem, sed obtusum, ut Acui 2. Hippocampo, Sagittario.

Breve, Mugili, Turdo, Cy-nado.

Nullum, Phocæ, Squatinæ, Ranæ piscatrici, Vitulo marino.

Maxillæ Piscibus datæ sunt, non ut mandant, sed ut apprehendant, seseque tueantur, exceptis paucis.

Maxillas habent Pisces, quibus os scissum est, quales sunt squamosi omnes, quique rostro sunt oblongo,

Maximas Balænæ.

Minores Reliqui.

Æquales.

Inæquales: inferiorem superiore maiorem, Sphyræ, Delphini, Channæ: superiorem inferiore maiorem, Xiphæ. Cute carneque muniuntur, in Galeis & squamosis.

Nuda pelle integuntur, & ossæ totæ sunt, pyxidisque modo altera in alterâ inferitur, usque adeo duræ acutæque, ut vice Dentium ad dividendos cibos utantur, veluti Sepiæ, Polypi, Loliginis, Testudinibus.

Figura varia. Superior ab inferiore differt, ut Squatinæ inferior

inferior in angulum definit :
superior verò in arcum infle-
ctitur, quæ in Salmone utroq;
in acutum definit, sursumq;
recurvatur.

Maxillæ intus latiores
squamosis nonnullis.

Ossea tubercula, ut Stellæ.

Quædam: dentibus munien-
tur, Lucii. Sine dentibus sunt,
& harum aliæ leves, aliæ aspe-
ræ, ut Mustela fluviatilis.

Maxillis carent, qui fistu-
las pro ore habent: Ostraco-
derma: Holoturia; Vermes,
Hirudines marinæ, Crusta-
cea, Stella.

Dentes, ad captandos &
retinendos Cibos potius, quæ
ad incidendum, Natura Piscis-
bas quibusdam tribuit; quam-
vis haud negandum, quosdam
iis ad morsum abuti.

Julides enim venenato
morsu exanimare creduntur.

Καρχαρόδοντες, ferrati ma-
gna ex parte, pectinis in mo-
dum coeuntes.

πλαγυόδοντες, Lati, plani,
Phycophagis.

Καυλιόδοντες, exerti.

Recurvi.

Recti, Delphino.

Ad latera spectant, Galeo

glauco.

In Maxillis tantum, ut qui
latos habent.

In Maxillis & Lingva, A-
selli.

Maxillis, Lingvæ, Palato
& Gulæ, Ranæ piscatricis.

Ordo, simplex, Auratæ.

Duplex, Galeorum non-
nullis.

Triplex Malthæ.

Quadruplex, Squatinæ.

Quintuplex, interdum

Sextuplex, Lamia.

Sine ordine, huc illuc sparsi,
ut Coracino.

Multi,

Innumeri,

Quinque, Echinis, Stellæ,
Soli, Arbori.

Bini aliis, in utraq; tantum
Maxilla, sed magni, ut Orchi
& Limæ.

Carent dentibus, Balanæ,
Sturiones, Attilus, crusta in-
tecti, Echinorum unum ge-
nus, Ostracoderma, Malaco-
straca, Testudines, polypi, Cy-
prini, Sepiæ, Lorigines, & re-
liq; vorum qui pamphagi di-
cuntur.

Anterioribus, Cyprini: Mo-
laribus tamen planis utuntur.

Nares Pisces non ha-
bent, nec ullum manifestum

D d d

Olfactus

Olfactus organum: sed in quibusdam ut squamosis foramina ante Oculos apparent. Odorandi tamen sensu præditi sunt.

Labra carnosæ vera, perfecta & mobilia habent Nonnulli, ut saxatiles, qui musco pascuntur, Labrisq; tanquam manibus cibos apprehendunt.

Lingva quibusdam omnino deest.

Hæjus vice palatum obtinent carnosum, qui aqua lutoq; vescuntur, ut Cyprini, Bramæ, Tineæ: vel aliud quid Lingvæ proportionem respondens, ut Locustæ, Cancræ, Astaci, Sepiæ, Polypi, Loliginæ, Echini.

Lingva carent Crocodyli, Cyprini, qui sola aqua vivunt, ut testa simplici & turbinata omnes & duplici operiti, quidam toti membranosi.

Lingvam qui habent, *Alii*

Exertam & liberam, ut Delphini.

Herentem, planè immobilem ac imperfectam, Squamosi.

Carnosam, spissam, Balænæ,

Delphini, quibus lingua subillæ similis.

Osseam vel cartilagineam tunicam tantum carnosam obductam, qui dentes in lingua habent.

duram & spineam, Trutta.

Palatum Piscibus omnibus, sed aliis Carnosum & molle, ut Cyprino.

Durum, Cartilagineum, osseum, tenuiq; membrana oblitum.

Fistula *Αὐλὸς*, *Ora Plin.* Est meatus seu ductus Piscibus quibusdam per Pulmones spirantibus, quo spiritum hauriunt, & aquam in ore collectam rejiciunt, ab intima palati parte ad extimam perforatæ, duplex, septoq; distinctus, Nariumq; nostrarum foraminibus, ad palatum deductis quodammodo proportionem respondens. In extima parte unicum foramen, apparet figura C. literæ, in quo operculum est ex carne pingvi fistulis impositum, quod eas aperit & operit.

Fistulæ sunt Balænæ, à fronte: & Delphinis à Dorso.

Fistula

Fistula carent Vitulus marinus, cujus vice Narium rimas habet:

Testudo, quæ foramina obtinet pro naribus, quibus aquam rejicit.

Plani & Cartilaginei bina foramina ad os deducta, ejusdem utilitatis gratia comparata.

Arteria aspera est veluti ductus & via quædam Pulmonibus præfixa, in iis Piscibus qui spirant Pulmonibus, ducendi spiritus & respirandi gratia constructa, ejusque aliquando retinendi cohibendique, ut sursum facilius ferantur. Aer enim retentus velut suspendit, in aqua demergique prohibet.

Constructio ab arteria terrestrium Animalium minime discrepat. Nam iisdem partibus eademque planè structura constat, ut & Pulmones,

Pulmones Pisces non habent, præter Balænas, Delphinos, & vitulum marinum: sed earum, quas Bran-

chias vocamus constructio, ipsis vice Pulmonis est. Cum enim crebris ac tenuibus foraminibus sint Branchiæ hæ interceptæ, aëri quidem ac vapori perviis, subtilioribus tamen quam pro mole aquæ, hanc quidem foras propellunt, illa autem promptè intromittunt.

Diaphragma, Septum, *Διάγραμμα*, præcipuum Respirationis instrumentum, omnes Pisces ferè habent.

1. Nostro simile ac æquè perfectum ad respirationem, excrementorum expulsionem, & vociferationem à natura obtinent, qui Pulmonibus spirant, ut Balæna, Orca, Phyceter, Vitulus marinus, Testudo, Delphinus, Phocæna,

2. Imperfectum, non musculum sed membranam obtinuerunt, Squamosi & Galei, ut quibus minore opus fuerit respiratione.

Cor Eorum Piscium qui Pulmonibus respirant, à terrestrium Animantium Cordè ferè non differt.

Aures enim habet utrinq;, similiter sinus duos & arterias $\phi\lambda\epsilon\omega\delta\alpha\varsigma$, & venas $\alpha\epsilon\tau\eta\iota\omega\delta\epsilon\iota\varsigma$: Pericardio quoq; involvitur, nutritur á vena é parte inferiore ipsum cingente ac coronante. Situm est pauló inferius.

Squamosorum veró qui per branchias respirant, Cor propius Oslocatum est, & mucro ejus non ad Pectus spectat, sed ad Caput, & os respicit contrá quám in aliis Animalibus. Tribus constat partibus.

1. Infima sanguinea, sanguini coagulaio similis est & substantiæ Hepatis crassitudine: in hanc vena ab hepate ascendens inseritur, dextro Cordis ventriculo reliquorum Animalium respondens.

2. Media, colore est Carnis, solidiore duriorq; substantia, habetq; in medio sinum, quo venam ab infima parte excipit, sinistri sinus reliquorum Animalium vicem gerens.

3. Suprema, huic connectitur membranosa, alba, dura, quæ verrucæ non absimilis, intrinsecus parvulis fibris veluti lineis distincta: inde meatus prodit tendens ad medium

in quo branchiæ omnes inter se copulantur.

Peritonæum $\pi\epsilon\pi\epsilon\tau\omicron\upsilon\nu\alpha\gamma\omicron\varsigma$ simplex est membrana, omnes sub Diaphragmate sita viscera contegens ac involvens; quæ facile in coctis præsertim ab aliis partibus seceratur.

Album est plurimis: Asello, Mugili, Auratæ, Salpæ nigro colore perfunditur.

Gula $\omicron\iota\sigma\acute{o}\phi\alpha\gamma\omicron\varsigma$, $\sigma\acute{o}\mu\alpha\chi\omicron\varsigma$ ductus seu via, quæ cibus ab ore in ventriculum tanquam in cellam penuariam demittitur.

Ingressum Cibi pisces omnes, qui in perfectis Animalibus numeratur, habent: Gulam nō omnes; verum ii maximé, qui pulmonibus spirant, ut Delphini, Vitulus marinus, Balæna, Orca, Testudo omnis. Illi ventriculum Ori continentem habent; hi, Pulmonum causa satis procul distinctum, & multó inferior.

Pulmonibus carentes Pisces multi gulam habent: Qui oblongo & tenui sunt Corpore, ut Congri, Serpentes, Accus, Anguilla, Sphyræna, Lucii: item Mollia longam & angustam:

angustam : Crusta intesti,
Astaci, Caneri, quod præter
autoritatem Aristotelis & u-
το-ίς manifestum est.

Gula omnibus rugosa in
longitudine & latitudine :
brevior in Astacis,

longior, in Echinis, Ser-
pentibus marinis, Muræna,
Lampetra & longis omnibus.

latior, in Lamia seu Lamy-
ro, á gula lata nomen adepto,

Ventriculus gulam se-
quitur, qui cibos retinet &
concoquit, totius Corporis
nutriendi causa unius & sim-
plex est, magnitudine, figura,
situ varius.

Magnis magnus, parvis
parvus.

Rotundis brevis, latus, ro-
tundus.

Amplus & membranofus
gulosis & sargophagis, Lupo,
Lucio.

Exiguus & carnosus Avi-
um modo, mucro viventibus,
Sturioni, Mugili.

Oblongus Intestino simi-
lis, ut Scaro, qui & solus pi-
scium ruminare creditur.

Ori statim sequitur iis qui
gula carent, Lamia, Canicu-
la, Glauco.

In medio feré cavo Corpo-
ris situs æqualibus feré spaci-
ciis distans á podice & ore, iis
quibus Pulmones sunt & gu-
la.

Appendiculæ, Appen-
dices ἀποφάδες ἢ ἐκφάδες,
magna ex parte superné circa
Ventriculum exeunt, ut in iis
quasi lacunis cibum conditum
macerent atq; conco-
quant,

Complures in utraq; parte
habent, Gobius, Mullus, Ga-
leus, Scarus, Perca, Scorpio.

altera parte plures Mugil.
una tantum inferiore, Mu-
stela fluviatilis, Thymalus,
Truta.

Paucas, Hepatus, Glaucus,
Aurata, Asinus.

Qui pulmonibus spirant,
his carent, quoniam plus ha-
bent Calidi innati, ideoq; me-
lius concoquant.

Intestina Piscibus varia
sunt.

Densa & lata, Cartilagi-
neis.

Densa & angusta, Sturio-
nibus, & iis qui per Pulmones
spirant.

Recta ad Podicem descen-
dunt, Galeis & Longis aliis.

Replicantur, sursum recur-
runt,

runt Lucio, Cyprino, Bra-
mæ.

Pingvia & esui apta, Mu-
gilibus, Sturionibus, Balænis,
Delphino, Scaro, Cyprino,
quæ vulgò vocantur, das Ge-
bündel / ac si diceres fascicu-
lum.

Podex πρῶτος, meatus
seu ductus, per quem super-
fluitates alienæ à nutrimen-
to expelluntur, Magnitudine
& situ distinguitur.

Magnus patens Turdis, Me-
rulis, Cynædis.

Parvus.

Situs: in extrema Cauda,
Locustis, Sepiis, Astacis, Squil-
lis, omnibus crusta intectis.

paulò superiore loco, Lon-
gis tenuibus, Angvillæ, Mu-
rænæ, Serpentibus, Acui, Con-
gro, Sphyrænæ.

magis à Cauda distans, Au-
ratæ, Lupo, Mugili, Sauro,
Turdo, Percæ, Merulæ.

medio ferè Corpore, Bu-
glossis.

Ori propior quàm Caudæ,
Rotundis, & qui rhomboide
figura sunt.

In ore, Holoturiis, Purpu-

ris, Cochleis, & omnibus ferè
rotundis, demtis Echinis, in
quibus in parte Ori adversa
situs est.

Hepar Venarum origo &
fangvinis fons.

Unicum, simplex, Lucio,
Lupo, Asello, Auratæ, Mullo,
Percæ.

Geminum in duos longissi-
mos lobos divisum, Galeis,
Acanthiæ, Caniculæ.

Pingve, adiposum, ut li-
queferi possit & in oleum re-
solvi, Cartilagineis.

Sangvineum.

Rubrum Respirantibus,
Delphino, Balænæ, Phocæ.

Pallidiusculum, ex rubro
albidum, Mustelæ, Lucio.

Cinereum Galeis, Raiis,

Croceum, Pastinacæ.

Cæruleum Lampetræ.

Saporis grati & delicati,
Mulli, Mustelæ fluviat. Lu-
cii.

ferini, ingrati, Galei, Stu-
rionis, Cetaceorum.

Lien in Nonnullis ma-
gnus est & longus, in Cetace-
is maximus: in quibusdam
exiguus

exiguus & niger, ut in Scaro. In aliis sanguinis colore est ut quibus Hepar albet, iis Splen rubet. In quibusdam triquetra figuræ, ut in Mustella fluviatili.

Positus est in Mullis juxta Hepar, in aliquibus sub ventriculo, in Lucio in fundo ventriculi.

Fel omnibus inest, (excepto Vitulo marino, Delphino) minus acre quàm Volatiliū aut Quadrupedum.

Hepati adhæret: in ipsius summa parte per venulas bilem trahens, Mustelæ, Siluro, Squarinx, Thunno, Pilamidis, Glauco, in ipsa Hepatis substantia sic immersum quasi, ut vix appareat, nisi inquiras studiosius, ut Aphyis ἔγχασιχόλας, & Galeis.

Intestino annectitur: aut toti, ut in Amia: aut Jecori simul semotius, propinquius, Ranæ, Acipenseris, Dentici, Murænæ.

Magnum Uranoscopo.

Minus aliis.

Viride, Galeis & aliis pluribus.

Nigrum Scaro.

Croceum Pastinacæ & a-

liis permultis.

Renibus & Vesica
carent squamosi, læves, Cartilaginei: at habent omnes qui pulmonibus spirant ut Balænæ, Physter, Orca, Vitulus marinus, Delphinus, Testudo. In fluviatilibus reperitur Vesica alia aëre plena, & in quibusdam ut Cyprino gemina, ad faciliorem navigationem propter aquarum dulcium tenuitatem, ne vel submergerentur, vel potius ut in aqua suspensi facilius natent. Marinis non item propter densiorem & natatui magis idoneam Maris naturam.

Vulva omnibus respirantibus bifida est, infra tenuis, membrana constans & longa. Cartilagineis utrumque situm obtinet. Oviparis humeris adhæret.

Sunt quibus vulva duos sinus habet, perinde ac si duæ essent, ut in Piscibus Ova parientibus, quales sunt Lupus, Mugil. Iis, qui ova quidem concipiunt, sed intra se ex his fœtus suos excludunt, deinde vivos pariunt, qualis est Galeus,

Galeus, Acanthias & alii, iis vulva prope septum transversum sita est, cui adjacent Corpora duo rotunda, vitellis Ovorum gallinæ similia, quæ videntur veluti feminis cellulæ, quod in Vulvæ capacitatem inde derivatur.

Utero feminæ, & meatibus spermaticis Mares carent Pisces, qui sine Maris & feminæ coitum nascuntur.

Mammas habent Balæna, Delphini, Vituli marini, Phocænæ, ac omnes qui ex semine sine Ovo pariunt, non in superiore parte, sed prope genitale sine papillis, ne natationis impulsus & motum impedirent.

Cauda non omnibus similis, longa, brevis, gracilis, spinosa, carnosa.

Sanguine nutriuntur Aquatilia omnia, vel humore seu ichore sanguini correspondente. Hinc Aquatilia alia *Εναιμα* id est sanguinea dicuntur, ut pisces perfecti. *Αναίμα*, Exangvia sunt.

1. Μαλάκια ή μαλακόδεσμα id est Mollia,

2. Μαλακόσρακα ή σκληρό-

δεσμα, Crustata, Crustis intacta.

3. Οσθακόδεσμα ή όσσεια, id est dura & silicea testa intacta.

4. Εντομα Insecta palustria, Scolopendra marina, Hippocampus, Hirudines.

5. Ζώφωτα plantis & animalibus cognatam habentia naturam, ut Echini marini, Holoturia, Vertibula, Vrticæ, Stellæ, Spongiæ.

Lactes *πλιν. γαλακτίδες, ἔγκατα*, Lac vulgò, quod Lactis instar candidum. *Die Milch/Marium* semen candidum sed crassum compactumque.

Ova *ωά ήρνων* *Roogen/Fisch Roogen* semen feminæ, quod

album squamosis ferè omnibus.

Coralli colore, Hirundinis, Cancrorum aliorumq; crusta intectorum.

Bicolor Testudinis.

Genituræ loco Pisces *δόζον* habent, id est genitale, quoddam virus sui generis, quod *ποζοις* seu meatibus quibusdam continetur, qui a septo venaq; majori exorti bifurces utrumq; spinæ latus perreptant

reptant, coeuntq; supernè in unum Caput, atq; ita ad ostium excrementi finiunt. Hoc ergò inferitur, atq; in locis tenditur feminarum. Tempore coitus pleni redduntur humoris fœtifici, latissimeq; patent: eo tempore, etiam imperitis æqvè in Maribus atq; illi qui in feminis in Matricem feruntur, attrituq; Piscium mutuo, atq; adeo etiam si confricèris, facile ipsum effluit semen genitale candidum: ubi verò tempus id præterit, incerti vel meatus ipsi interdum redduntur.

Generatio Piscium.

Pisces generant, vel non generant, sed nascuntur vel spontè, velex sobole.

Pariunt, vel generant: Vivum Animal ζωόντα: & vel statim à semine Quadripedum Animalium modo concipiunt perfectuq; edunt, ut Vituli marini, Phocænæ, Delphini, Balænæ, Orcæ, Physeteres, Homines marini, & monstra marina omnia, quæ & lacte fœtus suos nutriunt.

Vivum quidem pariunt a-

nimal, sed prius ova prope Septum transversum in utero concipiunt, quod ibidem excludit, unde vivus fœtus prodit, ut in terrestribus Vipera, In piscibus Squatina, Acanthias, Galeus lævis, Centrina, Lamia, Vulpecula, aliq; per multi Cartilaginei.

Ova pariunt ωόντα ut Squamosi, λεπιδωτά Crusta inter, Squillæ, Cancræ, Astaci, Testudines, Molles.

Cartilaginei, Sturiones, Lampetræ, Rajæ, Galeus.

Quorum Nonnulli perfecta, alii imperfecta edunt.

Perfecta Ova sunt, quorum testæ, postquam conformata sunt, rumpuntur, unde perfectus prodit Piscis, qualia sunt Ova Rajarum, Ranarum, Canicularum, quæ τέλει dicuntur.

Imperfecta infinitorum sunt Piscium, parva scilicet & mollia, tum quia uterus angustior est, quàm ut tantam Ovorum, si majora essent, copiam capere posset: tum quia frigidiores & humidiores sint, quàm ut tot Ovorum partem extimam & ambientem, duriorum solidiorumq; possint reddere.

E e e

Hæc

Hæc foris tempore auge-
scunt perficiunturqve (instar
fermenti, quod ex parvo
magnum fit, solidiore parte
humefcente, humida spiritu
distenta) insita fœcunditate.
Quare mas in hoc Piscium
genere Ovis vitale virus,
quod aspergit, ὄσος in
Piscibus, Arist. in aliis Ani-
mantibus γόνι seu γόνος, dici-
tur. Mas enim plus feminis
habet, quàm ad coitum satis
sit, mavultq; id Natura in
Ovorum jam repositorum
incrementu absumere, quàm
in primam ipsorum constitu-
tionem. Confert etiam ad
incrementum marini humo-
ris divina vis, & fœcunditas
ex spiritu & animali calore.

Ovis enim suis non incu-
bant Pisces, nec laborioso
fœtus suos alunt, nec nidifi-
cant, sed Ovum ab iis accepta
Aqua, tanquam matricula
singt in Piscem & alit.

Ova alia generant femi-
næ, sine ullo cum Mare con-
gressu, ut Erythrini, Chan-
næ, & quoddam Passerum,
genus.

Sponté nascuntur

Αὐτομάτως, Sponte nata,
qui marini humoris vi, sine
femine, sine Mare & femina
procreantur, ut Ostracoder-
ma, λιμνόςρεα, Urticæ, Pin-
næ, Ungves, Lepades, Pecti-
nes, & omnia quæ sedibus
hærent Purpuræ &c.

Ex spuma Mari superflui-
tante post multos imbres,
Aphros seu ἀφρίτις.

Putredine & limo, Purpu-
ræ, Buccina, & Ostracoder-
ma.

Cæno, Ostrea, Limnostrea.

Ligno putrescente, Aves
Anatibus similes.

In arenosis locis, Conchæ,
Chamæ, Ungves, Pectines.

In petrarum cavernulis,
Holoturia, Balani.

Per summa adhærent, Le-
pades, Neritæ.

Ex sobole proveniunt,
seu ex Adgerminatione, ut
ita loquar, Mytuli, Purpuræ
& Buccina, quæq; favos con-
ficere creduntur eodem mo-
do. Hæc enim μανδύκαρα,

Javaginem

Javaginem, *Gaz.* salivarium humorem seu lentorem, *Plin.* ceu favum Apum, veluti à feminis natura, (semen verò eorum nullum esse existimandum est) mutuo attritu salivant: ex cujus ichore seu tenuiore parte in terram effusa, fiunt Murices & Purpuræ, non aliter quàm effuso in terram fungorum decocto, fungi permulti brevè enascuntur. Cum enim hæc omnia spontè fieri contingat, rationi consentaneum est, cum origo aliqua præcesserit, multo plura formari.

Coitus.

Coèundi ratio in Piscibus varia, nobis est obscura & incomperta. Congressuri enim latebras quærunt, & recessus suos petunt cæterorum Animalium ritu, vel etiam in profundum Maris, quavis parrem incolant, se recipiunt, & tanta celeritate rem peragunt, ut visum fallant, & complures Piscatores lateat. Nemo enim eorum aliquid tale cognitionis gratia observat: veruntamen Coitus Eorum aliquando visus est.

Modus.

Coèunt autem vel:

Atrium superiarum partium omnes, præter planos Cartilagineos. Sese applicantes, & supinis partibus supervenientes feminarum pronis, Plani & quibus cauda est, ut Rana piscatrix, Pastinaca.

Mutuo partium supinarum complexu, Pisces longi, ut Angvillæ, Serpentes, Congri, Muræna.

Aversi, Canum terrestrium modo cohærent, femina scilicet Marem dorso admitte, ut Cartilaginea nonnulla, Testudines marinæ, palustres.

Aversi Quadrupedum retró mingentium, ut Leonum, Leporum.

Lyncum ritu, veluti Vituli marini, Malacostraca, Locustæ, Astaci, Gammari, Squillæ, Cancrorum genera. Fit autem is Coitus, femina Caudam protrudente, Mare semen superponente.

Mutuo Brachiorum complexu &
Ore Ori fistulâ composito,
non ore. Cûm enim fistula
pariunt, eadem ut coëant ne-
cesse est; Molles, ut Polypi,
Sepiæ, Loligines.

Tempus.

Ut varia Piscibus Veneris
explendæ ratio : ita variis
temporibus & concipiunt &
pariunt, vulgò *Streichen*.

Quovis tempore, omni Anni-
parte, Murænæ, Sepiæ, Cy-
prini, Vitulus marinus.

Vere plurimi, Molles, So-
litariorum genus.

Æstat, Pelagici magna ex
parte, Molles, Anthiæ, Auri-
tæ, Lupi, Mormyrus, & omnes
qui *Σόμαδες* vocantur.

Circa solstitium Delphini,
Thynnides.

Autumno Squatina, Trutæ.

Hyeme Mugil qui *χελών*,
Mustela fluviatilis.

Numerus.

Semel tantûm in anno ii ma-
ximè, qui *χυτοί χύδης* id est,
fusanei, ex argumento, quia
fusim retibus capiuntur, di-
cuntur : item Thynnus, Pe-
lamys.

Sexies Cyprini, qui in viva-
riis nostris Vere potissimum

perficitur.

Ter Mullus, Mustela flu-
viatilis observatione nostro-
rum Piscatorum.

Bi, Saxatiles ferè omnes,
Lupus, Trichias, Squatina,
Scarus.

Locus.

Loca in quibus pariunt Pi-
sces eligunt diversa, tum pro-
pter pascua Naturæ suæ conve-
nientia : tum propter teporem
partui fœtumq; educationi
magis accommodatum. *Alii*

Totum Mare peragrant, ut
in Ponto pariunt, ut Thynni,
Scombri, Pelamydes.

Littora quærun, ex Galeis
multi, Atherinas, Corvus.

Stagna Marina subeunt,
Mugiles, Lupi, Auratæ, Passe-
res, Buglossi.

Flumina, & magnorum
fluviorum ostia, Mugiles, Au-
ratæ, Lupi.

In saxis pariunt & vivunt
semper, ut verè Saxatiles,
Cynædi, Turdi, Merulæ.

Ep φύκω in Alga, Phyci,
Gobii, Hippocampi.

in limo, Mullus.

juxta terram, Ranæ.

In terra juxta aquas, Testu-
do, Vitulus marinus.

In stagnis fluviorum & a-
rundinetis

rundinetis lacuum, phoxini, Perca.

Copia.

Pisces, quorum imperfecta sunt Ova, innumerabilia ferè & parva edunt: quippe cum magna eorum pars pereat, genus hoc piscium valde fecundum est, natura interitum Ovorum copia compensante.

Pauciores fetus concipiunt, qui ex Ovo vivum pariunt. Etenim cum ex Ovis satis magnis concipiantur, fieri non potest, ut uterus multorum & magnorum Ovorum sit capax.

His pauciores edunt, qui Quadrupedum ritu è semine statim concipiunt, sapius unicum, ad summum geminos edunt, ut Balanæ, Vituli, Delphini.

Motus Piscium.

Pisces vel:

Natant solùm.

1. *Pinnis* præditi, Squamosi omnes, Galei & Plani, quorum alii latitudine sua tantum natant, ut Rajæ, Pastinacæ: alii latitudine & pinnis, quæ in quibusdam ad branchias, in ventre & in cau-

da sitæ sunt, ut in passeribus, Buglossis, Rhombis, Rana, piscatrice: in nonnullis in cauda tantum, in quibus vel Cauda in pinnam desinit, ut in Torpedine, Squatina: vel super caudam pinnam erecta est, ut in Raiis & Pastinaca.

2. *Longi*, vario Corporis flexu, & qui pinnae habent, ut Anguillæ. Congri, Serpentes, Ophidion Plin. & qui iis carent, ut Murænæ, Lampretæ. *Qui* longi & rigidi sunt, pinnis natant, ut Acus genera, Sphyræna, Glanus.

3. *Pelue marine,*

4. *Ex Mollibus* Sepia.

5. *Ex crusta interceptis*, Squillæ, Astaci, Locustæ, Cancræ, Mææ, & imbræ.

Gradiuntur tantum, Cancræ omnes, quibus Crura brevia sunt, non natant autem, tum quia Caudam Corpori applicatam & appressam extendere nequeunt, tum quia pinnis carent.

Natant & gradiuntur, Vitulus marinus, Cordylus, Crocodylus, Testudo marina & lutaria, Scolopendra minor.

Natant & volant, Hirundines, Milvi, Mugilis species quatuor pinnis, Loligo quasi voligo.

E c c 3

Natant

Natant ex se trahunt Polypi. Hærendo se trahunt Hirudines marinæ & palustres ore & cauda.

Moventur : tardissimè, Beluæ marinæ, ob Carnis & adipis copiam. Celerrimè, Delphinus, Thunnus. Velociùs feruntur, inter squamosos Mugil : item qvi *ῥέγνυται* sunt, ac pinnas habent neq; parvas neq; longas admodum, qvique; gracili sunt Corpore.

Tardiùs, qvi magno sunt Capite, ut Rana piscatrix, Uranoscopus, Orchis : Plani & qvi pedibus natant, ut Polypi, Sepiæ : Crusta intesti; Cauda & Pedibus natantes.

Respiratio.

Pisces respirant in aqua omnes in suo genere, pro caloris ventilandi & spirituum reficiendorum magnitudine vel exiguitate. Quidam Pulmonem habentes, Aerem unâ cum aqua hauriunt, eandem fistulâ rejiciunt, ut Balæna, Delphini, Physeteres.

Alii Pulmonibus spirant sine fistula, ut Testudines.

Nonnulli, quibus branchiæ

vel apertæ vel opertæ sunt, aërem attrahunt, & aquam simul haustam emittunt, ut Molles, Sepiæ, Crusta intesti, Ostrea.

Vox.

Vocis expertis sunt, sed sonos quosdam stridoresq; movent, ut Lyra, Chromis. His enim grunnitus quasi emittitur quidam.

Chalcis stridet, Cuculus obstreperit.

Somnus.

Quiescunt & dormiunt noctu potius quàm interdiu : & magna ex parte vel ad arenam vel ad lapidem aliquem procumbentes quiescunt, imò gurgitibus, vel sub saxo aut limo abditi, ut reficiant vires. *Plin. hist. nat. lib. 9. cap. 7.*

Sanitas.

Piscium genus maxima ex parte annis pluviis benè vivit : ita enim non modò plus Cibi nanciscitur : verù etiam omnino pluvio humore juvatur.

Ægritudo.

Ægrotudo.

Morbus pestilens nullus incidere Piscibus universis videtur, qvalis plerunq; Homi-
nibus & Qvadrupedibus. Æ-
grotare tamen & ipsi putan-
tur, & nonnulli Morbi inci-
dunt proprii.

Figura.

Figura Piscibus varia. Alii
sunt

Longi,

Lati,

Plani,

Compressi.

Lyriformes á Lyræ specie.

Serpentini á Corporis spe-
cie, qvód serpentibus sint si-
miles.

Lacertis similes.

Orbiculati, qvi in orbem
& rotundam figuram circum-
acti sunt.

Magnitudo.

Piscium *qvdam* vastam Cor-
poris molem obtinent, &
ὕπεροικοι dicuntur, ut Ceti,
Balænæ. Alii parvi sunt & mi-
nuti λεπτότατοι Pisciculi, ut
Apuæ, Bdellæ, Nonnulli μέσοι
sunt, mediæ inter utrosque
magnitudinis, ut Cyprini, Bar-
bi &c.

Color Piscium.

Animadvertendum est,
cúm dicimus Piscem hunc ni-
grum esse, illum rubrum, ali-
um flavum, deniq; qvovis
alio Colore depictum, id ac-
cipiendum est non de toto
Corpore, sed de ejus majore
parte: Vix enim invenias ex
infinita Piscium turba unum
aliquem, qvi unius omnino
sit coloris, sed eorum qvi mi-
nús varii sunt, maximé illu-
stris in eo color prædicatur.

Pisces alii sunt

Albi Esperlanus, Capella-
rius, Aphya alba, Atherina,
λευκίσκος á candore carnis,

Flavi Aureolus, χρυσόφρυξ,
Cynædus,

Virides, Gobionum & Tur-
dorum aliqui.

Ex viridi cœrulei } Turdi ali-
viridi nigri. } qvi.

Glauci, Glaucus.

Ex cœruleo virides, Lacerti
minores.

Purpurei violacei, Turdi
nonn. Anthias Oppian,

Rubr

Rubri permulti, Mulli barbati, non barbati, Lyra, Cataphractus, Synagris, Pagrus, Erythrinus, Cancrī, Leones, & ferē omnes crustā inteeti, cū cocti fuerint,

Nigri Antipolis, Elephas, Coracinus.

Indici, Turdorum quidam species.

Fusci, Galeorum quædā cinerei, species.

Varii, & Æolii vocantur, qvales potissimū sunt Saxatiles.

Odor Piscium,

Injucundus.

Marinus sive pisculentus, omnibus Piscibus communis.

Ferinus, Cetaceis.

Gravis, Cartilagineis, ut Pastinacæ, Ranæ piscatrici, Galeis omnibus, Hepati Sturionis.

Vulpinus, Vulpeculæ vulpis terrestres.

Ingratissimus Lepori marino.

Putrilaginosus, ex Piscium putredine ortus pessimus & gravissimus. Citiū putrescunt fluviatiles: tardiū marini ob falsuginem

Jucundus.

Spirant Violam, Esperlanus.

Sal nuper concretum, Scari Intestina.

Thymum, Thymus.

Moschum, Osmylus ex Polyporum genere.

Sapor Piscium.

Qvōd Pisces ejusdem etiam formæ generisqve, Carne, succo, saporeq; adeo differant, Pabuli varietas sola in causa est: Alii enim aliis pabulis delectantur, & vel magis sibi familiaria vel gratiora naturali impetu persequuntur.

Piscosus, proprius, qvi in omnibus ejusdem generis, eodem in loco degentibus, percipitur.

Communis vel: Acris, Thynni cauda, Sardynæ caput.

Acris & pingvis: Alofæ mar. Thynni Venter.

Subamarus; Olothuria æstate, Mytuli, Bdellæ æstate.

Dulcis, & pōis Squillæ, Cancrī, Pectūculi, Chamæ nigræ, Aselli, Saxatiles ferē omnes.

Salsus, Pectines, Conchæ, Locustæ, Polypi, Loligines.

Inspidus, Pholis, Passer fluviatilis.

Natura Piscium.

Pisces

Pisces minús nutriunt
quàm Pedestria Animalia,
sanguinem enim gignunt te-
nuiores, unde non affluen-
ter nutriunt, & celerius discu-
titur.

Omnes natura sunt frigi-
di & humidi, etsi alii quàm
alii plus & minus, pro ratione
scil. natura & consuetudine
Elementi, ex quo ortum ha-
bent & victum quarunt, &
ob eorum frigiditatem & vi-
scositatem difficilius conco-
quuntur: Sanguinem quoque;
frigidum generant & phleg-
maticum: unde multi iidem-
que graves oriuntur Morbi:
Nervos enim molliunt & ad
Paralyfin præparant: Sto-
macho frigidiori & humidiori
nocent; ut contra bilioso & ca-
lidiori valde conferunt.

Caro præstantissima: boni
succi & gustu suaviss, iis qui
in Mari sincero victitant; qui
inter saxa & scopulos degunt,
πετσαίοι saxatiles, alimento
non vario utuntur, nec loca
mutant, nec fluvialibus a-
quis gaudent. Hi carnem
obtinent molliissimam, fri-
abilem, concoctu facilem, pro-
bi succi, sanguinem consi-
stentia gignunt medium, hu-

meant modicè, Corpus re-
ctè & alunt & augment, neque
excrementosi sunt; neque fla-
tus gignunt. Ociosis, imbe-
cilibus, ægrotis salutare.

Pessimam habent Carnem,
mucosam, excrementitiam &
mali succi, qui in aquis sta-
gnantibus, limosis & sordidis
degunt.

Pisces cum impleri incipi-
unt, à Coitu boni omnes sunt,
sed procedente tempore, alii
præstant, alii non.

Pisciculi recens nati facile
in Ventriculo corrumpun-
tur.

*Partibus Piscium ma-
xima inest diver-
sitas.*

Partes Caudæ proximæ,
sunt savares & meliusculè
nutriunt, ut quæ sui motione
exercitentur magis: Quæ
ad ventrem pertinet, pingue-
tudinis nonnihil habent, ac
proinde Stomacho innatant,
& per alvum facilius reddun-
tur. Dorsum carnem durio-
rem, Caput minus præbet ali-
menti, & quod non facile di-
geritur.

Caro Piscium.

F f f

Dura.

Dura, σκληρόσαρκοι sunt Pelagici omnes, Draco, Cuculus, Mullus, Scorpius, Orpha, Corax, Uranoscopus, Hirundo, Trachurus, Cartilaginea omnia præter Torpedinem, Pastinacam, Mollia omnia : Ostracoderma omnia, demtis Ostreis, Mytulis.

Succum habent crassiores & ægré conficiuntur.

Mollis, μαλακόσαρκοι sunt : Aphyæ, Sparus, Cantharus fluviatilis.

Trichides, Mænæ.

Molli donantur carne humoreq; multo diffuente.

Media, id est duro molliq; temperata, Lupus, Coracinus, Aurata, Dentices, Rubelliones, pagri, Murænæ, Lacerti, Passeres, Rhombi, Cythari, Scizæna, Hepatus.

Friabilis ψαδνᾶ Saxatiliū, Thymali, Trutarum, Percarum.

Febrientibus, picrocholis in cibo utiliter datur.

Tenera ἀπαλόσαρκοι, Iis qui a morbo convalescunt magis idonei, Ventrem quoq; & urinam vehementi-

us cient. Saxatilibus humidiorē præstant succum.

Crassa, tenax & velut glutino compacta γλισερύ Glutinosum dicunt Aja, Congro, Ichthyocollæ, Longis omnibus.

Pingvis λιπαρή, Mugili.

Macra ἀλιπαρή, Crusta intectis, Mollibus.

Dura & fragilis, Rhombo, Mullis.

Dura & glutinosa Buglossō.

Dura & pingvis, Cetaceis, Thunnis.

Dura & macra Galeis.

Mollis & fragilis Saxatilibus Passeri.

Mollis, glutinosa & pingvis Angvillæ.

Mollis & non pingvis, ut Aphyæ, Atherinæ.

Excrementitia penitus mucosaque, qui fordidas limosasque aquas incolunt, λιμνοδαλῆτιοι.

Piscium

Piscium præparatio.

Pisces vel conservantur vel præparantur.

Conservantur: Muriâ conditi seu salsamento macerati, *Eingesalzene Fische*/ ut *Halecces*, *Lucii*, *Angvillæ*, *Salmones*.

Exiccati & durati: *Aëre* frigidissimo, *Passeres*, *Aselli*: *Fumo* omnis generis, *Salmones*, *Trutæ*, *Cyprini*, *Lucio-percæ*, *Bramæ*.

Hi omnes concoctu difficiles & insvaves.

Nonnunquam assi seu elixi aromatibus respersi, aceto immerguntur, ut *Lampetræ*, *Sturiones*.

Præparationis duo potissimum sunt genera. Unum Correctionis, cum *Piscium* vitium corrigitur, veluti cum saliantur, ut crassus humor salis vi extenuetur, & generando sanguini accommodatior fiat: vel cum decoquuntur *Apio*, *Cepis*, *Porro*, *Cerefolio*, & aliis additis, ad crassi humoris attenuationem, quæ

præparatione meliores redduntur omnes Pisces, qui crassum glutinosumq; succum gignunt.

Alterum quo sæpius utimur, voluptatis potius quam valetudinis rationem habentes, cum condimentis ea permiscemus, quæ ad gulam irritandam titillandumque palatum faciunt.

Cocorum enim opera ita variè miscentur ac temperantur ex aromatis, herbis, obsoniisq; omnis generis, ut genuinum saporem odoremque nullo pacto retineant, Nam quæ salsa, nitrosa sunt, frequenti dulcis aquæ intercoquendum mutatione, Mellis vel Sacchari permissione fiunt dulcissima.

Contra iis, quæ insipida sunt natura, tantam Salis copiam inspergunt, ut sapidissima reddantur. Quæ acrimonia nulla linguam pungunt, palatumq; irritant, *Cepa*, *Porro*, *Aromatibus*, *Omphacio* *Vino*, *Aceto*, ita condiunt, ut acri acidave sint.

Pisces aqua & sale,
elixa Ιχθύες ἐφθότ. Fisch im
Salz gesotten/ Purgati & fru-
statim incisi aquæ ferventi,
cui sal injectus, immittuntur,
& usq; ad humoris consum-
tionem in lebetæ cupreo co-
quuntur: tandem cum aceto
vel Raphano rustico, aut aliis
condimentis mensis inferun-
tur. Ventriculo humidiori
conducunt.

Pisces assi Ανδρακίδες,
Ιχθύες ὀπθότ. Bratfische / vel
simpliciter, vel infarcti sale
respersi, craticula assantur &
butyro illinuntur. Nutriunt
magis, nec tam facile perme-
ant.

Pisces frixi, Ιχθύες ἄτρυ-
γανς & gebackene Fische/ Fische
im Schmalz / in lebetæ cum
butyro friguntur: Gustu sva-
ves, sed Stomacho minús gra-
ti, facileq; concoquuntur, mi-
nús nutriunt, & Ventriculo
innatant.

Pisces jurulenti minus
exhibent alimenti, & citiús
permeant.

DE PISCIBUS
IN SPECIE.

Acipenser.

Ακίπενσες veterum Rondel.

Ονίσκος Dorioni.

γαλαξίας Galeni.

Οξύρυγχος.

Ελοφ Appian. Ιλλοφ ab
ἰλλεσθαι, id est prohibere & ὀφ,
id est vox, quia voce caret:

Aquipenser,

Silurus Paul. 10v. & Peuc,

Sturio, Stora vulgò

Piscis scrutator.

Ein Stür / vom stüren á
scrutando.

Stör.

Piscis est anadromus, carti-
lagineus, solitarius, ex Galeo-
rum genere, tegumento aspe-
ro armatus, Delphino non
dissimilis, demta asperitate.
Teres est triangulari feré figu-
ra, coloris obscuri, μακρορυγ-
χότερος, Rostro longo, bran-
chiis utring; quaternis, oper-
culo osseo scabro tectis.

Oculi parvi: Os in prona
parte rotundum, semper hians
absq; dentibus, magis ad su-
gendum quàm masticandum
accommodatum, ante quod
propendent appendices car-
nosæ quatuor numero, Oris
maximè muniendi, & festuca-
rum cohibendarum aliorum-
que

que Corpusculorum occurrentium causa. Venter planus, latera & ossa utrinque posita angulos duos, Dorsum inter hæc eminens latiusculum angulum constituit. Ventriculus ei crassior ut Avium: Hepar magnum dulce, Cor ut Ovis. Pinnæ subalbidæ, quarum binæ ad branchias, totidem ad ventrem sitæ sunt, unica Dorso non procul à cauda inest.

A Capite per Dorsum ad Caudam usque, instar medullæ funis seu nervus digiti crassitudine excurrit, integrum Piscem roborans & firmans: unde & roboris nomine indigetur, dicitur Stereæ. Coquidum macerare volunt, eum extrahere solent.

Differentias aliquot patriæ nostræ piscatores in Viadro circa Beutenam observarunt.

Sturio maximus, Cuius Haub-Ester/ Aqua dulci saginatus aliquando ad sex septemve Cubitorum longitudinem captus fuit.

Sturio minor, *Sturio parvus* Cuius Esterle/ Sterlin.

Sturio πλάτυς γχος, cui rostrum est obtusius Cuius Breitschnabel.

Sturio ὀξύς γχος, cui rostrum

acutius Cuius Spitzschnabel.

In Mari degit, ubi parit & educatur, tandem aquæ dulcedine allectus in Viadrum excurrit: in quo circa Æquinoctium vernum maximè, singulari dexteritate capitur.

Occultatur limosis & arenosis Viadri locis. Aëre & vento puro eum nutriri asserunt: Quidam limo & arena: Alii pisculis. Verum quoties secui, in ejus ventriculo nihil præter spumam & mukum deprehendi,

Piscis inprimis nobilis, pingvedine flava abundans, palato optimus.

Caro candidissima, mollis, delicata, saporis, boni succi, Stomacho idonea, succum gignit dulcem, alit, facillimeque excernitur.

Apud vereres Romanos Piscis fuit maximi precii, & summæ nobilitatis, adeo ut eum à Coronatis ministris cum tibiis, quasi quadam non deliciarum sed Numinis pompa, in convivium inferri consueverint. Hinc

Martialis lib. 13.

Ad Palatinas Acipenseræ mittere mensas,

F f f 3

Ambrosias

Ambrosias ornent munera
raró dapes.

Albiculus.

λευκίσκος,
Albula cærulea,
Ein Döfetele.
Döfelen.

Parvus est piscis latiusculus, argentei candoris, præter dorsum quod fuscum seu subcæruleum est. Venter albicat, pennæ subfuscae.

Passim in fluviis & lacubus capitur. Cuius notus.

Parit Aprili, Majo & Junio.

Carnem obtrinet candidam, mollem, dulcem, suavem & gratam. Salubris est, nec malum gignit sangvinem.

Alburnus.

Albulus,
Ein Geuster/
Gubstern/
Weisfisch.

Ex Albularum genere Piscis, longitudinis dodrantalis, Erythrophthalmus ferè similis, at latior, colore candido,

in ventre & lateribus, per dorsum ad cæruleum vergit, pinnis & oculis subrubentibus.

Abundat circa Beutenam & Glogoviam in Viadro, nec non Vuratslavia, ubi Vere ubertim capitur. Aprili parit.

De hoc observatu dignissimum Piscatores memorantur, confirmante ἀντομία, quod nimirum Alburnus noster non solum sui generis pisciculos pariat, verumetiam Angvillas procreet. Aprili enim mense branchiis ipsius innascuntur minutissima quædam animalcula, quatuor, quinque, vermium specie, filii candidi instar contorta seu convoluta, quæ cum moveri incipiunt in aquas abscedunt, celeriter vivunt, adolescunt, & Angvillarum formam nascuntur. Hinc vulgatum Piscatoribus, Die Geuster streichen einen Ahl, id est Alburni pariunt Angvillam.

Optimi est saporis, ut Albiculi qui vulgò Döfetele dicuntur: Caro dulcis, mollis, facilis digestionis.

Elixantur

Elixantur cum aqua injecto sale, vel cum butyro additis Cepis præparantur.

Assi etiam in cibum reperiuntur, saporis minimè ingrati.

Angvilla.

Εγγελευ ab ἄγχω, id est strangulo, oborta gula coërceo, obtorto Collo præfoco: & Ιλυς, id est lutum, limus.

*Angvilla ab Angvium similitudine.

Ἐν Ἀχλὺ
Dehl.

Piscis est notus, longus, lævis & lubricus, Angvibus similis.

Binas habet pinnas juxta branchias, quas utrinque quaternas gerit simplices, easque exiguas. Gula illi exigua: fel in jecore inest, in omento sebum pingueque paucum.

Mari caput est majus, rostrumque obtusius. Femina minus acutiusque rostrum.

Degit in profundo fluviorum, cœnosis & limosis locis: aqua discedente se occultat.

Paucæ certisque locis vescuntur limo, atque edulius si quis apponat: sed plurimæ dulci humore vescuntur. Unde in vivariis, nisi aqua sit clara, affluatque semper & effluat per ripas, brevi strangulantur. Vivæ exemptæ aquis, vel ad quintum sextumque diem, & Aquilone flante diutius durant, Austro minús.

Circa Vergilias maximè capiuntur in fluminibus Viadro, Bobero, Qvado, &c. tum præcipuè turbidis. Pascuntur noctibus, interdiu in luto quiescunt.

Vita nonnullis ad septem octoque annos protrahitur.

De Angvillarum procreatione variæ sunt Autorum sententiæ. *Oppianus* 10. ἀλιευτικῶν.

Angvillæ mutuo Corporum internexu coeunt, & ex his lentorem quendam spumæ similem destillant in arenam & limum; ex quo Angvillæ procreantur. Ea strigmata viviscunt.

Qvidam

Quidam ex aqua sola generari, eaq; purissima, nulla feminis intercedente natura, statuunt.

Nec præter dulces aquas ulla sunt iis principia. *Rondelet.*

Alii ex putredine & limo nasci crediderunt, veluti *Mizalilus*.

Angvilla Angvillā, ceu Tincham Tinchā secundam

Non parit: Has limus putris & Alga parit.

Quomodo Alburnus Angvillas pariat, ex longa observatione suprà docuimus.

Carnem Angvilla habet mollem dulcem, sed quæ glutinosum & pituitosum frigidumq; succum gignat, & obstructions faciat. Unde febricitantibus, Podagricis, Cachecticis, frigidiori Ventriculo vitanda.

Frequens & copiosus ejus esus in vitæ periculum conjicit.

Elixatur vino, & Petroselinio recenti seu aromatibus conditur.

Ad ignem assata, affixā Salviā melius convenit.

Deterior muriā asservata, ac minus saporis.

Aqua Angvillæ destillata tabidis propinatur.

Pingvedo coctæ supernatans Alopeciam, emendat. Cum axungia Anserina, succo Rutæ, Absinthii, Hederæ terrestris fit unguentum Surdastris utile.

Astacus fluviatilis.

Ἀσάκος quasi ἄσαςτος, id est non destillans sed abunde fluens.

Κάμμας,

Gammarus fluviatilis.

Cancer vulgò improprie,

Cancer caudatus.

Ein Krebs/

Flus Krebs/

Astacus è genere est μαλακογάκων, Astaco marino colore & forma quàm similimus, magnitudine saltem differens: Corpus ei, ut Locustæ marinæ, à qua paucis discernitur, longiusculum, crusta tenuiore intectum, fusci coloris, concoctum toto rubente. Cornua ante oculos duo habet initio articulata, longa, tenuia, quæ sensim adeo gracilescunt, ut tandem in tenuissimum cirrum desinant, in omnemq; partem pili instar flecti possint. E media fronte

dia fronte existit aliud par-
vum latiusculum utrinq; ser-
ratum. His subsunt Cornua
veluti cirri, qvatuor alia, for-
ma qvidem similia, sed mul-
tò tenuiora & brevissima, qvi-
bus, ut opinor, pisciculos alli-
cit & venatur. Supra hæc O-
culi apparent parvi, cornei,
semper prominentes & exer-
ti, ex obliquo mobiles. Frons
acuta & aspera veluti aculeus
eminet. Oris lateribus ex
parte inferiore, juxta Pedes
Ori proximis, Appendices bi-
næ frequenter hirsutæ, velu-
ti parvi pedes ad tutelam ad-
nascuntur, & veluti branchiæ
os circumdant. Pedes in
ventre enascuntur deni, in
obliquum flexi, utrinq; qvi-
ni, qvorum anteriores bi-
ni grandes & crassiores,
chelis magnis seu forcipibus
grandioribus qvasi denticula-
tis æqualibus donantur, qva-
tuor ad grandes dispositi, u-
trinque bini, bisulci seu bifur-
ces & hirsuti, chelis glabris,
rostris Avium similibus, qva-
rum superior pars movetur,
inferiore immobili, reliqvi
qvatuor posteriores simpli-
ces & indivisi ex toto perten-
dunt. Flectuntur omnes ino-
bliqvū, chelæ verò introrsum.

Cauda, Ἰσάχναξ, Col-
lum, lævis sine aculeis, ex
qvinq; tabellis contexta, in
qvinq; pinnas extremitatibus
hirsutis, natandi causa, desi-
nit, qvibus innatando qvasi
remo utitur: estq; in hac ro-
bur torius Corporis, in cujus
supina seu inferiori parte ap-
pendices qvædam hirtiunculæ
ex utroq; latere qvatuor, pin-
nis similiter hirtiunculis, in
qvas feminae foras pariunt o-
væqve deponunt, qvibus eti-
am duplices sunt ad contigen-
da & conservanda Ova, Ma-
ri simplices & parvæ. Inter
Caudam supernam & pedes
novissimos, veluti calcaria
majuscula prominent acuta,
qvæ femina parva habet &
leviora. Dentes bini magni
plani in intimo Pectoris ori-
ficio ad latera positi: in Ore
caruncula lingvæ specie: se-
qvitur gula brevis: hanc ven-
tricus membraneus excipit,
cujus ostio tres infixi sunt
denticuli, duo adversi, reli-
qvus infrâ: inde Intestinū in
ventriculi latere simplex, pa-
ri semper crassitudine in Cau-
dam terminatus, qvæ excre-
menta excernit, & ova edit.
Præter ista meatus est, qvi à
pectore pendens in anum ter-

G g g

minatur,

minatur, in feminis Vulva est, in Maribus feminis receptaculum; hic juxta Carnis cavum continetur, ita ut media caro inter Intestinum & meatum sita sit, meatu carnis cavum Intestino connexum contingenti. Hoc meatu mas á femina differt. Nam in utroque á pectore pender, tenuis est, candidus, humorem quendam pallidum intra se continens. Capitis Colliq; testa subtús tota perforata apparet.

Coëunt Astaci more *Ovadrupedum* retró mingentium scilicet, ut Caudam femina supinam exponat, Mas suam superponat & applicet: Et quidem vere juxta terram. Ova utero gerunt tribus mensibus, Majo, Junio, Julio: deinpe Ova in appendicibus illis supinæ partis caudæ reponunt, quæ deinde Vermium more augentur.

Differunt: *Alii*

Nobiliores *Edel Krebsse*. Magnitudine alios superant, & magis nigricant.

Petroß, πετρώσι, Esetm

Kräßse/ Eul. Kräßse, prædictis minores, subtús albidiores, in dorso nigriores.

Lacustres, See *Krebsse/ In* piscinis & lacubus asservantur. Cæteris fluviatilibus sapore inferiores.

Crusta exuti, Meuser.

Omnibus vita est diuturnior.

Crusta exuuntur, quemadmodum Angves senectute: id quod consultó á natura factum est. Crusta enim densior reddita motum impedit, eiq; veluti graviori oneri succumbentes Astaci, longè seniores ad morum redduntur. Iis excrementis, quæ in eam abibant, in aliam quæ subest, gignendam absumtis, formaq; á superiore accepta, illa alimentis destituta siccior efficitur, faciliusq; colliditur.

Eo tempore quo crustam eximunt, in capite duos gerunt lapillos albos rotundosq; semiglobuli figura, singulari Naturæ providentia,

ad

ad crustæ substitutionem, qui dein exuto tegumento veteri, rursus paulatim absumuntur, & in crustam abeunt.

Sarcophagi sunt.

Autumno & Vere pingvescunt, & plenilunio magis; quia sidus nocte tepido fulgore mitificat.

Capiuntur manibus, hamis, maximè dum fulgurat: tum enim ex cavernis ad pascua procedunt: etiam carnibus seu coxis Ranarum, virgulis divisis in summitate infixis, ordineque, juxta gurgites aut loca quæ habitare solent, dispositis.

Naturæ sunt frigida & humida.

Duræ carnis & difficilis concoctu. Quæ superiora, teneriora sunt: quæ Caudæ proxima, duriora, candida. Somnum conciliant, optimè nutriunt, Hæcticis & tabidis utiles.

Præfertur Caro in Caudis & forcipibus.

Astacos, Nostrates frequenter in aqua seu Cerevisia secundaria tenuissima, addito Sale & Carveos semine, elixare & mensis inferre solent.

Divites crusta spoliatos in frustra dividunt, aromatis, aceto saccharoque condiunt, Petroselini foliis aspersis, vulgò *Krebse im Beyfuß*. Edulium Calculosis profuturum.

Alii Carnes nudas additis Cingibere, Pipere, Croco, Mace, albumine Ovi & Petroselino, in massam fingunt, quæ testas vacuas replent, easque in butyro & aceto frigent, *Besüllete Krebse*.

Astacorum multo usu. Oculorum aciem hebetari, experientia constat; nec sine ratione. Cum enim difficiles concoctu sint, flatuum, crassiorumque & glutinosorum humorum magnum proventum adferant, crassos ex his caliginososque spiritus effici necesse est:

quorum perspicuitatem & splendorem ad clariùs cernendum necessarium esse necesse est.

Astacus vivus aceto tusus expressus, gargarizatu faucium medetur inflammationibus, vulgò die Breime.

Succus recens expressus cum farina hordeacea & oleo violato, ad Cataplasmatìs consistentiam coctus, Renum fervorem mitigat, Calculiq; coagulum dissolvit.

Ova auxiliantur morsui Serpentium Venenosorum.

Testa oleo Rosaceo permixta, scabiem puerorum ex falsis humoribus progeneratam sanat illira.

Mense Julio uruntur, quorum Cinis plurimùm exiccat: in Cancro & morsu Canis rabidi laudatum remedium.

Pulvis cum Cranio humano, Eboris rasura, Cinnamomo & Croco, ex vino utiliter bibitur contra paroxysmum febrium intermittentium.

Lapilli Astacorum Krebs Ungen/cordiales sunt, refrigerandi, siccandi & abstergendi facultate præditi. Calculosis & ab alto devolutis, commodè propinquantur.

Aqua ex carnibus per alem-

bicum extrahitur Hecticis: & si Lithontriptica addantur, Calculosis pro auxilio.

Unguentum potabile rubrum.
Nocte Krebs salbe.

℞. Astacos fluviatiles á foribus in capite hærentibus repurgatos. No. 60.

Butyri recentis insulsi despumati ℥ ij. f.

Astaci contusi ad pultis consistentiam butyro permisceantur. Add. Cortic. Sambuci recentium M. iij. rad. Lau-reolæ M. ij.

Cum butyro permixta in lebetè ad mediæ horæ spacium ferveant. Exprimantur per pannum fortiter, Adde iterum.

Sanguinis hircini unc. 1. f.
Rad. Pimpinellæ, Urtic. majoris.

Lumbric. terrestrium purg. Græci albi an. unc. 2.

Castorei drach. 2. Pulveriz. Butyro permixta diligenter frigrantur.

Colaturæ adhuc ferventi permisce :

Spermatis Ceti non ranc. unc. f.

Boli Armeni q. f. ad colorem.

Agitentur probè ad ungenti

gventi consistentiam.

Sanguinis grumos dissolvit, alvum lubricat. Adversus Contusiones, Casum ex aceto seu Cerevisia frequenter usurpatur pōdere drach. i.

Dorion quidam apud Athenæum festivè admodum dixit, Locustam marinam tria in se habere, *Διατριβὴ καὶ ἐνωχία καὶ θεωρία*. id est Exercitationem, edulium & contemplationem, Idem Astacis nostris aptè accommodari potest. Cum enim integri mensis apponantur, frangendis pedibus & branchiis, Thorace divellendo, Cauda distrahenda, manus oculiq; exercentur: tum edulium est cibusq; Convivis non ingratus. Interea mirabilis & ingeniosa, spectatur animalis hujus fabrica.

Barbus saxatilis.

Ἰρίγλη Arist. Peuceri qvód ter in anno pariat. *γενεὰ τις.*

Musōg.

Musakōg.

Mullus *Peuc.* á colore mulleorum calceamentorum.

Barbatulus *Cicer.*

Barbatus *Varr.*

Barbo.

Ein Barbe/

Barbel/

Barne.

Piscis notus & frequens, squamosus, crassiusculus, aliquando ad Cyprini ferè magnitudinem accrescens, Capite parvo acutiusculo, Color Dorsi fuscus, latera ex fusco flavent, ventre candido. Pinnae habet senas, singulas in dorso & ad podicem: in ventre medio & ad branchias duplices ex rubore liventes, maculis nigris coloratas. Oculi centrum nigrocæruleum, Iris angusta aureo micat fulgore. Appendices Ori adnatæ quatuor, binæ superiori, totidem inferiori labro carnosio, lividae. Ventriculus nullus. Intestinum ad gulam capacius sensim gracilescens replicatur; cui Jecur apponitur pallidè rubens, inhærente vesicula fellis rotunda cærulea. Splen exigvus sanguinei coloris, ut & Branchiæ, quæ quaternæ utrinq; duplices, ac in Cyprino. Cor triangulare latiusculum.

Muscis, Vermiculis, Mucō & Pane vescitur.

Capitur æstate vermiculis, nec non noctu manibus, facibus ignitis perterritus. In profundis gurgitibus ut plurimum stabulatur Viadri, Bobe-

G g g 3

ri, Qvadi

ri, Qvadi. Præstat Majo.

Carnem obtinet satis laudabilem, candidam, friabilem, svavem, Ori gratam, qvamvis mollem, spongiosam.

Barbatuli in delitiis habentur, sanis & ægris commodi, Sale elixi & aqua mensis inferuntur.

Ova venenata creduntur, adeo ut si largius sumantur, eos qui hauserunt, in magnum vitæ periculum adducant.

Bdella.

Φόγιος ἄνις á capite acuminato.

Bdella.

Phoxinus lævis Gesn.

Ein Elderis/sil.

Elderich/Artische/

Bachhamle/

Milling/

Erling/

Bitter Fischlin/

Pfellen.

Pisciculus est fecundissimus, vilissimus, ubivis in rivulis & torrentibus abundans. Cuticula integitur lævi absq; squamis, albicat & flaver ad

latera, punctis nigricantibus respersa. Pinnarum inferiorum extrema rubent. Venter candicat, in Dorso, nigro variat colore.

Ovis ferè semper rurgentes reperiuntur. Statim ferè ut natus est, & admodum parvus adhuc ova habet.

Piscis neglectus & minus svavis, ob fel majus plerunq; amaricat multum, pauperum cibus.

Elixantur ex aqua & sale: aliquando Butyrum addunt cum Petroselino aut Cerefolio: nonnunquam acetum & cepas pro sapore,

Blicca.

Ballerus,

Plestya.

Ein Blähe/

Bläye/

Blück/

Blückling/

Breitele.

Latiuseculus est piscis, Bræmæ ferè similis, at tenuior: cujus pinnae posteriores cum Cauda ex rubro livent, superiores fuscae. Capite parvo, squamis

sqvamis mediocribus albican-
tibus.

Amat profundos lacuum
gurgites. Majo cum parit,
ad littora prodit. Hyeme ex
lacubus vicinis Glogoviam
affertur.

Caro spinis referta, non ad-
modum improbi succi: Vi-
lis est & parvi precii.

Capito fluviatilis
Ceruleus.

Alofa Nonnullis.

Eine Zese/

Inse/sil.

Zentling Gesz.

Bratt Fisch/

quod frequenter tostus men-
sis offeratur,

Blauer sflus Alet.

Piscis est latiusculus, squa-
mosus, coloris caerulei, præ-
sertim dorso & partim capite.
Latera & Venter argenteo
nitent colore. Pinnæ ferme
rufæ sunt & cauda. Longi-
tudo cubitum non excedit, nec
latitudo tres aut quatuor di-
gitos.

In Viadro, Bartha, Wei-
da, lacubusque nonnullis fre-
quens,

Parit Aprili. Vivit ex ver-
miculis, Majo præstantissimus
est, præ pingvedine flavet, &
sapore viget.

Pinguiusculus est & sva-
vis satis, minus verò salubris.

Assus præfertur elixo. Pa-
ratur etiam cum liqumine
croceo. Im geelen Gode.

Capito fluviatilis
rapax.

Koraxvog squamosus &
latus, Peuc.

Coracinus fluviatilis,

Corvulus fluviatilis.

Ein Rappe/ sil.

quod Corvi instar rapax &
vorax sit.

Raub Alet/

Bras Alet.

Sqvamis tegitur latiusculus,
tenuibus, perspicuis. Longus
est aliquando duos cubitos,
crassus, carnosus, & carne ari-
stis plena, longitudine ad la-
titudinem quintupla. Den-
tes ei sunt in faucibus. Pinnæ
fuscae seu lividae, Rostrum la-
tiusculum.

In

In Viadro nascitur & capitur, non advena est. Parit Martio & Aprili. Duræ & lentæ est carnis.

Piscis admodum laudatus & boni saporis, tum assus tum elixus, si ritè coqvatur, quod plerique ignorant: facile enim in partes delabatur, si in fervidam immittatur. Itaque ab initio in frigidam statim præparatus immitti debet, ut pariter cum aqua concalefiat.

Charax.

Carasus,
Ein Kariß.
Karuge/Karugge.
Karas.

Forma staturaque non multum à fœtu Cyprini absimilis est, nisi quod paulo latiore Corpore distendatur, & dorsum habeat asperioribus spinis vallatum (unde ei nomen) quodque juxta Caudam squamis inauratis magis impalle-scat.

Charax vulgaris,
Carasus vernaculus.
Gemeiner Kariß/
Klein Karas/
Silblischen / à colore lu-teo.
Charax crassior, longior,

Carasus dimidius,
Halb Kariß/
Karp Kariß/
Karrugen/
Karrugen Karp.

In piscinis, lacubus & fluvio oritur.

Carnem habet dulcem, suavem, satis laudabilem, Cyprini non dissimilem.

Cobitis.

Κίχλη, κωσιός, κωσιτης, γειάτης.

Gobio fluviatilis Agric.
Cobitis barbatula seu Cobitis fluviatilis 3. Rondel.
Turdus Peuc,
Turdellus,
Fundulus seu Fundula Albert.
Mustela fluviatilis minima vel Pæcilius minimus Nonnull.

Ein Gründel/
Gründling/ sil.
Dart Gründel/
Emsle/ Misensibus.
Schmirlin, s

Pisciculus vulgaris notissimus, spithamam longus, ut plurimum lævis, cirris tenuibus Rostro barbæ modo pendentibus. Ventriculus longiusculus phaseoli ferè magnitudine

tudine & forma; quo dissecto fitas aquaticas aliosq; vermiculos reperi. Pinnis donatur senis.

Aquis & rivulis Montium delectatur limpidis, locis saxosis, petrosis & arenosis. Cattus maximos & nobilissimos gignit. Capiuntur manibus, reticulis, lumbricis terrenis & laqueis hyeme sub glacie.

Pariunt Martio & Aprili.

Ori sunt grati, sèves, facilis concoctionis, & probi succi. Puerperis, febricitantibus commodi & salutare.

Ceruleum colorem acquirunt, si aceto vini tepidiusculo, priusquam elixentur, aspersi fuerint.

Caput exenteratum representans vultum virginis, assatum Calculosis medetur,

Cobitis aculeatus.

Δακτύλιος.

Διδόκοπος,

Cobitis fluviatilis 2. *Rondel.*

Mustela fluviatilis parva imberbis.

Echeneis fluviatilis,

Turdus saxatilis.

Ein Steingründel/

Steinschmerlin/

Steinbeisser/

Dorngründel.

Pisciculus sui generis, priori cognatus & similis. Rostrum acutiore, Coloris ex fusco viridantis, maculis & lineis nigricantibus varius, non autem rotundus, sed quasi columnalis compressus absq; branchiis.

In arena & sub saxis plerumq; stabulatur. Leobergæ capitur & alibi. Parit Vere.

Minus sèvis est, neglectus ob carnem duram lentam & mucilaginosam.

Ichthyopolæ hunc pro lævi, parum cautis vendunt.

Cochlea palustris.

Κόχλος,

Κοχλίας,

Concha palustris turbinata,

Pfuschnecken/

Wasser Schnecken.

Forma à terrestri parum differt. Oblonga est, tenuis, obscura, acuto turbini similis.

In paludibus nonnullis degit. A cibo abdicantur ob virosū odorem & saporem. Anates mediæ in cibo iis fruntur.

H h h

Concha

*Concha fluviatilis
longa.*

Cochlea longa dulcium
aquarum,

Wasser Schnecken.
Lange Fluss Muscheln.

Testa operitur seu muni-
tur oblonga tenui, extrinse-
cus striis seu lineis, secun-
dum longitudinem ductis, ru-
gata, Coloris subflavi, subvi-
ridis, interdum fusci coloris
exterioris; interiore parte can-
dida & lævis,

In Piscinis fluviisq; non-
nullis passim occurrit.

Virus olet Caro, nullius
usus,

In cibo Quartanarios sa-
nare fertur. Ad quem usum
salo conditæ asservantur.

Testis Pictores ad contem-
perandos colores utuntur.

*Concha Margari-
tifera.*

Concha fluviatilis Marga-
ritas ferens.

Mater Perlarum,

Concha Unionum.
Ein Perlen Muschel/
Perlen Schnecke/
Perlen Mutter/

Bivalvis est Concha, prio-
ri non multum absimilis, figu-
ra longiuscula, compressa,
putamine externo fusco, stri-
is multis scabro, intrinsecus
verò lævis, lubrica, pellucida
Argenti nitore, ut Conchæ
orientales Margaritiferae, re-
fulget.

Margaritas hæc gignit mi-
nutas quamplurimas, quæ
ipsi Carnis substantiæ inna-
scuntur.

Magnæ verò trinae aut plu-
res raro, sæpissimè unica
tantum insignis inter carnem
& testam inest libera, quæ
divulsis crustis spontè exci-
dit.

Littora incolit arenosa
Quadi fluvii, qui in Sudetis
enatus Silesiam à Luzatia di-
rimit, & infra Saganum Bo-
bero infertur.

Caro ejus mucilaginosa, lu-
brica, mollis, odoris ferini,
ingrati,

Margaritæ

Margaritæ Silesiæ.

Uniones fluviatiles seu
Qvadi fluvii.

Lapilli Concharum precipi-
osi.

Schlesische Perlen.
Queis Perlen/
Wasser Perlen.

Differunt forma, magnitu-
dine, splendore. Aliæ ex-
actè sunt rotundæ Pisi instar:
qvædam oblongæ, teretes, cy-
lindricæ: nonnullæ latiuscu-
læ; aliæ inæqvales.

Qvædam sunt majores, Pi-
si Italici magnitudine: aliæ
minores: multæ longiuscu-
læ: plurimæ Milii aut papa-
veris semen æqvant.

Colore etiam discernun-
tur.

Minus nitent parvulæ, ma-
jores partim fuscæ sunt, par-
tim rubent, ac si essent cruore
perfusæ: Nonnullæ in ex-
tremis argenteo nitet cando-
re, in medio rubent, Paucae
perfectæ, integrè maturæ de-
prehenduntur.

Elegantissimæ ac pulcer-
rimæ in arena extra Conchas
à Piscatoribus sæpè legun-
tur.

Margaritas in ipsis Conchis
qvovis anni tempore reperire
licet.

Qvidam turbidas & im-
perfectas Gallinis ac Colum-
bis devorandas offerunt, inde
candidiores fieri persuasi.

Margaritæ ob splendorem
& puritatem Cordi amicæ,
Oculis gratæ. Siccant, abster-
gunt, roborant. Cordiali-
bus, Ocularibus medicamen-
tis & dentifriciis commodè
adduntur.

Cyprinus.

Κυπρίνῳ.

Cyprianus Dor.

Cyperius Oppiani.

Carpo, Carpus.

Carpa, Carpena.

Ein Karpff/

Karp.

Piscis patriæ huic plus-
qvàm notissimus, & mensis,
Autumni sine hyemisq; initio
frequens.

H h h 2

Gregalis

Gregalis est, latiusculus, squamis latiusculis refertus, pinnis quaternis, duabus ad branchias, una in dorso & ventre donatus. Branchias habet utrinque quaternas easque duplices. Rostrum, cui assunt bini cirri seu apophyses, porrigit & retrahit. Palatum carnosum admodum & molle, ut nisi diligenter inspexeris, lingua id esse videatur. Colore ventris albicat, ad latera subflavus, Dorsum subfuscum. Intestinum replicatur & sursum recurrit, cui annexum Hepar cum felle subcæruleo amarissimo. Vesica duplex.

Limo & muco nutritur, non item carne.

Cyprini alii sunt

Lacustres, qui in Lacubus oriuntur & crescunt, maximi sunt & pingves See Karpf sen.

Fluviatiles, qui in fluminibus magnis, Viadro, Bobero, Nisso, Catto, Qvado, & aliis vitam agunt.

Piscinarum, Weiher Karpf sen/Teich Karpffen/qui in lacubus arte factis seu piscinis, passim a Nobilibus & Villicis aluntur propagantur, cum victus cum quæstus gratia.

Cyprinus mas Ein Milcherne Karpf.

Cyprinus femina, Ein Rogerne Karpf.

Cyprinus maximus Ein grosse Heubi Karpffe.

Cyprinus admissarius Eine Sahm Karpffe.

Quovis Anni tempore, quinqvies aut sexies, ex sententia veterum partum faciunt. In Silesia nostra verno tempore ut plurimum partus peragitur. Vada petunt cum parturiunt, ac sæpenumerò singulas feminas, Mares 12. 13. aut quatuordecim sequuntur. Mox femina Ova procedendo emittit, & mutans continuò parit, quò fit ut dissipari ova necesse sit, videlicet ea quæ non in materiam inciderint aliquam: sed Cyprinus tunc ea custodit, cum congesta repererit. Hinc Piscinarum præfecti opinantur foetum Cyprinorum interire, si Cyprini admissarii è piscinis exempti fuerint.

Pro atate variè appellantur.

1. Foetus annuus Striech/ Einsommeriger Sahme/ Senlige/ Jähriger Sahme primo anno.

2. secundo anno, foetus bimus

mus *Zwey Jähriger Striech* /
Epel.

3. tertio, *foetus trimus, drey*
jähriger Striech.

4. quarto, *Carpæ Karpf-*
sen.

Fœtum Cyprinorum bi-
 mum interire, si in profun-
 dum Piscinarum injectus fu-
 erit, suffocari seu interire qui
 dam crediderunt.

Inter Cyprinos præferun-
 tur fluviatiles : dein qui in
 piscinis, quæ rivulos Montiu-
 um seu aquas limpidas recipi-
 unt, enutrientur.

Caro Cyprinis mollis, pin-
 gvis, non insuavis : abunde
 nutrit, minimeq; mali succi.

At frequens ejus usus ven-
 triculo frigidiori nocet, nec
 non Calculosis, & Colicis do-
 loribus divexatis: Pituitosum
 enim & frigidum succum gi-
 gnunt, facileq; obstructions
 pariunt, nec non Quotidianas
 febres gignunt.

Optimi sunt Autumni fine,
 & hyemis initio, ubi piscinis
 eximuntur, & vivariis per
 hyemem reservantur.

Apparatus horum varius
 est: Velenim simpliciter a-
 quâ addito sale elixantur: vel
 liqumine cum lardo, pane
 candido tessellatim incisus ex

aceto frixis perfunduntur.
Karpff im Specke gesotten.
 Alii variis liqumini bus ex
 aceto, vino, additis aromati-
 bus, Melle aut saccharo con-
 diunt, *Karpffe in der Würge.*

Aliquando super carbones
 ignitos assantur, *Brat Karpf-*
sen.

Caput præfertur ob saporis
 præstantiam. Intestina cum
 Hepate vulgò das *Karpffen-*
gebündel / in delitiis habentur,
 cum Pipere, Zingib. & sale
 eduntur.

Pingvedo illita, Nervos ex
 calida causa dolentes lenit.

Fel illitu, Oculorum nube-
 culas discutit.

Laph Carpioni in faucibus
 forma triangulari, magnitu-
 dine & figura ferè Lupini, na-
 scitur *Karpffenstein* / qui ore
 detentus flavæ bilis ebullitio-
 nem & ardorè infringit, Cal-
 culos exterit, à Colica præ-
 servat, Narium hæmorrhagi-
 am cohibet tritus, & cum la-
 nugine Cydoniorum immis-
 sus. Contra Caducum à qui-
 busdam commendatur.

Supra Oculos existunt alia
 duo officula, semicircularia,
 altera parte quasi denticula-
 ta, quæ à feminis nobilibus
 H h h 3 diligenter

diligenter adversus Lunaticum morbum reservantur.

Cyprinus latus.

Κυπρινός πλατύς,

Αἰγάριος Bellon.

Prasinus Albert.

Prassius,

Abramis fluviatilis & lacustris,

Brama,

Bresma,

Ein Bresse/

Brasse/

Brachme/

Plesse March.

Breiter Karpff.

Piscis est fluviatilis & lacustris latissimus. Capite parvo, pro Corporis magnitudine, Dorso repando & cultellato, Corpore compresso, squamis magnis albicantibus tecto.

Viadro & lacubus Ducatus Glogoviensis familiaris.

Capitur hyeme & æstate.

Carnem obinet non ingrati, at satis difficilem.

Frequentius assus offertur: quamvis etiam elixetur:

Fumo exiccatur in cibum pauperum.

Erythrinus.

Ερυθρίνος,

Rutilus a pinnarum colore.

Ein Rottfieder.

Minor est Rubellione, squamis grossis latiusculis, pinnis rubentibus non Oculis.

In lacubus & piscinis frequens.

Caro aristis referta & minus proba.

Gobio fluviatilis

Aufonii.

Κώτινος Peuc.

Ανδροπόδαρος,

Merula,

Turdus Nonn. improprie.

Ein Kresse/

Dach Kresse/

Sand Kresse/

Smerten. Nonn.

Ex eorum est numero, qui perpetuo manent parvi, squamulis ad latera argenteis & dilute caeruleis tectus. In dorso fuscus, punctulis nigris varius. Venter albet. Pinnae ad branchias subrubentes & in ventre binæ. In dorso & extremo ventre simplex cernitur.

Gregalis

Gregalis est, & Martio parit: quamvis sint, qui singulis mensibus eum partum edere affirmant,

Vescitur vermibus, pisciculis & limo.

Fluviis, rivulis & torrentibus familiaris: in quibus hamulis, scirpiculis, & retibus per integrum annum ferè capitur.

Svavis est & concoctu facilis, simulq; ad digestionem & succi bonitatem optimè comparatus.

Apparantur ut Funduli. Aliquando farina triticea involuti cum butyro frigentur.

Gobio fluviatilis capitatus.

Κωτο,

Κωστ'ing Peuc.

Κιτ'η,

Κοτ'η á Capitis magnitudine.

Cottus Gesn.

Capito,

Ein Müller/

Kauschenbelin/Peuc.

Kaus'Fisch.

Groppe/

Kopp.

Pisciculus est lævis, Corpore oblongo sensim in acutum desinente, coloris cinerei, capite magno, latiusculo. Ventrículus ejus Ricinum refert.

Fluviatilis, & torrentibus notus optimus, qui in aquis limpidis sub saxis capitur.

Capitones gustu sunt svaues & dulces, Carnis mollis, nec lentoris expertes. Succum gignunt probum & laudabilem.

Tabidis & Phthificis commendantur.

Lampreta major.

γαλεώνυμος,

γαλεΐα,

Ασείας,

Εχενίς Oppian.

μύζαινα ποταμία.

Muræna Paul. Iovii.

Muræna fluviatilis.

Mustela Plin. Massar.

Mustela stellaris Peuc.

Lampetra á lambendis petris: seu á fulgore

Oculata major.

Ein Lampred/sil.

Lampren/

Lamprey/
Lampress/
Grosser NeunAug.

Piscis est marinus & fluviatilis, veteribus incognitus. Angvillis vel potius parvis Murænis assimilatur, lubricus colore cæruleo subnigro, septem parvis fistulis seu foraminibus mirabili ordine distinctis aquam reddens. Os ei patulum orbiculari figura sine dentibus.

Veris initio fluvios ingreditur, ut illic ova pariat, in Mare deinde rediturus.

Rarissima est, & minus nota Silesiæ. Ad Crossenam in Viadro aliquando capta fuit.

Verisimile hunc piscem videri fuisse olim, nec mensis lautioribus apponi solitum: cum nulla ejus mentio à quoquam Veterum facta fuerit.

Hodie in delitiis habentur à Magnatibus. Svavissimæ sunt, sed Martio & Aprili tantum: at succum gignunt viscosum & glutinosum, qui difficulter conficiatur.

Lampreta media.

γάλεος λῆος Ρευς,
ἐννεόφθαλμος,

τυφλὺν,

Mustela lævis,
Mustela parva fluviatilis
Oculata minor,
Lampreta minima *Rondel.*
Lumbricus aquaticus minor.

*Ein NeunAuge/
NeunDeck.*

A priori magnitudine saltem differt, & in Viadro circa Beutenā post natalitia Christi sub glacie magno numero, Martis circa Boleslaviam in Bobero capitur.

Aqua & sale elixæ, cum turgent ovis, ut delitiæ mensis Nobilium inferuntur. Cum aceto & pipere frigida eduntur.

Fumo indurata vulgò, nomine Brücken: assæ verò aromatibus respersæ aceto conditæ, nomine Morenen/ ad nos feruntur ex Belgio & Borussia.

Gustu sunt svaves, sed difficilis concoctionis.

Lampreta minima.

Lampetra minima i. Gesh,
Gobio fluviatilis,
Lumbricus fluviatilis minimus,
Saximorda,

λιθόκοπος,

Λιδονόπες,

Ein Steinbeißer.

Lampetræ genus minimum, calamo scriptorio Anserino pauló crassius, palmos ij longum, colore obscuré subcæruleo, ventre argenteo, fistulis utrinq; septenis. Oculis binis nigris, quos ambit circulus candidus. Cauda latiuscula. Martio & Aprili, cum semine turgent, in rivulis & fluviis limpidissimis capiuntur: reliquo Anni tempore profundis gurgitibus, catenatim quasi implicatæ, in arena delitescunt. Tunc etiam temporis cibo inutiles.

Saxum perpetuó mordent, quibus Hirudinum instar adhærent.

Caudis & capitibus abscissis ac purgatis, aqua addito sale elixantur, cum pipere & zingibere mensis offeruntur, divitum delitiæ, quas Pauperes negligunt.

Gravioris sunt concoctionis, & sanguinem gignunt crassum ac biliosum.

*Lampreta minima
cænosa.*

Lampetra minima 2. Gesn.
Lampreta minor spuria,

Cæcula,

Pæcillas minor Nonn.

Ein Murdennuge/Gesn.

Schlambesker/

Querder/ }

SchlamQuerder/ } sil.

Priori adeó similis, ut Nonnulli pro vera in cibo usi sint.

Ejusdem magnitudinis & formæ, fistulis totidem, septem nimirum, sed Oculis orba, coloris ex fusco subvirentis seu cinerei, Sangvisugarum feré linea, ácapite crassiusculo ad caudam per Dorsum dilutius porrecta.

In luto & cæno quovis tempore delitescit & occultatur.

Mensis non admittitur, utpote sordida & cænosa. Hamis infigitur á piscatoribus ad in escandos Thymalos, Angvillas, Lucios, aliosq; pices.

Lucio-Perca, Gesn.

Asellus fluviatilis,

Ein Zehend/

Zant.

} sil.

Schill.

NagMaul.

Piscis est longus asper squamosus, medius inter Lucium & Percam. Capite & rostro
I i i Lucium

Lucium refert, reliquo Corpore Percae similis, & maculis nigris varius. Pinnae livent, extremis apicibus rubentibus. Aliquando cubiti longitudinem excedit.

In Viadro frequens. Vorax & rapax est ac sarcophagus.

Captura ejus circa Beutenam, Glogoviam, Steinam, Vratislaviam & alibi. Aprili parit.

Mire pingvescit. Carnem obtinet candidam, lentam, concoctu difficilem; at suavem & laudabilis succi.

Sale maceratus doliis includitur & in varia loca devehitur.

Fumo etiam induratur.

Lucius.

Λύκος, *Nom. fals.*

Λύκος,

Lupus,

Ein Hecht.

Longus est Piscis ex Asellorum genere, voracissimus & edacissimus, fluviis, lacubus atq; aliis dulcibus aquis peculiaris, Color ei per Dor-

sum fuscus, ad latera subflavus, Ventre albo, squamis minutis densissime compactis. Pinnae ad branchias & Ventrem binæ, totidem ad caudam, supra & infra unica dilute fusca. Branchiae senæ, utrinque ternæ. Oculi nigri. Iris aurea. Cor sub branchiis minutum saturè ruber. Hepar longiusculum simplex pallet, cui anteriore loco fel jungitur majus cæruleum. Ventriculus oblongior, Intestinis continuus, quæ ut Cyprini replicantur. Splen latiusculus ferè Cordis figuram æmulatur, sanguinei coloris.

Partus ejus numerosior vere perficitur.

Rex atq; tyrannus aquarum, Pisces ad sui magnitudinem devorat, Pari quoque sui generis non parcat, & propria femina persequitur.

Horum insignis captura in Bartha fluvio, ubi sale macerati & condiuntur, & fumo exiccantur.

Varia à Coqvis & Piscatoribus sortiuntur nomina.

Lucii

Lucii maximi, *Grosse Heubr-Hechte.*

Lucii mediocres, *Mittel-Hechte/ Schüssel-Hechte.*

Lucii parvi, *Zahl-Hechte.*

Lucii Martiales, *Mers-Hechte.*

Lucii lacustres, *See-Hechte/ nigricant.*

Lucii fluviatiles, *Fluss-Hechte/ alben.*

Lucii in Viadro capti, *D-der-Hechte.*

Lucii piscinarii, *Teich-Hechte.*

Commendantur fluviatiles, juniores, mediocres, qui teneri, boni succi, & stomacho idonei. Maximi veró, & qui jam consenuerunt, carnem habent duram, tenacem, difficilimæ concoctionis, Ventrículo molestam, & quæ difficile excernatur.

Carne præditus est Lucius alba, duriuscula, non multi alimenti, *Εὐπρεπής*, & optimi succi, Carnem gignit tenuiorem.

Variis modis apparatus á Coquis.

Vel enim integri torrentur supra carbones ignitos, butyro illiti.

Vel infarciuntur mixtura ex Pane candido, Ovis, Carne propria, Saccharo, Petroselino, Majorana, Rosmarino, Butyro, additis Pipere, Zingib. Macis, Caryophyllis Sale, & deinde assantur, ac mensis inferuntur simpliciter, aut liqumaine aromatico perfusi, *Gesüllete-Hechte.*

Vel diviso Ventre secundum longitudinem, in craticula, suppositis carbonibus ignitis, torrentur, & brodio ex aceto, butyro & multo Pipere ac Zingibere perfunduntur, *Ein Rohl-Hecht.*

Elixantur pluribus modis :

1. ex aqua cum sale elixantur, qui si prius aceto vini calidiusculo imbuti fuerint, pulcherrimū colorem acquirunt, *Werden schöne Blaw/ vom anblähen.* Cum aceto vini offeruntur.

2. elixantur & cum jure albo ex aqua, butyro & radicibus Petros. præparantur.

Alii addunt tantillum aceti : cum mica panis candidi pro sapore. *Hechte in der sauern Butter.*

Hæc præparatio ægris accommoda.

3. ex vino coqvuntur, additis Limonibus, mica panis candidi, aromatibus, Zingib. Cinnam. Pipere, Croco, saccharo condiuntur, *Hechte in Lemonen.*

4. Alii liqvamini ex Cepis copiosis, multo pipere, Croco, Zingibere, immergunt & mensis inferūt, more Polonorum. *Hechte im Polnischen Sode.*

Ova abjiciuntur ut inutilia, cum nauseam & diarrhœam commoveant, instar Barborum.

Cor Lucii adversus febrium paroxysmos devoratur.

Fel in Oculorum affectibus haud contemnendi usus.

Extæ cum jecore, felle, incisa, & additis herba & sem. fœniculi destillantur. Liquor visum egregiè acuit.

Pingvedine plantulas & peçtuscule infantulorum feminae illinire solent, contra tussim ex calida causa prognatam.

Mandibulæ ficcatae *Hechtfyser* / in pulvere adversus

Pleuresin, Renum sabarram, Vesicæ calculum, Alba Mulierum menstrua, Secundas retentas, ex vino & aqvis appropriatis bibuntur.

Cinis ad ulcera inveterata, tineas, & Melicerides Chirurgorum *Utsiede Wasser* usurpatur.

Pisciculi in ventriculo ejus reperti, siccantur, & à paupercula plebe, tæbe consumptis propinantur, *Zeher Fische.*

Officulum in capite Lucii, Crucis figura, periapton singulare *Qvibusdam*, adversus incantamenta, superstiosum.

Lucius candidus.

Ein weißer Hecht /

Ante quadriennium in piscina qvadam ampla baronatus Trachebergensis, repertus fuit Lucius albidus coloris, longitudine cubiti unius & semis, Ore, pinnis, notis, maculisq; per Corpus rubentibus.

Muranula Silesiaca.

Albula Silesiaca lacustris.

Albiculus lacustris.

Muranichen / ab oppidulo Marchiæ *Morryn* / ubi frequentius ejus captura.

Murenen /

Morenen,

Morenen.

Piscis est lacustris squamosus, ex Alburnorum genere, qui vulgò *Defeseien* / quibus colore & magnitudine respondet. Halecis ferè similis, longitudine duorum palmarum, dorso latiusculo, squamulis argenteis.

Hæc cum Smyræna illa Romana nihil commune habet, nisi forsan fraviratem intellexeris. Piscis enim pelagijs est, duos cubitos longus, Angvillæ aspectu proximus, sed latior, pelle lubrica, dentibus longis acutissimis in os recurvis. Sarcophagus est, & frigidioribus hyemis mensibus latet in saxis, & parit quocunq; tempore. Extra aquam longiori tempore vivit. Carne molli & pingvi, ut Angvillarum. In tanto honore à Romanis fuerunt habitæ, ut iis magno sumtu vivaria ædificarent, (autore Varrone) magno implerint, & tandem magno aluerint. *Plinius* refert lib. 9. c. 55. Murænarum vivarium primum ex cogitasse Hirtium ante alios, cœnisq; triumphalibus Cæsaris Dictatoris sexmillia numero Murænarum appendisse. Idem scribit, Hor-

tensium Oratorem Murænam adeo dilexisse ut exanimatam flevisse credatur.

Nostra verò Murænula squamosa est, lacubus quibusdam inferioris Silesiæ familiaris, veluti qui sunt ad Svißosium & ad Paradysum. Bis in anno parit.

Captura ejus fit hyeme ut plurimum sub glacie, & circa solstitium æstivum. Quamprimum extra aquam venerit, moritur.

Caro ejus candida, mollis, dulcis, svaavis, ori grata, boni ac laudabilis succi, adeo ut in Piscium delitijs non postremas partes habeat.

Elixantur aqua fervente, & sale condiuntur, & cum aceto mensis inferuntur. Etiam frigidi eduntur cū aceto.

Sale conditi etiam cadis asservantur, & usus tempore elixi ex aceto eduntur.

Mustela fluviatilis.

Σάυρα,

Mustela Bellon.

Gobius fluviatilis *Jovio*.

Lora gallica *Rondel*.

Lacerrus *Eber. & Peuc.*

Ein Ohltrup/

Nastrup/

Nastraup/

I i i 3

Trusche.

Trusche.

Piscis est ex Angvillarum genere, longiusculus, crassus, capitosus, pelle obscura, aliquando subflavente, maculis & punctulis innumeris ceu asteriscis nigris & lutescentibus respersa, Venter albus est. Pinnis donatur senis lividis maculosis, quatuor ad branchias sitæ sunt, & quidem majores duæ ad latera, reliquæ minores in imo ventre. Duæ tandem solitariae, una Dorsi, altera ventris: utraque media ferè piscis parte ad Caudam perpetuè excurrentes Cauda excipit latiuscula maculis obscurè cæruleis plena, Podex in medio ferè ventre apparet. A Mento Apophyses dependent longiusculæ ternæ: binæ aliæ minutissimæ ad latus utrumque; Mandibulæ superioris, ceu vermiculi quidam visuntur.

Oculi cærulei, Iride emicante aurei coloris.

Oris rictum amplissimum Ranæ instar constituunt asperiusculæ. Lingua albet lata.

Faucibus apponitur Gula ampla, quæ recipit Ventriculum crassum, intus rugosum,

plicis acetabulisque refertum, forinsecus ad Intestini exortum appendiculæ plurimæ Lumbricorum instar hærent, eum nonnihil amplexantes. Intestinum sensim gracilescens, ad podicem ferè Avelanæ minoris magnitudine protuberat, excrementa collecta per podicem rejiciens. Hepar pallet maximum, cui jungitur Fel longiusculum, transparens & instar Smaragdi virens. Lien obscurè rubet, triquetra ferè figuræ longiusculus.

In Capite gerit ossiculum seu Lapillum duplicem Pericarum ferè, candidum, triplo majorem. Differt magnitudine & Colore.

Ausoniæ.

Quæque per Illyricum, per stagna binominis Ictri,

Spumarum indicibus caperis

Mustela natantum,

In nostrum subvecta fretum: ne lata Mosellæ

Flumina tam celebri defraudarentur alumno.

Quis te naturæ pinxit color? atra supernæ

Puncta notant tergum, quæ lutea circuit Iris,

Lubrica

Lubrica cæruleus perducit ter-
gora fucus.

Corporis ad medium fartim
pingvescis: at illinc

Usq; sub extremam squalet
Cutis arida Caudam.

Nutritur limo, mucro, ligno
putrido, nec pisciculis par-
cit.

Ter in anno partum edere
Piscatores observarunt, circa
solstitium hybernum, nimi-
rùm Decembri, Aprili & Au-
tumno.

Fluviatilis est, & in Viadro,
Bobero aliisq; fluviis hyeme
& æstate capitur.

Carne donatur dulci, can-
dida, palato non ingrata, quæ
minus lentoris obtinet quàm
Anguillarum.

Mucus seu lentor aqua fer-
vente, vel potius Cutis detra-
hitur, dein assatur, vel elixa-
tur vino, aceto, Aromatiza-
tur Zingib. Pipere, Petroseli-
no & aliis, quibus sapor me-
lior fit, & lentor corrigitur.

Hepar pro summis deliciis
habetur. Ejus liquor calo-
re Solis vel fornacis in vitro
resolutus, adversus Oculo-

rum nebulas & maculas ma-
gnæ commendationis.

Stomachus commendatur
potu in Matricis affectibus,
Trahit mirabiliter secundas
hærentes aut relictas à partu:
tormina etiam ventris miti-
gat & aufert. Spina vino ab-
luta, siccata in pulvere, Mor-
bum Caducum, Nobilium fe-
minarum usu, expugnat.

Mustelam fluviatilem cum
Ranis aquaticis coire Quidā
crediderunt, sed contrarium
Experientia evincit.

Nasus piscis.

Zupce Gesu.

Platyrinchos,

Labeo,

Chelon fluviatilis,

Naso, Nasutus.

Ein Nase/

Schreiber/

Nsche.

Piscat. Vratislaviensibus.

Piscis est plebejus è Leu-
ciscorū genere, Capitoni flu-
viatili non dissimilis, magni-
tudine palmorum trium aut
spithamæ unius, rotundus
ferè, squamis mediocribus.

Latera

Latera & Venter argentei sunt candoris, Dorsum ad cæruleum tendit, circa Caput subflavet. Oculi iris aurea. Pinnas habet miniati coloris sex, singulas in dorso & circa podicem, duas ad branchias, totidem in ventre medio. Cauda ejusdem coloris sinuata. A capite utrinq; per medium piscem excurrit linea fusca ad Caudam usq;. Os ejus veluti labra habere videtur. Labrum seu Rostrum superius crassum, simum, obtusius. Nares patulæ sunt, Branchiæ octo, utrinq; quatuor. Viscera tunica nigerrima involvuntur. Intestina replicantur, quibus adjacet Hepar longiusculum sine felle. Oscicula tenuissima circularia crenata in occipitio hærent.

Parit vere, Aprili & Martio.

In fluviis degit, Viadro, Catto & aliis.

Limo vescitur. Aprili capitur, ubi pingvior & melior est.

Caro ejus mollis, pingvis, laxa, minus grata, spinulis referta. Assa melior quam elixa. Vilis & neglectus piscis.

Perca major.

περκα & περκαίνα, id est variari. περκαίνα.

Perca quasi parca per ἀντίφραση quod minimè parcat: vel quasi porca, à spinis quibus in Dorso instar fetarum Suillarum muniuntur.

Cin Perste/

Beerfing/

Beerfich/

Paré/

Egle.

Piscis & amni & lacui communis, toto Corpore squamosus & argenteus, virgulis, lineisque subrubentibus varius. Branchias habet utrinq; quaternas easq; duplices, novissima excepta. Ventriculus amplior longiusculus, sub cujus medio enascitur Intestinum, tribus apophysis donatum, inter quas hæret vesicula fellis, instar appendicis longiuscula. Podex in medio ferè est Corpore. In dorso impares eminent aculei, tenui inter se membrana conjuncti, Pinnæ rubent.

Ιχθυοφάγος est, omnis generis pisciculis nutritur, nec sui generis parcat, & Aftacos aggreditur. Aliquando in ejus

jus ventre integer repertus fuit.

Vere & Autumno parit in profundis gurgitibus. In partu continentem emittit fœtum suum, eo quo Ranæ modo. Adeo enim fœtus ipse continuo filo sibi cohæret, ut eum piscatores interdum ex arundinetis colligant.

Omni tempore in cibum recipiuntur. Meliores sunt Augusto & Septembri. Præferuntur fluviatiles.

Differunt ætate. Primo anno Horni, Hirslinge quasi Heuerlinge. Secundo anno Strichlinge/ id est spinosi, ab aculeis in dorso binis seu ternis: Tertio anno Eslyn/ id est Perculæ: Quarto Rhelinge/ Percæ perfecti.

Perca maximus, Ein grosser Heubt Perske.

Perca truncalis, Ein Stockpersing/ à truncis in quibus occultatur.

Perca torquatus, à circulo qui ipsum ambit albo, Ein Ringel Persing.

Perca fluviatilis Ein Flus Persing.

Perca lacustris Ein See Persing.

Alimentum Perca gignit saluberrimum, & quod con-

coctu facile est.

Caro ejus duriuscula, friabilis, svaavis, laudabilis succi, Langventibus, ægris, febricitantibus, puerperis & vulneratis salubris.

De quo Ausonius cecinit.

Nec te delicias mensarum Perca filebo,

Amnigenos inter Pisces dignande marinis.

Solus puniceis facilis contendere Mullis,

Namque & gustus iners, solidaq; in Corpore partes Segmentis coeunt, sed dissociantur aristis.

Præparatur ad cibum ut cæteri saxatiles.

Jus ex Percis alvum emollit.

Coërcent carcinomata Percarum salforum capita.

Lapillos binos & rotundos Perca in capite fert, juxta spinæ Dorfi initium, qui contra Calculum laudantur.

Perca rotundus.

Perca fluviatilis minor.

Cernua fluviatilis Bellen.

Aurata fluviatilis Trag.

περκαὶ ὄψος Est. & Perc.

Ein Kaulpersich/

K K K

Kaulbars/

Kaul Bars/
Goldfisch/

Piscis fluviatilis Percæ cognatus, sed varius, notis plurimis aureis insignis, Trutæ non absimilis.

Caudam habet nigris lineis distinctam.

Passim in fluviis capitur.

Perca minor *ῥυχνος* est, & ori gratus, Majorem antecellit. Lapillos gerit in capite candidos, longiusculos, planos, seminis Lini magnitudine, altera parte quasi dentatos, proportionem tamen piscis. *Kaulpersing stein.*

Ad Calculum amovendum efficax medela. Cordialibus etiam medicinis & dentifriciis miscetur.

Peciliæ.

ποικιλία id est varius.

γάλεος ποικίλος Eb. & *Peuc.*
Cobitis varius.

Mustela fossilis seu varia
Agric.

Ein Weisfker.

*Schlambelstker/
Pfulfisch/*

*Schachsfeger/
Polnische Gründel.*

Vilis & contemptus est piscis, lubricus, spithamalis ferè lōgitudinis, Gobioni fluviatili similis, at major & colore varius. Dorsum cinereum plurimis notis & maculis transversim pingitur. Ad latera utrinq; lineæ candidiusculæ & obscurè rubentes porriguntur.

Venter albicat, maculis & punctis flaventibus conspersus. Branchiæ utrinq; quaternæ. Ab ore cirri seu carnea particula instar barbæ eminent, quas nando extendit, extra aquam contrahit. Pinnis donatur ut Cobites senis, Ventricul⁹ longior, Intestino similis.

Lutosus & cœnosis aquarum locis vitam agit, copiosus in Viadro, aliquando latrinarum sordes sectatur.

Longo tempore asservantur vivi, aqua simplici in vitro angusti orificiū inclusi.

A tenuioribus, & Polonis maximè mensis adhibentur.

Mali

Mali odoris sunt ut plurimum, limbumque sentiunt: insuaves & mucosi. Succum gignunt pravam, lentum & viscidum, utpotè qui improbo & impuro utantur alimento.

Priusquàm elixentur, probè purgandi & sale abluendi: deinde liqumine acidiusculo nigro perfunduntur,

Rubellio.

Ερυθρόφαλμος

Erythrinus *Peuc.*

Rubellus,

Rubculus.

Rutilus,

Rottefluge/

Röttele.

Plögen.

Latiusculus est, Albulis similis, squamis argenteis nitens. Dorsum purpurascit, ventre pallido. Oculorum circulus miniatus pupillam cingit nigram. Osrubet. Pinnæ inferiores & Cauda Cinnabrium imitantur colore,

Marem non reperiri varium est credere.

Piscis cuiusvis notus, fluvio-

rum, lacuum & piscinarum incola,

Palato non ingratus, præfertim si pingvis fuerit. Caro mollis, spinis referta; ob id minoris æstimationis.

Salmo.

Σάλμας,

Elox,

Efox *Peuc.*

Salmo á saltando, quód saltet citra montes,

Ein Lachs/

Salm/

Ein Salm/Majo, Helvelachs/ Autumno. *Stik.*

Maximæ nobilitatis & gratiæ apud Silesios piscis, grandis, squamosus. Dorsum purpurascit obscurius, supinum, ad latera dilutiùs & faviùs cum splendore, punctis nigricantibus passim conspersum. Venter totus albus. Branchiæ quaternæ utrinque; coloris sanguinei.

Pinnæ visuntur in dorso quatuor, quinæ in ventre. Oris rictus parvus. Lingua alba ossea spinosa, Oculi Iris subrubra pupillam claudit nigram.

К к к 2

Anadromus

Anadromus est. Viadrum subit é Mari Pomeranico, in qvo melior & præstantior redditur. Virus enim illud marinum exuit. Cujus aqua semel gustata, vix in Mare regreditur. Autumno parit in fluviis, særus tandem Mare repetit, & in eo adolescit: ex qvo dein iterum fluviis ascendit. Vere plerunq; capitur, Circa Beutenam, Glogoviam, Steinam & Vratislaviam, tunc & melior. Autumno pejor est & vilescit.

Caro ejus rubet, plana, pingvis, Ori grata, & Stomacho idonea.

Flatus gignit & succum crassiolem, ac difficulter concoquitur. Cùm probè confecta fuerit, copiosè nutrit.

De Salmore Aufonius in Mosella.

Necte puniceo rutilantem viscere Salmo
Transferim, latæ cujus vaga verbera Caudæ,
Gurgite de medio, summas referuntur in undas,
Occultus placido cùm proditur æqvore pulsus.
Tu loricato squamosus pectore frontem

Lubricus, & dubiæ facturus fercula cænæ,
Tempora longarum fers incorrupte morarum,
Præsignis maculis Capitis: cui prodiga nutat
Alvus, opimatoq; fluens Abdomine venter.

Recens svavis est, & ori gratus, salitus multum de bonitate amittit: fumo induratus saporis ingrati, difficilis concoctionis, & pravi succi.

Silurus.

σίλουρος ἡ σείω & ὄρεα ἡ movendo caudam.

Αἰλουρος Diosc.

Amia Eber. & Peuc.

Acchia Accolti Danubii.

Solaris vel Solaus, qvòd Soli in ripis fluminum se exponere delectetur.

Vellus,

Ein Welsch/

Wisch/

Weller/

Salutt/

Scheide Fisch.

Piscis fluviatilis semper, ingentis magnitudinis, effigie Gobium seu potius Mustelam fluviatilem refert. Cute nigra, seu fusca & lubrica, maculis obscurè flaventibus nonnunquam

nunquam respersa. Caput prominet magnum, Os amplum, Maxillæ asperis denticulis ad retinendam prædam refertæ. Oculi minutissimi albicant pupilla nigra; juxta quos cirri ceu cornua visuntur. Ad Mentum appendices propendent, Venter totus subflavet. Pinnis donatur septem fuscis, & branchias obtinet octo, quatuor utrinque.

Hepar subminiati coloris minutum, dulcissimum ac delicatum, Ventriculo crassiusculo adjacet. Lien sanguinei est coloris. Felle dilutæ carnleo maximo.

In vastitatem ac longitudinem maximam crescit, ad decem, quatuordecim do-drantes.

Carnivorus est, & morfu petit omne animal, quod sibi obviam fit.

Parit Junio, Quovis Anni tempore in Viadro capitur hamulis, pisciculis.

Carne est pingvi, molli, lubrica, insuavi & excrementitia.

Recens in cibo nutrit, & facilem præbet alvum. Coquitur vino, & aromatibus seu Petroselino conditur, ut Angvilla & Mustela fluviatilis.

Sale conditus minimum suppeditat alimentum, Arteriam expurgat, & vocem expedit.

Saliti illita Caro, aculeos & infixæ Corpori spicula extrahit.

Muria ejus incipientibus Dysenterijs prodest, si in defidentium fots adjiciatur. Fluxiones siquidem ad summa Cutis elicit.

Ischiadicis medetur.

Spinachia.

Centrissus,

Pisciculus aculeatus *Gesn.*

Pisciculus pungitivus *Albert.*

Columbus fluviatilis aculeatus, an perculus bimus?

Ein Stichling/

Sticherling/

Scharffling/

StachelFisch/

Wolff.

Pisciculus vilissimus, aculeis in Dorso munitus, è genere Percarum, Percæ minori similis.

In torrentibus degit putridis, In Viadro etiam capitur.

Sapore minus placet, propter aquas cænosas, in quibus victitat. Ob id à piscatoribus

K k k 3 tanquam

tanquam inutilis negligitur.

Squalus major.

Κέφαλος,

Squalus Plin. Bellonio.

Capito fluviatilis major.

Ein Matt/

Matte/

Estte/

Alande/

Dübel/

Meuser.

Piscis est coloris albidī, argenteis squamis latiusculis decoratus. Capite & Ore magnis pinnis rubentibus, quarum extremitates livent.

Ad Cyprini magnitudinem excrefcit.

Desquamatus aureus apparet.

In fluviis passim occurrit.

Optimus est Septembri & Vere; neglectus ob spinularum copiam.

Carne est molli, sapore pingvi minus svari.

Præfertur craticula assus.

Stomacho infestus creditur, nec boni succi, secundum tritum illud.

Man fische oder brate den

Dübel/

So schmecket er allzeit vbel.

De hoc ita cecinit

Ausonius.

Squameus herbosas Capito interlucet arenas,

Viscere præteneris fartim congestus aristis :

Nec duraturus post bina trihora mensis.

Squalus minor.

Λένκιονος Ed. Wolton.

Alburnus Eber. & Peuc.

Capito fluviatilis minor.

Ein Häseling/

Hefling/

Häsele/

Weis Fisch/

Schnott Fisch.

Squalo majori usq; quaq; adeo similis, nisi quod minor, colore paulo candidiore, & capite minore. Dorsum fuscum. Pinnæ superiores & Cauda ad cæruleum vergunt, inferiores in ventre subru-bent.

Angustior, crassior & longior est Albiculo, vulgò Defe-lete dicto.

Fluviatilis est & passim notus. Mollis est, saporis boni & svari, sed Squalo majore acutioris.

Thryssa

Thryssa.

Ἰθυσσα,

Alofa fluviatilis.

Ein Zerte/quasi Zart.

Piscis oblongus, major Capitone fluviatili cæruleo, argentei candoris, parvis squamulis intectus, cujus Dorsum nonnihil purpurascit, Pinnae cæruleæ, Oculi flavent ut Aurum.

In Viadro, & fluvio á Svidnicensibus denominato das Schweidnische Wasser/ capitur.

Optimus est & boni saporis, maximè si fuerit assus,

Thymallus.

ἀΐγος Eb. & Peuc.

Umbra fluviatilis,

Thymus Ael. Temelus.

Aschia.

Ein Asche/

Esche/

Yser/

Tymalli Nonnulli.

Piscis spectatu dignissimus, squamis durissimis argentei coloris tectus, ad latera juxta Caudam Aeris rubedine splendet, & Pinnis donatur subcæruleis, notis rubentibus maculatis, Fel Hepati anne-

ctitur vesicula rotunda, coloris ex cæruleo nigricantis, Lien sanguineus. Ventriculus longior crassiorq; rugosus intus, foris candidus, Carrilaginis instar durus, appendiculis plurimis ceu lumbricis donatus.

Verè saxatilis est, & non nisi rivulorum limpidissimorum ex montibus defluentium incola.

Vescitur gryllis aquaticis, Muscis, lumbricis & similibus insectis. Parit Majo.

Carnem habet candidam & durissimam, planam, valde friabilem, lentoris expertem; difficilem ad corrumpendum, ad excernendum autem mediocrem; præterea Origratam, Stomacho idoneam, & boni succi.

Axungia Thymalli, Aschene Schmalz liqvata Sole, & Melli permixta, Oculis claritatem affert. Rubedinem, maculas, ungves abstergit: item Aurium affectibus medetur, ut vermibus, sordibus, fluxionibus. Ambusta ex igni & aqua sanat. Foveas post variolas relictas explet illita.

Tinca,

Tinca.

Σκόρπιος Eber. & Pene.

ἰύλωρ,

Merula lacustris.

Tenchæ.

Ein Schleye/ á lubricitate
vel muco.

Tínche.

Piscis latiusculus, squamulosus, tactu lubricus, mucosus, ad nigredinem tendens, pinnis cœruleis. Celeriter ad justam magnitudinem accrescit. Quod facile fieri potest, cum muco & sordibus vescatur, in iisq; locis degit, quæ harum copiam permagnam suppeditant.

Piscinis, lacubus & fluviis quibusdam limosis. Parit vere & æstate, cum Triticum floret.

Vilis & neglectus, improbi succi & glutinosi, ægrè conficitur. Pauperum & bajulorum cibis.

Vulgi solatia Tenchæ.

Excrementitius & totus lutosus.

Ejus est facile gignit febres.

Corrigitur aceto & aromatibus.

Tinca umbilico imposita Ictericam sanat vulgi experimento. Plantis pedum per

medium secta supposita, in peste venenum divertit, nec non calorem febrilem.

Fel Aurium affectibus, fluxibus, & vermibus efficax medela.

Tinca atricoloris.

Ein Rösschwärze Schleye.

Atro colore Tinca, in piscina baronatus Trachebergensis ante quinque annos reperta fuit.

Tincas ex limo spontè nasci Quidam scripto prodiderunt.

Trutta.

Χρυσόσφυς Eber. & Pene.

Aurata Eid.

Variola,

Variolus,

Vario,

Lucius maculatus Quibusdam.

Trutta, Trotta quasi trusilis á trudendo.

Cine Johre/q. varius, á punctorum varietate.

Forcelle / quasi Variolus, Forinne.

Varius admodum est Piscis, squamulis minutissimis reclusus, Purpureis seu rubentibus guttis sive maculis totum Corpus pingentibus, Carne intus rubra,

rubra, quemadmodum in Salmone, Lingva ossea & spinosa. Ventriculus longiusculus, cui parte inferiore & Intestino, appendices longiores adnascuntur, quarum superiores Ventriculum attingunt.

Aquas desiderat Montium limpidas & frigidissimas: tepidiores & lutosas seu turbulentas fugit. Sursum contra aquam semper movetur,

Carnivora est, Muscis, Vermiculis, hirudinibus, Ranis & pisciculis vescitur. Extra aquam citissime expirat.

Piscis gustu suavissimus & ori gratus, Carne friabili, in qua parum lentoris & pinguedinis inest, unde alimentum ex eo sumitur Corporibus alendis saluberrimum, & Aegris commodum.

Pingvedo Mariscis & Anissuris utiliter illinitur.

Plures differentiae observantur.

*Truta lacustris
nigricans.*

Schwarge Föhren.

Hæc nigricat exterius, carne albida & subrubra.

In lacu minore ad Gigan-

tæum montem gignitur, & sæpenumero maximæ capiuntur.

Optimi saporis.

Truta Salmonata.

Salar, Aurata χρύσοφρε.

Salmanculus,

Salmo parvus.

Truta magna rubea.

Ein Lachs Föhre/

Gold Föhre/

Selmling/

Grund Föhre/

Truta est major fluviatilis, maculis rubentibus picta, Carne veluti Salmonum suaviter rubente.

Ex his in Mare decurrentibus Salmones nasci, vulgus opinatur. In Bobero, Zaco, Qvado & aliis Montium fluviiis aliquando capitur.

Omni tempore bona est & savavis: sed præstat Majo.

Caro elixa rubet, ut Salmonum savavis & grata, succi laudabilis, & facilius quam Salmonis digeritur.

Truta Piscinaria.

Ein Teich Föhre/

A Nobilibus sæpè Trutæ in piscinis veluti Cyprini aluntur, cæteris similes: at bonitate longè inferiores.

L I I

Sunt

Sunt præterea Trutæ aliæ lucidiores, quæ passim in Montium rivulis stabulantur, *Weisse Zehren*.

Quædam semper parvæ manent; aliæ longitudinem Cubiti unius & dimidii acquirunt; sed rariores.

*Pisces marini aliunde in Silesiam de-
vecti.*

Asellus.

Ovirog.

OvG, Gal.

Merlucius, quasi Maris
Lucius,

Salpa, *Penc.*

Asellus, à colore cinereo
Asinorum.

*Ein Meer Esel/
Stoek Fische/ sil.*

Piscis est pelagius, cubitali longitudine, aliquando major, Dorso cinereo, ventre candido & argenteo, Cauda quadrata, Capite prominente & depresso. Oculis magnis & magna Oris fissura.

Voracissimus est, omnis generis Pisces depascitur. Latet æstate, longo tempore. Gregatim vivit.

Asellorum magna captura fit in Anglia, Scotia, aliisque locis, ex quibus per totam Europam sale condito & exiccati convehuntur.

Optimi censentur, qui in Mari puro degunt.

Non nisi ferula verberati, & aqua probè macerati coqui possunt.

Caro ejus sec. Galenum, candida, mollis, ori grata, sed non æquè ac saxatilium friabilis.

Exiccati duriores sunt, & difficulter à Ventriculo concoquuntur, imbecillibus ac delicatis minùs commodi.

Elixantur aqua ut mollescant, dein affuso lactis flore, butyro, Cepis, Pipere, Zingibere & Croco apparantur.

Asellorum plura recensentur genera: de quibus consule *Cunradum Gesnerum* in sua *Animalium historia*: & *Gvil. Rondeletium* de Piscibus.

Buglossus.

Buglossus.

Βύγλωσσος, quod lingua magnitudine vincat.

Solea; á figura soleæ, quod solo pedis subjicitur.

Lingulaca, Varr. & Plaut.
Saxaulis,

Ein Scholle/

Sol Fisch/

Meer Sose/

Meer Zunge.

Piscis est planus, tenuis, longiore contractioreq; Corpore quàm Passer, pedali magnitudine vel majore in Oceano, supina parte candida, prona nigricante, in qua Oculi insunt ore incurvo sine dentibus. Branchiis donatur quatuor, Corde compresso: reliqua viscera omnia eadem habet cum Passeribus, Squamis tegitur parvis, Cauda lata, unica pinna constans.

Inter lautos cibos habetur. Caro ejus alba, firma, dura & nonnihil glutinosa; difficilis corruptionis, diutius servatur, neq; longa vectura putrescit, immò melior efficitur & salubrior.

Svavitate, alimenti copia, succi bonitate Passere præstantior est: at carne durior solidioreq; Bonum gignit succum, & qui sat facile excernitur.

Halecus.

Μαύρις, Arist.

Αἰεὶς Mæna, Plin. Rondel.

Halec, Halecus,

Harengus, Noun.

Arenga,

Ein Haring/

Herig.

Piscis est marinus notissimus, ex squamosorum genere, minoribus Thryssis, & Sardinis majoribus ferè similis. Dorso cæruleo, Ventre albo & falcato, squamis acutis & tenaciùs hærentibus munitus, Aloæ modo, reliquis faciliè deciduis. Intestinulum ei rectum excrementis vacuum.

Vivit aqua, extra quam citissimè moritur, ob magnam branchiarum scissuram.

Gregatim natat, & tractus amat littoreos. Parit semel in anno circa æquinoctium autumnale.

Quo tempore uterum fert, melior & præstantior est, ut & reliqui Pisces feré omnes.

Ingens Halecum vis capitur post Autumnale æquinoctiū, ad insulam Soluac Maris Balthici, ubi sale conditi, hinc inde in Europam transvehuntur.

Carne sunt media, pingvi & molli, saporis non ingrati.

Meliores sunt recentes, & sruviores salitis & fumo induratis, & quidem sartagine coctæ, quàm elixæ.

Duo ejus genera: Majus & Minus: item alii qui ex Dania vulgò *Sundische*/ alii ex Belgio *Stemische*/ à Mercatoribus nominantur.

Halecus murietus.

Haringa muriata,

Halecconditane.

Eingefalsener Haring/

Rostiger Haring.

Minus sruaves sunt recentibus, & difficilioris concoctionis.

A pauperibus, Agricolis & bajulis crudi cum pane eduntur, quos probè nutriunt,

Alii per dies aliquot prius aqua macerant, dein vel in craticula super carbones ignitos torrent; vel elixant, & cum brodio ex Cepis & butyro perfusos mensis inferunt.

Haleces murietos crudos Nonnulli Pedibus Podagra infestatis imponunt, non infelici successu, præsertim si ortum habuerit ex piriuta crassa seu congelata. Crassum enim vel glutinosum hu morem incidunt & attenuant, ac sua siccitate absumunt: congelatum verò dissolvunt, & dissolutum discutiunt. Cum felle taurino umbilico illiti, alvum solvunt.

Jus etiam eorum sumtum alvum solvit.

Intestina numero novem pulver. ex vino pota, urinam retentam elicere valent.

Capita aliquot filo alligata & straminib; lectorum, imposita Cimices abigere ferunt.

Muria Halecum.

Salimuria,

Fischlache/

Haringlache oder Sülse.

Jus salsum seu salugo, in qua Haleces asservantur.

Acris est, incidit, attenuat, abstergit, extrahit, siccatur, dissolvit,

solvit, discutit, alvum subducit.

Ex Melle cum Halecum cinere strumas dissipat, & ad Anginas valet.

Ulcerata fordida, putrida & foetida cum Oris tum Intestinorum abstergit. Thymos sanat, & morsui Canis rabidi medetur.

Halecus passus.

Halecus fumo correctus.

Harengus passus & infumatus,

Harengus niger,

Ruscupa,

Ruburnus fortè à rubente ob fumum colore.

Ein Bückling/

Bückling.

Cæteris peiores sunt, difficilis concoctionis, & pravi succi. Frequens enim ejus esus biliosos & adustos gignit humores, & sanguinem depravat.

Super craticula tosti butyro illiniuntur, & cum acetariis eduntur.

Passer.

Πασις,

Plagitia,

Passa,

Passer à colore Passerum

Avium.

Πlateyßle; tanquam πλατῆς.

Halbfißch/

Piscis è genere planorum, Rhombo figura similis, sed contractior, Lingulaca latior, supina parte albicat, prona fusca est & terrei coloris, instar Passerum Avium.

Pinnæ totum ferè Corpus ambiunt. Cauda in unicam latamq; definit.

Stagna subit & fluvios, delectatur aqua dulci.

In Oceano horum maxima est copia. Exiccati Antverpia in Germaniam & vicinas regiones devehuntur.

Passeres marini minùs humida molliq; sunt carne, quæ qui in stagnis vixerunt. Molliores sunt & ferè insipidi in dulcibus aquis educati.

Aqua præmacerati elixantur, & Cepis, Petroselino, butyro & sale condiuntur.

Passer minor.

Quadratus Gesn.

Passer.

Kleine Plateyßlin.

Magis est quadrata forma, maculasq; rufas sive subflavas plures habet,

L 1 1 3

Carne

Carne est candida, molli, valde humida.

In Oceano frequens, ubi magna copia capitur.

Raja.

Ῥαῖα,

Ῥαῖα á Rubi similitudine,

Raja ab aculeorum asperitate, á radendo.

Ein Kooch/

Noutche/

Genus est piscis plani & cartilaginei, in tergo & cauda longa spinas habentis, his similibus quæ in Rubo visuntur, Corpore tenui, & in amplissimas alas expanso.

Carnivora est, & in locis victitat cœnosis, nec longé á littore.

Genitale feminae simile muliebri est. Coeunt non solum admotis invicem partibus supinis, sed etiam tergo feminarum supinis Marium superpositis.

Mira Rajarum fecunditas, cujus causa eadē quæ in Galinis. Unicum enim ovum, aut ad summum duo, testaceum uno partu ponunt, cum

interim imperfecta quamplurima in utero gestent, quorum singula postea, ut prius absoluta fuerint; ita prius eduntur.

Plura centenis sæpé in dissectione numerantur.

Rajæ omnes sunt duræ, siccæ, exuccæ, concoctu difficiles, insalubres, succi mali, Odorem ferinum & marinum quendam foetorem recipiunt, qui in diutius servatis ferè evanescit: unde longa victura tenescunt & sva vires efficiuntur.

Ad nos aëre indurati feruntur, & ut Passeres ad cibum præparantur.

Plures numerantur differentia.

Raja lævis.

Ῥαῖα Ῥαῖα,

Ein glatter Kooch.

Cute est glabra, lævi, ab aculeis nuda, excepta media Dorsi linea & cauda.

Raja oculata.

Ein Spiegel Kooch.

Augen Kooch/

A specu-

A speculorum parvorum
similitudine.

Raja aspera.

Einraucher Roach.

Ab aculeis parvis quam-
plurimis quibus horret.

Spongia marina.

σπόγγος Diosc.

σπογγία,

Tungus marinus.

Ein Meer Schwamm.

ζωόφυτον neq; animal, neq;
frutex, Corpus marinum, la-
xum, rarum ac cavernosum,
plantæ simile. quod ad se li-
quores attrahit, & eos quos
attraxit, nisi vi exprimantur,
asservat. Adhæret petris &
nutritur succo cruento. Mo-
ventur Spongiæ ab animalcu-
lis, quæ copiose in spongiis
morantur, vivunt: Cum se
peti sentiunt, & se præ metu
contrahunt, spongiæ simul
contrahunt. Renascuntur ex
radicibus, ut & aliæ plantæ.

Differunt inter se mollitie
duritieq;.

πικρὰ καὶ λεπτότηςτοι Diosc.

λεπτότατοι Wott,

Ἰσάριος Nonn.

Kramer Schwemme/

Feine Schwemme/

Männlein.

Fistulas habent densas, spis-
sas, exiguas, albas: & Maris
nomine indigetantur.

Μαρί id est, raræ, & solu-
tæ maximæ Africanæ Plin.

Spongiæ albæ marinæ Tab.

Foramina habet multa ro-
tunda, & feminæ nomen ob-
tinent.

Bade Schwemme.

Weiße Meer Schwemme.

Addunt alii tertiam speci-
em, continentem intra se la-
pides duros, & plurimas ca-
vernas,

Optimæ juxta oras compe-
riuntur, si gurgite alto de-
mersæ sunt. Commodè enim
temperantur per altitudinem
gurgitis.

Color illotis vivisq; nigri-
cans est, candidæ autem cura
fiunt.

Calefaciunt imo. & sicc,
2do. gradu.

Recentes seu novæ non mo-
dò materia sunt, quæ humo-
res infundendos excipiant;
sed

sed etiam manifesté deficiant, tumores reprimunt, recentiaq; vulnera ex aqua potscáve conglutinant. Nec mirum. Servatur enim in nova Spongia etiamnum ea, quam á Mari accepit, facultas modicé Corpora exiccandi,

Veteres sinus, ex decocto Melle inungunt,

Aridæ ligato ligno, si penicilli modo adigantur, occulta ulcera callosq; laxant.

Siccæ recentes & vacuæ fenilia ulcera, & quæ fluxione laborant, aut cumulatim exedunt, impositæ siccant, sanguinis profluvium sistunt.

Spongia usta.

Gebrandter Schwamm.

Acris est & digerentis facultatis.

Spongia recens nova, aceto acerrimo imbuta, pice liquida circumducta, & trito bitumine, galla vel re simili conspersa, & fictili vase cremata, efficacissimum remedium ad sanguinem profluentem, sive per se insufflatus pulvis, sive aliis permixtus.

Alii aceti loco, taurino sanguine imbuunt.

Pulvis datur ex vino Dysentericis, Menstruis & internis profluviiis. In Ovo sorbili Hæmoptoicis, & iis qui sanguinem vomunt.

FINIS PISCI

16 M.

LIBER

LIBER SEXTUS.

Insecta Silesiæ.

DE INSECTIS IN
GENERE.

ΕΝ ΤΟΥΤΩ, Aristot.
Insecta, Plinio.
Annulosa, Albert.
Rugosa, Alit.

Βιγεςιεσερ/
Γενεσιμε.

Insecta, Animalia sunt ex-
angvia, immensæ subtilita-
tis, sic ab incisuris dicta, quæ
nunc Cervicum loco, nunc
Pectorū atq; Alvi præcineta
membra separant, tenui qua-
dam fistula coherentia.

Continent Hæc non san-
guinem, sed humorem alium,
qui sanguini proportionē re-
sponderet, nec osseum quic-
quam discretum aut carne-
um; sed quiddam inter hæc
ipsa medium. Ergo vivunt
non tantum ut Arbores &
Plantæ, sed & spirant ut Ani-
malia, & Cortesfrigerant.

Insectorum Ortus &
Generatio.

Oriuntur Insecta omnia
vel ex Semine: sui generis Ani-
malis per coitum, modo eo-
rum quibus est sanguis, ut Lo-
custæ, Crabrones, Vespe, Ci-
cadæ, Araneæ, Formicæ.

alterius sine coitu, sed ver-
miculis, ut Pulices, Muscæ,
Scarabæi. Hæc quidem co-
eunt & generant, at non sui
generis Animal, sed vermi-
culos tantum; neq; ex Ani-
malibus procreantur, sed ex
putrescente humido aut sicco.

Sponiæ, sine marium & fe-
minarum congressu: & vel ex
Rebus:

Animalis, iisq; vel:

I. Sentientibus, Animalium vi-
delicet:

M m m

Carne

Carne recenti, ut Termi.
Carnibus diu sale inveteratis, ut Barbegiæ & Carpæ.

Cadaveribus, ut Apes, Crabrones, Vespa & c.

Excrementis retentis
intrinsecus; In Cerebro Scorpiones: in ventre Lumbrici, Tineæ; in Vesica, Vermiculi aliquando.

extra, in toto, ut Comedones in infantulis: Ricini in Ovibus, Canibus, Capris & Bobus.

In parte; hirsuta, In Capite Pediculi communes & Lentes: sub Axillis & circa Pudenda, Piatole, Sylphe & Scolyx.

Glabra, Cyrenes in Manibus; Bracunculi in Cruribus & Brachiorum Musculis: Litta in lingua Canis.

Excrementis excretis, veluti ex fimo Equorum, Crabrones, Scarabæi pilularii: Mulorum, Fuci: aliorum Animalium, Vermium examina.

Vapore humidior, ab Animalium corporibus foris collecto, ut Cimices lectularii.

II. Vegetantibus, plantarum videlicet seu Stirpium.

Radicibus Angelicæ, Eny-

læ & c. Spondyli, & alii vermiculi.

Foliis virentibus Malvæ, Brassicæ, Eruçæ.

Frondibus, Vitis, Butyros, Cis: Illicis, Vermiculi rubentis coloris. Kermes dicti; Sambuci & Fraxini, Culices.

Floribus, Blatræ in Blattaria, Muscæ, Napelli in Aconito lycoctono cæruleo.

Fructibus, Vermiculi variis, sic Vermiculationem sentiunt, Poma, Pyra, Gallæ, & c.

Seminibus, Curculio, Midas.

Capitulis Dipfaci & spongiolis Rosarum, Vermiculi albicantes.

Folliculis Ulmi, sui generis bestiolæ Psenes dictæ.

Oleribus, in Porro, Prasocar: in Brassica, Crambides.

Arborum caudicibus & lignis, Cossi, Teredines.

Anima carentibus, iisqve vel Aërick utpotè Rore veno.

Melleo anssm Honig Taw / Mel Thaw / veluti Teredines in flosculis Arborum & Plantarum.

Salivari,

Salivari, vulgò, *Gucfuef*, *fpey*/qvòd instar salivæ plantis adhærescat, ut *Eruca* qvædam, *Aranci*, *Musca*, *Culices*, &c.

Nonnunquam etiam hyberno, quoties tranquillum. Australeq; tempus diutius consistit.

Non Aëreks : & vel

Aqvaticis, ut plurima Insectorum Aquaticorum genera ex limo & putredine nascuntur, veluti sunt, *Pulex marinus*, *Scolopendra marina*, *Sera aquatica*, *Scrophulæ*, *Phrygana*, &c.

Terrenis, ex terra *Lumbrici*, *Juli*, *Scolopendræ*; ex pulvere terræ, *Ranæ* temporariæ.

In Metallis & aliis Mineralibus vix reperias Insecta, cum ob nimiam siccitatem putredini resistant. Qvòd in Succino sæpè inveniuntur *Ranulæ*, *Lacerti*, *Musca*, *Culices*, & plura alia; ea potius extrinsecus accedere, dum adhuc fluidum est, credendum est, qvàm ut in ipso Succino generentur.

Insectorum Partes.

Insecta qvasdam Corporis particulas manifestas & distinctas habent, ut sunt :

Cutis omnibus, sed admodum tenuis.

Integumentum aliis molle, aliis durum & crustaceum. Hinc annulosa qvædam sunt *Molliora*, ut *Eruca*, *Vermes* terreni, *Hirudines*; alia *Duriora & Crustacea*, ut *Locustæ*, *Scarabæi*, *Apes*.

Incisuræ sunt lineares qvædā divisuræ, ut per qvosdam annulos videantur esse commissa & distincta. Aliis binæ, ternæ, aliis senæ & plures Corpus distinguunt.

Caput habent plurima Insecta, qvædam capite carent, ut *Lumbrici* terreni, *Ascarides*.

Antennæ, *κεφαλα*, id est, *Cornicula* ignava *Qvibus*dam ante Oculos prætenduntur, ut *Papilionibus*, *Locustis*. Harum aliæ sunt capillorum instar tenuissimæ; aliæ læves, aliæ hirtiùsculæ; qvædam geniculis seu internodiis distinctæ. Lucano ob duritiem, *Cornua* & *forcipes* dicuntur.

M m m 2

Oculi

Oculi duriusculi, in omnibus feré patent; sed nulum ex his Palpebram habet.

Lingva, proboscis, quæ & gustant & cibum recipiunt seu attrahunt, quæ vel:

molis infirma, & intra Os Formicis, quibusdam foris prominet veluti promuscis fungosa & cava; ut ea simul gustare & cibum attrahere possint, ut Apibus.

dura & valida, Tabano, Afilo. Omnia enim quibus non in Alvo aculeusest, lingvam ejusmodi veluti arma gerunt.

Ex cæteris partibus Sensoriis nulla manifesta est. Olfactus tamen sensum Ea habere, perspicuum est. Cibum namque, sibi peculiarem, vel eminus odore sentiunt, ut Apes Mel, Sentiunt autem præcinctu ipso odoris, & nativo quodam sui Corporis spiritu qui à natura insitus est, non adventitius.

Dentes, quædam obtinent, at diversos, nec aliorum Animalium similes, ut Apum Muscarumque; genus: *Alia* Cibi conficiendi aut capiendi

admovendi; gratia ut Scarabæi, Formicæ: *Complura* non victus tantum, sed armorum gratia possident.

Alia Dentibus carent, quæ Cibo videlicet utuntur humido.

Venter, *κῦτος* Arist. Ventris alveus, Alvus, truncus Corporis cavus ac pené rotundus.

Pectus & Dorsum inter Caput & ventrem situm habent ut in aliis.

Præcinctus, *ὑπόζωμα*, *διάζωμα* Had. *lum.* Procinctus, Interseptum medium inter os & ventrem, ubi illa refrigerantur. Huic insitus est spiritus, is quandoque foras movetur, quandoque veró é diverso: unde contingit nunc elevationem fieri, nunc depressionem ejusdem pelliculæ. Cum enim exit spiritus, attollitur; sicuti ingrediente deprimitur. Perinde enim Insectis hæc portio mobilis est ut in spirantibus Pulmo, in piscibus Branchiæ.

Uropygium & Caudam non habent, præter Scorpionem, inquit Plinius: idque in causa est, quod quæ volucres sunt

sunt, tanquam navigium remone privatum in volatu agitentur, & quocunq; fors tulerit impingant.

Aculeus, κέντηρον, Spiculum, Geritur aliis parte prior, aliis posteriore. Aut enim in ore aut alvo extrema aculeos habent pleraq; Insectorum; & vel intus conditos ut Apes & Vespe, vel extra prominentes, ut Scorpio. Der Stachel oder Angel. Aculeo carent Scarabæi.

Pennæ, Alæ, πτερά, πτεῖλα, Volucris Insectis præter cætera Membra, quædam membranæ siccæ annexæ sunt, quibus volant, quæ neque fissæ sunt, neque caulem habent veluti Avium pennæ.

Alæ aliis : binæ, iis scilicet quæ minora sunt, aut aculeum in priore parte gerunt πτερον, ὁλόπτερον Totipennia, Totalia, ut Muscis, Tabanis, Culicibus.

quaternæ, utroque scilicet latere binæ, iis quæ aut grandiora sunt, aut aculeo armantur in alveo, ut Apibus, Perlis dictis &c. quæ scilicet pabuli causâ necesse habent evagari.

detecta, apertæ, iis quæ Avibus vocantur, ut Muscis, Apibus, Vespis, Crabronibus, crustâ integuntur tutelæ causâ, & intus quasi vaginâ inclusæ geruntur, unde κολληόπτερον, Vaginipennia dicitur, ut Scarabæis.

Quædam Alas habent, sed iis ad volandum non utuntur, ut Curtilla.

Alæ carent, Erucæ, Centipeda, Lumbrici. Hæc pedibus gradiuntur aut rependo se movent.

Alæ rescissæ Insectis non renascuntur.

Pedes non omnia habent.

Multipeda sunt omnia, quæ pedibus fulciuntur, variè tamen pedum numerum (qui nulli impar) sortiuntur. Quæ enim Corpore sunt longiore, & plures habent incisuras, ea numero præcipuè superant, ut Julorum genus, Erucæ. Quibus autem Pedes pauciores, hæc volucres ferè sunt, ut pedum inopia, adjumento penarum compensetur.

Pedes priores Nonnulla ex iis longiores habent, quibus abstergent oculis incidentem molestiâ, ut Muscæ, Apes, &c.

M m m ;

quæ

qvæ oculos habent duriores. Posteriores etiam mediis longiores, ut ambulent melius, & attollantur facilius de terra; cum vel avolare vel salire libet, ut locustæ, Grilli. Qvæ namq; saliant, hæc vel Crura posteriora habent majora, vel gubernaculis quibusdam saluti accommodatis fulciuntur retrò curvatis, ut Crura Qvadrupedum. Atq; iis omnibus pedes seni, nulli pauciores.

Ad Partes Interiores quod attinet, Insecta non videntur Nervos habere, nec ossa, nec spinas, nec cartilaginem, nec pingvia, nec carnes, nec crustam quidem fragilem, ut quædam Marina, nec quæ jure dicatur Cutis: sed mediæ cujusdam inter hæc omnia naturæ; Corpus arenti simile, nervo mollius, in reliquis partibus siccius verius quam durius. Et hoc solum his est, nec præterea aliud nihil inter, nisi admodum paucis Intestinum implicatum. *Plinius l. 11. lib. 1. c. 4.*

Corði proportionē respondens pars, inter Caput & Alvum est: quæ etsi magna ex parte simplex, tamen in nonnullis multiplex, ut Julis

& similibus prælongis, quò fit ut præcisa vivere possint.

Intestinum paucis ab ore intrà situm, directum ac simplex usque ad ostium excrementi porrigitur. In quibusdam retortum in anfractus est. Qvædam ventrem ori adjunctum, Intestinumq; à ventre revolutum habent, ut quæ, cum edaciora majoraq; sint, conceptaculum Cibi obtineant copiosioris.

Membrum in feminis, quod pro Vulva habetur, fissum seu bifidum est, juxta Intestina positum, in quo fœtus generatur. Minoribus incertum propter Corporis exiguitatem.

Sanguinis loco, est Vitalis humor, simile quiddam sanguini.

Insectorum Actiones.

Insectis neq; vocis neq; Locutionis ulla facultas, sed Sonus tantum iis spiritu interiore movetur non exteriori. Nullum enim ex iis spirat, quoniam visceri interiori nexus spirabilis non inest.

(Sonus

(Sonus $\chi\iota\omega\sigma$. Sic Apes bombilant, bombissant, furrant. $\beta\acute{o}\mu\epsilon\sigma$ Murmur, Sufurrus. Cicadæ canere dicuntur.)

Præterea etsi non sunt Membra seu instrumenta conspicua, quæ velut carina, sensus invehant, esse tamen His auditum, olfactum, gustum, eximia præterea Naturæ dona, solertiam, animam, artem, quis facile crediderit?

Coitus. Coeunt Insecta averfa, dein quod minus est, supervenit major, hoc est, mas feminam (inter ea enim quæ coitum exercent Insecta, femina maxima ex parte majores suis maribus evadunt) nec Mas in feminam genitale ul- lum inferere membrum, more Animalium cæterorum, videtur; sed femina sursum in maris receptum, Caudæ ultimum suæ meatum quendam procedens reflectit, qui in nonnullis major, quam pro portione totius Corporis esse videtur, cum ipsa parva admodum sint.

Tardo, quæ coiverint, se- junguntur digressu, diu namque copulatio eorum durat. Brevi

à Coitu pariunt, maxima sui parte quæ solent coire. Ver- mem autem omnia faciunt, excepto quodam genere Pa- pilionum, quod durum quid- dam, simile Cartamo id est, Cnici semini producit, sed in- tus fluidum, Arist. 5. hist. Anim. cap. 19.

Motus seu incessus.

Insectorum alia :

ambulant, ut Piatoli, Formi- cæ gradiuntur tantum, Eru- cæ, Afelli volat, ut pennata, Apes, repunt seu serpunt, Lum- bricorum genus.

faliunt seu subsultant, Gril- li, pulices.

incessu $\eta\lambda\alpha\pi\acute{o}\tau\epsilon\iota$ utuntur, ac si per limum trahi dixeris, præcedente parte priore pro- grediuntur, & quod reliquum est Corporis, ad illud attra- hunt, ut Sangvisugæ, Vermes terreni.

Cibus.

Omne ferme insectorum genus minimo alimento con- tentum est, & propè sibi ipsa sufficiunt, non tam Corporis exiguitate quam frigiditate. Parvis enim sufficiunt pauca. Frigida deinde sunt exagvia, proinde minus quam calida ali

ali expetunt, nec cibaria tam facile citoq; concoquere valent.

Quedam sunt Omnivora id est, sine discrimine omnibus vescuntur, Apes quædā quas Lupos Albertus nominat.

Quedam multum comedūt & varia, quæ dentes habent.

Quedam parum, & humore aliquo contenta sunt, quibus aculeus, aut promiscuis in ore, ut ἐκχυλίζοντα, Exugentia.

Alia Sangvivora sunt, sanguine vivunt, ut Tabani, Pulices.

Alia Venatu vivunt, ut aranei, qui Muscas, Apes &c. in cibum venantur.

Alia solo Rore & humore in cibo fruuntur, ut Apes, Cicada.

Nonnulla Arborum & herbarum foliis pascuntur, ut bombyces, Mori; Erucæ, Brassicæ; Scarabæi rubeoli, Rosarum, Quercus, Betulæ, aliarūq; Cātharides, Fraxini &c.

Quedam putrida prosequuntur, ut Muscæ quædam & Culices.

Quedam limo & cæno oblectantur, ut Hirudines.

Locus.

Insectorum alia sunt :

Aërea, quæ in aere vivunt, ut volatilia & Pennata, Apes, Vespe, Cantharides, Papiliones.

Terrena : & vel supra terram vitam agunt, ut Formicæ : vel in ipsis visceribus, ut Lumbrici, Spondylis.

Aquaticæ quæ in aquis degunt & stabulantur, & vel in Mari, ut insecta marina, Hippocampus, Scolopendra marina, Pulex marinus : in fluviis, Squilla fluviatilis.

fontibus, Tineæ aquaticæ, cisternis.

paludibus, Hirudines.

Hyeme omnia penè conduntur, præter ea quæ vitam in domiciliis cum hominibus agunt, quæque prius intereunt, quàm annum tempus excedant. Latent hæc hyeme, alia diutiùs, alia quàm diu algor vehemens est, ut Apes. Condūtur autem quæq; locis apricis abdita, & ubi sibi cubile constituere tutiùs solent.

Natura.

Ut perfectorum Animalium temperatura varia est, ut alia sint calidæ, frigida alia; quædam humidæ, quædam siccæ complexionis; similiter de Insectis judicandum arbitror.

tror. Quamvis enim Philosophus libro de Respiratione frigida omnia Annulosa asserat, forsitan collatione facta cum perfectis Animalibus, quæ sunt sanguinea, hæc verò ex sanguine: attamen si in sese considerentur, rem aliter se habere astipulante experientia, quæ vivis faciliè deprehenderit.

Calidæ naturæ censentur Cantharides, Vespæ, Crabrones, Apes, Fuci, Pythiocampi, Formicæ, Pulex terrestres.

Frigida sunt, Lumbrici terreni, Aselli &c.

Noxia sunt Insectorum quædam aculeo, ut Scorpiones, Apes, Vespæ, Crabrones: quædam morfu, ut Scarabæi, Eruce, Locustæ, quædam totâ substantiâ, ut Buprestis, Cantharides &c.

Maxima certè hominum generi Mortis pericula impendent etiam à minimis bestiolis, ab exitiosis Hominibus. Quamquam nullum sit Animantium genus, si quis propius intueri velit, cui natura salutarem medicinam non indiderit, adversus ea venena quæ noxia sunt.

Vigor & interitus,

Maxima pars eo tempore valet, quo gigni solet, videlicet cum annus tepidus & humidus est. Apes, Vespæ, Crabrones rectè se habent, cum æstas calida & sicca fuerit.

Admodum fragilis est Insectorum vita adeo, ut intereant solius olei aspersione seu tactu, & quidem celerimè si Capite illito exponantur Soli, propter respirandi meatus angustissimos: quoniam oleum intersepit & claudit iter, ita ut spiritui omnis via denegetur. Obest quoque iis liquor omnis falsus. Acciti item vapore faciliè enecantur.

Mors iis varia. Pereunt secundum Philosophum striatis contortisque membris, ut senectute genus majorum Animalium moritur. Quæ pennata ex iis sunt, pennis etiam convulsis, autumnio ferè moriuntur.

Senectutem renovant innumera, præcipue quæ crusta integuntur ut Silpha, Culex, Scarabæi, Cicadæ, &c. Arist. h. a. lib. 8. cap. 17.

N n n

Insecta

Insecta divulsa etiam vivere possunt omnia, exceptis iis, quæ vel admodum frigeant, vel præ sua exiguitate, quamprimùm refrigerentur. Diutius autem vivunt ea divulsa, quibus corpus longum pedesq; multi, ut Centipedes, Lumbrici terreni, utpotè in quibus vita majoribus radicibus fixa sit. *Idem H. A. lib. 4. cap. 7.*

Finis seu usus Insectorum.

Primò Annulosa animalcula universitatis harmoniam & concentum efficiunt. Omne enim Ens quatenus ens bonum est: Nec ullum adeò exiguum seu minutum animal, in quo non eluceat Dei πολυποικίλος sapientia.

II. Aëris & Terræ impuritatem auferunt. Quia cum sit rerum omnium ortus ac interitus, certissima lege naturæ definitus; nisi é stercore vel cadaveribus, vel quavis materia putri, Insecta prodirent, fœdissima contagione proxima quæq; loca & Corpora viciarentur. Talium autem Insectorum ortu, fœtor omnis actus elucitur, & Avium ci-

bis aut mutuò sibi pabulo inserviunt: atq; ita fit, ut nec viva noceant, nec odore mortua.

III. Alimenta sunt Brutis: Quadrupedibus, Vesparum, Vulpi, Formicarum Verso minori.

Aviculis, Pico, Cossu & Formicæ, Hirundinibus Muscæ, Eruca Cuculo, Culices Vespertiloni.

Piscibus, Lumbrici terreni, Xylophthori aquarici, Muscæ, Trutis, Barbatulis, Thymallus, &c.

IV. Alimenta sibi sunt mutua, ut Musca quidem sanguinem aut fœdum humorem ligurit, Aranei Muscas, Gallinæ Araneos, Homo Gallinas in Alimentum suæ naturæ congruens convertunt. Sic enim prospexit Creatoris optimi sapientia ubiq; conspicua, ut minimis ac vilissimis quibusq; Animantibus alimenta statis temporibus largiretur.

V. Homini inserviunt, dum præbent: Cibus, ut Locustæ in Arabia & Syria, Apes Mel, ad Ciberum obsonia: Pharmaca Lumbrici terreni, Scorpiones,

piones, Hirudines, Cantharides, Formicæ & plura alia : *Vestimenta* Bombyces, quæ conficiunt tela, ex quibus vestes varii generis parantur.

VI. Admirationem pariunt. In hujusmodi enim minimis Animantibus Natura ipsa majora videtur collocasse miracula, quàm in enormibus Animalibus. Araneum in texendis telis quis non admiratur? Quis Apicularum solertiam & industriam in favis construendis, & Melle conficiendo non cum admiratione contemplatur? Quis Formicarum diligentiam & indefessum laborem cum attentione non considerat? Bombycis mors & resurrectio, nobis manifestam Resurrectionis memoriam inculcant. In summa, nihil est in Animalculis, quod non sit adducendos Homines idoneum exemplum. Hinc *Augustinus lib. 3. de Genesi ad literam, cap. 14.* Inest, inquit in omnibus his Naturæ suæ decus, sic ut in his major sit admiratio benè considerantis, & laus uberius Omnipotentis Dei artificis. Majori attentione stupemus

agilitatem Muscæ volantis, quàm magnitudinem jumenti gradientis.

VII. Sunt instrumenta, per quæ Deus gravissima sua judicia in Homines, ac totas Gentes etiam potentissimas sæpenuerò exercet. Quod præter *Plinium* utpotè prophatum scriptorem, *lib. 2. Nat. hist. cap. 29.* confirmat Sacra Scriptura, quomodo nimirum per Muscas, Locustas, Pedunculos, Bruchos, Erucas. &c. gentem potentissimam, nempe Aegyptios debellavit, & sæpè populum suum gravissimè puniverit. *Exodi 8. & 10. Psalmo 105. v. 30. Icel. 1. v. 4.* Sic nostra ætate, ob peccata in Divinam Majestatem commissæ, Scarabæorum, Erucarum, Locustarum infelix proventus, herbas, olera, segetes, fruges & arbores sæpè arrodere & perdere solet: veluti accidit sub annum à Redempto Orbe 1553. ubi ætate tantus Locustarum proventus, ut fata virentemque omnem herbam morfu urédineque vastarent.

DE INSECTIS SI-
lesiacis in specie.

Apis

Μέλιττα,

ἢ μέλισσα παρὰ τὸ μέλι,
vel τῆς μελέτης, à meditatione, exercitio & diligentia.

Apis, Απὲς, vel quòd sine pedibus nascentur: vel quòd pedibus invicem se alligent.

Musarum volucris, Varro.

Apicula, Apecula.

Ein Biene/ sil.

Imme.

Apis οἰκονομικὸν ζῶον καὶ ἐπιμελὲς, Musicum est animalculum, exangve, pennatum. Vespæ ferè simile, unicolor, subnigricans, sex pedibus, quatuor alis seu pinnis & aculeo constans, Mellis colligendi causâ conditū. Corpus Api longiusculum, teres, coloris subnigricantis. Cruscula sена, scabra, præsertim posteriora, quibus ceram colligit, & ad alvearia ad favos extruendos comportat. Paropsis lingua prælonga fistulosa, quâ gustat & cibum simul attrahit. Ventriculo, uterculo seu vesicula donatur, in quam congerit Mel, quod tandem in cellulas evomit. Aculeus ipsi datus est immat-

nissimus, partim ad tutelam tanquam arma quibus se defendat, partim ad roborem Intestini, cui firmiter annexus est, adeò ut si extrahatur, Intestinum simul extringatur & Apis pereat. Excrementum ejus rubrum est, ἰσθμίας Græci vocant.

Inter omnia Insectorum Animalia principatus Apibus, & jure præcipua admiratio, solis ex eo genere Hominum causa genitis. Mella contrahunt, succumq; dulcissimum atq; subtilissimum ac saluberimum. Favos confingunt & Ceras. Illæ ad usum vitæ laborem tolerant, opera conficiunt, Rempublicam habent, consilia privatim ac duces gregatim, & quod maxime mirum sit, mores habent. Plin. lib. 11. hist. nat. cap. 5.

Apum ortus seu generatio.

Varia de generatione Apum, Autorum existit sententia.

Petæ Melissam fingunt, mulierem fuisse pulcherrimam specie, quam Jupiter in Apem converterit.

Aristoteles hist. anim. lib. 5. cap. 21. varias adducit hac de re opinioness;

opiniones; neq; ipse post longam disputationem aliquid certi affirmare audet.

Alii, inquit, existimant, per coitum agi, Maresq; esse Fucos, Feminas veró Apes: *Alii* contrá.

Quidam eas páre, attamen non coire, sed deportare fœturam contendunt, nec unde portent, constar.

Nonnulli, páre & coire negant, (Apum enim coitus visus est nunquam) sed é floribus Cerinthi, Arundinis aut Oleæ deportare judicant.

Sunt, qui Fucorum fœturam comportari putant; sed Apum ortum esse á Ducibus. *Et paulo post idem.*

Σχαδόνες, hoc est soboles optimé fiunt cum mellificatur, aggerunt suis cruribus ceram (kommen Gehäsel sic loquuntur Curatores Apum) atq; Erythacum, Mel ore evomunt in cellas, stragen Hónig/fœtu posito incubant Avium more, semen Bruth. Exclusus inde vermiculus dum parvus est, jacet in favo obliquus; post sua ipsa facultate se erigit, cibumq; capit, & favo ita adhæret, ut retineri videatur. Schadones, dum

membranâ involvuntur, & pedes & alæ innascuntur, atq; sub ea specie, cum scilicet formæ lineamenta receperint, Nymphæ appellantur: jam neq; cibum præterea capiunt, neq; ullum alvi reddunt excrementum, sed coerciti & contracti quiescunt, nec ullo pacto se movent, usq; dum species destinata perficiatur. Et cum jam ad finem generationis venerunt, ruptâ quâ cinguntur membranâ, evolvantur.

Idem alibi videtur colligere, é Regibus generari Apes, subdens nisi hoc esset, ratione carerent; quæ finguntur in eorum imperio. Recte enim Reges intus manent immunes ab omni negotio, quasi nati ad sobolis procreationem. Magnitudine etiam præstant, quasi ad prolem procreandam, Corpus eorum sit institutum, Fucos autem castigent.

Postremo, Apes sine coitu generari argumento est, quod fœtus exiguus admodum in cellulis favi cernatur, cum infecta, quæ per coitum oriuntur, coeant diu, pariant brevi magnitudine ad speciem ver-

mis. *Hæc Aristoteles.*

Plinius lib. 11. nat. hist. cap. 16.

Aristotelem secutus, certum esse affirmat, Apes Gallinarum modo incubare. Id quod exclusum est, primo vermiculum videri candidum jacentem transversum, adhaerentemq; ita ut pascere videatur. Regem statim mellei coloris, ut electo flore ex omni copia factum, neq; vermiculum, sed statim pennigerum. Cætera turba cum formam capere cepit, Nymphae vocantur, ut Fuci, Sirenes ac Cephænes. Si qui alterutris capita demat, pro gratissimo sunt matribus cibo. Tempore procedente instillant cibos atq; incubant, tum maximè murmurantes, caloris ut putatur faciendi gratia necessarii excludendis pullis, donec ruptis membranis, quæ singulos cingunt, Ovorum modo universum agmen emergat. Fœtus, intra 45. diem peragitur. Fit in favis quibusdam, qui vocatur Cleus, amaræ duritiæ Cerae, cum fatum inde non eduxere, morbo aut ignavia, aut infœcunditate naturali. Hic est abortus Apum.

Alii partim ex Apibus, par-

tim ex bubulo aut equino Corpore putrefacto, Apes nasci crediderunt. Hinc Archelaus in epigrammate ait, eas esse

Βοδὲς ἐπὶ νομῆναι πεποιημένα τέκνα. Idem ἰππῶν μὲν σφίγγες γένεα, μὲν σὺν δ' ἐμείλισσαι. *Varro, lib. 3. c. 16.*

Virgilius 4. Georgic priorem modum his verbis depinxit.

Illum adeo placuisse Apibus mirabere morem,

Quod nec concubitu indulgent, nec corpora segnes In Venerem solvunt, aut fœtus nixibus edunt.

Verum ipsæ ex foliis natos & suavis herbis.

Ore legunt, ipsæ Regem parvosq; Quirites,

Sufficiunt, aulæq; & cærea regna refigunt.

Ambrosius. Apes nullo concubitu miscentur, nec libidine resolvuntur, nec partus doloribus quatiuntur, sed integritatem Corporis virginalem servantes, subito maximum filiorum examen emittunt.

Itaq; cum singularis peculiarisq; sit Apum natura, ortum quoq; earum peculiarem meritò

merito esse conjicitur.

Apum differentia.

Apes vel sunt :

Immature seu satus, qui aut vermiculi, & cum formam capere ceperunt turba communis *Nymphae, Fuci, Sirenes, Cephene*s vocantur : aut pennigeri statim fiunt, & Regis nomen merentur,

Perfectae, aut Regales, principes, Duces seu Reges, qui imperant,

aut *Populares*, plebejæ, quæ vel Mella colligunt & favos conficiunt, ut Apes frugi : vel Apibus inserviunt, ut Fuci.

Apum Rex.

ἡγεμὼν πύρρος,

Apum dux seu princeps,

Der Bienen König/

Weißel / siles.

Paulo major & oblongus magis quam vulgaris Apis, alvo in extremo acutiore. Carribus rectioribus ad flavedinem vergentibus, sed minus amplis, pinnis, pulcri coloris ac nitidi, *breunlicht* / lævisq; ac sine spiculo.

Generatur in cellis, quæ in fine Cerarum, plerunq; velut papilla uberum apparent

eminentiores, & laxiores fistulæ, quam sunt reliquæ, quibus popularis notæ pulli detinentur.

Rex, inquit *Plinius*, statim mellei coloris, ut electo flore ex omni copia factus, neque vermiculus, sed statim penniger.

Aristoteles duplicem Regem constituit, unum fulvum, rufum, qui præstantior alterum nigrum magisq; varium.

Namq; duæ Regum facies; duo corpora Gentis, Alter erit maculis auro squallentibus ardens, Et rutilis clarus squamis, insignis & ore.

Atq; hic maximè probatur. Ei forma semper egregia, & duplo cæteris major, id est, paulo longior, pennæ breviores, Crura recta, ingressus celsior, in fronte, macula diadematè quodam candicans.

ille horridus alter, Cum venit, & sicco terram, sputat ore viator, Desidia latamq; trahens inglorius alvum; Dede neci; melior vacua sine regnet in aula,

Nam

Nam deterior sordido sputo similis fœtus est, & pulverulentus. Nec unus in quovis; Examine Dux tantummodò est, sed plures: peritq; Examen, si duces vel non satis habeantur (quod non tam Principis desiderio quam ortus, ut ajunt, ad quem illi necessarii sunt, incidit,) vel plures quam satis: distrahunt enim Examen, Ob id plures & potissimum improbos si animadverterint Meliturgi, ne Principum multitudo seditiões faciat in Examine, necare solent.

Foris Reges nunquam videntur aut prodeunt, vel ut pascantur, vel alia causa, nisi universa cum plebe cum migratur: & tunc ita, ut reliquæ omnes circa ipsos Principes suos glomerentur. Qui si perierint, Plebs luget, ignavo dolore, non convehunt cibos, & ni subveniatur, fame moriuntur.

Ambrosias. Apibus Rex natura claris formatur insignibus, ut magnitudine Corporis præstet & specie, tum (quod in Rege præcipuum est) morum mansuetudine. Nam etsi habet aculeum, tamen eo non utitur ad vindicandum.

Sunt enim Regis naturæ non scriptæ literis, sed impressæ moribus, ut leniores sint ad puniendum, qui maxima potestate potiuntur.

Apes frugi.

Μέλιται κηρόποιαι.

Εργοφόροι, μελιτῶρ.

Apes veræ, operariæ
Bienen.

Unicolores magis sunt, quam Crabrones, Vespe, aut feræ Apes.

Apes vel sunt domesticæ, Urbanæ, mansvetæ, Bisme Bienen / quæ parentibus naturæ urbanis, quæque rustico montanoq; victu educatis prodierunt, & quæ cultis locis pascuntur, Harum rursus aliæ σρογγύλαι ἢ ποικίλαι breves, variæ & in rotunditatem compactiles, coloris ad cinereum vergentis hirtiufculæ, alvo obrutioris & capite majusculo. Hæ optimæ judicantur.

aliæ sunt μακραι longiores, Crabronibus vespiq; similes quæ sunt deteriores; etiamnum deterrimæ ex iis pilosæ. Minores illæ officiosiores majoribus sunt.

Namq; aliæ turpes horrent:
Elucet

Elucent aliæ, & fulgore co-
ruscant Ardentes auro, &
paribus lita Corpora guttis.

Apes sylvaticæ, sylvestres, fe-
ræ Varroni, Heiden Bienen/
Wald Bienen sunt, quæ in
sylvis vastis & aliis sylvestri-
bus locis Mellificia parant.
Horridiores hæ sunt aspectu,
iracundiores & minores, sed
opere ac labore præstantio-
res.

Fuci.

Κηφήνις

μελιτῶν ὁ ὀφθαλμὸς,

Apes mares *Nonn.*

Apes ignavæ,

Apum serotinus foetus,

Fucus á fovendo, quód A-
pum foetus foveat : aliis á
furando, quód furtim Mella
devoret.

Threnen vulgò.

Drusch Bienen/

Wasser Bienen.

Apibus sunt similimi, sed
duplo majores, Rege crassio-
res, coloris magis fusci, ac si-
ne aculeis. Gignuntur ab
emeritis Apibus, & seorsim
aliquando, magna ex parte
favis Apum inferuntur, locu-
lis ipsorum amplioribus & al-

tioribus. Foetus ipsorum, ut
Apum, candidus est, ex quo
sunt vermiculi, ex his Nym-
phæ, quas alii proprio nomi-
ne Scirenes vocant, quód in-
tra membranam contracti &
curvati jaceant.

Veris Apibus inserviunt,
vel ad procreationem sobo-
lis, ut Scriptores tradunt, quód
seminibus insideant, quibus
Apes figurantur. Cúm enim
cætera turba labori dedita in
Mellificio occupatur, Fuci in-
terim intra alvearia incubât,
suo calore foetum foventes
& accelerantes. Ob id vide-
mus Apes operarias post Jaco-
bi festivitatem, cúm ampliùs
non foetificant, eos abigere &
expellere, utpoté eorum ope-
ra non ulterius indigentes,
Multæ singulos aggressæ tru-
cidant.

agmine facto

Ignavum Fucos pecus á præ-
sepibus arcent.

vel ut æstate aquam appor-
tent.

Sunt. qui & per se fingere
favos eodem in alveo, & cum
Apibus negotium conficiendi
favos partiri dicant; verúm
mellificandi nullam habere
facultatem, sed vesci tum
Eos, tum eorum pullos mel-
le, quod

le, quod Apes fecerint,

Manent magna temporis parte intus, cumq; exeunt, offerunt sese fufius in sublime, gyroq; volitant, & quasi exercitum faciunt (inprimis cum jam Examina egredi moliantur) quod ubi satis jam fecerint, redeunt domum, & epulis perfrauntur.

Apes fures.

μέγας, Arist.

φωγίαι, Hesiod.

Raub Biennen/

Heer Biennen.

Apum genus est nigrum, alvo ampliore, paulo minus fucis. Ignavae sunt, nec quicquam operantur, sed ceteris, quibus cum vivunt, injuriam faciunt, & alienos favos, si latuerint, subeunt: saepe integra Alvearia depopulantur, nisi maturae repressae vel igne combustae fuerint. Adeo in satietatem replentur, ut interdum vix queant volare, sed ante alveum volutentur.

Apiarium.

Μελιποροφῶρον,

Alvearium,

Mellarium,

Apum statio,

Apum castra,

Cin Biengarte.

Stationes ac passionum Apum constituendae, ut in tuto secretorumque Alvearia sint, maxime conversae ad hybernium atque vernum Solis exortum, loco neque calido, neque frigido nimis, utroque enim offenduntur, sed temperato, ut & hyeme atque aestate temperate incalescant, & aerae salubritas Apes recreet. Procul a caetu ac tumultu tam pecudum quam hominum:

Quo neque sit ventis aditus, (nam pabula venti Ferre domum prohibent) nec oves, haedique perulci Floribus insultent, aut errans bucula campo Decutiat rorem, & surgentes atterat herbas.

Gaudent enim maxime quiete & hominum conspectum aegre ferunt,

Absint & noxia Animantia, Rubetae, Lacerti, Serpentes, Crabrones, &c.

Sedes

Sedes etiam in valle potius quàm editiore loco, sed ubi non resultet Echo, sono reciprocante Apibus inimica. Nam hinc expeditius evolant vacuæ ad altiora, & onustæ non ægré devolant.

Si villæ situs ita patiatur, commodè ædificio jungi Apiarium, & maceria cingi potest, sed ea parte, quæ à tetrilatrinx sterquiliniis & balneis, tetrisque libera sit odoribus.

Maximè expedit, ut sub oculis Domini constituatur, cujus interventu tutius custodiatur.

Ubicunq; fuerint Alvearia, quoniam accessum odierunt, non editissimo claudantur sepimento. Quod si prædonum metu sublimius placuerit, tribus elatis ab humo pedibus, exiguis in orbem fenestellis Apibus sit pervium, aut raris lapidibus, quò ipsæ per cavernas in volent, & aves acrorem effugiant.

Jungatur Tugurium, quo & Custodes habitent, & condatur instrumentum, sitq; repletum maximè alveis ad usum novorum Examinum,

nec minùs herbis salutaribus & si quæ sint alia, quibus Apes delectentur; & quæ lan-guentes requirant, juxta Poëtæ consilium :

Palmaq; vestibulum, aut ingens Oleaster obumbret,
Ut, cum prima novi ducent
Examina Reges
Vere suo, ludetq; favis emissa
juventus,
Vicina invitet decedere ripa
calori,
Obviaq; hospitii steneat frõ-
dentibus arbos.

Adsit, si fieri potest, Aqua perennis & pura, vel extructo canali deducatur è puteo. Nam sine aqua, neq; Mel, neq; favi, nec deniq; pulli figurari possunt : unde subdit Poëta :

Et liquidi fontes, & stagna
virentia musco
Adsint, & tenuis fugiens per
gramina rivus.

Et mox :

In medium seu stabit iners,
seu profluet amnis,
Transversas Salices & gran-
dia conjice saxa,

Pontibus ut crebris possint
subsistere.

In ambitu hospitii Arbusculæ parvi incrementi, & frutices herbæq; conferantur, cum propter salubritatem tum propter utilitatem, maximè dulces & sœvis odoris.

Alvearia.

Μελιτῶν κυψέλαι

Σμυνοί Arist.

Σμύνεα Dioscor.

Σίμελα.

Alvi, Alvei, à Mellis alimonia.

Apum tuguriola.

Dienstöcke/ sil.

Beuten vulgò.

Bienen Heuslin/

Ymmen Körbe.

Apum sunt domicilia, quæ variant, & diversis modis conficiuntur, pro regionum, locorumque consuetudine & oportunitate.

Alia sunt: *Immobilia*, ut Arborea naturâ concavæ, in quas sæpè Examina migrant ut Tiliæ, Quercus & aliæ: vel studio & industria Hominum excavantur, veluti plurima in vastis sylvis Pinastris Silesiæ inferioris visuntur,

Mobilia, aut: *Straminea* sunt, è stipula viminibus contexta, opere textorio facta, sesquipedale aut pedibus duobus in rotundum latis, ac totidem aut ampliùs pro frequentia Examinis alta, veluti in Alsatia, Helveria, & alibi habentur.

Ligula rotunda, teretia frequentissimè in Silesia nostra vicinisq; locis, ex Arborum truncis, veluti Tiliæ, Pinastris, Piceæ, Salicis, Populi nigrae, Alni, &c. cubitorum ij. f. altitudine à Meliturgis parantur. *Foramina*, quibus exitus & introitus datur, sint angustissima, ut solùm unius Apis Capiant transitum, partim ut quàm minimum frigoris admittant, partim ne Stelliones, Lacerti, Scarabæi, Papilioes lucifugæ, & reliquæ noxiæ bestia per laxiora foramina in favos populentur. Utile igitur pro frequentia Examinum, duos aut tres aditus in eodem operculo inter se distantes fieri. Sint ex latere opercula longa, ut tempore vindemiarum possint commodè auferri. Forinsecus bubulo stercore oblinuntur: minùs enim sic computrescere Florentinus tradit.

Collo-

Collocantur super lapides, seu in suggestu lapideo aut ligneo, qui extendatur pertotum Apiarium, in tres pedes altitudinis, totidemque crassitudinis, isque sic extructus, & diligenter opere tectorio lævigatus sit, ne ascensus Læcertis aut Angvibus, aliisve noxiis Animalibus præbeatur.

Ora Cavearum, quæ præbent Apibus vestibula, proniora sint quam terga, ne influant imbres, & si forte tamen ingressi fuerint, non immoretur, sed per aditum effluant: propter quod Alvearia porticibus seu tegmine supermuniri convenit, quo frigora & pluviae arceantur, umbraque æstus contemperet seu infringat. Cum verò hyems generi huic sit noxia, ad hybernium orientem obversa collocari debent, ut apricum habeant egressum, & sint exporrectiores.

Apum pabulum.

Apes non alio cibo utuntur quam dulci: ob id si naturale pabulum deficit, Dominum oportet ferere ejusmodi plantas, quas maximè se-

quuntur Apes, quales sunt, quæ flores calyculatos producunt, item quæ dulces, & suaves sunt odoris, veluti sunt.

Inter Arbores, Abies, Amygdalus, Cedrus, Cerasus, Ilex, Lentiscus, Malus, Persicus, Picea, Pinaster, Pyrus, Salix latifolia, Tilia, Ziziphus &c.

Frutices Amellus, Crespinus, Cytisus utilissima. Etenim post Æquinoctium verum florere incipit, & permanet ad alterum æquinoctium autumnale, Frangula, Cœnista, Ledum Silesiacum inde vulgò Winheide nuncupatur, Ribesium, Rosæ sylvestres.

Herbæ, quibus Apes delectantur, sunt, Acanthus, Amaranthus, Antirrhinum, Apium, Arthemisia, Azarum, Asphodelus, Borrigo, cujus floribus mirè delectatur, Brasica, Buglossum, Carvi, Cnicus, Crocus, Erica, Ervilia, Fabæ, Hyacinthi, Hyssopus, Genista, Hepatica aurea, Majorana, Medica, Melissa vulgaris, Melissophyllon; Melilotus Italica, vulgaris, Myrrhis, Lilium candidum, Narcissus, Nardus, Origannum, Pastinaca, Plantago, Petasites, Rapistrum, Rosmarinus,

O o o ; Salvia,

Salvia, Satureja, Serpyllum, Sinapi, Trifolium album vulgare, Thymus, Thymbra, Triticum faginum, Tunica, Viola Martia. His & similibus Apes insidere solent, quarum flores summopere appetunt.

Cum verò non omnitempestas patiat exire longius, præparandus interdum cibus, ne tum solo Melle cogantur vivere, aut relinquere exinanitos alveos. Alii aquam mulsam in vasculis proponunt, lanam purpuream ad dentes, per quam fugant, ne potu nimio impleantur aut ne incidant in aquam. Alii Ficum aridam, vel contusum vel aqua madefactam, vel defrutum, vel uvam passam cum pinsuerint, affundunt sapa, atque eo factas offas apponunt, idque tempestate & hyeme, cum procedere non possunt ad pabulum.

Cibi pars quoque Potio. Aquam Apes libentissime hauriunt, qua sinceri clarissimi que fontes scaturiunt seu quæ per asperos calculos defluat, incorrupta ac minimè turbida.

Apum operæ.

Venturæ memores hyemis, æstate laborem,

Experiuntur.

Omnibus una quies operum, labor omnibus unus.

Sunt foris & intus officia divisa. Operantur intra sexaginta passus, & subinde floribus in propinquo consumitis, speculatores ad pabula ulteriora mittunt. Nam ad opera provolantes gregatim, aliæ flores aggerunt pedibus, aliæ aquam ore, guttasque totius Corporis lanugine important ad cellas. Adolescentes ad opera provolantes convehunt. Seniores intus operantur, Quæ flores comportant, prioribus pedibus femina onerant, propter id naturæ scabra. Pedes priores, Rostro, totaque onustæ remeant sarcina incurvæ; excipiunt eas ternæ vel quaternæ, atque exonerant. Intus aliæ struunt aliæ poliunt favos & dirigunt, aliæ cibum præparant ex eo, quod allatum est. Nullum his tempus certum consuetumque est, quo operari incipiant: sed si cibariis non carent, beneque degunt, æstivo potissimum tempore opus aggreduuntur, nullusque, cum per cælum licuit, perit dies. De quibus *Poeta* canit.

Namque

Namq; aliæ victu invigilant,
 & foedere pacto
 Exercentur agris, pars inter
 septa domorum,
 Narcissi lachrymam, & len-
 tum de cortice gluten,
 Prima favis ponunt funda-
 mina : deinde tenaces
 Suspendunt Ceras, aliæ spem
 gentis adultos
 Educunt foetus, aliæ purissima
 Mella
 Stipant, & liquido distendunt
 nectare cellas.
 Sunt quibus ad portas cecidit
 custodia forte
 Inq; vicē specularunt aquas,
 & nubila cœli,
 Aut onera accipiunt venien-
 tum, aut agmine facto,
 Ignavum fucos pecus à præse-
 pibus arcent :
 Fervet opus redolentq; chy-
 mo fragrantia Mella.
 Et mox! Grandævis oppida
 curæ
 Et munire favos, & Dædala
 fingere tecta.

Apes cum alveum recepe-
 rint mundum, primum favos
 construunt, ceram fingunt
 hoc est domus cellasq; faci-
 unt, deinde sobolem, postea
 Mella.

1. Composit.

Κόρυς Arist.
 Κορυμωγ Turneb.
 Mitus Purgamentum Ce-
 ra.
 Tectorium Apiaris.
 Melligo Plinii Wottono.

Primum operis fundamen-
 tum, seu prima crusta, Cera
 est veluti excrementum pur-
 gamentumq; benè nigrum,
 quo pavimentum & alveum
 ipsum intus totum, & quo-
 dam tectorio illinunt, ne be-
 stiola nocuæ subeant.

Saporis est amari, & odo-
 ris acris. Medetur plagis, &
 huiusmodi suppurationibus,

2. Pissoceros.

Πισσόκερος
 Πισσόκη, ος Arist.
 Picatus cereus Gaz.
 Kleister vulgò.

Proximum à Mitye tecto-
 rium crustave. Super eam
 venit Picantium modo ceu
 dilutior, Cera initium ple-
 runq; è mitiore gummi. Fit è
 lachrymis Arborum, quæ glu-
 tinum pariunt, Salicis, Ulmi,
 Arundinis succo, gummi, re-
 sina.

3. Propolis.

3. Propolis.

πρόπολις Plinii.

σμπιον Diose.

Cera virginea Scribonii.

Binhars vulgò,

Borstos/Stopwachts/
Betwachts.

Rudis est & crassa materia, seu gluten in alveorum foribus. Crassioris jam materiæ additis floribus, nondum tamen cera, sed favorum stabilimentum, quâ omnis frigoris aut injuriæ aditus obstruuntur, odore etiamnum gravi.

Differt colore, odore & consistentia.

Eligitur ad Medicum usum flava, odorata, Styracem vel Galbanum referens, in vehementi ariditate, mollis, & Mastiches in modum ductilis.

Recens per se satis est mollis & pingvis, tenuis essentia. Calefacit ordine 2do. aut 3tio, inchoante.

Leviter abstergit, attrahit, evocat, aculeos & omnia infixâ Corpori extrahit, dura concoquit, dolores Nervorum mulcet, ulceraq; desperationis cicatrice obducit. In veteri tussi suffitu juvat, &

Lichenas admota tollit. Veteres pro Galbano utebantur,

4. Favus.

à fovendo.

Κηρίον Græcè inde κηρίάζειν favos conficere, cerificare,

Κύτταρος Suidæ.

πλωή, μελικηρίε.

δ'υρίδ' εζ, Loculi.

Loculamentum,

Cella Apum.

Waben oder Heuslein der Bienen.

Bien Noos/ sil.

Favus, cum Mellis tum prolis receptaculum, quem Apes fingunt ξγάγονον sexangulum, æqualium laterum, & Cera veluti cellam, cum singula cava sena latera habeant, quot singulis pedes dedit Natura.

Ab utroq; latere cellas obtinent: contra Crabrones & Vespæ.

Favi superiori parte affixi, & paululum etiam lateribus hærent, & pendent unâ, Alveum non contingunt, nunc rotundi, qualiter poscit alveus. Primi tres versus Wetter vulgò ferè inanes struuntur, ne promptum

promptum sit quod inviter furantem : novissimi maxime implentur Melle, ideoque averfo alveo facile eximuntur.

Favorum duo genera observantur : primum in longitudinem decurrit, die *Dienern arbeiten scharff* / secundum transversim testis cavearum inhæret, vulgò *Bref*. Differunt Favi, quod Alii sint

Proli & vel : *Apum* popularium, parvi : *Regum* laxiores & eminentiores, qui sepimento tanquam muro quodam ad majestatem regiam tuendam circumvallantur : *Fucorum* ampliores & latiores, qui *Apum* cæterorum favis inferuntur.

Operis ut Mellis & Sandarachæ. Hinc Favi plerumque accipiuntur pro cellulis Mellis pleniss. Ex favis purgatis fit Cera, de qua in sequentibus.

5. *Fæctura.*

Neosoria Arist.

Neosog,

Brutt / sil.

Favos ubi confecerunt Apes, fæctum iis instillant, quæ Avium more incubant & concoquunt, exclusi deinde ver-

miculi, dum parvi sunt, jacent in favo obliqui: post sua ipsa facultate se erigunt, cibumque capiunt, & favo ita adhærent, ut retineri videantur, qui tandem in Apes Fucosque transeunt. Apes Novellæ tertio quam prodierint die, statim negotium ineunt si cibus non suppetit. Duodequingvagesimo die ab Æquinoctio verno incipiunt Examina augeri. Ab exortu vergiliarum hoc est à s. Idus Majas ad Solstitium Alvei examinant. Apud nos serius, paulo ante solstitium æstivum, usque ad Syrii ardorem.

Apes fœtificari, examina ponunt, *Die Dienern setzen Bruth.*

6. *Mellificatio.*

Μελιτοργία

Mellificium

Die Dienern tragen Honig.

Tandem Cibi causa mellificant Apes. Melleum enim liquorem è frondè & pabulis in utriculos congestum, ore tandem in cellas evomunt, & Melle quo altero die ad summum cellas replent, Cras fœctum Mel concoctum jam tempore, quod initio ut aqua dilutum est, & primis

P p p

diebus

diebus sine crassitudine cernitur, & fervet ut Mustum, seq; purgat, Quod si exemptum eo tempore sit, crassitudine caret, tum vigesimo maximé die spissatur, mox obducitur tenui membrana, quæ fervoris ipsius tenui spuma conrescit. Mel enim Apibus tum æstate tum hyemé cibum est.

7. Cerago.

Κηράνδεμος, Dioscor.
Εριδάκη, Aristot.
Ἰριδάκη.
Sandaraca,
Cerithus, Theophr.
Vernigo.

Böllich/
Zulch/ Melitaris.

Alterum Cibarii genus, cui durities Ceræ proxima, ut Ceram suis cruribus congerunt, Apum dum operantur cibum, qui sæpé invenitur in favorum inanitatibus sepositus. Melle est deterior, acerbi saporis, sed plenus humoris cibum. Gignitur ex Rore verno & arborum succo, gummi modo. Quarundam Apum natura peculiaris est, ut plurimum Sandaracæ colligant & importent; aliæ non item,

quæ nisi, dum Mel paratur, diligenter eximatur, ei ingratum saporem conciliat.

Apum Examen.

Εσμός,

Σμήννε.

Bienschwarm/

Ymenschwarm.

Nova est Apum soboles, quam parentes ex suis alvearibus, ad novas sedes quærendas exire cogunt. In Silesia nostra, ut antè dictum, circa solstitium æstivum, antè & post, Apes prolem ut plurimum emittunt. Idcirco diligentissimam curam desiderant, ne egressæ turbæ cum Rege fugam capiant, effugiantque: imprimis verò ab octava matutina usque ad secundam pomeridianam; quia antè & post hæc tempora non facile emigrare consueverunt.

Signa autem Examinis exituri sunt. 1. Uno aut altero die, maximé vesperi, multæ in vestibulo, seu ante foramen, ut Uvæ, aliæ ex aliis pendent globatæ, egressu suo sedis propriæ desiderium ostendentes. Legen sich heraus

vor das Flugloch zusammen/
wie eine Traube. 2. Vox so-
litaria, & peculiaris quædam,
aliquot antè diebus intus mit-
titur, & biduo aut triduo pau-
cæ circa alveum volant. 3.
Evolaturæ jam, aut evolan-
tes etiam, consonant vehe-
menter murmure facto, pe-
rinde ac milites castra mo-
ventes. Quæ cum primò exi-
erunt, in conspectu volitant,
reliquas expectantes dum
convenient.

Curator alveos novos a-
bunde in hunc usum præpara-
tos in promptu habeat. Citiùs
enim in novum alveum se re-
cipiunt, quàm in veterem,
etiamsi proximum posueris
veterem, unde exierint, ta-
men novo magis delectan-
tur. Perliniatur autem her-
bis Apibus gratis, Melissa, Me-
lilotro, Thymo, Ledo nostra-
te, aut Mellis guttis resperga-
tur. Adsit etiam Custos, qui
alveos diligenter observet,
eorumque egressus & regressus
attente animadvertat. Si ar-
busculæ in propinquo desint,
Arboris ramus defigendus, in
quem se conferant, confiden-
tes, eamque oblinere Apia-
stro aut Erithace ac similibus

illecebris, cæterisque rebus qui-
bus Apes recreantur. Ubi huc
advolarunt & confederunt,
Alveo appposito, fumo levi
circumeundo, eas in novam
coloniam intrare cogas.

Apiarii hujus loci, manu
Melissophyllo illitâ, Apes
conglomeratas, in cribrum
ligneum ad id accommo-
datum, leniter alâ anseri-
na colligunt, injecto ranulo,
Regem scrutantur diductis
Apibus, quem apprehensum
cavæ minutissimæ, Cui
Weisshausen/ includunt, affi-
xo baculo alvo, Alveari im-
ponunt; iade Apes sequentes
Ducem sine molestia in do-
micilium se recipiunt suffu-
migatæ.

Sin examen est abditum
specu, fumo expellitur, & cum
erumpit, æris strepitu coercer-
tur, ut in sylvæ parte vel fron-
de confideat: hinc à vestiga-
tore, accommodato vase re-
cipitur.

Arboris verò cavæ sedem
ubi habuerit, & extet ramus,
is ferrâ suprà infraque rese-
candus, & munda veste coo-
pertus inter alvearia collo-
cetur.

Quód si in Arboris trunco sit, tunc si mediocritas patitur, primúm superior pars rescabitur, quæ Apibus vacat, ac dein inferior, quatenus videtur in habitari, veste tectus transferatur, & si rimis hiet, hæc diligenter obturandæ.

Nonnunquam etiam vernacula Examina, patriæ perterrita, eruptionem moliantur: quod significatur, cum sic evadunt, & nulla intro revollet, sed se confestim lever sublimius: tunc crepitaculis æneis, aut testarum vulgò jacentium sonitu aut plausu terreatur fugiens juvenis. Ea autem cum vel pavida reperierit alveum maternum, & in ejus aditu glomerata pependit, aut ad proximas Arborum frondes se contulerit, protinus Custos novum loculamentum in hoc paratum, perlitumque, herbis huic animalculo gratis, aut Melle respersum admoveat atque recondat, eoque loco relinquat, donec vespertinum tempus appetat, dein diluculo reponat in ordinem reliquorum alveorum.

Quædam solent, cum subito evaserint, sine cunctati-

one se prorepere, poteritque; Aparius fugam prænoscere vespertinis temporibus, Aurem singulis alveis admovento: Siquidem ante triduum, quam eruptionem facient, veluti militaria signa movent tumultus, & murmur exauditur.

Si totum agmen glomeratum in proximo frondentis arboris ramo cõfederit, & totum Examen in speciem unius uvæ dependet, signum est, aut Regem unum inesse, aut plures reconciliatos, quos sic patieris, dum in suum revolent domicilium. Sin autem duobus, vel pluribus velut uberibus diductum Examen fuerit, indicium est, plures duces & dissidentes esse, atque in iis partibus, ubi maxime glomerari videris Apes, requirendi Duces erunt, ubi autem auctorem pugne repereris, eum elidere oportet.

Memini ante quinquennium in vicinia, uno ferè momento tria Examina ex diversis alveis evolasse, & se conjunxisse. Quæ ut dissidentia, cum reconciliari nulla ratione potuissent, amplo labro inclusa fuere; linteolo superinducto, & sic per noctem relicta.

relieta. Mané deinto linteo reperta fuere Examina, qui-
libet Rex cum sua turba se-
paratim conglomeratus: quæ
mox à Curatore, utpotè sedata
& mitiora facta, in alveos
peculiares fuerunt reposita.

Mellis vindemia.

Μελίσσωσις.

Mellatio,

Mellis Apum,

Apum castratio,

Honig Erndte/

(Castrare Apes Zeideln/
Bienen beschneiden / Honig
ausnehmen.)

Est Mellis exemptio. Tem-
pus non idem observatur, nec
modus omnibus communis.
Varro lib. 3. cap. 16. eximendo-
rum favorum tempus, pri-
mum vergiliarum exortum
statuit: secundum, æstatem
scil. actam, antequam oria-
tur Arcturus totus: tertium,
vergiliarum occasum. Si-
gnum sumi vult, cum plenos
alveos habeant, cumq; illos
geminaverint. Ex Apibus au-
tem conjecturam facit, si in-
tus bombum faciant, & cum
introeunt ac foras trepidant,
& si opercula alvei cum re-
mota sint, favorum forami-

na membranis melleis obdu-
cta, videntur-

Dies castrandi matutinus
eligendus, neq; enim conve-
nit, medio æstu, Apes laceffi-
ri, fumo abigantur, ne ad
iram provocentur, aut avidè
vorent, qui admoveatur per
ollam commodam, cujus ni-
dore apes in priorem partem
domicilii, & interdum, extra
vestibulum adigantur, ut sic
potestas fiat liberius inspici-
endi.

Mellarii nostrates priore
messe, post æquinoctium ver-
num, quod fit plerunq; Mar-
tio aut Aprili, pro ut hyems
fuerit aspera aut mitior, non
nisi cellas inanes rescindunt
scalpro, usq; ad favos, in
quibus Mella & foetus rudi-
menta, caventqve ne ea læ-
dant, si quid tamen Mellis
abundaverit, id demunt. Po-
steriore messe, nempe autum-
nali vindemia, melliti excin-
duntur favi, qui demtis va-
cuus in catinam reponuntur,
vel mox unâ cum favis &
pullitie Mel in cupas cogitur
rudi modo, atq; sic cum ex-
crementis venditur. Si fœ-
cunda sit alvus, plus tertia
parte Mellis, non eximatur,
reliquum hyemationi relin-

qvatur: sin veró alvus non sit fertilis, & hyems metuitur aspera, exemtio sit minima aut nulla, ne defectu pabuli hyeme animo deficiant & fame intereant: supervacuum vere tandem cum favis inanibus excindunt. Redduntur enim Apes ociosiores, si in eximendis favis plus Mellis relinqvatur.

Itaq; pro Examinis numero relinqvendum est. Agunt etiam anxius, si plus dematur, qvam ut residuum cibo sufficiat, atq; etiam si alveus justo amplior sit, desidiores redduntur: ægrius enim, qvasi desperent, operi incumbunt.

Apum natura.

Apibus non mellificandi ars tantum, sed & diligentia ac in labore perseverantia inest.

Mos Apibus, ne plura florem genera petant uno eodemq; profectu, sed singulis singula v. g. á viola ad violam, nec aliud attingunt, quousq; suum in alveum redeant. Hic se qvatiunt, & singulas, tres aut qvatuor seqvuntur.

Oderunt non solum fædos

odores, sed etiam unguentorum delicias, indeq; fit, ut homines his delibutos facile percutiant.

Carnem nullius Animalis tangunt, nec obsonium appetunt. Mundissimum enim hoc loco animal.

Student bonæ Apes, quoad fieri potest, ne qvam intra alveum interimant: & si qva perierit intus, statim foras cadaver educunt.

Mira quoq; iis munditia. Egerunt excrementa congesta in unum locum, turbidis diebus, & operis otio. Sæpenumeró, cum alvi necessitas est, avolant, & in secessu reddunt excrementum, quoniam male oleat.

Bestiolas, qvæ in alveis nascuntur, melioris notæ Apes tollunt, & rem familiarem tumentur, sed alteras pro vitio suo negligunt, & perire patiuntur.

Seniores intus operantur, hirtioresq; moræ domesticæ ratione sunt. Adolescentes foris negotium exercent, & ea qvæ res exigit portant, levioresq; sunt labore hirsutie detrita.

Socias, ociosas ac desides, aut min⁹ parcas pellunt. Ces-

santium

sanctium inertiam notant, castigant mox: & puniunt morte.

Gaudere plausu atq; sonitu videntur. Quapropter tinnitu æris aut fictilis, convocari eas in alveum ajunt: quæquam incertum, an audiant, & voluptatē ne an formidine ita faciant.

Præagiunt byemem & imbres ventosq; & tunc temporis se continent tectis.

Apum Respublica.

Politiam Reipublicæ observant humanæ optimè institutæ assimilem. Regi parent, πολλοίς ἡγεμονίᾳ tanquam i nutilem fugiunt. Monarchiam amant. Functioni ac labori quæque suo incumbunt.

Unde sapientissimi quique Rerumpublicarum institutores exempla, & in Regibus creandis, officiis distribuendis, fontibusq; puniendis imitati sunt. *Vergilius* admiranda levium spectacula Rerum, verissimè elegantissimeq; canit. Apum Rempublicam, regias, satellitia, prætoria, urbes, leges, mores, pugnas, expeditiones, sic depingens, ut vel una hac pictura admirandas ingenii dotes declarave-

rit, prorsus esse Apibus partem divinæ Mentis & haustus æthereos existimans, quod tum propè ad humanam mentem accedant, imò eam etiam superent. Tanta circa Regem obedientia, quem

non sic Ægyptus, & ingens Lydia, nec populi Parthorum aut Medus Hydaspes, Observant: Rege incolumi mens omnibus una est.

Ille operum custos, illum admirantur, & omnes

Circumstant fremitu denso, stupantq; frequentes,

Et sæpè attollunt humeris, & corpora bello

Objiciunt, pulchramq; petunt per vulnera mortem;

Amisso rupere fidem, constructaq; Mella

Diripere ipsæ, & crates solvere favorum.

Rege prehensototum agmen tenetur, migrantq; ad alias. Esse utiq; sine Rege non possunt, ἡγεμονίᾳ fugientes, sicut & πολλοίς ἡγεμονίᾳ. Defuncto Rege plebs mæret ignavo dolore, non amplius cibos convehunt, non procedunt, tantum tristi murmure circa corpus ejus glomerantur.

Magna

Magna profectó in hoc Animalculo admiratio, quod Solæ communes natos, consortia tecta Urbis habent, magnisq; agitant sub legibus ævum. Et patriam solæ, & certos novère penates, Venturæq; hyemis memores, æstate laborem Experiuntur, & in medium quæsitæ reponunt.

Regias Monarchiæ in una parte alvei extruunt amplas & magnificas, separatas ab aliis, tuberculo eminentes, quod si exprimatur, non gignuntur soboles, Omnes ut in exercitu vivunt, atq; alternis dormiunt, & opus faciunt pariter; & colonias mittunt, Hiq; Duces, inquit Varro, conficiunt quædam ad vocem, ut imitatione tubæ: tum id faciunt, cum inter se signa pacis & belli habeant. Statio interdiu ad portas more castrorum: noctu quies in matutinum, donec una excitet bombo, ad quem mox provolant, quod poëta eleganter exprestit.

Omnibus una quies, operum labor omnibus idem,

Mané ruunt portis, nusquam mora, rursus easdem Vespere, ubi è pastu tandem decedere campis Admonuit, tum tecta petunt, tum corpora curant. Fit sonitus mussantq; oras & limina circum. Post ubi jam thalamis se composuere, filetur In noctem, fessosq; sopor suus occupat artus.

Nam cum advesperascit, in alveo strepunt minus ac minus donec una circumvolet, eodem quo excitavit bombo excitata, mox ruunt portis, sed non provolant, nisi dies sit serenus futurus, id scilicet natura præfagiente. *Arist. hist. anim. 9. cap. 40.*

Nec veró á stabulis pluvia impendente recedunt Longius, aut credunt cælo, adventantibus Euris, Sed circum tutæ sub mœnibus urbis agitantur, Excursusq; breves tentant, & sæpè lapillos, Ut cymbæ instabiles fluctuantante saburram, Tollunt, his sese per inania nubila librant.

Gerulæ secundos flatu captant, Si oriatur procella, apprehensis

prehensis lapillis se librant, juxta terram volitantes, in adverso flatu.

Apum ætas.

Durant Apes, si diligenter excultæ sint, in annos septem, octo, aut decem; nec ullum Examen hanc ætatem potest excedere, quævis in demortuorum locum quotannis pullos substituant. *Plinius.* Nam fere decimo ab internecione anno gens universa rotius alvei consumitur. *Columnella.* Itaque; ne hoc in toto Apiario fiat, semper propaganda erit soboles, observandumque; vere cum se nova profundunt Examina, ut excipiantur, & domiciliorum numerus augeatur.

Ætatem quidem sic tradunt internosci, quod, quæ annum non exceßerint, nitescant, oleique; similitudinem & speciem gerant: vetulæ verò aspectu & tactu horridulæ, & rugis plenæ atramen fingendis favis præstantiores.

Apum sanitas.

Sanitatis signa sunt, si sint frequentes in Examine, si hilares, si nitidæ, si opus quod

faciunt, æquabile ac læve. Minus valent, si horridæ, si pilosæ & pulverulentæ, nisi opificii tempus urgeat, cum propter laborem asperantur & marcescunt, item tristitia torpent, & si conspiciantur aliæ mortuorum cadavera efferre, funerantiumque; more exequias comitari, aut intra tecta silentio torpere.

Apibus inimica.

Aversantur Apes; Adulteros, temulentos, fures, Mulierum menses, Ursos, Oves, Picos, Paros, Hirundines; Caprimulgos, Ciconias, Laceratos, Serpentes, Buffones qui flatu lædunt. Capras, Hædos, Crabrones, Vespas, Papiliones ignavos, Araneos, Formicas, Fullones, Blattas, Tineas, Culices, item Taxum, Ulmum, Cornum, Platanum, Absinthium, Allium, Cepas, Porrû, Cucumerem sylvest. Thapsiam, Tithimallos, Veratrum. Tandem offendunt Apes: Venti, Nebulæ, fumus Figulorum, Echo, Balnea libera, Cloacæ, Sterquilinia, & omnes fædi odores, olea, unguenta redolentia, & alia quamplurima.

Q q q

Apum

Apum iracundia.

Nullum animal, nisi sui generis Apes fugiunt. Præliantur enim intra se, & cum vespis: sed cum ruri sunt, nec sibi invicem, neq; ullis aliis injuriuntur: at verò apud suos alveos pugnant acerrimè, & hostes quos vicerint enecant. Necant vel maxima Animalia ictu sui aculei, sed principes minime irritantur & feriunt.

Apum seditio.

Vere & æstate ferè ter in mense animadvertas, ne Reguli plures existant; inutiles enim fiunt propter seditiones. *Varro lib. 3. cap. 16.*

Corda licet vulgi præsciscere:
namq; morantes
Marrus ille æris rauci canor
increpat, & vox
Auditur fractos sonitus imi-
tata tubarum.

Pugna vel unius inter se dissidentis, vel duorum Examinum ad prælium accinctorum facile compestitur;

Pulveris exigui jactu compressa quiescit.

Aut mulso passove, aut alio quovis liquore resperso, vi-

delicet familiari dulcedine sævientium iras mitigante. Eadem & Reges conciliant dissidentes. Quare si sæpius dimicantes notaveris, Duces seditionum necare oportet, & dimicantium prælia, prædictis remediis sedantur. *Colum. lib. 9. cap. 9.*

Apum ignavia.

Si ex alvominus frequentes evadunt, ac subsidit aliqua pars, suffumigandum, & propè fumus apponendus bene olentium herbarum, maxime Apiastri & Thymi. *Varro lib. 3. cap. 16.*

Apum langvor.

Si Apes subita tempestate, aut frigore, aut imbre repentino jaceant prostratæ, colligendæ invas aliquod, & reponendum in tecto ac prono ad Meridiem, quàm maxime cælo clementi, & vas ipsum cinere factò è ficulneis lignis infricandum, paulò plus calido quàm tepido, ac deinde concutiendum vas leniter, ut manu non tangas, atq; sic in Solem prolatas incalescentes reviviscere *Varro* docuit. Cui subscribens *Columella* sub-

dit, de Apibus coacervatim sub favis repertis mortuis, eas per hyemem scilicet sicco loco servatas, circa vernum æquinoctium, cum cœli benignitas invitat, in Solem proferendas, ficulneoq; cinere obrutas, intra paucas horas caloris halitu animari,

Apum interitus.

Intereunt Apes Rege amisso, aculeis infixis, Mellis inopia, Morbis.

Regum mors. Apes si omnes Duces suos amiserint, Wann sie Weisflosse worden/mœrent ac tristantur, ignavæ evadunt, operas non attingunt, nec cibos convehunt, & tandem, nisi subveniatur, fame moriuntur. Qvôd si vel ob mortem Ducum, vel per aliquam pestem, Apum multitudo fuerit subacta, ut eam repares, considerabis in aliis Alveariis abundantibus, ceras favorum, & extremitates qvæ pullos habent, & ubi signum nascituri Regis inveni-eris, cum sobole sua recides, & id in Alvearium pones. Sed tunc transferendi, quando crosis cooperculis ad nascenti-

dum maturi, capita nituntur exerere. *Columella.*

Aculei infixi. Pennæ Apis rescissæ non renascuntur, qvonia ex humido radicali constant: similiter in aculeo evenit, quando enim hunc amiserit Apis, emoritur, eó qvôd ad locum affectum multæ Corporis humiditates concurrant, & cum ejicitur aculeus, ex multo affluxu humiditatis primò debilitatur, deinde moritur. *Albertus.*
Hinc *Nicander.*

Κέντρον γὰρ πληγῇ περικάλ-
λιπται ἔμματα πύσσα,
Κέντρον δ' ἰ ζωὴν τε φέρει θά-
νατόν τε μελίσσῃ.

Mordentes siquidem lingvæ proboscida fixam,
Qvæ vitæ & mortis causa est, mirabile dictu.

Cum enim Natura aculeum Intestino annexerit, is nisi diffracto eo vix evelli poterit. Visæ tamen sunt aliquando evadere, si is qui ictus est curam adhibuerit, ut infixus aculeus junctus cum alvo extringatur,

Apum Morbi.

Apes ægrotant potissimum, cum sylva flores æruginosos tulerit, atq; etiam temporibus siccis.

Pestis. Pestilentia in Apibus rara perniciēs, neq; aliud remedium quam ut longius alvei transvehantur.

Alvi profluvium,
Cœliaca, Apum fluxus. Maximus earum annuus labor est initio veris, quo Tithymali flores, & quo Sameram ulmi promunt. Cum enim post hybernā inēdīam, hisce primitivis floribus illectæ, avidē vescantur, & sese repleant, profluvio alvi, nisi celeriter succurratur, intereunt. Huic medetur Galbanum incensum; Mala punici grana tusa, & cum vino inspersa austerō.

Uvæ passæ cum Rore Syriaco & vino austero insuccatæ.

Decoctum Mellis cum galla, vel arida Rosa, pulv. arundinaceis canalibus infusum.

φαιήσαινα. Voracitas. Cum tantum Ceræ confingunt, quantum se explere putant,

postea tempestate oppressæ intereunt, & reliqua paucitas non sufficit implendis favis. Vacuæ cæterarum partes corruptescunt, atq; vitis serpētib; ipsæ quoq; Apes reliquæ corrumpuntur. Id ne fiat, duo Examina jungantur, quæ possint integras adhuc Ceras explere: vel si non est facultas Examinis, ipsos favos præscindere oportet, antequam putrescant; idq; acuto ferro, ne hebetudine cultri, reliqui favi loco moveantur.

Βλαψιγονία. Causa sæpè interitus, nimia felicitas sua, veluti cum continuis annis plurimi flores proveniunt, & Apes magis Mellificiis, quam fœtibus student, nimisq; opere fatigatæ interdum pereunt, nullis juventutis reliquiis. Interdum Morbo, vel ignavia, aut infœcunditate fœtum, non peragunt. His proderit tertio quoque die Alveorum exitus præcludi, exiguis tantum foraminibus relictis, quibus tamen exire nequeant, atq; ita domi retentæ coguntur fœtibus vacare.

Κληροβίη. Clerus. Vermiculi sunt, qui in pavimento nascuntur, & quibus crescentibus, velut aranea alveo toti obduci-

obducitur, & favi carie pereunt. *Arist. h. a. 3. c. 27.*

Tineæ, Teredines *Nietmaden.* Adhærentes favis decidunt, si fimo medullam bubulam misceas, & his incensis nidorem admoveas. Generantur plerumque, cum Malus floret. Aliquando etiam ignavus & inhonoratus Papilio, luminibus accensis advolans, non solum Ceras depascitur, verum etiam excrementa relinquit, ex quibus Teredines gignuntur. Vitiosi si qui fuerint favi tollantur, deinde fumigantur.

Vermiculi. Vitiantur favi ex Aranea quandoque, nisi suis favis incubent Apes & concoquant.

Quod si ita se continere poterint, ut incubitu perseverent, efficitur aranea illis veluti alimentum, sin minus, pereunt toti favi. Gignuntur in iis, qui vitiantur vermiculi, qui mox pennis subnatis evolant.

Pediculi. Infestantur quoque Pediculis, quos ramulismali arboris ac Caprifici incensis, ac suffumigatis curari tradunt.

Hebetudo videndi
Origani suffitu curatur,

Mellis inopia refarcitur appositione Mellis, vel ejus defectu, alterius nutrimenti appropriati. De quibus alibi.

Apum acquisitio.

Comparantur Apes tribus modis, vel precio, vel sylvestres capiuntur, vel examina reconduntur.

Emtio.

In Emtione considerantur.

1. *Frequentia,* apertis alveariis: vel si non fuerit inspiciendi facultas, aliis indiciis, veluti si in vestibulo plures consistant, & vehemens intrus murmurantium sonitus exaudiat: aut si omnes in Alveario conquiescant silentes, Labris foramini aditus admotis & inflato spiritu, e respondente earum subito fremitu, poterimus aestimare vel multitudinem, vel paucitatem.

2. *Num sint sanæ vel infirmæ,* signa quare supra.

3. *Atas.* Quæ annum non excesserunt, nirescunt, oleique similitudinem & speciem gerunt.

Q q q 3

runt. Vetulæ verò & aspectu & tactu horridiusculæ, atq; ex ætate affecta rugis plenæ: quæ tamen favorum fingendorum experientia, industria & tempestatum præscientia excellunt.

4. *Locum.* E vicinis locis potius quàm è longinquis comparentur. Nam cœli mutatione & commotione lacerari solent. Quod si è longinquo deferendæ, cavendum ne salebris sollicitentur.

5. *Tempus anni.* Transferuntur verno potius tempore, quàm hyberno, quod hyeme difficulter consvescant, in ea loca ubi serotinis floribus Thymi, Origani, Thymbæq; benignius & uberius alantur,

6. *Optimè* collo noctu deportentur, Interdium enim quiescant, nec moveantur.

7. *Liquores* grati infundendi, quibus clausæ alantur.

8. *Mox* ubi ad statutum locum deportatæ fuerint, si dies supervenerit, nec aperire nec collocare oportebit Alveum, nisi Vespere, ut Apes placidè manè post totius noctis requiem egrediantur.

Alias fugitivæ fiunt; præsertim si è loco transferatur bono, in eum ubi pabulatio non est.

Captura Apum.

Accidit sæpè, ut vernacula Examina patriæ pertæsa, eruptionem moliantur, & universa turba cum Rege suo confestim se elevet sublimius, & avolet, nec unquam revolet. Has Agricola nonnulli, diligenter Examinis tempore inquirentes, capiunt, & in sua alvearia recundunt.

Examina ut reponenda sint. vide supra in Examine Apum. Sunt qui in totum amissas Apes reparari tradant, ventribus bubalis recentibus cum fimo obrutis.

M. Varro partim ex Apibus generari, partim è bubali aut juvenci corpore putrefacto scribit. Quod Vergilius eleganter sequentibus verbis expressit:

Sed si quem proles subito defecerit omnis;
Nec, genus unde novæ stirpis
revocetur, habebit:

Tempus

Tempus & Arcadii memoranda inventa Magistri
Pandere, quoq; modo cæsis
jam sæpe juvenis
Insincerus Apes tulerit cruor.
Hic modus nostris Apiariis
planè incognitus.

Meliturgi officium.

Μελιτῶν γῶγες,

Μελισσῆς,

Μελισσοκόμος,

Μελισσοκότος.

Apiarius, Mellarius

Curator, Pastor Apum.

Ein Vienen Herr/

Vien Mann/

Vienen Wärter.

Apiarius is dicitur, qui Apum curam habet. Hic à Venere sit liber & temulentia, non avarus, non venereus, alienus à balneis, abstineat à cibis acribus, Allio, Cepis &c. odoribus immundis, atq; omnibus redolentibus falsamentis.

Fortis persuasio vulgi, Apes emori aut perire post obitum Mellarii, nisi Alvearia in alium locum transferantur.

*Instrumenta Meliturgo
necessaria.*

Cuculla Apiaria Eine Vienen
Kappe/Vienhaube.

Chiroteca.

Saccus amplus cum furca.

Cribrum Examinibus colligendis commodum.

Securis qua possit aperire alveos.

Cultri Vienen Messer. Alter oblongus ex utraq; parte, acie lata, uno capite aduncum habens scalprum, quo favi eraduntur, & quicquid fordidum decedit, retrahitur. Alter prima fronte planus & acutissimus, quo melius favi succiduntur.

Olla fidelis ansata Ein Vienen Krug/altera parte acutior, foraminibus pertusa, per qua fumus prunis accensis exhalat: altera parte latior & patula, per quam afflari potest.

Materia fumo excitando apta. Cum enim agrè admittant sibi auferri favos mellitos, insigniter Meliturgum ulciscuntur, quapropter ut fumo coerceantur, & ceu torpidæ reddantur necesse est,

Galbanus, fimus aridus, Ligna putrida. Curatores hujus loci utuntur corticibus Pinastri & Piceæ,

Alæ

Alæ Anserine, quibus sordes ex Alveariis everruntur.

Apum cura.

Cum curam assiduam desiderent Apes, per totum annum Apum Curatori suis quibusq; temporibus labor.

Vere, Ab Æquinoctio verno, quæ sit plerumq; Martio, cum diei permittit hilaritas, & æris temperies (nam tunc sine cunctatione jam passim vagantur, & idoneos ad fœtum colligunt flores seu succos, atq; intra tecta comportant) nivibus delapsis, aperiendi Alvei, omnia purgamenta tollantur, & sordes, quas tempus hybernium contraxit, & Vermiculi, & tineæ, & araneæ, & mortuæ Apes eximantur, diligenter everrantur, vitiosi favi abscindantur, fumus é fimo bubulo, aut arborum corticibus factus immittatur, qui quasi cognatione quadam generis cum primis Apibus est utilis, & licet molestus sit, saluberrimum tamen esse constat.

Favi melliti, si abundaverint, resecentur. Alimentum, si defecerit, subministretur.

Cum Malus floret, iterum aperiendi, & diligenter pur-

gandi alvei, & fumigandi, ne a tineis infestentur.

Æstate. Purgatio Alveorum usque in autumnum tempora celebretur. Inter Caniculæ & Arcturi exortum cavendum erit, ne Apes interceptiantur violentia Crabronum, qui ante alvearia plerumq; obsidiantur prodeuntibus.

Examina circa solstitium observanda, & recondenda.

Formicæ Cretâ illitâ repellendæ.

Autumno. Septembri etiam Mense Alvearia castrabuntur, more quo supra dictum est. Quæ tamen oportet inspicere, & si abundantia est, demere; si mediocritas, partem mediam relinquere, pro hyemis inopia; si veró sterilitas apparet, in cellis nihil prorsus auferre. Telæ araneæ frequenter abstergantur, ne Apiculæ telis irretitæ pereant.

Hyeme, quæ est circa initium Novembris, in nostro climate utpote algidiore, Octobri sæpè, urgente Cæli Aquilonia constitutione, Alvearia denuo aperire, & quicquid

quid est sordium repurgare, ac cum diligētia curare oportet. Nam hybernis temporibus non convenit movere aut aperire Alvearia.

Proinde dum Cælum temperatius, apricissimo die purgatis domiciliis, opercula intus usq; ad favos admovenda sunt, omni vacua parte sedis exclusa, quo facilius angustia cavearum, per hyemem concalescant, idq; semper faciendum est, etiam in iis alveis, quæ paucitate plebis infrequentes sunt. Si alimentum deficiat, Favi capsulâ commodè apponendi, ne per hyemem fame pereant. Quid rimarum est aut foraminum, luto fimoq; bubulo mistis illinendum extrinsecus, solo meatu relicto, per quem possint spirare, ne suffocentur. Hunc quidam integunt lamina ferrea foraminibus pertusa, ne Pici aut Pari illis noxam inferant. Adversus frigora, nives & Aquilonum flatu stramine muniantur.

In summa omni tempore diligentem requirunt curam.

Repurgandæ, infumandæ, refocillandæ, circumlinendæ,

& à Morbis, externisq; injuriis vindicandæ.

Apum ictus.

Necant Apes vel maxima Animalia, ictu aculei sui, si quando irritatæ densiore agmine in ea involent.

Dolor statim consequitur ictum vehementissimus; Rubor loci cum tumore partium in ambitu sitarum, Stimulus in percusso loco relinquitur: Pustula deniq; seu vesicula assurgit, cum totius Corporis inquietudine.

Aculeus quàm citissimè extrahatur, Stercus bubulum, lutum aut terra ex aceto illinatur.

Sigillata cum Malva & posca.

Hordeacea farina cum aceto.

Muscæ contritæ illitæ.

Lenticula palustris, Malva, Blitum, Thymbra, Melissa, Sisymbrium, Sulphur vivum saliva humana subactum.

Sal, acetum cum Bolo Armeno,

Ol. Scorpionum illitum, Plumbi lamina desuper posita.

Prodest Rob Ribium, Berberorum.

R r r

Syrupus

Syrupus Granatorum.

Succus uvæ acerbæ cum Psyllio.

Lactuca, Portulaca, Cichoracris.

Vitetur vinum.

Apum finis.

Agricolæ seu Homini rustico, ex Apum pastionis studio non contemnendum vegetigal provenit, citràq; sumtum. Etiam pauperculi, qui amplis agris destituuntur, ex hoc studio quæstum facere possunt. Non enim flores atq; stirpes, ut cætera Animantia, depopulantur, sed libant tantum, ac incorruptas servant.

Merula, Varronem, narrat, quotannis quinis millibus pondo Mellis alvearia locasse: & in Hispania é parva villa, uná cum agello non majore uno jugero, ibi Alveario facto, non minus dena millia sestertia, ex Melle recipi solitum.

Nec opere solum hujus insecti pastio, nobis dulcissimum & saluberrimum succum colligit exhibetq;, verum etiam exemplo industriæ humano generi utilis, ita ut præter cætera Animalia, omnia in usum Hominum,

hoc tam munificum & sapientissimum Animalculum, á Creatore Optimo Maximo concessum, é quo simul, præter voluptatem, & fructum operis percipiamus, & ad laborem industriamq; excitemur: Deniq; liberalissimi Conditoris benignitatem in hac Creatura contemplemur.

Apes sicca pulveriz. additis aliis ex Cera & oleo illitæ, Alopecii Capillum restituunt.

Mel.

Τὸ μέλι Dioscor. & πὸ τοῦ μέλιτος quod est curare.

Donig/

Μέλι τὸ πίπτον ἐν τοῦ αἵματος, ἢ μάλιστα τῶν ἄσθρων ἐπιτολαῖς, ἢ ὅταν κατασκύβῃ ὁ σείγιος.

Mel, quod Apes colligunt, oritur in plantarum foliis, floribus, earumq; neq; succus neq; fructus, neq; pars ullo pacto dici potest, sed ejusdem cum Rose generis. Venit enim ex aëre, & maximé syderum exortu, sive ille est cæli sudor, sive syderum saliva, sive purgantis se aeris succus. Et quamvis á fronde &

de & pabulo, ab uterulo Apum, succo florum & alveis alteretur, mutetur, inficiatur, & sordescat, magnam tamen cœlestis naturæ voluptatem affert. *Plin. lib. II. c. 12.*

Præstantissimum gignitur Mel, ubi copia est Thymi, Thymbræ, Satureiæ, Serpylli, Cytisi, Meliloti, Borriginis, aliarumq; tum herbarum tum fruticum, quæ natura sicca calidaq; constant.

Æstate, cœlo sereno, & aura silente, sublucanis temporibus, succosus optimusq; terræ vapor elevatur, qui in aëre in dulcem liqvoem excoctus super arborum & fruticum folia decedit, qui mane Sole exoriente ab Apibus in vesículas Melleas colligitur, & in alvearia comportatur.

Quocunq; die favi sunt demessi, eodem dum tepent, Mella conficere convenit. Favi exempti tepefiant tantum, ne nimium ferventes, Cera cum Melle transmittatur: mox in saccum crassioris sili, inversaq; metæ similem mittuntur, præloq; vel instrumento, machinave in hoc præparata, aut qvalo Mel

exprimitur: sed cura habenda, ut separentur partes Cerrarum, quæ vel pullos habent, vel rubras sordes: nam succo suo malo Mella corrumpunt. Ubi Mel liquatum in subjectum alveum defluxit, transfertur in Vasa fictilia, quæ paucis diebus aperta sint, dum musteus fructus defervescat, isq; sæpius ligula purgandus est. Fragmina Favorum, quæ in sacco permanserunt, retractata exprimuntur, atq; in secundæ notæ Mel defluit, sed seorsim reconditur, ne optimo mistum id corrumpat.

Mel differt: *Colore*, dum aliud flavum, aurei coloris: aliud rutilum, aliud pallidum seu albet, quæ Lituanicum.

Sapore, aliud dulce, amarum, acerbum.

Odore, aliud odoratum, aliud foetidum, inodorum, pro ut fuerint plantæ, quibus infidet.

Consistentia, aliud fluidum, aliud crassum.

Loco, aliud domesticum, aliud sylvaticum *Heiden-Honig.*

Mel optimum, purum, pel-
lucidum, boni odoris, subfla-
vum, cui ex aureolo color,
dulcissimum gustanti, suba-
cre, jucundissimum, consisten-
tiâ nec planè crassa, nec liqui-
da, sed tam sibi cohærens, ut
continuitatem suam quasi
linea longissima non interci-
sam servet, si digito attolla-
tur, & coqvendo paucam spu-
mam remittat. Bimum præ-
fertur vetustiori, sicut & Re-
centiori.

Panis intinctu facile cor-
rumpitur, qvare cavendum,
ne panis valis immittatur.

Mel ad condimenta opti-
mum, ad pharmaca necessa-
rium: putredinem non ad-
mittit, qvicquid Melle per-
ungitur. Nutrit multum,
mediocriter sumtum, lapsas
vires restaurat, ac reficit plu-
rimum, bonum colorem ef-
ficat.

Coqvi hujus regionis cibos
Melle condire frequenter so-
lent, saporem gratum palato
parantes.

In calidis naturis vertitur
in bilem, in pituitosis & seni-
bus in sangvinem. Optimum
nutrimentum frigido Ven-
triculo.

Μελίπικτα, Μελίτωματα,

Placentæ Mellitæ, Dulciaria,
Pfeffer Kuchen/ Donigfuchen/
Nürnbergische Riechlin vul-
gò. Præferuntur omnibus
Noribergenses placentulæ,
qvæ ut delitiæ passim secun-
dis mensis offeruntur. Parantur
ex farina Triticæ, Melle,
aromatibus, utpotè caryo-
phillis, Cinnamomo, Zingi-
bere, Pipere, Nuce myristica,
Cardamomo, Corticibus cum
Arantiarum Citrii conditis,
palato non ingrata.

Mel calefacit, exiccat or-
dine 2do. Insignem vim ha-
bet abstergendi, Acrimonia
pollet, alvum ciet, ora venarum
aperit, urinas movet. In-
temperies frigidas tuto sanat.
Calidis, siccis, biliosis, æsta-
te florentibus adversissimum:
item Morbis, qvos amara bi-
lis excitavit, ut Hecticis &
febris aliis.

Putrescere Corpora non
finit, faucibus, tonsillis, angini-
nis, omnibusq; Oris desiderii-
is collutum gargarizatumq;
utilissimum; tum verò Peri-
pneumoniciis. Decoctum au-
xiliatur tussi, urinas ciet.

Adversus venena fungo-
rum, & rabiosi canis morsus
linctum aut potum proficit.
A Serpente percussis medetur.

In

In sordida ulcera sinusq;
utiliter infunditur, Aures pur-
gat, Herpeti exedenti com-
petit'.

Ante balneum illitum fa-
ciem & oculos clarificat, Ca-
pitis Lentes & fœda Anima-
lia necat. Cum liqvido A-
lumine coctum Imperigeni
medetur, Oculorum cartila-
ginem discutit. Cum Ro-
laceo, vel sale fossili trito,
aurium sonitui & dolori pro-
dest.

Mel crudum.

Inflat alvum, tussim laces-
sit, fastidium creat.

Mel in quo sunt Apes mor-
tuæ, utilissimum oculis & Au-
ribus.

Mel virgineum.

Mel album

Jungfrau Honig/

Krader Honig.

Mel est albicans, quod no-
vellæ Apes faciunt.

Oculis & ulceribus com-
modius applicatur.

Mel despumatum.

Gescheumt Honig.

Gum despumandum est,
coqvatur super prunas, aut

flammam lignorum arido-
rum, & sine fumo.

R. Mellis ℥ss. j. Aqua ℥ss.
℥j. bulliant ad dimidiæ partis
consumtionem, detractâ as-
siduè spuma, adde tunc Al-
bum Ovi no. ℥j. dein calidè
coletur.

Minus acre mordaxq; effi-
citur, minus alvum movet,
carnem glutinat.

Ex Melle in officinis varia
parantur pharmaca : Mel
Rosarum, Violarum, An-
thosatum, Mercuriales: O-
ximel simplex, Oximel com-
positum, Oxim. scillicicum,
Miscetur medicamentis Ul-
cerum, Thoracis, Pulmonum,
omnibus antidotis.

Fiunt ex Melle etiam Sup-
positoria, additis Hyera, Aga-
rico, trochiscis Alhandal,
stercore murino, smegmate,
momento salis gemmæ, ad
duritiem cocto, quæ oleo il-
lita, Longano intraduntur ad
alvum sollicitandam.

Hydromel.

υδρομελι *Græc.*

Mulsum à mulcendo,

Medo, Meda Polonk.

Wierh vulgò,

Honig Trancf/

Honigwasser.

R r r 3

Coqvitur

Coqvitur hodie ex Melle multipliciter potus á Polonis Medo dictus, tanta svavitare, ut non aliter ac vinum inebriare possit.

℞. Mellis optimi *Qvart. j.*
Aqvæ *Qvart. viij.*

Coq. lento igne in vase amplo cupreo : despumetur continué. donec incipiat clarescere; doliolo infunde, ut defæcetur.

Quidam addunt aromata &c. Cinnam. Caryophyll. Galang. Nuc. myristicam & alia.

℞. Mellis optimi *℥. x.*
Aqvæ puræ *℥. 60.*

Bull. ad *℥. 40.* remanentiam. Refrigescata indantur in vas vinarium. Adde fermenti panis q. s. excitandæ ebullitioni & defæcationi, simul nodulo suspendantur & mergantur, ne fundum attingant hæc aromata.

℞. Cinnam. el. Gran. Paradysi. Pip. nig. Zingib. Caryophyll. crassiusculé contus. an. drach. i. flor. Sambuci M. f. Serventur in cella vinaria. Si visei facere colorem, adde Tornæ Solis unc. iij.

Medo vim haber calefaciendi, aperiendi, abstergendi, expurgandi. Pectus dilatat & purgat, medetur tussi frigida. Abstergit, Renes, Utereres, Vesicam á crassis humoribus & á saburra liberat, Intestina abluit. Prodest potus ad *Qvartanam*, *Cachexiam*, & morbos Cerebri, quibus vini potus perniciosus, ut *Epilepsiæ*, *Analepsiæ*. Noxas aquarum corrigit, ubi hæ multas febres putridas gignere solent.

Præfertur omnibus *Lituanicus Medo*. *Littawischer Merh.*

Cera.

Κηρός Diosc. ἀπό τοῦ κηρί-
vov, qvod est curare & sollicitare.

Μέλδης, Galeni.

Wachs/

Apum est simplex favus, in cellulas digestus, qvæ excolato omni Melle purgatur, & in orbes funditur.

Expressæ favorum reliqvæ, posteaqvam diligenter dulci aqua perlota sunt, in vas æneum conjiuntur, adjectaq; aqua igne liqvantur. Qvod, ubi factum est, Cera
per

perstramenta, vel juncos defusa colatur, ac iterum de integro coquitur, & in orbes vel alias quaslibet formas, aqua prius adjecta, diffunditur, Ceraq; concreta ex aqua facile eximitur.

Cera aut est fulva seu lutea, aut fusca, aut alba.

Cera candida, *ἐκλευνος*, Cera virginea, quam adolescentior Apum populus conficit, *Weis Wachs/ Jungfrauen Wachs*.

Cera candidissima, *Schne- weis Wachs/ gebleicher wachs*. Fit post insolationem etiamnum recocta, lucente Syrio, Venetiis ad nos affertur.

Cæteri coloris sunt ascititii, ut viridis ab ærugine, ruber ab Anchusa seu Cinnabrio: niger ab atramento vel charta usta. A quibus multis vires mutantur.

Cera simplex, optima est, recens, subflava, subpingvis, pura, odorata, odoris Mellei: secunda bonitas, candida, & quæ sua natura pingvis est.

Cera omnis calefit, mollior, digerit, modicè explet corpora. Calidi, frigidi, humidi,

sicci quodammodo sec, Galenum, media, crassioris essentia, emplastica. Eapropter aliorum Medicamentorum, tum excalescentium tum refrigerantium, materia est, forisq; imposita concoquendi vim habet exiguam quandam atq; imbecillam, & calidam, & ut Ægineta tradit, vim abstergendi obtinet.

Additur Ceratis, Unguentis, Emplastris, ad consistentiam, & liquidorum inspissationem.

In sorbitione Cera datur Dysentericis, nec Lac in Nutricibus patitur coagulari.

Ex Cera fiunt candelæ, quæ in mensis domesticis hyberno tempore lumen præbent.

Oleum Cerae eliciunt Chimi, ad dolores podagricos sedandos, vulnera ulceraq; curanda præstantissimum.

Apis fera.

Apis sylvestris *Vlyss. Aldrov.*

Ein Hummel/ vulgò sil.

Tota

Tota est hirsuta, Corpore crasso nigro, cujus superiorem partem lineæ latiusculæ per transversum pingunt luteæ binæ. Caput splendendum nigrum, antennæ juxta oculos prætenduntur binæ. Podex extremus cum hirsutie albet, Pennis volat quaternis, coloris fuliginei, Pedibus incedit senis, in extremo asperiusculis.

Sub terra nidum parat. Favos fingit longè aliter quàm Apes aut Vespe. Cellulas enim extruit teretes, longiusculas, inæquales, aliquando quinq; interdum sex, plures sæpè, veluti vesiculas Ouales conjungit, cerco lentore madentes, nec prorsus inodoras. Harum aliæ vacuæ visuntur aliæ sobolem continent, aliæ in Mellis usum destinantur, ut eas impleant.

Mel colligunt, at insipidum & pravum.

Vehementer pungunt. Inestum comitantur Symptomata, quæ Apum ictus, sed intensiora: verum stimulum in percusso loco, ut Apes, non relinquunt.

Iisdem, quibus Apum dolor, auxiliis mulcetur.

Tritæ & illitæ Alopecie medentur.

Araneus.

Αράχνη, Diosc. παρὰ τὸ ἀραιὰ ἵχνη ἔχειν, quod tenuia habeat fila.

Αράχνη, Aranea.

Aranea.

Ein Spinne.

Araneolus,

Αράχνης ὄψ.

Insectum est plusquam notissimum, Capite minimo, Corpusculo plerumq; rotundo, coloris obscurioris, telas seu fila mira arte expandens. Crusculis incedit ut plurimum octonis, quibus omnibus internodia terna.

Estq; Caput minimum, toto quoq; Corpore parvo est: In latere exiles digiti pro Cruribus hærent,

Cætera venter habet, de quo tamen illa remittit,

Stamen, & antiquas exercet Aranea telas. Ovidius.

Loca incolit ut plurimum deserta, inculta seu ab hominibus neglecta, ut sunt Arbores Parietes, Muri, anguli ædium obscuri, Vivit succis, Melle

Melle & aliis dulcibus. Venatur Apes, Musca & alia animalcula.

Cum coire volunt, femina deductam Araneam trahit, mas eandem mutuó trahit, quod ubi sapius fecerint, coeunt & averfis clunibus copulantur: qui modus iis propter alvum orbiculatam convenit.

Pariunt Vermiculos primum parvos, ovis similes, propter figuræ scilicet orbiculatam speciem. Nam & rotundi jam inde á primo ortu proveniunt. Cum pepererint incubant, & triduo peragunt.

Pariunt omnes in tela, sed alii in subtili & parva, alii in crassiore, & alii penitus in specu orbiculato, alii ita ut foetui aliquatenus tela obducta sit.

Iusta sibi recipiunt incrementa diebus quater septenis, á parvo sui ortus initio usque ad finem.

Æstate nonnunquam ex Rore salivari, arboribus & plantis inhærente procreantur, quas totas aliquando corrumpunt, nisi maturius auferrantur.

Aranei differunt variis modis.

forma; dum Alii rotundi, longi, vespis, formicis similes.

quantitate: Alii magni, parvi, mediocres,

colore. Quidam cinerei, fuscii, nigri, subrubentes, virides, flavi, varii.

loco. Alii in domibus locis obscuris degunt, alii in campis seu terra vitam agunt, alii ad sepimenta telas suas expandunt.

textura Alii nullam telam parant, alii telam texunt, eamque vel subtilem vel crassiore, raram vel densiore.

Araneus asterius.

Aranea stellata domestica,

Araneus ἀστερίας Vlyss. Aldrov.

Ein Gestirnte Hausspinne. Color ei obscurè flavens, punctulis ceu stellulis nigricantibus varius. Pectus Cordis figuram ferè æmulatur trigonam. Antrorsum è Capite prominent cornicula minuta bina, antrorsum incurvata. Denticuli duo inter hæc subrubentis coloris existunt, ceu forficula extremis hamulis minutissimis aduncis, quibus quavis res prehendere & tenere potest, sub his alii duo breviores,

S f f

viores,

viores, Venter rotundus, oblongiusculus semen Miragviliolæ apprimé refert, apiculis duobus minutis, é podice tantillum prominentibus, quæ exerere & retrahere potest. Per medium Dorsum lineæ secundum longitudinem excurrunt binæ atræ, quæ notulis seu asteriscis luteolis insigniuntur. Crura habet octo crassa, longiora, ex luteo obscuro & fusco varia.

Occupat parietes & ædium cōclavia, in quibus telam amplissimam & densam mirarte texit & extendit, in medio concavam.

Ex raptu Muscarum, Culicum & aliarum bestiarum vivit.

Ova folliculo immittit candido, ceu serici molliusculo, quæ incubando fovet & excludit.

Venenatus admodum est, & morfu lædit.

Araneus sphericus.

an Aranea Uvea?

Eine grosse Kugel Spinne.

Figura Corporis rotunda, aliquando globuli saxeï, quo pueri ludere solent, magnitudinem æquat, Collo ferè

nullo, coloris Uvei ad nigredinem declinantis. Pedes habet octo ut prior.

Ut plurimum desertis domorum locis habitat.

Araneus lupus.

λῦκος ἢ quod Muscas venerat, trahat, & enecet
Araneus Muscarius,

Araneus venator.

Ein Baum Spinne/

Stiegen Jäger.

Grandi est capite, lanuginosus, coloris fusci, asperam parvamque telam apud terram ad sepes, parietes, Apum domicilia texit, exiguo tempore longa fila ducit, cavernarum exigua vestibula præpendens, & telarum primordiis intus positis observat, dum aliquis in tela offendens commoverit, mox accurrit ut rapiat.

Non solum modo Muscas perdit, iisque pascitur, sed & Apibus & Vespis, omnibusque ad telam advolantibus Animalculis insidiatur.

Araneus sabrubeus.

Eine dunckelrote Spinne.

Pedes obtinet octo, breves, crassiusculos, qui Corpori latiusculo ad latera annectuntur,

tur, trigonæ fermé figuræ, Cordi æmulo, Caput minutum nigricat, Collum nulum habere videtur. Color universus ex fusco rubet.

Domesticus est & palatium suum in ædium angulis obscuris expandit, & telam texit densiorem.

Araneus messor.

Araneus μακρόπους.

Araneus longipes.

Ein Langbein/

Nieder/ Valgò,

Habergeiß.

Corpus rotundum oblongius, Orobo semini simile, superius cinereum, punctis minutissimis nigris varium: ventre albido. Anterior præ-tenduntur antennæ cen hamuli duo incurvi. Crura omnium longissima habet, quæ avulsa diu palpitant, & foeniseæ instar, falcem seu batillum manu trahentis, contrahuntur & dilatantur.

Parietibus, Muris & aliis obscuris locis stabulatur, Agros etiam colit, nec ullam telam texit.

Araneus terrestris.

Araneus pulex nonn.

Ein ErdSpinne.

Color ei totus fuscus subniger, Corpus brevius habet, & breves pedes. Terram inhabitat. Cursus celerrimi, Salit etiam.

Araneus terrestris

Μεγαλοκέφαλος.

Araneus terrestris alter.

Schwarze ErdSpinne.

Corpore ex atro & albo variat, capite grandi, candicante, brevibus antennis; pedibus cinereis.

Araneus gramineus.

Araneus pratensis Vlyff, Al-drov. Viridis.

Eine Grase Spinne.

Totus est viridis, Corpori protenso, & alvo acuta, maculis insignis.

Araneus luteus.

Ein gelbe Spinne.

Corpusculo est minimo, flavo, triangulari, pedibus octonis, In arboribus aliquando visitur, earum foliis se involvens.

Araneus lupo cum splenio subactus, & linteo illius, prolatusque utrisque temporibus aut fronti, Tertianos circuitus persanat. Idem præstare fertur Avellanæ, demito nucleo, inclusus, & collo suspensus.

S f f 2

Araneus

Araneus telam texens candidam, in alura ligatus, & brachio appensus, Quartanis circuitibus resistit, Decoctus ex Rosaceo & infusus, Aurium doloribus succurrit. Qui verò diducit filum ex alto, tritus atq; admotus, inhibet muliebres purgationes.

Aranei tela.

Ἀράχνης Ἀράχνης πέπλος,
Rete scutulatum Aranei,

Plinius

Araneæ Vestis.

Ein Spin Webe/
Spig Wab.

Aranei telas varia arte texunt, utpotè ad textrinum opus spontè nati. Non enim textili artificio student, neq; aliunde filum assumunt, sed ex suo ventre stamina deducunt, celeritate pedum venabula contexunt, atq; in reris speciem diffundunt, tum fila quæ ad texendum de ventre suo detrahunt, iisdem ventrem suum studiosissimè alunt. In his foramen sibi semper excavant, in quo tanquam in insidiis latentes, irretiti Muscas retinere in escam, ac deprædari possint.

Tela venenosa non est, li-

cet de visceribus Aranei egrediatur.

Candida, vi refrigerandi, adstringendi & glutinandi pollet, Lingvæ & Labiorum ulcera sanat.

Lupi tela imposita sanguinem sistit, vulnera quæ summam cutem occupant, ab inflammationis injuria vindicat, saniem fieri prohibet, & plagam consolidat.

Quo fine sale permixtam vulneribus recentibus vulgus applicat.

Aranei Muscarii telæ, & præcipuè spelunca ipsa, fronti ad duo tempora affixæ, mirabili ac salutari vi Epiphoris mederi dicuntur.

Cum unguento Populeonis Carpo alligatur, ad febrium exacerbationis tollendas.

Aranei venenum.

Venenum Aranei frigidum censetur. Si ex improvise devorentur in cibo, aut potu hauriantur, Corpus refrigerant valdè, frigoris sensus & horrores inducunt; Corpus obstupescit, & instar Anasarcæ intumescit, Color depravatur, & omnes actiones hebescent.

Quæ symptomata à me sæpius

pius animadversa fuere, in-
primis verò ante sexennium,
in Coniuge mea svavissima,
quæ cum fortè fortuna in po-
tu Araneum hausisset, Cor-
pus totum mirè intumuit,
cum partium externarum re-
frigerio, & fædo faciei colo-
re, qvalis Cacheticorum esse
solet. Hanc ut Cachecti-
cam cum curare instituisssem,
purgantia, nec hydrotica, nec
alia pharmaca, quicquam
profuere: donec tandem ex-
plorata genuina causa, An-
tidotis veneni vim infringe-
rem, & reliquias sudoriferis
discuterem: quorum usu,
Deo misericordie laus & sem-
piterna gloria, brevi curata,
& probe in integrum restitu-
ta fuit.

Antidota sunt.

Terra sigillata Strigoni-
fis.

Lapis Siderites.

Melissa.

Carduus benedictus

Absinthium Romanum.

Cortices Citrii, Arantia-
rum.

Sem. Citrii, Card. bene-
dictus.

Pulvis noster bezoarticus
aureus.

Theriaca Androm. Diates-
aron.

Mithridatium.

Cerebrum Gallinarum cum
exiguo piperis è vino dulci
potum.

Vinum Absinthites,

Melissatum:

Aqua Theriacalis.

Aranei morsus.

Aranei non icu sed mor-
su venenum ejaculantur.
Deprehenditur stupore inde-
morsa parte, refrigeratione
extremorum, & Alvi flatu-
bus.

Vulnus aceto abluatur è
vestigio quàm valentissimè.

Theriaca seu Ceba & Allia
trita imponantur.

Muscæ tritæ attrahunt ve-
nenum, & morsum mitigant.

Coagulum Agni cum vino
sumtum.

Arachnites.

Ascorius Recent.

Lapis stellatus,

Victorialis

Spinnestein/

Sternstein/

Siegstein.

Passim circumfertur lapis
albicans, stellulis plurimis
seu notis pictus fuscis, quæ
§ § § aliquando

aliquando Araneorum figuram æmulantur.

Hinc Imperiti quidam autumant, Araneos hunc generare, cum revera sit mineralis, & magna frustra aliquando inveniantur. Oculi figura plerumque extuberat. Aliis Cordis figuram sculptores affingunt.

Venena suspensus arcere creditur: Ictus Scorpionum & Araneorum morsus sanat.

Potus & Collo suspensus Caduco morbo correptos erigit, & Hydropicorum aquas exiccat.

Ascarides.

ἄσκαριδες, ἀσκαρίδιον, id est moveo.

Kleine Würme!

Maden Würme.

Lumbricorum secundum genus VI. *Aldrovandi*, colore, magnitudine & loco differens.

Ascarides Animalium

Parvuli sunt, & tenues lumbrici albicantes, qui parte potissimum inferiore plénioris Intestini, quæ podici proxima est, gignuntur, vehementem pruritum loco afferentes.

Apparent plurimi in jumentis, qui malè cibum concoquunt.

Sentiunt hoc malum Homines, præcipuè ante pubertatem.

Sæpenumerò ab Infantibus præsertim ἀσκαρίδιον excernuntur.

Kinder Würme.

Kleine Maden Würme.

Vehementiora requirunt medicamenta, quàm alii Lumbrici,

Semen Lumbricorum.

Rasura Cornu Cervi.

Centaureum minus.

Glandes ex Melle cum Hiera, ex carne salsa cum filo appensæ. Infusiones ex dec. Centaur. Absinthii cum Nitro, Melle, vel cum Hiera picra & sale.

Ascarides Caseorum.

Vermiculi Caseos erodentes.

Käse Maden.

Vermiculi sunt candidi, in Caseis cariosis nascentes.

Ab Agricolis sine noxa cum Caseis devorantur: difficulter concoquuntur, obstructions pariunt, & crassum gignunt sanguinem.

Ascarides terrena.

Ascarides

Ascarides agrestes,

ErdWaden/

AckerWaden.

Non unius & ejusdem sunt coloris. Qvædam sunt candidæ, aliæ flavent, nonnullæ nigrae visuntur.

Aliquando plures in unum locum aliquem congregatæ latent. Sata vastant earum radices subsecantes.

Sapè aratro excinduntur, Avicularum cibus.

Ascarides militares.

HeerWurme/vulgò.

Minutissimi sunt vermiculi, capillares, subalbidi, qui æstivo tempore instar catenæ cohærentes, longo ductu vicinos montes perreptant, ac si exercitum ducerent. Has si Montium juga versus processerint, annonæ caritatem: sin verò, deorsum ad plana declinaverint, annum fœcundum & fertilem portendere Monticolarum opinio.

Ascarides palustres.

WasserWaden.

In puteis aut ubi aqua se colligit, terrena subfidente concretionem oriuntur. Fit principium fæx ipsa putrescens, ut colorem candicantem trahat, mox nigricanté,

postrema cruentam. Hinc minutissima qvædam, & rubra specie algulæ prodeunt, qvæ ad tempus hærentes suæ origini moventur, deinde ab solvuntur: itaq; feruntur per aquam Ascarides vocatæ.

Asellus.

Ovlokog Galeni.

Ovos Dioscor.

Τίλοι Plinii.

Κουβαρίδες

Κατακίδιος ὄνος Scribon.

Multipes

Porcellio,

Cutio Manell, Empir.

Ein Eselin/

Schäfelein/

Holz Wanze/

Kanckhorn Wurm.

Bestiola est é vermibus terræ, subcinerei coloris, multis pedibus arcuatim repens, ad contactum se in orbem pilulæ similem contrahens ac rotundans.

Nascitur in humidis locis, ad Cellarum parietes & fenestras, item sub vasis aqua repletis.

Tenuium est partium, digerit, extenuat, abstergit, aperit.

Ex

Ex vino potus, Calculo Renum, Urinæ difficultati, & Regio morbo auxiliatur.

Cum Melle Anginis utiliter illinitur, tritum & in cortice Punici mali calefactus, doloribus Aurium addito Rosaceo convenienter instillatur.

Panno lineo involutus in vino albo maceratur. Colatura potui datur Asthmaticis, dictum mirum, quàm brevi saburatos pulmones depleat.

Pulvis ad Oculorum affectus valet. Vaccis cum frustulo panis, cum instantur præter morem, Villici devorandos Asellos præbent.

Porcis etiam utilis, qui tuberculo in maxilla superiore, vulgò das Nancern infestantur.

Aurelia.

Χρυσάλις, *Aristot.*
Μελολάτρη, *Eustath.*
Zarua Papilonea,
Ein GoldWurm/
GoldRaupé.

Aurelia folliculus est seu Ovum ab Eruca relictum, Papilionis futuri larva seu matrix.

Duplex Aureliarum genus

hactenus deprehendere licuit.

1. Aurelia ovalis, Rubei est coloris, forma oblonga terete, altera parte sensim in acutiem desinens, annulis senis septenisve distincta. In hoc tanquam ovo singularis continetur papilio, qui jam maturus, latiore extremitate perforato folliculo evolat. In ejusmodi folliculos immutantur Bombyces, Erucae, item nonnullae.

2. Aurelia ἀνδραπόμοσπος & verè Aurelia dicitur Formam refert infantis fasciis involuti, humana cum mitra, corniculis duobus prominentibus. Venter, ut ita loquar, annulis compactus octo novemque, instar caudæ sensim in acutum desinit, ac retrò & antè movetur. In tota parte prona, in singulis annulis tubercula bina ceu papillæ visuntur, ut plurimum decem & quatuor.

Color huic varius est; vel enim tota aureo colore refulget, ac si inaurata esset: vel flavet, aut subvirescit, & maculis passim aureis respergitur: vel Cupri colorem representat: vel argenteo niter candore: vel albicat ad latera, &

ra, & purpurascit, punctis & striis nigricantibus intereur-
santibus variis.

Hanc Erucæ tanquam fœ-
tum suum inde nasciturum
parietibus, Muris, arboribus
appendunt, ex quibus calore
Solis elaboratis enascuntur
papilionēs, qui volantes
Brassicā & alias plantas arro-
dunt, & Ovis suis conspur-
cant, unde tantæ Erucarum
Augusto & Septembri collu-
vies prodit, ut integros sæpē
agros Brassicā confitos absu-
mat, stipibitus solis relictis.

Blatta frumentacea.

Βλάττα ἡ Βλάττω id est no-
ceo.

Σίλφη μαλακή Hes.

σιτοφάγος,

Blatta mollis Dalcechamp.

Ein Meel Wurm.

Vermiculus est longiuscu-
lus, teres, luteus, splendens, ex
duodecim annulis compactus,
Cauda capillari brevissima
bifida, Capite rubente minu-
tissimo, cui ad latera anten-
næ tenuissimæ prominent,
Prioribus tribus tabellis sub-
sunt pediculi seni, utring; ter-
ni, quibus incedit.

In pistrinis & apud pistorēs

reperiuntur. Farina enim
nutriuntur. Luscinia has
avidissimè legunt, quibus fa-
cilè capiuntur. A morbis fa-
miliaribus eas liberant.

Blatta carnivora.

Barbegia

Carpæ

Fleischschaben/

Fleischwürme.

Prioribus sunt similes an-
nulosis incisuris, sed multo
breviores & tenuiores, Pedi-
bus incedunt totidem. Ante-
riore facie crassiores sunt,
quæ deinde sensim gracile-
scentes in acutum desinunt.

In carnibus nascuntur sal-
sis inveteratis, primò vermes
albi, dein toti hirsuti eva-
dunt, annulis alternatim ru-
bentibus & flavescentibus.
Venter semper albicat. Tām
exactè ab ossibus carnes den-
ticulis suis auferunt, ac si no-
vacula rasæ essent.

Blatta fetida.

Βδέσσα quasi βδέλυγμα,

σίλφη fœtens

σπονδυλὴ Nom.

Erdschaben.

Insectum odore invisum,
acuta clune, Cimicum modo

T t t

putidum,

putidum; Coloris fusci, pedibus & antennis plús rubentibus.

In aggeribus & apricis inveniuntur.

Blattis eadem vires cum Buprestis tribuuntur. In oleo decoctæ Aurium doloribus medentur.

Molles Verrucis illinuntur.

Bombyx domesticus.

Βόμβοξ, *Aristot.*

Bombyx, *Plinii.*

Bombylis, Bombylius,

Eruca Serica, Vermis Indicus.

Vermis lanificus, *Alberti.*

Vermis Indicus corniger,

Ambros.

Ser vestifluus á Seribus populis.

Ein Seiden Würmlein/
Seiden Raupe.

Vermis est annulosus, coloris cinerei, ex Erucarum genere, tenuissima fila nens & ducens, quæ Sericum appellantur.

Quidam tradunt, hunc primum in insula Coo repertum, ac Pamphilam Platis filiam bombycia illic principio novisse: inde propagationem secutam, quæ terrarum orbem compleverit.

Gignitur vel sponte, ut olim apud Seres: vel ex ovis, ut hodie frequenter fit in Europa.

Varia ejus est Metamorphosis.

Ova.

Primò Ova post coitum á Necdalo matre edita, & per hyemem loco tepidiore reservata, formam testæ compressæ, aut glumæ grani Miliaris habentia, alba, citrina, albolutea, livida seu plúbea, Vere primo, Aprili (seu Majo mense apud nos) Luna plena, vino albo tenui consperguntur, deinde caloriblando ignis ad fornacem vel solem exponuntur; vel pulvinari molli, aut sinu Muliebri sub Mamillis foventur: hinc in molli linteo inter duo cervicalia locantur: inde intra triduum, eroso putamine,

Erucula.

Erucula seu Vermiculi nigri pilosi prorpunt, primum capitulo, dein pedicellis, & reliquo tempore multiplex plexu sese involventes, quibus statim ac natis præbentur tenera Mori folia, quæ paulatim augentur, & deposita pelle seu senecta, certis interval-

lis,

lis, colore & quantitate mutatis, post quartam mutationem, fiunt

Bombyces.

Bombyces, quæ Erucae hirsutæ formam habent, Corpusculo graciliore, Auriculis ferè digiti, seu Calami scriptorii crassitie, longitudine verò medii. Cui color plubeus, niger, Caput proruberans nigrore splendet; Pectus, è cuius crate (ut ita loquar) sparsim sex pediculi porriguntur, albet: in cætero ventre vestigia pedum sunt (octo plerumque) seu pinnulæ aut trunculi: posticum bifurcatum est. Pro cauda & pedibus posterioribus, duo quasi denticuli sunt & pedamenta, quibus protrudere sese & erigere quæant: interim crassitie & longitudine proficiunt, nigredoque dilutior facta, in fuscum & cinereum mutatur, & tandem abjecta tunica paulatim albescit, & sic sensim fit immutatio in Bombycem, Sole scilicet Cancrum subeunte.

Bombylis.

Bombycium. Post quartam Corii abjectionem, jam jam sesquimestres aut circiter, in-

cipiunt fila meditari Julio scil. Primus labor stuppam, filave rudiora & intricata edit, quæ ex ventre promit, distribuit, & multiplici Corporis moru flexuque ibi atrexit, quin & pediculis anterioribus applicat, quorum firmitate Bombycia pendeant. Inde sequitur folliculi seu Bombyciorum ex amplo in angustum complicatio, dum fila ducuntur modo in orbem, modo recta, modo revolvuntur, donec Ovi-formis vesicula totum Vermem claudat.

Sunt verò Bombycia, folliculi seu vesiculæ ovaes, quibus Bombyces se involvunt, & sepulchrum tutum sibi fingunt, in quo tanquam sub terra homo, transmutationem, & generis reparationem expectant Bombyces.

Biduo aut triduo Bombycium absolvitur, tuncque nec strepunt intus amplius, nec moventur. Sed si Bombycium manu agitaveris, tanquam mola intus cadit, & latera ferit, unde cognoscitur mutatum Bombycè in Nympham esse. Folliculo absoluto, rapiuntur vellera, selectis pri-

ad instaurationem generis Maribus, quorum folliculi minores, & femellis quorum majores sunt, ad arbitrium.

Nympha.

Quintâ senectâ exutâ (pel- le nimirum cum capite & pedibus & cauda) dein perarescente cortice vermis obducitur, accipit formam Nymphæ dictæ, quæ Insecti volatilis seu Papilionis rudimentum, colore fusco aut rufo: unde

Aurelia.

Aurelia *νεφραλὴς*, Larva Papilionea dicitur, cortex nato Papilione relictus.

Necydalus.

Post quadragesimum diem (Totum enim mensem somno sepulti dormiunt) Necydalus, cum jam intra Aureliam perfectionem accipit, frequenter moveri solet, se expediendi causa, donec tandem relicto corio, seu cute aurea, parte latiore seu basi, humore quodam acri, ex osculo effuso aut expresso, madefacto emollitoque datâ viâ prodat, subinde foramen

pectore & ventre majus faciente. Quod sit plerumque cum Sol virginem attigerit. Est autem Necydalus (*νεκύδαλος* Arist. Invalida ἀλλὰ τὸ μένος νεκύδαλος, veluti redivivus, morte liberatus) Insectum volucre, instar papilionis signavi, quatuor alis instructum, lanugine albicante aut grisea vestitum, ventre oblongo & pigro, circulis veluti distincto, & mobili, crasso, pinguique. In vertice cornua gerit duo, ab latere utroque plumulis hispida, ipsa inter se averfa & recurvata. Pedes seni utrinque terni, villosi & breves. Non volant sed moventur cum strepitu, & mas magis: non pascuntur, sed generationis opere peracto, fati concedunt.

Coitus.

Ut primum absoluti sunt, purgatis Corporibus, statim generationi dant operâ, Mares feminis multo minores copulantur, femina apicem posticæ partis in ventre recurvatum, in Maris naturam immittente, à quo retinetur quasi ferrea quadam, & sex retinaculis divisa manu. Hoc mutuo cohesu juncti aliquan-

aliqvandiu commorantur, & intra triduum coitum perficiunt.

Partus.

Peracto concubitu, humorem per posteriora excrementitium, coloris vel citrini vel rubescentis vel albidī, tanquam per canalem exprimit, idq; tanto cum impetu, ut quasi ē siphone in aërem porro ejaculetur, deinde Ova statim deponuntur ordine alterum post alterum, numero plurima 50. 100. 200. & plura; quæ instar seminis Papaveris seu Hyoscyami, supernè modicè compressa, testula cutanea investita, succo intus comprehenso uniformi. Hæc maximè succulenta, primò quidem candida vel alba, successu temporis citrina vel plumbea evadunt. Charta vellinteo industriè convoluta, & capsulis inclusa collocantur in tepidario, ubi æstatis residuum, Autumnum & Hyemem transigunt absq; perfectione; quæ tandem iusto tempore, quo cæteræ naturæ revocantur & vigescunt, singulare Resurrectionis nostræ argumentum nobis reliquantes, Bombyces itaq;

cū tres ferè Menses in opere, somno & coitu, sine cibo ac potu transegerunt, Sole jugum, aut ad summum Scorpionem, subeunte emoriuntur.

Alimentum.

Nutriuntur & aluntur Bombyces foliis Mori, quæ peculiare iis nutrimentum sunt, Ulmi, Rubi, Lactuca agnina, urtica recentī tenella &c. Cūm pascuntur, perreptant folia ab utraq; parte, & inter edendum incurvant pectunculū, rostrumq; defigunt, & perforant folium. Excrementa pilularum instar ferè rotunda subviridia sunt, quæ quotidiè expurganda, cū recens pabulum subministratur. Ter ut plurimū in die cibandi sunt: Vitanda nimia satietas, & fugienda fames.

Utilitas.

Bombycum natura censetur frigida & humida.

Bombyces exiccati, & in pulverem redacti, vertice Capitis, vertigini & Convulsioni obnoxiiis insperguntur.

Bombycia.

Βομβυκία,
Τ τ τ 3

Folliculi

Folliculi sericei,
Aides sericeæ,
Sepulcrum sericeum.

Seidenbälglin / Seiden
Denslin.

Differunt colore. Alia aurea, viridia & alba; alia rubella, Pomi Arantii perfecti colore, quæ optima sunt.

Pauca instaurandi Bombycis gratia servantur, ex quibus sufficiens expectari potest proventus. Ex decem enim vesiculis masculis, & totidem feminis, plura quam ter mille prodibunt Ova. Cætera revolvuntur, ut fiat Metaxa dicta seu seta.

Ad usum Medicum veniunt frequenter folliculi, devoluto Serico, è quibus prorepsit Necydales.

Sæpè adhuc latitat Necydales mortuus, vermibus exesus.

Verum diligenter sibi caveant Pharmacopolæ ab istis folliculis, alvi spurcitia scdatis, ac stuppa ignata, sed eligant potius Sericum crudum, purum, explicatum. Ea enim est substantia veri folliculi.

Arabes, & qui eos sequuntur, miram huic facultatem & virtutem Cor roborandi assignant.

Sericum crudum.

Μεταξα, πηταξα,

σηκον νημα

Β. μεθύκτορ

Bombycinum VI. Aldrov.

Seta cruda Officinar.

Bombycina tela,

Filum Bombycinum.

Rohe Seide.

Est lana, quam Bombyces ex propriis visceribus operantur. Sericum Seres populi Asiæ Scythicæ primum miserrunt, ubi Erucarum sericarum maximus proventus, ut tela circum arbores ducerent.

Sidonius.

Assyrii gemmas, Ser vellera,
Thura Sabæus.

Virgilius.

Velleraq; ut foliis depectant
ten via Seres.

Plinius Bombycem laudat
Assyrium. Arabia quoque
Bombyce abundat.

Propertius lib. II.

Nec si quæ Arabico luccet
Bombyce puella.

Italia etiam optimam habet Bombycem, ex qua Florentini, Veneti, Genuenses, Mediolanenses optima & laudabilia conficiunt serica.

Nec

Nec Galliæ Turonensis provincia his caret.

Germania, ut & Silesia, Bombyces alit & nutrit in domibus, voluptatis potiùs quàm utilitatis gratiâ. Hanc summus Rerum Opifex Lino nobilitavit & locupletavit, quod tanta ubertate, bonitate & excellentia nascitur, ut reliquas Regiones omnes longè superet. Ex eo, industria & studio incolarum, feminarum præsertim, telæ subtilissimæ fiunt & parantur, ut non solum per Europam universam distribuuntur; verum etiam ad extremas Indias, magno regionis commodo, devehantur.

Sericum temperatum est, seu calidum & siccum primo recessu. Exiccat, attenuat ea Naturæ dote, ut Cordi robur afflet, lætumque efficiat. Quapropter laxat, firmat, purificat & illustrat spiritus & sanguinem, virtutem vitalem roborat, & mirificè exhilarat. Venenis & Pestilentia resistit. Ob id Cordialibus medicinis frequenter additur, veluti Confectioni Alchermes, Diamoscho & aliis.

Sericum Kermesinum.

Filacocco tincta,

Scharlachrote Seyde.

Variis modis Sericum tingitur, sed ad Medicum usum imprimis eligitur id, quod succo granorum Kermes fuit imbutum.

Sanguini sistendo non absurdè accommodatur. Vulneribus conducit obligandis exiccandisque.

Vulgus eo frequenter brachia vel Crura fortiter constringere solet, in Narium seu uteri hæmorrhagia.

Pannus sericeus Kermesinus ad sacculos Cordiales in officinis aptatur.

Bombyx sylvestris.

Similis Metamorphosis in Erucis quibusdam virentibus æstate observatur. Quæ jam grandiores factæ, folliculo tenerrimo candido se includunt, & in Nympham abeunt, ex qua Papilioes varii coloris, aliquando candidi hirsuti, quasi farina alba aspersi, Nocydales non dissimiles, corpusculo crassiore ex nigro splendente oriuntur,

qui postquam ova plurima
cumulacim foliis Arborum
aut parietibus, spuma seu la-
nugine veluti molliss. candi-
da seu citrina, quasi involu-
ta asperserint, pereunt.

Bruchus.

Βρουχός.

Ein Höppling/ vulgō.

Minor est Locusta, nigri
coloris, alis cinereis, sub qui-
bus rubet.

Cantharis.

Κανθαρίς, Diosc. id est, par-
vas Scarabæolus.

Musca viridis Hispanica.

Ein Spanische Mücke/
Bliege/

Weilandischer Käfer/

Goldschirmlein.

Insectum est κουλέοππεον
ex Scarabæorum genere, ob-
longius, ex aureo fulgore vi-
rescens, quod frumenta arro-
dit.

Nascuntur Cantharides ex
vermiculis Erucis similes, qui
proveniunt ex humore, foliis
Fraxini, Populi, Tritici in-
hærente: & quamvis coeant
& generent, non tamen sui
generis animal, sed Vermic-
ulos procreant.

Rarius apud nos occurrunt.

Aliquando inter segetes vi-
suntur; nonnunquam in Fra-
xino, Populo & Salice stabu-
lantur, quarum folia arrode-
re solent. Hoc anno magna
harum abundantia fuit. Vul-
gus singulo septennio appa-
rere credit.

Probantur Versicolores, &
quæ luteas in alis transversis
lineas habent, Corpore pro-
misso, crassæ, ac Blattarum
modo pingves, recentes. Inu-
tiles ac inertes, quæ unius co-
loris sunt & virescentes, judi-
cantur. Nam facile cariem
sentiunt.

Enecantur per linteolum
vapore aceti, & reponuntur
ad usum. Acri pollent facul-
tate. Excalefaciunt in sum-
mo gradu, & exiccant secun-
do. Erodunt, ulcerant, calo-
rem eliciunt, & deniq; sumen-
tes interimunt, foetent, & diu-
reticam facultatem obtinent,
nocent privatim Vesicæ, o-
mnibusq; urinæ inservienti-
bus membris, non modò hau-
stæ, sed quandoq; etiam ex-
terius illitæ, confirmante ex-
perientia: licet alii contra-
rium statuunt.

In Remediis externis, tum
iis quæ Vesicas excitant, tum
aliis

aliis interdum totæ sumuntur. Recentiores capita, alas & pedes abjiciunt. Ureticis à Quibusdam miscentur, & quæ Lepras ferasq; Lichenas & Carcinomata sanant.

Menses eliciunt, pessis emollientibus addita,

Matthiolum à cane rabido demorsis præbet.

Cum uva Taminea ad verrucas laudat Plinius.

Axungia Leporinâ mista, & linteolodensâ retrô Aures posita, vesiculas excitando fluxiones retrahunt, Dentiumq; feroces dolores abigunt, trito vulgi usu. Alii Cervici affigunt in Ophthalmia, Epiphoris & Suffusione: at cautè his utantur svaserim, ne Morbo Morbum accersant. Possem plura exempla adducere, quàm malè cessarit earum sinister usus.

Ante sexennium circiter, Vir nobilissimus vehementi Ophthalmia, ex acri defluxione correptus, Chirurgum imperitum ejus loci consuluit, qui cum fluxum ab Oculis ad Cervicem retrahere moliretur, Emplastrum ex Cantharidibus nuchæ apposuit. Ex cujus usu ulcus summæ malitici gangrænosum latè ser-

pens, enatum fuit, cum Hepatis & Renum inflammatione, comitante Gonorrhœa, ut ob id in summum vitæ periculum inciderit, & ni Chirurgorum peritorum ac Medicorum diligenti opera fuisset repressum malum, tabe consumtus periisset.

*Cantharis formicaria
laticor.*

*Ein Goldkäfer in Dines
Hauffen.*

Forma similis est Scarabæo Najali majori rutilo, at brevior, capite parvo; tota superiore parte, colore orichalcum refert, subvirescens nonnihil, prona verò parte cum pedibus senis hirtiussculis Cupri ruborem ementitur.

Generatur in acervis Formicarum, ex verme albicante, hirtiussculo annuloso, longiussculo, digiti minimi ferè crassitie, verticillæ admodum similis, qui ut Nympha folliculo duro ovali, olive magnitudine, intus lævi, forinsecus asperiussculo, ex terra, resina & festucis compacto, convolutus detinetur. Augusto mense jam scarabæi formam adeptus, folliculum

U u u odoratum

odoratum rumpit, & relicto nido avolat.

Eandem vim cum priori obtinet, acrem nimirum & catharticam.

*Cantharis prolixior
cornuta.*

Ein gehörnter Goldkäfer.

Corpore est gracili & prolixo, duos digitos longo, pedibus senis, extremitatibus serratis, thorace quadrato, Capite parvo, e cuius fronte Cornicula duo enascuntur tenuia, gracilia, purpuroviolacea, scilicet digitos longa, continuis geniculis distincta. Alae superiores ex viridi purpureascent, venter hyacinthi colore nitet.

Julio mense reperitur.

*Cantharis cornuta
alia.*

Minor hæc est, & posterior ejus alvi pars in acutum definit, coloris ex flavedine obscura virescentis. Cornicula tenuissima, pinnis ceu plumulis continuis referta promit.

*Cantharis Amethystina
zonæ.*

Ein vielbraun Käferle.
Viola Nom.

Longiuscula est, compresso Corpore, capite parvo, antennis breviusculis. Colore Violam Martiam representat, jucundissimi aspectus.

Cantharis miniata.

Ein Triefen Würmlin
vulgò.

Triefkäferlin.

Color ei ex caruleo nonnihil subviridis, præter alas, quæ transversim lineis latiusculis miniatis insigniuntur. Caput parvum, cum isthmo gracili, cui venter jungitur compressior.

Majo in Rosis & aliis Plantarum floribus invenitur.

Ternæ in vertice Capitis tritæ febrium circuitus amoliantur, Agricolarum experimento. Vesiculas excitant, quæ biliosum ichorem fundunt apertæ. Escharotica vi ut Cantharides pollut.

Cantharis viridis longiuscula.

Ein lenglicht grünkäferlin.

*Cantharis viridis aurum
lucens.*

Κάπδαγς χλωρόχρυσος.

Scarabæus viridis Plin.

Ein Goldgrünkäferlin.

Visu intuitu recreare fertur.

Cantharis

Cantharis nigricans antennis longis.

Cantharis fulca seu 10.
Vlyff. Aldrov.

Ein schwarze Käferlin.

Cantharis castanei coloris capite nigro.

Ein Braunkäferlin.

Cantharis rotunda. 1.

Cantharis rubea.

Ein rotes Käferlin/ Ofterfäbblin/ Pueris.

Cinnabii est coloris, ventre latiusculo, dorso convexo,

Cantharis rotunda 2.

Cantharis guttata.

Gespiegelt Ofterfäbblin.

Instar Minii rubet, sed alæ punctulis nigris respersuntur.

Cantharis rotunda 3.

Cantharis viridis aurea.

Gulden Ofterfäbblin.

Ex viridi aureus lucet color, instar Cantharidum Sc-plasiariorum.

Cantharis rotunda 4.

Cantharis omnium minima Vl. Aldrov.

Rubinirotes Käferlin.

Minima omnium, quas videre licuit, coloris elegantissimi, instar Rubini lucentis.

Hæ Puerulis notæ, quas Majo in hortis inter olera, Rosæ & aliis plantis colligere solent, nullius quod sciam usus.

Cicada fluvialis.

Ein Wasser Grille.

Bestiola est aquaticilis, in rivulis nata, terrestri Cicadæ similis.

Terrenis Cicadis nos caremus.

Cicindela.

λαμπυρίε, λαμπουρίε,

πυρολαμπιρίε Arist.

πυρολαμπιρίε Hesych.

Lampyrus alata Vlyff. Ald.

Cantharis noctiluca

Nitedula, Noctiluca

Cicindela lunii.

Luciola Italica,

Johannis Stiege/

Johannis Käferlin.

Eichmücke/

Nachtmücke.

Insectum est pennatum, ex Cantharorum genere, Capitulo parvo nigerrimo, in duo tubercula dispartito. Ocelli Bituminis nigri modo splendent: Alvus annulosa, multis segmentis divisa, in cujus medio guttulæ duæ candidæ, noctu seu tenebris, ignis modo lucentes, die non item.

U u u 2

Flammula

Flammula enim oppressa majoris luminis præsentia latitat, ne possit visum nostrum movere.

Æstare vesperi per prata & vias cernitur,

Cimices lectularii.

Κόσας διὰ τὸ κλίνης, Diosc.

Wangen.

Wantelen/

Wandseuse/

Detre Wantelen.

Vermiculi sunt latiusculi compressi rubentes, in cubilibus ad lectos & parietes nati.

Fœtidissima sunt, & dictu quoque fastidienda Animalcula, ex vapore quodam humidioris, ab Animalium corporibus foris collecto, genita.

Inter nocturnos hostes, qui nobis dulcem Somni quietem intercipiunt, nulli quidem nocentiores infestioresque habentur, quam Cimices: qui vipere qui non solum morfu dilacerant, quo & somnum interturbant, & sanguinem nobis adimunt: sed etiam fœtorem adeo detestabilem abominandūque; ex se relinquant, ut eo longe magis sensus spiritusque lædantur, quam uni-

versa Corporis partes, quæ ab ipsis fuerint ictæ.

Acri facultate præditi sunt. Cavis Fabarum inclusi, vel Melle & Cinnamomo involuti, devorati ante Febrium significationes Quartanis auxilio sunt.

Cum vino aut aceto poti, adhærentes Sangvisugas abigunt.

Vivi tritici, urinariæ fistulæ impositi, urinæ angustias levant.

Vulvarum examinationes olfactu revocant.

Cimices interimunt: Absinthium, Coriandrum viride, Cotula fætida, flores Sambuci, Oximel scilliticū, Calx viva toris illita.

Cimices hortenses.

Cimices sylvestres,

Geissen / vulgò

Garten Wantelen.

Forma domesticis sunt similes, sed multo majores, partim virides seu herbacei coloris, partim flavescentes, partim subrubentes, æquæ ac illi fætidæ.

Fruges & herbas perrepant, ex quibus victum habent,

Collus

Cossus.

ΣΚΩΛΗΞ,
 ΞΥΛΟΦΘΟΡΟΣ,
 ΞΥΛΟΦΑΓΟΣ.

Cossus albus, *Vlyf. Aldrov.*

Teredo, *Nom.*

Eine HolzMaede /

HolzWurm.

Vermis multipes, digitalis longitudinis, crassus, albus, Erucae ferè similis, linea à Dorso ad caudam usq; conspicua, plurimis incisuris constans. Os nigrum, ex duobus velut introrsum se curvantibus dentibus confectum. Ad latera punctulis maculatur castaneis.

In cariosis lignorū caudicibus nascitur, & farina seu carie saginatur, cui involvitur.

Sanat omnia ulcera. Nommas verò combustus, cum pari pondere Anisi & oleo illitus.

Crabro.

ΑΥΣΗΝΗ, *Aristot.*

Vespa coloris citrini aculeo infestissima *Alberti, Plinii.*

Eine Hornnüsse /

Hirnaus /

Hortlitz.

Insecti genus, pennigerum, affine Vespis, sed multo majus, pertinacissimum, aculeo

pestilentiissimo. Caput anteriorius, & Venter posterior, lutea sunt. Thorax hirtiusculus crassior, & Alvi initium ex flavedine rubent, ad castaneum colorem vergente, qui in maculam triangularem desinit, reliqua tota annulis luteis compacta est, præter puncta supina parte subrubentia. Crusculis firmatur senis, asperiusculis. Alæ membranæ quatuor, superiores longiusculæ, latentes breviores obtegunt, coloris fumigati. Oculi fusci sunt. Cirri seu antennæ continuis veluti internodiis discretæ prominent crocæ. Ad posteriora aculeis latet, acutissimus.

Duces more Apum & Vesparum Crabrones habent, qui proportionem ad Crabrones, majores quam Vesparum ad Vespas, & Apum ad Apes sunt. Degunt hi quoque intus, sed non plures uno in singulis eorum alveis oriuntur.

Examinis emissio nulla, ut Apum, fieri solet, sed qui subindè oriuntur novelli, ibidem manent, & alveum fovant ampliolem. Amplifi-

cant majorem in modum favos, & jam ex valentiore quodam Examine, qualli tres aut quatuor favorum pleni excepti sunt. Si qui Crabrones suo alveo aberraverint, colligunt se in aliquam arborem, favosq; ibi faciunt in sublimi, qui sæpe conspicui apparent, in quibus unum procreant Ducem. Non ex floribus, ut Apes, cibum colligunt, sed carnibus maxima ex parte vivunt. Venantur etiam Culices, Muscas & Apes, quibus inter Caniculæ & Arcturi exortum, ante Alvearia plerumq; obsidantur. Fructus dulces appetunt.

Degunt ut plurimum in sylvestrium Arborum, ut Quercus, Pyri, cavernis: nonnunquam & ædium conclavia subeunt, ubi miro artificio nidum trabibus ex ligno putrido annectunt: aliquando Alvearia Apum vacua subintrantes, nidum in sublimi suspendunt.

Longè lautior seu politior favus quam Vesparum. Cellularum oscula deorsum hiant, quibus sætum instillant, quo à fluviis & aëris injuriis tutiores esse possint,

Vita bimatum non transiit. Non enim cibum ritu Apum sibi recondunt, sed jejuni per hyemem latent, quo tempore plurimi moriuntur.

Favi Crabronum, adversus scrofulas, vulgò voræ Driscen. Equis infunduntur.

Ictus eorum haud temerè sine febris est. Ter novenis punctis interficere hominem fama est,

Remedio est è vestigio suxisse vehementius, fuctuq; infixos aculeos revulsisse. Parsin calentem aquam salubriter demergitur, per integram ferè horam, tandem aqua marina abluitur.

Theriaca, Mithridatium.
Malva sylv. Satureja.
Pastinaca pratensis,
Saliva jejuni hominis,
Bolus Armenus,
Sigillata.

Culex.

ab aculeo.
Kvi†, σvi†.

Muscuram minimum genus, Corpore minimo, Alvo ferè jejuna, Cruribus prælongis, lingua fistulosa, & ad fuctum,

suctum, & aculei loco ad pungendum, sanguinis & potissimum humani avidissimū, Proboscidis enim adjumento, tenuissimum ac molliissimum aculeum per cutim adigit usq; ad ossa, ac sanguinem exugit.

Culicum varia sunt genera.

Culices Arborum.

BaumMücken/

Culices generantur ex rore verno, salivari aliquando, in multis arboribus, Sambuco, Fraxino & aliis, item in vesiculis Ulmi.

Culices fimetarii.

Kleine MistMücken/
Mücken/vulgò.

Oriuntur ex fimo, seu ejus vapore putrido sæpè magna Examina, Ex quibus si turmatim ad fimeta oberrarint, Plebei aëris mutationem colligunt.

Culices palustres.

αἱ ἐμπίδες,

Culices Muliones

WasserMücken.

Primum in humore putrido subsidente vivunt bestiolæ seu vermiculi, deinde forma immutata foris vitam agere incipiunt.

Culices vinarii.

Κόκκοντες Arist.

EssigMücken/

Culices sunt minutissimi, qui ex vermiculis capillariibus, qui in facie aceti gignuntur, originem trahunt.

Hi dulcia non accedunt, sed acida petunt.

Culices abigunt, Succini, Conyzae fumus. Absinthii, Gratiolæ, Rutæ, Nigellæ decoctum aspersum, Cannabis ramuli appensi.

Curculio.

Κῆξ Theoph. Κῆξ,

φθῆξ σίτου, Pediculus frumenti.

Cis, Gurgulio,

Ein Kornwurm/

Kornäfer.

Kasander.

Vermis est frumenta exinaniens, peculiaris Tritico, Siligini, Hordeo. Nascitur in granis excussis, quæ corrodit & devorat, ex calore extraneo & putredinali, quem contrahunt ex situ, seu superfluo humido dulci. Hic tandem in chrysalin mutatus, è chrysalide fit Papilio minutissimus, quem frumentarium appellare licet. Vlysses Aldrovandus Triticiarium nominat.

Curculionem

Curculionem fugant tetri odores, Allii, Sulphuris, Lupulorum, Flores Sambuci, Cotula foetida, Absinthium, Abrotanum, item frequens agitatio & commotio frumenti, antequam putredinem sentiat, si enim jam innatus fuerit Curculio, parum proderit, nisi in totum corrupta fruges ablatae fuerint.

Curtilla.

á sono, quem æstivo tempore altum edit, ut etiam é longinquo exaudiatur, maximé noctu.

Talpa Ferrantis imperati.

Talpa annularis.

Vermis Cucurbitarius VI.
Aldrov.

Eine Werre/ Sil. vom verwerren/ quód agros vastet & depopuletur.

Twäre.

Insectum est oviparum, é Grillorum genere, longitudine & crassitie Auricularis digiti. Anteriore facie Aftacum fluviatilem, posteriore parte ventre nimirum Gryllum refert. Caput enim & Thorax testaceo cortice investiuntur, ut Aftaci, ex fusco rubente. Oculi nigerrimi utrinq; eminent, instar picis

splendentis. Sub his cornicula duo oblonga tenuia, ceu exploratoria filamenta. Extremo rectui seu freno alia, veluti emissitia cornicula, seu appendiculæ veluti Locustis, in articulos seu internodia quaterna minora & breviora superioribus, ac oris lateribus aliæ binæ utrinq; appendices, deniq; sub mento utrinq; una protenduntur, quibus tanquam digitis alimentum in ore retinet ac complectitur. Venter mollis, Grylli similis, incisuris octo distingvitur, é cujus extremo spiculum exit geminum longiusculum ac subtile. Dorsum vestiunt alæ quaternæ, superiores breves & latæ, lineis & striis subrubeis marmoratæ, aliis angustis longioribus, & ad caudam feré extensis incumbentes. Crura obtinet utroq; latere terna duriuscula, geniculis divisa. Priora breviora tribus articulationibus compacta, in extremo Calcariis Equitis instar serrata sunt, media tenuiora sunt, postica longissima, minús lata, quorum extremitates aculeis asperiusculis instructa sunt. Corpus universum tenuissima lanugine hirsutiem ostendit,

dit, partē supina & antica, subcastanei coloris, Ventre & pedibus flaventibus.

Insectum venenatum, in agris hordeaceis & Liniferis frequens, eos instar Talpæ peragrans & devastans, Agricolis invisum. Alarum humi repens sulcos elevat.

Radices totas consumit, & fruticū corticem tantū absumit.

Nidum in terra construit, & Ova subflava parit.

Admodū vocalis est, præsertim nocturno tempore.

Agricolæ ejus vocem diligenter observare solent verno tempore. Vix enim Hordeum, anteqvam cantillet, agris committere solent. U-pupæ in cibum rapiunt, & iis pullos suos enutrire solent.

Caput abjecto ventre, ut insigne amuletum, ab Agricolis prædicatur contra febrium exacerbationes: ob id argento inclusum collo gestatur.

Dipsaci vermiculi.

Weberarten Maden.

Tinæ Dipsaci,

Vermiculi sunt candidi, annulis distincti, quos in E-

rucas abire, Vlyss. Aldrovandus Bonon. refert.

Contra Quartanas suspenduntur. Cavis dentium inditimidare prodesse Plinius autor est.

Equuleus marinus.

ἵπποκαμπος Diosc. κάρπι, flexura, reliquo Corpore Equum refert, ab Equo & Eruca, Equinum Caput & Collum & Corpus, Cauda Erucae.

Caballo marinus Veget.

Dracunculus marinus.

Hippocampus Vl. Aldr.

Hippidium Athen.

Ein MeerKöslin/

SeeKöslin.

Insectum est marinum, cujus sceletto me donavit hoc anno humaniss. ac doctiss. M. Martinus Weinrich Medic. Candidatus, & Scholæ Vratitislav. ad D. Elisabetham Rector, quod ob miram fabricam hic inferere placuit. Longitudo tota sex digitorum. Rostrum ejus oblongum, teres, tubuli modo cavum, Capite, & Collo protuberante, Equino non dissimile. Corpus seu venter latiusculus est, ex circulis cartilagineis ceu costis, à Capite ad

X x x

caudam

caudam duodecim compactus, in cuius parte prona triplici, in dorso verò quadruplici serie processus acuti prominent. Cauda longa, inflexa, quadrangularis, sensim gracilescit ex continuis constat internodiis, eminentibus utrinq; supina parte aculeis. Oculorum meatus visuntur ad frontis initium: Branchiæ nullæ.

Desiccantis est facultatis, & testuium partium. Cinis cremati cum pice liquida seu Amaracino unguento, aut adipe veteri suillo illitus, Alopecias replet. *Galenus.*

Vivit aqua & luto.

Venter ejus venenatus creditur.

Eruca Olerum.

Κέρμη Diose. ἀπὸ τοῦ κέρμητος qvód flexo corpore progrediatur.

Κέρως Scaliger.

Τρωξάλις Athen.

Eruca ab erodendo, qvód folia Arborum & Olerum erodat.

Eruca vulgaris *VL. Aldrov.*
Brassicida.

Ein Raupe/ Raupe/
Kraut Raupe/

Gracilis.

Vermis est vulgaris notitiæ, longus, mollis, multis constans pedibus, flexo corpore obliquis tractibus repens, colore varius. Erucæ oriuntur vel ex stirpium excrementis, Aëris nimirum humidioris constitutione, ac putredine tepida: vel à papilionum ovis.

Augusto enim mense ut plurimum Papilioes ex Aureliis nati, a versis olerum foliis ova pariunt subalbida seu flava, Milio minora, ex quibus Erucæ brevi nascuntur, olerum hortensium, maxime Brassicæ pestis & perniciæ.

Erucarum mira metamorphosis. Quædam & quidem plurimæ in Aurelias abeunt, quæ sunt tanquam ovum seu rudimentum Papilionis. Aliæ in Arborum cacuminibus, ut Araneæ telam nere solent, at rudiores in modum tegumenti consuetum, cui sese implicant, & semine impo-
sito moriuntur; ex quo nisi frigore aut imbris intercipiantur, ab hortulanis auferantur, aut Avium esca fiant, afflante veris aura tepidiore, arboribus virefcentibus ingentia

gentia Erucarum examina
prodeunt, quæ integras Ar-
bores sapè fronde spoliant.

Ovidius.

Quæq; solent canis frondes
intexere filis,

Agrestes tineæ, res observata
Colonis.

Ferali mutant cum Papilione
figuram.

Aliæ autumnī fine parietes
& muros vicinos lanugine
molli, eaqve vel alba, flava
aut viridi conspurcant, cui o-
va sua committunt, quæ nisi
frigoris vi intereant, simili
modo Vere appropinquante
in Erucas abeunt.

Aliæ non immutantur, sed
cū jam omnia consumsere,
ipsæ quoq; vel sponte vel ur-
gente frigore intereunt.

Erucarum toridem ferè
sunt species, quot Plantarum.

Aliæ maximæ, mediocres
minutulæ.

Quædam læves, hirsutæ,
villosæ, echinatæ, hispidæ.

Aliæ rubent, nigricant,
quædam flavæ, aliæ virides;
quædam aureis punctulis ra-
diant; quædam vario colore
pictæ visuntur.

Sanies Erucarum oleo in-
trusarum peruncta, Corpora
ab ictu venenatarum bestia-

rum tuctur. Mirabile adver-
sus Serpentium vulnera amu-
letum.

Erucæ ut fugandæ.

Autumni fine, seu primo
vere nidi in arborum cacumi-
nibus abscindantur & com-
burantur.

Augusto mense Ova à Pa-
pilionibus Caulibus aspersa,
digitis atterantur vel aufe-
rantur, priusquàm Eruculæ
erumpant.

Erucæ natæ quotidiè, ma-
nu collectæ in fictili, combu-
rantur, vel aqua submergan-
tur.

Alii Brassicas vel Arbores,
post pluvias matutinis horis
sucutare solent, sic enim de-
cidere, nec amplius ad superi-
ora prorepere ajunt.

Brassicas tenellas, prius-
quàm transplantentur, bro-
dio Caulium acidorum qui-
dam immergunt.

Nonnulli ossa Capitis Equæ
terræ immissa, vel sepibus af-
fixa, ubi Brassicæ sunt, eas fu-
gare, pro comperto asserunt.

Stercus Vespertilionis, Bi-
tumen aut Sulphur incensum.

Fumus Fungorum sub Nu-
cis arbore nascentium, Gal-
banum, Caprarum ungulæ,
Cornu Cervi.

X x x 2

Abinthii

Absinthii decoctum in-
sporsum.

Cancer fluviatilis in me-
dio hortisuspenfus,

Formica.

Μύρμηξ.

Μύρμις.

Formica á ferendo vel á
forandis micis.

Ein Ameisse/

Ambets/vom abbeissen/

Dmeisse.

Animalculum est parvum
& fugax, laboriosum, nulli
imperio subditum, Corpus-
culo gracili longiusculo, cu-
jus Capitulo antennæ ceu ex-
ploratoria filamenta præten-
duntur. Ocelli ad latera ni-
gra, tantæ subtilitatis, ut vi-
sum nostrum ferè effugiant.
Denticuli bini introrsum a-
dunci, forficulum veluti quæ
cibum apprehendit, constitu-
unt. Pedunculi ex pectuscu-
lo nascuntur seni. Venter
jungitur crassior. Tam exi-
libus hoc Insectum constat
particulis, ut rectè cum Phy-
sicis asseramus, Ejus Corpo-
ralem compaginem nondum
cognitam esse.

Basiliius sapientissimè ad
retundendam eorum superbi-

am, qui Dei potentiam &
voluntatem scrutari adni-
tuntur, putat, nullum aptius
argumentum, quando vel
formicæ naturam assequi, o-
mni conatu adhibito, non
possint. An spiritu, inquit
epist. 268. & anhelitu vita
ipsius formicæ contineatur?
an Ossibus Corpus distinctum
sit? an nervis & ligamentis
compositio firmata sit? an
musculorum & glandularum
munimento nervorum natu-
ra contineatur? an medulla
á sincipite usq; ad Caudam
una cum spinæ verticulis, ex-
tendatur? an nervosæ mem-
branzæ ambitus Membris, quæ
moventur, concitatoriam
vim immittat? an sit in ipsa
Jecur, & vas fellis susceptori-
um in Jecore, Renesq; ac Cor,
& Arteriæ, & Venæ, pellicu-
læq;ve, ac intersepta? an nu-
dum sit Animal, aut pilosum?
solidipes sit, aut multifidos
gressus habeat? quanto tem-
pore vivat? Et quis sit ipsis
generationis modus? quàm
diu gestetur foetus? & quo-
modo neque pedestres omnes
sunt Formicæ; neq; omnes a-
latæ, sed aliæ quidem humi
repunt, aliæ per aërem fe-
runtur? Qui igitur rerum
cognitio-

cognitionem jactat, interim Formicæ naturam explicet: dein ita virtutis, ac potentiæ omnem intellectum excedentis naturam exponat. Si verò minutissimæ Formicæ naturam nondum cognitione apprehendisti, quomodo incomprehensibilis Dei vim te imaginari gloriaris?

Domicilia sibi Formicæ passim in sylvis extruunt, & latibula sua per varios & inextricabiles labyrinthos excavant, quæ acervis, quas magno labore colligunt & comportant, cooperiunt, & adversus pluvias ac frigoris vim muniunt.

Omnis generis succos appetunt, quos partim in plantis quærent, partim ex fructibus exugunt. Mel mirè appetunt, unde Apibus insidiantur. Grana frugum tota æstate convehunt & reponunt, quo hyeme fruantur mira providentia grana, ut conserventur, cædentes. Negotia omnibus in promptu habentur, atque eadem semitâ semper ambulant, & cibaria recondunt in annum, & Cellas promptuarias faciunt, ordine diligenter servato, nec interdiu solum, sed etiam no-

ctibus, Luna plena laborem exercent, Interlunio quiescunt. Gerunt onera morsu majora aversa postremis pedibus moliuntur humeris obnixæ. Semina arrosa condunt, ne rursus in fruges exeant terra: majora ad introitum domorum dividunt, madefacta imbre proferunt atque siccant.

Silices itinere earum attritos videmus, & in opere factam semitam: de qua eleganter Horatius:

Parvula (nam exemplo est)
magni Formica laboris,
Ore trahit, quodcumque potest,
atque addit acervo

Quem struit, haud ignara ac non incauta futuri:

Quæ simul inversum contristat Aquarius annum

Non usquam prorepat, & illis utitur antè

Quæ sitis sapiens.

Formicarum Respublica non videtur ad Monarchiam sicut Apum pertinere, sed ad eas quæ populariter administrantur, & quarum gubernatio Democratica aut Aristocratica nuncupatur. Nullus enim illis Rex, nullus præses, omnes ex æquo cives, pro

oportunitate temporum aut presse, aut subesse solent, servatis Institutionis suæ Reipublicæ ordinibus: attamen omnes, ut vericives solent, omnia ad communem utilitatem agunt, maxima solertia.

Salomon proverbia. 6.

Vade ad formicam, ô piger, & considera vias ejus, & discite Sapientiam, quæ cum non habeat Ducem, nec præceptorem, nec principem, parat in æstate cibum sibi, & congregat in messe, quod comedit.

Basiliius Magnus in hexa. hom. 9.

Non laborabis pro teipso, ô homo, non in præsentis seculo prædepones, ac recondes requiem futuri? Ad Formicæ exemplum respectum habeto, quæ in æstate alimentum hyemale sibiipso recondit, & non propterea, quod nondum adsunt hyemis molestiæ, per otium tempus transmittit, sed diligentia quadam indefinente seipsam ad laborem intendit, donec sufficiens alimentum in penum reposuerit; & neq; hoc segniter ac negligenter, sed sapienti quadam versutia ex-

cogitans, quo ipsum alimentum quam diutissime perseveret. Suis enim ungulis medios fructus dissecat, ut ne enascentes inutiles ipsi ad alimentum reddantur; eosdem etiam siccet, ubi senserit ipsos madefactos, & non in omni tempore ad ventum exponit, sed ubi persenserit aerem in serena constitutione conservari. Profecto non videas imbrem ex nubibus defluere, quo tempore frumentum à formicis expositum est.

Cocunt Formicæ hyberno tempore. Vermiculum pariant nulli annexum, qui accrescens ex minutulo & rotundo longiusculus fit, ceu Ovum oblongum figuræ columnalis, ex quo, loco calido perfectè completo, formica nascitur. Ortus earum verno tempore agitur.

Ova si fuerint à suo loco mota aut dispersa, Formicæ recolligunt, & ad suos nidos referunt.

Formicæ calidi & sicci sunt temperamentum.

Quinq; potæ, adjecto sale exiguo, omnium Phalangiorum moribus auxiliantur.

Nocent

Nocent hortis, arbusculis
tencellis, Apibus. *Pugantur* pul.
Sulphuris & Origani agrestis,
super acervos resperfo, fumo
Storacis, Ampelotide, Creta,
Calce viva, Cineribus, Aqua
latere crudo diluta.

Ova Formicarum,
Dmeissen Eter / Avicularum,
Luscinæ, Coturnicis, Perdi-
cum, Picorum, nec non Urſi
minoris sunt alimentum.

Ad Aurium etiam gravi-
tatem faciunt. Malas hirsu-
tas Pueris infricata corri-
gunt.

Acervus Formicarius,
Ein Dmes Hauffe / Nidus
Formicarum.

Comportatur á Formicis
multo labore ex festucis, cor-
ticibus, foliis, resinâ, terra,
luto &c. unde sæpè gratum
odorem emittit.

Balneum Formicarium,
Ein Dmeis Bad. Sume Myr-
mecium vivarum agmen
(præcipuè ubi arbores resi-
niferæ sunt) in saccum re-
conde, atq; iis decoctis affu-
sa aqua in sufficienti copia,
balneum parato, & utere.

Calefacit & siccat multum.
Præstat in frigidis pedum tu-

moribus, & Podagra invete-
rata, Hystericis affectibus,
Scabie, Uteri suffocatione,
Cachexia, Resolutionibus,
torpore, aliisq; Nervorum de-
bilitatibus.

For micæ aliæ	{	Impen- nes	{	mi	{	ruben
				no		tes.
				res	{	nigri-
				vel		câtes
			{	majores,		
				Formicæ		
				Herculean,		
			{	Pennatæ, Formicæ		
				alata,		

*Formicæ Hercu-
laneæ.*

ἰππομυρμικæ.

Formicæ majores

Grosse Ros Dmeissen.

Isthmus his exiguus rube-
us longiusculus, gracilis, u-
trinq; extremitatibus crassi-
usculis.

Tritæ adjecto Sale exiguo,
Pforam, Leporam & Lentigi-
nem sanant.

Formicæ

Formica alata.

Stegende Dmeiffen.

Cum senescit genus Formicarum, alatum efficitur. Consolatur enim illorum imbecillitatem Natura, volatu addito: sed ab editis alis parum supervivunt. Cardamum.

Fullo.

Forbicina Vl. Aldrov.

Vermis auricularis

Ein Dhrling/

Dhrsin/

Dhrwürmle.

Vermis est oblongus, compressus, lævis, coloris spadiceus, cujus cauda in bifidum mucronem exit: juxta oculos protuberantes antennæ, tanquam exploratoria fila enascuntur.

Sub lignis & arborum corticibus stabulatur. Arbores perreptat, & Pyra pomaq; erodit.

Aures Hominum facile incurrare solet. Enecatur spiritu vini, oleo Juniperi, Amygd. amararum.

Gryllus domesticus.

Axén Iunii.

yſu Moſ,

Ein Haus-Heime/

Heimling/

Grille.

Locustæ genus Cicadæ simile, coloris spicei. Sub oculis eminent cirri bini, veluti capillamenta tenuia. Pedes senis, inter quos posteriores longiores, extremis instar serræ asperiusculis. Acuti duo appendices in cauda exeunt longiusculi hirti. Pennis superioribus subjacent membrana tenuissima, quæ veluti promusculis quædam bifida ultra appendices protenduntur: Hyeme ad hypocaustorum fornaces, & fumibulorum parietes habitant, stridore suo nocturno plusquam molesti. Quamvis nonnullis admodum sit gratus, eorum stridor, ut etiam somnum conciliare asserant.

Necantur hydrargyro Pisis coctis permisto, & rimis fornacum illito. Vim similem Quidam Cantharidibus tribuunt.

Gryllus agrestis.

Tſuſeλλ'g, Plinii.

Gryllus campestris, arvensis.

Ein Feld-Grille/

Feld-Heime.

Corpulentior est domestico, at brevior, coloris nigri, picis

picis instar splendentis. Oculis majusculis prominentibus, juxta quos Cornicula duo brevia; ad Rostrum verò supra & infra appendiculæ binæ, nodosæ. Alæ fuliginei coloris fibris variè distinguuntur. Pedes seni utrinque tres obscurè & veluti serrati: In fine alvi superioris sub alis extant spicula duo acuta, sub quibus alii appendices longiores rigidiusculi setæ instar, porriguntur, in extremitate bifidi.

In campis, pratis & aridis Colliculis apricis frequens.

Aridam fodit terram, ut ejus cavernis cubet æstate,

Auribus prodest, cum sua terra effossus, & illitus. Lenit etiam tonsillas infricatus.

Hirudo.

Βότρυς ἀπὸ τοῦ βότρυς,

quod est exugere.

Sanguisuga Plin.

Λιμνὴς,

Ein Egse/

Blutsauger.

Insectum est palustre, instar lumbrici oblongum lubricum, lineis & punctis nigris varium. Corpus veluti ex quibusdam circulis colli-

gatur, absque ossibus, pedibus & pinnis, quibus extensis contractisve movetur. Os ei trisulcum, quod ex vulnere Cuti inflictio apparet.

Hirudines aliae sunt majores, Equinae dictae, quod novem Equum sugentes occidere possint.

Grosse Egse/Ros Egse.

Minores fletne Egse / Harum rursus aliae sunt subfuscae, aliae subvirides, aliae nigrae, aliae variae, schwarze/dunkelgrüne/bunte Egse.

Sua natura caeno ac limo delectantur; unde frequentiss. in palustribus, lacustribus & putridis aquis, rarissimè in probatis & limpidis fontibus, arenosis, & saxosis fluviiis vivunt.

Ex putredine tantum generantur. Minores minus nocivae dicuntur, quae & rugosae & lineis in dorso distinctae sunt.

Earum eadem est ratio ac Cucurbitularum, medicina tuta ad Corpora levanda sanguine, Priusquam applicentur, per aliquot dies aqua pura servandae, ut probe purgentur, Cum applicantur,

Y y y tur,

tur, locus nitro fricandus, sanguine vel argilla humida fovendus, vel ungribus scalpendus est. Cum amoveri vis, insperge eis parum salis aut cineris, aut Lini combusti.

Applicantur autem Corporis partibus, quibus Cucurbitulæ & Cornicula consistere nequeunt, ut Ano in Hæmorrhoidibus, ostio uteri, gingivis, labris, naso, digitis. In quavis Corporis parte, ubi semel hæserint Corpori, nulla ratione possunt revelli, donec suctu sanguinis repleti decendant. Raro his nostrates Medici utuntur.

Accidit aliquando, ut Viatores, & boves maximè, incauté Hirudines hauriant, unde Cruoris excretio, Capitis dolor, gravitas, sequuntur. Remedia sunt, Muriæ sorbitio, Beta cum aceto posita, Nitrum gargarizatum, Lupuli, Prunella ex aqua gargar. Farina Lupinorum &c.

Julus.

Ἰούλος, πολύπους,

μυσιόπους,

Multipes,

Eruca hirsuta villosa.

Centipeda hirsuta Colum.
Ein ranche Kaulpe.

Vermis est terræ longus, ex annulis multis compactus, pilosus, multis pedibus, arcuatim repens.

Si contrectetur, in globum complicatur. In multas partes divisus, omnes vivunt.

In hortis oleraceis quandoque occurrit.

Ictericæ & urinæ difficultati confert ex vino potus.

Libella fluviatilis.

Ein Wägle/
Wagferderle.

Bestiola est minuta, palustris, à similitudine, quæ illi est cum fabrilis instrumento, & cum libella marina.

Locusta.

Ακρίε Diosc.

Κόρινθος,

πάριος,

Μολουρίε

Ακαγνος,

Μάσαξ Nicand.

Ein Heuschrecke.

Insectum est campestre, infirmis pennis, alatum, ac proinde

inde alijs non evolans, herbis & segetibus infestissimum.

Incisuris universa compago constat, pro Insectorum more & natura. Alas utrinque habet duas, ad scapularum commissuram infixas. Quæ superiores & tergo insident, vario colore interpuncta atq; discreta maculis nigris, alis phœniceis seu badio colore præditis superincumbentibus visuntur. In imo alia utrinque, substernuntur, tenues admodum, albicantes, & ex lato in arcum desinentes, instar Alarum quæ Avibus insident, aut veli navis: his passis aëra quatientes ac diverberantes volant. Secundum Dorsum commissura quædam imminet, membrana duriore interfecta, ex qua sonum atq; stridorem edunt. Capiti porro secundum Oculos obscuros hebetes, Cornua tenuia, pilorum instar prominent duo. Facies autem torva apparet & oblonga, incisuris alijs super alia incumben- tibus, & os integrentibus. Ori porro duo tantum parte superna insident Dentes durissimi, lati ac nigricantes, quibus segetum aristas gravi

morstu erodunt ac frangunt. Thoracem habent angustum, cartilagosum & durum, Alvum mollem & longam, quæ motu dilatato & adstricto Pulmonum vice movetur, ad auram captandam. Cruribus sex innituntur, quatuor primoribus tum tenuioribus, & ad superna magis positis, posterioribus duobus crassioribus, & ad motum valentioribus, miroq; artificio variegatis, & angulis acutis intercurrentibus artificiosè delineatis, quibus saltantes utuntur. Prioribus enim Cruribus apprehendunt Manuum vice, ac continent, posterioribus saliant. Sunt autem posteriora hæc colore rubra, ac denticulis instar serræ munita, ut se illis in sata proruentibus fulcire adhærereq; firmitus ascensu suo possint.

Coëunt, Mare fœminam Dorso superveniente, Mas autem in concubitu Cauliculos duos acutos, quos ad dorsi extremum, paulo reliquo Corpore eminentiores, habet, obtorta ima Corporis parte & inflexa, atq; ultimo Caudæ reflexo in femellæ uterum immittit.

Y y 2

Nam

Nam cūm spicula illa duo Dorso incumbētia Mas habeat, inmittere ea in feminā uterum non posset, ni adversa Cauda flexili sese illi copularet. Arcēssimē verō diuq; conjunguntur, ut vix avelli semel copulata qveant: ita ut etiam salientes, ē loco motā non diffiliant, nec nisi magno conatu avulsa discludantur. Femina verō Maris amplexu alvum intentē movet, & se ima parte Mari applicans, illum diutiū continet, modō hiatu vulvam aperiens, modō eandē coarctans, atq; dum hiatu patet uterus, tum Mas sese penitū in immum feminā insinuare sategit. Visunturq; meatus duo in feminā pudendo, interstitio quodam disjuncti, & crassiusculo quodam operimento contexti: quod quidem externa sui parte nigricat, atq; durum penēq; cartilagineum, interna leviter hirsutum, rugisq; quasi quibusdam scabris videtur, ad cujus operimenti fundum, Uterus colore albicans, instar muliebris pudendi cernitur.

Planis & rimosis locis Ova sua deponunt, quæ qui-

dem ova durant hyeme in terra; Aestate incunte proveniunt ex fœtu anni superioris Locustæ.

Universæ autem loco eodem fœtum deponunt, ita ut quasi favus esse videatur: hinc Vermiculi speciem ovi gerentes oriuntur, qui terreni, quædam prætenui tanquā membranula ambiuntur, quæ dissecta emergunt Locustæ atq; evolant: quarum tam mollis fœtura est, ut ad tactū levissimum dilabatur & pereat.

Nec summa telluri partus committitur, sed paulo altius. Concoctione perfecta exeunt ex terreno illo amiculo migrantes, & parvæ Locustæ evadunt.

Differunt variè,

Quantitate. Quædam sunt magnæ, aliæ parvæ, ut Αἴελας, πέρων. Brucus Hermolai, Minima omnium pennis carens.

Qualitate, Colore, Aliæ totæ virent, quædam flavæ, nonnullæ nigricant, aliæ deniq; variæ sunt:

Effectu. Aliæ portentosa, ut μάστιγ, id est, Vates quæ viret, & plerunq; famem portendit. Aliæ

Aliæ non item.

Mora. Quædam ut *Antæpe*,
Diose. seu *ovog.*

Quædam agiliores.

Nocent Locustæ morfu & uredine. Segetes morfu perdunt non solum, sed & prata, hortos, vineas, & quicquid in agris viret. Contactu verò terram urunt, tum salivâ luteâ, biliosa & acri, quam multam ex ore rodentes fundunt: tum etiam excremento, quod ex alvo mittunt.

Odoris suffitu Locustæ urinae difficultates adjuvât, præsertim quæ feminas malè habent. Quidam appensas collo, Hominem à Quartana liberare tradunt.

Marcellus Virgilius, de Locustis ita prodit. Variavit admirabili artificio Locustas Natura. Quis enim tot primum in eodem corpore colores facile descripserit? Quis tam diversas Corporum formas? Quis ingressus, saltus, volatus earum? Sunt enim quæ virides, quæ nigrae, quæ liventes, quæ aliqua parte hunc, aliqua illum colorem ostendant. Sunt quæ volantes tantum, latentem antea

colorem aliquem proferant. Sunt quæ simplicibus, quæ pluribus alis volent; quæ alis carentes saltent; quæ utroque hoc modo privatæ ingrediantur tantum. Sunt quæ longioribus, quæ brevioribus Cruribus sint: & in his pluribus brevioribusque; & paucioribus longioribusque internodiis. Sunt quæ canant, quæ mutæ sint: quæ per diem, quæ in tenebris tantum audiantur. Sunt quæ nihil homini in re rustica noceant, innocentisque à Pueris se capi patiantur. Sunt contra quæ pestem & calamitatē Satorum omnium totis regionibus afferant, utque; plura sunt in Natura genera, sic etiam penè infinita Veteribus earum nomina fuerunt.

Lumbrici terræ.

ῥῆς ἔντα, Dioscor.

Lumbrici terrestres,

Vermes terræ,

Onisculi,

Regenwürme / Erdwürme.

Kulwürme /

Pieren / Pierwürme.

Y y y 3

Vermes.

Vermes nulli non noti, sunt longi, teretes, rubentes, qui tempestate pluviae procedunt e terrae latibulis. Vermis habent naturam, Corpus verò Angvillarum. Ita ingrediuntur, ut præcedenti parte priore, quod reliquum est Corporis ad illam contrahant, atque hoc pacto ex uno loco in alium feruntur. Oculis sunt orbi.

Differunt colore, dum alii subalbidi, alii lividi, alii sanguinei sunt coloris.

Tota hyeme sub terra latent, quia etiam in cibo fruuntur, & ex qua generantur. Vere e terra prodeunt, Avium quarundam & Piscium cibus: ob id à Piscatoribus tanquam illicium hamulis appenduntur.

Temperatae sunt inter frigus & calorem adurentem qualitatis.

Egregie movent urinas, provocant sudores, aperiunt & referant obstructions Hepatis: unde Ictericis & Hydropicis utiliter propinantur. Mirabiliter omnium partium Corporis, maximè verò Nervorum dolores sedant: ob id in Apoplexia, Spasmo, Paralyfi non inutiliter adhibetur,

Lac Mulieribus augent. Medentur morsui Animalium venenatorum, maximè Canis rabidi.

Aurium affectibus cum auxungia Anserina auxilio sunt. Apponuntur vivi Panaritio. Gravidis secundas pellunt in passio poti.

Dracontios seu Comedones peculiari vi & efficacia excutiant; Wierò suffragante.

Cinis Dentium cavernis immissus, illos absque ferro & machinulis eradicat.

Capillo quia etiam gignendo & augendo sunt idonei.

Struuntur ex his Olea, Unguenta, & Emplastra Anodyna, ad Rupturas, Contusiones, Arthritidem & Nervorum resolutiones.

Lumbrici Intestinalium.

Ελμινθες Græci.

Lumbrici Celsi.

Vermes Intestinalium,
Würme.

Sunt Vermes, qui nascuntur in Animantibus, præcipuè verò in Hominum Intestinalis.

Causa horum est humor crudus, qui corruptionis initium

tium in ventriculo crudus, mox in Intestina delabitur, in quibus præter solitum retentus, accedente putredinali colore computrescit.

Plures horum observantur
differentiæ.

1. rotundi in longitudinem
teretes Celsi.

Ελμινδες στρογγύλαι.
Colubræ cæcæ.

Runde lange Würme/
Spul Würme.

In Intestinis gracilioribus & superioribus plerumque gignuntur, etsi ascendant & descendant. Ventriculū aliquando subeunt, & per os aut Nares rejiciuntur.

Novi feminam Rusticam in vicinia, cui ante quinquen-
nium Lumbrici longi teretes, palmares & longiores, noveni, per intervalla, aliquot dierum spacio, inter Illia & Umbilicum, dextra Abdominis parte sponte ex ventre prorupere, ulcusculo suapte natura iterum coalescente.

2. latiusculi in longitudinem ταινίαι à fasciis, quod fasciarum instar sint longi

& lati. Lumbrici longissimi.

Schnur Würme.

Horum longitudo sæpe incredibilis reperitur, latitudine differunt. Anno 1602. Lanio quidam Hirsbergenfis Tertianæ nothæ diuturna correptus, & sæpe recidivas passus, cum ventris torminibus, tandem Morbo declinante, ex haustu pharmaci abstergentis & aperientis, Vermem latiusculum, duodecim cubitorum longitudine per alvum excrevit, caudâ spithamalis longitudinis, in capilli ferè tenuitatem gracilissime: Quo egresso mox iterum convaluit.

3. lati.

Ελμινδες πλατέαι
κρίται.

Lumbrici Cucurbitini.

Dicke Würme/
Kürbes Würme.

Lati sunt & breves, Cucurbitarum seminibus non dissimiles. In Colo nascuntur.

4. exigui sunt, vermibus Casei similes. De quibus vide Ascarides,

5. Ali-

5. Aliquando in vulnere aut ulcere vermiculi nascuntur, qui à Græcis peculiari nomine *Ευλαϊ* nominantur,

Vermes sæpè gravissima symptomata inducunt, Mor-
sus, rosiones, nauseam, fasti-
dium, Alvi fluorem, febres, fa-
mem, vomitum, syncopen,
Convulsiones, Spasmû, Ver-
tiginem, Somnum turbulen-
tum, vociferationes in somno
pruritus Narium, tussim ari-
dam, singultum, sitim, &c.

Resistunt Lumbricis acria, a-
mara, siccantia, quæ vias lu-
bricant, & quæ à proprietate
eos excludunt, ut

Unicornu,
Rasura Cornu Cervi,
Scammonium,
Aloe, Myrrha,
Rhabarbarum, Gentiana,
Absinthiû, Centaur. min^o,
Card. Benedictus,
Amygdala amara,
Lupini, Zedoaria,
Sem. Citrii, Tanacetii,
Plantaginis
Xantonicum
Portulacæ.

Theriaca, Mithridatum,
Theriaca Diatesaron,
Aq. Graminis, Plantag.
Portulacæ.

Fel taurinum,
Ol. Absinthii, Rutaceum,
Tanaceri.

Midas.

Μιδας, Theoph.

Τρωξ.

*Bohnenwurm/
Bohnenwürmle.*

Vermiculus in Fabis natus,
eas erodens & consumens, ex
Tinearum genere.

Mordella.

Ομοδ' άκυν, Arist.

Ein Enter Fliege!

Blatterbeisser.

Insectum volucre, ex Mu-
scarum genere, ore largo &
propè denticulato, pustulas
Puerorum appetens.

Musca.

Μύα, Aristot.

δ' άπ' η.

Eine Fliege.

Insectum volatile, bipen-
ne, plusquàm notissimum, ad
cibum alienum volans, unde
ægré abigi potest. Lingvam
seu promuscidem habet fistu-
losam prominentem, quâ gu-
stat & cibum simul attrahit;

Pedes

Pedes senos, Oculos duos, eosq; hebetes.

Coëunt Muscæ, ut alia Insecta, & generant, verum non animal sui generis, sed vermiculum. Noq; ab Animalibus ipsæ generantur, sed ex vermiculis, ex sorde humida aut sicca putrescente genitis.

Ubivis reperiuntur, Junio plurimum, circa Vitum uberrimus earum proventus, quæ integra ætate cum Homini tum armentis morfu infestæ sunt.

Impudentissimæ sunt, nec contentæ immorari in ædibus & conclaviis, sed mensas advolant, & quoscunq; cibos appetere solent.

Fungis Muscariis dictis, lacte seu Melle pertritis, facile enecantur, si eos gustaverint.

Hyeme occultantur tanquam mortuæ in tepidioribus ædium aut turrium locis, quæ tandem Sole recurrente iterum reviviscunt, in cibum Hirundinum aliarumq; Avicularum.

Aqua Muscarum stillatitia, in Oculorum affectibus prædicatur. Muscarum Capita

trita illita Alopecii medentur.

Albanus hist. anim. lib. 2. c. 29.

Musca etsi ad omnia audax existit, si tamen in aqua decidat, cum natare nesciat, nec se valeat à submersione servare, exanimatur, si sic eam humore exanimatam extrahas, atq; in cinere condas, ad pristinam vitam reviviscit.

Muscæ differunt magnitudine, forma & colore.

Musca Insectoria.

Mutat sçatw lid es Lucan.

Musca grandior cærulea

Musca militaris.

Eine Schmetz Fliege.

Vulgari est major, ex cæruleo nigricans, magna bombilatione strepens, & ingratum susurrum edens.

Carnes quascunq; attigerit, continuo emissæ alvi proluvie contaminat, unde vermiculi nascuntur, qui vulgo Maden appellantur,

Musca viridis.

Eine grüne Fliege.

Vulgari forma & magnitudine similis, præter colorem, qui Sinaragdi virescit.

Musca versicolor.

Eine schône bunte Fliege.

Z z z

Venter

Venter pauló oblongior.
Ocelli nigricant. Caput &
pectus instar Smaragdi vi-
rent, Alvus Hyacinthi radiat
fulgore. Cruscula virent si-
militer, Alis qvaternis fuscis.

Musca Ligniperda.

Eine Holzfliege/
Vorfliege.

Gracili est corpore, capite
majusculo, antennis binis, co-
lore Rubini pulcerrimo.

Arbores & ligna perforat,

*Musca grandior
oculata.*

Perla Italica, Vlyf. Aldrov.

Ein Psaffe/
Witopferd/
Camel/
Wassermann/
Welb/
Wasserpferd.

Insectum est volatile, qva-
dripenne, ex grandiorum
Muscarum genere. Caput
ei grandiusculum rotundum,
instar speculi lucidum, oculis
utrinq; protuberantibus ma-
ximis, pectore crasso & brevi,
Alvo admodum procera &
gracili, cujus extremitas in bi-
furcatum mueronem desinit.
Pedes hirtiusculi qvatuor.

Alis volat qvatuor longis,
robustis, fibrosis,

Æstate sicca Cœli constitu-
tione in montibus, pratis, ad
aqvas partim solitariae ut plu-
rimùm gregales cernuntur,
Celerrimè volant, & arbo-
rum ac fruticum cacuminibus
insidenter nonnunquam qvi-
escunt.

Coeunt ut Muscæ, fæmina
Mare insidente, & membrum
feminae sursum immittentis
recipiente.

Magna harum apud nos
varietas, qvæ partim figura,
partim magnitudine, partim
colore discernuntur.

1. *Musca grandior ocu-
lata Versicolor.*

Pavo aquaticus. Joh. Bauh.

Perla 6. Speciosa & elegans,
Vlyf. Aldrov.

Eine bundte Psawfliege.

Maxima est, & omnium
pulcerrima, colorum emble-
mate variegata. Caput & Pe-
ctus virent ex flavedine, line-
is obscurè rubentibus inter-
mixtis. Oculi Myllii grani-
magnitudine protuberant
glauco. Alvus annulis partim
cæruleis, partim virentibus &
subflavis, (linea per medium
ejus dorsum excurrente nigri
coloris

coloris, alternatim distinguitur. Pinnae in extrema alvo visuntur duae latiusculae, inter quas Cauda acuta prominet. Alas habet quaternas maximas & longas, & Crura quatuor breviuscula, in extremo internodio serrata.

Rarior est cæteris, & montosis locis secus abieres & Pinastros, æstate saltando quasi oberrat, stridorem in volatu edens.

2. Eiusdem ferè est magnitudinis. Caput, Pectus, Alarum pars juxta exortum cum pedibus, ferruginei sunt coloris, Venter crassior pronus flavescit, Dorsum cæruleum, ut & Alarum reliqua pars, sed dilutius.

3. Tota ferruginei coloris, alvo minùs procera, circulis nigris intercisâ.

4. Tota flava, alis cinereis.

5. Ex viridi cærulea.

Perla aqvatica 3. Vlyf. Ald.

Ein Wasserweib.

Hæc toto Corpore, Capite, pectore & ventre, qui gracilior ex cæruleo virefcit, præter oculos grandiores, & pedes hirtiutculos, qui nigricant. Alæ primùm subvirent ex flavedine, deinde cæruleæ

sunt. Freqventer ad aqvas juxta Alnos oberrat.

6. Viridis.

Perla minima viridis.

Ein Grüne Pfaufliege.

Omnium est minima, tota viridis. Capitulum dilutè vi-
ret. Ocelli verò luteo admixto, Alvus intensiùs. Antennæ tenuiss. & longiss. juxta Oculos prominent. Alæ virides aureo fulgore micant.

7. subrubei coloris.

Ein rote Pfaufliege.

Musca caudata.

Ein Schwanzfliege.

Major est Musca, coloris cinerei, Ventre gracili longiore, è quo cauda bifida Capillaris longissima enascitur.

Papilio.

τύχη, ἀπὸ τῆς ψυχῆς, à spiritu, seu flatu.

ψάλλω, σκροτοῦν.

Ein Zwiespalter/

Pfeiffholzer.

Molschendich/ 2 Puerk Si-

Gommervogel. Siesse.

Vermiculus, aut potius Insectum alatum, alis prælongis latis, imbecillis omnino generis, varios colores ementiens

Z z z z

Alas

Alas habet membranas siccas, quaternas, ac tangenti quasi cinere aspersas. Ante Oculos prætenduntur antennæ, seu cornicula ignava longiuscula.

Eruca auctæ, motu cessant, suaq; forma immutantur tantisper, Chrysalides, quasi Aurelias dixeris. Longo post tempore putamine obrupto, evolant inde animalia pennata, quæ Papilliones vocamus. Hi grandiores facti, Augusto mense ovis partim albidis, partim flaventibus Brassicæ folia plerumq; conspurcant, ex quibus intra paucos dies Erucarum turba enascitur, pestis & perniciës Horrorum, quæ nisi legantur & comburantur, aut aqua immergantur, integros hortos Brassica confitos, nec non arbores vicinas, depopulantur, solis relictis stipitibus.

Horum à magnitudine, & colore multiplex insurgit differentia

Alii sunt maximi, alii parvuli.

Quidam candidi quasi farina aspersi, Weiße zwiespalter.

Lacteoli, à Lactis colore, unde vulgò Molckendiebe

nuncupantur. Hi omnium frequentissimi, etiam pueris noti.

Lutei coloris.

Alii Leucomelanos.

Oculatus, πολυφθαλμος. Vlr. Aldrov. ob maculas frequentes in alis, quæ oculorum faciem representant.

Ein Gespiegelter Zwiespalter.

Niger, Vespertilionens. Totus niger, hirsutus est, Vespertilionem Corpore referens. Alæ nigricant, maculis rubris respersæ, pedes quatuor.

Ferrugineus.

Eysenmähtlicher Zwiespalter.

Triticarius seu frumentarius, ex Curculione natus.

Coëunt Papiliones Julio & Augusto ut plurimum, clunibus conjunctis. Ova pariunt vel lutea aut cædida, quæ foliis Brassicæ aliarumq; plantarum asperguntur, ex quibus Eruca gignuntur.

Papilio ignavus.

Πυθαίης, Had. lun.

ἡπίολος, Aristot.

καυδὴλοσβέσης. φάλαινα, Nicand.

Papilio inhonoratus, Ignaria, Gaz.

Blatta

Blatta lucernaria, lucifuga.
Zwifalter/ der des nachts umb-
fliehet.

Papilio minutus quidam,
qui lucernarum luminibus
advolat, seq; exurit, coloris
cinerei seu obscuri.

Apibus infestus est, favos
suo stercore conspurcat, ex
quo dein tinea nascuntur.

Pediculi, á pedibus

φθίγγες ἀπὸ τοῦ φθείρειν ab
humorum corruptione.

Σάδρανες, Pedunculi, Plin.
Lense.

Vermes in Capite & Cor-
pore Hominis, cæterisq; Ani-
malibus, ex humidis & cor-
reptis vaporibus intercutane-
is, per poros cutis resudanti-
bus, generati.

Pueris magis, Viris minús,
feminis frequentiores sunt,
Avibus etiam, ut Phasionis,
Anseribus, cæterisq; Avibus
communes; imó vix ullum
animal, quod á Pediculis sit
immune.

1. Pediculi communes.

Εγχαγγες, Eustath.

HeubtLense.

Pediculi sunt, qui in Capi-
te generantur, & inter pilos

stabulantur. Gignuntur in
viventium Hominum capil-
lo, non in superficie, ubi fur-
fures consistunt; sed in pro-
funda Cute, ex humoribus
quibusdam calidioribus qui-
dem & excrementiis, sed quæ
minús acres sint.

2. Pediculi feræles.

φθίγγες ἄγχοι,

Pediculi feri, Ingvinales.

Pessulata, Gordon:

Piattoli, Plattulæ,

Morpiones,

SilLense.

Lati sunt, in Pectine, axil-
lis, palpebris, barba pronati.
Pedibus carent, & permanent
infixi, atq; á Cute non facile
detrahuntur; duriores com-
munibus, & vehementer mor-
sibus sæviunt.

3. Obambulatorii.

HeubtLense.

Pediculi sunt, qui obam-
bulant, & plures habent pe-
des. Gignuntur in vestimen-
tis.

Ex pellibus ab ovibus mor-
tuis, aut Lupo occisis Vestes
factæ, facile pediculos pro-
creant.

4. *Lentes.*

à lœdendo.

Κόιντες,

Dieſſe/ſienſe.

Valde parvi ſunt, aſperginis inſtar, capillitio pertinaciſſimè inhærent. Caput inſeſtant, humanum præſertim.

5. *Cyrones.*

Scirriones,

Acari, Pedicelli,

Pellicelli, Plactulæ.

ſieſſen/

Cyren,

Omnium Inſectorum minimum, Cyrenes nunquam erumpunt extrâ, ſed ſemper intra Cutim & Cuticulam latitant, & rodunt. Generantur per viam putrefactionis extra cutim. Subter cuticulam erodunt, & agunt Cuniculos in pruriginofis manibus.

Pediculi à Ruſticis contra Ictēritiam devorantur. Immiſſi foramini virgæ, Dyſuriam tollunt.

Pediculi ut fugandi.

Viſtus ratio ſit bona, Cibus & Potus boni ſucci; Exercitium conveniens; Corpus ſervetur mundum, & à pravis humoribus liberetur convenientibus purgantibus; deinde pravi humores Cuti impa-

cti tollantur, & mala Corporis temperies corrigatur.

Theriaca, Cornu Cervi.

Absinthium, Centaurium minus, Ledum noſtrate, Ruta, Abrotanum, Helleborus, Sta-phis agria, Lupini, Argentum vivum cum axungia porcina, Nitrum, Sal, Aqua marina &c.

Pulex.

ἡ Πύλλα Arist.

Pulex, qvòd ex pulvere naſcatur.

Ein Floh/

Floz.

Vermis ſeu beſtiola minutiffima, nigra, mordax & pungens, feminis nota, & plusqvàm moleſta.

Generantur ex minima qvadam putredine, ex putreſcente humido & ſicco ſec. Ariſtot. Aluntur omnes vivo humore, & multiplicantur per ovationem.

Saliunt potiùs qvàm volant. Auguſto menſe admodùm moleſti ſunt. Noctu magis qvàm die torquent. Adhibita manu celeriter fugiunt.

Tempore frigido pigreſcunt, vel omninò deſciunt, calido verò æſtivoq; maximè urgent, & inſeſti ſunt,

In

In duas partes divisi reviviscunt. Pulices fugantur, si Absinthio omni vespera Corpus fricetur, vel oleo ejus illinatur.

Pulicaria herba, seu frondes Alni Rore madentes, in cubiculum projectæ, eas excutiant.

Vidi Pulicem catenula artificiosè alligatum: quod & Leonius de Rebus Africanis confirmat, his verbis: Pulex quæquam exiguum sit animal, in Memphi tamen urbe compertus est Aurifex, qui aurea catenula Pulicem alligavit, fuitq; ob eam industriam donatus magnis præmiis.

Pulex terrestris.

Cin Erd Floh/

Vulgari Pulici similis, & ex sordibus aridis progignitur.

Vere primo Brassicas tenellas arrodit, aliaq; terræ nascentia depopulatur, Hortulanis invisus.

Enecatur Calce, Cineribus, Absinthii decocto &c.

Pulex aquaticus.

Cin Wasser Floh.

Insectum palustre nigrum, Pulice paulo majus, supra aquas potissimum stantes velocissimo motu cietur.

Degunt gregatim invicem colludentes.

Pygolampis.

Pygolampis aquatica.

Nitedula palustris, Cantharis aquatica.

Cin Gleisting/sil.

Wasser Käferlin.

Magnitudine & forma Cimicem refert. Cruscula sena habet subrufa. Vaginæ è nigro virides præsertim ad Solem, & splendentes alas gerit, sed non totas: ad Caudam enim Alarum extremitas prominet, quæ cum in aqua celeriter fertur ut solet, mirabili candore splendoreq; conspicuâ argentum vivum quodammodo refert.

In paludibus & fossis huc illuc mira celeritate sese trajicit, in superficie & profundo.

Cibus Merulis aquaticis, Glareolis, Motacillæ, Vanello & Pardalis gratus.

Ricinus.

Kes/Tay,

Kuvoc/sine.

Engula Quib.

Redivivus Gaz.

Reduvius.

Cin Hols Doek/vulgo.

Hunds Floh Hunds Laus/

Hunds Wurm.

Animal.

Animalculum est lividum, & fœdum, Bobus, Suibus, Capris, Ovibus atq; Canibus infestissimum, æstivo tempore, aculeo totoq; Capite infixo adhæret, nec prius decedit, quàm sanguine saturatus.

Oritur ex Animalis excrementis, non è suo genere. Nam ubi Rionus sanguine satur est, quod exitum non habeat, rumpendo moritur, & nihil procreat.

Ricini sanguis è cane evulsi Psilothrum est, & ignes sacros restingit. *Plinius.*

Scarabæus.

Κάβηρος quasi καὶ βέρει quod valde sit impurus & fordidus.

Cantherius,
Ein Käfer/
Kaiser.

Insecti genus, teneras habens pennas, ob id crusta superveniente testas. *Plinius* Scarabæi nomine omne genus Insectorum completi videtur, quod crusta tegitur, quod vaginipenne est.

Varia ejus genera. Alii sunt magni, alii parvi: Cornuti, absq; Cornibus: Nigri, cinerei, lutei, rubentes, carulei, miniati, virides, varii co-

loris. Nutriuntur Scarabæi ligneis aridis, frumento & jumentorum excrementis.

Scarabæus cornutus.

Κάβηρος.

Scarabæus bicornis.

Scarabæus Lucanus *Nigid.*

Scarabæus cervus,

Scarabelaphus *Cardani.*

Taurus, Fullo *Gaz.*

Cervus volans *Leon.*

Ein gehörnter Käfer/

Schröter vulgo.

Scarabæus est omnium maximus, terrestris, longitudine quinque vel sex digitorum. Caput quadratum cum Thorace obscure rubent, ut & venter inferior. Alarum vaginæ castanei sunt coloris. Cornua gerit pulcrè rubentia instar vitri splendentia, ramosa, dentata. Oculi ad latera prominent bini, ex fusco rubei. Inter quos & Cornua, ad latera exeunt duo parva Cornicula, veluti antennæ. Rostellum acutum, promuscula, flaventi lanugine hirta donatur, ad quod appendiculæ utrinque binæ. Pedibus incedit senis, cum splendore nigricantibus, quorum extrema genicula instar serræ aspera videntur.

videntur, apiculis extremis
instar hamuli aduncis.

Cornua in cacumine com-
primit, ut Cancri suas chelas.

Gignitur partim ex lignis
aridis, maximé Quercus aut
Roboris; partim per coitum
propagatur.

In sylvis, Quercetis Majo
& Aestate reperitur.

Abscisso capite, seorsum
Caput, ac seorsum Corpus u-
trumq; vivit, Caput tamen
diutius.

Oleo inunctus Auri instil-
latur, ejus dolorem excuti-
ens.

Cornua Infantibus reme-
dii vice ex Collo suspendun-
tur, ad eorum urinam ehi-
bendam.

Scarabæus pilularius.

Κοπετώρ Hipp.

Κάυνδαρος Vlyss. Aldr.

Scarabæus stercorum.

ἡλιονκάυνδαρος.

Scarabæus solaris.

Ein Ross Käfer/

Pferd Käfer/

Wisp Käfer.

Corpus est ei compactum
latum, ex caruleo nigrore
splendescens, Caput planum
inferius, & superius nonnihil

arcuatum, multis eminentiis
conspicuis, é quo ab utraq;
parte duæ prominent anten-
næ breviusculæ, sed in fine in
plurima tenuia filamenta di-
visæ. Pedes anteriùs sunt
ferrati in fine.

Virilem sexum tantùm
habet; prolem tamen sine fe-
mina gignit.

E fimo ingentes pilas pedi-
bus a verso vultu volutat, par-
vosq; in iis, contra hyemis ri-
gorem, vermiculos fœtus sui
reponit & recondit,

Ælianus lib. 9. b. 4. c. 16. In
suo genere Scarabæorum ra-
tio feminei sexus quòd sit ex-
pers, ideò in fimi pilam fe-
men emittit, quam octo &
viginti dierum spacio & vo-
lutat & calefacit, deinde fœ-
tum procreat.

Clemens Alex. Strom. lib. 5. Sea-
rabæus cùm rotundam ex bu-
bulo stercore effinxit figurâ,
eam vultu a verso convolvit;
hoc animal sex mensibus sub
terra, alteram autem partem
anni vitam degit super ter-
ram, & semen in globum e-
mittit, & gignit, & non nasci-
tur femina Scarabæo. Ob id
Ægyptii Scarabæum summo-
perè venerantur, animatam
Solis effigiem esse putantes.

A A a a

Scarabæus

Scarabeus unctuosus.

Scarabeus Majalis,
Cantharis unctuosa,
Κάνθαρος σκαρώνης

Ein Schmatz Käfer /

Erd Käfer /

Meylander /

Meyling /

Meywurm.

Cantharus est crassus, oblongior, mollis, Corpore ex obscuro cæruleo splendido. Caput ei rotundum ferè, juxta Oculos antennæ porriguntur, cõtinuis internodiis distinctæ, Isthmo gracili Venter oblongior, in acutum desinens & incisuris refertus annectitur. Alæ integunt splendidæ convexæ. Pedes seni, extremitatibus bifidis seu trifidulis.

Majo & Junio passim in sylvis, & secus vias obrepit.

Cùm in manus sumitur, eas pingvi liqore inficit subflavoq;.

Cantharidum naturã imitatur, urinam pellit, & unâ sanguinem. Renibus & Vesicæ inimicus.

Agricolæ hunc Melle condire solent, adversus Canis rabidi morsum, cujus venenum egregiè expugnat.

Novi quendam Nobilem

virum, qui cum cum Agri-
monia & Plantagine minere
pulveriz. ex vino rubro, à
Cane rabido demorsis fre-
quenter, non absq; felici suc-
cessu, propinare solet: at for-
tioribus & rusticis, cum sin-
gulari custodia. Vehemen-
ter enim Corpus exagitat, su-
dores movet, & urinam cru-
entam prolicit.

Johannes Wierus Medicus
doctiss. pulverem prepara-
tum iis, qui à varis divexan-
tur, ex Cerevisia offert.

Liquor ad vulnera à Qvi-
busdam expetitur.

Additur Emplastris com-
modè in Bubone & Carbu-
culo Pestilentiali, ex signatu-
ra desumpto indicio. Circum-
foranei suis antidotis permi-
scere solent.

Scarabeus rutilus

major.

Scarabeus Saligneus,
Scarabeus rubeus prægran-
dis,

Ein Meyen Käfer /

Weiden Käfer.

Ereuz Käfer.

Pilulario ferè est similis,
sed Corpore longiore & co-
lore rubente, capite aliàs ni-
gro, aliàs rubro.

Majo

Majo in Salicibus, Betula & Quercu frequens, quarum folia tenella sæpè tota arrodit & absumit.

Scarabæus rutilus
minor.

Scarabæolus rubeus,
Ein Brachkäferlin.

Priori forma similis, sed multo minor, & Junio frequens.

Rosas & tenella arborum folia arrodit. Sturnorum & aliarum Avium cibis.

Scarabæus bufonius.

Μελολόνη, Arist. Quib.

Μελολάνη,

Χρυσίφουσα, Dalech.

Χρυσοκάνθαρος.

Galeruca, Scarabæus viridis, Vlys. Aldrov.

Ein Krottenkäfer/
Goldgrünkäfer.

Scarabæus est major, in acutum desinens, coloris obscurè virentis. Caput parvum nigricat, instar Cucurbitulæ rotundum, Oculi ad latera prominent nigricantes, ante quos Cornicula duo nodosa enascuntur. Appendiculæ item quatuor iuxta os, ex duobus denticulis acutis introsum se curvanti-

bus confectum. Pectus quadratum ferè, instar Auri Musci dicti colore rutilat. Alæ à Thorace ad extremum, lineis longis elevatis, inter quas notæ longiusculæ, insigniuntur. Pedes habet sex, posteriores longissimos in extremo serratos. Prona pars ut Pissaphaltum splendet, nigricantis coloris.

In terra iis locis, ubi Bubones frequentes sunt, occurrit, quibus cum coire vulgus opinatur.

Venenosæ prorsus naturæ: Erodendi, exulcerandi, coloremq; excitandi naturam habet.

Scarabæoli pistrinarii.

Μύλικοι,

Μυλακγίδες, μυλάκηται,

Hesych.

σίλφαι ἀετοκοπέωρ. Diosc.

Meelkäfer/

Mühlkäfer.

Scarabæoli sunt longiusculi, corniculis tenuissimis, pediculis senis, totis nigris, excepta parte pronæ, quæ ex obscuro rubescit.

Ex farina gignuntur humida, quæ conspersa interdum toti albicant. In Moletrinis & pistrinis frequentes.

A A a a 2

Scara.

Scarabeolus Cadaverum.

Ein Aaskäferlin/
Aaswürmlin.

Insectum minutissimum vaginipenne, nigrum, per dorsum alba transversum insignitum, in Cadaveribus exiccatis, vel carnibus suffumigatis inveteratis nascens. Quod si tangatur digito, aut alia re, Pulicis instar subilit.

Scinifices.

Mahtwürfen.

Muscae sunt minutissimae, aculeis molestae. Pecudum anhelitum sequuntur, & homines maxime dormientes aculeis suis pungunt acriter. Hinc Nobiles & delicati retia circa lectos expandunt, ut ab iis sint immunes, & secure dormiant.

Scolopendra terrestris.

Σκολόπενδρα, Plin.

Οφιοκτόνη, Diose. quod ictu serpentes interficiat.

Σκολοπία, Theoph.

Multipeda, Seps Nonn.

Julus Millepida, Quibusdam.

Ein Eisselwurm/ vulgo
Mössel/ Massel/
Dissel/

Langer Dhrwurm/
Dhrmittel.

Vermis est longiusculus, planus, gracilis, trium aut iij. digitorum longitudine, coloris sublutei, pedibus innumeris, utrinque refertus, & antennis binis longiusculis, Caudaque bifida ornatus.

Multis pedibus arcuatim, contractusque se contrahit.

Invenitur in truncis Arborum, aut in lignis supra terram locatis, aut palis terrae infixis.

Dissecta etiam in partes multo tempore vivit. Ictu tantum, venenum relinquit, cui medentur Sal cum aceto, Menthastrum, Anethum, Serpyllum, Cancrorum cinis, Scolopendra decocta & illita, Capillos evellit sec. Dioscor.

Seta aquatica.

Vitulus aquaticus,

Vermis aquaticus,

Pilus palustris ab exilitate, quod ut pilus exilis sit.

Ein Wasser Sette/
Wasser Kallb.

Insectum palustre longum, instar Seræ tenuissimum, cubitalis longitudinis, setæ vel pilo caudæ Equinae similis,

Ex

Ex pilis Equinis positis in aquis stagnantibus, vitam & spiritum concipientibus, nasci quidam crediderunt.

Hauſta Homini tabem inducit, & cum cruciatu viro vitam exhaurit. Antidota ſunt Centauriū minus, Gentiana, Ageratum, Gratiola, Allium.

Ante annus ſex civis quidam Conſularis Fridebergæ ad Qvadum fluvium, De Colicis & Nephreticis doloribus ingentiſſimis conqueſtus, opera mea uſus, tandem ſilum cubitum j. ſ. longum, inſtar pili aut ſetæ per meatum urinarium extraxit magno cum dolore: ex eo ceſſantibus torminibus, paulo poſt iterum ſanitati priſtinæ fuit reſtitutus.

Spondylis.

σπονδυλῆς, *Arriſtoſ.*

Verticilla, *Gæz.*

Ein Wirteſ Made/

Engerſin/ vulgø.

Vermis oblongus, digitum craſſus, ex Erucarum genere, Capitulo rubente, reliquo Corpore ſubſtaveſcente, pediculis minutiſſimis antrorſum utrinq; ternis,

Si tangatur bacillo, in ver-

ticilli formam convolvitur.

Peſtis hoſtorum. In terra circa plantarum radices latet, quas aliquando totas arrodendo abſumit. Piſcatores ad inefcandos piſces utuntur.

Squilla fluvialis.

Gryllus fluvialis.
paluſtris.

*Eine Waſſer Heime/
Waſſer Miſcheime.*

Inſectum eſt aquaticum, tenuiſſima cruſtâ inſectum, longiuſculum, Capite rotundo & compreſſo, Lentis liguminis inſtar. Oculi ad latera eminent bini. Cornicula tria longiuſcula, ſubſuſca præſtenduntur, cum totidem appendiculis. Thorax latior ex tribus tabellis conſtat pallidiuſculus, lineolis & punctis nigris variis, cui prona parte affinguntur pedes ſeni utrinq; terni, geniculis diſtincti. Ventrem longiorem teretem conſtituunt decem undecimve annuli, punctulis & circulis nigris inſignes. Cauda gemino ſpiculo firmatur. Prona parte albet. In fluviis paſſim occurrit, Piſcium quorundam cibus.

A A a 3

Tabanus

Tabanus.

Οἷσε Arist. ab οἷω quod
est ferio.

Μύω τ, ἀπὸ μύσεα & ὠπός
quod Musæ sit similis.

Afilus,

Eine Bräme/

Ros Bräme/

Ros Stiege.

Magnitudo ei Crabronis
ferè, ac Corpore obeso & cras-
siore. Caput nigrum, in cu-
jus fronte antennæ duæ ob-
scure rubentes porriguntur.
Oculi conspicui nulli. Præ-
ter aculeum in ore, visuntur
aliæ duæ appendiculæ, quibus
res oblatas fortiter apprehen-
dit, Thorax superior fuscus,
inferior cum facie flavente
lanugine hirtus, ex quo na-
scuntur pedes sex luteoli, ni-
gricantibus extremis. Al-
vus obtusa annulosa nigricat,
circulis luteolis & notis tri-
angularibus in medio sursum
porrectis insignita. Alæ mem-
branæ sunt, coloris fumi-
gati.

Muscarum majorum genus
est Armentis infestum.

Pungit & infestat æstu.

Virgilius,

Cui nomen Afilo

Romanum est, Oestrum Graii
vertère vocantes,
Asper, acerba sonans, quo to-
ta exterrita sylvis
Diffugiunt armenta, fugit
mugitibus æther
Concussus.

Teredo.

τερεδὼν á terendo.

Eine HolzWader

Vermiculus candidus mi-
nutus, ligna erodens & erum-
pens.

Teredinem sentiunt omnes
ferè arbores, præter Laricem
Evonymum & Xylosteum.

Farina seu Caries ulceribus
humidis & fluidis utiliter in-
spergitur. Sine morfu exic-
cat.

Termes.

Termus,

Eine FleischWade.

Carni recenti innascuntur
vermiculi candidi, æstivo
præsertim tempore, qui dein-
de in Barbegias transmutan-
tur.

Tinea.

τῆς Theoph.

τίλφατ,

τίλφατ,

Teredines

Teredines Pila,

Blatta Noia.

Schaben/ Motten/

Niter Waden/ in Alveariis.

Vermiculi sunt albicantes minutissimi, vestes, chartas, libros &c. erodentes.

Generantur ex putredine innata, vel ex Rore aëreo, aut Papilionis excrementis. Potissimum in laneis vestibus Martarorum, Pellibus Ovi-um á Lupo demersarum, vel etiam mortuarum.

Tineæ infestant quoque Po-
ma, Pyra, Radices, Caules
plantarum quarundam, fun-
gos Cynosbati, Gallas, & fa-
vos Apum.

Tineas abigunt amara &
odorifera, Folia Lauri, Cu-
pressi, Absinthium, Lavan-
dulæ flores, Stechados Arabi-
ci, Rosmarinus, Botrys, Le-
dum Silesiacum, Asarum,
Mentha græca, Scordium, Iris
odorata, Mala Citria, Cydo-
nia & similia. Libri præca-
ventur, si aq. Aluminosa aut
Nitri abluta exiccentur.

Tineæ aquaticæ.

Serofulæ aquaticæ.

Aselli aquatici.

Pediculi aquatici.

Wasser Schaben/

Wasser Waden/

Scabysen/ Syffen.

Bestiolæ sunt fontium per-
parvæ, albicantes. Pedicel-
lis nituntur continuis, per to-
tius ferè Corporis alvum. Ab
ore etiam veluti pediculi pro-
minent. Cauda oblonga in
aculeum desinit. Oculi sunt
perexilia puncta alba, cum
centro nigro longè minutissi-
mo.

In fontibus reperiuntur, ac
puteis bonis & frigidis dun-
taxat, præsertim Martio seu
Aprili. In aqua moventur &
currunt, Corpore non recto
& æquali, sed in alterum
latus inclinato. Conglobari
convolvique quasi in arena
solent.

Periculosæ sunt iis qui
hauserunt, ita ut & in sum-
mum vitæ discrimen redi-
gantur, tumorem in ventrè
excitant, nec non scrophulas,
quas á Regibus Anglorum &
Gallorum solo contactu cu-
rari ajunt, pariunt.

His medentur Clysteres e-
mollientes & abstergentes,

Vini potus copiosior.

Lac, Serum Lactis.

Butyrum

Butyrum, Oleum commune Amygdalinum.

Theriaca, Methridatium.

Theriaca Diatessaron.

Polypodium Allium, &c.

Tipula aquatica.

Tabula,

Aranea aquatica Alb. Mag.

Tipulla,

Eine Wasser Spinne.

Insectum est parvum aquaticum, levissimum, colore Aranci obsoleto, cætera Scarabæo similior, corpore compresso. Capitulo minuto duæ forpiculæ adnatæ extrorsum reflexæ viam prætentant. Ocelli prominent bini, Pro alis sunt membranulæ duæ tenuiores, quas tegunt duriores fuscæ. Cauda gemino spiculo sed imbelli armatur. Per Ventræ mediam longitudinem excurrit linea nigra, cum splendore, Crurculis utrinque ternis prioribus, brevioribus, posteriorum ad Corpus proportionem sesquialtera, mira celeritate aquæ superficiem sicco pede permeat & trajicit, ac si terram ipsam obambulet.

Æstate in palustribus & aquis residibus occurrit.

Thrips.

Θρίψ, Τρώλη Theoph.

Ein-Holz Wurm/

Holz-Mücke.

Insectum Culici simile, quod in lignis natum materiam, paulatim perforat & erodit, secundum illud:

Ipes, Gesatq; Tripes,

Ies, Sies Midasq; habent suos.

Ips vineas & Cornua,

Frumenta Cis, Trips arbores,

Is vitra, Sis velamina,

Fabas Midas arrodere solent:

Nil minus sic & à quibus

Iniquam ferant gratiam,

Consul, Magister & Parens,

Tutor, Patronus & Herus.

Trox.

Τρώξ.

Vermis ex Tinearum genere, qui Legumina arrodit.

Vespa.

Σφήξ Arist.

Eine Wespe/

Gemeine Wespe.

Σώον ὁμοιομελισση.

Vespa

Vespa major.

Eine grosse Wespe.

Insectum est longiusculum gracile Api ferè simile, aculeatum, Capite longiore, rostellum, antennis supra Oculos nigricantibus. Thorax hirtiusculus nigricat, juxta Alarum exortum maculis luteis conspersus. Venter longior in acutum desinit, & cum splendore flaret, quem cingunt nigrae annulares lineæ, quæ supernè notis quibusdam triangularibus in medio Dorsum versus, punctisq; ad latera similis coloris distinguuntur. Cruscula flava sunt, asperiuscula extremitatibus. Alæ ferruginei coloris.

Vespa *κηρία* Vesparia, Vespeta seu nidos suos in arboribus, & tectis figunt: nonnunquam in Arboribus cavis aliquando sub terra nidificant, terram ut Formicæ egerentes, Cellis sexangulis favos extruunt omnes, ut Apes, sed ex materia corticea quadam & araneosa, initio facta à radicum fibrillis, quibus artificiosè nidum appendunt. Fœturam modo Apum instillant, ad latus Cellarum favi, & parietibus admovent, Ve-

rùm non in omnibus inest æqualis fœtus, sed aliis jam grandiusculus, ut vel queat volare, aliis in Nympha est, aliis adhuc in vermiculo. *Μητέρα Arist.* Matrix seu Dux, (femina Vesparum *VI. Aldr.*) latior est, ponderosior, crassior & robustior quàm Vespa, rarò evolans, semper in Vespario sedet, effingens favos, & munere fungens cellario. Aculeum quidem gerit, sed non extrinigit, aut ferit, quod aliquoties effosso integro Vesperto diligenter exploravi. Operariæ seu Opifices minores sunt, Ætas annum non complet, sed omnes hyeme invalescente moriuntur. Hyeme enim incipiente stupescunt, bruma autem nullæ omnino apparent.

Duces, ubi sibi jam locum opportunum delegerunt, favos opere æstivo confingunt, & Vespeta ceu cellulas parvas *σφαιροειδεις* dictas constituunt, quaternis foriculis aut propè, in quibus Vespæ non Matrices nascuntur, quæ cum increverint, rursus altera ampliora effingunt, quorum item proles cum creverit, alia faciunt, ita ut postremo Autumno plurima amplissi-

B B b b maq;

maq; Vespera condita habentur, in quibus Dux, quæ Matrix vocata est, non insuper Vespas sed Matrices jam procreat, quæ quidem supernè per summa Vespeti, Vermium specie, multo grandiora gignuntur, in cellulis continuatis quatuor numero, aut paulo pluribus: alioqui incrementi ratio Ducibus eadem quæ Vespis est.

Temporibus siccis locisq; asperis potius oriuntur, & melius proficiunt quam humidis & pluviosis. Cibum ex floribus & fructibus petunt. Cupediosæ admodum sunt, & ad culinam, pisces, carnes putridas, & alias huiusmodi delicias advolant.

Apibus admodum molestæ sunt. Cum nec Ceram nec Mel fingant, hyeme pabuli defectu moriuntur. Singularem proprietatem contra Quarantanam laudantur Vespæ.

Vespa minor.

Kleine Wespe.

Tota est minor priori, Corpore graciliore, alvo medio-cris longitudinis, quæ flavo & nigro colore alternatim distinguitur, Pedes & anten-

næ longæ valde tenues flaventes. Alæ coloris fumigati.

Nidum ad parietes, fenestras & arbores suspendunt, frequentissimæ in hisce montanis.

Volvox.

IÆ, 'i Plin.

Volucra Columel.

Involvulus, Convolvulus.

Vermis est, qui vites arrodit, gemmantiaq; vitium germina, ex Austrina Cœli constitutione, putrescente in vitibus humore superfluo, & excrementitio nascitur.

Xylophthorus.

Ξυλοφθόρος Arist.

Phryganium Bell. & Gesn. quod phryganis seu thecis hæreat.

Ligniperda aquatica Vlass. Aldrov.

Tinea tunicas trahens Plin.

Ein HolzWurm/

Kärder/Kärderle/

Vermis est oblongus ex E-rucarum seu Tinearum genere, coloris cinerei, thecula oblonga festucacea inclusus. Caput, antennis duabus brevibus, & pedibus senis, puramine

mine suo exerit varium: reliqua pars, alvus nimirum oblongus intus conditur, supra intraque; cirtis albicantibus hirsutus, quibus thecæ suæ a deo tenaciter adhæret, ut evelli vix queat. Hanc secum dum ambulat trahit.

In Chrysalidem abit ac tandem in papilionem, ut Eruca quædam. In putridis lignis, fluvii appositis aut immerfis nascitur.

Piscatores hos legunt, ad Pisces inescandos, quos avidissime appetunt.

Hæc de Insectis obiter annotasse sufficiant, quorum singulas species si quis enumerare se posse putet, operam luserit; cum ne verbis quidem exprimi possint. Nondum enim inventus fuit, qui Dei sapientiam & potentiam satis unquam pro dignitate admirari aut commemorare potuisset. Nusquam sanè magis tota Natura est, quam in minimis, nusquam spectati-
us, quam in Insectis, Naturæ artificium est.

Psal. 148. v. 7. & 10.

Laudate Jehovaham Bestiæ, & universa pecora, serpentes & volucres pennata, omnes Cete & omnes abyssi.

Psal. 150. v. 5.

Omnis Spiritus laudet Dominum cui soli laus & gloria in seculum.

B B b b 2

Charta

Chartâ nonâ, quæ notata est literâ I. paginæ 69. & 70. inter-
ferenda hæc integra pagina est, quæ Syllabothetæ per incuri-
am inter exputandum omiſſa erat:

Præſtantiſſimus & ſuaviſſ.
in cibo, Stomacho minimè
noxius, aliisq; omnibus caſeis
concoctû tranſituq; facilior,
ſuccum non habens vitioſum,
neq; uſq; adeo craſſum, Gal. 3.
alim. facult.

Bojemi addere ſolent bu-
tyrum & aromatibus condi-
unt, ſacculisq; teretibus ob-
longis recondunt, vulgò
Smettas vocant, ſaporis qui-
dem non ingrati; at minus
ſalubres.

Serum Lactis ὀξος γά-
λατος Dioſc.

ὄξος γάλα Heſych. Moſeſen
ſil. Käſewaffer.

Lactis eſt aqvoſa ſubſtan-
tia, quæ à Mulierculis, dum
Caſeos parant, ex lacte ſe-
paratur.

Edulium Pauperum, qui-
bus res anguſta domi.

Calefacit & ſiccatur primo ad
2dm. gradû. Attenuat, ablu-
it, abſtergit, & nitroſa faculta-
te alvum abſq; aliqva mor-
dacitate (addito Melle & ſa-
le) tenuiter ſubducit. Bilem
utramq; ab exuſtis humori-
bus genitam dejicit. Unde
confert Maniacis & Melan-
cholicis, præſtat ad viſcerum

inſarctus, & Morbis inde
provenientibus opitulatur:
nonnunquam aqua intercu-
te laborantibus, felle ſuffu-
ſis & Lienoſis. Datur utiliter
febrientibus ex bile, & viſce-
rum ac vaſorum obſtructio-
nibus. Competit etiamnum
vitiis in cute à bile & peruſtis
humoribus emergentibus,
Quare Lichenib; vitiliginib;
Alphis, Pſoris, Lepriſq; admo-
dum convenit. Comitialibus
quoq; & iis, qui ob potentis
vini largiorem potum malè
habent, auxilium præſtat.

Fimus Bovis, Stercus
bubulum. Lætamen,

βολεῶν, ὄνδος βόος,

βολεῖτόν,

Kühmiſt/ Kühſſaden.

Kühdreſſ.

Exiccantis, attrahentis eſt
facultatis & digerentis, ſi pa-
leis veſcantur. Vnde aqua in-
tercute laborantibus illinitur.
Recens dum viridi herba pa-
ſcuntur, vulnèrû inflammati-
ones mitigat, Podagras lenit,
Coxendicis cruciatus fotu cõ-
peſcit. Illit ex aceto, duritias,
Panos & ſtrumas diſcurit. A-
pum Veſpariûq; morſus juvat.

Sequitur

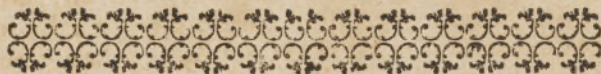
Hoc circum &c,

Errata graviora sic reponito.

In præfatione pag. 3. l. 10. lege sopore : p.6.l. 1. singularum:
p. 9. l.3. fensî p. 2, columna b. linea 4 habuerunt: p.4.c.b. l.29. Ca-
rasos: p.6.c.a.l.20. Aper: p.7.c. b.l.27. Taxus: p.12.c.a.l. durius Adi-
pe: p.15. c.a. l.17. Cani: Ex pluribus compactis: p. 18. c.b.l.12. supe-
rius: p.19.c.a.l.17. πλῆκτος: p. 20.c.b.l.27. Anseri: p.21.c. a. l. 10.
σῆκωτες: c.b.l.25. elicitur, l. ult. inter femina: p.22.c.a.l.22. Extra.c.
b.l.25. cartilaginis: p. 23.c. a.l.15. abundantiore: c.b.l.4. Diaphra-
gma: p. 24.c.a.l.1. Vesicula: p. 34. c.a.l. 7. providit: p. 35. c.b.l. 9.
Carnes. p.39.c.a.l.29. paratur oleum: p.41.c.a.l.14. Brutis: p.48.c.2.
l. 22. fronte. c.b. l.19. Cornigeris, l. 20. Hæc: p.50. c.a.l.17. acris. p.
52. c.a.l.3. inserviunt: p. 53. c.a.l. 12. Bifons: p. 58. c.b.l.20. fit: p.62.
c.b.l. 15. Hodie: p. 63. c. a.l.4. Myrtino: p. 66. c.a. l. 23. Laureola.
p.67.c.b.l.20. devoratum. p.68. c.b.l.5. Fiunt hic Casei: p. 69.c.b.l.
35. Carveos: p.72.c.a.l.12. Lanii quidam imperiti: p.78. c. b. l. 33.
excrementitium: p.82. c.a.l.17. ἐλάφειορ κείας 92.c.a.l.10. Hunc:
93.c.a.l.4. Hippomanes, 94.c.b.l. 31. Bartham: 95.c.a.l.24. Convul-
sis utilis: c.b.l. penull. Cachecticis & l. ult. Nephreticis: 97.c.b.l.28.
inimica: 107. c.b.l. 16. extincti: 116.c.b.l.6. Eine Hasel Maus vul-
gó. Ein Wald Maus: 117.c.a.l.12. longos: 121.c.a.l.20. albedo: 127.
c.a.l.17. laté, c.b.l.27 qvæ: 131.c.b.l.1. Nares nigræ: l.23. Limax do-
miporta Ciceroni: 143.c.a. l.8. uncis: 144.c.b.l.1. nuda Plin. Coch-
lea testa seu domuncula carens. Limax rufa seu fusca. l. 11. Ob-
longæ sunt. Cornicula é capite exeunt qvatuor, qvibus iter præ-
tendunt. 145.c.a.l.4. Limacius lapis, Officulum Limacum Plin.
Schneckenstein. In Capite Limacis quidam generari arbitrantur
lapidem subalbidum & modicé transparentem, nonnihil com-
pressum. Adversus Tertianas febres adalligatur, & Capitis do-
lori remedio est: 146. c.b.l. ult. Gillius: 147. c.b.l. 26. Acrochor-
donas: 148. c.a.l. 15. fuscus c.b.l.12. exuit. 150.c.a.l. 2. asperitate. l.
3. ἐχιν: 153. c.a.l. 15. διοπετῆς: 155. c.b.l.8. timores: 156. c.a.l. 15.
extenuatis: 157. c.a.l.24. sugillata: 160. c. a. l. 6. rigidioribus: 161.
c.a.l.5. invita l.6. profusio 164.c.a.l.28. Resina. l.31. pinei: 165. c.a.l.
4. resperfa. c.b.l.18. Viadus & Bartha: 166.c.b.l.8. cubitali, 170.c.b.l.
14. Alcyoni: 171.c.b.l.17. cuspides l. 24. Corvo. 30. Milvo, Turdo
aqvatico. 174. c.a.l.22. brevis: 178. c.a. l.18. Tepidiora: 185.c.a.l.28.
gallina aut, 190. c.a. l.28. Iris cærulea, c.b.l. 15. Galeritas & Cotur-

nices: 192. c. b. l. 3. offertur: 193. Inferatur col. b. l. 15. Alaudæ cano-
 ræ ferè similis, nisi quòd minor sit. Rostrum simile, rectum, a-
 cutum fuscum superius, inferius albicat. Dorsum cinereum, ma-
 culis nigris varium emicante rubedine lateritia. Crista fusca est,
 lineolis rufis intercisâ, quam posteriore parte ambit circulus mo-
 dicè albicans, qui ad Oculos desinit colore obscurè castaneo.
 Alarum remiges, majores & cauda fusca sunt. Vere & æstate ca-
 cuminibus arborum insidet cantillans. Ungvis in calce cæteris,
 ut in canora, longior: 204. c. a. l. ult. alba Gesn: 209. c. a. l. 31. Pi-
 cæ: 219. c. a. l. 21. conclusa. c. b. l. 2. Columba: 221. c. a. l. 2. quædam:
 224. c. b. l. 17. territorii Leobergentis: 225. c. a. l. 10. phæopi: 232. c. a. l.
 28. putas, 237. c. a. l. 27. cibum: 240. c. a. l. 5. nivei, 242. c. b. l. 8. Aldro-
 vandus: 243. c. b. l. 2. Galsfreget: 249. c. b. l. 8. fine & Septembri: 250.
 c. a. l. ult. Phil. Jacobi: c. b. l. ult. ubicunq; 251. c. b. l. 8. totum ramu-
 sculum: 252. c. b. l. 28. griseum: 254. c. b. l. 5. fortè: 255. c. a. l. 11. dex-
 trorsum c. b. l. 1. majore 258. c. a. l. 1. fegopyro 261. c. a. l. 27. rufa, l. 30.
 ex caruleo fuscum aduncum. c. b. l. 18. incurvi. Digni singuli pro-
 pe ungvium exortum appendiculis flaventibus donantur: 263. c.
 b. l. 18. macula: 271. c. b. l. 28. vel cum aceto. l. 29. salubria sunt, faci-
 le digeruntur, & bonum succum procreant: 274. c. b. l. 15. Ova far-
 ta, ὠὰς στρωτά: 277. c. a. l. 15. Opali: 278. c. a. l. 12. quædam. l. 13. ceu. 281.
 c. b. l. 12. Corurnicis. l. 16. pygolampidibus. 287. c. a. l. ult. perungun-
 tur: 292. c. a. l. 6. propior, 293. c. a. l. 16. aterrimis, 295. c. a. l. 2. minor:
 298. c. a. l. 30. nummo: 299. c. b. l. 11. antidoto, 303. c. b. l. 24. ternos: 309.
 c. a. l. 31. saturè. l. 32. pupilla, 310. c. b. l. 20. sic, 311. c. a. l. 21. herbas, 312. c.
 a. l. 9. facci, c. b. l. 20. ex. 313. c. b. l. 7. fanifecæ: 317. c. a. l. 2. Pardalus: 318.
 c. a. l. 13. tabe: 320. c. a. l. 21. ornatur 322. c. a. l. 3. salacitatem: 330. c. b. l.
 20. Stoparola: 331. c. b. l. 1. Aristoph. 332. c. b. l. 17. affectibus opitula-
 tur, 338. c. a. l. 24. Cornice: 339. c. b. l. 24. bicuspidis, 342. c. b. l. 17. Sei-
 lan. 343. c. b. l. 35. Αἰγυπδοῖς: 344. c. a. l. 22. insigni: 345. c. a. l. 21. pedicu-
 li: 346. c. a. l. 13. nucis: 348. c. a. l. 19. nitet, Auditorii meatus ampli ad-
 modum: 351. c. b. l. 6. Spreche: 354. c. a. l. 29. igitur. l. 30. fiunt Nenia,
 quæ in volucres falsa figurat anus & c. 356. c. b. l. 18. Alauda paulò
 major, palmum: 357. c. b. l. 22. cristæ: 360. c. a. l. 28. versus. c. b. l. 19.
 prolicit. l. 33. λευκοκέφαλος: 361. c. b. l. 2. hyemis. l. 21. Strep Dressel:
 363. c. a. l. 15. El. 364. c. b. l. 25. γελασινός: 367. c. b. l. 8. ravum. l. 11. vari-
 us, 368. c. a. l. 1. Pinnulæ. l. 12. singuli, c. b. l. 7. Xanx Euse: 369. c. a. l. 11.
 falcatum,

falcatum, c. b. l. 3. Curtillis. 372. c. a. l. 10. reperta : 379. c. a. l. 1. A mia.
 381. c. b. l. 1. subterraneisq; 383. c. b. l. 24. Oculi: 389. c. a. l. 10. Pastina-
 ca. l. 29. Leuciscus. l. ult. referto aculeis. Aculeati pisces Stachel-
 Fische, cujus generis sunt. c. b. l. 19. testam habent: 392. c. a. l. 31. ὀξύ-
 γυχοι: 393. c. b. l. 6. Lingva. l. 7. Gulas Rana piscatrix. 394. c. a. l. 16.
 tincæ. l. 23. ac. 396. c. a. l. 18. coagulato: 402. c. a. l. 12. seminis: 403. c. a.
 l. 1. favaginem: 406. c. a. l. 10. ὀξύγυχοι: 414. c. a. l. 12. pinnæ. c. b. l. 9.
 parit, & Majol. 11. memorant: 415. c. b. l. 4. vescuntur: 425. c. a. l. 2. se-
 tas. 426. c. a. l. 21. sale: 428. c. a. l. 27. Stius Karpffen: 432. c. b. l. 14. Mar-
 tio: 436. c. b. l. 1. saburram: 443. c. a. l. 29. varium: 448. c. a. l. 16. de-
 gat. l. 20. limosis familiaris: 450. c. b. l. 9. conditi. 452. c. b. l. 9. infe-
 statis: 454. c. b. l. 15. vectura: 455. c. a. l. 10. Fungus. l. penult. ἀπὸ
 τοῦ: c. b. l. 11. habent: 458. c. a. l. 21. Dracunculi: 465. c. a. l. 28. at. c. b.
 l. 23. strictis. 471. c. a. l. 26. Cruribus. 477. c. b. l. 16. Genista: 490. c. a. l.
 12. minimó: 494. c. b. l. 15. recondit. 498. c. a. l. 5. Cichoracea: 501. c. a.
 l. 9. Impetiginem. l. 10. caliginem. c. b. l. 15. Mercurialis. l. 27. intru-
 duntur: 505. c. b. l. 6. quidam: 508. c. a. l. 16. SpinnWab: c. b. l. 23. ex-
 acerbationes: 512. c. a. l. 27. Larva papilionea: 513. c. a. l. 12. tanta: 520.
 c. b. l. 10. transversas.

LIGNICII

J M P R I M E B A T N I C O L A U S

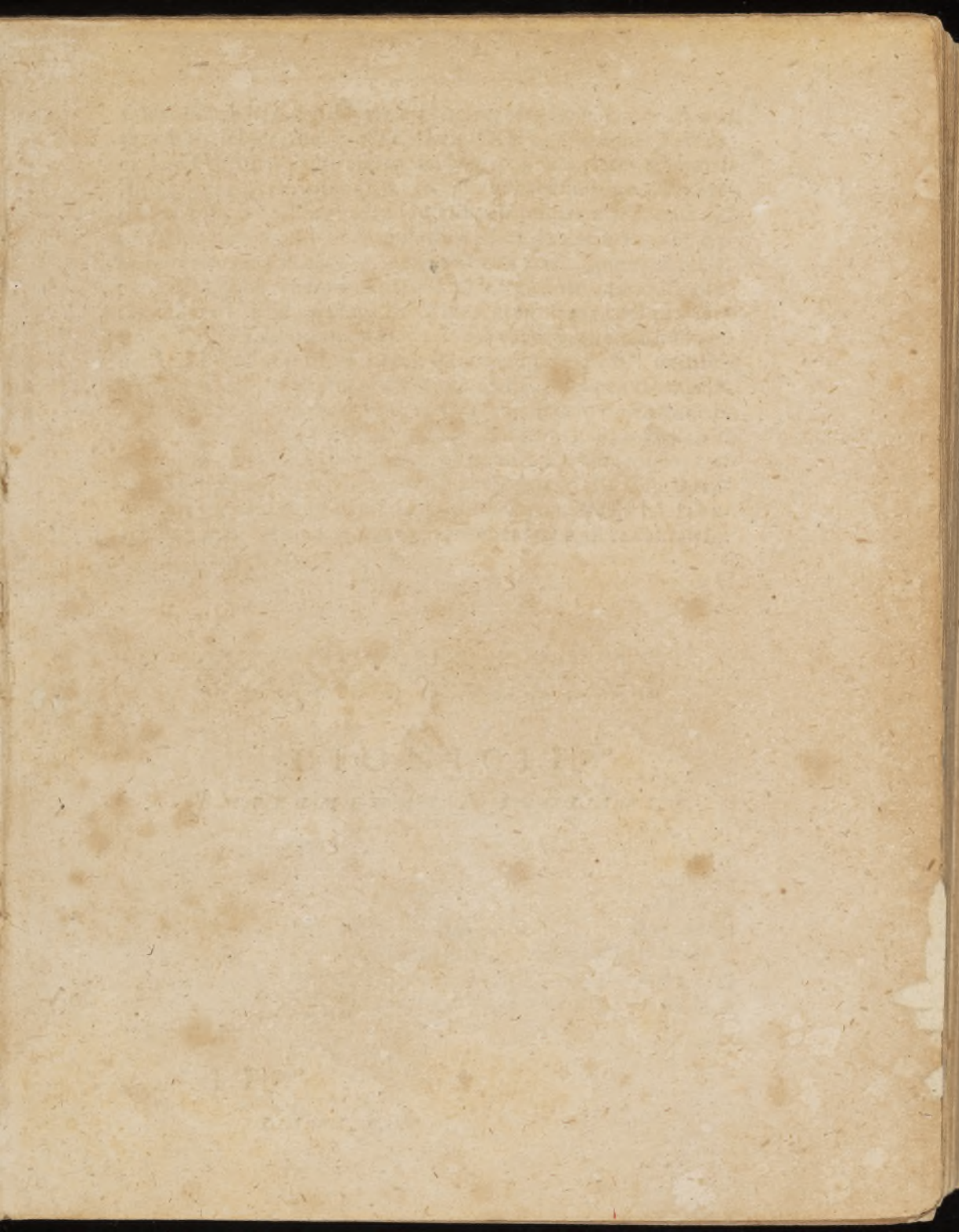
S A R T O R I U S.

Anno C. M D C I I I I.

* *

ANNO DOMINI 1711

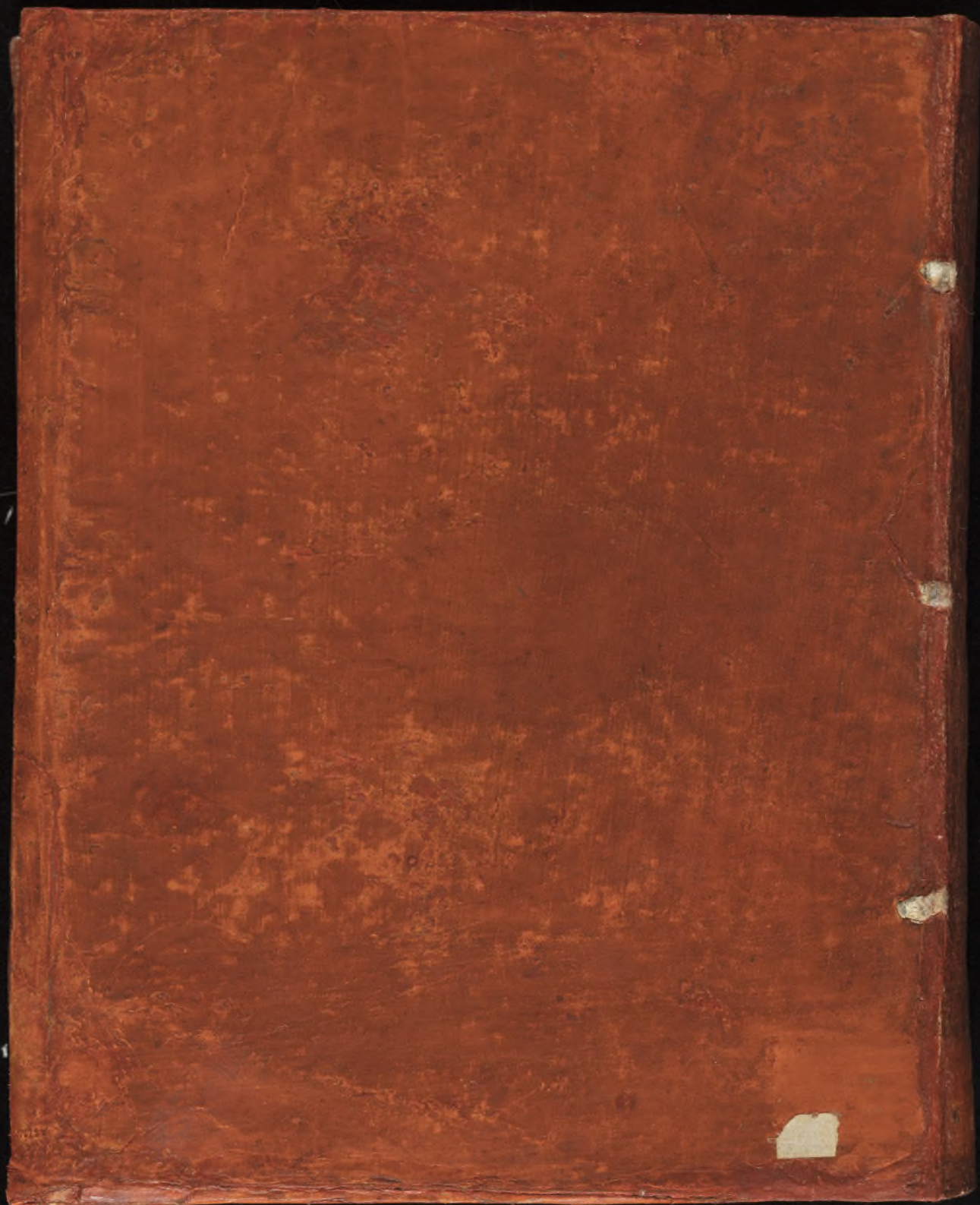
**

7.000,- ~~4.000,-~~

880 24

2.10. 24

dx
Juzco